



བོད་ཀྱི་སྤར་སྟོལ་བྲིམ་ས་ཡིག་

ཞིབ་འཇུག

གཙང་སྤྱག་སྟོབས་ལགས།

བཅན་སྟོལ་བོད་མིའི་ཆེས་མཐོའི་བྲིམ་ས་ཞིབ་ཁང་།

བོད་ཀྱི་ཐུག་སྐྱེལ་ཁྲིམས་ཡིག་ཞིབ་འཇུག

A Critical Analysis Of Ancient Tibetan Legal Documents

Author: Tsangtruk Topla

© Tibetan Supreme Justice Commission, CTA

First Edition : 2021

ISBN	:	9 -789383- 091911
Design and layout	:	Yeshe Phuntsok
Cover design	:	Sonam Dawa
Software used	:	Adobe Indesign CS 4
Typeset in	:	Monlam Uni OuChan2, 13.5 pt

The Secretary
Tibetan Supreme Justice Commission
CTA Library
Gangchen Kyishong
Dharamshala
Distt. Kangra
H. P.
Pin no:176215



༄༅། ཆེས་མཐོའི་ཁྲིམས་ཁྲིལ་ཁང་།

TIBETAN SUPREME JUSTICE COMMISSION

Ref. No.

དཔར་སྤྱོད་ཆོད་བཞིང།

༄༅། འབཅན་ཕྱོད་པོད་མེད་ཆེས་མཐོའི་ཁྲིམས་ཁྲིལ་ཁང་གི་པོད་ཀྱི་སྒྲར་སྒོལ་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་ཁྲིལ་འཇུག་གི་ལས་འཆར་འདི།
སྒྲར་པོད་ཀྱི་མཐོ་རིམ་སྒོལ་གཏེར་ཁང་གི་ཆོ་རྒྱལ་སྒྲོབ་དཔོན་པུའུ་ས་པ་གཙོར་རྒྱལ་ཁྲོལ་ས་ལགས་མཆོག་ལ་དེ་སྐུལ་རྒྱུ་ས་
པ་ཁྲིན་ཁྲིལ་འཇུག་ལེགས་ལུ་བ་ཀྱིས། མྱོག་པ་པོའི་སྤྱོད་ལས་པ་སྤྱར་བུ་པ་པར་དགའ་སྤྱོད་ཆོ།

ཆེས་མཐོའི་ཁྲིམས་ཁྲིལ་ཁང་ནས་ལས་འཆར་འདི་ལག་བསྟར་གྱི་དམིགས་ལུ་ལ་ནི། པོད་ཀྱི་སྒྲར་སྒོལ་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་
རྒྱལ་ལོན་དང་། ཁྲིམས་ཀྱི་ལྷ་སྤྱད་གཅིག་གྱུར། ཁྲིམས་ཀྱི་ལྷ་སྤྱད་དང་འབྲེལ་འབྲུག་དེ་སྤྱོད་བརྒྱུད། མ་པོད་ས་ཁྲིམས་ཁྲིལ་ཁང་
གི་ཁྲིམས་པ་ཆོའི་ལས་དོན་གྱི་ཁྲུང་ས་གཏུགས་དང་ལུང་འདྲེན་ལ་པན་ཤོག་ས་འབྱུང་སྤྱད་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་གཏམ་ཁྲིལ་འཇུག་སྤྱོད་སྒྲུབ་
དགའ་ལྡན་པོ་ཡང་པར་གྱི་དུས་རིམ་སོ་སོའི་ཁྲིམས་སྒོལ་འཇུག་དེ་སྤྱོད་བརྒྱུད་གཙོ་གནད་དུ་བསྟར་གྱེ། དུས་རིམ་སོ་སོའི་
ཁྲིམས་སྒོལ་ཡིག་ཆ་དང་། ཁྲིམས་ལུགས་ལག་བསྟར་བྱེད་ཕྱོགས་གསལ་འདོན་འབྱར་བཏོད་ཐོག་ཆལ་མིད་དང་། དཔལ་འབྱོར་
སོགས་ཀྱི་གནས་སྤྱད་ས་པོལ་བསྟུན་ཆུ་བ་ལྟོང་ས་ལུ་བཏོད་དེ་སྤྱོག་པ་པོར་གཞིགས་པ་དེ་ཡོང་པ་དང་། མི་འགྲུལ་པར་ཁྲིམས་ཀྱི་
ལྷ་སྤྱད་པ་པོར་པར་མཆོན་དཔེ་ཁྲིམས་ཡིག་དང་ཁལ་ལྷུ་ལག་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་སྤྱད་གཙོ་ལས་རྒྱལ་གིས་ཁྲིམས་
ལུགས་ཞིག་མཆོད་ཅིག་ཅོས་སྤྱི་གི་ལས་གཞི་ཡོད་པ་དེ་ཡང་རྒྱ་རྒྱལ་འགྲུལ་ཚན་ཞིག་རྒྱལ་སྤྱོད་པ་པོར་འཇུག་ཡོད།
ཅོས་སྤྱི་གིས་དུས་སྤྱད་ཆུ་ཁྲུང་ས་འགའ་པོར་པར་ཆུན་པ་ཆེར་བསྟེད་གིས་དཔལ་གཞིའི་རྒྱ་རྒྱལ་པོར་ཆོན་ཁྲིལ་ཁྲིལ་འཇུག་
པ་གིས་དེ་སྤྱོད་གཞིའི་དང་ལས་འཆར་འདི་མཇུག་འཇོལ་འབྲུས་གཙོར་གནད་པར་ལེགས་མེད་པསྤྱགས་པ་མཛོད་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱལ་ པོར་ན་
ཡོལ་ནད་པོད་ཀྱི་སྒྲར་སྒོལ་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་ཁྲིལ་འཇུག་གི་ལོ་མ་ལ་དང་པོ་སྤྱོད་པ་པོའི་ས། དོན་གཏེར་ཚན་ཆོར་དཔལ་གཞིའི་དོན་
པར་དེས་ཚན་ཞིག་འབྱུང་རྒྱ་ཡིད་ཆེས་ཀྱི་བཞིན་ཡོད།

ཡིན་ནའང་། གཤོར་དཔར་པོད་ཀྱི་རྒྱལ་མིད་ཀྱི་གཞི་སྤྱོད་ལ་པར་སྤྱོད་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་བྱུང་པ་དང་། དེའི་འབྲེལ་
འབྲེས། རྒྱ་རྒྱལ་བཅས་པར་ཁྲིལ་འཇུག་གཏིར་མཐའ་ཡོན་པ་ཞིག་བྱ་རྒྱུ་ནི་ད་ཅར་པོར་ས་པོར་ཆེ་པའི་ལས་གཞི་ཞིག་ཡིན་
པས། ལོ་མ་ལ་དང་པོའི་ལས་འཆར་འདི་དེ་སོག་དགེ་འདོན་སྤྱོད་སེལ་གྱི་དགོངས་འཆར་ལྷུག་སྤྱོད་ཡོང་པའི་དེ་སྐུལ་པ་བཅས། ཆེས་
མཐོའི་ཁྲིམས་ཁྲིལ་ཁང་ནས་ཕྱི་མོ་ ༢༠༢༡ ལྷ་ ༩ ཆེས་ ༢༠ ལ།



ཀུན་ལྷན་།

དང་པོ། ཞིབ་འཇུག་གི་དགོས་པ།

ཞིབ་འཇུག་དེ་བ་ཚུང་དེ་ནི་བཅན་གྱིས་བོད་མིའི་ཆེས་མཐོའི་ཁྲིམས་ཞིབ་ཁང་
 གིས་བོད་ཀྱི་སྐར་ཕྱོད་ཁྲིམས་ཡིག་ཞིབ་འཇུག་ལས་གཞིའི་འབྲས་བུ་ཞིག་ཡིན།
 དེ་ཡང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ནི་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་དུས་ནས་གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་
 བང་པའི་བར་ཁྲིམས་སྐྱོང་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡིན་མོད། ད་པན་བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་
 བོད་ཀྱི་སྐར་ཕྱོད་ཁྲིམས་ཡིག་གི་བྱང་འབྲེལ་དང་། བང་དོན། ཁྱད་ཆོས། སྤྱིའི་
 འབྲེལ་བ་བཅས་ཀྱི་སྐོར་ལ་ཆ་ཆང་ཞིང་གོ་རིམ་ལྡན་པའི་ཞིབ་འཇུག་དབྱུང་འབྲས་
 ཏུ་ཅང་དཀོན་པའི་གནས་སུ་ལུས་ཡོད།

གལ་སྲིད་པོད་ཀྱི་སྤང་སྲོལ་གྱི་མཁས་ཡིག་སྐོར་ལ་ཆ་ཆར་ཁིང་གོ་རིམ་ལྟན་
པའི་ཞིབ་འཇུག་ཞུ་བུ་མོ། གཅིག་ནས་ད་ལྟའི་པོད་ཀྱི་གྲིམས་འབྲེལ་ལས་དོན་
ཐོག་གནད་བཟང་དེར་སྦྱོང་བུ་བ་དང་། གཉིས་སུ་པོད་ཀྱི་འདས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་
དངོས་དོན་མང་པོ་ཞིག་གསལ་ཤེས་བུ་པའི་དགེ་མཚན་ལྟན་པར་སོང་། བྱི་ལོ་
༡༠༡༠ ལོའི་ལྷ་ ༥ ནང་ཆེས་མཐོའི་གྲིམས་ཞིབ་ཁང་ནས་ སྤྱི་སྤྱདས་ཀྱི་ཤེས་
བྱ་དཔན་པའི་པོར་བྱ་སྟབས་རྒྱུས་པདག་ལ་ཞིབ་འཇུག་གི་ལས་གཞི་འདི་ལོན་པའི་
སྤྱི་མ་གནང་བྱང་།

ནམ་རྒྱལ་ལོ་རྒྱུ་ས་སྒོ་བ་ཁིང་བྱེད་སྐབས་ཐོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཐོག་སོ་སོ་མི་ཞལ་
 ཟླ་ཁག་དང་། ལྷག་པར་གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་ཐོ་བྱང་པའི་སྐུ་དུས་སུ། བཀའ་ལག་
 དང་རྫོང་གཞིས་ཁག་ནས་མི་སེར་གྱི་བདེ་སྤྱད་གཉུག་བཞེར་ལ་ཆེད་སྦྱལ་དབྱང་
 མཚམས་ཁ་ས་དང་། འཕྲོ་མཆན། བཀའ་རྒྱ་གང་འཚམས་ཤིག་མཇལ་སྤྱོད་བ་དག་

ལ་དོད་བྱིངས་ཆེན་པོས་སྒོ་བ་སྤྱོད་ཞུས་པའི་སྤྱོད་འབྲས་སྐྱེ་བྱ་ཅམ་ལས། བོད་
ཀྱི་སྤྲེལ་སྒྲིམས་ཡིག་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་དབྱེད་ཡིག་དགོན་ཁར། ཐ་ན་
ཁྱིམས་ཡིག་ཆོག་མཛོད་(གཞི་རྒྱ་གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་པའི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྱིམས་འབྲེལ་ཞེས་པའི་
དེབ་ཅིག་ཡོད་པ། ལོ་རབས་བརྒྱད་ཙུ་པའི་ནང་གཞིས་བཞུགས་མཁས་དབང་ཤར་ཡུལ་བུན་ཆོག་མཆོད་ཅིང་ལགས་སུ་
མཇལ་སྤྱོད་འདུག)ཅམ་གྱི་ལྟ་དེབ་མེད་ཤིང་། ལས་གཞི་དེ་ཉ་ཅང་དཀའ་ཁག་ཆེ་བ་ཞིག་
ཡིན་མོད། རང་ཉིད་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོག་ལོ་རྒྱུས་ལ་དགའ་ཞེན་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་རང་
འདོད་ཁོ་ནའི་དབང་དུ་སྤྱར་ཏེ། གང་རུས་ཅི་ལྟོགས་སྤྱི་བརྟོག་བསྐྱེད་ནས་ཁྱུ་རྒྱའི་
ཁས་ལེན་ཞུ་བར་ཤོར་སོང་།

གཉིས་པ། བར་དོན་གནད་བཟུས།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཡོངས་གྲགས་བཤད་རྒྱུ་དུ་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐུ་
དུས་སུ་《ཞལ་ལྷེ་ཆས་ལྷེ་》དང་། སྤེ་སྤྱིད་པག་མོ་བྱ་པའི་དུས་《ཞལ་ལྷེ་བཙེ་ལྷེ་》
སྤེ་སྤྱིད་གཙང་པའི་དུས་《ཞལ་ལྷེ་བཙེ་བཙེ་བྱུག་》དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་པའི་དུས་《ཞལ་
ལྷེ་བཙེ་བཙེ་གསུམ་》ཞེས་པ་སོགས་བྱུང་སྤྱོད་བ་མ་ཟད། གོང་གསལ་ཞལ་ལྷེ་ཁག་གི་
དོན་ཆན་སོ་སོའི་ནང་དོན་ཇི་ཡིན་དུ་ལྟངས་ཆད་ལུས་མེད་པ་མཐོང་ཆོས་སུ་གྱུར་
ཡོད་སྟབས། འདི་ནས་བོད་ཀྱི་དུས་རབས་རིམ་བྱུང་གི་ཞལ་ལྷེ་ཁག་གཞིར་བཟུང་
བོད་ཀྱི་སྤྲེལ་སྒྲིམས་སའི་ཤེས་བྱ་སྤྱི་དང་། རྩེ་བྲག་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པའི་སྤྱིད་
འཁྱོར་གནས་བབ་རོ་སྤྱོད་རགས་རིམ་དང་སྤྱགས་ཞལ་ལྷེ་ཁག་གི་བྱུང་རིམ་དང་།
བར་དོན། ཁྱད་ཆོས། གོང་འོག་འབྲེལ་བ། ད་དུང་སྤྲེལ་སྒྲིམས་ལུགས་ཐ་སྤྱད་
དང་། ཁྱིམས་ཡིག་ཐོག་སྤྱོད་པའི་ཆོག་བསྟུས། གཏམ་དཔེ་འགའ་དཔེ་མཆོན་གྱི་
ཚུལ་དུ་ཟུར་འདོན་འབྲུ་འབྲེལ་བྱུང་ཅམ་རེ་ཞུས་ཡོད།

གསུམ་པ། བེབ་འཇུག་ཡིག་ཆ་ནི་གནས་ཚུལ།

བོད་ཕྱི་ནང་གཉིས་ནས་སྤྱིར་བོད་ཀྱི་སྐད་སྲོལ་ཞལ་ལྟེ་སྟོན་པ་བརྟུས་བྱས་
བའི་ཁྱིམ་གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོར་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་དཔར་སྐྱབ་གནང་བ་
བའི་《Tibetan Legal Materials(བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ཡིག་ཆ)》ཞེས་བ་དང་།
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་གིས་དཔར་སྐྱབ་གནང་
བའི་《ཞལ་ལྟེ་སྟོན་པ་བརྟུས་༥》ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཚན་
རིག་ཁང་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་གིས་དཔར་སྐྱབ་གནང་བའི་《བོད་ཀྱི་
སྤྱི་རབས་ཁྲིམས་སྲོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྡིགས།》

དེ་བཞིན་གྱི་ལོ་ ༣༠༡༡ ལོར་བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར་སྐྱུན་གནང་བའི་《གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་ཆས་ཐར་དང་དེའི་ཕོ་བྲང་དང་མངའ་བུལ་གྱི་ཆེ་བ། བཀའ་བློན་གྱི་ལུགས་དང་བཀའ་ཆེས་ས། སྤང་ཐང་དོན་གྲོགས་པོའི་ཞལ་ལྗེ་བཅས་ཆངས་པའི་བྲང་ཐེག་》གྱི་ལོ་ ༣༠༡༢ ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གིས་དཔར་སྐྱུན་གནང་བའི་《བོད་ཀྱི་བློན་པོའི་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསུམ་ཕྱོགས་སྐྱིག་ལས་ཞལ་ལྗེ་ཕྱོགས་བསྐྱོགས་》དང་《བོད་ཀྱི་བློན་པོའི་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསུམ་ཕྱོགས་སྐྱིག་ལས་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་བློན་པོའི་ཡིག་ཆ་གསུམ་ཕྱོགས་སྐྱིག་ལས་བཅན་པོའི་ཡིག་ཆ་དང་པོར་བཀོལ་ཡོད།

གོང་གསལ་ཡིག་ཆ་ཁག་གི་ནང་སོང་གི་སྲིད་དབང་རིམ་ཁྱོན་སྐབས་ལྷུང་
བའི་ཞལ་སྟེ་ཁག་གསལ་བ་གཞིར་བཅས། 《Tibetan Legal Materials(སོང་གི་
ཁྲིམས་ལུགས་ཡིག་ཆ་)》ཞེས་པའི་ལག་གྲིས་སྟོན་པར་མའི་ནང་ཁྲིམས་ཡིག་

《ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གཉིས་》དང་། ལྷགས་ལུག་ལོར་གྱིས་པ་འཁོད་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་གི་
ལོ་ ༡༠༡༤ ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་གིས་དཔར་བའི་《བོད་ཀྱི་
ཁྲིམས་སྐལ་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསུམ་གྱི་གསུམ་ཁྲིམས་ཞལ་ལྷེ་ལྷགས་བསྐྱེད་ས་
》ནང་གསལ་ 《དེ་བཅེར་རྫོགས་ལྷན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྒྲོ་དོར་གསལ་གྱེད།》
ཅེས་འཁོད་པ་གསུམ་ལ་དབྱེད་གཞིའི་རིན་ཐང་ཆེན་པོ་ལྷན་འདུག

ལྷགས་ལུག་ལོར་གྱིས་པ་འཁོད་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་དེ། གྱི་ལོ་ ༡༠༡༡ ལོར་
བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུ་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་ནས་དཔར་བའི་《གཙང་སྟོན་རྒྱལ་
པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས་》ཞེས་པའི་ནང་《བོད་ཀྱི་སྐར་པས་ཁྲིམས་སྐལ་དར་
རྒྱལ་མདོར་བསྟུས་དང་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་དྲུག་གི་ཁ་སྟོན་འབྲུག་པ་ཁྲིམས་ཡིག་
ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ།》ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་ནང་དོན་གཅིག་མཚུངས་འདུག་
པས་ན། དཔེ་ཁྲུངས་སྐར་པ་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་ལག་གིས་སྒྲིག་པར་མ་དེ་
ཡིན་པེས་ཤིང་། གཙང་པའི་རྒྱལ་རབས་ནང་གསལ་གྱི་མཚན་བྱང་དེ་གིས་ཚོམ་
སྒྲིག་པས་བཏགས་པ་ཞིག་མིན་ནམ་སྟེ། 《དེ་བཅེར་རྫོགས་ལྷན་གསར་པའི་ཉི་
གཞོན་སྒྲོ་དོར་གསལ་གྱེད།》 ཅེས་པ་དེའི་མ་གྱི་ད་ལྟ་བོད་རང་སྐྱོང་ལྗོངས་ཡིག་
ཆ་གསུམ་ཁང་དུ་ཉར་ཆགས་བྱས་ཡོད་འདུག

གོང་གསལ་ཞལ་ལྷེ་ཁག་གཞིར་བཟུང་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྐལ་ཡིག་ཆར་དབྱེད་
པ་གནང་མཁན་རི་བྱང་སྐོར་ཞུས་ན། བཅོན་པོའི་སྐྱབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་ཞིབ་
འཇུག་དབྱེད་ཚོམ་ཐོ་རེ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་གཞིར་བཅས། གྱི་ལོ་ ༡༠༡༥ བོད་ལྗོངས་
སྐོབ་གྲུ་ཆེན་མོའི་རིག་དཔེ་འདོན་ཐེངས་ ༣ ཐོག་ཆེ་རིང་པན་ཐོགས་ཀྱིས་《ཏའི་
མི་ཏུ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཚན་དུས་སུ་གཏན་ལ་པལ་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅོ་
ལྷའི་ནང་དོན་དང་བྱང་ཆོས་ལ་ཐོག་མར་དབྱེད་པ་》ཞེས་དང་།

ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧ ལོར་མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་གིས་དཔར་བའི་ནོར་བུ་བསམ་འཕེལ་གྱི་《སྡེ་བ་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཉིན་ཁྱེད་སྤང་བ།》ཞེས་པའི་ནང་། ཁྲིམས་སྲོལ་ལམ་ལུགས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་སྐོར་། ཞེས་པ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོའི་ཀྲང་གོའི་བོད་རིག་པའི་དུས་དེབ་ཐོག་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་《མདོ་སྤང་འབྲོག་ཁུལ་གྱི་གཞུང་འབྲེལ་པའི་རིག་གནས་སྐོར་ཆེ་ཡོང་ཙམ་དབྱད་པ།》 ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོའི་ཀྲང་གོའི་བོད་རིག་པ་དུས་དེབ་ཐོག་བརྒྱ་ཆེ་བཏན་གྱིས་《ཏུན་རྟེན་ཡིག་རྙིང་ཁྱོད་ཀྱི་འགགས་ཀྱི་རིག་ནས་ལ་དབྱད་པ་》ཞེས་པ་སོགས་རེད་འདུག།

གོང་གསལ་དབྱད་ཚོམ་དག་ལ་དགེ་སྤྱོད་དང་ཆ་ཆང་མིན་ཅི་རིགས་འིག་ཡོད་མོད་ཀྱང་། ད་ཐེངས་《བོད་ཀྱི་སྤར་སྲོལ་ཁྲིམས་སྲོལ་ཡིག་ཆ་ཞིབ་འཇུག་》ཁྱེད་པའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁྱོད་། དབྱད་གཞིའི་ཁུངས་དང་མིག་རྒྱུད་བསྐྱེད་པའི་བསམ་སྒྲུབ་སྐྱོད་སྐྱེད་མི་དམན་པ་སྤྱིན་བྱུང་བས། གོང་བརྗོད་དེབ་ཐེར་ཕྱོགས་སྤྱིག་ཁག་དང་དབྱད་ཚོམ་འབྲི་བ་པོ་གཙོས། ཞིབ་འཇུག་ལས་གཞི་དེའི་ནང་དབྱད་གཞིར་བཀོལ་སྤྱོད་ཞུས་པའི་དེབ་ཐེར་འབྲི་ཚོམ་གནང་མཁན་དང་ཞིབ་འཇུག་པ་ཡོངས་ལ་སྤྱིང་དབུས་ནས་ཐུགས་རྗེ་ཆེ་ཞུ།

གཤམ་དུ་གསལ་བཤད་ཞུ་རྒྱུ་། དབྱད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་ཁག་ལས་དག་ནོར་ལྗོད་གས་ཆོད་ངེས་རྣམས་མ་དག་རྒྱན་འབྲམས་མི་ཡོང་བ་དང་། དཔེ་ངོས་ཀྱི་རྣམ་པ་མི་བརྒྱུ་སྤྱད་ཤད་གྲུག་ནང་མ་བཅུག་པར་ཐད་ཀར་བཟོ་བཅོས་བྱས་ཡོད་པ་སྟུང་། དེ་མིན་འགོས་དང་མགོས། ཞལ་ལྷེ་དང་ཞལ་ཆེ། བསྟོན་དང་སྟོན། འགགས་དང་གཤགས་སོགས་གཞུང་སོ་སོའི་འབྲི་རྒྱན་རང་སོར་བཞག་པ་ལས་རང་འཆམ་ལག་རིང་སྐྱོང་མ་ཞུས་ན། ལྷན་པས་མཆམས་ལ་ལར་དག་སྤེབ་མི་འདྲ་བ་བྱུང་ཡོད་པ་དག་ལ་དགོངས་སེལ་ཞུ།

དཀར་ཆག

ཐོན་ཐང་། V

ལེ་ཆན་དང་པོ། བོད་ཀྱི་སྤར་སྤོལ་ཁྲིམས་སའི་ཤེས་བྲུ།

ས་བཅད་དང་པོ། ཁྲིམས། ཁྲིམས་ཡིག་ ཞལ་ལྷེ་བཅས་ཀྱི་གོ་དོན་དང་བྲད་བར། ...1

ས་བཅད་གཉིས་པ། བོད་ལ་ཁྲིམས་ཡིག་བྱང་བའི་འགོ་ 5

ས་བཅད་གསུམ་པ། བོད་སྤར་རབས་བས་ཁྲིམས་ཀྱི་པན་ཡོན་ལ་ལྟ་སྤངས། 8

ས་བཅད་བཞི་པ། བོད་ཀྱི་སྤར་སྤོལ་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་ཐུན་མེན་དབྱེ་བ། 12

ལེ་ཆན་དང་པོ། རྒྱལ་ཁྲིམས། 13

ལེ་ཆན་གཉིས་པ། ཆོས་ཁྲིམས། 16

ལེ་ཆན་གསུམ་པ། མི་ཆོས་སམ་རང་ཁྲིམས། 18

ས་བཅད་ལྔ་པ། ཁྲིམས་སའི་ཆ་རྒྱུ། ཁྲིམས་དཔོན་ཀྱི་འགན། གྲོད་བསྐྱུ་ཐབས། 20

ལེ་ཆན་དང་པོ། ཁྲིམས་སའི་ཆ་རྒྱུ། 20

ལེ་ཆན་གཉིས་པ། ཁྲིམས་དཔོན་དང་བར་མའི་འགན། 28

ལེ་ཆན་གསུམ་པ། གློ་ཡུས་ཀྱི་འགན། 31

ལེ་ཆན་བཞི་པ། དངོས་བདག་དང་ཁག་ཐེག་ལ་དགོས་ཚུལ་བཤད། 36

ལེ་ཆན་ལྔ་པ། གྲོད་བསྐྱུ་ཐབས་པའི་པན་ཡོན། 38

ལེའུ་གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་སྐར་སྒྲོལ་ཁྲིམས་ཡིག་གི་བྱུང་འབེལ།

ས་བཅད་དང་པོ། སྐར་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་བཤད་པ།	41
ས་བཅད་གཉིས་པ། སྐར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་.....	57
ལེ་ཆན་དང་པོ། བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་སྤྱི་འབྲོར་གནས་བབ།	57
ལེ་ཆན་གཉིས་པ། གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོ་ནས་སྤྱི་བཅན་བར་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་.	59
ལེ་ཆན་གསུམ་པ། སྤྱི་བཅན་ནས་དར་མ་བར་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་.....	63
དང་པོ། སྤྱི་བཅན་སྐབས་ཁྲིམས་ཡིག་གཏན་འབེབས་བྱུང་བ།	63
གཉིས་པ། སྤྱི་བཅན་གྱིས་ཁོད་སོ་དྲུག་གཏན་འབེབས་གནང་མིན།	66
ལེ་ཆན་བཞི་པ། བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྗེ་ནམ་ལྔ།	74
ལེ་ཆན་ལྔ་པ། ཁྲིམས་སྒྲུ་ལྔ།	83
ལེ་ཆན་དྲུག་པ། འགོས་ཁྲི་བཟང་གིས་ཞལ་ལྗེ་གཙོད་ལུགས་ལེགས་བཅོས་	
གནང་བ།	86
ལེ་ཆན་བདུན་པ། སྐར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྗེ་འཛིན་བྱུང་བ།	89
ལེ་ཆན་བརྒྱད་པ། སྐར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་ཁྲིམས་སྒྲོལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས།	95
ས་བཅད་གསུམ་པ། བོད་སིལ་བྱའི་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་.....	104
ལེ་ཆན་དང་པོ། སིལ་བྱའི་སྐབས་ཀྱི་སྤྱི་འབྲོར་གནས་བབ།	104
ལེ་ཆན་གཉིས་པ། བོད་སིལ་བྱའི་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒྲོལ་གནས་ཚུལ།	106

ས་བཅད་བཞི་པ། ས་སྐྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་	113
ལེ་ཚན་དང་པོ། ས་སྐྱའི་སྐབས་ཀྱི་སྲིད་འབྲོར་གནས་བབ།	113
ལེ་ཚན་གཉིས་པ། ས་སྐྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སློབ་གནས་ཚུལ།	118
ས་བཅད་ལྔ་པ། བག་བྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་	132
ལེ་ཚན་དང་པོ། བག་བྱའི་སྐབས་ཀྱི་སྲིད་འབྲོར་གནས་བབ།	132
ལེ་ཚན་གཉིས་པ། སི་ཏུ་ཚུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་ཁྲིམས་འཛིན་དགོངས་པ།	134
ལེ་ཚན་གསུམ་པ། ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་ལྷེ་》དོན་འགྲེལ།	137
ལེ་ཚན་བཞི་པ། 《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་ལྷེ་》ཐུན་མིན་བྱང་ཚོས།	146
ལེ་ཚན་ལྔ་པ། བག་བྱའི་སྐབས་རྒྱལ་མཁར་ཅེ་བའི་བཅའ་ཁྲིམས།	149
ས་བཅད་དྲུག་པ། གཙང་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་.....	152
ལེ་ཚན་དང་པོ། གཙང་པའི་སྐབས་ཀྱི་སྲིད་འབྲོར་གནས་བབ།	152
ལེ་ཚན་གཉིས་པ། ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་དྲུག་》	156
དང་པོ། 《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་དྲུག་》གསར་བཙུག་པའི་བརྒྱུད་རིམ།	156
གཉིས་པ། 《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་དྲུག་》གི་དོན་འགྲེལ།	158
ལེ་ཚན་གསུམ་པ། 《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་དྲུག་》གི་ཐུན་མིན་བྱང་ཚོས།	203
ས་བཅད་བདུན་པ། དགའ་ལྷན་པོ་བླང་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་	205
ལེ་ཚན་དང་པོ། དགའ་ལྷན་པོ་བླང་སྐབས་ཀྱི་སྲིད་འབྲོར་གནས་བབ།	205
ལེ་ཚན་གཉིས་པ། ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ་》	208

དང་པོ། 《ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གསུམ་》གསར་བཙོ་གནང་བའི་བརྒྱད་རིམ།	208
གཉིས་པ། 《ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གསུམ་》ཀྱི་དོན་འགྲེལ།	214
ལེ་ཆོན་གསུམ་པ། 《ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གསུམ་》ཀྱི་སྤྱན་མིན་བྱད་ཆོས།	242
ལེ་ཆོན་བཞི་པ། ཡལོང་ས་བཙུ་གསུམ་པ་ཆོན་པོའི་སྐྱེ་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་	246
ས་བཅད་བརྒྱད་པ། བོད་ཀྱི་རིམ་བྱང་ཞལ་ལྗེ་ཁག་གི་འབྲེལ་བ།	248
ལེ་ཆོན་དང་པོ། མིག་ལྟོས་དཔེ་བཤུའི་འབྲེལ་བ།	248
ལེ་ཆོན་གཉིས་པ། ལྷ་ཆོས་དང་མི་ཆོས་གཞིར་བཟུང་གཏན་ལ་པབ་བ།	254
ལེ་ཆོན་གསུམ་པ། མནས་ཐོན་པའི་ཁྲིམས་གཙོད་རྒྱས་པ།	256

ལེུ་གསུམ་པ། སྐར་ལྗོངས་ཁྲིམས་ལུགས་ཐ་སྙད་དང་དེའི་འབྲེལ་བའི་འགྲེལ་བ།

ས་བཅད་དང་པོ། ཁྲིམས་ལུགས་ཐ་སྙད་དང་དེའི་འབྲེལ་བའི་འགྲེལ་བ།	261
ས་བཅད་གཉིས་པ། ཁྲིམས་ཡིག་ཐོག་སྤྱོད་པའི་ཆོག་བསྐྱུས་དང་དེའི་འགྲེལ་བ།	275
ས་བཅད་གསུམ་པ། ཁྲིམས་ཡིག་ཐོག་སྤྱོད་པའི་གཏན་དཔེ་དང་དེའི་འགྲེལ་བ། ..	277
མཇུག་བྱང་།	280

ལེའུ་དང་པོ། བོད་ཀྱི་ཐུང་སྒྲིལ་ཁྲིམས་སའི་ཤེས་བྲ།

ས་བཅད་དང་པོ། ཁྲིམས། ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཅས་ཀྱི་གོ་དོན་དང་ཁྱད་བར།

སྤྱིར་བོད་ཀྱི་བདུ་སྤྱོད་པའི་འགོ་སྐྱོད་སྤྱོད་ཁྲིམས་ཞེས་པའི་ཡིག་འབྲུ་རང་
སྤྱིར་གི་གོ་དོན་ནི་ལུགས་ལ་གོ་ཞིང་། དེ་ནི་འགོ་བ་མའི་རིགས་འཛིག་ཆེན་འདིར་
བྱུང་མ་ཐག་ནས་ཡོད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། མའི་རིགས་ཀྱི་འཆོ་བའི་དཔལ་ཡོན་
དར་རྒྱས་འགོ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁོང་ནས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན། བོད་ཀྱི་རིག་གནས་ལོ་
རྒྱུས་ཁོང་ཁྲིམས་དང་ཆབ་སྲིད་གཉིས་པན་ཚུན་ལྟོས་བྱུང་གི་རྒྱུ་ལ་བརྒྱུ་ཡོད་
པ་ནི། ཆབ་སྲིད་ཅེས་པའི་ཆབ་ཀྱི་གོ་དོན་ཚུ་དང་སྲིད་ཅེས་པ་གཞུང་དང་། ཚུ་ལ།
ཁྲིམས་ལ་གོ་བ་ཡིན། དེ་ཡང་མའི་རིགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་དར་ཡུལ་ཐོག་མ་ཚུ་བོའི་
གཞུང་ལ་ཡིན་པ་དང་། ཚུ་བོའི་གཞུང་ལ་གནས་པའི་མི་རྒྱུས་པན་ཚུན་གཅིག་ལ་
གཅིག་བསྐྱུན་མ་བྱས་ཆེ། ཁོར་ཡུག་ཞི་བདེ་སྤྱིར་འཇགས་ཡོང་ཐབས་བྲལ་བར་སོང་
རང་འདོད་རང་དགའི་བྱ་སྤྱོད་སྤངས་ནས། རང་གཞན་པན་བདེའི་ཆེད་རང་གི་སྒོ་
གསུམ་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་ཚུ་ལ་མ་ཐུན་ཡོང་སྤྱོད་ཁྲིམས་བྱུང་བཅོ། །

ཁྲིམས་ཡིག་ཅེས་པ་《བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ།》ལས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་
ཁྲིམས་ལུགས་གཏན་ལ་ཐབ་པའི་ཡིག་རིགས།^[1] ཅེས་དང་། དུས་རབས་བཅུ་
བདུན་པའི་ནང་ཁྱོན་བྱུང་བའི་《ཞལ་ལྟེ་བཅོ་ལའི་སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ལས། ཁྲིམས་ཡིག་
ཅེས་བྲལ་རྒྱལ་པོས་བཀའ་བཅད་ནས་དམ་ཁ་འབྲུར་བ་ལ་ཟེར་བ་ཡིན།^[2] ཞེས་
བྱུང་བ་གཉིས་སྤྱི་ཆོག་ཀྱི་ལམ་ལུགས་མི་འབྲ་བའི་དབང་གིས་འགྲེལ་བཅོད་

1. གང་དེ་ཉི་མུན་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༩༡༥།
2. བོད་ཀྱི་ཐུང་སྒྲིལ་ཁྲིམས་སྒྲིལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༩། འོག་ ༩༥།

བྱེད་སྐད་ས་མི་འབྲ་བ་བྱུང་བ་ལས་དོན་ལ་ཁྱད་པར་ཆེར་མེད་པར་སྤང་ངོ་། །སྤྱིར་
ཁྱིམ་ས་སམ་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཅེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆའི་ཐོག་མ་
མཐའ་ཡང་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་སོ་མང་སྲོང་མང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་ཡོད་པ་ནི། ཏུན་
ཏྲོང་ཡིག་རྙིང་ P.T 1288 6-28 ལས།

༡༡ : །ཡོས་བྱའི་ལོ་ལ་བབ་སྟེལ། བཅན་སོ་མང་ཁེན་བཞུགས་ཤིང་།
སློན་ཆེ་སྟོང་ཅན་གྱིས། འགོར་ཉིར། བཀའ་གྲིམས་གྱི་ཡི་གེ་བྲིས་པར་ལོ་གཞིག[3]
ཅེས་བྱུང་ངོ་། །ཁྱིམ་ས་ལ་གྲིམས་ཞེས་དག་སྟེབ་མི་འབྲ་བ་བྱུང་དོན་ནི། སྤྱར་རྒྱལ་
བཅན་སོའི་སྐུ་དུས་སུ་སྟེ་བ་དང་སྟེ་གནས་གཅིག་པའི་ཡི་གེ་མིང་གཞིར་འབྲུག་
སྐབས། ཉང་པན་ཚུན་གདམ་ཁའི་ཚུལ་དུ་འབྲུག་ལས་ཡོད་པ་ནི་གཅིག་ལ་གཞིག་
ཅེས་བྲིས་པ་ལྟ་བུའོ། །

ཞལ་སྟེ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་ཡང་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་སོའི་སྐབས་ཀྱི་ཐ་སྙད་
ཅིག་ཡིན་པ་ནི།《དེབ་ཐེར་དཀར་སོ་》ལས་བྱུང་བའི་ཤོག་བྲིལ་ག་པའི་ནང་། སྤྱར་
སད་བྱ་ཅའི་མཛངས་པའི་ཆད་ནི། ཅེས་བྲུ་གསུམ། ཞལ་སྟེ་བྲུ་བཞེ་ཡང་ན་བས་
མཉན་ཞིང་གཅོད།[4] ཅེས་དང་། བསོད་ནམས་སྦྱིད་དང་དབང་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱིས་
བསྟེན་པའི་《བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ཡིག་ཆ་གཅེས་བསྟུས་》ནང་གསལ། དེའི་ན་
ཇིའི་རྒྱལ་ས་ལོན་ལོན་གྱི་རྒྱ་གར་དེའི་ཇིའི་ལས་ཁུངས་ནང་ཉར་ཆགས་བྱས་ཡོད་
པའི་ཏུན་ཏྲོང་ཡིག་རྙིང་ I.O.750 ལས།

༡༢ : །ལུག་གི་ལོ་ལ་བཅན་སོ་དབྱུང་བལ་སོན་བཞུགས་ཤིང་། འཕུན་མ་
འཕྲི་བྱར་འཕུས་པ་ལས། མགར་བཅན་ཉེན་གྲུང་རྟོན་སྟོ་བ་རིང་སྟེ་བཅན་སོ་ལྟམ་

3. ཏུན་ཏྲོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། མི་རིགས་དཔེ་སྟླན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོག ༡༩།

4. དགེ་འཕུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚོམ། དེབ་གསུམ་པ། བོད་ཡོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟླན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོག ༨༩ ན

བྲ་གཤེགས། དགུན་བཅན་པོ་བྲག་མར་དུ་གཤེགས། ཤ་ཙལ་དུ་མགར་གྲང་རྟོན་གྱི་
ཞལ་ཅེ་དབྱངས་ནས་ཉེན་ཀར་ལྷང་བྲར་བཅན་པོ་བགས་བཅད། གྲང་རྟོན་བཀུམ།
སྟོན་ཆེ་ཁྱིའམྲིང་ལ་ཞུལ་དུ་མཅིས་ཤིང་། ལྷག་ལ་རྒྱ་དུར་དུ་རྒྱ་དམག་པོན་ལྷང་
ལྷ་པོ་ཐ་གཡལ་སྤྲེའི་རྒྱ་ལྷ་པོ་བཀྱི་བར་ལོ་ཆེག།[5] ཅེས་པ་དོན་ཆེན་གནད་བསྟུས་
ནང་གི་ཞལ་ཅེ་དབྱངས་ཞེས་པའི་དོན་ཞལ་ལྷེ་བཅད་པའམ་ཁྲིམས་ཐག་བཅད་པའི་
དོན་ལ་གོ་བ་གསུངས།

ཞལ་ལྷེ་ཞེས་པ་ཁ་མཆུ་སོགས་གྲོད་དོན་ཐག་གཅོད་དང་འབྲེལ་པའི་ཁྲིམས་
ལ་གོ་དགོས་པར་བསམས། །རྒྱ་མཆན་གང་ལགས་ཤེ་ན། «ལྷེའུ་ཆོས་འབྱུང་།»
ལས། ཁྲིམས་རྣམ་པ་ལྲས་བོད་སྤྱིར་བཅིངས། ཞལ་མཆུ་རྣམ་པ་ལྲས་བྱི་ནང་གི་
འཁོན་སྤངས།[6] ཞེས་བྱུང་བས་སོ། །དེ་ཡང་བྱི་ནང་འཁོན་ནས་གོང་རིམ་ལ་ལྷ་
གཏུག་བྱེད་པར་ཁ་མཆུ་གཏུག་པ་ཞེས་འབོད་པམ་ཡོད་ཅིང་། འདིར་བསྟན་ཞལ་
ནི་ཁ་ཡི་ཞེས་དང་། ལྷེ་ནི་ཁ་ནང་གི་ལྷེ་ལ་གོ་བས་དོན་ལ་ཁ་མཆུ་ཞེས་པའི་དོན་
ཡིན། དེ་ཡང་རྫོས་པའི་ཞལ་ལྷེ།[7] ཞེས་བྱུང་བ་བཞིན་རྫོས་གྲར་དང་རྫོས་ཅོད་
ལ་གོ་དགོས་ཞིང་། རྫོས་གྲར་ནི་ཅོད་པའི་གནས་སུ་གྱུར་བ་དང་། རྫོས་ཅོད་ནི་ཁ་
མཆུའི་ཅོད་གཤགས་སམ་ཁྲིམས་སའི་རྫོས་ཅོད།[8] ཅེས་བྱུང་།

དེ་ཡང་«ཁ་ཆེ་པ་ལུའི་བསྐབ་བྲ།»ལས། བར་ནར་ལྷེ་ལ་བདག་པོ་མ་བརྒྱབ་

-
5. བསོད་ནམས་སྤྱིད་དང་དབང་རྒྱལ། བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ཡིག་ཆ་གཅེས་བསྟུས། ཟླ་རྒྱུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣། འོག་ ༡༠༩།
 6. མཁས་པ་ལྷེ་ལ། ལྷེའུ་ཆོས་འབྱུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༡༠༩།
 7. གཙང་རྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས་བཞུགས་སོ། །བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༢༠༡༡། འོག་ ༣༡།
 8. གང་དབྱིན་སུན་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆེག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣། འོག་ ༢༩༩༦ དང་ ༢༩༩༧།

ན། །རིལ་རིལ་དབྱེ་ལ་འོ་བརྒྱལ་བཅོས་ཡོང་། །ཞེས་ཁ་ནང་གི་ལྷེ་དང་མཆུ་ལ་བདག་
པོ་བརྒྱབ་ནས་ཤོད་ཆོད་མ་བྱས་ན། ཁྱོད་དང་ཁ་མཆུ་རང་གི་མགོ་ཐོག་ཏུ་སྦྱང་ཡོང་
ཞེས་དཔེ་དོན་སྐར་ནས་གོ་བདེ་སྤྱོད་པའི་སྐབས་ཡོད་པ་བཞིན་ནོ། །

གནའ་དུས་སྤྱི་ཚོགས་འཆོ་བའི་ནང་ཁྱོད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་མཁན་གྱི་
དཔོན་རིགས་ལ་ཞལ་ལྷེ་བ་ཞེས་འབོད་ལམ་ཡོད་པ་ནི། སྤེ་སྤེད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་
མཆོའི་སྐུ་དུས་སུ་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་པའི་ཞབས་གས་པོན་གྲོང་ཆོ་བརྟན་ཡེ་ཤེས་
ལ་པོན་གྲོང་ཞལ་ལྷེ་ཆོ་བརྟན་ཡེ་ཤེས་ཞེས་བྱ་ལམ་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ། །

ཞལ་ལྷེ་བ་དང་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ནི་བྲང་དཔོན་ཞེས་བ་དེ་མིན་
ནས་སྟུམ། རྒྱ་མཚན་གང་ལགས་ཤེ། མཁས་དབང་དྲུང་དཀར་རྫོ་བཟང་འཕྲིན་
ལས་མཆོག་གིས་བྲང་དཔོན་ཞེས་བ་ནི། ཉེས་ཅན་དང་བྱ་གཏུག་མཁན་རྣམས་ལ་
ཉེས་བ་ཡོད་མེད་དང་། ཉེས་བ་ཆེ་ཆུང་ལ་གཞིགས་ནས་ཁྲིམས་ལུགས་ལྟར་ཁྲིམས་
ཐག་གཅོད་མཁན་གྱི་དཔོན་རིགས་ཤིག་སྟེ། མིང་གཞན་ཞལ་ལྷེ་བ་ཡང་ཟེར། འདི་
ལ་ཡང་སྤྱི་བྲུབ་ཞལ་ལྷེ་བ་དང་ས་གནས་སོ་སོའི་ཞལ་ལྷེ་བ་བཅས་རིམ་བ་གཉིས་
ཡོད།[9] ཅེས་གསུངས་ལ། བད་གཞུང་རྒྱ་བ་ཆུང་བདག་གིས་ད་ཡོད་ཀྱི་ཏུན་ཉིང་
ཡིག་རྙིང་དང་། བྲག་བརྒྱུ་ཡི་གེ། རྩོམ་ཡི་གེ། ཁྲམ་ཤིང་ཡི་གེ་སོགས་ཡིག་
རྙིང་ཡིག་ཆའི་ནང་བྲང་དཔོན་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་འདི་མཐོང་དཀའ་བས་ཐ་སྙད་འདི་
ནི་བསྟན་བ་བྱི་དར་རྩེས་ནས་བྱུང་བར་སྟུམ།[10] ཞེས་གསུངས།

9. དྲུང་དཀར་རྫོ་བཟང་འཕྲིན་ལས་ཀྱི་གསུང་རྩིས་ཕྱོགས་བསྐྱེགས། བྲང་པོའི་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༥། ཞོག ༡༩།

10. བད་གཞུང་རྒྱ་བ་ཆུང་བདག་ བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཞིབ་འཇུག་ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣། ཞོག ༢༥།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱན་རིང་མོའི་ཁྲོད་ཞལ་ལྷེ་གྱི་དག་སྟེན་ཅན་《ཉུན་ཏོང་
ཡིག་ཆའི་》ནང་། ཞལ་ཅེ་དང་། 《ལྷེ་འུ་ཆོས་འབྱུང་ནང་》ཞལ་མཚུ་འཕ་ཞལ་
ཆེ།《ལྷེ་འུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་པའི་》ནང་ཞལ་ལྷེ་ཞེས་སོགས་བྱུང་བ་
དག་བོད་ཀྱི་བརྟུ་དག་འཕེལ་འགྲོས་སམ་ཡི་གེའི་འབྲི་རྒྱན་ལས། རོན་དུ་གཞུང་
ས་དག་འཕྲན་པོ་བྱང་པའི་སྐྱེ་དུས་བཤེར་དཔང་ལས་ཁྲུངས་དང་བཅན་བྱོལ་བོད་
མའི་ཁྲིམས་ཞིབ་ཁང་གི་བྲག་ལས་གཙོ་བོ་སྟེ། ཁ་མཚུའི་གྲོད་རོན་གཞུག་བཤེར་
བྱེད་མཁན་དག་གི་འཁོན་སེལ་ཐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒྲིལ་ཡིག་ཆར་གོ་དགོས་པ་སྤང་
ངོ་། རྒྱ་མཚན་གང་ལགས་ཤེ། ཆོས་བཤད་ཀྱི་རྩ་བ་དགེ་སྟེན། ཞལ་ལྷེའི་རྩ་
བ་རྒྱལ་ཁྲིམས། [11] ཞེས་རྒྱལ་ཁབ་གང་དེའི་ཁྲིམས་ནི་ཞལ་ལྷེའི་རྩ་བར་གྱུར་
ཡོད་པ་བསྟན་འདུག་པས་སོ། །

ས་བཅད་གཉིས་པ། བོད་ལ་ཁྲིམས་ཡིག་བྱུང་བའི་འགོ།

ཕྱིར་སྤྱད་རྒྱལ་བཅན་པོ་གཉའ་ཁྲིའི་སྐྱེ་དུས་སུ་ཡི་གེ་མེད་པས་ཁྲིམས་ཡིག་
མེད་ཀྱང་། སྐྱེ་གཤེན་དང་འབྲེལ་བའི་བོན་ཁྲིམས་དང་། རྒྱལ་ཁྲོན་བར་སྐྱུང་དག་གི་ར་
ནས་མནའ་གན་མཛོག་པའི་ཁྲིམས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི། དུས་རབས་བརྒྱ་གཅིག་པའི་
ནང་བརྩམས་པར་གྲགས་པའི་ལྷེ་འུ་རྩོ་སྤྱད་ཀྱི་མཛད་པའི་《ལྷེ་འུ་ཆོས་འབྱུང་།》
ལས། དེ་ནས་ཡུམ་བུ་སྒྲ་སྒྲིང་དུ་གཤེགས་ཏེ། ཡེ་ནས་མཐོ་བ་ལ། བྲག་ཆང་སྟོ་དང་
སྟགས། དེ་ནས་བྱིང་བ་སྟག་ཅེར་བྱོན་ཏེ་དར་དཀར་གྱི་ཡོམ་བ་དགྲུ་རིམ་བཞུས་
ནས། ལྷའི་སྐྱེ་ཡ་རབས་རྣམས་ཀྱིས་བསྐྱོར་ནས། གཙུག་ལག་གི་ཐང་ཁྲིམས་ནི་
སྤྱི་ལུགས།[12] ཞེས་བྱུང་།

11. གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༣༧།

12. བསོད་ནམས་ཆེ་རིང་། ཐུང་རབས་བོད་ཀྱི་ཕྱི་ཁྲིམས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོག ༩༠།

དེ་བཞིན་《གཡུང་བྱུང་བོན་གྱི་སྒྲ་བསྒྲགས་པ་རིན་པོ་ཆའི་སྤྲིང་གྲགས།》ལས།
ལྷ་ཁྲི་བཅན་པོའི་སྐོར་གསུངས་སྐབས། གསུང་ལ་གཅིགས་བྱེན་བཞི། གཤེན་
ངག་ཆོག་གསུམ་མ་བྱོན་པ་ལ། རྒྱལ་པོས་ཡོང་ནས་བཀའ་མི་སྟུལ། རྫོན་པོས་
འོག་ནས་གྲོས་མི་གཤོམ། གཤེན་སྒྲ་ཆོག་གསུམ་མ་སྤང་བར། རྒྱལ་རྫོན་གྱིས་
མོ་སྒྲ་མི་བྱེད།[13] ཅས་དང་།《སྤྲིང་པའི་མཛོད་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ།》ལས། (ཕ་
དེ་གུང་རྒྱལ་གྱི་སྐོར་གསུང་སྐབས།) རྗེ་རྫོན་རྣམས་གྱིས་ཡབ་ཀྱི་སྐར་ཤོང་པོ་ཡུལ་དུ། ལྷ་
ལུམ་ལག་ནས་བསྐྱུས་སོ། །དེ་ནས་ཡར་ལུང་དུ་བང་སོ་བཏབ། སྐལ་སྤྲིང་གྱིས་
འདུད། གཡམས་ཀྱི་བོན་པོ་སྟུགས་ཀྱི་བྱ་རུ་ཅན་དང་། རལ་ཐག་སྤྲི་རྒྱལ་ལ་སོགས་
གྱིས་མཛད་དོ། །འཕྲེན་སྟོན་གཙོ་བོ་ཐེས་འཕེན་དང་། ཞང་ཞུང་དར་མ་ཏ་ཡ་རྣམས་
གྱིས་བྱས། དགུ་ཁྲི་བདུད་འདུལ་གྱི་སྒྲ་ཁང་ལ། ཞིག་གསོས་བྱས་པས་བདེ་སྤྲིང་
དང་ལྷན་འོ། །སྐས་སྐྱ་དེའི་གསུང་པ་ལ་བོན་ཁྲིམས་དང་བོན་སྤྲིང་པའི་ཐོ་བཞག་
པས།[14] ཞེས་དང་།

ཡང་ཡོང་གསལ་དེབ་ཐེར་ལས། རི་གུམ་སྐོར་གསུང་སྐབས། དེ་ནས་རྒྱལ་
ཁྲིམས་གསེར་གྱི་གཏམ་ཤིང་ནི་ཆག་མི་ཆོས་སོག་མའི་ཕོན་ཐག་ནི་ཆད། རྫོན་པོ་
ཁྲིམས་ཀྱི་སྐོ་བཞི་རལ། བོད་རང་ཁ་སིལ་བྱར་ག་རྒྱང་སྤང་ལ་བྱེར་བ་བཞིན་སོང་
ངོ། །[15] ཞེས་བྱུང་བ་ལས་ངེས་ཤེས་འཛོངས་ངེས་སུ་འདུག

འོན་ཀྱང་། སྐར་རྒྱལ་བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་དང་ཆ་བོ་མང་སྤོང་གི་སྐྱུ་དུས་སུ་

13. བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཚུགས་བསྐྱེགས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠། འོག་ ༡༥།

14. བོན་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཚུགས་བསྐྱེགས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠། འོག་ ༡༦།

15. འཕྲོ་མགོན་ཐོ་སྤོས་རྒྱལ་མཆོན། སྤྲིང་པའི་མཛོད་ལུགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་དེ་ཁོ་ན་ཉིད་གཏན་ལ་དབབ་པའི་འབྲེལ་བ་
གཡུང་བྱུང་བོན་གྱི་བཀའ་སྒྲུབ་འདུས་ཐེ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༤༦།

ཁྲིམས་ཡིག་བྱང་བ་ཁ་ཆོན་བཅད་ནས་ཁྱ་སྐབ་པ་འདུག་པ་ནི། «ཉུན་ཏྲོང་ནས་ཐོན་
པའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ཤོག་རིལ།»ལས། བོད་ལ་སྐྱ་ན་ཡི་གེ་སྟེང་པ་ཡང་། བཅོན་
པོ་འདྲིའི་(ཁྲི་སྐྱོང་བཅོན)ཆེ་བྱང་ནས། བོད་ཀྱི་གཙུག་ལག་བཀའ་གྲིམས་ཆེན་པོ་དང་།
སློན་པོ་འཛི་རིམ་པ་དང་། ཆེ་ཆུང་གཉིས་ཀྱི་དབང་ཐང་དང་། ལེགས་པ་ཟེན་པ་འི་བྱ་
དགའ་དང་། ཉེ་ཡོ་བའི་ཆད་པ་དང་།[16] ཅེས་བྱང་།

དེ་བཞིན་«དབང་བཞེད།»ལས། དེའི་(ཆེ་)རྒྱལ་པོ་མོ་བྱང་ན་བཞུགས་ཏེ་
དགྲུང་ལོ་བཞེའི་བར་དུ་ཆབ་སྐྱོར་ཡང་མ་གཤེགས་པ་(མཆོམས་མཛད)དང་། འབངས་
ཀུན་གྱི་མཆེད་ནས་བཅན་པོ་ནི། མོ་བྱང་(གི)སྐྱོར་ཡང་མི་གཤེགས་ཏེ། ཅའི་ཆ་ཡང་
མེད་པ་ཞིག་སློན་པོ་ནི་འཛངས་(འཛངས་)པ་ཞིག་གོ་ཞེས་འབངས་ཀྱི་བྱིན་གྱིས་
གཡའ་ནས་སྟེགས་(ཆེད)ཞེས་བཅན་པོའི་སྟུན་དུ་གདས་ན་ཞ་(ཞབས་)འབྲིང་ནང་པ་ཡི་
གེ་བསྐྱབས་(ས་)བཞེད་ང་ལོ་ཏེ། བཅོན་པོས་དགོངས་ནས་སྐྱ་བ་བཞེའི་བར་དུ་(སྟོག་
གཙོད་སྐྱང་བའི་བྱིར་སྟོང་གསོས། རྒྱ་འཕྲོག་སྐྱང་བའི་བྱིར་རྒྱ་འཇལ། ལོག་གཡེམ་སྐྱང་བའི་བྱིར་སྐྱ་མིག་གས་ཆལ། རྩུན་
སྐྱང་བའི་བྱིར་མནའ་དང་སོགས་)བཀའ་ཁྲིམས་དགེ་བ་བཅུ་ལས་གཞི་སྐྱངས་པ་ཞིག་མཛད་
དེ་ཡི་གེ་བྲིས་སོ། །[17] ཞེས་དང་། «ཉུན་ཏྲོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་
ཆ།»ལས། ཡོས་བྱུང་ལོ་ལ་བབ་སྟེལ། བཅོན་པོ་མེར་ཁེན་བཞུགས་ཤིང་། སློན་ཆེ་
སྟོང་ཅན་གྱིས། འགོར་ཏྲིར་བཀའ་གྲིམས་[18]གྱི་ཡི་གེ་བྲིས་པར་ལོ་གཆིག་[19]
ཞེས་བྱང་བའི་ནང་གི་བཅོན་པོ་ནི་མང་སྟོང་དང་ཡོས་བྱུང་ལོ་ནི་ ༦༥༥ ཡིན་པས།

-
16. བོད་ནམས་སྟིད་དང་དབང་རྒྱལ། ཉུན་ཏྲོང་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ཤོག་རིལ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོག ༡༡།
17. དབང་བཞེད་བཞུགས་སོ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྟིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠། ལོག ༣།
18. བཀའ་གྲིམས་ནི་བཀའ་ཁྲིམས་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་པ་ཉུན་ཏྲོང་ཡིག་རྟིང་ཞིབ་འཇུག་གནང་མཁན་ཆོའི་མཆོན་འབྲེལ་གནང་འདུག་
19. བོད་ནམས་སྟིད་དང་དབང་རྒྱལ། ཉུན་ཏྲོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༠ ལོག ༡༣།

མང་སྤོང་གི་སྐུ་དུས་ཕྱི་ལོ་ ༢༥༥ ལོར་གྲིམ་སྒྲིག་ཡིག་གིས་པ་ཤེས་ཀྱིས་སོ། །

དེ་བཞིན་《གཡུ་འབྲུག་སྒྲོག་པའི་ཞལ་སྟེ།》ལས། བྱང་ཕྱོགས་རྟོར་དང་གོ་སར་གྱི་ཡུལ་ནས་གྲིམ་སྒྲིག་དང་ལས་ཀྱི་སྤོང་གཏོང་། ཅེས་སྤྱིར་བཏགས་བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་གྲིམ་སྒྲིག་སྤོང་དང་གྲིམ་སྒྲིག་ཡིག་བྱུང་བ་མ་ཟད། དེའི་དཔེ་ལེན་ས་རྟོར་དང་གོ་སར་ཡིན་པ་གསུངས་པར་བདེན་པའི་ཆ་གང་འཚམས་ཡོད་མེད་བཤད་དགའ་ཡང་། སྐབས་དེར་བཅན་པོས་བཞེས་པའི་གྲིམ་སྒྲིག་གི་ཐོག་མ་བཅའ་བ་བཞི་སྟེ་བསད་པ་ལ་སྟོང་འདེད་དང་། བརྒྱས་པ་ལ་བརྒྱད་འཇུག་འདེད་པ། འདོད་ལོག་སྤྱད་པ་ལ་བྱེ་རིན་འདེད་པ། རྩོམ་སྤྱིས་པ་ལ་མནའ་སྒྲོག་པ་སྟེ་བཞི། ཞེས་བྱུང་ན་བོད་ཀྱི་གྲིམ་སྒྲིག་གི་ཐོག་མའི་དཔེ་ལེན་དཔེ་གཞི་བྱེད་ཡུལ་བྱ་གར་སངས་བྱུང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ཅ་བ་བཞི་མིན་ནམ་སྟེ་མོ། །

ས་བཅད་གསུམ་པ། བོད་སྤྱི་རབས་པས་གྲིམ་སྒྲིག་གི་པན་ཡོན་ལ་ལྟ་སྟངས།

ཁུབ་ཕྱོགས་རིག་གཞུང་བསམ་སྒྲུབ་ལུགས་རྒྱུན་ཟབ་པའི་དེད་རབས་པ་པལ་མོ་ཆེས། གྲིམ་སྒྲིག་ནི་དབང་སྒྱུར་གྲུལ་རིམ་གྱི་སྤིང་དབང་སྒྲེར་འཛིན་བྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་ཡོ་བྱད་ཡིན་[20]པར་བཞེད་མོད། བོད་སྤྱི་རབས་པའི་མེས་པོ་ཆོས་དེ་ལས་ལྷོག་ཏེ། གྲིམ་སྒྲིག་ལ་བྱུང་གྲིམ་སྒྲིག་དང་། ཆོས་གྲིམ་སྒྲིག་དང་གྲིམ་སྒྲིག་སོགས་སུ་དབྱེ་ཡོད་པ་མ་ཟད། བྱུང་གྲིམ་སྒྲིག་གི་པན་ཡོན་སྒྲོར་ལ་འདྲ། གང་ཞིག་འཛིན་ཏེ་ཁམས་འདིར་པན་བཏེད་དཔལ། བྱུང་གྲིམ་སྒྲིག་གསེར་གྱི་འཁོར་ལོ་ཅིབས་སྟོང་གིས། མཐའ་བཞི་རྣམས་གཞོན་ཆོས་ཀྱི་བྱུང་པའི་སྟེ། སྤྱིར་བཏགས་ལྟར་ཆེ་བ་དེ་ལ་འདྲ། །[21] ཅེས་བྱུང་།

20. བསོད་ནམས་ཆེ་ཤིང་། སྤྱི་རབས་བོད་ཀྱི་སྤིང་གྲིམ་སྒྲིག་མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༧ ལོག ༩།

21. གཙང་པའི་ཞལ་སྟེ་ལག་གིས་པ་ཞིག་འདུག་པའི་འཕྲོ་བརྗོད་དུ་གསལ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཡིག་སྒྲིང་ ༩།
ཡིག་རིགས་ཨང་། ༩༩༩།

བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེ་ལའང་། དཔོན་པོ་ཁྲིམས་ཐོག་ནས་སངས་རྒྱལ། ཞེས་
བཤད་སྒྲིལ་ཡོད་པ་བཞིན། སྡེ་བ་གཙང་བའི་མཛད་ཆེན་ལུ་ཡི་ཡ་གྲུལ་གསུམ་
བར། མངའ་འབངས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བདེ་སྦྱིད་དང་སྟོམས་རྩལ་ཉམ་ཐག་བ་ལ། བ་
མ་ལྟར་ལྟ་བར་བོད་ཁྲིམས་བར་དུ་ལད་པ་རྣམས་གསོར་འཇུག་ཕྱིར། བཀའ་ཁྲིམས་
ཀྱི་གཏུ་ལེ་ཆེན་མོ་བསྐྱེགས་པ་གནང་ནས་མངའ་འབངས་ཐམས་ཅད་ཞོ་ལ་སྦྱིས་མ་
ཆགས་པ་ལྟར་འཇགས་ཤིང་། ཉིན་མཆན་གཉིད་གོ་མ་ལོག་བར་ཉལ་ཆོག་པ།^[22]
ཞེས་བྲུང་ངོ་།

དེ་བཞིན་མཁས་དབང་ཆབ་སྡེལ་ཆེ་བརྟན་ཕུན་ཆོགས་ལགས་ཀྱིས། གཤམ་
ཏེ་སྦྱི་ཆོགས་ཤིག་ལ་ཁྲིམས་ལུགས་རྩ་བ་ནས་མེད་པ་ཡིན་ན། སྦྱི་ཆོགས་དེ་ཡང་
ཁྲིམས་མེད་ལུགས་མེད་ཀྱི་གནས་སུ་ལུས་རྒྱ་ཡིན་པས། ལུལ་ལུང་སོ་སོའི་དཔོན་
པོ་རྣམས་ཀྱིས་མི་མང་ལ་གང་བསམ་པ་དེ་ཤོད་པ་དང་། གང་གསོད་འདོད་པ་དེ་
བསད་པ་དང་། གང་འཕྲོག་འདོད་པ་དེ་འཕྲོག་པ་སོགས་རང་སྤང་གང་ཤར་བྱས་པ་
མ་གཏོགས། སྦྱི་ཆོགས་ཀྱི་བྱ་སྦྱོད་ལ་གཅིག་གྱུར་ཀྱི་ཆད་འཛིན་བྱེད་ས་ཞིག་མེད་
པར་འགྱུར་ངེས་རེད། འོན་ཏེ། ཁྲིམས་ཡིག་ཅེས་པ་ཡོད་ན། སྦྱི་འབངས་ཆང་མས་
དེར་ཆད་འཛིན་བྱེད་དགོས་ཀྱི་ཡོད།^[23] ཅེས་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དགེ་མཆན་གསུངས་
ལ། སློབ་དཔོན་འཕགས་པ་ལྷ་སྦྱབ་ཀྱི་《བཤེས་སྤྱིངས།》ལས་ཀྱང་། ཁྲིམས་ནི་རྒྱ་
དང་མི་རྒྱུའི་ས་བཞིན་དུ། ཡོན་ཏན་ཀུན་ཀྱི་གཞི་རྟེན་ལགས་པ་གསུངས། ཞེས་
ཁྲིམས་ནི་ཡོན་ཏན་ཀུན་ཀྱི་གཞི་རྟེན་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་གསུངས་ཡོད།

22. གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༢༧

23. ཡོ་རྒྱལ་ཀྱི་ཉམས་དཔྱོད་མཁན་པོ། མཁས་དབང་ཆབ་སྡེལ་ཆེ་བརྟན་ཕུན་ཆོགས་ལགས་ལ་བཅར་འདྲི་ཞུས་པའི་
ཟིན་ཐོ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩ ལོག ༡༣༦

བོད་ཁམས་ལ་ཆ་མཆོན་ནས་བཤད་ནའང་བཅན་པོ་སྔོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་
སྟུ། མེད་ཐབས་མེད་པའི་སྒོན་པོ་བཞིས་(ཐོན་མི་བསམ་སྟོན། མགར་སྟོང་བཅན། འཕྱི་མེ་རུ་གྲང་
སྟོན། གཉགས་ཁྲི་བཟང་)ལོ་མ་ར་རུ་དགེ་བ་བཅུ་ལ་བརྟེན་པའི་བོད་ཁྲིམས་ཉི་ཤུའི་བཅའ་
ཡིག་བཅོས་བ་དང་། རྒྱལ་སྒོན་ཀྱན་གྱི་བྱུག་རྒྱས་བཏབ་སྟེ་ཉི་ཁྲིའི་འོད་བཞིན་ཀྱན་
ལ་ཁྲབ་པར་མཛད་བ་བརྟེན་བོད་ལ་བདེ་སྦྱིད་བྱུང་བ་བསྟན་པ་ནི།《གཡུ་འབྲུག་སྒྲོག་
པའི་ཞལ་ལྷེ།》ལས། བཟང་བ་ལ་བྱ་དགའ་སྟེ། འཐབ་མོ་བྱས་པ་ལ་ཆད་བ་གཅོད་
བ། མཐོ་བ་ཁྲིམས་ཀྱིས་གཞོན། དམའ་བ་ཐབས་ཀྱིས་སྦྱོང་། ལེགས་པའི་དཔེ་སྔོན་
བཅུགས་ཏེ་ཆོས་དང་རི་སྐར་བྱུང་བ་བཞིན་མི་དགེ་བཅུ་སྤངས། དགེ་བཅུ་ཉམས་
སུ་སྤངས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཁམས་ཐམས་ཅད་བདེ་སྦྱིད་ལ་འོངས་སུ་དུ་ཆོག་
པ་བྱུང་གདའ།^[24]

ཞེས་བྱུང་བ་བཞིན་ལག་ལེན་བསྟན་ཡོད་པ་ནི། སྐར་རྒྱལ་བཅན་པོ་ཁྲི་སྔོང་
ལྷེ་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་སྟེ་བཅན་པོ་དང་། སྐ་ནས་བཟའ། ཁང་དབུ་རིང་གསུམ་
གྱི་ཕྱོགས་གཏོགས་ཀྱི་སྟོབས་ལྷགས་དང་། སྟེ་ག་བཅན་པོ་དང་བཅུན་མོ་མེ་རྟོག་
སྒོན་བཅས་པའི་སྟོབས་ལྷགས་གཉིས་སོ་སོར་གྱེས་ཏེ། མཐར་སྟེ་ག་བཅན་པོས་
སྐ་ནས་པའི་ཕྱོགས་གཏོགས་ཁང་དབུ་རིང་བསད་པའི་དོན་རྒྱེན་སྟག་སྐབས། སྒོན་
པོ་འཕོས་ཀྱིས་ཁྲིམས་དང་སྟེག་བ་རང་ཁུར་གྱི་དཔེ་བཞིན་རྒྱལ་སྐས་ཡིན་ཡང་
ཁྲིམས་ཀྱི་མདུན་དུ་འབངས་དང་དབྱེར་མེད་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ་དགའ་གསུམ་བཅད་དེ་སྟེ་
རྟོག་བཅན་པོ་མཐར་སྟེགས་ནས་སྐབས་ཤིག་རིང་འཇུག་སྔོང་ནི་བར་བྱས་ཡོད།

སྐར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཁྲིམས་ཀྱི་འོག་དུ་རྒྱལ་པོ་ཡང་ཡོད་པ་ནི།《ཐ་
བཞེད།》ལས། བཅན་པོ་ཁྲི་སྔོང་ལྷེ་དུ་བཅན་གྱིས་བྱུག་རིས་ཀྱི་སྐྱེ་ཁང་བཞེངས་

24. བོད་ཀྱི་སྐར་ལྗོངས་ཁྲིམས་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། བོད་རྫོང་སྡེ་དམངས་དཔེ་སྟླན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོའི་ ༥ ལ།

དགོས་པའི་བཀའ་ནན་པོ་བསྐྱུལ་བར། བོད་ན་རྒྱལ་པོ་ད་ལས་ཆེ་བ་སྤར་མ་བྱུང་ན་
ད་ལ་ཕྱག་རིས་མེད་པས་ད་ཕྱག་རིས་ཤིག་བྱེད་པས་ཁྱེད་བོད་འབངས་མཛེས་པ་
རྣམས་སྐྱེད་གསུང་། སློན་པོ་ཁྱི་བཟང་ལངས་ནས་རྗེའི་བཀའ་ནི་བདུས་པས་གཉན་
ཁྲིམས་ཀྱི་ལ་ཅེ་ནི་གྲུང་ལས་མཐོ།[25] ཞེས་བཅན་པོའི་བཀའ་ལས་ཁྲིམས་མཐོ་བ་
ཡོད་པ་བཅན་པོར་བློ་གསོས་དང་། རང་སྤང་གི་སྤྱོད་ཚུལ་ལ་ཆོད་འཛིན་གྱིས་
ཁྲིམས་སྤང་བསྐྱུངས་པ་ནི་གསལ་པོར་མཛོེ།[26] ཞེས་བྱུང་བ་ལྟར་རོ། །

མདོར་ན། ཁྲིམས་ཁྲིམས་པར་གཅེས་པ་ཞེས་རྒྱལ་ཁྲིམས་དང་། ཆོས་ཁྲིམས།
རང་ཁྲིམས་རྣམས་ཁྲིམས་ཀྱི་བདག་པོར་གལ་ཆེ་བའི་གཅེས་མོར་ཡིན་པ་དང་།
ཁྲིམས་ཀྱི་བདག་པོས་རང་དཔེ་གཞན་སྟོན་གྱི་སྟོན་པ་ཁྲིམས་ལུགས་བཅི་སྤང་བྱེད་
དགོས་པའི་དགོངས་པ་བསྟན་ལ། བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྐོལ་རིག་གནས་ཀྱི་བསྟན་པོན་
གཙོ་བོ་རྒྱལ་པོས་མི་མེར་ལ་བྱམས་དགོས་རྒྱུ་ཡིན་པ་ནི། ཏུན་རྟོང་ཡིག་རྙིང་(P.T.
1287 III)ལས།

ཅིང་སྤྱ་གཞིག་བྱ་གྱི་ན་ཚུར་སྤྱ་སྟེ། ཆབ་ཆབ་ནི་པ་རོལ་ན། །ཡར་ཆབ་ནི་
པ་རོལ་ན། །མྱེའི་ནི་མྱེ་བྱ་སྟེ། །ལྟ་འི་ནི་སྤས་པོ་བཞུགས། །རྗེ་བདེན་ནི་བཀོལ་བྱ་
དགལ། །སྤྱ་བདེན་གྱིས་ནི་བསྟན་ན་དགལ། །ཞེས་བྱུང་བ་ལས་ཤེས་སྤྱབ་པ་འདུག་
སྟེ། དེ་བཞིན་ཡགོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོས་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མེས་དཔོན་གྱི་རིང་
ལ་རྒྱལ་པོ་དེ་ཡི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཆོས་བཞིན་སྤྱད་པ་དང་། མཐོ་བའི་གཉའ་ནས་གཞོན་
ཅིང་དམའ་བ་ཐབས་ཀྱིས་སྤྱོད་བའི་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱི་སྐོལ་བཟང་པོའི་འོད་སྤང་སྤྱིད་

25. བདེ་སྤྱིད་ཀྱིས་བསྟེན་གས། ར་བཞེད་ཚོགས་བསྟེན་གས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩། འོག་ ༡༩།

26. བོད་ལྗོངས་སློབ་ཤུཆེན་མོའི་རིག་དཔེ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥། ༩ འོག་ ༤༩།

ཅེའི་བར་དུ་ཁྱབ་པའི་བདེ་སྲིད་ཀྱི་ཤུཊ་རྩི་ཀ་ཆེས་ཆེར་རྒྱས་པའི་སྐབས་སུ།^[27]
ཞེས་སོགས་བྱུང་བ་ལས། རྒྱལ་པོའི་མཛད་པ་ཆབ་འབངས་མི་སེར་ལ་བྱམས་
དགོས་པ་ནན་ཏན་གསུངས་འདུག་པ་དག་གིས། བོད་ཁྲིམས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་
ཁྱད་ཆོས་ཡང་ཤུགས་ཀྱིས་མངོན་སུབ་ཀྱི་འདུག་སྟམ་མོ། །

ས་བཅད་བཞི་པ། བོད་ཀྱི་སྐར་སྒྲོལ་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་སྤྱན་མིན་དབྱེ་བ།

བོད་ཀྱི་སྒྲོལ་རྒྱུན་ཁྲིམས་ལུགས་ལྟ་བུའི་ནང་ཆོས་ཁྲིམས་དང་། རྒྱལ་ཁྲིམས།
མི་ཆོས་སམས་རང་ཁྲིམས་བཅས་ཁྲིམས་སྒྲོལ་རྣམས་པ་གསུམ་དུ་དབྱེ་ཡོད་པ་ནི། དུས་
རབས་བཅུ་གཉིས་པའི་ཡར་སྔོན་དུ་བྱོན་པའི་མཁས་པ་ལྷེ་འུས་བཅས་པའི་《ལྷེ་འུ་
རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།》ལས། རྒྱལ་ཁྲིམས་གསེར་གྱི་གཉའ་ཤིང་དང་འབྲ་
སྟེ་སྒྲོལ་ལ་ལྷེ། ཆོས་ཁྲིམས་དར་གྱི་མདུད་པ་དང་འབྲ་སྟེ་འཇམ་ལ་དམ། མི་ཆོས་
སོག་མའི་ཕོན་ཐག་དང་འབྲ་སྟེ་མང་ལ་འདུས།^[28] ཞེས་དང་།《གཙང་པའི་ཞལ་
ལྷེ་ཆངས་པའི་བྲང་ཐེག་ལས། ཆོས་ཁྲིམས་དར་གྱི་མདུད་པ་འཇམ་ལ་དམ། རྒྱལ་
ཁྲིམས་གསེར་གྱི་གཉའ་ཤིང་ལྷིད་གཞོན་ཆེ་བ། རང་ཁྲིམས་ཐེག་པ་ཁྱུང་སྒྲང་ཡོན་
ཏན་དང་ལྷན་པ་དགོས།^[29]

ཞེས་རྒྱལ་ཁྲིམས་དང་། ཆོས་ཁྲིམས། མི་ཆོས་ཁྲིམས་བཅས་ཀྱི་སྤྱན་མོང་
མིན་པའི་ཁྱད་པར་གསལ་འགྲེལ་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། དེ་གསུམ་གང་རུང་དང་
འགལ་འཛོལ་བྱུང་ན་རང་ཉིད་ཉེས་ཅན་པར་གྱུར་པ་མ་ཟད། ལྷག་པར་རྒྱལ་ཁྲིམས་

27. བག་དབང་ཆོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེང་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་གླུ་དབྱངས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༠། འོག་ ༥༡

28. མཁས་པ་ལྷེ་འུ་ལྷེ་འུ་ཆོས་འབྱུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡། འོག་ ༣༩།

29. གཙང་སྟོང་རྒྱལ་མོའི་གདུང་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༣༥།

དང་ཆོས་ཁྲིམས་གཉིས་ལས་འགལ་ཆེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཙ་ཁྲིམས་དང་སངས་རྒྱལ་
ཆོས་གཞུང་གི་འདུལ་བའི་ཁྲིམས་གཞིར་བཟུང་ཆད་པ་པོ་ག་གི་ཡོད། མི་ཆོས་
སམ་རང་ཁྲིམས་དང་འགལ་ན་འང་འགལ་མཁན་སྤྱི་བོ་དེ་མི་ཆོས་བཞི་ལྟན་(ཞིག་རྩ་
ཆ། བག་ཡོད། ཡ་རབས་སྤྱོད་ཚུལ་)སྤྱོད་པ་དང་བྲལ་བའི་བྱི་གཤམ་དུ་བཞག་ནས། གང་དེས་
བྱས་པའི་ལས་དང་བཤད་པའི་གཏམ་ལ་ཡིད་ཆེས་ཆ་འཛིག་གེད་མཁན་ཏ་ཅང་
དགོན་པོ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད། གོང་གསལ་ཁྲིམས་སྒོལ་གསུམ་ལས་རྒྱལ་ཁྲིམས་གཙོ་
བོ་ཡིན་པ་ནི་གོང་ཁྲུ་ལྟར། ཆོས་བཤད་ཀྱི་ཙ་བ་དགེ་སྤྲིག་(ཞལ་ལྷེད་ཙ་བ་རྒྱལ་
ཁྲིམས། [30] ཞེས་བྱུང་ངོ་།

མདོར་ན། མཁས་གྲུབ་ཆེན་པོ་དབྱངས་ཅན་དགའ་བས་ལུན་ཆོགས་བཙོ་
བརྒྱད་པར། ཆབ་སྲིད་པལ་ཆེར་ཆོས་ཀྱི་གཞི་ལ་བཅུགས། ལྷ་ཆོས་དར་གྱི་མདུད་
པ་འཆིང་བ་དང་། རྒྱལ་ཁྲིམས་གསེར་གྱི་གཉའ་ཤིང་ལུགས་ཅན་འཛིན། གང་འདི་
ལུན་ཆོགས་རྣམས་ཀྱི་བཙོ་བརྒྱད་པའོ། [31] ཞེས་བྱུང་བ་ལྟར། དུས་རབས་ ༥
ནང་ཁྱོན་པའི་ཐུང་རྒྱལ་བཙན་པོ་སྲོང་བཙན་སྐྱེད་དུས་ནས་བྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ བར་
བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པར་ཁྱོན་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྲིད་སྲོུང་སྐབས། གང་དེའི་ཁྲིམས་
ལུགས་ནི་ལྷ་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་དགེ་བཅུའི་ཁྲིམས་གཞི་ཙར་བཟུང་བའི་ཁྲིམས་
ལུགས་ཤིག་ཡིན་འདུག་གོ།

ལེ་ཆན་དང་པོ། རྒྱལ་ཁྲིམས།

རྒྱལ་ཁྲིམས་ནི་རྒྱལ་ཁབ་གང་དེའི་དར་རྒྱས་དང་མི་མང་ནི་བདེ་ལ་དམིགས་

30. གཙང་སྤོད་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རབས། བོད་ཐོབ་སྤོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྤྲན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག ༩༩།

31. འཛིགས་མེད་གྲགས་པ། རབ་བརྟན་ཀྱན་བཟང་འཕགས་ཀྱི་རྣམ་ཐར། བོད་ཐོབ་སྤོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྤྲན་ཁང་། བྱི་
ལོ་ ༡༩༩༥། འོག ༩༩།

པའི་ཁྲིམས་ལ་བྱ་ཞིང་། དེའི་ནང་རྒྱལ་ཁབ་གང་དེའི་སྤྱི་འབངས་ཀྱི་འགན་དབང་གསལ་པོར་གཏན་ལ་པབ་ཡོད། རྒྱལ་ཁྲིམས་ཀྱིས་གཏན་ལ་པབ་པའི་ནང་དོན་གཞིར་བཟུང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྣ་ཚོགས་ལ་སྟོམས་སྤྲིག་བྱེད་བཞིན་ཡོད། རང་རེ་བོད་ལ་མཚོན་ན་འང་དུས་རབས་རིམ་བྱུང་གི་སྤིང་དབང་རེ་རེར་རྒྱལ་ཁབ་དང་། སྤིང་གཞུང་། མི་མང་གི་ཁེ་དབང་སྲུང་སྐྱོབ་དང་སྟོམས་སྤྲིག་བྱེད་པའི་རྒྱལ་ཁྲིམས་རིམ་བར་བྱུང་ཡོད་པ་ནི། ད་པན་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་བཤའ་རྒྱུན་ལྟར་ན་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་སུ་ཁོད་སོ་དུག་དང་། ཕྱི་སྤིང་པག་མོ་བྱ་པའི་སྐུ་དུས་སུ་《ཞལ་ལྷེ་བཙོ་ལྷ།》 ཕྱི་སྤིང་གཙང་པའི་སྐུ་དུས་སུ་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱ་བྱ།》 གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་སོ་བྲང་པའི་སྐུ་དུས་སུ་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱ་གསུམ་》ཞེས་པ་སོགས་བྱུང་ཡོད།

རྒྱལ་ཁྲིམས་དེ་ཡང་འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམས་ཆེན་པོ་གསེར་གྱི་གཉའ་ཤིང་ལྟར་ལྷེ་བ། ཉི་མཛད་བྱིངས་ནས་འཆར་བ་ལྟར་ཉི་རིང་མེད་པ། དབུས་ཀྱི་རི་བོ་མཚོ་གར་ལྟར་གང་གིས་ཀྱང་བསྐྱོད་པ་མེད་པ་བཞིན་ཚུགས་པ། རྒྱ་མཚོ་ཆེན་པོ་ཟབ་ཅིང་གཉིང་དཔགས་དཀའ་བ་ལྟར་གང་གིས་ཀྱང་རྟོགས་པར་དཀའ་བ།^[32] ཞེས་བྱུང་བ་ལྟར་ཡིན་དགོས་སོ། །

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཚུ་རྒྱུན་རིང་མོའི་ཁོད་རིམ་བྱུང་རྒྱལ་ཁྲིམས་རྣམས་ཆོས་ཁྲིམས་ལ་གཞི་བཙོལ་ནས་བཟོས་པ་ནི། གཙང་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱ་བྱ།》ལས། ཆོས་ཁྲིམས་ནི་ཡང་དག་པར་རྫོགས་སངས་རྒྱས་ཀྱིས་མི་དགོ་བཙུའི་གཉེན་པོར་དགོ་བ་བཙུ་བ་གསུངས། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་རྣམས་ཀྱིས་དགོ་བ་བཙུ་ལ་བརྟེན་ནས་རྒྱལ་ཁྲིམས་བཅས་ཏེ།^[33] ཞེས་བྱུང་བ་བཞིན།

32. གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༢༥

33. གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༢༥

ཀྱལ་ཁྱིམ་སའི་ཆོས་ཁྱིམ་ས་དང་ཡུལ་ཁྱིམ་ས་ལ་དཔེ་སྤངས། མི་ཆོས་སམ་རང་
ཁྱིམ་ས་ཡིན་ལུགས་གཏུ་ལེ་བསྐྱེགས་ནས་གཏན་ལ་པབ་པ་ཞིག་ཡིན།

འོན་ཀྱང་། གནའ་དུས་ཆོས་ཁྱིམ་ས་དང་ཀྱལ་ཁྱིམ་ས་ཐ་དད་དུ་གནས་ཡོད་པ་
ནི། མཁས་དབང་དུང་དཀར་རྫོང་བཟང་འཕྲིན་ལས་མཆོག་གིས། སྤར་བོད་དུ་ཆོས་
ལུགས་ཐོག་མར་དར་བ་ནས་དུས་རབས་བཅུ་གསུམ་པའི་དཀྱིལ་དུ་ས་སྐྱ་པས་བོད་
ཀྱི་སྲིད་དབང་བཟུང་སྟེ་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་གྱི་ལམ་ལུགས་མ་གྱུར་པར། ཀྱལ་
ཁྱིམ་ས་དང་ཆོས་ཁྱིམ་ས་ཐ་དད་དུ་གནས་ཡོད་ཅིང་། དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱ་པའི་སྐྱེད་ས་
ནས་ཆོས་སྲིད་ཟུང་འབྲེལ་འགོ་མ་ཚུགས་གོང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཁོང་བོད་ཀྱི་དགོན་
ཕྱེ་ཁག་གི་ནང་བཀའ་བཀོད་བརྒྱུད་འཛིན་གྱི་ཁྱིམ་ས་ལུགས་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་
དབྱུང་གཞི་གཏན་ནས་མི་སྤང་ངོ་། [34] ཞེས་གསུངས།

བཅན་པོ་སྲོང་བཅན་གྱི་སྐྱེད་ས་སུ་བོད་ཁྱིམ་ས་བཅོ་སྐབས། མི་ཆོས་གཙང་
མ་བཅུ་དྲུག་གི་ཁྱིམ་ས་ཀྱི་གཞིར་བཟུང་། གཞན་ཡང་《ལུགས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་
གསེར་གྱི་ལེ་ཆེ་སྐྱེགས་》དང་། 《སྤང་བཀའ་མཆིད་》ཅེས་བྱ་བ་གཉིས་གསུངས་
ཏེ། ཀྱལ་པོས་བཀའ་བསྟུལ་པ་བཞིན། ཐོན་མི་སམ་རྩོམ་ཏེ་དང་། མགར་སྟོང་བཅན།
འབྲེ་སེ་རུ་གྲུང་སྟོན། ཉང་ཁྱི་བཟང་རྣམས་ཏེ་བཀའི་འབྲུལ་རྫོན་བཞི་ལ་སོགས་
པ་རྫོན་པོ་བརྒྱ་ཐམ་པས་བར་གྱི་ཁོད་སྟོམས། བཟང་ལ་བྱ་དགའ་སྟེར། འཐབ་མོ་
བྱས་པ་ལ་ཆད་པ་གཙོད་པ། མཐོ་བ་ཁྱིམ་ས་ཀྱིས་གཞོན། དམའ་བ་ཐབས་ཀྱིས་
སྟོང་། སྐྱེས་སྤང་སྟེ་བཞིར་བཅད། སུ་ཚུ་རྩིང་དུ་བསྐྱེལ། མདའ་ཚུ་ཡུར་བར་བྱངས།
ཐེ་སྤང་གཏན་ལ་པབ། ཞིང་ལ་ལྷ་རུ་བཅད། མི་ལ་ཡི་གེ་བསྐྱབས། ཏེ་ལ་མདོངས་

34. དུང་དཀར་རྫོང་བཟང་འཕྲིན་ལས། དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད། སྟོད་ཆ། བྱང་གཤེ་བོད་ཀྱི་ཤེས་རིག་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༢༠༠༩། འོག་ ༩༠༩།

སྤྱི་མཉམས་ལེགས་པའི་དཔེ་སྐྱོལ་བཅུགས་ཏེ་ཆོས་དང་ཇི་ལྟར་བྱུང་བ་བཞིན་གྱི་མི་
དགེ་བཅུ་སྤངས། དགེ་བཅུ་ཉམས་སྤྱི་སྤངས་པ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཁམས་ཐམས་
ཅད་བདེ་སྦྱིད་ལ་འོངས་སྤྱད་ཆོག་པ་བྱུང་གངལ། དེ་ལྟར་དགེ་བཅུ་ལ་བརྟེན་པའི་
བོད་ཁྲིམས་ཉི་ཤུའི་བཅའ་ཡིག་ནི། འོ་མ་ར་རུ་གཏན་ལ་མཐོང་ནས་ཇི་སྟོན་ཀྱན་གྱི་
ཕྱག་རྒྱས་བཏབ་སྟེ་ཉི་ཁྲིའི་འོད་བཞིན་ཀྱན་ལ་ཁྲབ་པར་མཛད་དོ། །^[35] ཞེས་བྱུང་
བ་གཞིགས་ན་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཐོག་མ་གཏན་འབེབས་གནང་ཡུལ་འོ་མ་ར་སྟེ་
ལྷ་ས་ཡིན་པར་སྤང་དོ། །

ལེ་ཚན་གཉིས་པ། ཆོས་ཁྲིམས།

དང་རབས་རྒྱུ་ཕྱོགས་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བས་ཆོས་ལུགས་དར་སྤེལ་བྱུང་བའི་རྒྱལ་
ལྗོངས་ནི། རྒྱལ་པོ་གང་དེས་རང་གི་རྒྱལ་སྤིང་སྤྱི་བརྟེན་དང་སྤྱི་ཆོགས་ཞི་བདེ་ཡོང་
ཆེད། འབངས་རྣམས་ཆོས་དད་ཅན་དང་རང་ཉིད་ཆོས་རྒྱལ་ཞིག་ཏུ་བཟོ་སྒྲུབ་ཆེ།
འབངས་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་བཀའ་གསུང་ཅི་སྒྲུབ་ལས་ལོག་པར་བྱེད་མི་
སྤིང་བའི་དགེ་མཚན་མཐོང་བས། ཆོས་དར་སྤེལ་བཏང་བ་ཞིག་ཏུ་སྤྱི་བཞིན་ཡོད།
དེ་ཡང་རྒྱལ་པོས་ཐོག་མར་རྒྱ་དང་། མི་གསོད། རྩན་སོགས་མི་ཆོག་པའི་བཀས་
ཁུངས་མ་འཁྱོལ་བས་ཉེས་གཙོད་ཀྱི་ཁྲིམས་བསྐྱམས་མོད། འབངས་རྣམས་ཀྱིས་
ཉེས་པའི་ཁྲིམས་གཙོད་ལས་གཡོལ་བྱིར་གསང་བའི་སྟོན་ནས་རྒྱ་དང་། རྩན། མི་
གསོད་བྱས་རྒྱུ་རྒྱལ་པོས་ཁྲིམས་ལས་འགལ་ཆེ་དཀོན་མཆོག་གི་དགོངས་པ་
དང་འགལ་བའི་སྤྲིག་པ་བསགས་པ་སོང་། སྤྱི་བ་བྱི་མ་ངན་སོང་ལ་འགྲོ་རྒྱ་ཡིན་
པའི་ཞེད་སྐྱོང་བསྐྱལ་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁོད་ནས་བྱུང་བ་བཤད། འོན་ཀྱང་། སངས་

35. བོད་ཀྱི་ལྷ་སྐྱོལ་ཁྲིམས་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྤྱིགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟོན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༥ ལོག ༥༥་

རྒྱུ་ཆོས་ལུགས་པས་སངས་རྒྱུ་ཆོས་གཞུང་ནི་སྤྱི་བ་གཏན་གྱི་འདུན་མ་སྦྱབ་
ཆེད་ཀྱི་ལམ་ཡང་དག་ཅིག་ཡིན་པ་བཞེད་དོ། འོན་ཡང་དེ་ལྟར་ཏུ་གནས་པ་ལུང་
རིགས་མང་པོས་སྦྱབ་བྱུང་གི་ཡོད།

དེ་ཡང་《གཡུ་འབྲུག་སྒྲོག་པའི་ཞལ་ལྷེ་བཙེ་ལྷ།》ལས། བོད་ཡུལ་ཁ་བའི་
ལྗོངས་འདིར་ཆོས་ཁྲིམས་བྱུང་ཚུལ་ཐད། སྔོན་གྱི་དུས་སུ་བོད་ཡུལ་སྤུན་པའི་སྤྱིང་
སྤྱག་རུམ་འབྲ་བ་དེར་རྒྱལ་མཉམ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་ཁྲིམས་བཙེས་སོ། ཁང་བ་ཐམས་
ཅད་རི་བྱིས་ལ་བརྟེན་ནས་ལས་སུ་རྩོན་པ་བྱེད། ཟས་སུ་ཤ་བ་ཁྲག་འཁྱུང་། ལོས་སུ་
བགས་པ་གྲོན། དགེ་སྤྱི་ལ་མི་ཤེས་པ་ལ། སྦྱུལ་པའི་ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྤྱམ་པོ་
དེ་ཉིད་ཀྱིས་བོད་འབངས་བདེ་ལ་འགོད་པའི་བྱིར། ཆོས་དགེ་བ་བཅུ་ལ་བརྟེན་པའི་
ཁྲིམས་བཙེས་བ། དེའི་དུས་སུ་རྒྱལ་པོ་ཉིད་ཀྱིས་ང་ནི་ཆོས་སྦྱོང་པའི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་
པས་ངའི་བཀའ་དང་འཁོར་དུ་གཏོགས་པ་ནམས་ཀྱིས། ལུས་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་སྒོག་གཙོད་
པ་དང་མ་བྱིན་ལེན་དང་མི་གཙང་སྦྱོང་པ་དང་གསུམ། དག་གི་སྒྲོ་ནས་རྩུབ་དང་མ་
མ་ཆིག་རྩུབ་དག་འབྲུལ་དང་བཞི། ཡིད་ཀྱི་སྒྲོ་ནས་བརྒྱབ་སེམས་དང་གཞོད་སེམས་
དང་ལོག་ལྟ་དང་གསུམ་ཞེས་བཙེས་པ་བཞིའི་ཁྲིམས་བཙེས་སོ། །[36] ཞེས་བྱུང་།

མདོར་ན། ཆོས་ཁྲིམས་ནི་ཡང་དག་པ་རྩོགས་པའི་སངས་རྒྱུ་ཆོས་ཀྱིས་མི་
དགེ་བ་བཅུའི་གཉེན་པོར་དགེ་བ་བཅུ་གསུངས་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ཆོས་ཁྲིམས་དར་
གྱི་མདུད་པ་འཇམ་ལ་དམ་པ་ཞེས་པ་ནི་མི་དགེ་བ་བཅུའི་གཉེན་པོར་དགེ་བ་བཅུ་
བརྟེན་དགོས་པ་གསུངས་ཤིང་། དེ་ཡང་དམིགས་བཀའ་ཁྲིམ་ནས་ཁྲིམ་མེད་པར་
རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་སྤྱེ་དང་བཙས་པས་བསྐྱང་བར་བྱ་བའི་བསྐྱབ་ཁྲིམས་དང་དགོན་
པའི་སྤྱིག་སྒོལ་བཙེས་ཡིག་དང་བཙས་པར་གོ་དགོས་སོ། །

36. བོད་ཀྱི་ཐུང་བསམ་ཁྲིམས་སྒོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༡༥།

ལེ་ཚན་གསུམ་པ། མི་ཚོས་སམ་རང་ཁྲིམས།

དེ་ཡང་«གཙང་པའི་ཞལ་ལྟེ་ཚངས་པའི་བྲང་ཐིག»ལས། རྩོན་རྒྱ་གར་དུ་སྤང་
པོ་ཆེ་དང་། རི་བོང་དང་། འུ་སྟེག་པ་གསུམ་གྱིས་སྤང་པོ་ཆེ་སྟོབས་ཆེ་བས་རྩུ་མ་
འཁུར་ཏེ་བསྐྱལ། རི་བོང་ནི་སྟོ་དང་ལྡན་པས་གྲོས་བྱས་གཙོས། སྟེག་པ་ནི་འཕུར་
བྱུང་བས་ཤིང་ཅེའི་འབྲས་བུ་རྣམས་བསྐྱུས་ཏེ་ཁོང་གསུམ་གྱི་ཟས་བྱེད་པ་ཞིག་
ལུང་པའི་ཕུ་ན་ཡོད་པ་ལས། ལུང་པ་དེར་ལོ་རྒྱུ་ཏྲ་ལེགས་ཤིང་། ཆར་རྩུ་ལུས་
སུ་འབེབས། བདེ་སྦྱིད་ལྡན་པ་བྱུང་བ་ལས་བྲམ་ཟེ་མཚན་མཁན་ཞིག་གིས་བཏག་
པས། སེམས་ཅན་དུང་འགྲོ་གསུམ་པོ་ཁྲིམས་ལ་གནས་ཤིང་། མཐུན་གཤིབ་ལེགས་
པ་དེའི་ཡོན་ཏན་ལས་བྱུང་བར་གོ། [37] ཞེས་དང་།

དེ་བཞིན་མི་ཚོས་སྒྲོར་འཇུག་པ་ལ་རང་བན་དེ་གཙང་མ་དགོས། ཟེར་བའི་
དཔེ་ལྟར་རང་ཁྲིམས་རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་གཏོང་གི་ཞལ་ལྟེ། ཞེས་ཟོམ་ལུས་ཉམ་ཟོམ་
མེད་པ་ཡ་རབས་ཀྱི་མཛད་བཟང་ལ་མིག་ལྟོས་བྱེད་པ། དེ་བས་ཀྱང་འཇིག་རྟེན་
བཟ་ཤིས་ཀྱི་གཞི་མ་མི་ཚོས་བཞི་ལྡན་ཞེས་ཡ་རབས་ཀྱི་སྦྱོང་ཚུལ་དང་། ཁྲིལ་
ཡོད་པ་དང་། རོ་ཆ་ཤིས་པ། བག་ཡོད་དང་ལྡན་པ་བཞི་ལ་གཅེས་སྤྲོས་སུ་འཇོན་
དགོས་སོ། [38] ཞེས་བྱུང་།

བོད་ལུལ་འདིར་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་པོ་སྟོང་བཅན་སྐྱམ་པོས་མི་ཚོས་གཙང་མ་
བཅུ་དྲུག་གཏན་འབེབས་གནང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་སྒྲོར་ལ། «གཡུ་འཇུག་སྟོག་པའི་
ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྷ།»ལས། གཞན་ཡང་འབངས་སུ་གཏོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས། ལྷ་དགོན་
མཆོག་གསུམ་པོ་ལ་དད་པ་དང་མོས་གུས་བསྐྱེད་པར་བྱའོ། །དམ་པའི་ཆོས་བཙལ་

37. གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག ༣༥།

38. གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག ༣༥།

ཞིང་བསྐྱབ་པར་བྱའོ། །པ་མ་ལ་འིན་ལན་འཇལ་བར་བྱའོ། །ཡོན་ཏན་ཅན་ལ་ཞེ་
མཐོང་ཡོད་པར་བྱའོ། །རིགས་མཐོ་བ་དང་ཀན་པར་བཀྱར་སྟེ་ཆེན་པོ་བྱའོ། །ཡུལ་
མི་བྱིས་མཆོས་ལ་པན་གདགས་པར་བྱའོ། །ཉེ་དུ་དང་མཇལ་བཤེས་ལ་གཞུང་རིང་
བར་བྱའོ། །བཀའ་བྱང་ཞིང་སེམས་རྒྱུང་བར་བྱའོ། །ཡ་རབས་ཀྱི་རྗེས་བསྟེགས་
ཤིང་ཕྱི་ཐག་རིང་བ་བྱའོ། །ཟས་ཞོར་ལ་ཆོད་འཛིན་པར་བྱའོ། །སྤར་འིན་ཅན་ཀྱི་
མི་ཅ་བ་གཅད་པར་བྱའོ། །བྱ་ལོན་དུས་སུ་འཇལ་ཞིང་བློ་སྤང་ལ་གཡོ་སྤྱོད་མེད་པར་
བྱའོ། །ཀུན་ལ་སྐག་དོག་རྒྱུང་བར་བྱའོ། །ཐོགས་ཀྱི་ནང་དུ་ངན་པའི་ཐོས་ལ་མི་ཉན་
ཅིང་རང་རྒྱགས་འཛིན་པར་བྱའོ། །ངག་འཇམ་ཞིང་སྤྱོད་པར་བྱའོ། །ཐེག་པ་ཆེ་
ཞིང་སློ་ཁོག་ཡངས་པར་བྱའོ། །ཞེས་བཀའ་བསྐུལ་ཞིང་། མི་ཆོས་གཅང་མ་བཅུ་
དྲུག་གིས་ཁྲིམས་ཀྱི་གཞིར་བཟུང་། ཞེས་བྱུང་།

འིན་ལན་དང་། མཐོང་། བཀྱར་སྟེ། པན་གདགས། གཞུང་རིང་། སེམས་རྒྱུང་།
ཕྱི་ཐག་ཆོད་འཛིན། གཡོ་སྤྱོད། ཐག་དོག་རང་རྒྱགས། ངག་འཇམ། ཁོག་ཡངས་
སོགས་ནི་ལྟ་ཆོས་ལྟ་ཅི་མི་ཆོས་ལའང་སྤྱང་བཅི་དགོས་པ་ཞིག་ཡིན་མོད། དེ་དག་
རྒྱལ་ཁྲིམས་ཀྱིས་ཁོངས་སུ་བསྟུ་མི་ཐུབ་པ་སྟེ་བོ་སོ་སོའི་ནམ་རྒྱུན་འཁྲོ་འདུག་སྟོང་
གསུམ་དང་འབྲེལ་པའི་བཟང་སྟོང་ཞེ་ཅིག་ཡིན་ནོ། །[39] དེ་ནི་མིའི་ཀུན་སྟོང་ཀྱི་
སྤང་དོར་རྣམ་གཞག་གཞིར་བཟུང་ནས་བཟོས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེས་རྒྱལ་ཁྲིམས་
དང་ཆོས་ཁྲིམས་ཀྱི་མ་ཁུབ་པའི་སྟེ་བོའི་བྱ་སྟོང་ལ་ཐུན་མོང་གིས་བཅི་སྤྱང་ངམ་
འཇེམ་བཅི་བྱེད་པའི་རིན་ཐང་དང་རུས་པ་ཡོད།

དེ་ཡང་མཁྱེན་ཡངས་རྒྱ་ཡེ་གཅན་ཆོས་མི་ཆོས་ཁྲིམས་སྟོལ་ནི་ཀུན་སྟོང་
ཀྱི་རྣམ་གཞག་གཅོ་བོ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཁྲིམས་ཀྱི་ཁེབས་རྒྱས་མ་ཆུད་སར་ཡང་

39. བོད་ཀྱི་སྤྱི་རབས་ཁྲིམས་སྟོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྟེན། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོལ་ ༥།

རང་འགྲུལ་གྱིས་བཅི་སྤང་དང་ལག་བསྟར་བྱེད་བཞིན་པའི་གོམས་སྟོན་དང་གིས་
ཆགས་ཡོད། རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་ན། མི་ཚོས་ཀུན་སྤྱོད་དེ་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་
སྐབས་སུ་ཁྲིམས་སྟོན་གྱི་རྣམ་པས་གཏན་ལ་བབ་བཞི་རྒྱལ་སློན་དག་གི་མཁས་
མཛདས་ཀྱི་སློ་རྒྱ་རོམ་པ་ཞིག་དང་། རྒྱལ་འབངས་དག་སློ་སེམས་གཅིག་ཏུ་མ་སྤྱོད་
པའི་མཚོན་ཏྲགས་ཤིག་ཡིན།^[40] ཞེས་གསུངས།

ས་བཅད་ལྔ་ལ། ཁྲིམས་སའི་ཆ་རྒྱུ། ཁྲིམས་དཔོན་གྱི་ལག་ན། སྤྱོད་བསྟུམ་ཐབས།

ལེ་ཆན་དང་པོ། ཁྲིམས་སའི་ཆ་རྒྱུ།

དེ་སྐྱེ་ཁྲིམས་སར་སྤྱོད་དོན་གཏུག་བཤེར་དང་སྤྱོད་གཞི་ཐག་གཅོད་བྱེད་རིམ་
ནང་། ཁྲིམས་ས་དང་ཞུ་སྤྱོད་པའི་བར་ཆེད་དུ་སྤྱོད་པའི་བྱང་བུ་འགྲུལ་ཞིག་ཡོད་པ་
དེར་བྱང་བུ་དགུ་བཅུ་ཟེར་ཞིང་། བྱང་བུ་དགུ་བཅུ་ནི་《རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་ས་
པ།》ལས། བྱང་གཟས་དང་། ཟང་ཡག་སྐྱེད་ཁ། སྤྱུལ་མགོ། དམིག་ནག་མཆུ་སྤྱང་།
ཐེན་བྱང་། ཁ་དམར་། རྒྱ་བྱང་རོ། །བྱང་བུ་གསུམ་ནི་ཞལ་ལྗེའི་བྱང་བུ། ལྔ་ནི་སློ་
ཡུས་ཀྱི་བྱང་བུ། གཅིག་ནི་ཀུན་རྒྱུག་པའོ། ^[41] ཞེས་བྱང་།

དེ་ཡང་ཁྲིམས་གཏུག་བྱེད་མཁན་གྱི་ཁྲིམས་ཁང་ལ་གོང་འབྲུལ་གྱི་ཡིག་བྱང་
ལ་བྱང་གཟས་དང་། སྤྱུལ་མགོ། དམིག་ནག་ཐེན་བྱང་། མཆུ་སྤྱང་ཞེས་སྤྱིར་སློ་
ཡུས་ཀྱི་བྱང་བུ་ལྔ་དང་། ཁྲིམས་ས་ནས་དབྱེད་མཚམས་གཏོང་བའི་ཡིག་བྱང་ལ་
ཟང་ཡག་དང་། སྐྱེད་ཁ། ཁ་དམར་ཏེ་ཞལ་ལྗེའི་བྱང་བུ་གསུམ། སྤྱིར་རྒྱུག་པའི་རྒྱ་

40. གཅོད་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༣༥
41. མཁས་པ་ལྷེ་ལྷ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་ས་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ལོག ༩༩

བྱང་བཅས་ཁྱོན་བྱང་བྱ་དགུ་ཡོད།[42]

འདིར་བྱང་བྱ་ནི་ཤིང་ལེབ་གྱ་བཞི་ནར་མོ་དྲས་པའི་ཚལ་བྱའི་སྟེང་ཁབ་རིས་
ཡོད་པ་ཞིག་དང་། རྫོ་ཡུས་ཞེས་པའི་ཡུས་ཀྱི་དོན་དགེ་བཤེས་ཚས་གྲགས་ཀྱི་
《བདད་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ།》ལས། བདེན་ཁུལ་ངོམ་པའམ་བྲིན་བགྲངས་ལྟ་
བྱའོ། [43] ཞེས་དང་། 《དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་ལྟ་བུ་འགྲེལ་
ཚོམ་ཕྱོགས་བསྡེགས།》ལས། ཡུས་ཞེས་པ་རྒྱ་མཚན་བཤད་པའི་དོན་དང་བདེན་
པ་བཤད་པའི་དོན་ལ་འབྲུག[44] ཅེས་བྱུང་ན། རྫོ་ཡུས་ཞེས་པ་རང་རྫོ་བདེན་པའི་
རྒྱ་མཚན་བཤད་པའམ་ངོམ་པའི་དོན་ལ་གོ་དགོས་པར་སྒྲུང་ངོ་། [དཔེར་ན། གཙང་
པའི་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་དྲུག་གི་ནང་གསེས་བསྟོན་ཉམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྟེ་ནང་། ཡང་
མི་རྣམ་རྟོག་མེད་ཅིང་བདེན་པས་ཡུས་པ་ཞིག་ཡོད་ན། གོང་གི་རྣམ་རྟོག་རྣམས་ཅི་
ཡོད་ཀྱང་ཁོ་རང་གི་བདེན་པའི་ངོ་བོ་ལ་སེམས་ཅི་གཅིག་ཏུ་གཏད་ནས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་
ལྟ་ལ་བདེན་པ་བདར་བ་ལྟ་དཔང་དུ་ཡེ་ཤེས་བཞུགས་པའི་གཟིགས་པས་བདེན་ཐོག་
ཏུ་ཐོན་པ་ཡང་ཡོད།[45] ཅེས་བྱུང་།

རྫོ་ཡུས་ཀྱི་བྱང་བྱ་ལྟ་ནི་ཁྲིམས་སར་གཏུག་བཤེར་སྐབས་ཆེད་དུ་སྟོང་
པའི་བྱང་བྱ་ལྟ་ཡིན་འདུག་ཅིང་། དེ་ཡང་བྱང་གཟས་ཞེས་པ་ནི་དཔེར་ན་མི་སྟོག་
བཀུམས་པའི་སྟོང་དོན་ཞིག་ཁྲིམས་སར་གཏུག་སྐབས། ལུ་གཏུག་རྒྱལ་མཁན་

42. ཆབ་སྲུལ་ཆེ་བརྟན་ལྷན་ཚོགས་དང་། རྟོང་བྱང་ཨོ་རྒྱན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྣམས་རིམ་གྲུ་ཡི་ཕྱིང་བ། བོད་ལྗོངས་
བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ འོག ༡༡༥།

43. དགེ་བཤེས་ཚས་ཀྱི་གྲགས། བདད་དག་མིང་ཚིག་གསལ་བ། མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ འོག ༤༠༧།

44. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ། བོད་ལྟ་བུ་ལྟ་ལྟེ་ཚོམ་ཕྱོགས་བསྡེགས། མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༥ འོག ༡༤༠།

45. གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ འོག ༢༥།

གྲིས་དང་ཐོག་གྲོང་གཞིའི་དོན་ཅ་ཆ་ཆང་དང་། གཤེན་པོའི་སྤྲོད་ཐང་ཇི་ཐོག་གྲོང་
ཡར་ཆད་པ་ཇི་གཙོད་དགོས་ངེས་སོགས་བྲིས་ཡོད་པའི་གཏུག་བཤེར་ཡི་གེ་དང་
མཉམ་དུ་ཁྲིམས་སར་གཏོང་རྒྱའི་བྲང་བྲུ་ལ་ཟེར་བ་དང་། དེའི་ལན་བདེན་རྒྱན་
ལན་འབྲེད་ཀྱི་ཁ་མཆུ་རྒྱག་ཏུ་འཇུག་བྲེད་(གྲོད་ཡའི་ཕྱགས་ནས་)བྲང་བྲུ་ཞིག་གཏོང་བ་
དེར་སྐྱལ་མགོ་ཟེར།

ཡར་སྐྱལ་མགོའི་ལན་དུ་ཁ་མཆུ་རྒྱག་ཏུ་འཇུག་བྲེད་(ལྷ་གཏུག་རྒྱག་མཁན་ལ་)
བྲང་བྲུ་ཞིག་གཏོང་བ་དེར་དམིག་ནག་ཅེས་ཟེར། སྐབས་དེ་དུས་ཁྲིམས་སར་གྲོད་
དོན་གཏུག་བཤེར་བྲེད་རིམ་ནང་ཆེད་དུ་སྦྱོད་ཆེད་བྲང་བྲུ་དེ་གསུམ་དང་། དེ་མིན་
གཉིས་ནི་འཐེན་བྲང་ཞེས་བཟའ་མི་བྲུ་བྲུག་སོགས་གཉེན་ཁ་བྲལ་གྱི་གྲོད་དོན་ཁྲུན་
ཐག་གཙོད་པའི་སྐབས་ཁྲིམས་སར་གཏོང་བྲེད་བྲང་བྲུ་དང་། མཆུ་སྤྲུང་ཞེས་པ་མ་
ཉིས་ཁ་གཡོག་གི་གྲོད་གཞི་དཀར་འདོན་དག་སེལ་བྲེད་སྐབས་ཁྲིམས་སར་གཏོང་
བྲེད་ཀྱི་བྲང་བྲུ་ཡིན་ནོ། [46]

ཡར་ཞལ་སྤྱེའི་བྲང་བྲུ་གསུམ་ལས་ཟང་ཡག་ནི་གཏུག་བཤེར་བྲེད་རིམ་ནང་
གྲོད་གཞིར་ཞིབ་དཔྱད་བྲུས་པའི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་གཞིར་བཟུང་ཁྲིམས་ཐག་
བྲང་པོར་གཙོད་ལུགས་མཆོན་བྲེད་བྲང་བྲུ་དང་། སྤྲོད་ཁ་ནི་ཁྲིམས་ཐག་འབྲོག་པོར་
གཙོད་ལུགས་མཆོན་བྲེད་བྲང་བྲུ་དང་། ཁ་དམར་ནི་ཁྲིམས་སར་བར་དཔང་བྲེད་
མིར་བདེན་དཔང་བྲེད་དུ་འཇུག་སྐབས་ཆེད་དུ་སྦྱོད་བྲེད་ཀྱི་བྲང་བྲུ་བཅས་རེད། རྒྱ་
བྲང་ནི་ཉེས་ཅན་པའི་ཉེས་པར་གཞིགས་ནས་ཁྲིམས་ཀྱི་ཆད་པ་ཇི་བཅད་སོགས་ཀྱི་
གནས་ཚུལ་འཁོད་སྟངས་ལྷན་ལྷན་པའི་བྲུག་རྒྱ་བཏབ་ནས་གཏོང་བྲེད་ཀྱི་བྲང་བྲུར་

46. ཆོས་འཕེལ། བོད་ཀྱི་ཁྲམ་ཡིག་དང་བྲང་བྲུའི་སྒྲོར་རགས་ཅན་གྲུང་བ། བོད་ཀྱི་ཡིག་རྒྱུད་ཞིབ་འཇུག་ ཁ་སྐང་བཀྲ་
ཤིས་ཆེ་རིང་སོགས་ཀྱི་བཞུགས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣། འོག་ ༩༠༦།

གང་གི་མཐའ་ལའང་མ་སྤྱང་བ་ཞིག་ཡིན་དགོས་པ་མ་ཟད་ཉམས་སྤྱོད་ཡང་མང་
པོ་ལྡན་དགོས།

མདོར་བསྡུས་ཏེ་བཤད་ན་ཉི་རིང་ཆགས་སྤང་དང་བྲལ་བ་དང་། ཕྱོགས་སྤྱང་
གི་དབང་དུ་མ་སོང་བར་འདུམ་འགྲིག་བྱེད་པའི་ཆོད་དོན་ལ་གཟུ་ཟེར་སྲོལ་ཡོད་པ་
དང་། གཟུ་བ་ནི་བོད་ཀྱི་དམངས་ཁོང་གི་སྡེ་ཆོ་པན་ཚུན་བར་ས་ཚོད་ཚུ་ཚོད་དང་མི་
ལི་རྟ་འབྲེལ། བརྟ་འཕྲོག་གཉེན་འཛོར་སོགས་ཚོད་སྡེར་སྤྱ་ཆོགས་སྤྱང་བར་བསྡུས་
འགྲིག་བྱེད་མཁན་གི་མི་ལ་ཟེད།^[50] ཞེས་བྱུང་།

དེས་ན་《གཡུ་འབྲུག་སློག་པའི་ཞལ་ལྗེ་བཙུ་ལྷ།》ལས། གཟུ་པའི་ཆ་རྒྱུན་
ཉམས་རྒྱས་ཆེ་བ་དང་། སློ་ཆད་པ། དོགས་བྲི། འོག་ཆོད་ལེན་བ་ཞེས་པའི་གོ་དོན་
ནི། སྤྱིར་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་འགལ་འབྲེལ་དང་ལྷག་པར་གྲོད་བསྡུས་པའི་ཉམས་སྤྱོད་དང་
ཆ་རྒྱས་ཆེན་པོ་དགོས་པར་མ་ཟད། ལྷག་པར་དུ་གྲོད་ཡ་ཕྱོགས་གང་གི་ཕྱོགས་སུ་
ཡང་མ་སྤྱང་བར་སློང་ཀར་གཞུང་བྲངས་ཤིང་། གྲོད་ཡ་ཕྱོགས་གཉིས་ཀའི་བདེན་
རྒྱུན་གི་ཁོག་པ་སློག་བྱུབ་པའི་སློ་གྲོས་དགོས་སོ་ཞེས་པའི་དོན་ཡིན་པར་སྤང་རོ། །

ཁྲིམས་དཔོན་ནམ་བུ་མཁན་ཡང་ན་བར་དབང་ལ་ཆ་རྒྱུན་གང་ཆད་དགོས་
མིན་ཐད།《གཡུ་འབྲུག་སློག་པའི་ཞལ་ལྗེ་བཙུ་ལྷ།》ལས། དེ་ལ་བར་པ་བདེ་མོའི་
ཐང་། སློ་ཡུས་རི་གཟར་གི་རྒྱུ། སྤང་མོ་པམ་དོགས་ཀྱི་གཤགས། བདེན་རྒྱུན་ཟ་
འོག་གི་ཐིག རྟ་བ་གཏམ་ངན་གི་སློང་། ཁ་གཏང་གི་སློང་། ཨ་བག་ཁྲག་གཟུག་གི་
སློང་བྲ་བར་བྲགས་འདུག་^[51] ཅེས་པའི་དོན། 《རྒྱལ་སློན་མཛངས་ཡིག》ལས།

50. ཆེ་རིང་དོན་བྲུག་ བྱང་གོའི་བོད་རིག་གཞུང་གི་སྡེ་ལོ་ ༡༠༡༤ ཟླ་ ༡༡ ཚེས་ ༡༩།

51. Tibetan Legal Materials. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་བྱི་ལོ་ ༡༩༩༤ དཔར་བའི་འགྲེལ་བྲིས་སློག་པར་མའི་ཤོག་ ༡༦།

ཞལ་ལྷེ་ལ་དཔེ་དང་ཁྲིམས་གཅེས།^[52] ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། 《བྱང་འགྲོག་ལམ་
ཡིག》ལས། གྲོད་པ་པན་ཚུན་ནས་འཁོན་གཞི་བཤད་པའི་ཆེ། རྩིག་ཅེས་བྱ་བ་
བཤད་བྱའི་ཆེག་དངོས་མ་སྒྲོམ་པར་གངས་རི་དང་། སེང་གོ། རྒྱ་མཆོ་ལ་སོགས་
པའི་དཔེ་བཞག་ཅིང་། དཔེའི་སྟངས་ཀྱི་དོན་འབྲས་བཤད།^[53] ཅེས་དང་།

ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་གཟུ་བའི་སེམས་བཟང་བ་དང་གཞུང་སེམས་ངང་བ་
ཁོ་ནས་མི་ཆོག་སྟེ། གཟུ་བཤད་ཐབས་ཀྱི་སྒྲུ་ཅལ་སྒྲ་ཆོགས་ཀྱང་འདྲོམས་དགོས།
ཐོག་མར་གཏམ་དཔེ་བཤད་ཤེས་མཁན་ཞིག་ཡིན་དགོས། གནས་བབ་ལ་བལྟས་
ནས་གཏམ་དཔེ་རྫོ་སྟེག་སྟེག་བྱེད་ཐུབ་ན་ཀུན་གྱིས་སྒྲོ་འགྲག་པའི་རྒྱས་པ་ཡོད་
པ་དང་། གྲོད་པ་སྟོགས་གཉིས་ཀྱིས་གཟུ་བའི་ཁ་ལ་ཉན་དུ་འཇུག་པའི་རྒྱས་པ་རང་
ཤུགས་སུ་ཐོན་ཐུབ། གཟུ་བས་གྲོད་བསྐྱམ་འགྲིག་བྱས་རྗེས་གྲོད་ཀྱི་ར་མ་བརྟན་
བྱེད་དུ་རྒྱན་དུ་སྒྲོད་བཞེན་པའི་ཐབས་ལམ་ནི་དགོས་གལ་ཡོད་ན་གྲོད་པ་པན་ཚུན་
གཉིས་ལ་མནའ་གཅོད་དུ་བརྟག་པ་ཡིན།^[54] ཞེས་བྱང་བ་ལྟར་རོ། །

གོང་བརྗོད་《གཡུ་འབྲུག་སྟོག་པའི་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་ལྷ།》ལས། དེ་ལ་བར་བ་བདེ་
མོའི་ཐང་། སྒོ་ཡུས་རི་གཟར་གྱི་བབ། སྒང་མོ་པམ་དོགས་ཀྱི་གཤགས། བདེན་རྒྱན་
ཟེའོག་གི་ཐིག་ན་བ་གཏམ་ངན་གྱི་སྟོད། ཁ་ཤ་ཆང་གི་སྟོད། ཨ་བག་ཁྲག་གཟུག་
གི་སྟོད་བྱ་བར་གཤགས་འདུག་^[55] ཅེས་པའི་དོན་ལ་རང་སྒོས་རི་རྒྱས་འགྲེལ་ཁུལ་
ཁྲུས་ན། བར་བ་བདེ་མོའི་ཐང་ཞེས་པའི་དོན་ནི་གྲོད་ཡ་གཉིས་ཉེ་རིང་དང་སྟོགས་

52. རྒྱལ་སྒྲོན་མཛངས་ཡིག་དཔེ་གཟུགས། གྲིས་མ། ཤོག 6།

53. ནམ་མཁའི་ནོར་བུ། བྱང་འགྲོག་ལམ་ཡིག་ཡེ་ཤེས་མིག་ཅིག་གི་མ་མེད་དེ་ཉི་ཤེས། ཕྱི་ལོ་ 1943། ཤོག 20།

54. ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ། བྱང་གོའི་བོད་རིག་པ། 5 ཐོག་སྟེལ་དུས་ཕྱི་ལོ་ 2012 ཟླ་ 11 ཚེས་ 13།

55. Tibetan Legal Materials. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ 1944 དཔར་བའི་ལག་ཁྲིས་སྒྲོག་པར་མའི་ཤོག 16།

ལྷང་མེད་པར་གནས་ཐུབ་པ།

དེ་བཞིན་སྒོ་ཡུམ་རི་གཟར་གྱི་ནུབ། ཅེས་པའི་དོན་གང་བདེན་པ་ཡིན་པའི་
རྒྱ་མཚན་རི་གཟར་གྱི་ནུབ་ལྷར་ལོག་རྒྱག་རྒྱ་མེད་པ་ཞིག་དགོས་ཞེས་དང་།
ལྷང་མོ་པམ་དོགས་ཀྱི་གཤགས་ཞེས་པ་ལྷང་ཆེན་ས་དོང་ནང་ལྷང་བ་དོན་ཐབས་
ཀྱི་སྤྱང་ཡོད་པ་ལྷར་དགོས་པ་དང་། བདེན་རྒྱན་ཟ་འོག་གི་ཐིག་ཅེས་པ་ནི་དང་པོ་
དང་རྒྱན་མ་གང་ཡིན་ཟ་འོག་རི་མོ་ལྷར་ཁ་གསལ་བར་དགོས་པའི་དོན། དེ་བཞིན་
རྒྱ་བ་གཏམ་ངན་གྱི་སྒོད་ཅེས་པ་བརྗོད་པ་བཟང་ངན་རི་བྱུང་གོ་ཤེས་ཉན་ཤེས་ཐུབ་
པའི་བྱུང་ཆོས་དགོས་པ་བཅས་གསུངས་ཀྱི་མེད་དམ་སྟུམ་ན་དཔུང་པར་མཛོད།

དེ་བཞིན་ཁ་ཤ་ཆང་གི་སྒོད། ཨ་བག་ཁྲག་གཟུག་གི་སྒོད། ཅེས་པའི་དོན་གྱི་
སྒོར་ལ་«གཡུ་འབྲུག་སྒོག་པའི་ཞལ་ལྷུ་བཙུ་ལྷའི་»ནང་ཆན་བཙུ་ལྷའི་ནང་འགེལ་
བརྗོད་གནང་འདུག་པ་འདིར་དོ་སྒྲོན་ཞུས་ན། དེ་ནི་ཁྲིམས་འདེགས་བབས་སྒྲུག་
ཆོགས་ཆས་ཞེས་པ་དང་འགེལ་བ་ཡོད་འདུག་ཅིང་། བར་མའི་ཐོབ་ཐང་ལ་གྲ་ཕྱད་
དང་། ལྷ་ཕྱད། བཅུ་ཁ་ལོན་པ་སོགས་དོན་གཅིག་མིང་འདོགས་མི་འདྲ་བའི་ཟ་སྒོ་
ཡང་ཡོད་དེ། མཆོམས་ཡིག་གཏོང་དུས་འགྲམས་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་པའི་ཁ་ཤ་
ཆང་འོས་བབ་བསྐྱས་པའི་བྱེད་མཆོམས་དཔོན་བར་པས་བསྐྱས། དེ་སྒྲུག་བྲུག་ལྷར་
ཁག་ལྷར་བས་ཟ། བྲུག་གཉིས་དོ་བདག་ལ་སྤྱད། བྲུག་གཅིག་ཡིག་མཁན་གྱིས་ཟ།
འདི་རིགས་ལ་མི་སྣ་བཏང་ན་ཆོགས་ཆས་ཟེད། མི་སྣ་མེད་པའི་དུས་མ་ལ་ཁ་ཤ་
ཆང་ཟེར་བ་དོན་གཅིག་གོ།

ཆོགས་ཆས་དང་གྲ་ཆས་གཉིས་དོན་གཅིག་པས་ནས་ཆོགས་རེས་ཀྱི་སྤྱད་
འཁྱེར་བྱེད་པ་སྒོལ་ལུགས་ཡིན། ཨ་བག་ཁྲག་གཟུག་སྒོད་བྲ་བ། གཙོད་རྒྱའི་དུས་
སུ་ཞུ་རྟེན་དང་པག་རྟེན་སྟེར་བ་ཡོང་སྟེ། རྒྱའི་ཡུལ་ན་བདུས་པ་ཟེད། བོད་ཀྱི་ཡུལ་

ན་ཁྱེ་ཟས་ཟེར་བས་ཟ་མི་རུང་ཡང་། རན་བ་དེ་མི་ལེན་ཅ་ན་བཟང་པོ་མི་བྱེད་པ་
འདུག་བསམ་འདོགས་པ་ལ་ཐུག་ཉེན་ཡོད་པས། ཉན་གྱིས་སྟེར་ན་འཆམས་ངེས་
ལ་གས་གདན་སྟུལ་བའི་ཁྲིམས་ཀྱི་བྱ་བ་ལ་མཐོ་མི་འཕོག་པ་བྱེད།[56] ཅེས་བྱུང་།

དེ་ནི་《བྱང་འབྲོག་ལམ་ཡིག》ནང་བཤད་པའི་རྩིག་ཅེས་བ་དེ་དང་འབྲ་
མཚུངས་སུ་སྒྲུབ་སྟེ། དེ་ཡང་《བྱང་འབྲོག་ལམ་ཡིག》ལས། རྩིག་ཅེས་བྱ་བ་གྲོད་
ཀྱི་ཅ་བ་མི་སྟོང་སོགས་གང་ལ་ཐུག་པ་དེའི་ཆེད་དུ་རྒྱ་དངོས་འདི་དགོས་ཀྱི་འཇུག་
སྟོན་བྱེད་ཅིང་། ང་ལ་རྩིག་འདི་ཅམ་བྱུང་ན་གྲོད་བཤད། མ་བྱུང་ན་མི་བཤད་ཅེས་བྱ་
བ་ཞིག་ཀྱང་ཡོད་པ་རེད། གྲོད་ཀྱི་ལས་ཁུངས་ནི་ཡུལ་གྱི་ཀན་པོ་པན་ཚུན་གཉིས་
དང་། རྩིག་བ་ཞེས་བྱ་བ་གྲོད་པ་པན་ཚུན་ལ་འདྲི་བསྐྱར་བྱེད་མཁན་གྱི་མི་རང་
བཞིན་བྱང་ཞིང་རིག་པ་བཟ་བ་གཉིས་བཅས་དགོས་ཀྱི་ཡོད་པ་རེད།[57] ཅེས་བྱུང་
བ་དེ་ཡིན་པར་སྒྲུབ་རྒྱུ་ལོ། །

གྲོད་བཤད་ཚུལ་དངོས་ནི་རྩིག་བ་གཉིས་ཀྱིས་རྩིག་རྟེན་ཅེས་བྱ་བ་ཉིན་
གངས་མང་པོའི་བར་དུ་གྲོད་པ་པན་ཚུན་གྱི་གྲོད་ཅ་འདྲི་བསྐྱར་བྱེད་ཅིང་། དེ་དག་
གི་དོན་འབྲས་ལྡན་པ་རེ་རེ་བཞིན་གཟུ་བར་ལྷ་བ་དང་། གཟུ་བ་ཆོས་ལེགས་ཉེས་
དཀར་ནག་ཤར་འབྱེད་ཀྱི་སྟེང་ནས་གཟུ་གཏང་དགོས། སྤྱིར་འབྲོག་མིའི་ཁ་མཚུ་
བསྐྱམ་མཁན་ནི་སྟེ་བོ་ཉམ་ཚུང་ཡིན་ཡང་སྟོ་ཁོག་བྱང་ན་གཟུ་ཆེན་པོ་དག་ཀྱང་
གཏང་ཐུབ་པ་སྟེ། མི་སྤེའི་ཁ་དབེ་ལ་འང་། གཟུ་ར་སྤྲག་ཅན་གྱིས་བཏང་ན། སྤྲག་
སྟོག་ཅན་གྱིས་ཡར་རྫོགས་མེད། ཅེས་བརྗོད་པ་སྐར་བཅི་འཛོག་བྱེད་དགོས་པ་
དང་། གལ་ཏེ་གཟུ་བ་པན་ཚུན་ནས་བྱང་བདེན་གྱི་གཟུ་བཏང་ཟིན་པའི་རྩིག་སུ་གྲོད་

56. བོད་ཀྱི་ཐུང་ཕྱོད་ཁྲིམས་སའི་ཤེས་བྲ། བོད་ཐུང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུག་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༢༡།

57. ཉམ་མཁའི་ནོར་བུ། བྱང་འབྲོག་ལམ་ཡིག་དེའི་ཤེས་བྲ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོག ༩༠།

ཡ་གང་རུང་ནས་གཟུ་དེ་དང་ལེན་མ་བྱས་ན། གྲོད་གཟུ་པའི་གྲོད། ཅེས་པ་གཟུ་པ་
རྣམས་དང་གྲོད་ཡ་དེ་བཅས་གྲོད་གཞི་ཆེན་པོ་ཆགས་ཀྱི་ཡོད།[58] ཅེས་གསུངས།

མདོར་ན། གཟུ་བཞི་ལས་གཟུ་ནི་བར་འདུམ་པ་དང་། བཞི་ནི་ཁ་གངས་
བཞི་སྟེ། དོན་ལ་བར་འདུམ་པ་བཞི་ཞེས་པ་ལོ། །དཔང་བརྒྱད་ནི་སྐར་གྲོད་ཡ་པན་
ཚུན་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱི་བདེན་དཔང་བཞི་བཞི་བྲིད་ཡོང་བར་དཔང་བརྒྱད་དོ། །བར་
མཁན་ནི་ཞལ་ལྷེ་པའམ་སྤྲིམས་དཔོན་ལ་གོ། སློ་ཡུས་ནི་ཁྱེ་ཅ་དང་བར་པོ་སོགས་
ལ་གོ་བ་དང་། སྒྲགས་མོ་ནི་འགྲན་ཡར་ཁ་གཏད་ལངས་པ་བཅས་སོ། །

ལེ་ཆེན་གཉིས་པ། སྤྲིམས་དཔོན་དང་བར་མའི་འགན།

དེ་ཡང་《རྒྱལ་སློན་མཛངས་ཡིག》ལས། བར་མི་མཁས་ན་རང་རྒྱད་
གཅེས།[59] ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན། 《གཡུ་འབྲུག་སློག་པའི་ཞལ་ལྷེ་བཙེ་
ལ།》ལས། སྤྲིམས་བདག་[60]དང་བར་མི་བྲེད་པ་དག་གིས། དམ་ཆོག་གསུམ་
དང་གཅེས་པ་བཞིའི་སློན་སྤྲིམས་དང་ཁ་མཚུ་བྲེད་དགོས་པ་ཡིན་པས། དམ་
ཆོག་གསུམ་པོ་ནི་སློ་ཡུས་ཞིབ་པར་ཉན་པ་དང་པོའི་དམ་ཆོག དོག་(དོགས་)གཙོད་
ཐེམས་པ་གཏོང་བ་བར་གྱི་དམ་ཆོག ངང་རིང་ཞབས་སུ་འཇུག་པ་ཐ་མའི་དམ་
ཆོག་[61] ཅེས་བྱང་བའི་དོན་ལ་རང་ངོས་ནས་འགྲེལ་བཞིན་རགས་ཅམ་ཁྲུས་ན།

58. རྣམ་མཁའི་ནོར་བུ། བྱང་འཕྲོག་ལམ་ཡིག་དེའི་ཀྲུ་ལི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣། ཞོག ༩༠།

59. རྒྱལ་སློན་མཛངས་ཡིག་དཔེ་གཟུགས། བྲིས་མ། ཞོག ༤།

60. སྐབས་འདྲིར་བཤད་པའི་སྤྲིམས་བདག་ནི་སྤྲིམས་དཔོན་དང་བར་མི་ཞེས་པ་བར་དཔང་ལ་གོ་དགོས་པ་འདྲ་ཡང་། དེ་
གཉིས་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གངས་སུ་བཞེད་པར་ཡོད་པ་འདྲ་སྟེ། གཙང་པའི་སྤྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙེ་ལོ་ཙཱ་ནང་
གསེས་བཅུ་གཅིག་པ་བསྟོན་ཉམས་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྷེ་ལས། སྤྲིམས་པའམ་བར་པ་ཞེས་བྱུང་དོ། །

61. བོད་ཀྱི་སྐར་མོལ་སྤྲིམས་མོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། ཞོག ༤༠།

ཁྲིམས་དཔོན་དང་བར་པས་ཁྲིམས་སར་ལག་བསྟར་བྱེད་དགོས་པའི་ཅ་དོན་གསུམ་
ལས། དང་པོ་སློ་ཡུས་ཞིབ་པར་ཉན་པ་སྟེ་ཞུ་སྟོར་བའི་བདེན་ཁུལ་རྒྱ་མཚན་ཤོད་
པའི་ཞུ་ཅར་གཟབ་ནན་དང་ཉན་དགོས་པ་དང་། གཉིས་དོག་(རྟོགས་)གཅོད་ཐེམས་པ་
གཏོང་བ་སྟེ་དེ་བཅད་ཞིབ་ནན་བྱེད་དགོས་པ། གསུམ་པ་དང་རིང་ཞབས་སུ་འཇུག་
པ་སྟེ་འདི་ཞིབ་དང་དག་སྒྲེལ་འདོད་སློ་ཁངས་པ་བྱ་རྒྱུའི་གོ་སྐབས་སྤྲད་ན། ཁྲིམས་
ལ་ཡིད་ཆེས་དང་གྲུས་བརྒྱར་ཐོབ་པའི་དགེ་མཚན་ལྟན་པའོ། །

དེ་ཡང་ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱིས་གཟུ་བ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་ཐོག་མར་གྲོད་གཞི་
བྱུང་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་ལ་ཅད་གཅོད་དཔྱིས་ཕྱིན་པ་ཞིག་བྱེད་དགོས། དེ་ལྟར་བྱས་ན་
གྲོད་པ་སུ་ཞིག་ལ་ཐུག་ཡོད་པ་རྒྱས་ཡོན་པས། མཇུག་མཐར་ཐག་གཅོད་སྐབས་
སློ་གཟུ་ཐོར་འཛིན་ཐུབ། དེ་ལས་སྒྲོག་སྟེ་ཅད་གཅོད་ཞིབ་འཇུག་གཏིང་ཐབ་མ་
བྱས་པའས། ཡང་ན་ཕྱོགས་གཅིག་གི་སྐད་ཆར་ཉན་ནས་ཕྱོགས་གཅིག་ལ་དོ་སྣང་
མ་བྱས་ན། གྲོད་པའི་བར་ཕྱོགས་འཛིན་བྱེད་ཉེན་ཡོད་པས། གཟུ་ཕྱག་བརྟན་པ་
དང་ཕྱིས་སུ་བཤད་ཆེགས་མི་འབྱུང་བ་ཞིག་བྱེད་དཀའ་ཞིང་། གཟུ་བར་གྲོད་པ་
ཕྱོགས་གཉིས་ཀས་རང་རང་གི་གནས་ལུགས་བཤད་སྐབས་སུན་སྣང་མི་བྱེད་པར་
བཤད་རྒྱ་ཐམས་ཅད་རྫོགས་པའི་བར་ཉན་དགོས། སྐབས་ལ་ལར་གྲོད་པ་གཅིག་
གི་གཏམ་ལ་བསྟུང་མར་ཉིན་གསུམ་བཞི་ཉན་ནས་འདུག་དགོས་པའི་དུས་བྱང་ཡོད།
དེ་ལྟར་བྱས་ན་གྲོད་པའི་ནང་སེམས་ཀྱི་ཁོང་ཁྱོད་དང་སྤྱག་བསྐལ་གནས་ལུགས་ཅི་
ཞིག་ཤོད་འདོད་པའི་རེ་བ་ཡོད་ཆད་བཤད་ཆར་བའི་བདེ་སྣང་ཞིག་རང་ཤུགས་
སུ་འབྱུང་ངེས་པ་སོང་། མཐའ་འཇུག་གི་དབྱུང་དོན་ལ་བརྩི་འདོག་ཡོང་རྒྱར་མན་
པོ་ཡོད།[62] ཅེས་གསུངས་པ་དང་གཅིག་ཏུ་སྣང་ངོ་། །

62. ཆེ་རིང་དོན་གྲུབ། བྱང་གོའི་བོད་རིག་གཞུང་ཐོག་སྟེའི་དུས་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༤ ལྷ་ ༡༡ ཆེས་ ༡༣།

གཅེས་པ་བཞི་ནི། ཉན་ཡིག་ཁག་ཁྲུང་མེད་པར་ཞལ་ལྷེ་མི་གཏོང་བ་དང་
གཅིག་གཉེན་ངོ་ཕྱོགས་ཆ་མེད་པའི་བྲང་པོའི་གཞུང་ལ་བསྟན་པ་དང་གཉིས། གཡོ་
སྦྱང་ག་སྦྱོག་མེད་པའི་འགྲིག་པ་གཙོ་བོར་འདོན་པ་དང་གསུམ། སྦྱོ་སྦྱོན་རང་འདོད་
མེད་པའི་མཁས་པའི་མི་ལ་འདྲི་བ་དང་བཞིའོ། །[63] ཞེས་བྲུང་བ་ལས། དང་པོ་ཉན་
ཡིག་ཁག་ཁྲུང་མེད་པར་ཞལ་ལྷེ་མི་གཏོང་བ་སྟེ། ཉན་ཡིག་ཅེས་པ་《བོད་རྒྱ་ཆོག་
མཛོད་ཆེན་མོ།》ལས། ཁ་མཚུའི་རིགས་ལ་བར་དཔང་གིས་འདུམ་འགྲིག་མ་བྱས་
གོང་དོ་བདག་གཉིས་ཕྱོགས་ནས་བར་དཔང་གི་སར་བཞག་པའི་ཁས་ལེན་གན་རྒྱ་
ལ་ཟེར་ཞིང་། བར་དཔང་གི་སར་ཁས་ལེན་གན་རྒྱ་མེད་པར་ཁྲིམས་མི་གཙོད་པར་
གོ་དགོས་པར་སྟངས་ཤོ། །

གཉིས་པ་གཉེན་ངོ་ཕྱོགས་ཆ་མེད་པ་བྲང་པོའི་གཞུང་ལ་བསྟན་པ་སྟེ། དགལ་
ཉེ་ཕྱོགས་ལྷུང་མེད་པར་བྲང་པོའི་ལམ་ནས་ཁྲིམས་ཐག་གཙོད་དགོས་པར་གདམས་
པ། གསུམ་པ་གཡོ་སྦྱང་ག་སྦྱོག་མེད་པ་འགྲིག་པ་གཙོ་བོར་འདོན་པ་སྟེ། རང་དོན་
སྦྱུག་འཆང་གི་གཡོ་སྦྱང་མེད་པ་ཞི་འགྲིག་ཡོང་ཐབས་གཙོ་དོན་བྱ་དགོས་པ་བསྟན་པ།
སྦྱོ་སྦྱོན་རང་འདོད་མེད་པའི་མཁས་པའི་མི་ལ་འདྲི་བ་སྟེ། བསམ་སྒྲོར་རང་འདོད་ཀྱི་
དྲི་མ་མེད་ཅིང་བྱ་བའི་གནས་ལ་མཁས་པའི་མི་ལ་ལམ་སྟོན་ཞུ་དགོས་པ་གལ་ཆེ་
ཡིན་པའི་བྲན་སྟལ་གནང་བ་བཅས་སོ། །

དེ་ཡང་《གཡུ་འབྲུག་སྦྱོག་པའི་ཞལ་ལྷེ་བཙོ་ལྷ་》ལས། འཆོམ་པའི་ཁབ་དང་
འབྲེག་པའི་གྲི། ལེགས་སྦྱོར་སོར་སོས་འཆང་གི་རྒྱལ་ཤེས་པ་གཅིག་དགོས་ལས།
དེ་ལ་དང་པོ་མཆོམས་མིས་དངོས་ཁག་སོ་སོ་འཆོག་པར་འདི་ལྟར་བྱ་སྟེ། མི་ལུས་
བྱ་བཞི་བདེ་སྦྱིད་སྦུག་གི་འབྲུང་ས། ལེགས་ཉེས་མི་ལ་ཡོང་སྟེ་ཉེས་པ་མིས་འཆོས།

63. བོད་ཀྱི་ལྷ་རྒྱུ་ལྷ་ཁྲིམས་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྟན། བོད་རྒྱུང་ས་མེད་མངས་དཔེ་སྟན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༥༥

མཛེར་བ་ཤིང་ལ་ཡོང་སྟེ་སྤྱོད་དང་སྟེ་འུས་གཞོག་མི་གཉིས་ཅོད་བ་བྱེད་པའི་བར་
དུ་མི་གཅིག་བྱུང་བ་དེ། ལྷ་མཛོན་སྤྱི་བྱུང་བ་ཡིན། འཇུག་བ་ལྷའི་ཡུལ་དང་སྤུམ་
བ་སྤོན་པའི་ཡུལ་ན་ཡོད་བྱ་བ་ཡིན། དང་པོའི་ཆོག་ལ་གྲུ་ནས་ཐ་མ་རོ་ལ་སྤུམ། མི་
ལ་བརྒྱ་ཐག་འདས་ཀྱང་ཐ་མ་སྤུམ་ལ་སྟོགས། སྤྱིང་པོ་འགྲེལ་འདོད་དེ་རྒྱུང་ལ་སྟོ་
བ་ཡིན། ལ་འགྲེལ་ལང་འདོད་དེ་ཁྲག་ལ་སྟོ་བ་ཡིན། དོན་མེད་པའི་ཁ་མཆུ་འཆོལ་
བ་འདི། ཆོད་རྒྱུང་རོར་ལ་རྒྱལ་དགྲུག་བྱེད་བ་ཡིན། གང་ལྟར་ཀྱང་སྤུམ་བྱེད་བ་ལ།
དང་པོ་སྟོ་ཡུས་ཀྱི་གཤགས་ཉན་དགོས།^[64] ཞེས་བྱུང་བ་བཞིན་ནོ། །

ཡང་བཅས་པའི་ཁྲིམས་གང་ཞིག་ཡུལ་དུས་གནས་སྐབས་ལ་གཞིགས་ཏེ་
ལེགས་བཅོས་བྱ་དགོས་པ་ནི། རྩེ་བཙན་ས་སྤྱི་བརྩེ་ཏས་ «རྒྱལ་བུ་ལོ་མོ་གན་ལ་
སྤྱིངས་པའི་ཆོགས་སུ་བཅད་བ་བརྒྱ་ཅ་བརྒྱད་པ།» ལས། སྟོན་གྱི་རྒྱལ་པོས་བཅས་
པའི་ཁྲིམས། །གནའ་ལྷགས་རྩིང་བ་ལགས་མོད་ཀྱང་། །འབྲོ་ལ་གཞོད་འགྱུར་སྤང་
བགྱི་སྟེ། །པན་འགྱུར་ཀུན་ཏུ་སྟེལ་བར་མཛོད། །ཁྲིམས་སུ་བཅའ་བ་གང་ལགས་
པ། །ཏ་ཅང་ཞིབ་ན་སྟེ་བོ་རྣམས། །ཤིན་ཏུ་གདུང་བར་འགྱུར་བ་དང་། །བཅའ་བའང་
སྤྱར་དུ་འཛིགས་འགྱུར་ལགས། །བཅས་བ་སྤྱི་མ་སྤྱི་མ་རྣམས། །སྤྱི་མ་སྤྱི་མས་
སྤོན་བྱུང་ན། །འབངས་ཀྱིས་ཅི་བགྱི་མི་འཆོལ་བས། །བཅའ་བ་བརྟན་པོ་ཉིད་དུ་
མཛོད། །^[65]ཅེས་བྱུང་ངོ་། །

ལེ་ཆན་གསུམ་པ། སྟོ་ཡུས་ཀྱི་ཤགས།

དེ་ཡང་«རྒྱལ་སྟོན་མཛེངས་ཡིག»ལས། མ་འཆམ་བ་ལ་གཤགས་འབྱེད།

64. བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚུལ་སྐོམ་གྱི་ཁྲིམས་པའི་ཤེས་བྲ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༥༩

65. སྤུམ་བསྟན་འཛིན་སྟེན་ཐགས། ལྷ་ལས་བབས་པའི་མེ་ཏོག་མཆོ་སྟོན་ནང་བསྟན་རིག་གནས་སྤྱི་ཅལ་ལྷེ་གནས་ཞབས་
ཁུ། ཕྱི་ལོ་ ༡༠༠༥ ལོག ༥།

གཤམས་ལ་ཐབས་དང་བརྟོག་གཅེས།^[66] ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། བར་སྐྱུལ་བྱེད་
པར་སྐོལ་གྱི་གཤམས་ཉན་དགོས། དེ་ལ་གཤམས་ཞེས་པའི་མིང་བརྟེན་འདིའི་
དག་སྒྲེབ་ཐད་ «བརྟེན་འདེད་གསེར་གྱི་མེ་ལོང་།»ལས། གཤམས་བཏབ་ཅེས་པ་
ལན་བཏབ་པའི་མིང་སྟེ།«བཀའ་གདམས་བྱ་ཆོས།»ལས། འདི་ཀུན་དངོས་པོས་
གཤམས་བཏབ་ནས་འོང་ཅ་ན། མི་གོ་དབང་མེད་བྱ་གདའ་ཡི། ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།
གཤམས་འབྱེད་ཅེས་པ་ཚྭ་དང་འབྱེད་པའི་དོན་སྟེ།«དག་སྐྱོན་གྱི་འབྲེལ་བ།»
ལས། གཤམས་འབྱེད་ནི་གཤམས་ཚྭ་དང་འབྱེད་པ་པོ་དཔོན་ནས་དབང་
པོ།^[67] ཞེས་དང་།«དག་ཡིག་གསར་བསྐྱིགས།»ལས། ཀྱུ་རེའི་ཚུལ་གྱིས་རྩར་
ཟ་བྱེད་པའི་ཆོག་གི་མིང་སྟེ། ཁ་གཤམས་འཐབ། ལྷ་གཤམས་སྦངས། གཤམས་
འབྱེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ།^[68] ཞེས་དང་།

ཡང་«དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ།»ལས། གཤམས་དང་འབྲེལ་པའི་མིང་
བརྟེན་གསུམ་གྱི་འབྲེལ་བ་མཆིས་ཏེ། དང་པོ། གཤམས་གྱིས་པ་རོལ་གཞོན་བ། གཞན་
པ་རོལ་པོ་དང་ཁ་གཤམས་ཚྭ་སྦྲེང་བྱེད་པའམ། ལྷ་གཤམས་འབྱེད་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་
ནས་གཞན་དག་སྐྱུ་བ་མེད་པར་བྱེད་བྱུབ་བ། གཉིས་བ། གཤམས་འབྱེད་རྒྱགས་བ།
གསུམ་བ། གཤམས་འདབ། སྐྱོན་བརྟེན་བྱེད་པའམ་ཁྲིམས་ཁང་ལ་གཏུག་བཤེར་
བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ།^[69] ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་«བརྟེན་འདེད་གསེར་གྱི་མེ་ལོང་།»ལས།
གཤམས་འབྱེད་ཅེས་པ་ཚྭ་དང་རྒྱག་པའི་མིང་སྟེ།«དག་ཡིག་ཤེས་བྱ་རབ་གསལ།»

66. རྒྱལ་སྐོན་མཛངས་ཡིག་དཔེ་གཞུགས། གྲིས་མ། འོག་ ༦།

67. བཅན་སྐྱ་དག་དབང་། བརྟེན་འདེད་གསེར་གྱི་མེ་ལོང་། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༩༩།

68. བསམ་གཏན་སོགས། དག་ཡིག་གསར་བསྐྱིགས། མཆོ་སྐྱོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༥༤།

69. དུང་དཀར་སྐོར་བཟང་འཕྲིན་ལས། དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། ལྷ་ལོ་འདི་མོད་རིག་པ་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༥། འོག་ ༡༠༡༣།

ལས། འགས་འབྲེད་ཚོད་པ་སྟེ་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུའོ།

འགས་གདབ་ཞེས་པ་ཉེས་པ་བྱངས་པའམ་སྒྲིན་བརྗོད་བྱས་པའི་
མིང་ལ་འཇུག་པ་ནི་«སྤྲ་བཞེད།»ལས། ཕྱིས་ཁྲིམས་བྱ་ཆུང་དང་སྤྱར་ཏེ་འགས་
གདབ་བམ་ཞེས་དང་། འགས་བརྗོད་(བདར་)བ་ཞེས་པ་བདེན་པ་བརྗོད་པའི་དོན་ཏེ།
«མི་ལ་རས་པའི་ནམ་ཐར།» ལས། སྟེང་གི་མི་ལ་ལྟོས། འོག་གི་སྤྱགས་ལ་ལྟོས།
བར་གྱི་ནོར་ལ་ལྟོས། ལར་མ་ཤི་ཆེ་རིང་ཅ་ན། བྱས་བསྟན་པའི་ལྷན་མོ་འདི་འདྲ་
མཐོང་བའི་དུས་བྱུང་བ་ཡིན། ང་ཉེང་ཆ་དཀར་རྒྱལ་ལ་ད་ལན་ལས་ཉམས་དགའ་བ་
ཨེ་འོང་ལྟོས་དང་ཟེར། སྟིང་ཆོས་དང་འགས་བདར་བ་ཁྲིམ་དུ་མ་ཆུད་པ་ཀྱན་གྱིས་
ཐོས་པས།^[70]ཞེས་བྱུང་། དེས་ན་སྤྲ་བས་དོན་འདིར་ག་འགས་དང་འགས་ཞེས་པའི་
བརྗོད་ཆད་ཀྱི་དག་སྟེབ་མི་འདྲ་བ་ཅམ་ལས་དོན་ལ་བདེན་པ་བརྗོད་པའི་དོན་ནམ།
ཡང་ན། ཉེས་པ་བྱངས་པའམ་སྒྲིན་བརྗོད་བྱས་པར་དགོས་སྟམ། བརྗོད་ཅེས་པ་ག་
སྤྱིག་བྱས་པའམ་བྱེད་པའི་མིང་ལ་འཇུག་པས་ན། «རྒྱལ་སྒོན་མཛེངས་ཡིག»ལས།
མ་འཆམ་པ་ལ་ག་འགས་འབྲེད། ག་འགས་ལ་ཐབས་དང་བརྗོད་གཅེས། ཞེས་བྱུང་
བ་ག་འགས་ལ་ཐབས་དང་ག་སྤྱིག་གལ་ཆེ་བ་བསྟན་པར་སྤང་ངོ་། །

ཡང་«ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།»ལས། སྒོ་ཡུས་ཀྱི་འགས་དང་
སྤྱར་ནས་བྱང་པོར་གཙོད་པ་ལ་ཟང་ཡག་ཟེར། ཞེས་པའི་སྒོ་ཡུས་ཀྱི་ཡུས་ནི་གོང་
བརྗོད་ལྟར། «བརྗོད་ཀྱི་ལ་གསེར་གྱི་མེ་ལོང་།»ལས། ཡུས་ཞེས་པ་བདེན་པའི་
དོན་དང་པམ་པའམ་སྤྱག་པའི་དོན་ལའང་འཇུག་པ་གསུངས། དེ་ཡང་བདེན་པའི་
དོན་ལ་འཇུག་པ་ནི་«བརྗོད་ཡིག་སྒོ་གསལ་མགྱིན་རྒྱལ།»ལས། ཡུས་ནི་བདེན་པ།
ཞེས་གསུངས། དཔེར་ན། «འདུལ་བ་ལུང་ནམ་འབྲེད།»ལས། ཤེས་ལྡན་དག་འདི་

70. བཙན་སྤྲ་དགའ་བད་། བརྗོད་ཀྱི་ལ་གསེར་གྱི་མེ་ལོང་། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༢། འོག་ ༩༡ ན།

གང་ཡུས་། གློན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་སྤྲུམ་བུ། ལྷ་བཙུན་ལ་འཆར་ཀ་ཡུས་སོ། ཞེས་བ་ལྷ་
བྱ་དང་། བམ་བཤམ་སྤྲུག་པོའི་དོན་ལ་འདུག་པ་ནི་《བཀའ་གདམས་གཅེས་བཏུས་
ཀྱི་དཀའ་མིང་།》ལས། ཡུས་ནི་བམ་བཤམ་སྤྲུག་སོ། ཞེས་གསུངས་བ་ལྟ་རོ། [71]
ཞེས་བྱུང་། ད་དུང་《དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་ལྔ་བུ།》ལས། ཡུས་ནི་རྒྱ་
མཚན་བཤད་པའི་དོན་དང་། བདེན་བ་བརྗོད་པའི་དོན་སོགས་མང་པོར་འདུག་[72]
ཅེས་གསུངས། དཔེར་ན། 《མི་ལ་རས་པའི་རྣམ་ཐར།》ལས། བྱིད་སྤྲིག་པོ་ཆེ་ཡིན་
པའི་ཡུས་ང་ལ་མི་འགྲོ། ཞེས་བ་ལྷ་བྱུའོ། །

གོང་གསལ་དག་ལ་གཞིགས་ན་སྐབས་འདིར་གློ་ཡུས་ཀྱི་ཡུས་ཞེས་བ་བདེན་
པའི་རྒྱ་མཚན་བཤད་པའི་དོན་ལ་གོ་དགོས། དེས་ན་གློ་ཡུས་ཀྱི་གཤགས་དང་སྤྱར་
ནས་དྲང་པོར་གཅོད་པ་ཞེས་བ་ནི། རང་ཉིད་ཀྱི་བདེན་པའི་རྒྱ་མཚན་དྲངས་ནས་པ་
རོལ་པོའི་ཉེས་པའི་སྒྲོན་བརྗོད་དེ་ཚོད་གཏམ་བྱེད་པ་ལ་གོ་དགོས་སྟེ། མདོར་ན།
གཤགས་ཞེས་པའི་མིང་བརྟུན་འདིའི་གོ་དོན་དངོས་ནི། དོན་གྱི་གནས་ལུགས་དཔེ་
དང་སྤྱར་པའི་སྒྲོན་ནས་པ་རོལ་པོའི་མགོ་གཞོན་བཤམ་གནས་ལུགས་ཀྱིས་པམ་བར་
རྒྱག་པའི་དག་གི་སྤྱོད་ལ་ལ་གོ་དགོས་པ་འདྲ་བོ། །

སྐབས་འདིར་དངོས་བདག་གིས་གཤགས་འདི་ལྟར་འཕེན་ཏེ། གཤགས་ལ་
རིགས་ལྔ་ལས་དང་པོ་འཕེན་ཞག་ཐུན་ནག་ནི། གྲོགས་པོ་མི་འགྲོ་བ་ལ་མ་ཆོལ།
མི་ཕེས་བ་ལ་མ་འགྲུག་མ་ཉེས་བཏབ་ལ་མ་འཆད། ཉེས་བ་སྤྱེ་ལ་མ་འཕོར་ཞེས་
དང་། གཉིས་པ་བཞག་གཤགས་བརྒྱད་གཞོན་ནི། ཡིད་ཁ་བྱི་ཁྱུང་ཅམ་འདིར་གཟུགས།
གཉའ་ཤིང་ཅམ་འདི་ལ་མ་འཆད། མི་ཕེས་འབྱུང་རྒྱུང་རང་རྒྱལ་གྱི་(གྲིས་)བསད་

71. བཙན་ལྷ་དག་དང་། བརྟུན་པོ་གཞེས་ཀྱི་མེ་ལོང་། མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུག་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༤༥།

72. དཔལ་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབྲུམ་པོད་ལྔ་བུ། འགྲེལ་ཚུལ་སྤྲོགས་བསྐྱེགས། མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུག་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༥། འོག་ ༣༤༠།

ནས། མྱོང་གསེར་རི་ཁོལ་སོ་ལ་མ་ལེན་ཞེས་སོ། །གསུམ་པ་བརྗེད་གཤགས་
 ཉེར་ལྗོན། ལྷུང་ན་ཤི་བའི་རོ་ལ་འཆང་མེད། བསད་པ་ཁྲིས་པ་ལ་ཁག་ཅེས་སོགས་
 སོ། །བཞི་པ་ལན་གཤགས་ཅེ་སྟུང་ནི། ཁོ་སྟེ་ཁྱོད་ཀྱོང་པ་བཀྲག་པས་མི་ཁྲག་པ་
 གཅིག་འདྲག་སྟེ། ང་ཡང་མཉེན་སོ་བཅག་པས་མི་ཆོག་པ་གཅིག་ཡིན་ཞེས་སོ། །ལྔ་
 པ་ཆེ་ཐབས་མཐོ་རྒྱལ་གྱི་གཤགས་ལ། ཆེ་བའི་རྒྱ་བཞི། ཆེ་བའི་རྟགས་བཞི། ཆེ་
 བའི་ཡོན་ཏན་བཞིའོ། །^[73] ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

གཤམ་གསུམ་གྱི་ངོ་མོ་ནི་སྣོད་བརྒྱད་ཀྱི་འཛིག་ཉེན་འདི་ཁྱོད་ཀྱི་པ་མའི་རིང་
ལ་ཆགས་སམ། རའི་པ་མའི་རིང་ཞིག་ལ་བཅོངས་སམ། ཁྱོད་ཀྱི་རིང་ལ་ཉེས་
ཞེས་སོ། །དེ་ལྟར་གཤམ་གསུམ་སྒོ་ཉན་ཆར་བ་དང་བར་པས་འདི་ལྟར་བྱ་སྟེ། ཁྱོད་
གཉེས་གསུང་འཇམ་པོར་གསུངས་ཤིག གཏམ་ཞེས་བྱ་བ་འདི། རྩ་མེད་པར་
བརྟུང་ཤེས་པ། ཡན་ལག་མེད་པར་འཁྲབ་ཤེས་པ། མྱོད་ཀྱི་རུ་ལ་བརྒྱབ་པས་བྱུང་
གི་ཆོལ་བྱར་པོག་པ། ལུན་ལ་མདའ་བརྒྱབ་པ་ལྟའི་སྟུན་བྱུང་གི་བ་གཅིག་དཔོན་
པ་ལགས་བྱས་ནས། ཉན་ཁག་བྱུར་གཉེད་བསྐྱམས་ར་སྐབས་སྐྱུར་ནས་བྱེད་པ་
ཡིན་ནོ། །[74] ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

མདོར་ན། བྱེད་གཏུག་རྒྱ་བས་གཤགས་སམ་གཤགས་བྱེད་པའི་དཔེ་མཚོན་
ཡག་ཤོས་ཤིག་ནི། གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་བས་མི་དམོང་དུས་རིམ་དུ་ཐོན་
པའི་ཇ་ཆར་ཚོད་པའི་གཤགས་《ཇ་ཆར་ལྷ་མོའི་བསྟན་བཅས།》དང་། བྱ་སླེལ་
ཚོད་པའི་གཤགས་《བྱ་སླེལ་གཏམ་བརྒྱད།》༥ ཅིག་ཚོད་པའི་གཤགས་《ཇ་ཅིག་
གཏམ་བརྒྱད་》སོགས་པོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ལས་བྱུང་བའི་གཤགས་བྱེད་པའི་དཔེ་

73. བོད་ཀྱི་སྐད་རབས་ཁྱིམ་སློབ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྟུགས། བོད་རྫོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱབ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༥ ལོག ༡༩༡

74. བོད་ཀྱི་རྒྱ་རབས་ཁྱིམ་སྲོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྡུག་སྤྱི་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༨༧ ལོག ༩༩།

མཚན་ལེགས་སུ་སྤང་ངོ་། །

ལེ་ཚན་བཞི་པ། དངོས་བདག་དང་ཁག་ཐེག་ལ་དགོས་ཚུལ་བཤད།

དེ་ཡང་《གཡུ་འབྲུག་སློག་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་ལྔ།》 ལས། དངོས་བདག་གིས་
སྤྲིག་པ་གསུམ་སྤངས་ཤིང་། གཅིས་པ་བཞི་དང་དགོས་པ་གསུམ་མདོར་བསྟན་པ་
དང་བཅས་པ་ཞེས་དགོས། སྤྲིག་པ་གསུམ་ནི། རྒྱུ་མོ་(མོར་)གཤགས་ཆེ་བ་དང་
གཅིག་ གྱི་བ་ཁ་ཐེང་བ་དང་གཉིས། བ་སྐམ་ཚྲོས་བཟང་བ་དང་གསུམ། དེ་གསུམ་
རང་ལ་སྤྲིག་པ་སྤོང་དགོས།^[75] ཞེས་བྱུང་བའི་སྤྲིག་པ་ཞེས་པ་རང་ཉིད་ལ་གཞོད་
པའི་བྱ་བར་གོ་དགོས་པ་དང་། དེ་ལས་དང་པོ་རྒྱུ་མོ་གཤགས་ཆེ་ཞེས་པ་ནི། རྒྱ་
མ་དང་འབྲེལ་བའི་ཁ་མཆུ་གཏུག་སྐབས་དངོས་བདག་གི་ངོས་ནས་བཟང་ཕྱོགས་ཀྱི་
སྤང་བྱ་གསུམ་སེམས་ལ་འཛོག་དགོས་པའམ་རང་ཉིད་ལ་གཞོད་པའི་བྱ་བ་གསུམ་
ལ་གཟབ་ནན་དགོས་པའི་དོན་མིན་ནས་སྟུག།

དེ་ཡང་གྲོད་ཡའམ་རྩོད་ལན་པས་རྒྱ་མ་བརྒྱས་པ་ངོས་ལེན་གྱི་གཤགས་པ་
ལུལ་ཆོ། གཤགས་པ་ངོས་ལེན་གྱི་ཆག་ཡང་བྱ་དགོས་པ་ལས་ལྷ་མ་བྱུང་དམའ་
འབེབས་སོགས་བྱ་མི་ཉན་པ། གཉིས་པ་གྱི་བ་ཁ་ཐེང་བ་ཞེས་པ་ནི་ཁ་མཆུ་ཐུག་
པའི་རྒྱུ་གྱིས་པ་ནར་མ་སོན་པ་ཞིག་གི་སྐད་ཆ་གང་བཤད་ལ་ཐུག་ཡོད་ན། དེ་
ལ་ཡང་ལྷ་ཚུགས་བྱ་མིན་ཉན་པར་བསམ་སྒོ་གཏོང་དགོས་ཞེས་པའོ། རྒྱ་མཚན་
གང་ལགས་ཤེ་ན། དེ་ནི་གྱི་ལར་བསམ་རྒྱ་ཟ་རྒྱ་ལས་མེད་པ་དེ་རང་ཉིད་རྒྱར་རྒྱད་
ཉིད་གཞིར་གྱུར་ཡོད་པ་དཔེ་ལ་སྤྱར་བའོ། །གསུམ་པ་བ་སྐམ་ཚྲོས་བཟང་ཞེས་པ་སྟེ།
བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེར། མཛོ་མོ་ཚྲོས་ལ་དགའ་བ་རང་སྤུག །སྤྱ་བཙུན་གྲོང་ཞེན་ཆེ་བ་

75. Tibetan Legal Materials. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་བྱི་ལོ་ ༡༩༧༩ དཔར་བའི་ལག་ཁྲིམས་སློག་པར་མའི་ཤོག ༡༧།

རང་སྤྱལ། །ཅེས་པ་ལྟར། ཐེ་མེད་ཐེ་གཏོགས་ཀྱི་ཁ་མཆུ་གཏུག་པ་ནི་རང་ཉིད་ངལ་
བའི་རྒྱ་བསགས་པའི་དཔེ་ལ་སྤྱར་བ་མིན་ནམ་སྤྲུལ་ན་བརྟག་པར་མཛོད་ཅིག་གྲ།

གཅེས་པ་བཞི་ནི། སྤྱི་མི་དག་རྩ་མི་ལེན་པ་དང་གཅིག་རང་མི་བདེན་པའི་
གཤགས་མི་(མིར)འདེབས་པ་དང་གཉིས། བྱ་བ་ཁ་མ་ཐལ་བ་དང་གསུམ། ཁག་ཁྲར་
མི་བསྐྱ་བ་དང་བཞི་ལོ། [76] ཞེས་བྱང་བའི་དོན་ནི་ཁ་མཆུ་གཏུག་བཤེར་སྐབས་
ཚྭ་གས་གཉིས་ཀས་གཅེས་སྤྱང་བྱ་དགོས་པ་སྟེ། དང་པོ་སྤྱི་མི་དག་རྩ་མི་ལེན་པ་
སྟེ་ཁྲིམས་དཔོན་ལ་སོགས་སྤྱི་དོན་གྱི་བསམ་པ་ཆེ་ཞིང་སྤྱི་པས་བཀྱར་བའི་བར་
མིའི་ཁ་གཏད་དུ་ལངས་རྒྱ་མེད་པ་དང་། གཉིས་པ་རང་མི་བདེན་པའི་གཤགས་
མི་འདེབས་པ་ནི་བར་པས་རང་ཚྭ་གས་སུ་ལངས་ནས་གཤགས་བྱེད་མི་ཉན་པ།
གསུམ་པ་ཐག་གཅོད་གང་བྱས་ཐལ་ཆ་མ་བྱིན་པ་དགོས་པ། བཞི་པ་ཁག་ཁྲར་མི་
བསྐྱ་བ་སྟེ་རང་ཉིད་ཀྱི་ཚྭ་གས་སུ་ལངས་མཁན་ལ་གྱོང་གཏོང་མི་ཉན་པའམ། ཡང་
ན་རང་ཉིད་ལ་འཁྲི་བའི་འགན་ཁུར་ཏག་ཏག་ལེན་པ་ལས་ལེ་དཀྱི་བསྐྱ་ཁྲིད་མི་བྱེད་
པ་བཅས་བཞི་ལ་གོ་དགོས་པ་མིན་ནམ་སྤྲུལ་ན་བརྟག་པར་མཛོད།

དགོས་པ་གསུམ་ནི། འཇམ་པོ་རང་གིས་གོས་དུས་གསུང་བེལ་བྱ་བས་སྤྲན་
པ་གཅིག་དགོས། མི་འབྲ་བ་གཤགས་སུ་འཕེན་དུས་ལྷགས་སུ་བས་བདེ་བ་གཅིག་
དགོས། གཤགས་སྤྱ་དགོས་དོན་དུ་སྤྱིལ་དུས་མཆུ་ཆེར་མ་ལས་ནོ་བ་གཅིག་དགོས།
མདོར་ན། དཔེ་དོན་ཏགས་གསུམ་ལ་བརྟེན་ནས་གཤགས་འདོན། འབྲ་འཐད་འོས་
གསུམ་ལ་བརྟེན་ནས་ནང་དུ་གོས་སྟེལ། དགེ་ཡོན་སྟོན་གསུམ་ལ་བརྟེན་ནས་པ་
རོལ་དུ་གོ་བསྟོན། སྟོང་རགས་སྟོང་གསུམ་ལ་བརྟེན་ནས་མདུན་མའི་ཉས་བཀོད་
ཤེས་དགོས་སོ། །ཁག་ཁྲར་ལ་གཅེས་པ་བཞི་ནི། རང་ཚྭ་གས་ཀྱི་ཁག་ཐེག་པ་དང་

76. Tibetan Legal Materials. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་བྱེ་ལོ་ ༡༩༩༩ དཔར་བའི་ལག་བྲིས་སྟོན་པར་མའི་ཤོག ༡༩།

གཅིག་གཞན་སྤྱོད་ཀྱི་སྒྲིམ་ཐོན་པ་དང་གཉིས། སྤྱོད་ལེན་ཞབས་འདུག་ཚད་བ་
དང་གསུམ། ཚོད་ཡིག་དག་གཅང་ལེན་པ་དང་བཞི་བཅས་སོ། །[77] ཞེས་བྱུང་བ་
བཞིན་ཁག་ཐེག་པ་ཞིག་ལ་ཚད་དགོས་པའི་ཆ་རྒྱུན་ནི་རང་སྤྱོད་ཀྱི་ཁག་ཐེག་
ཐུབ་པ་དང་། ཁ་གཏད་ཀྱི་སྤྱོད་ཐོན་ཐུབ་པ། སྤྱོད་ལེན་གང་ཡིན་ཁ་གསལ་
མགོ་ཚུགས་པ། ཚོད་དོན་ཡི་གེའི་འབྲུ་དོན་ལ་གོ་བ་ཅི་བཞིན་ལེན་པ་ཞིག་ངེས་པ་
དུ་དགོས་པ་གདམས་པའོ། །

ལེ་ཚན་ལྔ་པ། སྤྱོད་བསྐྱམ་པའི་ཕན་ཡོན།

དེ་ཡང་《རྒྱལ་སྤྱོད་མཛའས་ཡིག》ལས། བསྐྱམ་ལ་སྤྱོད་དང་ཤོང་གཅིས། [78]
ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། 《གཡུ་འབྲུག་སྤྱོད་པའི་ཞལ་ལྟེ།》ལས། སྤྱོད་ཀྱི་རྩ་བ་རྣམས་
ཀྱིས་བྱ་བ་བསམ་གཏན་སྒྲོམ་པ་དང་མདའ་བྱ་མི་མཛའ་སྐྱམ་པ་གཉིས་ཁྱད་མེད་
དུ་གསུངས་གདལ། [79] ཞེས་མི་མཛའ་བསྐྱམ་པའི་ཕན་ཡོན་ནམ་དགེ་བའི་རིན་
ཐང་ཅི་ཙམ་ཆེན་པོ་ཡིན་མིན་བསྟན་པ་མ་ཟད། མི་མཛའ་བྱུང་བ་དེ་བསྐྱམ་པའི་
ཐབས་ལའང་ཡབ་ལྷ་བྱི་བཟང་ན་རེ། སྤང་པོ་གཙོ་བོར་འདོན་པ་ཞལ་ལྟེ་ཡིད་ཀྱི་རི་
མོ། འབྲིག་པ་གཙོ་བོར་འདོན་པ་མཛའས་པ་འབྲུལ་གྱི་ཞལ་ལྟེ། འབྲེད་པ་གཙོ་བོར་
འདོན་པ་མཉམ་ཉིད་ཁོང་ཡོན་གྱི་ཞལ་ལྟེ། གཡོ་སྐྱ་གཙོ་བོར་འདོན་པ་ཞལ་ལྟེ་སྐྱག་
བུམ་མ་འདི་བཞིར་ཐམས་ཅད་འདུས་ཟེར་རོ། །[80]

ཞེས་ཁྲིམས་དཔོན་ནས་ཁ་མཆུ་བསྐྱམ་པའི་ཐབས་བསྟན་པ་མ་ཟད། ཤོང་

77. བོད་ཀྱི་མུ་རབས་ཁྲིམས་སྒྲིམ་ཐོན་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱོགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༩༥

78. རྒྱལ་སྤྱོད་མཛའས་ཡིག་དཔེ་གཟུགས། གེས་མ། ལོག ༦།

79. བོད་ཀྱི་མུ་རབས་ཁྲིམས་སྒྲིམ་ཐོན་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱོགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༡༡།

80. བོད་ཀྱི་མུ་རབས་ཁྲིམས་སྒྲིམ་ཐོན་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱོགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༡༡།

གསལ་བསྐྱུལ་ཐབས་བཞིའི་ཁོངས་ས་འདུས་པ་མེད།[81] ཅེས་གསུངས། གཞན་
ཡང་《གཡུ་འབྲུག་སྒྲིག་པའི་ཞལ་ལྷེ་》ཙུམ་པ་པོས་དབྱེ་བ་གཙུག་པོར་འདོན་པ་
མཉམ་ཉིད་ཁོང་ཡོན་གྱི་ཞལ་ལྷེ། གཡོ་སྐྱུ་གཙུག་པོར་འདོན་པ་ཞལ་ལྷེ་སྐྱག་བུམ་
མ། ཉེས་པ་སྤོང་ཞིང་བྱང་པོ་གཙུག་པོར་འདོན་པ་ཞལ་ལྷེ་ཡིད་གྱི་རི་མོ། འགྲིག་པ་
གཙུག་པོར་འདོན་པ་མཛངས་པ་འབྲུལ་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ཞེས་གཞི་རྒྱུ་ཡལ་ལྷ་རྩི་བཟང་
གི་ཐབས་ལམ་བཞི་ལས་འགལ་མེད་ཀྱང་། ཚིག་སྒྲ་རིང་སྤང་དང་ཚིག་འབྲུ་རེ་སྤང་
མི་འདྲ་བའི་བྱང་པར་བྱུང་ལ། བསྐྱུལ་ཐབས་དེ་བཞིའི་སྒྲོན་པ་ཁྲིམས་དང་ཁ་མཚུ་
བཅད་པས་བསོད་ནམས་ཆེན་པོ་ཐོབ།[82] ཅེས་གསུངས།

དེ་བཞིན་བསྐྱུན་དོར་ཁྲིམས་ཆོད་སྐབས་མནའ་ཁོངས་སུ་མི་བསྐྱུ་བའི་མི་ནི།
གསེར་བྱ་ངང་བ་རྟེ་ལ་མ་འདྲིན། ཞེས་གསེར་བྱ་ངང་བའི་བསྐྱུན་དོན་ནི་སྒྲ་མ་དང་
དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ཡིན་པ་དང་། དེ་ཡུལ་གཉན་པ་དང་བཅུན་པ་མནའི་ཡུལ་
མིན་པས་མནའ་མིར་མི་བསྐྱུ་བ་དང་། དུག་སྐྱུལ་ནག་པོ་སྤང་ལ་མ་རྒྱགས། ཞེས་
དུག་སྐྱུལ་ནག་པོའི་བསྐྱུན་དོན་ནི་སྤྲུགས་པ་རྒྱས་པ་ཅན་ཡིན་པ། དེས་ཐབས་དང་
ཉེན་འབྲེལ་གྱི་སྒྲོན་པ་མནའི་ཉེས་པ་སེལ་རྒྱས་པས་མནའ་མིར་མི་བསྐྱུ་བ། ཐོ་
རོག་ནག་པོ་ལ་རྩོམ་རྒྱག་ཅེས་ཐོ་རོག་ནག་པོའི་བསྐྱུན་དོན་ནི་མི་ལྟོགས་སྤལ་དང་
རང་འདོད་ཅན་གྱི་མི་ཡིན་པ། དེ་དག་གིས་ལྟོ་གོས་དང་རང་འདོད་ཀྱི་ཉེས་པ་དོར་
ནས་མནའ་ཐ་བས་མནའ་མིར་མི་བསྐྱུ་བ། བྱི་མོ་ཆང་མར་དབྱུག་པ་མ་འབྲུང། ཞེས་
བྱི་མོ་ཆང་མའི་བསྐྱུན་དོན་ནི་སྤྱེད་མན་ཉེ། དེས་རང་གི་མཛའ་བོ་དང་སྤྲུག་ཀྱི་ཆོད་
དུ་མནའ་ཐ་བས་མནའ་མིར་མི་བསྐྱུ་བ། གཡུ་རྒྱུང་དུག་དམར་སྤང་ལ་མ་བརྒྱགས།

81. བོད་ཀྱི་སྐད་སྲོལ་ཁྲིམས་སྲོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༡༥།

82. བོད་ཀྱི་སྐད་སྲོལ་ཁྲིམས་སྲོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༡༥།

ཞེས་གཡུ་ཚུང་བྲག་དམར་ནི་བྱིས་པ་ནམ་དབྱེ་མ་ཕྱེ་བ་དང་། མེན་ལྷགས་ནམས་
ཀྱི་མི་དག་སྟེ། དེ་དག་གིས་མནའ་ཉེས་པ་དང་སྤང་བླང་ཉ་མི་གོ་བས་མནའ་མིར་
མི་བསྟུ།^[83] ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

83. བོད་ཀྱི་ཐུ་རྒྱུ་ཐོལ་ཁྲིམས་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྡེགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུང་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༨༩། ལོག ༡༣༧

ལེའུ་གཉིས་པ། བོད་ཀྱི་ཐུར་སྲོལ་ཁྱིམ་ས་ཡིག་གི་བྱུང་འབྲེལ།

ས་བཅད་དང་པོ། སྤྱིར་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་བཤད་པ།

སྤྱིར་ལོ་རྒྱུ་ས་ཐོག་ཁྱིམ་ས་ལུགས་ཀྱི་འབྱུང་ཆ་གཙོ་བོ་གོམས་སྲོལ་གྱི་ཁྱིམ་ས་
དང་། རྒྱལ་བའི་བཀའ། སྤྱི་ཆིངས་སོགས་ཡོད་རབས་ལ་གཞིགས་ན། བོད་གངས་
ཅན་གྱི་ལུལ་གྱུ་འདི་ལ་ཡང་ཡ་ཐོག་དུས་ནས་གོམས་སྲོལ་གྱི་ཁྱིམ་ས་དར་ཡོད་ལ།
སྲོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་ཅམ་ནས་ཡིག་འབོད་ཁྱིམ་ས་ལུགས་དངོས་སུ་བྱུང་སྟེ་ཁྱིམ་ས་
ལུགས་ཀྱི་མ་ལག་འཇུག་ཆང་ཅན་དུ་གྲུར་འགོ་རྒྱགས་ཡོད།

སྐབས་དོན་བོད་ཀྱི་ཐུར་སྲོལ་ཁྱིམ་ས་ཡིག་གི་བྱུང་འབྲེལ་ལོ་རྒྱུ་ས་སྐོར་ལ་
དེད་གི་ལོ་རྒྱུ་ས་ཡིག་ལམ་ལམ་མོ་ཆེ་དང་ཁ་གཏམ་བཤད་རྒྱན་དུ། སྤྱིར་རྒྱལ་བཅན་
པའི་སྐུ་དུས་སུ་ཁོད་སོ་དུག་དང་། སྤེ་སྤྱིད་པག་མོ་གྲུ་པའི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྱིམ་ས་ཡིག་
《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་ལྷ།》སྤེ་བ་གཙང་པའི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྱིམ་ས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་དུག་།》
གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་པའི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྱིམ་ས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ་།》
བཅོས་རྒྱལ་འབོད་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཡིག་ལམ་འགའ་ཞིག་ནང་པག་གྲུའི་《ཞལ་ལྷེ་
བཙུ་ལྷ།》 གཙང་པའི་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་དུག་།》 དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་གི་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་
གསུམ་།》 ཞེས་བརྗོད་ལམ་ཡོད།

དོན་དངོས་སུ་ཆབ་སྤེལ་ཆེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་ལགས་ཀྱི་གསུངས་པ་ལྟར། སྲོང་
བཅན་སྐམ་པའི་དུས་སུ་བྱུང་བའི་ཁོད་སོ་དུག་ཅེས་པ་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཁེར་རྒྱུད་ཞིག་མ་
ཡིན་ཞིང་། དེའི་ནང་སྐབས་དེའི་བོད་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་བབས་དང་། སྤྱིད་འཛིན་
སྤྱིག་གཞི། ཁྱིམ་ས་ཡིག་ དེ་བཞིན་འཛིན་རྟེན་པའི་ཀླུ་སྤྱོད་ལ་སོགས་པའི་ནང་དོན་
མང་དག་ཅིག་རྒྱུད་ཡོད་པ་བདེན་པར་མཐོང་ངོ་། །སྐབས་དོན་《ལྷེའུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་
འབྱུང་རྒྱུ་ས་པ།》ལས། སྲོང་བཅན་སྐུ་དུས་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་རྣམ་པ་ལྟ་དང་། ཞལ་མཆུ་རྣམ་

བ་ལྷ།[84] ཞེས་པ་དག གྱིས་བྱུང་ཞལ་ལྷེ་ཁག་དང་དོན་མཚུངས་པའི་བཅན་པོའི་སྐུ་
དུས་ཀྱི་སྤྲིན་ཁྲིམས་ལ་ངོས་བཟུང་ན་དངོས་དོན་དང་འཆོམ་པར་སེམས་སོ། །

བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ལས་ཞལ་ལྷེ་དང་འབྲེལ་བའི་སྐོར་ལ། མཁས་དབང་ཆབ་
སྡེལ་ཆེ་བཏན་ཕུན་ཚོགས་ཀྱིས་བོད་ལུགས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་སྤྱོད་སྐྱོད་གསལ་བ་ནི།
ཕག་གུའི་སྐབས་སུ་གཏན་ལ་པབ་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཙུང་ལྷེ་》 ཞེས་པ་དེ་
ཡིན་པའི་བཤད་སྲོལ་ཡོད། འོན་ཀྱང་། སི་དུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱི་བཀའ་འབུམ་
ནང་ཁྲིམས་ཡིག་དེའི་སྐོར་གང་ཡང་མཇུག་སྒྲིམ་མེད་ལ། ཁྲིམས་ཡིག་དེ་ཡང་སྤྲིང་
ཁོང་གིས་གཏན་འབེབས་གནང་ཡོད་མེད་སྐོར་ཡང་གསུངས་མེད་པས་ན། གནད་
དོན་དེར་དུང་དཔལ་ཞེས་བྱེད་དགོས་ཀྱི་ཡོད།[85] ཅེས་གསུངས།

ཡང་《རྒྱལ་རབས་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་།》ནང་། ཕག་གུའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ་
བཙུང་ལྷེ་འདི་ལ་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་ཟེར། གྱིས་སྤྲིན་བསོད་ནམས་རབ་བཏན་
དུས་ཚུང་ཟད་འབྲི་བསྐྱན་བྱས་པའི་བཙུ་གཉིས་ལ་གསར་པ་ཟེར་རོ། །[86] ཞེས་
དང་། 《དེབ་ཐེར་རྩོགས་ལྷན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྒྲུང་དོར་གསལ་བྱེད།[87]》

84. རྩུང་རྩམས། རྩུང་ཚས་འབྱུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག་ ༡༡༩།

85. ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཉམས་དཔྱད་མཁན་པོ། མཁས་དབང་ཆབ་སྡེལ་ཆེ་བཏན་ཕུན་ཚོགས་ལགས་ལ་བཅར་འདྲི་ཞུས་པའི་
ཟིན་ཐོ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༢༠༡༢། འོག་ ༩༠༠།

86. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ཁག་ལྷ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༠། འོག་ ༩༣༩།

87. གྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལོར་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་འབྲེམས་སྡེལ་བྱས་ཤིང་། རྩོམ་ཆེ་རིང་རྒྱལ་དང་རྩོམ་
ཆེ་རིང་རྩོམ་གཉིས་ཀྱི་ཚོས་སྤྱིག་བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཚགས་ཚུགས་སྤྱིག་ཞལ་ལྷེ་
ཚོགས་སྤྱིག་ཞེས་པའི་འོག་ངོས་ ༡༩༩ རང་། དེབ་ཐེར་རྩོགས་ལྷན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྒྲུང་དོར་གསལ་བྱེད་ཅེས་
པ་དེ། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་སྤྲིན་སངས་རྒྱལ་མཆོས་མཛད་པའི་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཉེར་གཅིག་གཏན་འབེབས་མ་
གནང་བོད་། དེ་སྤེལ་ཁྲིམས་ཡིག་ཁག་གཅེས་བཅུས་ཀྱིས་བོད་གསལ་མཚན་བྱང་བཏགས་པ་མིན་ནམ་སྐྱུམ་པ་འདུག་
ན་བཏགས་པར་མཛོད། མཚན་བྱང་དེ་དག་ལ་ལྷན་ལོ་བྱང་དུས་སྐབས་སུ་བྱུང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གཉིས་གཏན་
འབེབས་ཆར་རྩོམ་སུ་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ནང་དོན་ལས་ཤེས་བྱུང་བ་འདུག་གོ།

ལས། དཔེ་(སྤེལ་)སེར་གཏམ་རྒྱུད་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་མར་འབོད་པ་དང་། ཡང་
གཞུང་བསྟན་མཆན་བྱས་ཁེབས་ནས་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་པ་གཞིར་བཞག་གི་
བཅུ་གཉིས་པ།[88] ཞེས་དང་། མཁས་དབང་དུང་དཀར་རྫོང་བཟང་འཕྲིན་ལས་
ཀྱི་《དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ།》ལས། ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་
ནི་གཙང་པ་སྟེ་སྤྲིད་ཀྱི་མ་བསྟན་སྐྱོང་དབང་པོས་བོད་ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས།
ཞལ་ལྟེ་བཙུག་པ་ནས་དཔལ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྟེ་དང་། སྤར་མ་མའི་ཞལ་ལྟེ་གཉིས་
དོར་ནས་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་དུ་གཏན་ལ་པབ་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་དོན་ཆོན་བཅུ་
གསུམ།[89] ཞེས་དང་། ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གཉིས་ནི་སྤར་རྒྱ་ལའི་བླ་མ་ལྟ་བུ་ནས་བོད་
ལ་དབང་སྐྱུར་བྱེད་སྐབས་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་ནང་གི་སྟེ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་
ལྟེ་དོར་ནས་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གཉིས་སུ་གཏན་ལ་པབ་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་དོན་ཆོན་
བཅུ་གཉིས།[90] ཞེས་བྱུང་།

གོང་གསལ་གྱི་གནས་ཚུལ་ལས་ནས་རྒྱུན་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་གནད་དོན་
འགའ་ཞིག་མ་དག་རྒྱུན་འབྲམས་སུ་སྤྱིན་ཡོད་པ་ནི། ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙུག་
ཞེས་པ་དེ་སྟེ་སྤྲིད་པག་མོ་བྱ་བས་བོད་ལ་དབང་ལུང་སྐྱུར་སྐབས་བྱུང་བའི་ཁྲིམས་
ཡིག་ཅིག་ཡིན་པ་ཡིད་ཆེས་བྱ་ཆོག་མོད། ཡགོང་ས་ལྟ་བུ་པོས་བརྩམས་པའི་
《དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་སྤྱད་བྱངས།》ལས། དེ་ཉིད་པག་བྱ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་
གྱིས་གསར་བཙོག་ནང་བཞག་ཡིན་ཚུལ་འཁོད་པར་དོགས་གཞི་ཆོན་པོ་འདུག་
རྒྱུ་མཆན་གང་ལགས་ཤེ་ན། གཞི་རྒྱུ་སི་དུ་བྱང་རྒྱལ་མཆན་མཆོག་ཁྲིམས་

88. རྫོང་སྤེལ་ཆེ་ཡིང་རྒྱལ་དང་རྫོང་སྤེལ་ཆེ་ཡིང་རྫོང་ཆེ་གཉིས་ཀྱི་ཆོས་སྤྱིག་བྱས། བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྟོང་སྟོང་གི་ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆགས་ཕྱོགས་སྤྱིག ཞལ་ལྟེ་ཕྱོགས་སྤྱིག བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦། འོག ༡༦།༥།
89. དུང་དཀར་རྫོང་བཟང་འཕྲིན་ལས། དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། ཤེས་རིག་དབང་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥། འོག ༡༥།༤༡།
90. དུང་དཀར་རྫོང་བཟང་འཕྲིན་ལས། དུང་དཀར་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། ཤེས་རིག་དབང་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥། འོག ༡༥།༤༦།

ཀྱིས་དབང་སྐྱུར་གཅིག་གས་སུ་འཛིན་མཁན་གྱི་སྐྱེ་བུ་ཞིག་ཡིན་པ་སི་ཏུའི་བཀའ་
ཆེན་ལས་གསལ་པོར་རྟོགས་ཐུག། འོན་ཀྱང་། ཁོང་སྐྱེ་མ་གཤེགས་གོང་གི་ལོ་
ངོ་གསུམ་གྱི་ཡར་ཐོན་དུ་ལྷགས་ཚུལ་མཛད་པའི་བཀའ་ཆེན་ལས་ནང་། ཁྱིམ་སྡིག་
ལག་བསྟར་གྱི་ཕྱོགས་དང་ཁྱིམ་སྡིག་གཅིག་གས་སུ་འཛིན་དགོས་པའི་ཞལ་གདམས་
ཇི་སྟེན་ཅིག་གསུངས་ཡོད་ཀྱང་། ཁྱིམ་སྡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྷ་ཞེས་པ་ཞིག་གསར་
བཟོ་གནང་ཚུལ་པར་ཟད་ཞལ་འཕྲོས་ལའང་བྱར་ཅམ་འཁོད་མི་འདུག།

དེས་ན་《གཡུ་འབྲུག་སྐྱོག་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྷ》དང་། སི་ཏུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་
མཆན་གྱི་གསར་བཟོ་གནང་བར་བཞེད་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྷ་གཉིས་གཞི་ཁྱུངས་
གཅིག་ཡིན་མོད། ཡགོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོས་སི་ཏུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་
དམིགས་བསལ་ཆེ་བ་འདེགས་སྤྲད། 《གཡུ་འབྲུག་སྐྱོག་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྷའི་》
དོན་ཆན་རང་སོར་བཞག་ཐོག་དོན་ཆན་རེའི་སྟོང་པོ་བཏུས་ཏེ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆན་
ཀྱིས་མཛད་པའི་ཁོངས་སུ་བྱངས་པས། ཕྱིས་གཡུ་འབྲུག་སྐྱོག་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་
ལྷ་དང་《དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱེད་བྱངས་》ནང་འཁོད་སི་ཏུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆན་
ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྷ་གཉིས། གཏན་འབེབས་གྱི་དཔེ་ལོ་དང་དཔེ་ཁྱུངས་ཐ་དད་དུ་
ངོས་འཛིན་བྱས་པའི་རོར་འཛོལ་བྱང་བ་མིན་ནམ་སྟུམ།

རྒྱུ་མཆན་གང་ལགས་ཤེ་ན། 《གཡུ་འབྲུག་སྐྱོག་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྷ》ལས།
དེ་ལྟར་བཞེན་པ་རྣམས་ལ་ཉེ་བར་མཁོ་བའི་བསྟན་བཙུག་ཁྱིམ་སྡིག་སྟེ་བའི་མེ་
ལོང་ཞེས་བྱ་བ་འདི། ཐོན་གྱི་ཆོས་རྒྱལ་རྣམས་ཀྱི་དགོངས་པ་དང་མི་འགལ་ཞིང་།
ཁྱད་པར་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྐུ་པོས་མཛད་པའི་བསྟན་བཙུག་གསལ་གྱི་མེ་ཚུ་(ལེ་
ཆེ་)བསྐྱེགས། མེན་བཀའ་གྱི་དང་(མཛད་བཀའ་མཆོད་)གཞིར་བཞག་ནས་ཏའི་སི་ཏུའི་བཙུག་

སྐྱེད་སྲུང་སྲུ་ཞལ་མཆུ་ནས་པ་ལྔ་ལྟེ། བོད་སྤེར་གཅད་པའི་དུས་སྲུ་བརྟེན་པ་མཁར་
གྱི་ཞལ་ཆེ། བོད་རུར་གཅད་པའི་དུས་སྲུ་འཆོ་བ་ཡུལ་འབྲོག་གི་ཞལ་ཆེ། བོད་མ་
དང་འོག་མ་གཉིས་ཀ་ལ་དགོས་པ་གོན་(དགོར་)ནོར་དབྱིག་གི་ཞལ་ཆེ། དེ་དག་གི་
བདག་པོར་གྱུར་པ་འབྲེང་འོག་(འབྲེང་མགོ་)ནག་མིའི་ཞལ་ཆེ། བོད་རྩེ་འབངས་སྤྱིར་
གཅེས་པ་མཆོད་གནས་ཞིང་གནས་གྱི་ཞལ་ཆེ་ལོ། [92] ཞེས་བྱུང་བས་ན། ཡུལ་
འབྲོག་སྤྱོག་པའི་ཡུལ་ནི་ཡུལ་བའམ་ཞིང་པ་དང་། འབྲོག་ནི་འབྲོག་པར་གོ་བར་མ་
ཟད་ཞལ་ལྟེ་དེར་དོན་ཆེན་བཅོ་ལྔ་ཡོད་པ་པལ་མོ་ཆེ་ཞིང་འབྲོག་གམ་ཡུལ་འབྲོག་
མི་མང་གི་འཆོ་བ་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཤིང་སྤྱད་ཡིན་པས་སོ། །

ཡང་ནོར་བུ་བསམ་འཕེལ་སོགས་གྱིས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་པའི་སྐབས་གྱི་
«ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་པ་»ཞེས་པ་དེ། ཡགོང་ས་ལྔ་པ་ཆེན་པོའི་བཀའ་བཞིན་སྤྱི་
སྤྱི་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བཅོས།[93] ཞེས་དང་། མཁས་དབང་ཆབ་
སྤེལ་ཆེ་བརྟན་ལུན་ཆོགས་གྱིས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་གི་སྐབས་སྤྱི་སྤྱི་སངས་རྒྱུ་
རྒྱ་མཆོས་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་ཞེས་པ་གཏན་འབེབས་གནང་ཞིང་། ཉི་
རབས་སྲུ་བོད་ཀྱི་གཞུང་འབྲེལ་ཁྲིམས་ཡིག་དེ་ལག་བསྟར་བྱས་སྤྱིང་ཡོད་པ་འདོད་
གྱི་ཡོད།[94] ཅེས་གསུངས་དག་ལ་ཞིབ་ནས་བརྟག་སྐབས།

དང་པོ་«ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་»སྤྱི་སྤྱི་བསོད་ནམས་ཆོས་འཕེལ་གྱིས་བཅོས་
པ་ཞིག་མ་ཡིན་པ་ནི། «ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་པ་»གྱི་སྤྱིང་གཞི་ལས། ད་ལྟའི་སྤྱི་སྤྱི་

92. ལྟེ་ལྟེ་སྤྱོད་སྤྱོད་ཆོས་འབྱུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༡༡། ༣།

93. ནོར་བུ་བསམ་འཕེལ་། སྤྱི་བ་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཉིན་འབྲེད་སྤྱང་ག། སྤྱིང་ཆ། མི་དགས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥། འོག་ ༥༥། ༣།

94. ལོ་རྒྱུས་གྱི་ཉམས་དཔྱད་མཁན་སོ། མཁས་དབང་ཆབ་སྤེལ་ཆེ་བརྟན་ལུན་ཆོགས་ལགས་ལ་བཅར་འདྲི་ཞུས་པའི་ཟིན་
ཐོ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩། འོག་ ༢༠༡།

བསོད་ནམས་ཚོས་འཕེལ་ཞེས་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་མཛད་པ་བསམ་གྱིས་མི་བྲལ་བ་
མངོན་པར་མཐོ་བ་བསོད་ནམས་ཀྱི་དཔལ་ལ་ལེགས་པར་བྱལ་བ་རྒྱལ་རྒྱུད་ཆེན་པོ་
རྣམས་དང་། སྤྱི་བོ་མཆོག་དམན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གཙུག་རྒྱལ་དུ་འཁུར་བ་འདི་ཉིད་
རྒྱལ་མཆོག་དམ་པ་འདི་དང་དུས་མཉམ་པར་སློན་ལམ་རྟེན་འཕེལ་གྱིས་མཆམས་
སྤྱར་ནས་ཕེབས།[95] ཞེས་བྱང་། དེས་ན་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་
དང་བཅས་པའི་ཐ་སྟངས་དང་བཀའ་ཁོལ་འདི་འདྲ་ཞིག་གསུང་མི་སྲིད།

གཉིས་པ་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་པའི་སྤྱི་དུས་སྤྱི་མར་གཏན་འཕེབས་བྱས་པར་
གྲགས་པའི་ཞལ་ལྷེ་དོན་ཆོན་བཅུ་གཉིས་ལས་མེད་པ་དང་། དེ་ཡང་ཡགོང་ས་ལྷ་
པ་ཆེན་པོ་དང་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་
ལྷན་པོ་བྱང་པའི་ཞབས་འབྲིང་ག་གེ་མོས་གཙང་དུས་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ་ཞེས་
པ་ཞིག་འདུག་པར་དེར་འགོ་ཚུལ་ཆོག་བཅད་གྱིས་བརྒྱན་པ་དང་སྒྲགས། སྤྱི་མོ་
ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་དོར་བའི་བཅུ་གཉིས་ཡོད་པ་དེ་ཡིན་པར་སྤྲང་། རྒྱ་མཆོན་
གང་ལགས་ཞེ་ན། ད་ལྟ་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ དཔར་སྒྱུར་
བྱས་པའི་《བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ཡིག་ཆ་》(TIBETAN LEGAL MATERIALS^[96])
》ཞེས་པའི་ནང་འགོ་ཚུལ་དང་སྒྲགས་ཞལ་ལྷེ་དོན་ཆོན་བཅུ་གཉིས་ཅན་ཞིག་མཛུགས་
རྒྱུ་འདུག་པ་དེ། ཡགོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོ་དང་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་
སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་སྤྱི་བོ་
གཉིས་ཞེས་པ་དེ་ཡིན་པ་ཁ་ཆོན་གཙོད་ཐུབ་པ་འདུག།

95. བོད་ཀྱི་ལྷན་པོའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱེད། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༡༥༩།

96. Tibetan Legal Materials A collection of texts on legal and administrative structure of Tibet from a manuscript deb-ther preserved in Library of Tibetan Works and Archives 1985.pg 54

གོང་བརྗོད་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གཉིས་ཐོག་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོར་(ལྷོ་མིང་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་
མཆོས་ཕྱོགས་བསྐྱེད་ས་གནང་བ་ཡིན་པའི་འདུག)བསྐྱེད་ས་པའི་《དེ་བཅེར་རྗོགས་ལྷན་གསར་
པའི་ཉི་ག་ཞོན་མྱེད་དོར་གསལ་བྱེད་》ནང་། ལྷོ་མོ་ལས་འཛིན་སྤྱི་ཡུལ་བཅུ་ག་
རྗེས་ད་ལྟ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་དུས་སྐབས་ཀྱི་《ཞལ་ལྟེ་བཅུ་
གསུམ་》ཞེས་བ་བྱང་བ་ར་འཕྲོད་ཀྱི་འདུག རྒྱ་མཆོན་གང་ལགས་ཤེ་ན། གཅིག་
ནས་གོང་བརྗོད་ལྟར་ད་ལྟ་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གཉིས་འགོ་རྩམ་དང་བཅས་པའི་ཁྲིམས་
ཡིག་ཅིག་མཛུགས་རྒྱ་ཡོད་པ་དང་། གཉིས་སུ་ད་ལྟ་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་གྱི་འགོ་རྩམ་
མི་འདྲ་བ་གསུམ་མཛུགས་རྒྱ་འདུག་པ་ལས། དེ་དག་ལས་གཅིག་གོང་བརྗོད་ཞལ་ལྟེ་
བཅུ་གཉིས་ཀྱི་འགོ་རྩམ་དང་ཉ་ལམ་གཅིག་མཆུངས་སུ་གནང་བ། གསུམ་ནས་ཞལ་
ལྟེ་བཅུ་གསུམ་གྱི་འགོ་རྩམ་མི་འདྲ་བ་གསུམ་པན་ཚུན་གཤིབ་བསྐྱར་བྱས་པ་ལས་
ར་འཕྲོད་གསལ་པོར་བྱབ་པ་བཅས་སོ། །

འདི་ནས་ཐོག་མར་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་འགོ་རྩམ་ནས་འགོ་འཇུགས་ཀྱིས་
གཤིབ་བསྐྱར་ཞུ་རྒྱུར། ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་འགོ་རྩམ་གྱི་མཐུག་ཏུ་སྤྱོ་མོར་ཤེབས་
པ་རྣམས་ཀྱི་སྒྲན་དུ་གསན་ནས། དེའི་ཟིན་བྲིས་དགོས་ཚུལ་གསུང་མཁན་མང་བ་
བྱུང་ནའང་། ཟིན་བྲིས་དེ་ལག་ན་མེད་པའི་དངོས་གནས་དེ་འབྲལ་རྒྱ་མ་བྱུང་ཞིང་།
དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་འགོ་རྩམ་དང་མིང་འདོགས་ཡོད་ཅམ་རེ་བསྐྱར་བའི་མིང་ཁྲིམས་
ཡིག་ཏུ་བཏགས་པ་འགའ་རེ་མཆེད་དུ་འདུག་པ། འདིར་དཔལ་པོ་སྤྲུག་གི་ཞལ་ལྟེ་
ཞེས་གཤམ་འབྱེད་ལུགས་དང་། སྤར་མ་ལའི་ཞལ་ལྟེ་ཞེས་རྗོད་འཛིན་ལུགས་དང་།
སྤྱོ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ཞེས་སྤྱོད་པོན་གྱི་སྤྱོ་མོར་མངགས་པ་རྣམས་ཀྱི་བྱ་བ་
ཆེ་སྒན་གྱི་བྱེད་ལུགས་སོགས་ཞལ་ལྟེ་གསུམ་འདིར་མ་ཆང་འདུག་ནའང་།

ཞུ་ཞེས་བདེན་རྒྱུན་གྱི་ཞལ་ཆེན་ས་བཟུང་། ཞལ་ཆེ་བཅུ་གཉིས་འགོ་རྩམ་ཆོགས་

བཅད་ཀྱིས་བརྒྱན་ཙམ་གཏོགས་གཏམ་རྒྱུད་སྤྱི་མཐོང་དོན་སོར་གནས་དེ་ཁ་ཡིན་འདུག་
པ་ལ། འཕྲན་བུའི་གོ་དོན་འཛོལ་བ་དང་། མ་དག་པ་རྣམས་ལ་འང་ཞུས་དག་ལེགས་
པར་བྱས་ཏེ་བསྐྱེགས་པ་ནི། ཐོག་མར་ཞུ་བཞེས་བདེན་རྒྱུན་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་འདི་ལྟ་སྟེ།
བཀའ་ཁྲིམས་རིན་ཆེན་འབྱུང་གནས་ལས་འཛོན་པའི། [97]ཞེས་སོགས་བྱུང་། དེ་
ནས་《ཞལ་ལྟེ་བརྒྱ་གསུམ་》གྱི་འགོ་རྩིས་མི་འདྲ་བ་ཁག་གསུམ་ཡོད་པ་ལས་བྱི་མོ་འམ་
འགོ་རྩིས་དང་པོ་《དེ་བ་ཐེར་རྫོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྐྱང་དོར་གསལ་བྱེད།》
ནང་འཁོད་པ་དེ་ཡིན་དེས་སུ་འདུག་པ་དང་། དེ་བ་ཐེར་དེ་ནི་བྱི་ལོ་ ༡༦༡༡ ལོར་སྟེ་སྟིང་
སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས་《སྐྱང་དོར་གསལ་བར་སྟོན་པའི་བྲང་ཐེག་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་
ཉེར་གཅིག་》གཏན་འཛབས་གནང་སྐབས། གཅོད་དུས་དང་དགའ་ལྡན་སོ་བྲང་པའི་
གཞུང་ཚུགས་ཚུན་བྱུང་པའི་ཞལ་ལྟེ་ཁག་ཕྱོགས་སྟེབས་འགོ་བརྒྱུད་ཀྱི་སྐྱེད་གཞི་འགོད་
གནང་དང་སྐྱགས་མཆོན་བྱུང་དེ་འདྲ་ཞིག་གསོལ་བ་ཡིན་དེས་འདུག།

རྒྱ་མཆོན་གང་ལགས་ཤེ་ན། གཅིག་ནས་《དེ་བ་ཐེར་རྫོགས་ལྡན་གསར་
པའི་ཉི་གཞོན་སྐྱང་དོར་གསལ་བྱེད་》བཅུ་མས་ལོ་གང་ཡིན་སྐྱེད་གཞིའི་མཐུག་
ཏུ། དུ་མ་ཉི་སྟེ་ལྷགས་མོ་བྱ་ལོ་འབྱུང་བ་གསུམ་ལྡན་གྱི་ཆེ་བ་བརྒྱ་པའི་ཆེས་གྱི་
ཉིན།[98] ཞེས་དང་། 《སྐྱང་དོར་གསལ་བྱེད་སྟོན་པའི་བྲང་ཐེག་དྲངས་ཤེལ་མེ་
ལོང་ཉེར་གཅིག་》ནང་དུ་ཡང་། འཕགས་པའི་ཡུལ་དུ་མ་སྟེ། ཞེས་བྱུང་མ་བ་མ་

97. Tibetan Legal Materials A collection of texts on legal and administrative structure of Tibet from a manuscript deb-ther preserved in Library of Tibetan Works and Archives 1985.pg 54

98. རྫོགས་ཆེ་པོར་རྒྱལ་དང་རྫོགས་ཆེ་པོར་རྫོགས་སྟེག་ བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྐོལ་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསུམ་ཕྱོགས་
བསྐྱེགས། ཞལ་ལྟེ་ཕྱོགས་སྟེག་ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༢༠༡༦།

ཟད་བརྩམས་ལོ་ལྷགས་མོ་བྲ།^[99] ཞེས་འཁོད་པ་ཆིག་འགྲོས་དང་ཐ་སྟོན་བཀོལ་
སྦྱོང་གནད་སྟངས་འདྲ་མཚུངས་བྱུང་བ་དེས། གོང་གསལ་དེབ་ཐེར་གཉིས་གང་
ཟག་གཅིག་གིས་བྲིས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་ར་འཕྲོད་དེས་སུ་འདུག

གཉིས་སུ་《སྐད་དོར་གསལ་བྱེད་སྟོན་པའི་བྲང་ཐིག་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་
ཉེར་གཅིག་》གི་མཐུག་བྱང་དུ། དེར་བྲིར་ཡིག་ཆང་ཀུན་ལས་ཆེས་འཕགས་
པའི། ཁྲིམས་གཉིས་གསལ་བར་སྟོན་པའི་དེབ་ཐེར་འདི། སྐད་དོར་གཟུགས་བརྟན་
འཆར་བའི་མེ་ལོང་སྟེ། རྫོགས་ལྡན་མགོན་དུ་འགྲགས་པའི་ལྷགས་ཀྱི་ཡིན། མི་
བསྐྱུན་སྐད་པོའི་ཁྲད་འགྲེམས་གདོང་ལྡེའི་དབང་། འཕྲོག་བྲལ་བྲང་པོར་སྐྲང་བ་
ཆངས་པའི་ཐིག འདོད་པའི་རེ་བ་འཛེབ་པའི་ཡིད་བཞོན་ཞོར། བན་བདེའི་སྐྱང་བ་
འབྱེད་པའི་ཉི་གཞོན་ཡིན། ^[100]

ཞེས་བྱུང་བ་སོགས་ལ་གཞིགས་ན་འང་《སྐད་དོར་གསལ་བྱེད་སྟོན་པའི་བྲང་
ཐིག་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཉེར་གཅིག་》དང་བཅས་པ་སྟོགས་སུ་བྲེབས་པའི་མཆན་
བྱང་ལ་《དེབ་ཐེར་རྫོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྐད་དོར་གསལ་བྱེད་》མིན་
ནམ་སྟེས་མོ། ད་དུང་དེབ་ཐེར་དེ་གཉིས་ཚུལ་པའི་ཁྲ་ཆེས་ལ་འང་《སྐད་དོར་གསལ་
བྱེད་སྟོན་པའི་བྲང་ཐིག་དྲངས་ཤེལ་མེ་ལོང་ཉེར་གཅིག་》ནང་སྟོན་(སྟོན་གྱི་ཉི་བའི་
ཡར་ཆེས་བཞི་ཞེས་དང་། 《དེབ་ཐེར་རྫོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྐད་
དོར་གསལ་བྱེད་》ནང་ཁྲ་བ་བཅུ་པའི་ཆེས་ཞེས་བྱུང་བས་ན། 《དེབ་ཐེར་རྫོགས་

99. བོད་ཀྱི་ཐུང་བསམ་ཁྲིམས་སྒོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྡེགས། བོད་ཕྱོད་སེམ་མེ་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ག
༩༨༥། རྫོགས་ཆེ་རིང་རྒྱལ་གྱིས་དེབ་ཐེར་རྫོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་ནང་གསལ། གཙང་དུས་ལྷགས་མོ་ལྷག་ལོར་
བསྒྲིགས་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་མོ་ཞེས་པ་དང་། རྫོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་བརྩམས་དུས་ལྷགས་བྲུ་འཁོད་པ་གཉིས།
ཕྱི་ལོ་གང་ཤེལ་གྱི་ལོ་ཆོགས་གནད་པ་དེར་ཞོར་འཛོལ་བྱུང་བ་མིན་ནམ་སྟེས་ན་བཟླ་བར་མཛོད།

100. བོད་ཀྱི་ཐུང་བསམ་ཁྲིམས་སྒོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྡེགས། བོད་ཕྱོད་སེམ་མེ་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ག ༩༨༧

ལྷན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྒང་དོར་གསལ་བྱེད་ཀྱི་ཅེས་པ་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་
མཆོས་བསྐྱེད་སྒྲུབ་ཐོབ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་སྒོ་དོགས་ཆོད་ངེས་སུ་འདུག་སྟེ།

ད་ནི་དགུས་ལ་འདུག་ནས་ཞུས་ན། «དེ་བ་ཐེར་རྩོགས་ལྷན་གསར་པའི་ཉི་
གཞོན་སྒང་དོར་གསལ་བྱེད།»ལས། རུ་བཞིར་བྱེ་བ་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་འདྲི་
བྱུག་ན་པས་ཡི་སྲིད་པ་བཟུང་བ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྐུ་པོས་དགེ་བ་
བཟུང་དང་མི་ཆོས་གཙང་མ་བཟུང་བྱུག་གི་ཁྲིམས་དང་། འཁོས་ཆེན་པོ་སུམ་ཅུ་ཅ་
དུག་སོགས་མཛད་དེ་བདེ་སྲིད་ཀྱི་ཉི་མ་དགྲུང་ནས་འཆར་བར་གྱུར་པ་ལས། རིམ་
པར་བཟུང་གངས་ཅན་སྤྱི་དང་བྱེ་བྲག་ལ་མངའ་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་ཕྱན་མང་
དག་བྱང་བ་ལས། སོ་སོའི་ཁྲིམས་ཡིག་གི་རྒྱུ་ཆེ་སྤྱོད་ལྟར་བཟུང་མཆོས་པའི་ཡིག་
ཉིང་ནམས་གྲུང་བསྐྱར་ཏེ། ཐོག་མར་དཔེ་(སྤེལ་)སེར་གཏམ་རྒྱུད་དུ་གྲགས་པའི་ཞལ་
ལྷེ་བཟུང་བྱུག་པ་འདི་བཙུགས་འདུག་ཅིང་། ཞལ་ལྷེ་དེ་ལོ་རྒྱུས་དང་ལུང་འབྲེན་ལས་
དོན་སྤྱེལ་གྱི་དགོས་དོན་གསལ་མི་གསལ་སྤྱོད་གསལ་བྱང་བའི་སྤྱིར་ཡང་གཙང་དུས་
ལྷགས་མོ་ལྷག་ལོར་བསྐྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་མོ་གྲགས་པ་ད་ལྟའི་ཁྲིམས་
སྲོལ་དང་མཐུན་པའི་དོན་ཁེལ་འདི་དང་།

དེ་ལས་གསལ་འདེབས་ཀྱི་རིམ་པ་དགོས་རིགས་ཀྱན་ཆང་དཔེ་(སྤེལ་)སེར་
གཏམ་རྒྱུད་ཞལ་ལྷེ་བཟུང་གསུམ་མར་འབོད་པ་དང་། ཡང་གཞུང་བསྐྱར་མཆོན་
བྱས་གྲུང་ཁེབས་ནས་ཞལ་ལྷེ་བཟུང་གསུམ་པ་གཞིར་བཞག་གི་བཟུང་གཉིས་པ་དང་།
མཆོད་ཡོན་གྱི་བཀའ་དྲི་མ་མེད་པ་ལེ་བམ་ཆེན་མོ་གྲགས་པ་སོགས་ཡོངས་གྲགས་
ནམས་ཀྱི་ཐོག་སྤྱིར་ཡང་གསལ་འདེབས་ཁྲིམས་གཞོན་བཟུང་བྱང་གི་རིམ་པ་བཙས་
ཚོགས་གཅིག་དུ་འཁོད་པའི་དེ་བ་ཐེར་རྩོགས་ལྷན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྒང་དོར་
གསལ་བྱེད་འདི་ཉིད། དུ་མ་ཉི་ལྟེ་ལྷགས་མོ་བྱ་ལོ་(བྱི་ལོ་ ༡༦༩༡)ཞིབ་འདུག་པས་མཆོད།)འབྱུང་

བ་གསུམ་ལྟ་བུ་གྱི་ཆ་བ་བཅུ་པའི་ཆེས་ཉིན་གཟའ་སྐར་སྟོར་བྱེད་མཆོག་ཏུ་དགེ་བའི་
ཉིན་བཀོད་པ་ལ།^[101] ཞེས་བྱུང་།

གོང་གསལ་བཟོད་དུམ་ལས། གྱི་ལོ་ ༡༦༤༡ ལོར་སྡེ་སྡེ་དང་སངས་རྒྱས་རྒྱ་
མཆོས་《དེབ་ཐེར་རྩོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་གཞིན་ཆེད་དོར་གསལ་བྱེད།》གཏན་
འབེབས་མ་གཞིར་གོང་། གྱི་ལོ་ ༡༦༥༡ ལོར་གཙང་བས་བསྐྱེགས་པའི་ཁྲིམས་
ཡིག་ཆེན་མོ་དཔེ་(སྤེལ་)སེར་གཏམ་རྒྱུད་དུ་གྲགས་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གྲག་བ་དང་།
དཔེ་(སྤེལ་)སེར་གཏམ་རྒྱུད་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ། དགའ་ལྡན་ལོ་བྱང་གི་གཞུང་དབུ་
བརྟེན་རྩེས་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་གཞིར་བཞག་གི་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གཉིས་མཆོད་ཡོན་
(^༡གོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་ལོ་དང་གྲུར་གྱི། ཞིབ་འཇུག་པའི་མཆན།)གྱི་བཀའ་བྲི་མ་མེད་པ་ཤེ་བམ་ཆེན་
མོ་གྲགས་པ་སོགས་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ་པ་འདུག

དེ་བཞིན་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་ནས་གྱི་ལོ་ ༡༩༡༦ ལོར་
དཔར་སྐྱེད་བྱས་པའི་《བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒོམ་སྟོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསལ་བྱོགས་
སྤྱིགས་ཞལ་ལྟེ་ཕྱོགས་སྤྱིག་》ནང་། ཏུ་ལའི་ལྷ་མ་སྐུ་ཐེང་ལྷ་པའི་དུས་སུ་གཏན་ལ་
ཕབ་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་ཞེས་བཀོད་པའི་ལེ་ཆན་གྱི་སྟེང་གཞིའི་
ནང་། ཞལ་ཆེ་བཅུ་གསུམ་འདིར་ཆ་ཆ་དང་འདུག་ནའང་། ལུ་བཞེས་བདེན་རྒྱུན་གྱི་
ཞལ་ལྟེ་ནས་བཟུང་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གཉིས་མགོ་ཚུལ་ཆོག་གསལ་བཅད་གྱིས་བརྒྱན་ཅམ་
མ་གཏོགས་གཏམ་རྒྱུད་ལྷ་མའི་དོན་དཔེར་(སོར་^[102])གཞན་དེ་ཁ་ཡིན་འདུག་པ་

101. རྫོགས་ཆེ་འིང་རྒྱལ་དང་རྫོགས་ཆེ་འིང་རྫོགས་སྤྱིག་ བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒོམ་སྟོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསལ་བྱོགས་
བསྐྱེགས། ཞལ་ལྟེ་ཕྱོགས་སྤྱིག་ བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༡༦།

102. Tibetan Legal Materials A collection of texts on legal and administrative
structure of Tibet from a manuscript deb-ther preserved in Library of Tibetan
Works and Archives 1985.pg 54

ལ། སྐན་བྱའི་གོ་དོན་འཛོལ་བ་དང་། མ་དག་པ་རྣམས་ལ་ཡང་ཞུས་དག་ལེགས་
བར་བྱས་ཏེ་བསྐྱིགས་པ་ནི། དང་པོ་རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་ག་དོང་གི་ཞལ་ལྷེའམ་སྟེ་མོ་
ལས་འཛིན་ཞེས་བྱུང་། གོང་གསལ་ནང་དང་པོ་འདིར་ཆ་མ་ཆང་འདུག་ནའང་
ཟེར་རྒྱར་མ་ཆང་པས་ཆ་ཆང་འདུག་ནའང་། ཞེས་འཁོད་པ་དང་། གཉིས་པ་ཞལ་
ལྷེ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་མགོ་ཚུམ་སོར་བཞག་ཐོག་ཞལ་ལྷེའི་རིམ་པ་དངོས་གཞི་འབྲེན་
སྐབས་བཅུ་གསུམ་བྲངས་འདུག་གོ།

ཡང་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་གིས་བྱི་ལོ་ ༡༩༥༠ དཔར་བའི་
《བོད་ཀྱི་མྱ་རབས་ཁྲིམས་སྒོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས་》ཞེས་པའི་ནང་། འདིར་
དཔལ་པོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེ་ཞེས་གཡུལ་འབྲེད་ལུགས་དང་། སྐར་མ་མའི་ཞལ་ལྷེ་
ཞེས་རྫོང་འཛིན་ལུགས་དང་། སྟེ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ཞེས་སྟེ་དཔོན་གྱི་སྟེ་
མོར་མངགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བྱ་བ་ཆེ་སྟེ་དེ་ལུགས་སོགས་ཞལ་ལྷེ་གསུམ་འདིར་
མ་ཆང་འདུག་ནའང་། ཞུ་བ་ཞེས་བདེན་རྒྱན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནས་བཟུང་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་
གཉིས་མགོ་ཚུམ་ཆོགས་བཅད་ཀྱིས་བརྒྱན་ཅུམ་མ་གཏོགས་གཏམ་རྒྱུད་སྟེ་མའི་
དོན་དཔེར་(སོར་^[103])གནས་དེ་ཁ་ཡིན་འདུག་པ་ལ། སྐན་བྱའི་གོ་དོན་འཛོལ་བ་དང་
མ་དག་པ་རྣམས་ལ་ཡང་ཞུས་དག་ལེགས་བར་བྱས་ཏེ་བསྐྱིགས་པ་ནི།^[104] དང་
པོ། རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་ག་དོང་གི་ཞལ་ལྷེའམ་སྟེ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི། ཞེས་
བྱུང་མོད། གོང་བརྗོད་ལྟར་བྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོར་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་
དཔར་བའི་ལག་བྲིས་སྟོག་པར་མའི་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གཉིས་ཀྱི་འགོ་བརྗོད་དུ། ཞུ་

103. Tibetan Legal Materials A collection of texts on legal and administrative structure of Tibet from a manuscript deb-ther preserved in Library of Tibetan Works and Archives 1985.pg 54

104. བོད་ཀྱི་མྱ་རབས་ཁྲིམས་སྒོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༡༩༥༩ ལོག ༡༥༥

དག་ལེགས་པར་བསྐྱེད་ཀྱི་བསྐྱིགས་པ་ནི། ཐོག་མར་ཁྱེ་བཞེས་བདེན་རྒྱུན་གྱི་ཞལ་
ལྷེ་ནི།^[105] ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

དེ་བཞེན་《དེ་བ་ཐེར་རྩོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྐྱེད་དོར་གསལ་བྱེད་》
གྱི་ནང་དུ་ཡང་། ཡལོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དུས་སུ་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གཉིས་ལས་བཅུ་
གསུམ་པ་ཞེས་བ་ཞིག་ཡོད་ཚུལ་གསུངས་མེད།^[106] འོན་ཀྱང་། ད་ལྟ་མངལ་རྒྱ་
ཡོད་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་གསུམ་གྱི་སྐོང་གཞིའི་ནང་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གཉིས་གྱི་རྣམ་
གངས་དགོད་རྒྱ་གསུངས་མེད། དངོས་གཞི་རྣམ་གངས་བཅུ་གསུམ་བཀོད་ཡོད།
རྒྱ་མཚན་དེ་དག་ལ་གཞིགས་ན་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ་ཞེས་བ་དེ་ནི་བྱེ་ལོ་ ༡༩༤༡
ལོར། རྗེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་《དེ་བ་ཐེར་རྩོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་
སྐྱེད་དོར་གསལ་བྱེད་》གསར་བསྐྱིགས་གནང་སྐབས། དེ་ལྟའི་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གཉིས་
ལྷེ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ཁ་སྟོན་བསྐྱེད་ཀྱི་སྐྱེད་པ་སྤང་ངོ་། །

རྒྱ་མཚན་དེ་ལ་བརྟེན་ནས་མཁས་དབང་ཆབ་སྐལ་ཆེ་བརྟན་ལུན་ཆོག་གས་
གྱིས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་གི་སྐབས་ལྷེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་
ལྷེ་བཅུ་གསུམ་ཞེས་བ་གཏན་འབེབས་གནང་ཞིང་། ཉི་རབས་སུ་བོད་ཀྱི་གཞུང་
འབྲེལ་ཁྲིམས་ཡིག་དེ་ལག་བསྟར་བྱས་ཐོང་ཡོད་པ་འདྲིན་གྱི་ཡོད།^[107] ཅེས་

105. Tibetan Legal Materials A collection of texts on legal and administrative structure of Tibet from a manuscript deb-ther preserved in Library of Tibetan Works and Archives 1985.pg 54

106. རྗེ་སྲིད་སྐུ་ཆེ་པའི་རྒྱལ་དང་རྗེ་སྲིད་སྐུ་ཆེ་པའི་རྗེ་ཉི་གཞོན་གྱི་ཅོ་མ་སྐྱིག་བྱས། བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྐོལ་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་
ཡིག་ཆ་གས་ཕྱོགས་སྐྱིག་ཞལ་ལྷེ་ཕྱོགས་སྐྱིག་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། བྱེ་ལོ་ ༢༠༡༦། འོག་ ༡༩།

107. ལོ་རྒྱུས་གྱི་ཉམས་དཔྱད་མཁན་པོ། མཁས་དབང་ཆབ་སྐལ་ཆེ་བརྟན་ལུན་ཆོག་གས་ལགས་ལ་བཅར་འདྲི་ཞུས་པའི་
ཟིན་ཐོ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། བྱེ་ལོ་ ༢༠༠༩། འོག་ ༢༠༡།

གསུངས་པའི་དགོངས་པའི་གཞི་བཙུལ་ཡང་དེ་ཡིན་ངེས་སོ། །

ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གཉིས་སམ་བཙུ་གསུམ་གྱི་མགོ་ཚུལ་ལ་སྤྱུང་འགྱུར་བ་ཕྱིན་
ཡོད་པ་ནི། དེ་ཡང་《གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས།》ལས། དེ་སྤྱི་
སྤེལ་སེར་གཏམ་རྒྱུད་དུ་བྱས་པའི་སྟོན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་དང་ཁྱིམ་ས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་
རྟེན་པ་ཁྱུངས་བཙུན་རྣམས་བསྐྱུས་ཏེ། ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱུག་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་སྤྱི་མོར་
ཕེབས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྟོན་དུ་གསལ་ནས། དེའི་ཟིན་བྲིས་དགོས་ཚུལ་གསུང་མཁན་
མང་བ་བྱུང་ནའང་། ཟིན་བྲིས་དེ་ལག་ན་མེད་པར་དངོས་གནས་དེ་འབྲུལ་རྒྱ་མ་བྱུང་
ཞིང་། དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་མགོ་ཚུལ་དང་མིང་འདྲེན་ཡོད་ཅུལ་རེ་བསྐྱུར་ནས་
(བའི^[108])མིང་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཏུ་བཏགས་པ་འགའ་རེ་མཆེད་དུ་འདུག་པ།

འདིར་དཔལ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེ་ཞེས་གཞུགས་འགྱུར་འབྱུགས་དང་། སྤར་མ་མའི་
ཞལ་ལྷེ་ཞེས་རྫོང་འདྲིན་འབྱུགས། སྤེ་མོ་ལས་འདྲིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ཞེས་སྤེ་དཔོན་གྱི་
སྤེ་མོར་མངགས་པ་རྣམས་ཀྱི་བྱ་བ་ཆེ་སྤེ་བྱེད་འབྱུགས་སོགས་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ་
འདིར་མ་ཆང་འདུག་ནའང་། ལྷ་བཞེས་བདེན་རྒྱན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནས་བསྐྱུང་ཞལ་ལྷེ་
བཙུ་གཉིས་མགོ་ཚུལ་ཆོགས་བཅད་ཀྱི་བརྒྱན་ཅུལ་^[109] འདི་ལ་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱུག་
པའི་ཐོག་ནས་དཔལ་བོ་སྟག་སྤར་མ་ལ། མཐའ་འཁོབ་སྐྱོ་གསུམ་བཞག་པའི་ཞལ་
ལྷེ་བཙུ་གསུམ་དང་། བཙུ་གསུམ་པའི་ཐོག་ནས་སྤེ་མོ་ལས་འདྲིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་བཞག་

108. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོར་དཔར་བའི་ལག་བྲིས་སྒྲོག་པར་མའི་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་སྒྲོལ་ཡིག་ཆ་
ཞེས་པའི་དཔེ་གཟུགས་ཤོག ༥༩ རང་བའི་ཞེས་འཁོད་འདུག།

109. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོར་དཔར་བའི་ལག་བྲིས་སྒྲོག་པར་མའི་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་སྒྲོལ་ཡིག་ཆ་
ཞེས་པའི་དཔེ་གཟུགས་ཤོག ༥༩ རང་། མགོ་ཚུལ་ཆོགས་བཅད་ཀྱི་བརྒྱན་ཅུལ་གཏམ་རྒྱུད་སྤེ་མའི་དོན་སོར་གནས་
དེ་ཁ་ཡིན་འདུག་པ་ལ། འཕྲན་བུའི་གོ་དོན་འདྲིལ་བ་དང་། མ་དག་པ་རྣམས་ལ་འདྲ་བྱེད་ལེགས་པར་བྱས་ཏེ་བསྐྱིགས་
པ་ནི། ཐོག་མར་ལྷ་བཞེས་བདེན་རྒྱན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་འདི་ལྟར་སྟེ། ཞེས་བྱུང་།

པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གཉིས་པ་བརྩམས་ཟེར་བ་གོ་རྒྱུ་ཡིན་འདུག་མ་གཏོགས། གཏམ་
རྒྱུད་སྟོན་མའི་དོན་སོར་གནས་དེ་ག་ཡིན་འདུག་པ་ལ། མན་བུའི་གོ་དོན་འཛོལ་བ་
དང་། མ་དག་པ་རྩམས་ལ་ཡང་ཞུས་དག་ལེགས་པར་བྱས་ཏེ་བསྐྱབས་པ་ནི།

འདིར་གསལ་གཙང་དུས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་བཞི་པ་སྒྲག་ཡིག་(སྒྲག་ཚན་ག་པོའི་ཡི་
གོ། ཞིབ་འཇུག་པའི་མཆན།)ལ་གསལ་བ་ལྟར་དང་། གཞུང་མཆོད་ཡོན་གྱི་མཆན་དོན་གྲུང་
ཁེབས་པ་ནས་བསྐྱབས་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གཉིས་པའི་མགོ་བརྒྱུད་མཆོད་ཡིག་(སྒྲག་
ཚན་མར་པོའི་ཡི་གོ། ཞིབ་འཇུག་པའི་མཆན།)བཞིན་ཡིན་ཅིང་། ཞལ་ལྟེ་ཆིག་དོན་བཙུ་བཞི་པ་
ཞུས་དག་འཕྲོ་བ་རྩམས་སྒྲག་ཡིག་བཞིན་བཞག་དོས། ཞལ་ལྟེ་གོ་རིམ་དང་ཆིག་དོན་
ལ་བསྒྲུབ་ཁ་ཡོད་རིགས་སོ་སོའི་ཐད་དུ་མཆོད་གྱིས་མཆན་བྱ་བཀོད་པ་ལྟར་ཡིན་
མིན་འདྲ་བ་རང་ཆེར་མི་འདུག་པས་མ་བཀོད།^[110]ཅེས་བྱུང་དོ། ། བོད་གསལ་
ལས་གཙང་དུས་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་བཞི་ཞེས་པ་བཙུ་གསུམ་དང་ནོར་འཛོལ་བྱུང་མིན་
བཟླ་དགོས་པའི་གཞི་བྱ་བྱུང།

མདོར་ན། གཙང་དུས་ཀྱི་སྐབས་སུ་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་བྱུག་དང་། བཙུ་གསུམ་ཞེས་
པ་སོགས་བྱུང་ཡོད་པ་དང་། དེ་བཞིན་དགའ་ལྷན་སོ་བྲང་པའི་སྐུ་དུས་སུ་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་
གཉིས་དང་བཙུ་གསུམ་ཞེས་པ་སོགས་བྱུང་ཡོད་མོད། དེ་དག་གི་བྱུང་པར་གཙོ་བོ་
སྤེལ་སེར་གཏམ་རྒྱུད་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་བྱུག་གཞིར་བཟུང་དོན་ཆོན་རེ་གཉིས་སྟོན་འཕྲི་
དང་སྐྱབས། འགོ་ཚུལ་སྤངས་གཞི་ཆིགས་བཅད་གསར་འགོད་བྱས་ཡོད་མེད་ཅམ་
ལས། གཞན་གྱི་བྱུང་པར་གང་ཡང་མེད་པ་《དེ་བཟེར་རྫོགས་ལྡན་གསར་པའི་ཉི་
གཞོན་སྤངས་དོར་གསལ་བྱེད་》ནང་འཁོད་ལས་གསལ་པོར་འཕྲོད་ཀྱི་འདུག་གོ།

110. གཙང་རྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐང་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་རྒྱུང་ས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༡༢༥།

ས་བཅད་གཉིས་པ། སྤར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་གྲིམས་ཡིག་

ལེ་ཚན་དང་པོ། བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་སྤྱི་འཕྲོར་གནས་བབ།

ཕྱི་ལོ་ལོ་ལོ་གི་ ༡༣༧ ལོར་བོད་རྗེ་ཐོག་མ་གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོ་བོད་ཀ་
གཡལ་བྱ་གི་རྗེ་པོར་གྱུར་བ་ནས། ཕྱི་ལོ་ ༡༤༣ ལོར་དར་མ་འུ་རྩམ་བཅན་
པོ་མ་བཀོངས་བར་གྱི་རྩལ་ཡུན་དེར་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཅེས་བརྗོད་
ཅིང་། གཉའ་ཁྲི་བཅན་པོས་ཡར་ལུང་དང་གནམ་རི་སྤོང་བཅན་ཡབ་མེས་རིང་བོད་
རྩ་བཞི་འཕ་དེང་གི་དབྱས་གཅིང་རྩ་བཞི་དང་། སྤོང་བཅན་སྐམ་པོ་ནས་བཟུང་སྟོད་
ཞང་ཞུང་དང་གི་མངའ་རིས་ཁུལ་དང་། སྤང་སུམ་བའམ་དེང་གི་ཁམས་ཁུལ་
པལ་མོ་ཆེ། བྱང་ཤར་འུ་དང་ལྷ་མི་ཉག་སྟེ་དེང་གི་མདོ་སྤང་ཁུལ་པལ་མོ་དབང་རྩ་
བསྐྱས་པ་མ་ཟད། བོད་རྒྱལ་རིམ་བས་བོད་རྩ་ལྷ་དང་། ཞང་ཞུང་གི་སྟེ། ཙོང་ཁ་བདེ་
མོན་ཁམས་བཅས་སུ་དབྱེ་ནས་བོད་ཁམས་ཕྱིལ་པོར་དབང་ལུང་བསྐྱར་སྤོང་མོད།
ཕྱི་ལོ་ ༡༤༣ ལོར་ལྷ་ལུང་དཔལ་གྱི་རྩོད་རྗེས་ཁྲི་དར་མ་འུ་རྩམ་བཅན་པོ་བཀོངས་
བས་བོད་ཁམས་སིལ་བྱར་བོད།

བཅན་པོའི་རྩལ་གྱི་མངའ་ཐང་ཐད་ཕྱི་ལོ་ ༡༤༣ ལོར་ཐང་བོད་གཉིས་དེང་
གི་ཀན་སུའུ་ཆིང་རྩེ་རྩོད་རྩལ་མཆོམས་བཅས་ཉེ་མནའ་ཆིངས་འཛིག་སྐབས།
སྤར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་རྩབ་པོ་ཅིན་(དེང་ཨ་རབ་ཀྱི་ས་ཁོངས་ཤིག)དང་དེང་
གི་ཤར་རྩར་གི་སི་ཐན་གྱི་རྩབ་ཁུལ་བར་དང་། བྱང་ཤར་པེ་དེང་(དེང་ཤར་རྩར་གི་སི་ཐན་
གྱི་ཕ་རྩ་སྟེ།)དང་ཨན་བཞི་སྟེ་བཞི། ཀའོ་ཁང་།(དེང་ཤར་རྩར་གི་སན་ཕ་རྩ་ཉན།)དང་། ཀན་
སུའུ་དང་། ཉིང་ཞ ཤ་ཞེས་རྩབ་ཁུལ། ནང་སོག་སྟོ་རྩབ། སྐབས་དེར་རྒྱལ་པོང་
རྒྱལ་མོ་རྩལ་ཚུ་མཆོམས་བཅད་བྱས་པ་དང་། ཤར་ཉིང་ཞའི་ཉ་ལན་རི་རྒྱུད་ཀྱི་ཐད་

བྲངས་ཀྱི་ཡ་ཅན་དང་། ཤེས་ཁྲང་། ཡུན་ནན་ཏ་ལི། ལི་འཇང་། བདེ་ཆེན། འབར་མ་
བཅས་དང་། ལྷོ་ཕྱོགས་སུ་བལ་ཡུལ་དང་། ལྷོ་ལྷོ་གཞུང་།^(ག་ལི་ག་ཏར་)བཅས་ཀྱི་མངའ་
ཁོངས་སུ་དབང་ལུང་བསྐྱར་གྱི་ཡོད་པ་ནི་འབྲོངས་རྒྱུ་མ་ལུ་ལྷོ་རྩོད་རིང་གི་ཡི་གེ་
སོགས་ལས་ཤེས་ནུས་སོ། །

དེ་བཞིན་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་ཐད་མཛད་མི་གཉིས་པ་ཁྲ་ཁྲ་རུ་ལས་
སྐྱེས་ཀྱིས། ཞིང་ལ་དོར་ཁ་དང་འབྲོ་ལ་སྤུལ་ཅིས་པ་མ་ཟད། སུ་རྒྱ་ཡུར་དུ་བྲངས་
ནས་ཞིང་རྒྱ་བཏར་བ་སོགས་ཞིང་འབྲོག་དཔལ་འབྱོར་ཡར་རྒྱས་བཏར་ཡོད་པ་
ནི།《ཕྱེ་བུ་ཆོས་འབྱུང་ལས།》འབྲོག་སྤུལ་གྱིས་བཤོས། ཞིང་ཐེ་གྲུས་བཅས།^[111]
ཞེས་དང་། 《བོད་ཀྱི་བདེ་རྒྱུད་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས།》ལས། ཕྱི་ལོ་ ༦༥༣ དར་
རྒྱལ་མང་པོ་རྗེས་ཞིང་ལས་ཞིབ་གཤེར་དང་ཁལ་བསྐྱ་གཏན་འབེབས་བྱས།^[112]
ཞེས་དང་། གནམ་རི་སློན་བཅན་གྱིས་ཕྱག་ལྷག་གིས་བྲས་ཏེ། ལྷང་ཅེང་སྤྱི་བྱ་
དགའ་ལ། གནན་འཛི་བྱང་གི་མཁར་སྤྱར་བ་དང་། བན་ཁྲིམ་སྟོང་ལྷ་བརྒྱལ་སྤུལ་
རྟོ།^[113] ཞེས་སོགས་བྱུང་བ་ལས། སྐབས་དེར་གཅིག་ནས་རུས་རྒྱུད་ཆོ་བ་ཁག་
ལ་སྐྱེར་དབང་ས་ཞིང་ཡོད་པ་དང་། གཉིས་སུ་སྟོང་ལུང་མཚུར་བུ་དགོན་པར་ཡོད་
པའི་རྩོད་རིང་གི་ལས་ཁྲི་རལ་གྱིས་དགོན་པ་དང་ལྷ་ཁང་སོགས་ལ་མཆོད་གཞིས་
སྤུལ་ཡོད་པའང་ར་འབྲོད་ཀྱི་འདུག

དེ་བཞིན་བཅན་པོའི་སྐབས་ཆོང་ལས་དཔལ་འབྱོར་ཐད་ཁྲི་དོར་སྤང་བཅུན་

111. ཕྱེ་བུ་ཆོས་འབྱུང་། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩། འོག་ ༢༥༠།

112. གཉམ་བོར་དགོན་མཆོག་ཆེ་བཟླ། བོད་ཀྱི་བདེ་རྒྱུད་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས། ལྷང་དབྱར་མི་རིགས་སློབ་ཤྲ་ཆེན་
མོའི་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༦༠།

113. བོད་བསྐྱེད་འབྱུང་རྒྱལ། ལྷང་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་བདེ་རྒྱུད་ཡིག་ཆ་སློབ་གསལ་སྟོང་གི་འདུག་སྟོ། མི་རིགས་
དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༦། འོག་ ༡༩༩།

མོང་གི་བྱས་སྐར་ལྷག་ཆོང་ལས་གསར་དུ་གཏོང་བ་ནི་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་།》ལས།
བྱ་བུའི་གཡུ་རྟིང་བེལ་རྒྱལ་བཅོ་བརྒྱད་བོད་དུ་སྟེབས་པ་དེ་ཡང་དེ་དུས་ཡིན་ཟེར་
བར་འདུག་ཅེས་བྱང་བ་སོགས་ལས། འཆར་གཞི་ཡོད་པའི་ཐོག་ནས་མཐའ་བཞིའི་
རྒྱལ་ཁབ་དང་ཐོན་རྫས་བརྗེ་ཆོང་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པ་ཉོགས་ཐུག་ལྷག་པར་ཁྱི་སྐར་ལྷེ་
བཅན་གྱི་སྐུ་རིང་ལ་བོད་མི་དང་ཨི་ཤ་ཡ་རུབ་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་བར་ཆོང་འབྲེལ་
བྱང་ཡོད་ལ། དུས་རབས་བར་མའི་ཨ་རབ་མཁས་པའི་གསུང་ཙམ་དུ་བྱ་རྩོད་ཀྱི་
སྒྲ་ཅི་ནི། སྐབས་དེར་རུབ་ཕྱོགས་རྒྱལ་ཁབ་དག་གི་མིང་དུ་གྲགས་པའི་བི་རྩས་
ཆེས་བཟང་ཤོས་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་སྐམ་སའི་ལམ་བརྒྱད་ནས་སྐེལ་འདྲེན་བྱས་པ་
ཡིན།^[114] ཞེས་དང་། བྱ་ཆེས་གནའ་སྤྱོད་དུས་སུ་ཨི་རན་ནས་བོད་ལ་བྲངས་
འོང་བའི་བཙོ་བཏོད་སྐུ་ཅལ་དང་རྒྱ་ཆས་ནི་ཆོང་ཐོག་བརྗེ་རེས་ཀྱི་མཁུག་འབྲས་
ཡིན།^[115] ཞེས་གསུངས་པ་སོགས་ལས། སྐར་རྒྱལ་བཅན་བོད་སྐུ་དུས་ཀྱི་དཔལ་
འབྱོར་གནས་ཚུལ་ལྟར་ཅམ་ཤེས་རེས་སུ་འདུག་གོ།

ལེ་ཆན་གཉིས་པ། གཉམ་ཁྱི་བཅན་པོ་ནས་སྐར་བཅན་བར་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག

ད་པན་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆའི་ནང་སྐར་རྒྱལ་བཅན་པོ་གཉམ་ཁྱི་སྐབས་
ཀྱི་ཁྱིམ་ས་སྐལ་རི་ཡིན་སྟོར་ལ། དུས་རབས་བརྒྱ་གཅིག་པའི་ནང་བརྩམས་པར་
གྲགས་པའི་ལྷེ་འུ་ཚོ་སྐམ་ཁྱི་ཆོང་འབྲུང་།》ལས། དེ་ནས་ཡུམ་བུ་ཟླ་སྐར་

114. ལྷེ་འུ་རྒྱལ་ ལ་དགས་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དར་རྒྱུད་ལ་དབྱེད་པ། མཆོ་ཐོན་མི་རིགས་སྟོབ་བླ་ཆེན་མོའི་བོད་རིག་པའི་
སྟོབ་མྱིང་གི་དུས་རབས་ ༡༡ པའི་ཞིབ་འཇུག་སྟོབ་མའི་ཕུལ་བྱང་མཐར་ཕྱིན་དབྱེད་ཙམ་བདམས་བསྐྱིགས། ལྷོད་ཆ།
མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣། ཤོག ༩༥-༩༦།

115. ལྷེ་འུ་རྒྱལ་ ལ་དགས་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་དར་རྒྱུད་ལ་དབྱེད་པ། མཆོ་ཐོན་མི་རིགས་སྟོབ་བླ་ཆེན་མོའི་བོད་རིག་པའི་
སྟོབ་མྱིང་གི་དུས་རབས་ ༡༡ པའི་ཞིབ་འཇུག་སྟོབ་མའི་ཕུལ་བྱང་མཐར་ཕྱིན་དབྱེད་ཙམ་བདམས་བསྐྱིགས། ལྷོད་ཆ།
མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣། ཤོག ༩༥-༩༦།

དུ་གཤེགས་ཏེ། ཡི་ནས་མཐོ་བ་ལ། བྱ་ཆང་ལྟོ་དང་སྟགས། དེ་ནས་ཕྱིར་བ་སྟག་
 ཅེར་བྱོན་ཏེ་དར་དཀར་གྱི་ཡོལ་བ་དགུ་རིམ་བགྱིས་ནས། སྒྲེལ་སྒྲུ་ཡ་རབས་རྣམས་
 གྱིས་བསྐྱོར་ནས། གཙུག་ལག་གི་ཐང་ཁྲིམས་ནི་ལྷའི་ལུགས། སྐྱུང་དང་ལྡེ་བྱ་ཅམ་
 བེ་བྱང་། དགོངས་བ་འབྲུལ་གྱི་རས་ཆགས་བས། གསང་བྲོས་རྣམ་གསུམ་གྱིས་
 ཕྱི་ནང་གི་དམིགས་ཤུ། མི་ལ་ཆད་རྣམ་གཉིས་དང་བཞེད་རྣམ་ལྡན་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་
 བཅས། ཡིག་ཆང་སྡེ་དགུ་དང་དབལ་མཚན་རྣམ་བརྒྱད་བཀའ་རིམ་པར་གནང་སྟེ།
 འཛུལ་བྱ་སྤྱིར་ན་མཐའ་བཞིའི་རྒྱལ་པོ་བཞི་ཡང་དབྱུ་འབྲུལ་ལོ།^[116] ཞེས་བྱང་།

གོང་གསལ་དབྱུང་ཡིག་ལས་གཉའ་ཁྲིའི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྲིམས་དང་སྤྱིག་གཞི་
 ཡོད་པེས་གྱང་། ཡིག་ཆང་སྡེ་དགུ་ཞེས་པ་ཡོད་ཚུལ་འཁོད་པར་བསམ་གཞིགས་
 བྱ་དགོས་པ་ཞིག་འདུག རྒྱ་མཚན་གང་ལགས་ཤེ། དུས་སྐབས་དེར་བོད་(སྐབས་
 དེའི་བོད་ཅེས་པ་ཡང་ལུང་ཁྲུལ་ཅམ་ལ་གོ་དགོས་)ལ་ཡི་གེ་མེད་པས་ཡིག་ཆང་ཞེས་པའི་ཐ་སྟངས་
 ཡོང་ཐབས་མེད་ལ། དེ་ནི་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་མིས་བཤའ་སྟངས་ཤིག་
 མིན་ནམ་སྟམ་མོ།

འོན་ཀྱང་། མི་ལ་ཆད་རྣམ་གཉིས་དང་བཞེད་རྣམ་ལྡན་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་བཅས་
 ཞེས་པའི་སྐོར་ལ། «བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་དོན་བརྒྱ་ལྷ་གའི་ལྷོ་མིག» ལས། ཆད་
 བེ་བཅད་པའི་དོན་ཡིན་པས་ན་བཀའ་ཡིས་བཅད་པ་གནང་བའི་དོན་དུ་གོ་དགོས་
 ལ། དེ་ཡང་བཟང་ལ་ནོར་གྱི་དཔའ་དར་བསྟོད་པའི་སྟགས་བརྗོད་བགྱིད་པའི་
 བཀའི་བཅད་དང་། ཉེས་ཅན་དང་ངན་པར་ལུས་ལ་གཅོད་བརྒྱུད་དང་ནོར་འཕྲོག་
 ལེན་སོགས་བྱེད་རྒྱུའི་བཀའི་བཅད་པ་སྟེ། ཅ་བའི་ཁྲིམས་སྲོལ་གཉིས་པོའི་སྟེང་
 དུ་རྒྱལ་པོའི་སྤྱིད་ལ་པན་པའི་བཞེད་རྣམ་ལྡན་ལུགས་སྲོལ་ལྷའི་ཁྲིམས་ལུགས་

116. ལྡེ་བྱ་རྩོམས། ལྡེ་བྱ་རྩོམ་འབྲུང་། བོད་རྒྱུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༡༠༩།

བྱང་ཡོད།^[117] ཅེས་འབྲེལ་བཟོད་གནང་འདུག སྤྱིར་རྒྱལ་ཕྱན་སིལ་མའི་དུས་ནས་
ཁྱིམ་ས་སྲོལ་ལམ་ལུགས་ཡིག་ཡོད་ངེས་ཀྱང་། དེའི་ནང་དོན་ཇི་ཡིན་ཤོད་པར་ཆད་
ལུན་དབྱང་ཡིག་མེད་པས་ཏ་ཅང་དཀའ་བའི་གནས་སུ་གྱུར་ཡོད།

ཡང་རྒྱ་ནག་གི་《ཐང་ཡིག་གསར་མ་》ལས་བྱང་བའི་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་སྲོལ་
སྐོར། མཁས་དབང་དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་《དེབ་ཐེར་དཀར་པོའི་》ནང་བྲངས་
དོན། མི་ཡི་བའི་རོ་ས་ལ་སྤྱི་ཡི་གེ་ནི་མེད། ཅིས་བྱེད་ཆེ་ཤིང་བྱ་ལ་རྟགས་འདེབས་
བ་དང་། སྤྱད་པ་ལ་མཐུད་པ་བོར་ཏེ་བྱེད། ལེ་བར་བརྒྱ་རེའི་མཆམས་ན་ཁྱིམ་ས་ཁང་
རེ་ཡོད། ཁྱིམ་ས་ཡིག་མེད་ཀྱང་། ཁྱིམ་ས་ཐག་ནམས་དཔོན་རང་གིས་གཙུག་ཏུ་ ཅིས་
བ་རྒྱུང་དུ་ལ་ཡང་གཏུག་ཅིང་རྒྱབ་པའི་ཁྱིམ་ས་གཏོང་། ཅིས་ཆེན་ནམས་ལ་མིག་
འདོན་པ། སྤྱད་པ་རྒྱུང་ལག་གཙུག་པ་སོགས་བྱེད།^[118] ཅེས་དང་། དོན་བྱུབ་རྒྱལ་
གྱིས་《རྒྱ་ཡི་ཐང་ཡིག་གསར་མ་ལས་བྱང་བའི་བྱ་རྩོད་ཀྱི་སྒྲེགས་བམ་རྩོད་ཆ།》
ལས། སྤྱད་སྐྱོང་བ་ཡི་གེ་ནི་མེད། ཐག་ལ་མཐུད་པ། ཤིང་ལ་རྟགས་བྱ་བཏབ་སྟེ་
ཅིས་བྱེད། ཁྱིམ་ས་ནི་ཅིས་བ་རྒྱུང་དུ་ལ་ཡང་མིག་འདོན་བ་དང་། རྒྱུང་ལག་འབྲེག་
པ། སྤྱད་པ་ཚུད་པ། ལུགས་གཞུག་ དེ་དག་དཔོན་གྱི་འདོད་མོས་བཞེན་བཟུང་བ་ལས་
ངེས་གཏན་མེད།^[119] ཅེས་བྱང་།

གཞི་རྒྱ་ཡི་《ཐང་ཡིག་གསར་མ་》ལས་བྱང་བའི་བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཀྱི་སྐོར་

117. ལུབ་བསྟན་ལུན་ཆོགས། བོད་ཀྱི་ཡོ་རྫས་སྤྱི་དོན་བརྒྱ་རྩ་གའི་ཕྱེ་མིག་རྩོད་ཆ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་།
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག་ ༡༥༡

118. དགེ་འདུན་ཆོས་འཕེལ་གྱི་གསུང་ཚམས། དེབ་གསུམ་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྩེད་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༠། འོག་ ༡༩༣༡

119. དོན་བྱུབ་རྒྱལ། ཐང་ཡིག་གསར་མ་ལས་བྱང་བའི་བྱ་རྩོད་ཀྱི་སྒྲེགས་བམ། དཔལ་དོན་བྱུབ་རྒྱལ་གྱི་གསུང་འབུམ།
བོད་བཞི་པ། བསྟར་ཚུལ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༡༣༥

ལ། མཁས་དབང་དག་འདུན་ཆོས་འཕེལ་ལགས་དང་དོན་གྲུབ་རྒྱལ་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱི་
གསུང་ནང་རྒྱལ་བསྐྱེད་སམ་ཆད་ལྷག་གི་བྱང་པར་ཆེན་པོ་ཡོད་ཀྱང་། དེས་གཉིས་
ཀྱིས་དུས་སྐབས་དེས་ཅན་ཞིག་གི་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་གནས་བབ་ཤེས་རྟོགས་བྱ་
རྒྱུར་གལ་ཆེན་དཔྱད་ཡིག་མཁོ་འདོན་བྱས་ཡོད་ལ། དེ་ལྟའི་ཁྲིམས་སྲོལ་ཡོད་པའི་
རྒྱལ་ཐོག་དེ་ཡང་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་པོ་སྲོང་བཅན་གོང་གི་རྒྱལ་རབས་འགའ་ཞིག་གི་
དུས་སུ་ཡིན་པའི་པ་ནི། གོང་འཁོད་ཡིག་ཆའི་ནང་བོད་ལ་ཡི་གེ་མེད་པས་ཁྲིམས་
ཡིག་མེད་ཅེས་འཁོད་པ་ལས་སྲོང་བཅན་གྱི་གོང་ལ་ཡིན་པ་ཁ་ཆོན་གཙོད་ཐུབ།

གཉིས་སུ་«ཕྱེ་ཕུ་ཆོས་འབྱུང་།»ལས། དེ་རྗེས་ཁྲིམས་མེད་རྒྱལ་པོ་གསུམ་
ཅམ་བྱོན། །རྒྱལ་ཁྲིམས་ཆོས་ཁྲིམས་གཉིས་ཀ་མེད་པ་ཡིས། །སྤྱན་གྱིས་ཟེར་དང་
དམུས་ལོང་དག་ཀྱང་བྱུང་། །དེ་ལ་བར་གྱི་སྟེང་གཉིས་ཟེར་བ་ཡིན། །[120] ཞེས་
སྐབས་འདིར་ཁྲིམས་མེད་ཅེས་པ་ནི་ཡིག་འཁོད་ཁྲིམས་ལུགས་མེད་པར་གོ་བ་ལས།
ཁྲིམས་མེད་པར་གོ་མི་རུང་བ་ནི་གོང་བརྗོད་«ཐང་ཡིག»ལས། ཁྲིམས་གཙོད་ཉེས་
པ་ཡང་བའི་རིགས་ལ་མིག་འདོན།[121] ཞེས་སོགས་བྱུང་བ་ལས་ཤེས་ནུས་སོ། །

འོན་ཀྱང་། རྒྱ་སྲོང་བཅན་ཡབ་སྐུ་ཀྱི་སྤྱད་དུས་ཁྲིམས་ཡིག་དང་ཁྲིམས་སྲོལ་
གཏན་འབེབས་བྱུང་ཡོད་པ་ནི། རྒྱའི་རྒྱལ་རབས་«དེབ་ཐེར་ཐུང་ཅེན་»ཞེས་པ་
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༣ ལོར་ཕྱོགས་བསྒྲིགས་ཀྱིས་ཐོག་མར་དཔར་དུ་བསྐྱུན་པའི་དེབ་
དེབ་ལེ་ཆོན་ ༥༠ ཤོག་ ༡༩ ནང་གསལ་རྒྱ་ནག་ཐང་གི་སྐབས་བོད་དང་འབྲེལ་
བ་བྱུང་བའི་སྐོར་ལས། ལེ་ཆོན་ ༥༩ ཤོག་གངས་ ༥ ནང་། བོད་ནི་གང་ཟུག་ཆེ་

120. མཁས་པ་ཕྱེ་ཕུ་མཛད་པའི་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱལ་པ། བོད་ལྗོངས་མེད་མངས་དཔེ་སྤྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༧ ཤོག་ ༩༥༡

121. ལྷག་ལྷ་ཐུན་ཆོགས་བཟ་ཤིས། རྒྱའི་ཡིག་ཆ་དང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་ལོང་། ར་རས་
ས་ལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༣ ཤོག་ ༣།

ཁར་སྤྱོད་ལུགས་སྐབས་བདེ་ཡང་བཀའ་གྲིམས་བཅན་པོ་ཡོད། [122] ཅེས་བྱང་བ་
ལས་ཤེས་བྱུང།

ལེ་ཚན་གསུམ་པ། སྤོང་བཅན་ནས་དར་མ་བར་གྱི་གྲིམས་ཡིག་

དང་སོ། སྤོང་བཅན་སྐབས་གྲིམས་ཡིག་གཏན་འཕེབས་བྱང་བ།

གོང་ཞུས་ལྟར་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་སྐུམ་པོས་བོད་ཁབས་གཅིག་
གྱུར་བཅོས་རྗེས། གྲིམས་སྐོལ་གཏན་འཕེབས་དང་གྲིམས་ཡིག་གསར་བཅོ་གནང་
བའི་སྒོར་ལ་《དབང་བཞེད།》ལས། དེའི་(ཆེ་)རྒྱལ་པོ་པོ་བྲང་ན་བཞུགས་ཏེ་དགྲང་
པོ་བཞེད་བར་དུ་ཆབ་སྐོར་ཡང་མ་གཤེགས་པ་(མཚན་མཛད་)དང་། འབངས་ཀུན་
གྱི་མཆིད་ནས་བཅན་པོ་ནི། པོ་བྲང་(གི་)སྐོར་ཡང་མི་གཤེགས་ཏེ། ཅེའི་ཆ་ཡང་མེད་
པ་ཞིག་སྒོན་པོ་ནི་འཛངས་(མཛངས་)པ་ཞིག་གོ་ཞེས་འབངས་ཀྱི་བྱིན་གྱིས་གཡར་
ནས་སྐེགས་(མེད་)ཞེས་བཅན་པོའི་སྟུན་དུ་གདས་ནས་ཞ་(ཞབས་)འབྲིང་ནང་པ་ཡི་གེ་
བསྐབས་(པ་)བཞེད་པོ་ལ་ཏེ། བཅན་པོས་དགོངས་ནས་ལྷ་བ་བཞེད་བར་དུ་(སྤྱོད་)
གཅོད་སྤང་བའི་ཕྱིར་སྤོང་གསོས། རྒྱ་འཕྲོག་སྤང་བའི་ཕྱིར་རྒྱ་འཛུལ། འོག་གཤམ་སྤང་བའི་ཕྱིར་སྤྲ་མིག་གས་ཆལ།
བརྟན་སྤང་བའི་ཕྱིར་མནའ་དར་སོགས་)བཀའ་གྲིམས་དགེ་བ་བརྩུ་ལས་གཞི་སྤངས་པ་ཞིག་
མཛད་དེ་ཡི་གེ་བྲིས་སོ། [123] ཞེས་དང་།

ཡང་《དབང་བཞེད།》ལས། དེ་ནས་ནང་ཅིག་(གཅིག་)འབངས་ཀུན་བསོགས་
(བསགས་)ཏེ་བཀའ་སྐུལ་(བསྐུལ་)པ། ངས་པོ་བྲང་འཕྲོ་སྐྱུས་མ་བྲས་པར་མལ་གཅིག་

122. སྐྱུ་ལྷ་ཕུན་ཚོགས་བཀའ་ཤིས། རྒྱལ་ཡིག་ཚང་ནང་གསལ་བའི་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་རབས་གསལ་བའི་མེ་འོང། རྩ་རས་
ས་ལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༡༩༥།

123. དབང་བཞེད། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠། འོག་ ༣།

ན་འདུག་མྱེ་བྱ་བ་བསྐྱེད་སྤྱོད་ཏེ་འབངས་རྣམས་དལ་ཞིང་སྦྱིད་པར་འདུག་པ་ལས།
 བྱེད་ན་རེ་བཅན་པོ་ནི། བོ་བྱང་གི་སྒྲོར་ཡང་མི་གཤེགས། ཅིའི་ཆ་ཡང་མེད་པ་ཞིག་
 སྒྲོན་པོ་ནི། འཛངས་(མཛངས་)པ་ཞིག་ཟེར་བ་སྒྲོན་པོ་འཛངས་(མཛངས་)པ་ངས་བསྐྱོས་
 སམ་བྱེད་ཀྱིས་བསྐྱོས་པ་ཡིན། དེ་ལྟར་འབངས་བྱེད་མི་དགའ་ན། ངས་རྒྱ་བ་བཞིར་
 བཀའ་ཁྲིམས་བཅས་པ་ཞིག་ཡོད་ཀྱིས་དེ་བཞིན་དུ་ཀྱིས་ཤིག་དེ་ལྟར་མ་བྱས་ན་ད་
 ལྟར་རྒྱལ་ཕྱན་བཅུ་གཉིས་སྟོན་བྱམས་པ་ཡང་བཀའ་ཁྲིམས་མེད་པ་ལས་གྱུར་པས།
 ཕྱི་རྗེས་སུ་ཉེས་པ་མང་བར་འགྱུར་ཞིང་། ངའི་དཔོན་སྲས་རྗེ་འབངས་ཁྲིམས་སྟོན་
 གྲུང་མེད་པར་འགྱུར་བས་བཀའ་ཁྲིམས་བཅུན་(བཅན་)པར་ཀྱིས་ཤིག་ཅེས་བཀའ་
 སྐྱུལ་(བསྐྱུལ་)ཏེ། བཀའ་ཁྲིམས་དང་བཀའ་ནན་ཀྱིས་ཅིས་མགོ་དང་ཆོས་ལུགས་
 བཟང་པོ་རིལ་མ་ཞོར་བ་སྤྱོད་ཐོག་ཐག་འབངས་འཆོགས་པ་ལ་བཀའ་ཞལ་ཀྱིས་
 སྐྱུལ་(བསྐྱུལ་)ཏོ།[124] ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

གོང་དང་ཅུང་ཟད་མི་འདྲ་ཡང་གོ་བདེ་བ་ཞིག་ནི་《བཀའ་ཆེན་ཀུ་ཁོ་ལ་མ།
 》ལས། ཡང་རྒྱལ་པོའི་ཞལ་ནས་ངའི་མེས་པོ་རྣམས་ཐོ་སྒྲོལ་ཐོ་སྒྲོལ་གཉན་ཤེལ་གྱི་གཉན་པོ་
 གསང་བ་འདི་རི་ལྟར་ཡིན་པར་འདུག་སྟོག་དང་གསུངས། བོ་ཙུ་བ་སམ་རྩོུ་ཅས་
 བསྐྱོགས་པས། རྗེ་མ་ལ་སུ་ཏའི་དཔལ་སྤངས་སྟོང་བྱག་བརྒྱ་བ་དང་། མདོ་ཟ་མ་ཏོག་
 བཀོད་བ་དང་། སྤྱི་དཔལ་སྤང་གོང་བྱག་བརྒྱ་བ་དང་། མི་དགེ་བ་བཅུ་ལས་ལོག་
 ནས། དགེ་བ་བཅུའི་ཁྲིམས་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་དང་བཅས་པ་བཞི་བཞུགས་ནས་
 འདུག་ཅེས་དང་། དེ་ནས་རྒྱལ་པོས་ཡི་གེ་བསྐྱབས་ནས་ལོ་བཞིར་བྱིར་མ་བྱོན་
 པས། སྒྲོན་པོ་རྣམས་ན་རེ། རྒྱལ་པོ་འདི་ལོ་བཞིར་མི་འབྱོན་པ་སྟེན་པ་ཅི་ཡང་མི་
 ཤེས་པ་ཡིན། བོད་འབངས་རྣམས་སྦྱིད་པ་འདི་རེད་སྒྲོན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་བྱས་སོ་

124. དབའ་བཞེད། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠། འོག་ ༣།

ཟེར་བས། རྒྱལ་པོས་དེ་སྟོན་དུ་གསན་ནས། ང་ལ་སློན་ཟེར་ན་འབངས་རྣམས་མི་
ཐུལ་སྟུམ་ནས། འདི་སྐད་ཅེས་གསུངས་སོ།

ཁྱེད་སློན་འབངས་ཐམས་ཅད་ངའི་ཅར་འདུས་ཤིག་རྒྱལ་པོ་ང་ལོ་བྱང་གཅིག་
དུ་བཞུགས་ནས་འཕོ་སྐྱུས་མི་བྱེད་ན་སྦྱིད་པ་ཡིན་ལ། ཁྱེད་སློན་པོ་རྣམས་ན་རེ་བོད་
འབངས་རྣམས་སྦྱིད་པ་དེ་ཉིད་སློན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་བྱས་པ་ཡིན་ཟེར་བས། སློན་
འབངས་རྣམས་ལ་བཀའ་བསྐོ་བ་ཡིན་ནོ། །ད་དགེ་བ་བཅུའི་ཁྲིམས་བཅའ་དགོས།
སློན་ཡང་ཁྲིམས་མེད་པས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཕྱན་བཅུ་གཉིས་མཐར་ཡན། ད་ཡང་
ཁྲིམས་མེད་ན་ཉེས་པ་སྣ་ཆོགས་ཀྱན་བྱེད་པས། ངའི་དཔོན་སྲས་ཁང་སློན་རྣམས་
སྤྱག་བསྐུལ་བར་འགྱུར་བས། ངའི་རྒྱལ་ཁམས་སུ་གཏོགས་པའི་མི་རྣམས་ཀྱིས།
སློག་མ་བཅད་ཅིག་བཅད་ན་སྟོང་འདོད། རྒྱ་མ་རྒྱས་ན་འཇལ་འདོད། མ་རྩུང་མ་
འཕྲོག་ཅིག་འཕྲོག་ན་འཇལ་འདོད། བྱི་བྱས་ནི་བྱི་རིན་འདོད། བརྟན་དང་། སྤ་མ།
ངག་ཁྲལ། བརྟུང་སེམས། གཞོད་སེམས། ལོག་ལྷ་ཁྲིམས་དང་འགལ་བའི་ལས་
རྣམས་གང་བྱས་ལ། དེ་རྣམས་ཀྱང་ལ་ཆད་པ་གང་ཐོབ་གཅོད་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་
གསུངས།^[125] ཞེས་བྱང་།

གོང་གསལ་དབྱེད་ཡིག་གཉིས་ཀྱི་ནང་དོན་ཐད་མ་འདྲ་བ་སྟན་བྱ་ཡོད་མོད།
སྤྱི་ཡོངས་ནས་གཞན་དོན་འགའ་ཞིག་ར་འཕྲོད་བྱུང་བ་ནི་སྤྱིར་རྒྱལ་བཅན་པོ་སྟོང་
བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྲིམས་ཡིག་གཏན་འབེབས་བྱུང་བ་དང་། གང་གཏན་འབེབས་
བྱས་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་དེ་ཡང་སངས་རྒྱས་ཆོས་གཞུང་གི་དགེ་བ་བཅུ་དང་། དེ་
ལས་ཀྱང་སོར་སྤོས་གྱི་ཅ་བའི་བསྐྱབ་བྱ་སྟེ་སློག་གཅོད་དང་། རྒྱ་མ། ལོག་གཡེམ།
རྟུན་བཞི་གཙོ་བོར་བྱས་པའི་ཆོས་ཁྲིམས་ཤིག་ཡིན་འདུག་པ་དེས། སྟོང་བཅན་

125. བཀའ་ཆེས་ཀ་འཁོལ་མ། ཀན་སུ་ཕུ་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱ་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོག ༡༠༥།

གྲིས་གཅིག་གྲུར་བཅོས་པའི་རྒྱལ་སྤྱན་ནམས་རང་གི་མངའ་འབངས་སུ་བཟླ་སྤྱོད་
རྒྱན་གནས་ལས་ཀྱེན་ལོག་མི་བྱེད་པ་དང་། རྒྱལ་སྤྱན་ནང་པན་ཚུན་འཁྲུག་ཟེང་
མེད་པའི་ཞི་བདེར་འཆོ་བྱིར། སྐར་དར་ཐོན་གྱི་ཆོས་དང་འབྲེལ་བའི་བསམ་སྒྲུབ་
འདུ་ཤེས་གཙང་སེལ་དང་སྤྲུགས། རྒྱ་གར་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བུ་བས་
བསྐྱབ་གཙུག་གནང་ཡོད་པ་ཤེས་སྟེ།

གཞན་ཡང་《ཉུན་ཉོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ།》ལས། བོད་
ཀྱི་གཙུག་ལག་བཀའ་གྲིམས་ཆེན་པོ་དང་། སྒོན་པོ་འི་རིམ་པ་དང་། ཆེ་ཆུང་གཉིས་
ཀྱི་དབང་ཐང་དང་། ལེགས་པ་ཟེན་པ་འི་བྱ་དགལ་ ཉེ་ཡོ་བའི་ཆད་པ། ཞིང་འཛོག་
གི་སྤུལ་ཀ་དང་དོར་ཀ་དང་། སྤྱངས་ཀྱི་གོ་བར་བསྐྱམས་པ་དང་། བྲེ་སྤུལ་དང་།
སྤང་ལ་སྒྲོགས་པ། བོད་ཀྱི་ཆོས་ཀྱི་གཞུང་བཟང་པོ་ཀུན། བཙན་པོ་ཁྲི་སྤོང་བཙན་
བཙན་གྱི་རིང་ལས་བྱུང་ངོ་། [126] ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཁྲིམས་ཡིག་བྱུང་བ་
དེས་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་དོན་ཆཅན་མཐའ་དག་གསལ་པོར་བྲེས་ཏེ་གཏན་འཇགས་
ཅན་དུ་བཏང་བས། ཀུན་གྱིས་གོ་བདེ་བ་དང་གཏུག་བཤེར་བྱེད་བདེ་བ། ཁྲིམས་
གཙོད་བདེ་བ་བཙས་བྱུང་བས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཁྲིམས་ཀྱིས་སྦྱོང་བར་མང་
གཞི་བཟླ་པོ་བཏིང་ཡོད།

གཉིས་པ། སྤོང་བཙན་གྱིས་ཁོད་སོ་དུག་གཏན་འཁེབས་གནང་མིན།

ཕྱིས་བྱུང་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་པལ་མོ་ཆེའི་ནང་སྤོང་བཙན་གྱི་སྐུ་
དུས་སུ་ཁོད་སོ་དུག་གཏན་ལ་པབ་པ་བཤད་ཡོད་སྟབས། ད་ལྟའི་མཁས་སྒྲུན་པལ་
མོ་ཆེས་ཀྱང་ཁོད་སོ་དུག་ཅེས་པ་ཁྲིམས་ཡིག་ཅིག་ཡིན་པ་མ་ཟད། དེ་སྤོང་བཙན་

126. དབང་རྒྱལ་དང་བསོད་ནམས་སྦྱིད། ཉུན་ཉོང་ནས་ཐོན་པའི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༩། ལོག ༩༡

གྱིས་བཅོས་པ་ཡིན་ཤིང་། བོད་ཀྱི་འདུག་མོད། རོན་དངོས་སུ་ཁོད་སོ་བྱག་ཅེས་པ་
ཁྲིམས་ཡིག་ཁེར་རྒྱུ་ཞིག་མ་ཡིན་པར། དེའི་ནང་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་
ཀྱི་གནས་བབས་དང་། སྤྱི་དངོན་སྤྱི་གཞི། ཁྲིམས་ཡིག་དེ་བཞིན་འཛིན་ཏེན་
པའི་ཀྱན་སྦྱོར་ལ་སོགས་པའི་ནང་རོན་མང་དག་ཅིག་ཚུད་ཡོད་པ་ནི། «རྒྱ་བོད་
ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།» ལས། ཁོད་དང་ཁྲིམས་ཐམས་ཅད་མེས་ཀྱི་ལམ་ལྟར་
སྟོན།^[127] ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

དེ་བཞིན་ཁོད་སོ་བྱག་ནང་གསལ་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་བྱག་ཅེས་པ་དེ་
ཡང་སྤྱར་རྒྱལ་བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་ཁོན་ར་བཅོས་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པར།
བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་ནས་དར་མ་འུ་དུས་བཅན་བར་གྱི་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པས་རིམ་
བཞིན་འཕེལ་རྒྱས་བཏང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཅིག་ཡིན་པ་ཁ་ཆོན་བཅད་ནས་ཁྱུ་ཐུབ་
པ་འདུག ལར་ནས་སྤོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་ཁོད་སོ་བྱག་བཅོས་ཚུལ་གསལ་པའི་
ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་མ་དེ། དཔལ་པོ་གཙུག་ལག་སྤེང་བས་བཅུམས་པའི་«ཆོས་
འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་»ཡིན་པར་ཞིང་། དེའི་གོང་གི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་
«དཔལ་བཞེད།»དང་། «ལྷེ་འུ་ཆོས་འབྱུང་།» «ལྷུང་རལ་ཆོས་འབྱུང་»སོགས་
ཀྱི་ནང་ཆོག་བྱག་བྱག་སུམ་ཅུ་ཅ་བྱག་ཅེས་པ་ལས་ཁོད་སོ་བྱག་གཏན་ལ་པབ་པ་
ཞིག་ད་པན་ཁོ་བོ་མ་མཇུག།

གོང་ཁྱུས་ལྟར་སྤོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་ཁོད་སོ་བྱག་བཅོས་ཚུལ་གསུང་མཁན་
ཐོག་མ་དཔལ་པོ་གཙུག་ལག་སྤེང་བ་ཡིན་པའི་རྒྱ་མཆན་ནི།«དཔལ་བཞེད།»ལས། ངས་
རྒྱ་བ་བཞེར་བཀའ་ཁྲིམས་བཅས་པ་ཞིག་ཡོད་ཀྱིས་དེ་བཞིན་དུ་གྱིས་ཤིག་དེ་ལྟར་མ་
བྱས་ན་ད་ལྟར་རྒྱལ་སྤོན་བཅུ་གཉིས་སྤྱི་དབུ་ཁྲིམས་པ་ཡང་བཀའ་ཁྲིམས་མེད་པ་ལས་

127. མཁས་པ་ལྷེ་འུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། ཞོག་ ༣༩༥།

གྲུར་པས། བྱི་རྩེས་སྤྱི་ཅེས་པ་མང་པར་འགྱུར་ཞིང་། དཔེ་དཔོན་སྤྱིས་རྩེ་འབངས་
 ཁྲིམས་སྲིད་ཀྱང་མེད་པར་འགྱུར་བས་བཀའ་ཁྲིམས་བརྩམས་(བརྩམས་)པར་གྱིས་ཕྱིག་
 ཅེས་བཀའ་སྤྱུལ་(བསྤྱུལ་)ཏེ། བཀའ་ཁྲིམས་དང་བཀའ་ནན་གྱིས་ཅིས་མགོ་དང་ཆོས་
 ལུགས་བཟང་པོ་དེས་མ་ཞོར་བ་སྤྱོད་ཐོག་ཐག་འབངས་འཆོག་པ་ལ་བཀའ་ཞུ་
 གྱིས་སྤྱུལ་(བསྤྱུལ་)ཏོ། །^[128] ཞེས་དང་།

དེ་བཞིན་«བཀའ་ཆེན་མ་ཀའི་མཁའ་མཁའ་»ལས། ད་དགེ་བ་བརྒྱའི་ཁྱིམ་ས་བཅའ་
དགོས། སྤྱོད་ཡང་ཁྱིམ་ས་མེད་པས་བོད་ཀྱི་རྒྱལ་མཐོན་བརྒྱ་གཉིས་མཐོན་ཡན། ད་
ཡང་ཁྱིམ་ས་མེད་ན་ཉིས་པ་སྣ་ཆོག་གས་ཀྱི་བྱེད་པས། ངའི་དཔོན་སྤྱི་མཐོན་ཆོན་
རྒྱལ་སྤྱི་བཟུང་བ་བཟུང་བས། ངའི་རྒྱལ་ཁམས་སྤྱི་གཏོགས་པའི་མི་རྒྱལ་ས་
ཀྱིས། སྤྱོད་མ་བཅད་ཅིག་བཅད་ན་སྤྱོད་འདོད། རྒྱ་མ་རྒྱལ་ན་འཇུག་འདོད། མ་རྒྱུད་
མ་འཇོག་ཅིག་འཇོག་ན་འཇུག་འདོད། བྱི་བྱས་ནི་བྱི་རིན་འདོད། །བརྒྱན་དང་། སྤྱི་
མ། ངག་བྱུང་། བསྐྱེད་སེམས། གཞོད་སེམས། འོག་ལྷ་ཁྱིམ་ས་དང་འགལ་བའི་ལས་
རྒྱལ་ས་གང་བྱས་ལ། དེ་རྒྱལ་ས་ཀྱི་ལ་ཆད་པ་གང་ཐོབ་གཅོད་བྱ་བ་ལ་སོགས་པ་
གསུངས།^[129] ཞེས་བྱུང་བ་ལས་དུས་སྐབས་དེར་ཁོད་སོ་དུག་བཅོས་ཚུལ་བྱུང་
ཅོམ་ཡང་མི་གསལ།

དེ་བཞིན་《ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྤྱིང་པོ་སྤྱང་ཅིའི་བཅུད།》ལས། སྔོན་ཡང་
 ཁྲིམས་མེད་པས་ཤེས་པ་མཁན་བཅུ་གཉིས་མཐར་འབྲམས། ད་ང་ཡིས་ཁྲིམས་
 བཅུང་ཡིས། ཁྲིམས་མ་བྱས་ན། ཉིས་པ་ཀུན་གྱིས་བྱེད་པས་ངའི་སྤྲས་དཔོན་གྱིས་
 སྲིད་མེད་པར་འགྲོ། འནི་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པས། ངའི་བཀའ་འཁོར་དུ་གཏོགས་

128. དབང་བཞེད། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་ཆིང་དཔེ་སྤྲད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠། སྟོན་ ༣།

129. བཀའ་ཆེན་མཁས་ཀྱི་འཁོལ་མཁུ་ ཀུན་སྲུབ་མི་རིགས་དཔེ་སྒྲུབ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ལ ༡༠༥༧

པ་བོད་སྤྱི་མཐུན་ལ་ཆོས་ཁྲིམས་མེད་ན། ལས་མི་དགེ་བ་བཅུ་སྟུང་པས། རན་སོང་གསུམ་དུ་སོང་ནས་སྟུག་བསྐྱེད་ལས་ཐར་པ་མེད་པའི་གནས་སུ་སྤྱོད་བཞིན། ད་པའི་མངའ་རིས་སུ་གཏོགས་པས་འཐབ་མོ་བྱས་ནས་སྟོག་བཅད་ནས་བསད་ན་སྟོང་འདོད་དོ། །པན་ཚུན་མ་རྒྱ་ཞིག་མ་བྱིན་པར་སྒྲངས་ན་མདུན་འཇལ་དངོས་དང་བརྒྱད་འདོད་དོ། །འདོད་ལོག་གཞན་གྱི་ཚུང་མ་ལ་བྱི་བྱས་ན་སྟུང་འཆལ་འདོད་དོ། །བརྒྱན་དུ་མ་སྤྱོད་ཞིག་བརྒྱན་སྤྱོད་ན། ལྷ་ལྷ་གཉིད་དགུ་ལ་ཡང་བཅོལ་ནས་བློ་འདོར་དུ་འཇུག་གོ་བྱ་བ་ལ་སོགས་པའི་དགེ་བ་བཅུའི་ཁྲིམས་བཅས་ཏེ། བཀའ་ཆེམས་ཀྱི་ཡི་གེ་མང་པོ་མཛད་ནས། སྤྱོད་གཅིག་དུ་ཁྲིམས་ཀྱིས་བཀའ་ནན་སྦྱལ་ཏེ་བཀའ་ཤོག་མང་པོ་བསྐྱབས་ནས། རྒྱལ་པོ་དེས་འཛིན་ཏེན་པ་དང་སྒྲོ་བསྐྱབས་ཏེ་སེམས་ཅན་གྱི་དོན་མཛད་པས་ཐམས་ཅད་མགུ་སྟེ། རྒྱལ་པོ་འདི་ཐུགས་བྱང་ལ་སྤྱོད་པ་ཞིག་འདུག་གོ་ཞེས་ཟེར་ནས་མཆོན་ཡང་སྤོང་བཅན་སྒྲོམ་པོ་བྱ་བར་གྲགས་སོ། །[130]

ཞེས་བྱུང་བས་ན། དུས་རབས་བརྒྱད་པའི་ནང་བཅུམས་པར་བཞེད་པའི་《དབའ་བཞེད་》དང་། དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་བཅུ་གཉིས་ནང་བཅུམས་པའི་《བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ་》དང་《ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྟོང་པོ་》སོགས་ཀྱི་ནང་། སྤོང་བཅན་སྤྱོད་པོས་དགེ་བ་བཅུ་དང་འབྲེལ་པའི་ཁྲིམས་བཅོས་པ་ལས་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་དུག་བཅོས་པ་གསུངས་མེད་ཀྱང་། དུས་རབས་བཅུ་བཞི་པའི་ནང་དབའ་བོ་གཙུག་ལག་གི་བླང་བས་བཅུམས་པའི་《ཆོས་འབྱུང་མཁུ་ལོ་པའི་དགའ་སྟོན།》 ལས། ད་ནི་ངས་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཆེན་པོ་བཅའ་དགོས། སྟོན་ཡང་ཁྲིམས་མེད་པས་རྒྱལ་ཐོན་རྣམས་སོ་སོར་འབྱུང་བ་ཡིན། ད་དུང་ཁྲིམས་མེད་ན་ཉེས་བྱེད་

130. ཉང་ཉི་མ་འོད་ཟེར། ཆོས་འབྱུང་མེ་ཏོག་སྟོང་པོ་སྤྱང་ཅིའི་བཅུད། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། སྟོན་ ༡༩༡།

དར་ཞིང་ངའི་འབངས་རྣམས་སྤྱག་བསྐུལ་བར་འགྱུར་བས་ཁྲིམས་བཅའ་བར་བྱའོ་
གསུངས་ནས་བཅས་སྐད། བཀའ་ཡི་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་རྣམ་ཐུག་མཛད།^[131]
ཅེས་བྱུང་ངོ་། །ལར་ནས་དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་སྡེར་བས་ཀྱང་ཁྲིམས་བཅའ་བར་
བྱའོ་གསུངས་ནས་བཅད་སྐད། ཅེས་ཆོག་གསེང་ལ་སྐད་སྒྲ་སྟོས་བ་དེ་ཡང་ལོ་
གྲག་ཟེར་གྱི་དོན་དང་འདྲ་བས་ན། ཁོང་གི་བཞེད་དགོངས་པའི་གཏིང་ནས་ཁྲིམས་
ཡིག་ཐུག་བཅས་པར་འདོད་ཀྱི་ཨེ་ཡོད་སྟུང།

དེས་ན་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་ལོ་རྒྱུས་འགའ་ཡི་ནང་སྔོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་
ཁོད་སོ་དྲུག་བཅས་ཚུལ་འཁོད་བ་དེ། བྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཅོམ་འབྲི་གནང་མཁན་ཆོས་
བཅན་པོ་རིམ་བྱུང་གིས་གསར་བཞོ་གནང་བའི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱིག་གཞི་དང་ཁྲིམས་
སྟོལ་ཁག་ལ། སྔོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་བྱུང་བའི་ཆོག་དྲུག་དྲུག་སུམ་ཅུ་ཅ་དྲུག་ལ་
ཁྲིམས་དྲུག་དྲུག་སུམ་ཅུ་སོ་དྲུག་གིས་བོད་བདེ་ལ་བཀོད།^[132] ཞེས་སྐར་ནས་
ཁོད་སོ་དྲུག་ཅེས་བཏགས་པ་མིན་ནམ་སྟུང། རྒྱ་མཁན་གང་ལགས་ཤེ་ན། གཅིག་
ནས་སྔོང་བཅན་སྐུ་དུས་སུ་དགེ་འདུན་གྱི་སྡེ་དང་གསང་སྔགས་དར་མེད་ཀྱང་། ཁོད་
སོ་དྲུག་གི་ནང་དུ་དགེ་འདུན་སྡེ་དང་གསང་སྔགས་དང་འབྲེལ་བའི་ཁྲིམས་བྱུང་
བ་དང་། དེ་བཞིན་ཞལ་ལྷེ་དགའ་གསུམ་བྱ་བའི་ཁྲིམས་ཀྱང་སྤྱག་བཅན་པོས་
ཞང་རྒྱལ་ཆ་ལྷ་སྣང་གི་བྱ་དབྱ་རིང་བས་ད་པ་ལ་ཁྲོན་ཆེན་པོ་འགོ་ས་ཀྱིས་ཟེ་དང་
འབངས། ལྷ་ནམ་པ་ཕྱོགས་གསུམ་ཀར་མཐུན་པའི་ཐག་གཅོད་ཀྱི་ཁྲིམས་བཅོས་
པ་ཞིག་ཡིན་པ་བཤད།

131. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་སྡེར་གྱི་ ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། ལྷོད་ཆ། ལྷ་ཏ་བཟླ་བེད་དཔེ་མཛོད་ཁང་། བྱི་
ལོ་ ༢༠༠༣། ལོག ༡༩༧།

132. མཁས་པ་ཕྱེ་ལྷ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུས་ལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། ལོག ༢༡༠།

དེ་ཡང་«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ།»ལས། ཁྲི་ལྗེ་སྲོང་བཙན་འབྲུལ་རྒྱལ་སྤྱི་
 རིང་ལ། །མདུན་དུ་མཛེངས་པ་ཆེན་པོ་གཉེར་གྱི་བྲ། །སྤྲུག་ཆབ་སྲོང་གཟིགས་བྲ་བ་
 དེ་ཉིད་བྱོན། །དེ་ཡིས་ཐབས་དང་ལས་ཁ་ཅིག་བྲས་ན། །སྤྲུགས་བཞིའི་བསྐྱངས་
 མས་སྤྱི་རིམ་འགོ་བྱེད། །ཆོད་ཀྱིས་སྲོང་སྤེས་བསོ་ཁའི་དགའ་ལ་ཆོད། །ནང་གི་
 འཁོད་ཉམས་ཁྲིམས་ཀྱིས་གསོས་སྟོང་སྤྱད། །དེའི་གོང་ན་བོད་ན་གསོས་སྟོང་
 མེད། །[133] ཅས་བྱང་བ་དེ། ཁོད་སོ་བྲུག་ནང་གི་ཁབ་སོ་ནང་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་
 ཏུ་བཞག་ཡོད་པས་སོ། དེས་ན་ཡགོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོས་དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་སྤེང་
 བས་གསང་སྤྲུགས་རྫོགས་འཆང་རྒྱ་བའི་རྒྱ། རོར་དུ་མི་བཙོང་སྤྱིང་ལ་བཙང་ཞེས་
 པའི་ཁྲིམས། ཆོས་རྒྱལ་སྲོང་བཙན་སྤེམ་པོའི་སྤྲུགས་བྱང་བར་སྤྱོད་བཞི་ལྟན་ཆོག་སྟེ།
 ཆོས་རྒྱལ་གྱི་དུས་སྟོང་ལྟན་འགའ་ཞིག་ལ་བཙན་པོ་རང་གིས་ཐུགས་རྗེ་ཆེན་པོ་ཞི་
 ཁོ་སོགས་གནང་བ་ལས། གསང་སྤྲུགས་ཀྱི་ཆོས་རོར་གྱི་ཕྱིར་འཆོང་བ་ལྟ་བུའི་བྲབ་
 གཏལ་དུ་བྲགས་མེད་པས། གཞི་མེད་པའི་བྲད་ཆོས་དང་དགེ་བཅུའི་ཁྲིམས་ཀྱི་སྟེང་
 དུ་མི་ཆོས་གཙང་མ་བཅུ་བྲུག་གི་ཁྲིམས་མཛད་པར། དེ་གཉིས་ཤིལ་བས་བཅུ་བྲུག་
 ཡིན་པ་སྤྱོད་བསོགས་ཀྱི་འཆལ་ཤིན་ཏུ་མང་ངོ་། །[134] ཞེས་བྱང་།

ཕྱིར་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྟེན་ཁུངས་སུ་བཞེད་པའི་«དབང་བཞེད།»དང་
 «བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ།»སོགས་ཀྱི་ནང་བཙན་པོ་སྲོང་བཙན་གྱིས་ཁྲིམས་བཙས་
 ཚུལ་སྒོར་གསྐྱངས་སྤྲུགས། ཐོན་མི་སམ་རྩོལ་ལྟ་བུ་ཐོ་ཐོ་རི་གཉན་བཙན་གྱི་སྤྱོད་དུས་
 སུ་བྱང་བའི་གཉན་པོ་གསང་བའི་ཆོས་ཆན་བོད་སྤྱིར་དགོས་པའི་བཀའ་པལ་པའི་
 བང་། དགེ་བཅུའི་ཁྲིམས་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་དང་བཙས་པ་བཞི་བཞུགས་ནས་

133. དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། མི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ལོག ༣༣༡

134. དགའ་དབང་རྫོང་བཟང་རྒྱལ་མཆོ། དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་བླ་དབང་ས། མི་རིགས་དཔེ་སྤྲུལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོག ༢༡

འདུག་པ་ལས། དགེ་བཅུ་འཛིན་ཁྲིམས་བཅོས་པ་གསུང་འདུག་པ་ནི་《དབང་བཞེད།》
ལས། བཅཅ་པོས་དགོངས་ནས་རྒྱ་བ་བཞིའི་བར་དུ་བཀའ་ཁྲིམས་དགེ་བ་བཅུ་ལས་
གཞི་སྒྲངས་པ་ཞིག་མཛད་དེ་ཡི་གེ་བྲིས་སོ།^[135] ཞེས་དང་། 《བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་
མ།》ལས། ད་དགེ་བ་བཅུ་འཛིན་ཁྲིམས་བཅའ་དགོས། ཞེས་དང་། མི་ཆོས་ཆེན་པོ་བཅུ་
དྲུག་ལ་དཔེ་སྒྲངས་ནས་དགེ་བ་བཅུ་འཛིན་ཁྲིམས་བཅས།^[136] ཞེས་བྱུང་།

དེ་བཞིན་《མཁས་པ་ལྗེ་འུམ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།》ལས། སྔོང་
བཅཅ་སྐམ་པོ་ནས་ཁྲི་སྔོང་ལྗེ་བཅཅ་ཀྱི་བར་དུ་སྤྱལ་པའི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པས། རྒྱལ་
ཁྲིམས་དང་ཆོས་ཁྲིམས་གཉིས་ཀ་བཅས་པས་ན། བོད་ཀྱི་བསོད་ནམས་དར་བའི་
རྒྱལ་པོ་དྲུག་ཟེར།^[137] ཞེས་བྱུང་མོད།《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་》ནང་
སྔོང་བཅཅ་ཀྱིས་ཁྲིམས་སྐོལ་གཏན་འབེབས་གནང་ཚུལ་སྟོར་གསུང་སྐུབས་གཞི་
ཀྱང་《དབང་བཞེད་》དང་། 《བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ་》སོགས་གཅིག་མཚུངས་
ལྟར་གསུང་མོད། ཆོས་འབྱུང་གོང་མ་གཉིས་ཀྱི་ནང་དགེ་བཅུ་འཛིན་ཁྲིམས་བཅས་
ཞེས་འཁོད་ཡོད་ཀྱང་《མཁས་པའི་དགའ་སྟོན་》ནང་དེའི་ཆ་བ་ཉུ་ཁོད་སོ་དྲུག་
བཅས་ཞེས་བཀོད་འདུག།

མདོར་ན། ཁོད་སོ་དྲུག་དང་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་དྲུག་སོགས་སྔོང་བཅཅ་ནས་
བཟུང་དར་མ་བར་ཀྱི་བཅཅ་པོ་རིམ་བྱུང་གི་དུས་སྐབས་སུ་བཅོས་པ་ཞིག་ལས། དེ་
དག་ཐམས་བཅད་སྔོང་བཅཅ་ཀྱི་སྐུ་དུས་ཁོ་ནར་བྱུང་བ་ཞིག་མིན་པ་ནི། གོང་ཞུས་
ཅུ་མ་མ་ཟད།《ལྗེ་འུམ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་》ལས། སྔོང་བཅཅ་ནས་ཁྲི་སྔོང་ལྗེ་བཅཅ་ཀྱི་བར་

135. དབང་བཞེད། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༠། འོག་ ༣།

136. བཀའ་ཆེམས་ཀ་ཁོལ་མ། ཀན་སུ་ལྷ་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩། འོག་ ༡༠༢།

137. མཁས་པ་ལྗེ་འུམ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༢། འོག་ ༢༥༢།

དུ་སྤྱལ་པའི་རྒྱལ་པོ་ཡིན་པས། རྒྱལ་གྲིམས་དང་ཆོས་གྲིམས་གཉིས་ཀ་བཅས་པས་
ན། བོད་ཀྱི་བསོད་ནམས་དར་བའི་རྒྱལ་པོ་དུག་ཟེར་རོ།^[138] ཞེས་དང་།

ལྷག་པར་《བོད་ཀྱི་སྤར་རབས་གྲིམས་སྒྲོལ་དར་ཚུལ་མདོར་བསྟུན།》ཞེས་པ་
ལས། འཕགས་པ་འཛིག་རྟེན་དབང་ཕྱག་མི་ཡིས་རྒྱལ་པོའི་སྤར་བསྟན་པ་ཆོས་ཀྱི་
རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་སྒྲོམ་པོས་དགེ་བ་བཅུའི་གྲིམས་བཅས། མི་ཆོས་གཙང་མ་བཅུ་
དུག་གི་སྒྲོལ་བཅུགས། བོད་འབངས་ཐམས་ཅད་བདེ་ལ་བཀོད། མཐོ་རིས་ཐར་པའི་
སྒོ་བྲེས། ལེགས་བྲས་ཀྱི་སྤར་བ་དར་ལ་བབ། དེ་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་སྒྲོལ་བཞིན་རྗེ་བཙན་
འཇམ་དཔལ་དབྱངས་ཡེ་ཤེས་སྐྱུ་མའི་རྫོས་གར་རྒྱལ་པོ་ཁྱི་སྲོང་ལྷེ་ཕུ་བཙན་དང་།
འཕགས་པ་ཕྱག་ན་རྟོ་རྗེའི་སྐྱུ་འབྲུལ་བ་བའི་སྤར་བཙན་མངའ་བདག་ཁྱི་རལ་པ་ཙན་
ལ་སོགས་པ་རྫོན་པོར་བཅས་པས་ཞིབ་ཆགས་ཀྱིས་གཏན་ལ་པབ་སྟེ། རྒྱལ་དང་
ཚུལ་མ་ཡིན་པ་རྣམས་པར་བྱེ་བའི་སྤང་དོར་ཀྱི་གནས་རྒྱ་ཆེར་གཏན་ལ་པབ་པས་
གསལ་བར་མཛད། སྤྱི་བྱེ་རྣམས་ཀྱི་སྐབས་སུ་གྲིམས་ཡིག་དུག་བཀའ་གྲོས་ཆེན་
པོ་དུག་ཡིག་ཆང་དུག་བཀའ་ཡི་ཕྱག་རྒྱ་དུག་སྐྱེན་དུག་དཔལ་ཆོན་དུག་རྣམས་ལ་
བོད་ཀྱི་འཁོས་སྤུལ་ཅུ་སོ་དུག་ཅེས་གྲགས།^[139] ཞེས་བྱུང་རོ། །

འོ་ན། བོད་སོ་དུག་གི་གཞི་ཁྲངས་སྲོང་བཙན་སྐུ་དུས་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱི་ག་
གཞི་དང་གྲིམས་ཀྱི་སྤྱི་མིང་དུག་དུག་སྤུལ་ཅུ་སོ་དུག་གས་གྲིམས་དུག་དུག་སྤུལ་ཅུ་
སོ་དུག་ཅེས་པ་དེ་ཡིན་དབང་དུ་བཏང་ན། དེའི་འདྲེན་ཚུལ་རི་ལྟར་འཕགས་སམ་ཤེ་
ན། དེ་ནི་དུས་རབས་བཅུ་གཅིག་པའི་ནང་མཁས་པ་ལྷེ་ཕུས་བཙམས་པའི་《རྒྱ་བོད་
ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།》ལས། དུས་དེ་ཙམ་ཆོན་བཅུ་སྟེ་བཅུ་ལགས་པའི་གྲིམས་

138. མཁས་པ་ལྷེ་ཕུ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༡༥༡།

139. གཙང་རྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༤༤།

ནི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆིངས་བྱས། ཞལ་མཆུ་རྣམ་པ་ལྡན་ནང་གི་འཁོན་སྤངས། དམག་
རྣམ་པ་ལྡན་ཕྱིའི་དབྱ་འདུལ། གོ་རྣམ་པ་བྱུག་གིས་ནང་གི་སྒོག་སྤྱབས། ཆོག་བྱུག་
བྱུག་སུམ་ཅུ་ཅ་བྱུག་གིས་བོད་བདེ་ལ་བཀོད།^[140] ཅེས་བྱུང་བ་དེ་ཡིན་པ་ཁ་ཆོན་
བཅད་ནས་ཁྱུ་སྐབ་པ་འདུག

ལེ་ཆོན་བཞི་པ། བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་རྣམ་ལྟ།

ཕག་གཅང་དགའ་གསུམ་གྱི་དུས་སུ་བྱུང་བའི་ཞལ་ལྟེ་ཁག་དང་དོན་མཆུངས་
པའི་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི། «ལྡེ་ལྡེ་ཆོས་འབྱུང་།» ལས་བྱུང་བའི་ཁྲིམས་
རྣམ་པ་ལྡན་དང་ཞལ་མཆུ་རྣམ་པ་ལྟ།^[141] ཞེས་བྱུང་བཞིན། ཁྲིམས་རྣམ་པ་ལྡན་
དབང་བཅད་སྤྱི་ཁྲིམས། བསྐྱོས་པའི་རྒྱལ་པོ་བཞིའི་སྤྱོད་ལམ་ལ་ལྟོས་བཅས་པ་
རྒྱལ་ཁམས་དཔེ་སྤངས་ཀྱི་ཁྲིམས། བོད་ཀྱི་ཐང་ཡིག་ཆེན་པོ་བཀོད་པ་ལ་བརྟེན་
ནས་འབྲུམ་གསེར་ཐང་ཤ་བ་ཅན་གྱི་ཁྲིམས། དབུལ་པོ་སྐབ་དཀའ་ལ་བརྟེན་ནས་
མི་ཆོད་བཅན་ཐབས་ཀྱི་ཁྲིམས། འཛངས་(མཛངས་)པ་འབྲུལ་ལྷགས་ལ་བྱས་པའི་
མདོ་མོན་ཁྲུས་བཅད་དང་ལྟོ།^[142] ཞེས་དང་། ཞལ་མཆུ་རྣམ་པ་ལྡན་ནི་བོད་སྤེར་
གཅད་(བཅད)པའི་དུས་སུ་བརྟེན་པ་མཁར་གྱི་ཞལ་ཆེ། བོད་བྱར་གཅད་(བཅད)པའི་
དུས་སུ་འཆོ་བ་ཡུལ་འབྲོག་གི་ཞལ་ཆེ། གོང་མ་དང་དོག་མ་གཉིས་ཀ་ལ་དགོས་
པ་ཀོན་(དཀོན་)ནོར་དབྱིག་གི་ཞལ་ཆེ། དེ་དག་གི་བདག་པོར་གྱུར་པ་འབྲེང་འགོ་
ནག་མའི་ཞལ་ཆེ། བོད་རྗེ་འབངས་སྤྱིར་གཅེས་པ་མཆོད་གནས་ཞིང་གནས་ཀྱི་

140. མཁས་པ་ལྡེ་ལྡེ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག་ ༢༥༧།

141. མཁས་པ་ལྡེ་ལྡེ། ལྡེ་ལྡེ་ཆོས་འབྱུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག་ ༡༡༣།

142. མཁས་པ་ལྡེ་ལྡེ། ལྡེ་ལྡེ་ཆོས་འབྱུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག་ ༡༡༣།

ཞལ་ཆེའོ། [143] ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

དེ་བཞིན་ «ལྡེའུ་ཆོས་འབྱུང་།»ལས། ཞལ་མཆུ་རྣམ་པ་ལྲས་ནང་གི་
འཁོན་སྦྱངས།[144] ཞེས་དང་། ཡང་ «ལྡེའུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པའི་
» རང་ཞལ་ལྷེ་སྣ་ལྷ་ཞེས་པ་ཞིག་འཁོད་པ་མ་ཟད། ར་ལྷ་ནི་ཞལ་ལྷེ་སྣ་ལྷ་
བྱ་སྟེ། མི་སྟོང་དགའི་ཞལ་ལྷེ། གཉེན་བྱེད་ཆོས་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ། སྟོན་རྟོལ་དཀར་
མེའི་ཞལ་ལྷེ། མདོ་ལོན་ཞུ་གཙུག་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ། ཉེ་དུ་འདུམ་ཆོས་ཀྱི་ཞལ་
ལྷེའོ། [145] ཞེས་དང་། ཁྲིམས་སྣ་ལྷ་ནི་ཁྲི་ཆེ་འབྲམ་བཞེར་གྱི་ཁྲིམས་དང་གཅིག་
སྟོང་འཇམས་ཆུན་ལག་གི་ཁྲིམས་དང་གཉིས། བཀའ་ལུང་རྒྱལ་ཁྲིམས་དང་
གསུམ། དབང་བཅད་སྤྱིའི་ཁྲིམས་དང་བཞི། འཕྲོ་བཟའ་བྱུང་ཆུབ་ཀྱི་ཁྲིམས་བྱ་
ཆུང་དང་ལྷེའོ། [146] ཞེས་དང་། དེ་བཞིན་འགོ་ས་ཀྱིས་བཀའ་ཁྲིམས་ཞལ་ལྷེ་
གསོས་ཐང་སྟོང་ཐང་། གཉེན་བྱེད་བྲལ། བསྟོན་བྲལ་གསུམ།[147] ཞེས་སོགས་
བྱུང་། ཞལ་ལྷེ་རྣམ་ལྷ་ངོས་འཛིན་ལུགས་ནི་གཤམ་གསལ་ལྟར་ངོ་། །

143. ཁཁས་པ་ལྡེའུ། ལྡེའུ་ཆོས་འབྱུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག ༡༡༣།

144. ཁཁས་པ་ལྡེའུ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག ༢༥༧།

145. ཁཁས་པ་ལྡེའུ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག ༢༩༧།

146. ཁཁས་པ་ལྡེའུ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག ༢༩༩།

147. དཔའ་ལོ་གཞུག་ལག་ཐེང་བ། ཆོས་འབྱུང་ཁཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སླུལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩། འོག ༢༩༣།

[illegible]

ཞེས་གོང་གསལ་རེའུ་མིག་ནང་གསལ་《ལེའུ་ཆོས་འབྱུང་།》ལས། སྲོང་
བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྱིམ་ས་ནམ་པ་ལྷས་བོད་སྦྱིར་བཅིངས། ཞལ་མཆུ་ནམ་པ་ལྷས་
ཕྱི་ནང་གི་འཁོན་སྦྱངས།^[148] ཞེས་བྱུང་མོད། གོང་ཁྱུས་ལྟར་ 《ལེའུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་
ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།》 ལས། དུས་དེ་ཙམ་ཆོན་བཅུ་ཕྱེ་བཅུ་ལགས་པའི་ཁྱིམ་ས་
ཆོས་ནི་བོད་ཀྱི་སྦྱི་ཆིངས་བྱས། ཞལ་མཆུ་ནམ་པ་ལྷས་ནང་གི་འཁོན་སྦྱངས།^[149]
ཞེས་དང་།

ད་དུང་ཞལ་ལྷེ་ན་ལྷ་ནི་མི་སྟོང་དགའི་ཞལ་ལྷེ། གཉེན་བྱེད་ཆོས་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ།
བསྟོན་རྟོལ་དཀར་མེའི་ཞལ་ལྷེ། མདོ་ལོན་ཁྱ་གཙོད་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ། ཉེ་དུ་འདུམ་ཆོས་
ཀྱི་ཞལ་ལྷེ། ཞེས་བྱུང་བའི་ནང་གི་གཉེན་བྱེད་ཆོས་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ་དང་། བསྟོན་བརྟོལ་
དཀར་མེའི་ཞལ་ལྷེ།^[150] ཞེས་དང་། 《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།》ལས།
མགོ་ས་ཁྱི་བཟང་ཡབ་ལྷག་གིས་བཀའ་ཁྱིམ་ས་ཞལ་ལྷེ་སྟེ། གསོ་ས་ཐང་སྟོང་ཐང་གི་
ཞལ་ལྷེ། གཉེན་བྱེ་བྲལ་གྱི་ཞལ་ལྷེ། བསྟོན་བྲལ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་བཅས་གསུམ།^[151]
ཞེས་བྱུང་བས་ན། ཞལ་མཆུ་ནམ་པ་ལྷ་དང་ཞལ་ལྷེ་ན་ལྷ་གཉིས་འབྲི་སྐོལ་མི་འབྲ་བ་
ལས་དོན་ལ་གཅིག་མིན་ནམ་སྟུམ་ཞིང་། 《རྒྱ་བོད་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པའི་》ནང་
སྲོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་བྱུང་བར་བཤད་པའི་ཞལ་ལྷེ་ན་ལྷ་འི་ནང་གསེས་གཉེན་
བྱེ་བྲལ་སོགས། ཡིག་ལམ་འགའ་ཞིག་ནང་ཁྱི་སྲོང་གི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྱོན་པོ་འགོ་ས་
ཀྱིས་གཏན་འཕེབས་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་གསལ་འདུག

148. མཁས་པ་ལྷེའུ། ལེའུ་ཆོས་འབྱུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག ༡༠༩།

149. མཁས་པ་ལྷེའུ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག ༢༩༩།

150. མཁས་པ་ལྷེའུ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག ༢༩༩།

151. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྱེད་པ། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡། འོག ༢༩༩།

དེས་ན་གཅིག་ནས་ཞལ་མཚུ་རྣམ་ལྔ་འཕེལ་ལྟེ་ན་ལྔ་འཕྲེན་ཚུལ་ཡང་
དག་པ་དེ་ཞལ་མཚུ་རྣམ་ལྔ་འཕྲེན་ཚུལ་དེ་ཡིན་པ་དང་། གཉིས་ནས་སྤོང་བཅན་
སྐམ་པོའི་སྐུ་དུས་སུ་ཐོག་མར་བཟོས་པའི་ཞལ་ལྟེ་ཁག་ལ་བྱིས་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པས་
ལེགས་བཅོས་གནང་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ།

པད་གཞུང་རྒྱ་བ་རྒྱུང་བདག་གིས་བསྟན་པ་བྱི་དར་ནས་བྱུང་བའི་ཆོས་འབྱུང་
དེ་དག་ནང་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་སྒྲོར་སྒྲེང་སྐབས་སུ།
ལ་ལ་བཅན་པོའི་བཀའ་ལུང་ཁྲིམས་སུ་སྒྲེང་བ་དང་། ལ་ལར་ཡུལ་ཁྲིམས་གོམས་
འདྲིས་ཁྲིམས་ཐན་དུ་མ་བྲངས། ལ་ལར་མི་ཆོས་སྒྲོར་གྱི་ནང་དོན་ཁྲིམས་སུ་ངོས་
འཛིན་པ། ལ་ལར་སྤིད་ཀྱི་ལམ་ལུགས་དང་བྱ་ཐབས་སྒྲོར་ཞིག་ཀྱང་ཁྲིམས་སུ་
བྱས་ནས་ཆོད་སྒྲོམ་བྱས་པ་སོགས་མི་མཐུན་པའི་ཆ་མང་དུ་མཆིས་པས། དེ་ཡིན་
འདི་མིན་གྱི་དབྱེད་པ་གཏོང་དཀའ་བའི་གནས་སུ་འཁུམས།

མཆམས་འདིར་གོང་དུ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆར་འཁོད་པའི་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་
ཁྲིམས་ཡིག་གི་ནང་དོན་རྣམས་བསྟར་ཏེ། ཁྲིམས་ཡིན་ངེས་རྣམས་གོ་བདེར་བཀོད་
ན། བོད་སྤེར་བཅས་པའི་དུས་སུ་བརྟེན་པ་མཁར་གྱི་ཞལ་ལྟེ། བོད་རྩ་བཅད་པའི་
དུས་སུ་འཆོ་བ་ཡུལ་འཛོག་གི་ཞལ་ལྟེ། འབྲུམ་གསེར་ཐོག་ཤ་བ་ཅན་གྱི་ཞལ་ལྟེ།
མི་སྟོང་དགའི་ཞལ་ལྟེ། བརྒྱས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ལྟེ། གཉེན་བྱེད་ཆོས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ།
སྟོན་རྟོག་དཀར་མའི་ཞལ་ལྟེ། མདོ་ལོན་ཁྱུ་གཅོད་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ། ཉེ་དུ་འདུམ་ཆོས་ཀྱི་
ཞལ་ལྟེ། བོད་རྗེ་འབངས་ཡོངས་ཞེས་པ་མཆོད་གནས་ས་ཞིང་གནས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ། བྱི་
བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྟེ། ཐོ་མིག་མི་འབྲུ་བའི་ཞལ་ལྟེ་སོགས་ཡིན།^[152] ཞེས་བྱུང་།

ཁོང་གི་བཞེད་པ་དེ་ལའང་རྒྱ་མཆན་མེད་པ་མིན་ཏེ། ལགོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་

152. པད་གཞུང་རྒྱ་བ་རྒྱུང་བདག་ བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་དཔོན་རིགས་ཞིབ་འཇུག་ བོད་སྤེངས་མི་དཔངས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༢༠༡༣། འོག་ ༢༥༠།

པོའི་《དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས།》ལས། དེ་ཡང་ཁྲིམས་ནི་བོད་ཀྱི་པོ་ཡ་
རབས་རྣམས་ཀྱིས་སློང་བའི་སྲིད་པའི་ཁོག་དུབ་ཆེན་པོ་ལ་དོན་སྤྲུལ་ཅུ་ཅག་གཉིས་
སྤྱུགས་པའི་བཅུ་དགུ་པ་ཁྲིམས་ཆེན་པོ་ལ་བྲི་ཅེ་འབྲུམ་བཞེད་ཀྱི་ཁྲིམས། གསེར་
ཐང་ལ་བ་ཅན་ཀྱི་ཁྲིམས། རྒྱལ་ཁམས་དཔེ་སྤྱངས་ཀྱི་ཁྲིམས། མདོ་ལོན་ཁྲུས་བཅད་
ཀྱི་ཁྲིམས། དཀོན་ཅིག་གི་ཆོས་ཁྲིམས། རྩོ་མོ་མངའ་དྲགས་(བདག)ཁྲིམས་དང་དྲུག་
དུ་ཕྱེ་བས།[153] ཞེས་དང་།《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།》ལས་སློང་བཅན་
སྐབས་ཀྱི་བཀའ་ཡི་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་དྲུག་ལས་ཕྱི་མ་གསུམ་ནི་བདེན་རྒྱུ་ཞལ་
ལྟེ།[154] ཡིན་པ་གསུངས་འདུག་ན། མདོ་ལོན་ཁྱེད་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་དང་། དབང་
ཆེན་བཅད་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ། ཁབ་སོ་ནང་པའི་ཞལ་ལྟེ་ཡང་འབོད་དགོས་པ་སེམས་
སོ། །གཤམ་དུ་ཐུར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་རྣམས་ལྟ་དང་ཁྲིམས་རྣམས་
ལྟ་རྩོད་ལྟར་ལ།

དང་པོ། མདོ་ལོན་ཁྱེད་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ།

མདོ་ལོན་ཁྱེད་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་སློང་ལ་《བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ།》ལས།
སློང་བཅན་སྐབས་པོས་བོད་དུ་ལག་བསྟར་བྱས་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཅིག་སྟེ། བདེན་རྒྱུ་
འབྱེད་སྐབས་ཁ་དག་ཞན་གཉིས་ཅོད་ན། དག་པ་མི་སྦྱངས་ཤིང་ཞན་པ་ཡི་མི་འཆད་
པར་ཐག་གཅོད་པ།[155] ཞེས་བྱུང་ལ། དེ་དང་《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་

153. དག་དབང་སློང་ཐང་རྒྱལ་མཛོ། བོད་ཀྱི་དཔེ་ཐེང་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱུན་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༡ ལོག ༥༡

154. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཐེང་ག། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། རྟོད་ཆ། ལྷ་རྩ་བཟོ་པེད་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༢༠༠༣ ལོག ༡༩༣།

155. གང་དཔྱིན་སྤྲོད་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོག ༡༣༩།

སྟོན་» ཉན་གསལ། ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་པོ་དུག་གི་ཡ་གྲུལ་གསུམ་པ་བདེན་རྒྱུ་
ཞལ་ལྟེ། ཞེས་པ་དང་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་སུ་སྤང་། «མཁས་པའི་
དགའ་སྟོན།» ལས། བདེན་རྒྱུ་ཞལ་ལྟེ་ནི། ཁ་དྲག་རྣམས་ལ་མ་སྦྱེངས་ཅན་དུ་
བཅད། །གཉི་གས་ལན་ལ་དབྱུག་པ་ཅན་བཞིན་དང་། གཉི་ག་བདེན་ལ་རིགས་
གཉིས་པ་ལྟར་བཅད། ཁ་དྲག་ཞན་གཉིས་ཙོང་ན་བདེ་རྒྱུ་བརྟག་པའི་མཐར་ཁ་
དྲག་པ་མ་སྦྱེངས་ཤིང་ཞན་པ་ཡི་མི་འཛད་པ་གཅོད་པར་མདོ་ལོན་ཞུ་ཆད་ཀྱི་
ཁྲིམས་ཡིག་[156] ཅེས་བྱུང་ངོ་། །

གཉིས་པ། གསོས་ཐང་སྟོང་ཐང་གི་ཞལ་ལྟེ།

གསོས་ཐང་སྟོང་ཐང་གི་ཞལ་ལྟེ་ནི་མིའི་སྟོག་མི་གཅོད་པའི་ཁྲིམས་ཏེ། མི་
བསད་མས་ཀྱི་ཉེས་ཁྲིམས་ལ་གཤེན་སྟོང་དང་གསོན་སྟོང་གཉིས་མཇལ་དགོས།
དེ་ཡང་«བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་རིམ་གཞུག་ཡི་ཐོང་བ།»ལས། སྟོང་ཐང་གསོས་ཐང་
ནི་གསེར་དཔུང་སྤྲེལ་སྟོན་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་ཞིག་ཡིན་ཅུང་། དངོས་
གཞི་སྤྱི་བ་འཇལ་སྐབས་དཔུང་དངོས་གང་བདེས་འཇལ་སྤྱི་བ་ཆོག་པ། དཔེར་ན།
ཤིན་ཅང་ནས་ཐོན་པའི་ཁྲིམ་བྱང་ནང་སྟོང་པོང་སྤྱི་བ་གཅིག་ལ་སྤང་བཞི། པོ་པོང་
གཅིག་ལ་སྤང་གསུམ། དཔྱེད་པོང་(ཁོང་ལྷག)གཅིག་ལ་སྤང་གཉིས། སྤྱི་ནི་འབྲེལ་
ཞག་ཏུ་ཐོགས་པ་ལས་ཉིན་རེ་ཐེ་རེའི་ཐང་དུ་དུད་གྲུལ་ལས་བཟུལ་ཏེ་སྤུལ་ཏེ།
ཞེས་འབྱུང་བ་ལྟར་ལགས།[157] ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

156. དཔའ་པོ་གཞུག་ལག་ཐོང་བ། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དག་སྟོན། སྟོན་ཆ། ལྷ་ཁ་བརྩ་པེད་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༢༠༠༣། འོག་ ༡༩༣།

157. ཆབ་སྲེལ་ཆེ་བརྟན་སུན་ཆོགས་དང་ཨོར་བྲང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུ་རིམ་གཞུག་ཡི་ཐོང་བ། སྟོན་ཆ། བོད་
སྟོང་པོ་ལོག་དཔེ་རྟོག་དཔེ་སྤྱི་བ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ འོག་ ༡༣༡།

གསུམ་པ། གཉེན་བྱེད་བྱེ་ཆོས་ཀྱི་ཞལ་ལྟ།

གཉེན་གྱི་ཁྱེད་ཀྱི་ཆེས་ཀྱི་ཞལ་སྒྲེ་ནི་ལོག་གཤམ་འགོག་པའི་ཁྱིམ་སྟེ། «འོ་ད་
 ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱལ་སྐོར་ལུ་ཕྱི་མེད་པ།»ལས། མིའི་ལུས་ལ་གཞོན་འཆེ་བཏང་བའི་
 ཉེས་པ་ཆེན་པོར་བཅི་བ་སྟེ། བཅོན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྱིམ་ཡིག་ཏུ་བྱེ་བྱས་པའི་ཡན་
 ལག་གི་བྲན་(མན)བཅད་ནས་ཡུལ་གཞན་དུ་སྐྱུག་པ་ཞེས། རྒྱལ་པོའི་བཙུན་མོ་སོགས་
 རིམ་གྲས་མཐོ་བའི་བྱད་མེད་ལ་ལོག་གཤམ་བྱས་པའི་ཉེས་ཆད་དུ་ཡན་ལག་གཅོད་
 འབྲེག་(ཁྱེད་ཆོས་འབྱུང་ནང་། ཁྱེ་འཇལ་སྐྱ་བཅད་དང་། མིག་དབྱེད་པ་ཞེས་གསལ་)གིས་ཡུལ་མཐར་
 སྐྱུག་པ་བ་སྟེ། རྒྱུང་འབྱུང་དུ་གཏོང་བ་དང་། ཐན་སོག་གི་ཉེས་ཆད་གཅོད་ཀྱི་ཡོད།

དཔེརན། འིན་ཅང་ནས་ཐོན་པའི་ཁྲིམ་ཡིག་ནང་། གྲི་བ་(ལོ་བ)གྲིས་བ་ཁྲིམ་ས་
 ཆེ་ལ་ཐུག་པ། དམག་དཔོན་དང་། ལྷན་གྲིས་དབྱོངས་དཀྲིགས་ལ་གསོལ་ཅིག
 ཅེས་པའི་དོན་ནི། གཞན་གྱི་རྒྱུ་མར་ལོག་གཤམ་བྱས་བ་དེ་ནི་ཁྲིམས་ཆེན་པོ་
 ལ་ཐུག་པས་དམག་དཔོན་དང་། ལྷན་པས་སྐླེ་ཐག་བསྐྱམས་ཏེ་དབྱང་ནས་གསོལ་
 (གསོད)ཅིག་ཅེས་པའི་དོན་ལགས་འིང་། གཞན་ཡང་ཐོད་གནང་རབས་པའི་ལུགས་
 ལ་རྒྱུང་ལུང་གཏོང་བ་དེ་ནི། ཁྲིམས་གཅོད་ནང་ནས་ཆེས་ལྷི་བ་ཞིག་ཏུ་བཅིས་ཏེ་
 རང་གི་མངའ་ཁོངས་ཀྱི་མཐའ་མཆོམས་དང་། ཐན་རང་གི་ས་མཆོམས་བསྐྱལ་ནས་
 གཞན་ལུལ་དུ་རྒྱུང་ལུང་གཏོང་སྟོལ་ཡོད།

དེ་ལྟར་ལོག་གཤམ་གྱི་ཉེས་གསོག་ནི་ཁྲིམས་ཆེན་ལ་གཏོགས་པའི་ཉེས་པ་
 ཆེན་པོར་བརྟེན་བཞེས་ཡང་། བདག་པོ་ཡོད་པའི་བྱད་མེད་ལ་སྐྱེས་པས་བཅོན་ཤིང་།
 ལོག་གཤམ་བྱས་པའམ། བྱད་མེད་ཀྱིས་བདག་ཡོད་ཀྱི་སྐྱེས་པ་གཞན་བཅོལ་ཏེ་
 སོ་མོའི་འབྲེལ་བ་བྱུང་ན། བདག་པོར་བྱི་ཆད་ཅེས་གུན་གསལ་གྱི་དངོས་སོ་སྤྱོད་
 དགོས་པའི་ཐོག་ཁྲིམས་སར་སྤྱད་འདྲའ་གྱི་ཉེས་པ་ཡང་གསོན་ཐང་མཐོ་དམའི་

བབ་ལ་བལྟས་ཏེ་མངལ་དགོས།^[158] ཞེས་བྱུང་།

བཞི་པ། བསྟོན་རྟོལ་དཀར་མིའི་ཞལ་ལྟེ།

བསྟོན་རྟོལ་དཀར་མིའི་ཞལ་ལྟེ་འཇམ་བསྟོན་ཏམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྟེ་ནི།
གཙོ་བོ་རྩུབ་འགོག་པའི་ཁྲིམས་སྟེ། «བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཤེང་
བ།» ལས། ཉེས་ཅན་ནམ་གྲོང་གཞི་བྱང་སྐབས་གྲོང་ཡ་པན་ཚུན་ནས་ཁྲིམས་སར་
རྒྱ་རྒྱུན་གང་ཡིན་ཇི་མ་ཇི་བཞེན་ཤོད་དགོས་པ་ལས་ནག་ཉེས་ངོས་ལེན་མི་བྱེད་
པའས། ཡང་ན་ཏམ་བསྟོན་གྱིས་ཁྲིམས་ལས་ཐར་ཐབས་རིགས་བྱས་ན། རང་རང་
སོ་སོའི་ལྟ་སྤང་དཔང་པོར་བཞག་སྟེ་མནའ་སྤྱེལ་དུ་འཇུག་དགོས་པ་དེ་ལ་དུས་བྱིས་
བསྟོན་ཏམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྟེ་ཞེས་པ་དེ་ལགས།^[159] ཞེས་བྱུང་། ། མཁས་
དབང་ཆབ་སྤེལ་ཆེ་བརྟན་བྱུན་ཚོགས་ལགས་ཀྱིས། རྩུབ་སྤྱོད་པའི་ཁྲིམས་བདེན་
རྩུབ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ཉེས་དོན་དབྱེ་འབྱེད་བྱེད་སྐབས་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་ཤིག་
ལས། དེ་ནི་ཉེས་ཁྲིམས་ཤིག་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་མི་རུང་།^[160] ཞེས་གསུངས།

ལྔ་པ། ཉེ་འདུ་འདུམ་ཆོས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ།

ཉེ་འདུ་འདུམ་ཆོས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་བཟའ་མི་བྱེ་བྲལ་ལས། ཁྲིམ་ཆང་གྲེས་
འདུམ་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ཡིན་པ། བང་ཁྲིམ་དངོས་པོ་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་གནད་དོན་ཡང་ཚུད།

158. ཆབ་སྤེལ་ཆེ་བརྟན་བྱུན་ཚོགས་དང་ཤོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཤེང་བ། བོད་ལྗོངས་
བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོག ༡༩༡

159. ཆབ་སྤེལ་ཆེ་བརྟན་བྱུན་ཚོགས་དང་ཤོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཤེང་བ། བོད་ལྗོངས་
བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོག ༡༩༡

160. ཆབ་སྤེལ་ཆེ་བརྟན་བྱུན་ཚོགས་དང་ཤོར་བྲང་ཨོ་རྒྱན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རྒྱུས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཤེང་བ། བོད་ལྗོངས་
བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོག ༡༩༡

དེ་ཡང་《གཡུ་འབྲུག་སྟོག་པའི་ཞལ་ལྷེ།》ལས། བན་ཚུན་བག་མ་གཏོང་ལེན་བྱས་
པ། མཐར་འབྲལ་བ་ལ་གྱུར་དུས་ཐོར་ཆ་ཟེར་བ་གཅིག་བྱང་འབྲུག་པ། ཐོག་མར་སྲུ་
བདེན་མཐའ་ཆོད་པ་བྱས་ཏེ། ཐོས་ཐོར་ན་མོ་ལ་ཐོར་ཆ་སྤར་གྱི་ཞོ་གང་། ལ་ལ་སྤར་
ཐོང་གི་ཞོ་བཞི་ཟེར་བའང་འབྲུག་ མོས་ཐོར་ན་ཐོ་ལ་ཐོར་ཆ་སྤར་གསུམ་གྱི་སྤང་གང་
སྟོང་དགོས་པ། སྟོན་གྱི་མནའ་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཐོས་ཐོར་ཞོ་གང་། མོས་ཐོར་སྤང་
གང་ཞེས་བྱ་བ་གསུངས་འབྲུག་པ་འདི་ག་ལེགས་པ་འབྲུག་

ཡང་། བན་ཚུན་གཉིས་ཀར་ཐོར་ཆའི་ལབ་བརྗོད་མི་བྱེད་པའི་ལུགས་གཅིག་
ཡོད། ཡང་། ཐོ་ནོར་འཕེལ་མེད་དང་མོ་ནོར་གྲག་མེད་ཟེར་བའང་འབྲུག་ ཡང་། བྱང་
མེད་ལ་གོ་ལག་ཟད་རིན་ནི། གཡོག་སྤྱེ་ལ་ཉི་མ་རེ་ལ་སྤར་ཐོང་བྱེད་མའི་བྲེ་དོ་མ་
ཀུན་ལ་གྲགས་ཆེ་བས་གཞན་མ་མི་ཆེ་ཆུང་ལ་སྤྱེ་ཐང་མཐོ་དམའ་ལེན་བའང་ཡོད།
བན་ཚུན་གཉིས་ཀས་མ་སྤར་ནས་སྟོང་ལེན་བྱེད་དགོས། ཡིག་རྟེན་ཟེར་བའི་འཆར་
འབྲུག་པ་ཡང་། བྲིས་མ་སྤར་འོས་རིགས་སྤྱད་རྟེན་ཆོད་ཡིག་སྟེར་བ་འཛིག་རྟེན་པ་
སྟོང་སྟོལ་ཡིན་པས་དེ་འདྲའི་འཆར་ཡང་བྱེད་དགོས།^[161] ཞེས་བྱང་།

ལེ་ཆན་ལྷ་པ། བྲིས་སྒྲ་ལྷ་པ།

བྲིས་སྒྲ་ལྷ་པ་ལྷ་འཕྲུལ་བྲིས་སྒྲ་ལྷ་པའི་《ལྷེའུ་ཆོས་འབྱུང་།》ལས། བྲིས་སྒྲ་ལྷ་
པ་ལྷ་པའི་རྗེའི་བཀའ་བྲིས་སྒྲ་ལྷ་པའི་ལྷ་རྒྱལ་བ་དབང་བཅད་སྤྱི་བྲིས་སྒྲ་ བསྟོས་པའི་རྒྱལ་
པོ་བཞིའི་སྟོང་ལམ་ལ་ལྷོས་བཅས་པ་རྒྱལ་ཁམས་དཔེ་སྤྲངས་ཀྱི་བྲིས་སྒྲ་ བོད་ཀྱི་
ཐང་ཡིག་ཆེན་པོ་བཀོད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་འབྲུམ་གསེར་ཐང་ཤ་བ་ཅན་གྱི་བྲིས་སྒྲ་
དབྱལ་པོ་ཐུབ་དཀའ་ལ་བརྟེན་ནས་མི་ཆོད་བཅན་ཐབས་ཀྱི་བྲིས་སྒྲ་ འཛོལ་སྒྲ་

161. བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་ལས་བྲེས་སྟོག་པར་མའི་བྲིས་སྒྲ་ཀྱི་ཡིག་ཆ། ཤོག་ ༣༥།

(མཛེས་)པ་འབྲུལ་ལྷགས་ལ་བྱས་པའི་མདོ་སྟོན་ཁྲུས་བཅད་དང་ལྗོད།^[162] ཞེས་
དང་། «རྒྱ་བོད་ཆོས་འབྲུང་རྒྱས་པ།»ལས། ཁྲིམས་སྒྲ་ལྟེ་བྱི་ཆེ་འབྲུམ་བཞེར་གྱི་
ཁྲིམས། སྟོང་འཇམས་ཚུན་ལག་གི་ཁྲིམས། བཀའ་ལུང་རྒྱལ་ཁྲིམས། དབང་བཅད་
སྤྱིའི་ཁྲིམས། འགོ་བཟའ་བྱང་ཚུབ་གྱི་ཁྲིམས་བྱ་ཚུང་དང་བཅས་ལྗོད།^[163] ཞེས་
གོང་གསལ་ཆོས་འབྲུང་གཉིས་གྱི་ནང་འདེན་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་བྱང་བ་ཅམ་ལས། གཞི་
ཅའི་ཆ་ནས་གཤམ་གསལ་ལྟར་ཡིན་པེས་སུ་འདུག་གོ།

དང་པོ། ཁྲི་ཅེ་འབྲུམ་བཞེར་གྱི་ཁྲིམས།

དེ་ནི་«ཆོས་འབྲུང་མཁས་པའི་དག་སྟོན།» ལས། ཁྲི་ཅེ་འབྲུམ་བཞེར་ནས་
སྤིང་བ་དང་ཁོས་སྟོན་བ་ལས། ཞེས་བྱུང་བ་བཞེན་དེའི་སྐོར་ལ་«གཡུ་ཡི་སྤེང་
བ་»ལས། ཁྲི་ཅེ་འབྲུམ་བཞེར་གྱི་ཁྲིམས་འདིས་སྤིང་བ་དང་། ཁོད་སྟོན་བ་ཞེས་
པ་ནི་ལམ་སེང་སྟོ་ལ་འཆར་དཀའ་བས་མིང་དེར་ཆོག་འགྲེལ་ཞིག་བྱས་ན་ཁྲིམས་
ལྷགས་དེའི་ནང་། སྤིང་འདྲིན་གྱི་སྤྱིག་གཞི་དང་། ཁྲིམས་ལྷགས། མིའི་ཀུན་སྟོད་
གྱི་གནད་དོན་སོགས་ནང་དོན་མང་པོ་བསྟན་ཡོད་པས་ཁྲིམས་ལྷགས་ཁྲིའི་ཅེ་མོ་
དང་། འབྲུམ་སྤག་གི་ཉིང་ཁུ་བཏུས་པ་ཞིག་ཡིན་པ་དེ་ལ་རྗེ་འབངས་ཀུན་གྱིས་སྤེང་
མེད་དུ་བཅི་བཀུར་ཞུ་དགོས་པའི་དོན་ཡིན་སྟེ།

རྒྱ་མཚན་ནི་གནམ་རི་སྟོང་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་བཞེངས་པའི་སྐུ་མཁར་ཁྲི་
བཅེགས་འབྲུམ་གདུགས་ཞེས་བྱ་བར་པོ་བྱང་བཅེགས་པ་འབྲུམ་དང་མཉམ་པའི་
དོན་དུ་བཞེད་པ་དང་། བཞེར་ཞེས་པའི་བཟླ་ཉིང་དེ་བཅི་བཀུར་དང་། སྤར་བྱ་སྤྱིག་

162. མཁས་པ་ལྗེ་འུ་ལྗེ་ཆོས་འབྲུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག ༡༡༣།

163. མཁས་པ་ལྗེ་འུ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྲུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྟེན་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག ༨༤།

པར་འཇུག་པའི་སྐབས་ཡོད་པས་སྐབས་འདིར་བཅི་བཀྱར་ལ་སྦྱར་ན་འོས་པའམ།
ཡང་ན་གནས་རི་སྲོང་བཅན་སྐབས་ཀྱི་ཁྱི་ཅེ་འབྲུམ་གདུགས་ཀྱི་གྲིམ་ས་བཅས་པར་
གྲགས་པ་དེ་དང་སྒོ་བསྟན་པ་ཡང་ཡིན་སྲིད་སྟུམ།^[164]ཞེས་བྱུང་།

གཉིས་པ། སྲོང་འཇམ་ཚུན་ལག

དེ་ནི་ཡུལ་གཞན་ནས་ཁོར་སྟོར་ནས་ཡུལ་གཅིག་གི་སྤ་རུ་བྱང་ན། ཆད་པ་
མདའ་ལ་བཅད་དེ་མ་འཐད་པ་བཞག་ཅེས་ལས། དོན་འབྲེལ་ངེས་གསལ་མ་མཐོང་
བ་བརྗོད་ཐབས་བྲལ།

གསུམ་པ། དབང་ཆེན་བཅད་སྤྱི་གྲིམ་ས།

དེ་ནི་རྒྱལ་པོའི་བང་སོ་དང་སོ་བྱང་བཞེངས་པའི་སྐབས་མ་སྤེབས་ནས་ཉེས་
ཆད་གཏན་འཕེབས་ཀྱི་གྲིམ་ས་ཤིག་ཡིན་འདུག་ཀྱང་། «ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དག་
སྟོན།»ལས། གཉི་གས་ལན་པ་ལ་བྲམ་ཟེ་དབྱུག་པ་ཅན་གྱིས་ཁྲིམ་བདག་གི་སྤང་
གཡར་ནས་གཏོད་དུ་ཕྱིན་པས་སྤང་ཁྲིམ་བདག་གི་ར་བར་བཏང་སྟེ་ཅི་ཡང་མ་སྦྱས་
པར་ལོག་ཁྲིམ་བདག་གིས་སྤང་བསྐྱལ་བྱུང་བ་མཐོང་ཡང་མ་བཏགས་པར་བཞག་
པས་སྤང་ཕྱགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་ཐོན་ཏེ་སྟོར་ན། རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་གཤོང་ལ་ཞལ་ལྗེ་ཞུས་
པས་བྲམ་ཟེར་སྤང་བཏང་ཡོད་དོ་ཞེས་མ་སྦྱས་པས་ལྗེ་ཆོད། ཁྲིམ་བདག་གིས་མཐོང་
ཡང་མ་བཏགས་པས་ལག་པ་བྲེགས་ཞེས་ཞལ་ལྗེ་བཅད་པ་ལ་དཔེ་བྲས་ནས། ཆད་
པ་གཉིས་མཉམ་དུ་གཅོད་པ་དབང་ཆེན་བཅད་ཀྱི་སྤྱི་གྲིམ་ས།^[165] ཞེས་གསུངས།

164. ཆབ་སྤེལ་ཆེ་བཏན་སྤན་ཆོགས་དང་ཁོར་བྱང་ཨོ་རྒྱན། བོད་ཀྱི་ཨོ་རྒྱུས་རགས་རིས་གཡུལི་མེད་པ། སྟོན་ཆ། བོད་
ཡོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠། འོག་ ༡༠༣།

165. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་མེད་པ། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དག་སྟོན། སྟོན་ཆ། བླ་ཏ་བཟླ་བེད་དཔེ་མཛོད་ཁང། ཕྱི་
ལོ་ ༢༠༠༣། འོག་ ༡༩༣།

བཞི་པ། བཀའ་ལུང་རྒྱལ་ཁྲིམས།

བཀའ་ལུང་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཞེས་པའི་སྐོར་ལ། མཁས་དབང་ཆབ་སྡེལ་ལགས་
ཀྱིས་ཁ་བྱང་ཅམ་ལས་དོན་དང་མཐུན་པའི་འབྲེལ་བ་གདུག་པོ་བཟང་པོ་བཟང་བ་
ཡང་། ཆོག་ཟེན་ལ་བལྟས་ན་རྒྱལ་ཁྲིམས་དཔེར་ལྡངས་ཀྱི་ཁྲིམས་དང་དོན་གཅིག་
མིན་ནས་སྟུང་མོ། །ཞེས་བྱུང་ན། འདིར་དེ་བས་ཁྱེད་ཐབས་བྲལ་བར་བྱུང་སོང་།

ལྔ་པ། འབྲོ་བཟའི་ཁྲིམས་བྱ་ཆུང་ས།

འབྲོ་བཟའི་ཁྲིམས་བྱ་ཆུང་མ་ནི་སྤྱི་མ་པ་པོ་བྱུག་སྟོབ། བཟའ་མ་ལ་མོ་བྱུག་
སྟོབ། བྱུག་པོ་བྱུན་གཏོང་ཅ་བ་ཞིང་ལ་མོ་རྩོད་འཇུགས་པ། སྟོན་དཔྱིད་ཀྱི་བར་ཁ་
མཉམ་པ་རྣམས་བྱས་སྟོན།^[166] ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

ལེ་ཆན་དྲུག་པ། འགོས་ཁྲི་བཟང་གིས་ཞལ་ལྷེ་གཅོད་ལུགས་ལེགས་བཅས་གནང་བ།

ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་དང་འགར་འགོས་ཀྱི་དག་སྟེན་ལ་མགོས་ཞེས་བྲིས་པ་སྟངས་
ཡང་འདིར་འགོས་ཞེས་བྲིས་ཡོད། སྟེར་རྒྱལ་བཅན་པོ་ཁྲི་སྟངས་ལྷེ་བཅན་ཀྱི་སྟོན་པོ་
འགོས་ཁྲི་བཟང་ཡབ་ལྷག་གིས་བོད་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ་གཅོད་ལུགས་འཐུས་ཆ་དང་བྱ་བཏང་
ཆུལ་སྐོར་ལ། «ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།»ལས། སྟོན་ཆེན་འགོས་ཆུན་ཀྱི་
སྤྱི་མ་པོས་ཁྲི་བཟང་ཡབ་ལྷག་གིས་སྟེར་ཞལ་ལྷེ་དང་གསོས་ཐང་སྟོང་ཐང་ཁྲིམས་
སྟེར་བཅད་པ་ལ་ཁྲིམས་སྟེར་བཅད་ནས་བྱང་བྱ་ཆ་དགའ་བཅས་ཏེ།^[167] ཞེས་བྱུང་བ་
བཞིན། བྱང་བྱ་ཆ་དགའ་དགའ་བཟའི་སྐོར་གོང་དུ་བོད་ཀྱི་མྱེད་སྒོའ་ཁྲིམས་སའི་ཤེས་
བྱའི་ལེ་ཆན་ནང་ཁྲུས་ཟེན་པས་འདིར་བསྐྱར་སྟོན་ཁྲུས་མེད་ཀྱང་། གསར་གཏོད་

166. མཁས་པ་ལྷེ་འུ་རྒྱ་རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་ལ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུ་དཔེ་སྟོན་ཁྲུ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། ཞོག་ ༩༩།

167. དཔལ་པོ་གཙུག་ལག་ལྷེང་ག། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། དཔེ་གཙུགས་ཤིང་དཔེ་མ། ཞོག་ ༡༣༡།

གནང་མཁན་འགོ་ས་ཁྱི་བཟང་ཡབ་ལྷག་ཡིན་འདུག་གོ།

དེ་བཞིན་《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།》ལས། མི་སྟོང་སོགས་ཀྱི་
ཞལ་ལྗེའི་དུས་འགས་ཀྱི་མགོ་རྒྱུད་ས་ལ་ཡིག་ཚང་སྟོང་ཐང་བདེན་ཡུས་དང་བཅས་
བྲིས་ཏེ་སྒྲིའི་གར་བསྐྱངས་པ་ལ་བྱང་གཟས་ཟེར། དེའི་ལན་ཀྱི་བྱང་བྱ་ལ་སྐུལ་མགོ།
ཡང་ལོན་ལ་དམིག་ནག་ཟེར་ཏེ་དེ་གསུམ་གསེས་སྟོང་གི་བྱང་བྱའོ། གཉེན་བྱེ་བལ་
ཀྱི་ཞལ་ལྗེའི་དུས་གཉེན་སྒྲེབས་དང་དག་སྒྲེབས་ཇི་ལྟར་བྱང་བའི་མགོ་རྒྱུད་དང་
བཅས་ཐོག་མར་བསྐྱངས་པ་ལ་ཐེན་བྱང་ཟེར། བསྟོན་རྟོལ་དཀར་མོའི་ཞལ་ལྗེའི་དུས་
བསྐྱངས་པ་ལ་བྱང་བྱ་མཆུ་སྟུང་ཟེར་ཏེ་སྤྱིར་སྟོན་ཡུས་ཀྱི་བྱང་བྱ་ལྟོ། སྟོན་ཡུས་ཀྱི་
འགས་དང་སྤྱར་ནས་བྱངས་པོར་གཙོད་པ་ལ་བྱང་ཡག་ཟེར། ཡོན་པོར་གཙོད་པ་ལ་
སྟེད་ཁ་ཟེར། བདེན་རྩུན་ཀྱི་ཁ་དམར་འདོགས་པ་ལ་བྱང་བྱ་ཁ་དམར་ཟེར་ཏེ་ཞལ་
ལྗེའི་བྱང་བྱ་གསུམ་མོ། ཉེས་པའི་སྟོན་ཐམས་ཅད་བཟང་པོའི་རྒྱས་བཏབ་ནས་
བྱང་བར་བྱེད་པ་ལ་རྒྱ་བྱང་ཟེར་ཏེ་སྤྱིར་རྒྱག་པའི་བྱང་བྱའོ། [168] ཞེས་བྱུང་།

མདོར་ན། ཁྱིམ་ས་གཏུག་སྐབས་གོང་འབུལ་ཀྱི་ཡིག་བྱང་ལ་བྱང་གཟས་
དང་། སྐུལ་མགོ། དམིག་ནག་ཐེན་བྱང་། མཆུ་སྟུང་ཞེས་སྤྱིར་སྟོན་ཡུས་ཀྱི་བྱང་བྱ་
ལྟོ་དང་། གོང་ནས་དབྱུང་མཚམས་གཏོང་བའི་ཡིག་བྱང་ལ་བྱང་ཡག་དང་། སྟེད་
ཁ། ཁ་དམར་ཏེ་ཞལ་ལྗེའི་བྱང་བྱ་གསུམ་མོ། ཞེས་བྱུང་བ་ལས། ཁ་མཆུ་གཏུག་
བཤེར་སྐབས་གའགས་དང་། བདེན་ཡུས་ཤོད་པའི་འགོ་སྟངས་རྣམས་འགོ་ས་ཀྱི་
གསར་གཏོད་གནང་བ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ལ། དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་སྤེང་བས་ཀྱང་
འབངས་ཡང་མཐའི་བར་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཏུ་བཀོད་པས་སྟོན་པོ་བྲི་མ་རྣམས་ལ་ཤིན་
ཏུ་ཟིན་ཆེ། ཞེས་བྱུང་།

168. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་སྤེང་བ། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩། སྟོན་ ༡༩༥།

སྒྲོན་ཆེན་འགོ་སྤྱོད་ཀྱིས་གོང་གསལ་ཞལ་ལྟེ་འགའ་ཞིག་དངོས་སུ་ལག་བསྟར་
བྱས་པ་ནི་《དེ་ཐེངས་དམར་པོ།》ལས། ལུ་ཏིག་བཅན་པོས་ཁང་རྒྱ་ཆ་ལྟ་སྟངས་གི་
བྱ་བས་ད་པས་སྒྲུགས།[169] ཞེས་དང་། ཡང་《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་
སྟོན།》ལས། དེ་ནས་སྟ་སྟས་སུ་ཏིག་བཅན་པོ་ཡིས། ཁང་སྒྲོན་དབྱ་རིངས་བས་ད་
པས་བྱང་[170]དུ་སྒྲུགས། མགོ་སྤྱོད་ཀྱིས་ཞལ་ལྟེ་དགའ་གསུམ་བྱ་བར་བཅད།[171]
ཅེས་བྱང་བ་ལྟར། སྐབས་དེར་སྒྲོན་པོ་སྟ་ནས་ཁང་དབྱ་རིང་བྱ་བ་སྟས་ཀྱི་སྒྲོན་པོར་
བསྐྱོ་བའི་བཀའ་བྲོས་མཛད་ཀྱིན་ཡོད་པ་བཅུན་མོ་མེ་ཏོག་སྒྲོན་ཀྱིས་མཐེན་ཏེ།
ཐུགས་གཏུམ་པས་ཆབ་སྲིད་སྟ་ནས་པར་སྟེར་ཅེས་སྟས་སྟེ་སྟས་འབྲིང་པོ་སུ་ཏིག་
བཅན་པོ་ལ་བཀའ་པས། ཁོང་གིས་སྒྲོན་པོ་དབྱ་རིང་ཞེས་པ་དེ་སྟོའི་བར་དུ་རལ་
གྱི་བསྟུན་ནས་བས་ད་དེ་གི་ཁྱལ་ཅན་དེ་པོར་ནས་བར་ཁང་དུ་བྲོས། དེ་ལ་སྒྲོན་པོ་
འགོ་སྤྱོད་ཀྱིས་ཞལ་ལྟེ་དགའ་གསུམ་བཅད་ནས་སུ་ཏིག་བཅན་པོ་རེ་ཞིག་མཐའ་ལ་
སྒྲུགས་པར་བྲགས།

ལོ་རྒྱུས་དོན་རྒྱུན་དེ་ལས་སྐབས་དེར་བཅན་པོ་དང་ཁང་ཕྱོགས་ཀྱི་བར་ལ་
སྟོབས་ལུགས་གཉིས་སུ་གྱེས་ནས་འཐབ་ཚད་རྒྱོད་ཅན་དུ་གྱུར་ཡོད་པ་མཛོན་
ཏེ། ལུ་མེ་བཅན་པོ་དང་སྟ་ནས་བཟུལ། ཁང་དབྱ་རིང་གསུམ་ཀྱི་ཕྱོགས་གཏོགས་ཀྱི་
སྟོབས་ལུགས་དང་། ལུ་ཏིག་བཅན་པོ་དང་བཅུན་མོ་མེ་ཏོག་སྒྲོན་བཅས་པའི་སྟོབས་
ལུགས་གཉིས་སོ་སོར་གྱེས་ཏེ། མཐར་སུ་ཏིག་བཅན་པོས་སྟ་ནས་པའི་ཕྱོགས་
གཏོགས་ཁང་དབྱ་རིང་བས་ད། དེ་ལྟ་བུའི་འཐབ་ཚད་ནང་སྒྲོན་པོ་འགོ་སྤྱོད་ཀྱིས་སྟོབས་

169. ཆལ་པ་ཀུན་དགའ་དོན་མེ། དེ་ཐེངས་དམར་པོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༡ ལོག ༣༡

170. བྱང་དུ་སྒྲུགས་པ་གསུངས་ཀྱང་དོན་དངོས་སུ་སྟོ་མོན་དུ་སྒྲུགས་པ་པོ།

171. དཔའ་བོ་གཙུག་ལག་ཕྱེད་ལ། ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོག ༢༠༥

ཤུགས་གང་གི་ཕྱོགས་སུ་མི་འགོ་བར་ཁྲིམས་ཅུ་བར་བརྒྱད་སྟེ་ཁྲིམས་དང་སྟོན་པ་
རང་འཁུར་ཞེས་པའི་བོད་མིའི་གཏམ་དཔེ་བཞིན། རྒྱལ་སྤེལ་ཡིན་ཡང་ཁྲིམས་ཀྱི་
མདུན་དུ་འབངས་དང་དབྱེར་མེད་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་དགའ་གསུམ་བཅད་དེ་སྤྱོད་གཞི་བཅན་
པོ་མཐར་སྦྱུགས་ནས་སྐབས་ཤིག་རིང་འཁུག་སྒྲོང་ཞི་བར་བྱུང་།

སྒོན་པོ་འགོས་ཀྱིས་ཁྲིམས་བྱང་པོར་བསྐྱེད་སྤྱོད་ཚུལ་གཞན་ཞིག་ནི། བཅན་
པོ་ཁྲི་སྒོང་ལྟེ་འུ་བཅན་ཀྱིས་ཕྱག་རིས་ཀྱི་ལྷ་ཁང་བཞེངས་དགོས་པའི་བཀའ་ནན་
པོ་བསྐུལ་བར། བོད་ན་རྒྱལ་པོར་ལས་ཆེ་བ་ནི་སྤར་མ་བྱུང་ན་ང་ལ་ཕྱག་རིས་མེད་
པས་ང་ཕྱག་རིས་ཤིག་བྱེད་པས་བྱེད་བོད་འབངས་འཛངས་པ་རྣམས་སྐྱེད་གསུང་།
སྒོན་ཁྲི་བཟང་ལངས་ནས་རྗེའི་བཀའ་ནི་བདུས་པས་གཉན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལ་ཅེ་ནི་གྲང་
ལས་མཐོ།[172] ཞེས་བཅན་པོའི་བཀའ་ལས་ཁྲིམས་མཐོ་བ་ཡོད་པ་བཅན་པོར་
བྱན་གསོས་དང་རང་སྤར་གི་སྒྲོད་ཚུལ་ལ་ཆོད་འཛིན་ཀྱིས་ཁྲིམས་ལྟར་བསྐྱེད་སྤྱོད་
པ་ནི་གསལ་པོར་མངོན་སྲུག་ དེ་དག་ལས་སྒོན་པོ་འགོས་ནི་ཁྲིམས་ལ་གཅིགས་
ཆེན་དང་ནན་ཏན་དུ་ལག་བསྟར་བྱེད་མཁན་ཞིག་ཡིན་པ་མཆོན་ལ། བཅན་པོ་ཁྲི་
སྒོང་ལྟེ་འུ་བཅན་སྐབས་སྤར་རྒྱལ་ཆབ་སྲིད་ཅེར་སོན་སྲུབ་པ་ནི་རྒྱུ་དེ་དག་ལས་
བྱུང་བ་བརྗོད་མེད་ཡིན།

ལེ་ཆན་བདུན་པ། སྤར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེའི་དབྱུང་ཁ།

ད་པན་སྤར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཡིག་ཆའི་ཁྲོད་ཁྲིམས་སྒོལ་གཏན་
འབེབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་། ལྷ་གཏུག་གི་ཡི་གེ། བཀའ་སྤྱོད་པའི་ཡི་གེ་གང་
འཆམས་བཞུགས་ཡོད་པ་ལས། ཁྲིམས་སྒོལ་དངོས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་གསུམ་དང་དམག་

172. བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་བསྐྱིགས། ར་བཞེད་ཕྱོགས་བསྐྱིགས། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥། འོག་ ༡༤༥།

ཁྲིམས་ཡིག་ཆ་གཅིག་བཅས་མངལ་རྒྱ་ཡོད་པ་ནི། དང་པོ་ P.T 1071 རི་དྲགས་རྒྱག་
དུས་མི་བསད་པའི་སྐོར་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ཡིན་པ་དང་། གཉིས་པ་ P.T 1073 བྱི་བོད་
ནས་མི་བསད་པའི་སྐོར་ཁྲིམས་ཡིག་གསུམ་པ་ P.T 1075 བརྒྱས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་
ལྷེ་དང་། དམག་ཁྲིམས་ཡིག་ཆ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༩ ཡས་མས་སུ་གསར་ཆེད་བྱང་
བའི་《སྐུ་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་དམག་ཁྲིམས།》བཅས་ཡིན།

གོང་བརྗོད་ཁྲིམས་ཡིག་བཞི་ལས་གོང་མ་གསུམ་བསོད་ནམས་སྦྱིད་དང་
དབང་རྒྱལ་གཉིས་ཀྱི་བསྐྱ་བསྐྱེགས་བྱས་ཤིང་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་གིས་ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༣ ལོར་དཔར་བའི་《ཏུན་ཉོང་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་བོའི་བོད་ཡིག་ཤོག་
རིལ།》ནང་བཞུགས་འདུག་པ་དང་། སྐུ་རྒྱལ་བོད་ཀྱི་དམག་ཁྲིམས་ཞེས་པ་ནི་བོད་
རིག་པ་མཁས་ཅན་པ་ཆབ་སངས་དབང་འདུས་ལགས་ཀྱིས་བསྐྱེགས་ཤིང་བོད་
ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༠༡༢' ལོར་དཔར་བའི་《སྐུ་རྒྱལ་
བོད་ཀྱི་དམག་ཁྲིམས།》ཞེས་པའི་ནང་བཞུགས་ཡོད་པས་ཐུགས་སྦྱང་ཅན་ཆོས་
གཟིགས་པར་འཆལ་ལོ། །

འདིར་ལོ་རྒྱུས་སྐུ་བ་མེ་རུ་ཡུལ་སྐྱ་ཐར་གྱི་《བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་
ཆབ་སྲིད་ལས་ལུགས་ཞིབ་འཇུག་》ཅེས་པའི་ནང་འཁོད་པའི་སྐུ་རྒྱལ་བཅན་པོའི་
ཁྲིམས་ཡིག་ལས་རི་དྲགས་རྒྱག་པའི་སྐོར་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་སྐོར་རོ་སྦྱོད་ཅེས་ཞུས་ན།
༡ ཞང་ལོན་ཆེན་པོ་དང་། ཁོང་ཉའི་སྤྱི་པོ་པོ་དང་པ་དང་འདི་རྣམས། རང་གཅིག་
གིས་། གཅིག་རི་དགས་ལ། མའས་(མདའ་ས་)དརྱལ་བས་པོག་པ་དང་། ཞང་
ལོན་འདི་རྣམས་ལའ། ཞང་ལོན་གཡུའི་ཡི་གེ་པ་མན་ཅད། དམངས་མཐའ་མ་
ཡན་ཆད། གྱིས་རི་དགས་ལ་མདའ་ས་དརྱལ་བའི་ཁྲིམས།

- ༡ ཁང་ལོན་གཡུའི་ཡི་གེ་བ་ངོ་བོ་དང་། གཡུའི་ཡི་གེ་བ་དང་། རྟོང་
མཉམ་བཤེས་ལ། ཁང་ལོན་ཆེན་པོ་མན་ཅད། དམངས་མཐའ་མ་ཡན་ཅད།
ཀྲིས། རི་དྲགས་ལ་སྒྲིགས་སྟེ་མདས་རྩལ་ཏེ་བས་སོགས་སྟེ། གུམ་བ་མ། མ་གུམ་
བའི་གྲིམས།
- ༢ ཁང་ལོན་གསེར་གྱི་ཡི་གེ་ངོ་བོ་དང་། གསེར་གྱི་ཡི་གེ་བ་དང་། རྟོང་ཐང་མཉམ་
བཤེས་ལ། ཁང་ལོན་མན་ཅད། དམངས་མཐའ་མ་ཡན་ཅད། གཅིག་གིས་
རི་དྲགས་ལ་སྒྲིགས་སྟེ་མདས་རྩལ་ཏེ་བས་སོགས་སྟེ། གུམ་བ་དང་། མ་གུམ་
བའི་གྲིམས།
- ༣ ཁང་ལོན་སྤུལ་གྱི་ཡི་གེ་ངོ་བོ་དང་། སྤུལ་གྱི་ཡི་གེ་བ་དང་རྟོང་མཉམ་བཤེས་
ལ། ཁང་ལོན་ཆེན་པོ་མན་ཅད། དམངས་མཐའ་མ་ཡན་ཅད། ཀྲིས་
རི་དྲགས་ལ་སྒྲིགས་སྟེ་མདས་རྩལ་ཏེ། སོགས་སྟེ་གུམ་བ་དང་མ་གུམ་བའི་
གྲིམས།
- ༤ ཁང་ལོན་དབུལ་གྱི་ཡི་གེ་ངོ་བོ་དང་། དབུལ་གྱི་ཡི་གེ་བ་དང་རྟོང་མཉམ་ཞིག་
ལ། ཁང་ལོན་ཆེན་པོ་མན་ཅད། དམངས་མཐའ་མ་ཡན་ཅད། ཀྲིས་རི་དྲགས་ལ་
སྒྲིགས་སྟེ་མདས་རྩལ་ཏེ། སོགས་སྟེ་གུམ་བ་དང་མ་གུམ་བའི་
གྲིམས།
- ༥ ཁང་ལོན་ར་གན་གྱི་ཡི་གེ་བ་དང་ངོ་བོ་དང་། ར་གན་གྱི་ཡི་གེ་བ་དང་རྟོང་
མཉམ་བཤེས་ལ། ཁང་ལོན་ཆེན་པོ་མན་ཅད། དམངས་མཐའ་མ་ཡན་ཅད།
ཀྲིས། རི་དྲགས་ལ་སྒྲིགས་སྟེ་མདས་རྩལ་ཏེ། སོགས་སྟེ་གུམ་བ་དང་མ་
གུམ་བའི་གྲིམས།
- ༦ ཐངས་གྱི་ཡི་གེ་བ་ངོ་བོ་དང་། ཁང་ལོན་ཐངས་གྱི་ཡི་གེ་བ་ངོ་བོ་དང་། ཐངས་

ཀྱི་ཡི་གེ་བའི། བ་དང་སྟོང་མཉམ། བ་ཞིག་ལ། ཞང་། རྫོན་ཆེན་པོ་མན་ཅད།
དམངས་མཐའ་མ་ཡན་ཅད། གྱིས་རི་དྲགས་ལ་སྟོགས་པ། ལ་མད་རྩལ་བས་
པོག་སྟེ། གྲུམ་བ་དང་མ་གྲུམ་བའི་ཁྲིམས།

༤ གཙང་ཆེན་དང་། སྟོང་མཉམ་བ། རྫོལ་དོ་འཆ་ལད་ལ། ཞང་ལོན་ཆེན་པོ་མན་
ཅད་ཀྱི། རི་དྲགས་ལ་སྟོགས་པ་ལ། མདས་རྩལ་དེ་པོག་བ་སྟེ། གྲུམ་བ་དང་
མ་གྲུམ་བའི་ཁྲིམས།

༥ རྒྱལ་འབངས་གཡུང་རོ་འཆ་ལད། ཞང་ལོན་ཆེན་པོ་མན་ཅད། གྱིས་། རི་དྲགས་
ལ་སྟོགས་པ་ལ། མདས་རྩལ་དེ། པོག་སྟེ། གྲུམ་བ་དང་། མ་གྲུམ་བའི་ཁྲིམས།
གཉིས་པ། གཉེན་ལ་མདས་པོག་ན་དཔེར་བཅི་དང་མི་བཅི་བའི་ཁྲིམས།

གསུམ་པ། གཡལ་དང་འབྲིའི་འོག་ཏུ་རྒྱུད་བ་ལྷུང་བ་དང་མ་ལྷུང་བའི་ཁྲིམས།

༦ ཞང་ལོན་ཆེན་པོ་དང་སྟོང་མཉམ་བ་མན་ཅད། སྤ་མེན་ཀྱི་ཡི་གེ་བ་དང་སྟོང་
མཉམ་བ་ཡན་ཅད། གཡལ་གྱི་འོག་ཏུ་རྒྱུད་བ་ལ། གཅིག་གིས་གཅིག་ལྷུང་
བ་དང་མ་ལྷུང་བའི་ཁྲིམས།

༧ ཞང་ལོན་ཆེན་དང་། ཞང་ལོན་ཆེན་པོ་དང་སྟོང་མཉམ་བ་མན་ཅད། སྤ་མེན་
ཀྱི་ཡི་གེ་བ་དང་སྟོང་མཉམ་བ་ཡན་ཅད། ཅིག་གཡལ་གྱི་འོག་ཏུ་རྒྱུད་བ་ལ།
དུལ་ཀྱི་ཡི་གེ་བ་མན་ཅད། ཟངས་ཀྱི་ཡི་བ་ཡན་ཅད། གྱིས་ལྷུང་བ་དང་མ་
ལྷུང་བའི་ཁྲིམས།

༨ ཞང་ལོན་དུལ་ཀྱི་ཡི་གེ་བ་དང་སྟོང་མཉམ་བ་མན་ཅད། ཟངས་ཀྱི་ཡི་གེ་བ་
དང་སྟོང་མཉམ་ཡན་ཅད་གཅིག་། གཡལ་གྱི་འོག་ཏུ་རྒྱུད་བ་ལ། ཁོང་ཏ་གཅིག་
གིས་གཅིག་ལྷུང་བ་དང་མ་ལྷུང་བའི་ཁྲིམས།

༤ ཁང་ལོན་ཆེན་མན་ཅད། ཟངས་ཀྱི་ཡི་གེ་པ་ཡན་ཆད། ཁོང་ཏ་རོ་བོ་དང། ཁོང་
ཏ་དང། སྤྱང་མཉམས་འགལགི་འོག་ཏུ་ཆུད་པ་ལས། གཙང་ཆེན་མན་ཅད་
ཅིག་གིས་སྤྱང་བ་དང། མ་སྤྱང་བའི་གྲིམས།

༥ གཙང་ཆེན་མན་ཆད། དམངས་མཐའ་མ་ཡན་ཅད་ཅིག་། གལགི་འོག་ཏུ་ཆུད་ཆུད་པ་
ལས། ཁང་ལོན་ཡི་གེ་པ་འོ་འཆལ་དེ་གིས། སྤྱང་བ་དང། མ་སྤྱང་བའི་གྲིམས།

༦ གྱི་གལགི་འོག་ཏུ་ཆུད་པ་འབྲིན་འབྲིན་ཏེ། གལགི་འོག་ཏུ་ཆུད་པ་དང། དང།
འབྲིན་མ་གྱི་གཉིས། གྲུམ་བ་དང། མ་གྲུམ་བའི་གྲིམས།

༧ གྱི་གལགི་འོག་ཏུ་ཆུད་པ་ལ་གཞིག་གིས་གལག་བྱང་སྟེ་བྱང་ཏུ་མ་བྱང་ན་
བཀྲུམ་བའི་གྲིམས།

༨ གྱི་གལགི་འོག་ཏུ་ཆུད་པ། གྱི་མང་པོ་ཞིག་སྤྱང་བའི་གྲིམས།

༩ ཁང་ལོན་མན་ཆད་དམངས་ཡན་ཆད། འབྲིའི་འོག་ཏུ་ཆུད་པ་ལ། སྤྱང་བ་དང་
མ་སྤྱང་བའི་གྲིམས།

༡༠ གལག་དང་འབྲིའི་འོག་ཏུ་ཆུད་པ་ལས། གན་ན་མཆིས་པས། མ་སྤྱང་ན། གང་
སྤར་མ་འོ་དོ་མ་གདག་པའི་གྲིམས།

༡༡ ཁང་ལོན་ཟངས་ཀྱི་ཡི་གེ་པ་ཡན་ཆད། ཀྱི་བྱ་ཆ་དང། ཡ་ལག་པ་། ཡི་གེ་མ་
མཆིས་ན། མདའས་རྩལ་བ་དང། གལག་དང་འབྲིའི་འོག་ཏུ་ཆུད་ན། ཡི་གེ་ས་
འབྲེ་བའི་གྲིམས།

གོང་བརྗོད་གྲིམས་སྒྲོལ་གཏན་འབེབས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ལས། བཞི་པ་རི་
དྲགས་སྤྲུམས་ན་དོན་དབང་བའི་གྲིམས། ལྷ་པ་ལག་ཏུ་མདའ་འཆང་བ་ཁོ་ནས་
རི་དྲགས་སྤྲུམས་པར་མི་བཅི་བའི་གྲིམས། དྲག་པ་མདའ་རྒྱ་མི་ཆོག་པའི་གྲིམས།

བདུན་པ་རི་དྲགས་བཏང་བ་དང་ས་རྒྱས་པའི་ཁྲིམས། བརྒྱད་པ་བཤམ་ར་བས་
བཤམ་རྒྱུའི་སྐམས་ཤོར་ཆེ་ཡུལ་མིར་ཁག་བཀལ་མི་ཆོག་པའི་ཁྲིམས། དགུ་པ་བྱི་
ལ་མི་གནང་བའི་ཁྲིམས་བཅས་ཡིན་འདུག

ང་ཆོས་གོང་གསལ་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ལས་མཐོང་སྟབས་ནི། བོད་བཅན་པོའི་
རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་བོད་མི་ཆོས་རྒྱལ་པར་རི་དྲགས་རྩོན་པའི་གནས་ཚུལ་བསྟན་
ཡོད་ལ། དེའང་རི་དྲགས་རྩོན་སྐབས་གྲོད་དོན་སྣ་ཆོགས་བྱུང་བ་དམིགས་ནས། རི་
དྲགས་རྩོན་དུས་ཆེད་དུ་མཉམ་འཛིག་བྱེད་དགོས་ཤིང་ཀུན་གྱིས་ངེས་པར་བཅི་
དགོས་པའི་བཀའ་ཁྲིམས་བཅས་པ་རེད། རི་དྲགས་རྩོན་པ་ནི་སྤྱི་བཏང་དུ་བརྗོད་
ན་དོན་དག་ཐུན་ཆེགས་ཤིག་ལགས་ཀྱང་། བོད་མིའི་འཆོ་བའི་ཁྲོད་རི་དྲགས་རྩོན་
པ་དེ་འཆོ་བའི་བྱ་བ་ཆ་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཡོད་ཀྱིན་དེ་དང་མཐུན་པའི་ཁྲིམས་
སྲོལ་བརྟགས་པ་ཡིན། རི་དྲགས་རྩོན་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་འདི་ལ་ཞིབ་ཆ་ཉ་ཅང་ཆེ་
ཞིང་། འབྲུང་ངེས་པའི་གྲོད་དོན་སྣ་ཆོགས་ལ་གཟས་ནས་ཇི་ལྟར་ཐག་གཅོད་བྱེད་
པའི་ཁྲིམས་གཏན་ལ་ཐབས་པ་རི་དྲགས་ལ་འཕངས་པའི་མདས་མི་བན་ཚུན་བསད་
མས་བཏང་ཆེ། རང་རང་གི་ཐོབ་ཀྱི་བབ་བཞིན་སྲོག་སྟོང་འཇལ་དགོས་ཚུལ་དང་།
གལ་ཏེ་མདས་རང་གི་གཉེན་དུ་གྱུར་བའི་མིར་ཕོག་ན་དཔེར་བཅི་ཆོག་མིན། གཤམ་
དང་འབྲེལ་ཡོད་ཏུ་མི་ཆུད་ནས་བྱིར་འབྱེད་མ་སྟབས་པར་ཡོད་པ་གམ་གྱི་མིས་མ་བྱུང་
ན་ཆད་པ་ཇི་ལྟར་གཅོད་དགོས་པ།

རི་དྲགས་ཐོབ་ཆེ་ལ་ཇི་ལྟར་བགོ་བཤམ་རྒྱག་སྟངས། རི་དྲགས་སྤུས་བསད་
པ་ཐབས་ཅི་ཞིག་གིས་ཤེས་པར་བྱ་རྒྱ། རི་དྲགས་ལ་འཕངས་པའི་མདའ་རང་གི་
མིན་ཆེ་རྒྱ་མི་ཆོག་པ། བཟུང་བའི་རི་དྲགས་ཤོར་དུ་བརྟག་ཅི་ཇི་ལྟར་ཆད་གཅོད་
བྱེད་པ། རི་དྲགས་ཀྱི་ལ་རྒྱས་ན་ཆད་པ་ཅི་ཞིག་གཅོད་རྒྱ། བཤམ་ར་བས་སྐམས་

ཞོར་དུ་བརྩམས་ནས་གོང་པའི་ནང་ཕྱིན་ཆེ་དོན་མེད་དུ་ཡུལ་མིར་ཁག་བཀལ་མི་
ཆོག་པ་སོགས་དེ་དུགས་རྫོན་པའི་ལས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་བྱ་བར་གྲིམས་མགོ་
མཐུག་ཆང་བ་ཞིག་གཏན་འཁེལ་བྱས་ཡོད། འདི་ལས་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་རིམ་པ་དང་
སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ཁྲད་པར་གསལ་སོར་རྟོགས་སྤྱོད་པ་མ་ཟད། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་
རབས་ཀྱི་གྲིམས་སྒྲོལ་གྱི་ཞིབ་ཆ་གསར་དང་བཞིན་ཡང་མཐོང་སྤྱོད། གཞན་ཡང་
གོང་སློམ་གྲིམས་སྒྲོལ་ཡིག་ཆ་ཁག་དེ་དེ་མཐུག་དུ་ཕྱག་རྒྱ་བཏབ་ནས་ཡོད་པ་
དེས། གྲིམས་ཡིག་འདི་དག་ལ་བཙན་པོའི་བཀའ་བཅད་དེ་སྤྱི་ཡུལ་གྱི་ཡོ་སྤྱོད་
གཏོང་མི་ཆོག་པར་ཀྱང་གྱིས་བཅི་དགོས་པ་གསལ་བཤད་བྱས།^[173] ཞེས་འཁོད།

ད་དུང་གོང་བརྗོད་ཞལ་ལྟེ་ཁག་གསུམ་ཀྱི་ནང་དུ་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་སུ་སྤྱི་
ཆོགས་ཀྱི་བབ་ཐོབ་ལ་གཞིགས་ནས་གྲིམས་གཅིད་ཇི་ལྟར་བྱེད་ཚུལ་སློར་སོགས་
གསལ་སོར་འཁོད་འདུག་པ་དེས། ཕྱིས་སུ་བྱང་པའི་གྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྟེ་བརྩ་
བྱག་》 དང་། 《ཞལ་ལྟེ་བརྩ་གསུམ་》སོགས་ཀྱི་འབྲུང་ཁྲད་ལྟ་བུར་མངོན་པ་
ལས་ཀྱང་། བོད་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་སྤྱི་ཕྱི་ལྷན་གྱི་ཕྱགས་རྒྱུན་དང་འབྲེལ་བ་རྟོགས་རྒྱུར་གལ་
ཆེད་དཔྱད་གཞིའི་རིན་ཐང་ལྟར་འདུག་སྟེ།

ལེ་ཆན་བརྒྱད་པ། སྤར་རྒྱལ་བཙན་པོའི་གྲིམས་སྒྲོལ་གྱི་ཁྲད་ཆོས།

དེ་ཡང་《ལྷེ་འུ་ཆོས་འབྲུང་།》ལས། དེ་དུས་ཡན་ཆད་དུ་དབྱ་ཐབས་ཟབ་མོས་
ཕྱི་ལྷན་སྤྱོད། རྒྱལ་གྲིམས་གསལ་ཀྱི་གཉའ་ཤིང་དང་འབྲེལ་སྤྱོད་ལ་ལྟེ། ཆོས་
གྲིམས་དར་གྱི་མཐུད་པ་དང་འབྲེལ་སྤྱོད་འཇམ་ལ་དཔལ། མི་ཆོས་སོག་མའི་པོན་ཐག་
དང་འབྲེལ་སྤྱོད་མང་ལ་འདུས། རྩེ་སྤྱོད་བཞུགས་པ་ནི་སྤྱོད་སྤྱོད། འབངས་འོག་ན་

173. མེ་རུ་གཡུལ་ལྟ་ཐབ་། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་ཞིབ་འཇུག་མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་།
ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ འོག་ ༡༥ ལ།

བཞུགས་པ་ནམས་ནི་རྗེའི་བཀའ་ཉན་ཅིང་ཁྲིམས་ལ་གནས། འབངས་བན་རྟེན་ནམས་
ཀྱི་འཆོ་བ་སྦྱོར་སྦྱོར། དགེ་བ་བག་པེབས་སུ་སྦྱོང། མི་ཡན་ལ་དབང་མེད། ཏྲ་ཡན་
ལ་སྦྱོག་མེད། བ་ཡན་ལ་སྦྱ་མེད།

སྟོང་མངའ་རིས་སྟོང་གསུམ་ནས་གསང་འཇུག། མཐའི་སྟོང་བཞི་ནས་དབྱེ་
འབྱུལ། རོང་ཁ་བརྒྱན་ནས་སྦྱེས་རྒྱུ་རྒྱུ། རྟོང་སྟོང་སྟེ་ཞེ་གཉིས་ལྷུ་ལ། ལྷུ་མོ་སྟེ་
བརྒྱ་གཉིས་ནི་ཉན། བལ་ལྷུ་ཏ་ལ། ཉ། རྟོང་ལྷུ་ཐག་ར། ལི་ལྷུ་འུ་ཐེན། རྒྱ་
ལྷུ་སྟན་བཟང་ཡན་ཆད་མངའ་འོག་ཏུ་འདུས། རོད་དང་ཁྲིམས་ཐམས་ཅད་མེས་
ཀྱི་ལམ་ལྟར་སྟོན། ལེགས་དགུ་མཁར་དུ་བཅེགས། སྟན་དགུ་གཏམ་སྟུ། དཔའ་
མཛངས་ཀྱི་རུ་འབྱེད། མཁས་བཙུན་ཀྱི་གལ་མ་འཆོལ། མི་ཉི་མས་སྟོང་། ལྷུགས་
ནས་ལྷས་སྟུ། འབངས་ལྟ་རིས་བ་ནམས་ནི་དཀོན་ཅོག་གསུམ་དུས་སུ་མཆོད།
རྗེའི་མངའ་ཐང་ནས་མཁའ་མཐའ་དང་མཉམ། འབངས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་རྒྱ་འོད་གཞུང་
དང་མཆུངས། བོད་རྗེ་འབངས་སྦྱིད་པའི་གཡུང་རྒྱུད་ཉི་མ་ཤར་བ་བཞིན་དུ་གྱུར་
ནས། མི་ལྷུགས་མཐར་ཕྱིན། ལྷུག་པོ་བཀོད་པའི་ཞིང་ཁམས་འབྲས་ལྷེ་དམ་པའི་ཆོས་
དར་ཞིང་རྒྱས་སོ། །[174]

ཞེས་བྱུང་བར་གཞིགས་ན་སྟོང་བཙུན་ནས་ཁྲི་རལ་བར་རྒྱལ་སྟོན་ཆང་མས་
ཁྲིམས་ཀྱི་བདག་པོ་ཁྲིམས་ལ་གཅེས་པར་འཛིན་པའི་དབང་གིས། གཅིག་ནས་བོད་
ཀྱི་ཁབ་མཐའ་བཞིར་རྒྱ་བསྐྱེད་དང་སྤྱུགས་དབྱེ་འབྱུལ་བའི་ལྷུགས་སུ་བཅོས་པས།
སྤྱི་དབང་ཆུང་ཆོལ་མེད་པ་རྒྱལ་སྤྱང་ལ་འགན་ལེན་ཡོད་པ་དང་། རང་རྗེ་འབངས་
བདེ་ཞིང་སྦྱིད་པའི་ཆད་དུ་ཡོད་པ་ནི་མི་ཉི་མས་སྟོང་། ལྷུགས་ནས་ལྷས་སྟུ། མི་
ཡན་ལ་དབང་མེད། ཏྲ་ཡན་ལ་སྦྱོག་མེད། ཅས་པ་ལས་གསལ་པོར་བསྟན་པ་དང་།

174. མཁས་བཤེད། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག་ ༣༦་ན།

ད་ལྟ་མངལ་རྒྱ་ཡོད་པའི་སྤར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་སུ་བྱང་བར་གྲགས་
པའི་ཁོད་སོ་བྲག་གི་ནང་དོན་ལ་བལྟས་ན། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་དེ་འདྲ་ཞིག་གི་འོག་
ཏུ་ཁོད་དང་གྲིམས་ལུགས་དེ་འདྲ་ཞིག་བཟོ་སྐབ་ཡོད་པ་ལས། བཅན་སོ་རྣམས་ཀྱི་
སློབ་ཀྱི་མིག་རྒྱང་གསལ་པོར་མངོན་སྐབ་པ་དང་། ཞེ་ཤི་ཡའི་ཁོན་དུ་བཅན་སོ་
བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཕྱོགས་མཐའི་རྒྱལ་སོ་རྒྱལ་ཐན་རྣམས་སྐྱེས་རྫོང་གྲེད་དགོས་
པའི་བཅན་སོའི་སྟོབས་ལུགས་དེ། སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་བབ་དང་མ་ཐུན་
པའི་གྲིམས་སྟོལ་འདི་འདྲ་ཞིག་བཟོས་གནང་བ་མ་ཟད། རྩེ་འབངས་ཁྲད་མེད་དུ་
ལག་བསྟར་གནང་བ་ལས་བྱང་ཡོད་པ་ཁ་ཆོན་བཅད་ནས་ཁྱུ་སྐབ་པ་ཞིག་རེད་སྟེ།

བོད་བཅན་སོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གྲིམས་སྟོལ་ལ་མཆོད་ནའང་། དུས་སྐབས་
རེ་རེའི་ནང་གྲིམས་ཀྱི་ནང་དོན་མི་འདྲ་བ་གང་མང་དགོས་པར་གཞིགས་ནས་བྱང་
བ་ཡིན་ཏེ། དཔེར་ན། ཁྱི་ལྷོ་གཙུག་བརྟན་སྐྱབས་ཀྱི་འཁོར་མ་ཐག་ཁང་མ་ཁང་གྲོམ་པ་
སྐྱེས་སོགས་ཀྱིས་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་གྲེད་མི་ཆོག་པའི་གྲིམས་བྱ་རྒྱུང་བཅས་
པ་དང་། སྤྱ་རུབ་བཅན་སོས་ཁང་རྒྱལ་ཆ་ལྷན་གི་བྱ་ཁང་བཅན་བཞེར་དབུ་རིང་
བསང་བས། སློན་སོ་འགོས་ཀྱིས་ཞལ་ལྷེ་དགའ་གསུམ་གྱི་གྲིམས་བཅས་ནས་
མོན་ཡུལ་དུ་ཐང་མཆམས་སུ་པབ་པ་ལྟ་བུ་རེད། དེ་དག་ནི་དོན་དག་གྲེ་བག་པར་
དམིགས་ནས་བཅས་པའི་གྲིམས་ཡིན་ལ། དུས་བྱིས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་རིམ་ཁོད་
གྲིམས་སྟོལ་དེ་དག་ཁོ་ནས་མི་ཆོག་པ་མཐོང་ནས། གྲིམས་སྟོལ་གསར་པ་མང་
སོ་འཇུགས་གནང་མཛད། མདོར་ན། གཙན་ཆ་བཟ་རྩོས་བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་
ཀྱི་གྲིམས་ལ་གཤམ་གསལ་ཁྲད་ཆོས་བཞི་[175] གསུངས་འདུག་པ་སྟོང་བཏུས་
ཀྱིས་ངོ་སྟོན་ཞུ་རྒྱུ་ཡི།

175. གཙན་ཆ་བཟ་རྩོས། བོད་ཀྱི་སྟོབ་གསོ། སྤྱི་འཇུག་གསུང་ ༡༩༩། ༥།

དང་པོ། གྲལ་རིམ་གྱི་རང་བཞིན་གསལ་བ།

བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་སུ་ཁྲིམས་སྲོལ་ཡིག་ཆ་མང་པོ་ཞིག་གཏན་འཁེལ་བྱས་ཡོད་པ་ལས། ཅ་བའི་ཆ་ནས་དེ་ལ་གྲལ་རིམ་གྱི་རང་བཞིན་གསལ་པོ་ཞིག་ལྟན། ཁྲིམས་ནི་སྤྱིར་བཏང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་གཏན་དུ་ཕབ་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེའང་རྒྱལ་ཁབ་གང་དེའི་དབང་སྒྱུར་ཆོག་པ་ལས་གཏན་ཕབ་མཛད་པ་ཞིག་ཡིན་པས། ཁྲིམས་ལ་གྲལ་རིམ་གྱི་རང་བཞིན་ངེས་ཅན་ལྟ་སྟེད་པ་སྟེ། དམངས་ཁྲིམས་སུ། སོ་རབ་ཆད་ན་སྟོང་། སོ་འབྲིང་བརྒྱབ་ན་སྟོང་། སོ་ངན་བསད་ན་སྟོང་། ཞེས་པ་དང་། སྤེད་ཁྲིམས་སུའང་། མི་རབ་ཁྲག་གི་ཐེག་ཞོ་དང་། མི་ཐ་ཁྲག་ལ་ཐེག་སེ།^[176] ཟེར་བར་གྲགས་ལ། གཞན་ད་དུང་། སོ་རྟ་སྐྱ་ལུག་^[177] ཅེས་པ་ལྟར། དབང་པོའི་སློ་མིག་སོགས་དང་ཡན་ལག་ཉིང་ལག་སོགས་སྒྱུན་ཅན་དུ་བཏང་ནས་འགོ་སྟོན་ཐང་ལ་གྲལ་རིམ་གྱི་དབྱེ་བ་ལྟར་བཞི་བྱུང་དང་གསུམ་བྱུང་། ལྟར་ཐག་གིས་གཙོད་པར་བྱེད་པ་ལྟ་བུ་དང་།

གཞན་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་ནམས་སུ། རྟོད་ཡར་ཅེ་རྒྱལ་པོ་ཉོར་གྱིས་བསད། །རྟོད་གསེར་གཉིས་མཉམ་བཟེས་བྱས། །སྤང་གོ་སར་རྒྱལ་པོ་ལྟན་མས་བསད། །ད་དུང་རྟོད་ལ་འཁོར་དུས་མེད། །^[178] ཅེས་པ་དང་། ཡང་ཡ་པོ་མགར་བ་ཤུན་པ་གསུམ། །བསད་ཀྱང་རྟོད་ལ་དེས་ཐག་གཅིག་^[179] ཅེས་བཀོད་འདུག་པ་ལས་མི་ལ་རབ་འབྲིང་ཐ་གསུམ་དུ་བྱེ་ཚུལ་ཡོད་པ་དང་། རབ་ཀྱི་རབ་

176. བསོད་ནམས་ཆེ་འིང་། ཐུ་རབས་བོད་ཀྱི་མིང་ཁྲིམས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༢༠༠༧། འོག་ ༢༠༧།

177. བསོད་ནམས་ཆེ་འིང་། ཐུ་རབས་བོད་ཀྱི་མིང་ཁྲིམས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༢༠༠༧། འོག་ ༢༠༦།

178. བསོད་ནམས་ཆེ་འིང་། ཐུ་རབས་བོད་ཀྱི་མིང་ཁྲིམས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༢༠༠༧། འོག་ ༡༧།

179. བསོད་ནམས་ཆེ་འིང་། ཐུ་རབས་བོད་ཀྱི་མིང་ཁྲིམས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༢༠༠༧། འོག་ ༡༧།

ལ་སྟོང་ཐང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་སོགས་ལས་མཐོ་དམའི་དབྱེ་བ་དང་མིའི་གོ་ཐང་རང་
བཞིན་བསྟན་འོང་བའོ། །

དེ་ཡང་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སློལ་མཐོ་རིམ་མི་སྣའི་བྱང་དབང་
སྒྲ་ཆོགས་ལ་འགོ་བ་སྤྱད་དང་བདག་དབང་ལ་སྤྱད་སྟེ་བཞིན་མཆིས་པ་རི་
དྲགས་རྒྱག་པའི་ཁྲིམས་དང་། བརྒྱུས་པ་འཇལ་གྱི་ཁྲིམས། དེ་མིན་དོ་རིང་ཡིག་
ཆ་ཁག་ཅིག་ཏུ་དམིགས་བསལ་གྱིས་གོ་རིམ་མི་འདྲ་བར་གཞིགས་ཏེ་ཁྲིམས་སློལ་
བཅས་ཡོད་པ་དང་། རིམ་པ་མི་འདྲ་བའི་ཉེས་ཁྲིམས་ལ་ཐུག་སྐབས་ཁྲིམས་ཆད་
འཁུར་སྟངས་ཀྱང་མི་འདྲ་བ་ཕྱོགས་སོ་སོ་ནས་མཆོན་ཐུབ་པ་དང་། དེས་བོད་ཀྱི་
སྤྱི་ཆོགས་ཤིལ་བོར་མགོ་མཇུག་ཡོད་པ་དང་། བདག་སོ་དང་ཡུལ་སོ་སོར་གསལ་
ཞིང་རང་རང་ལ་རང་གི་ལས་དང་གཉེར་བྱ་ཡོད་པ་མ་ཟད། སྤྱི་དངོས་སློག་ཆགས་་
གང་ཞིག་ཡིན་ཡང་ཡོད་ཆད་ཀྱི་རྒྱས་པ་གཅིག་མཚུངས་མིན་པས། རང་གིས་རང་
གི་རྒྱས་པ་ནམ་ཡང་སྤྱི་ཆོགས་ཀྱི་ཕྱང་པོ་ཆེན་སོ་ནང་དུ་འདོན་དགོས་པའི་གནས་
ལུགས་ཀྱང་བསྟན་ཡོད།

གཉིས་པ། བཅན་ཕྱགས་ཀྱི་རང་བཞིན་མངའ་བ།

ཁྲིམས་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྤྱི་གཞི་པོན་ཆེན་པོ་དེ་སྟོམ་བྱེད་ཀྱི་ལྷགས་ཐག་ལྷ་
བྱ་དང་། སྤྱི་ཆོགས་རྣམ་པ་འཕེལ་རྒྱས་འགོ་བྱེད་ཀྱི་ཁག་ཐེག་ཡིན་པས་ན། དེ་ལ་
འགྱུར་མེད་རང་བཞིན་དང་། བརྟན་ཆགས་རང་བཞིན། བཅན་ཕྱགས་རང་བཞིན་
བཅས་མངལ། གལ་ཏེ་བཅན་ཕྱགས་དང་བརྟན་ཆགས་ཀྱི་རང་བཞིན་འདི་མེད་
ཆོ། ཁྲིམས་ཀྱིས་གོ་ཐང་སྟོམས་པའི་རྒྱང་གཞི་དེ་མེད་འགོ་བ་དང་། སྤྱི་འབངས་
ཀྱིས་ཡོངས་ཁྲུབ་རང་བཅི་སྤྱད་བྱེད་པའི་ཁས་ལེན་ཡང་འབྱུང་མི་སྲིད། བཅན་

པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒོལ་སྤྱོད་ཆོག་ལ་ཤུགས་དྲག་པའི་བཅན་ཤུགས་ཀྱི་
རང་བཞིན་ལྡན་པ་སྟེ། ཁྲིམས་ཀྱི་ནང་དོན་ལའང་མིག་འདོན་པ་དང་། ལྷེ་གཙོད་
པ། ལག་འབྲེག་གཡང་བསྐྱར། དམར་གསོད།^[180] ཅེས་བཀོད་ཡོད་པ་དག་ནི།
བཅན་པོས་བཀའ་ལུང་གིས་རྒྱས་མཛན་ཡོད་ཅིང་དཔོན་སློན་དག་གིས་ནན་གྱིས་
ལག་ལེན་དུ་བསྟར་བཞིན་ཡོད་ཆེན། འགྱུར་མེད་བཟན་ཆགས་དང་བཅན་ཤུགས་
ཀྱི་བྱད་ཆོས་དེ་ལྡན་པ་ཡིན།

ཞུ་བ་ཏུག་གི་ཡིག་ཆ་དང་བཀའ་ཡིག་མང་པོའི་མཛུགས་ཏུ། བཅན་པོའམ་
བདེ་སློན་ནམ་དམག་དཔོན་སོགས་ཀྱི་བཀའ་རྒྱ་དང་ཕྱག་རྒྱ། ཁྲིམ་རྒྱ་སོགས་
གསལ་པོར་མཛན་ཡོད་པ་དེས་ཆ་རྒྱུན་མེད་པའི་སློན་ནམ་དེས་པར་དུ་བཅི་སྤང་
བྱེད་དགོས་པའི་བཅན་ཤུགས་ཀྱི་རང་བཞིན་མཆོན། རོ་མ་བཤད་ན་ཁྲིམས་ལ་
དགོས་པ་ནི་བདེན་པ་དང་། བདེན་པར་གནས་པ་ནི་བཅན་ཤུགས་ཡིན། དེ་ལྟ་
མིན་ན་བདེན་པ་བདེན་དུ་འགྲོ་དགའ་ལ། བདེན་པ་རྒྱན་སྦྱོང་བ་ནི་དེ་བས་ཀྱང་
དགའ་བས། ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་སུ་བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་བཀའ་ཡོ་འགལ་
འཆོས་པའམ་ཁྲིམས་དཔོན་ལ། བཀའ་ཡོ་འགལ་འཆོས་པ་ནི་འདམ་གྱི་ཕུར་བ་
དང་འདྲ་སྟེ། ལེགས་ན་དགའི་བྱ་ལེགས་ཀྱང་བྱ་དགའ་གསོལ། ཉེས་ན་རང་གི་བྱ་
ཉེས་ཀྱང་ཆད་པ་གཙོད་པའོ། ^[181] ཞེས་པའི་ལས་ཀྱི་རོ་བོ་དང་། དབང་བཅད་
སྤྱི་ཁྲིམས་བྱ་བ་རྗེའི་བང་སོ་རྩལ་པའི་དུས་ཀྱི་ཆད་ཀྱི་དངོས་པོ་སོགས་ལས་ཀྱང་
རང་བཞིན་གྱིས་རྟོགས་ཐུབ།

180. བསོད་ནམས་ཆེ་འིང་། ཐུ་རབས་བོད་ཀྱི་མིང་ཁྲིམས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩། འོག་ ༡༩༡

181. བཀའ་བཞེད། རྒྱ་བོད་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག་ ༢༥༩

གསུམ་པ། ཞིབ་ལ་སྒྲུ་རིགས་མང་པ།

བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒྲོལ་ལ་སྦྱིར་བཏང་རྒྱལ་ཁྲིམས་སམ་
བཅད་ཁྲིམས་དང་། མི་ཆོས་ཁྲིམས་སྒྲོལ། ལྷ་ཆོས་ཁྲིམས་སྒྲོལ་བཅས་རིགས་ཆེ་
བ་གསུམ་ཡོད་པ་ལས། ཁྲིམས་ཀྱི་རིགས་མི་འདྲ་བ་རེ་རེའི་ནང་དོན་ཞིབ་ལ་སྒྲུ་མང་
ཞིང་ཀུན་འདུས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་མཆིས། དེ་ཡང་སྐབས་དེའི་ཁྲིམས་སྒྲོལ་མཆོན་པའི་
ཡིག་ཆ་མང་པོ་བོར་བརྒྱལ་བྱང་བ་དང་གཏོར་སྦྱོན་ཆ་བས་ཆེན་ཐེབས་པའི་དབང་
གིས། ད་ལྟ་ཁྲིམས་སྒྲོལ་ཞིབ་ཆ་ལྡན་འདི་ཞེས་གསལ་ཁ་བཏོད་དེ་ཆ་ཡོངས་སུ་
རྫོགས་པར་ཤོག་ངོར་འགོད་ཐབས་མེད་ནའང་། དུས་དེར་བྱང་བའི་ཁྲིམས་སྒྲོལ་
ཡིག་ཆ་ཁ་ཐོར་དེ་དག་ཞིབ་ཀྱིས་བཟུགས་ན། ཞིབ་ལ་སྒྲུ་མང་བའི་ཁྱད་ཆོས་ཤིག་
རྒྱན་མར་སྦྱོན་བཞིན་འདུག་སྟེ། དེ་དགས་རྒྱལ་སྐབས་མདས་མི་བསད་མས་ཅི་བྱང་
དང་། གཡག་དང་འབྲིའི་འོག་ཏུ་མི་ཚུད་ན་འགན་ཁུར་རི་ལྷར་འཁུར་དགོས་ཚུལ།
ཁྱི་བཏང་ནས་མི་ལ་འཆེ་བ་བྱང་བ་ན་ཆད་གཅོད་རི་ལྷར་བྱ་བ། སོ་ཉལ་ལ་མ་སོང་
ན་ཁྲིམས་ཆད་གང་ཞིག་འཁུར་དགོས་པ། སོ་སྦྱོན་ལ་འགོ་ཁྲུགས་རི་ལྷ་བྱ་ཡིན་པ།

གཞན་དངོས་པོ་བོར་བརྒྱལ་བྱང་ཆེ་སྦྱོན་པ་རི་ལྷར་འཇལ་བ་དང་། གཡོར་
བསྐྱེས་བྱེད་སྐབས་རྣམ་གཞག་གང་དག་བཅི་སྤང་བྱ་བ་སོགས་འཆོ་བ་དངོས་
ཀྱི་ཁྱོད་འབྱུང་ངེས་པའི་གྲོད་དོན་ཆེ་རྒྱུད་རིགས་སྒྲུ་ཆོགས་ལ་ཁྲིམས་ཀྱི་གཏན་
འཕེབས་སྒྲུ་ཆོགས་བཅོས་ཡོད་པ། ཐ་ན་ཆང་ལ་ཆོད་དགོས་པ་ལྟ་བུའི་ཆེས་རྒྱུད་
བའི་གྲོད་དོན་འབྱུང་ངེས་ཀྱི་རྒྱན་ལའང་ཁྲིམས་ཀྱི་རྣམ་གཞག་བཅས་ཡོད། དེམ་
པ་མི་འདྲ་བའི་མིས་རང་གི་ཉེས་བྱས་ལ་འགན་མི་འདྲ་བ་ཅི་ཞིག་འཁུར་དགོས་
པའི་སྐོར་གསལ་ཁ་བཏོད་ནས་ཞིབ་ཅིང་རྒྱས་པ་ཞིག་འཁོད་པར་བལྟས་ན། ཡིག་
ཆ་ལག་ཏུ་མ་ཐེབས་པ་མ་གཏོགས་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ནི་ཞིབ་

ལ་ཆ་ཆང་བ་ཞིག་ཡིན་པའི་ས་པ་ཐག་གིས་ཆོད་དོ། །

ད་ལྟའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་ཀུན་གྱིས་ཐེ་ཚོམ་ཅི་ཡང་མེད་པའི་སྒོ་ནས་སྤྱི་བའི་སྒྲོབས་པ་དང་ལྡན་པའི་གནས་ལུགས་ཤིག་ཡོད་པ་ནི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་སྤྱི་ཐོག་མང་བ་དང་། ཞིབ་ཆ་ལྡན་པ་ནི་ཁྲིམས་ལུགས་དེ་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཚོགས་པ་གང་རུང་དེ་སྔོན་སྔོན་ཡིན་པ་དང་ཡང་རབས་ཚུལ་ལྡན་ཞིག་ཡིན་པའི་མཚོན་ཉག་སྟེ་མེད་ཅིག་གོ།

བཞི་པ། དབང་ཆ་དང་འོས་འགན་གསལ་བ།

ཁྲིམས་སྟོང་ནི་ཡོངས་ལ་ཁུབ་ཅིང་དམིགས་ཡུལ་གསལ་བའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆད་གཞི་ཞིག་ཡིན་པ་དང་། དེའི་ནང་དོན་གྱིས་མི་པན་ཚུན་བར་གྱི་ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་ཆ་དང་འོས་འགན་གསལ་པོར་གཏན་ལ་པལ་ཡོད། ཁྲིམས་ཀྱིས་གཏན་ལ་པལ་བའི་ནང་དོན་འདི་རིགས་གཞིར་བཟུང་ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་སྤྱི་ཚོགས་ལ་སྒྲུམས་སྒྲིག་གཏང་བཞིན་ཡོད། བོད་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྟོང་དག་ཏུ་ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་ཆ་དང་འོས་འགན་གསལ་པོར་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། སྤྱི་དམངས་ཀྱིས་རང་ལ་དབང་བའི་རྒྱ་ཁོར་རང་བདག་གིས་མེད་སྤྱོད་གཏང་ཆོག་པའི་དབང་ཆ་ཡོད་ཅིང་། དེ་ལ་གཞོད་པ་བྱུང་ཆེ་གཞོད་པ་གཞོད་མཁན་གྱིས་ཁྲིམས་ཀྱི་འོས་འགན་འཁུར་ཏེ་ཆད་གཅོད་ཉེ་དགོས་པ་ལྟ་བུ་དང་། ཡང་མི་ཆང་མར་གཙུག་ལག་ཁང་ནས་ནས་སོན་བྱ་ལོན་ལེན་ཆོག་པའི་དབང་ཆ་ཐུན་མོང་བྱ་ཡོད་ལ། དུས་བཅད་བཞིན་བྱ་ལོན་འཇུག་དགོས་པའི་འོས་འགན་ཡང་སྤྱི་མཐུན་བྱ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་རེད།

མདོར་ན། སྐབས་དེའི་བོད་བཙན་པོའི་སྤྱི་དམངས་ཡོངས་ལ་ཁྲིམས་ཀྱི་དབང་

ཆ་ལོངས་སུ་སྐྱོད་པའི་སྐལ་བ་སྟོམས་པར་ལྟན་ལ། དེ་དང་མཐུན་པར་སྤྱི་དམངས་
 ཀྱན་གྱིས་ཁྲིམས་ཀྱིས་གཏན་ལ་པབ་པའི་འོས་འགན་ཡང་གཅིག་མཐུན་ངང་བཅི་
 སྤང་བྱེད་དགོས་པ་ཐག་གིས་བཅད་ཡོད་པ་རེད། དེ་ཡང་ཁྲིམས་སུ་དབང་ཆ་དང་
 འོས་འགན་གཏན་འཁེལ་དུ་བཀོད་པ་སྟེ། བོད་ཀྱི་གནའ་བོའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཀྱི་དགྲུང་
 གློན་ཆེན་པོའི་ལས་ཐབས་ནི། ཁྱོད་དང་འདྲ་སྟེ་ཕྱིའི་ཆོས་བྱས་ནས་བྱི་རྒྱ་རྒྱ་བས་ཀྱིས་
 གཙོད། རང་གློན་གྱི་ལས་ཐབས་ནི་མོ་བཙུན་དང་འདྲ་སྟེ་ནང་གི་ཆོས་བྱེད། བཀའ་
 གློན་ཆེན་པོའི་ལས་ཐབས་ནི་ལེགས་ན་དགའི་བྱ་ལེགས་ཀྱང་བྱ་དགའ་གསོལ། ཉེས་
 ར་རང་གི་བྱ་ཉེས་ཀྱང་ཆད་པ་གཙོད། དུལ་དཔོན་གྱི་ལས་སུ་དུལ་ཚུང་ཁྲིམས་ཀྱིས་
 འཛོ། དམག་དཔོན་གྱི་ལས་སུ་དགའ་འདུལ། ཆིབས་དཔོན་གྱིས་གཤེགས་པའི་ཤུལ་
 མཆོན། རན་དཔོན་གྱིས་འབྲུ་དང་གསེར་དདུལ་གྱི་གཉེར་བྱེད། བྱ་དཔོན་གྱིས་
 འབྲི་མཛོ་བྱ་མའི་གཉེར་བྱེད། དཔའ་སྡེ་གསུམ་གྱིས་ཡུལ་གྱི་མཐའ་བསྐྱེད། [182]
 ཞེས་དང་། མོ་བཙུན་གཞིས་ལ་འདུག་པས་བྱ་ཁྱོ་ཡི་ལས་བྱེད། དཔའ་བོ་གཡུལ་དུ་
 འཐབ་པས་པ་མེས་ཀྱི་སྲིད་འཛིན། ཞང་སྲིད་གློན་གྱིས་དབུས་ཀྱི་མདུན་ས་བཟུང་།
 ཞེས་པ་ལྟ་བུ་སོགས་ལས་ཀྱང་སྐབས་དེའི་ཁྲིམས་ལུགས་ནང་དོན་དང་ཁྱད་པར་དུ་
 ཞེས་ཆ་སོགས་གོ་ཐུབ་པའོ། །ཞེས་བྱུང་།

182. བསོད་ནམས་ཆེ་རིང་། ཕྱ་རབས་བོད་ཀྱི་སྲིད་ཁྲིམས། མི་རིགས་དཔེ་སློན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༧། འོག་ ༥༧ རན་ ༥༦།

ས་བཅད་གསུམ་པ། བོད་སིལ་བྱའི་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག

ལེ་ཚན་དང་པོ། སིལ་བྱའི་སྐབས་ཀྱི་སྲིད་འབྱོར་གནས་བབ།

སྐད་ཀྱི་ལ་བཅན་པོ་འུ་དུམ་བཅན་པོས་སྐབས་དེའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་
དངོས་ལ་གཞིགས་ནས། སངས་རྒྱུ་ཚོས་ལྷགས་ཀྱི་དགོ་འདུན་པའི་དཔོན་གནས་
དང་། ཆེ་མཐོང་། དཔལ་འབྱོར་བཅས་ལ་ཁྲིམས་ཐོག་ནས་དམ་བསྒྲགས་བྱས་པ་
དེས། སྐབས་དེའི་མཐོ་རིམ་བན་དེ་ཚོའི་ཁོ་དབང་ལ་ཐད་ཁར་དོ་ཕྱོག་ལྷགས་ཆེན་
ཐེབས་ཆུན། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་ལྷ་ལྷང་དཔལ་ཀྱི་རྩོམ་དར་མ་འུ་དུམ་བཅན་སྤྱི་
བཟོངས་པ་དང་། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ བོད་ཡོངས་སུ་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་གཞི་རྒྱ་ཆེ་ཤོས་ཀྱི་
འབངས་གུན་ལོག་བྱུང་བ་ནས། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོ་ནས་ས་སྤྱོད་པས་བོད་ལ་དབང་
ལྷང་མ་བསྐྱར་བར་ཀྱི་མི་ལོ་ ༩༠༠ ལྷག་གི་རིང་། བོད་ཁབས་སིལ་བྱར་ཐོར་ཏེ་
གཅིག་གྱུར་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མེད་པས་རྒྱལ་ཁྲིམས་དང་ཁྲིམས་ཡིག་སློང་ཐབས་བྲལ།

བོད་དུས་གཅིང་གི་ཁྲལ་དུ་ཁོང་ལོག་བྱུང་ནས་ལོ་ངོ་བརྒྱ་ཡས་མས་ནང་།
ཡུལ་གྱ་སོ་སོར་རྩེ་ཚན་རིམ་པ་བཞིན་ཆགས་པ་དང་། རྩེ་དཔོན་ཚན་པ་དེ་ཚོས་ས་
ཁྲལ་བཅད་བཟུང་གིས་དབང་སྐྱར་བྱེད་པའི་ལོ་རྒྱུས་མཐུག་སྤྱིལ་ཡང་། གཅིང་སྟོང་
དང་། ཡར་ལུང་། མདོ་སྐད་དང་། མངའ་རིས་སོགས་སུ་བཅན་པོའི་སྤྱི་བརྒྱད་ཀྱི་
དབང་སྐྱར་སྤྱི་མཐུད་དུ་གནས་ཡོད། འོགས་མཚུངས་བསྟན་པ་བྱི་དར་དབུ་བརྟེས་
པ་དང་སྤྱགས། བཅན་པོའི་དུས་ཀྱི་སྟོན་པོའི་བརྒྱད་པ་འགའ་དང་ཚོས་བརྒྱད་ཁག་
གི་སྤྱི་ཚེན་མཉམ་སྤྱོད་ཀྱིས་ས་སྤྱོད་པས་ཁྲལ་བཅད་བཟུང་གིས་དབང་ལྷང་བསྐྱར་བའི་འགོ་
ཚུགས་ཡོད་པ་ནི། གཉགས་རྒྱུད་དང་སྟོན་ལམ་དཔལ་བ་བྱུང་འབྲེལ་གཡའ་བཟང་
བཀའ་བརྒྱུད་སྤྱིལ་བ། མགར་རྒྱུད་དང་ཞང་སྤྱི་བྱུང་འབྲེལ་ཚལ་བ་བཀའ་བརྒྱུད་

སྤེལ་བ། སྦྱོར་བ་འདི་གཉིས་མགོན་པོ་དང་སྦྱར་བ་བྱང་འཕེལ་འབྲི་བྱང་བཀའ་བརྒྱུད་
སྤེལ་བ། འཁོན་རྒྱུད་ཀྱིས་ལམ་འབྲས་སྤེལ་བ་སོགས་བྱང་ཡོད།

སྐབས་དེའི་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་ལ་ཆ་མཆོན་ན། མར་བ་ལོ་རྒྱ་བས་
དམ་ཆོས་འཆོལ་བྱིར་ཞིང་བཅོངས་པར་གསེར་སྤང་བཞི་ཅམ་བྱང་བ་འབྱེར་ནས་
བལ་ཡུལ་དུ་ཆོ་མ་མམ་ཐིང་བའི་སྦྱ་མདུན་དུ་བཅར།^[183] ཞེས་དང་། «རྗེ་བཙུན་མི་
ལ་རས་བའི་རྣམ་ཐར།»ལས། མི་ལ་རྗེ་རྗེ་སེང་གེས་ཆོང་གི་སྦྱོན་ནས་འོར་སྤེལ་བས་
སྐར་བས་ཀྱང་ལྷག་པར་གྱུར་ཏེ། ཅའི་ཉེ་འཁོར་ན་འོར་མ་ཞེས་བྱ་བའི་ཡུལ་མི་ཞིག་
ལ་རྩ་ན་ཞིང་དགའ་མོ་བྱ་གསུམ་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེ། གསེར་དང་སྦྱོར་བྱི་རྩས་མང་
པོ་བཅའ་ཉེ་ཉོས་པ་ལ་འོར་མ་བྱ་གསུམ་དུ་གྲགས། ཞིང་དེའི་འབྲས་ན་གནས་ཆང་
དབང་བའི་ཁང་རོ་ཞིག་འདུག་པ་དེ་ཡང་ཉོས་ནས་མཁར་ལས་ཀྱི་འབྲས་བཏིང་སྟེ།
མཁར་ལས་བྱེད་བཞིན་བའི་ངང་ནས།^[184] ཞེས་དང་།

དེ་བཞིན་«ས་སྤྱིའི་གདུང་རབས་ངོ་མཆར་བང་མཛོད།»ལས། ས་སྤྱི་དགོན་
པ་བཞེངས་ཆེད་ས་རིན་དུ་ཁོད་མ་དཀར་མོ་གཅིག་ འོར་བུའི་འཕྲིང་བ། མོ་གོས་
གཅིག་ལ་སོགས་པ་གནང་། མོན་གྲོག་མན་ནས་འབལ་གྲོག་ཡན་སྦྱ་མར་བདག་པར་
བྱས།^[185] ཞེས་དང་། རྒྱལ་ཆ་ཀུན་དགའ་ཤེས་རབ་(ཕྱི་ལོ་ ༡༡༡༩ ལོར་འཁྲུངས་)ཀྱིས་ཁྱོ་
ཕུའི་ས་ཉོས་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༡༥༡ ལོར་ཁྱོ་ཕུ་དགོན་པ་གསར་བཞེངས་གནང་བ།
ཕྱི་ལོ་ ༡༡༩༩ ལོར་སྤིང་རས་བསྐྱོད་རྗེ་ཞེས་ཁོང་ཉིད་ལ་དབང་བའི་ས་ཞིང་ཐམས་

183. ལྟོ་བྲག་མར་བ་ལོ་རྒྱའི་གསུང་འབུམ། ཀྱང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྦྱར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༡༣།

184. ལྟོ་འབྱོར་པ་རུས་པའི་རྒྱན་ཅན། རྗེ་བཙུན་མི་ལ་རས་བའི་རྣམ་ཐར། ཐེ་ཐུན་ནས་དཔར་བྱ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༣ ལོག ༡༣།

185. དག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། ས་སྤྱིའི་གདུང་རབས་ངོ་མཆར་བང་མཛོད། ར་རྗེ་ཕུར་ས་སྦྱོར་སྦྱོར་བྱི་
ལོ་ ༢༠༠༤ ལོག ༡༤།

ཅད་རང་གི་སྒྲན་དགེ་ལ་གསོ་རིག་སྒྲོབ་བའི་ཡོན་ཏུ་ཕྱལ་ནས་གསོ་བ་རིག་པ་
སྒྲོབ་གཉེར་གནང་།^[186] ཞེས་བྱུང་བ་ལས། བོད་སིལ་བྱའི་དུས་མི་མེར་ལ་དབང་
བའི་ས་ཁིང་དང་། བླགས་ཐོག་ཐོན་སྐྱེད་ཡོ་བྱེད་སོགས་དཔལ་འབྱོར་གནས་ཚུལ་
ཤེས་ཐུབ་ལ། དེར་ས་ཁིང་དང་བླགས་ཐོག་རང་མོས་ཀྱིས་ཉེ་ཆོང་བྱེད་ཆོག་གི་
ཡོད་པ་ར་འཕྲོད་བྱུང་།

ལྷག་པར་དུས་རབས་ ༡༠ དང་ ༡༡ བའི་དཀྱིལ་ནས་མཛོ་དང་། སྤང་། གཡག་
རྟ་སོགས་ཡོངས་ཁྲབ་ཏུ་རྩོན་ལས་ལ་བཀོལ་ཞིང་། ཞིང་ལས་ཡོ་ཆས་ཐད་ཐོ་བ་
དང་། གཉམ་ཤིང་། ཐོར་བ་སོགས་དང་། རྟོན་པ་ལུག་གསུམ་བྱུ་དང་བྱུ་བྱས་ནས་
འཆོ་བ་ཞིན་ཡོད་པ་དག་ལས།^[187] སིལ་བྱའི་དུས་ཀྱི་ཞིང་འབྲོག་གནས་ཚུལ་
ལ་ཆོད་དཔག་ཐུབ་པ་མ་ཟད། ཞིང་འབྲོག་ཐོན་ཐུངས་བཟེ་ཆོང་སྒྲིལ་དབང་བའི་
དཔལ་འབྱོར་གྱི་ལམ་བུར་བསྐྱོད་བཞིན་ཡོད་པ་དག་ནི། མགུར་མོ་སོགས་ལ་ཆོང་
རྩ་ཆགས་འགོ་ཚུགས། མངའ་རིས་གྲུ་གེ་དང་བྱང་གི་ལོ་དྲིང་ཁུལ་ནས་གསེར་གྱི་
གཉེར་ཁ་ཐོན་ལ། ལྷོ་ཁ་དང་རམ་རིང་གཉིས་སུ་དཀར་ཡོལ་བཟོ་བའི་ལས་རྩལ་
དར་བའི་ལོ་རྒྱུས་སྣང་ངོ་། །

ལེ་ཆན་གཉིས་ལ། བོད་སིལ་བྱའི་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྐོལ་གནས་ཚུལ།

དེ་ཡང་《རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།》ལས། དེའི་འོག་ཏུ་བོད་ཡུལ་དུ་
རྒྱལ་པོ་སངས་པལ་ལོ་མགོ་ཅན་སྤང་དར་མ་དང་། ལྷོན་པོ་ཐེ་རང་གི་སྐུལ་པ་སྤེམ་གོ་
ཅན་སྤང་རྒྱལ་ཏེ་རེ་སྟག་སྟངས་དང་། ཞང་ལྷོན་ཁའི་མགོ་ཅན་སྟངས་རྒྱལ་མཆན་ཁི་

186. 陈崇凯. 西藏地方经济史. 甘肃人民出版社. 2008. 10.

187. 陈庆英等. 西藏通史. 中国边疆通史丛书. 中国藏学研究中心. 2000. 156.

གསུམ་ཇི་སྟག་ནང་གི་ཆོས་བསྐྱབས། བོད་སྤྱི་མཐུན་ལས་ཀྱི་བསོད་ནམས་སོས་
ཀའི་འབྲུགས་རོམ་བཞིན་དུ་བཞུ། མི་ཇི་ལྟའི་བསོད་ནམས་མཚོ་སྐམས་པའི་གཉེར་
མ་བཞིན་དུ་ཡལ། བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་བཅས་པའི་རྒྱལ་བྱིས་པ་ནི་ནམ་ཞོད་ཆེ་
བའི་ཅིག་པ་བཞིན་དུ་ཞིག་མེར་ཆགས་ཡོངས་ལ་བཅས་པའི་འདུལ་བྱིས་པ་ནི་གས་
གྲུང་འཛོམས་པའི་ཤེས་པ་བཞིན་དུ་ཉམས། བཟང་བྱེད་ལེགས་པའི་ཡོན་ཏན་ཐམས་
ཅད་དཔོང་ཀའི་ཉི་མ་བཞིན་དུ་བྱལ། རྒྱལ་མཐོན་རྣམས་ཀྱི་སྤྲུགས་སུ་གདོན་གསོལ་
ཏེ། མངའ་རིས་རྒྱུ་པོ་ལ་ཕྱོགས་རིས་དུམ་བྱར་ཆད། འབངས་ཀྱིས་དམ་པ་རྣམས་
ཀྱི་ཞབས་འོག་ནས་ལོག་[188] ཅས་བྱུང་བ་བཞིན། རྒྱལ་པོ་བྲི་དར་མ་སྐྱབ་པའོངས་
པའི་རྒྱུན་གྱིས་རྒྱལ་བྱིས་པ་ཉམས་པས། ཆོས་བྱིས་པ་ཞིག་པ་སོགས་བཟང་པོའི་ཆ་
ཡོད་དགུ་ཐམས་ཅད་ཅ་ཞིག་ཏུ་སོང་བ་བསྟན་འདུག་[189]

དེ་རྗེས་ ༡༥༠ རྗེས་ཙམ་ནས་ཆོས་བྱིས་ཀྱི་མེ་རོ་བསྐྱངས་ཡོད་པ་ནི་《ལྷུ་
ཆོས་འབྱུང་།》ལས། རྒྱལ་བྱིས་པ་གསེར་གྱི་གཉའ་ཤིང་ཆག་བྱུར་ཀྱང་། ཆོས་
བྱིས་པ་དར་གྱི་མདུད་པ་ལ་བརྟེན་པའི། སྐད་པ་རྒྱལ་བྱིས་པ་ཞིག་ཀྱང་ཆོས་ཀྱི་མེ་
རོ་བསྐྱངས་ནས་དར་མདུད་ཙམ་ཆགས་པ་དེ་སྐད་བུལ། །[190] ཞེས་བྱུང་བ་བདེན་
པར་སྟངས་སྟེ། སྐབས་དེར་རྒྱལ་བྱིས་པ་སྐར་གསོ་བྱེད་སྤུལ་མེད་པ་ནི་རྗེ་བཙུན་མི་

188. བཀའ་པ་ལྷེ་ལྟ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧། འོག་ ༣༩༥།

189. སྐབས་དེར་ཆོས་ཕྱོགས་ནས་ཀྱང་རྒྱལ་བྱིས་པ་ཤིགས་པའི་རྒྱུན་གྱིས་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་མི་སྟོན། དེ་མུ་
བཅན་པོ་ཁྱི་སྤོང་ལྷེ་བཅན་གྱི་སྐུ་དུས་བཀག་པའི་གསང་སྟགས་ཀྱི་ཉམས་ལེན་དང་ཁྱད་པར་སྟགས་ཀྱི་རྒྱད་ནས་བྱུང་
བའི་སྦྱོར་བ་ཞེས་པ་ལག་ལེན་དངོས་སུ་བསྟར་ཏེ། བྱེད་མེད་གང་བྱུང་ལ་འདོད་པ་བྱེད་པ་དང་། སྦྱོལ་བ་ཞེས་མེམས་
ཅན་མཚོད་སྤྱི་ན་གྱི་ཆེད་དུ་བསད་པ། བཅས་སྐུ་བ་ཅས་མི་རོ་ཡོན་ཏན་ཆོང་བ་ཞིག་རྟེན་ན་དེ་ལས་དངོས་སུ་བ་འབྱུང་བར་
འདོད་པས་གསོན་སྦྱོལ་ཞེས་མི་དངོས་སུ་བསད་ནས་དེའི་རོ་སྐུ་བ་པ་སོགས་བྱུང་བ་བཤད།

190. བཀའ་པ་ལྷེ་ལྟ། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧། འོག་ ༣༩༥།

ལ་རས་པའི་(ཕྱི་ལོ་ ༡༠༩༠ ནས་ ༡༡༣༣)འབྲུངས་ཁྲིམ་ལ། ཡལ་མི་ལ་ཤེས་རབ་རྒྱལ་
མཆན་གཤེགས་ཁར་མི་ལ་མ་སྤྲད་ཀྱི་སྤྲིད་སྤྱག་ཨ་ཁུ་དང་ཨ་ནེར་བཙུང་ལ་གཏམ་
ཁ་ཆེམས་ཡི་གེ་བཞག་ཡོད་ཀྱང་། ཨ་ཁུ་དང་ཨ་ནེས་ཁ་ཆེམས་ལས་སྤྲོག་པའི་བྱ་
སྤྲིད་སྤེལ་ཞིང་མི་ལའི་བ་གཞིས་དང་བཅས་བ་བཙན་འཕྲོག་བྱེད་སྐབས། མི་ལ་
མ་སྤྲད་གཉིས་ཀྱིས་ཅི་ཕྱོགས་ཁ་གཏད་བཅག་པ་ལས་ཁྲིམས་སར་གྲོད་གཏུག་
བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་མི་སྤྲད་ངོ་། །

འོན་ཀྱང་དུས་སྐབས་དེའི་ཡས་མས་སུ་བྱུང་བའི་མངའ་རིས་ཀྱི་རྒྱལ་རྒྱད་
སོགས་རྒྱལ་རྒྱད་བྱེ་བྲག་པའི་མངའ་འོག་སོ་སོར་ཁྲིམས་ཡིག་བཅས་ཡོད་པ་ནི།
ཅ་མདའ་ནས་རྟེན་པའི་མཆོད་རྟེན་གྱི་གཟུངས་གཞུག་གས་ཏེ་ནང་དོན་དུ་དཔལ་
འཁོར་བཙན་དང་། སྤས་སྤྲིད་ལྡེ་ཉི་མ་མགོན་གཏུང་རྒྱུད་དང་བཅས་པའི་ལོ་རྒྱུས་
འཁོད་པའི་ཤོག་ལྗེ་རྟེན་གཅིག་ཡོད་པ་དེའི་སྤྱི་བོས་ཀྱི་ཡིག་ཐེང་དང་སོ།

ཉག་སྤྲད་དུག་(ལྷག)ལྷག་རྒྱ་དུག་(ལྷག)བཀའ་ཁྲིམ་(ཁྲིམས་)དུག་(ལྷག)བཀའ་ཁྲིམས་
དུག་(ལྷག)ལ། རེའི་སྤྱ་བཙའ་བ་དང་གཅིག་ལྷོ་སྤྲོད་འགའི་གནན་བ་དང་། སོ་གམས་
སུ་ལ་སོ། ལྷགས་བ་དང་། ཁེང་ཞོད་དུ་མི་དབྱར་བ་དང་། ཕྱིའི་དག་འདུལ་བ་དང་།
ནང་གི་ཆེས་བྱ་བ་དང་དུག་(ལྷག) ལོ།[191] ཞེས་བྱུང་བ་ལས། སྐར་རྒྱལ་བཙན་
པོའི་རྒྱལ་རྒྱུད་སོ་སོས་དབང་ལུང་བསྐྱར་བའི་ཡུལ་སྤེ་ཁག་གི་ནང་རང་རང་སོ་
སོའི་བཀའ་ཁྲིམས་ཡོད་པ་ར་འཕྲོད་བྱུང་ལ། ལོང་གསལ་ཁྲིམས་ཡིག་གི་ཐ་སྤྲད་
དག་ལས། དུས་སྐབས་དེའི་ཁྲིམས་ཡིག་ལ་སྐར་རྒྱལ་བཙན་པོའི་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་
ཡིག་གི་ཤན་ལྷགས་ཆེན་སོ་ཡོད་པའང་ཤེས་བྱལ་བ་འདུག

191. གུ་གེ་པ་རྟེན་གསལ་བ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བཅུམས། འདར་ཆ་རྒྱུང་བདག་གིས་མཆན་བཏབ། ལྷ་སྤེལ་ཡེ་ཤེས་འོད་ཀྱི་
རྣམ་ཐར་རྒྱལ་པའི་མཆན་འགྲེལ་ཏེ་སའི་མགུལ་རྒྱན། གུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྤྲུག་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༥། འོག་ ༡༦།

ད་དུང་ལྷ་སྐྱ་མ་ཡེ་ཤེས་འོད་དང་སོ་བྲང་ཞི་བ་འོད་སོགས་ཀྱི་བཀའ་ཤོག་མངལ་རྒྱ་ཡོད་ལ། ལྷག་པར་ཡེ་ཤེས་འོད་ཀྱི་བཀའ་ཤོག་ཐོག་ཏུ་བྱ་བྱངས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་ལྷ་སྐྱ་མས་བོད་ཀྱི་སྲགས་པ་རྣམས་ལ་བཟངས་པ་རྫོགས་སོ། །[192] ཞེས་འཁོད་པ་དག་ལ་བསམ་ན་གོང་གསལ་བཀའ་ཁྲིམས་དང་བཀའ་ཤོག་ཁག་དོན་དུ་རྒྱལ་ཁྲིམས་ལ་ངོས་འཛིན་བྱེད་པ་ཞིག་རེད་སྟེ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༠༩༠ ལས་མས་སུ་བཅན་པོའི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཉམས་ཡང་རྟོར་ཁྲིམས་ད་དུང་དར་མེད་པ་ནི། ཡགོང་ས་ལུ་པ་ཆེན་པོའི་རང་རྣམ་«དུ་ཀུ་ལའི་གོས་བཟང་།» ལས། གདན་ས་ཆེན་པོ་དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱ་པ་དང་བྱང་དུ་འབེལ་བ་ལྷ་ས་གོ་ཁུད་སྐོ་གཞི་ཞེས་པར། སུ་བྱ་ཨ་སྦྱིད་ཅེས་རྗེ་བཙུན་དཀར་པོ་རྣམ་གསུམ་གྱི་སྦྱིན་བདག་ཅིག་ཡོད་པས་དེའི་དུས་པོར་རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམས་ནི་ཉམས། རྟོར་ཁྲིམས་ནི་མ་དར་བའི་སྐབས་སུ་སོང་བས་ད་ལྟ་སུ་བྱ་བྱེད་པའི་དུས་འདིར་ང་རང་ཨ་རེ་སྦྱིད་ཡིན་ཞེས་སྐྱེངས་པས་སུ་བྱ་ཨ་སྦྱིད་དུ་གྲགས། [193] ཞེས་དང་། ཁོང་གི་སྐྱ་ཆའི་སྦྱང་ལ་རྟོར་ཁྲིམས་བྱང་ནས་རྒྱུ་མི་ཆེན་ཨར་མགོན། རོ་བུ་ཨ་ཁུ་གན། སུ་བྱ་ཨ་སྦྱིད་རྣམས་ཀྱིས་མི་བཅིས་དུད་གངས་སུ་བཅད། [194] ཞེས་བྱང་ངོ་། ཁོ་ན་བོད་ལ་རྟོར་ཁྲིམས་དུས་ནས་ཞིག་ནས་དར་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། གཤམ་གསལ་སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་ཞལ་གསུངས་ལས་ཤེས་ངེས་སུ་འདུག།

192. མཁར་མེའུ་བསམ་གཏན་རྒྱ་མཚོ། བདེ་ཁང་བསོད་ནམས་ཆོས་རྒྱལ་གྱིས་བསྒྲུབ། མདའ་དང་འཕང་། མྱོད་ཆ། གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྤྲད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༥། འོག ༥༤།

193. རྒྱལ་དབང་ལུ་པ་དང་རྗེ་མིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོ། ཡར་བཀའ་སྐྱོང་ཁྲིམ་འོན་གྱི་མངོན་རྣམ། ལྷ་སྐྱེང་ལུ་པ་དག་དབང་རྒྱ་མཚོ། གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྤྲད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣། འོག ༣༡།

194. རྒྱལ་དབང་ལུ་པ་དང་རྗེ་མིད་སངས་རྒྱལ་རྒྱ་མཚོ། ཡར་བཀའ་སྐྱོང་ཁྲིམ་འོན་གྱི་མངོན་རྣམ། ལྷ་སྐྱེང་ལུ་པ་དག་དབང་རྒྱ་མཚོ། གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྤྲད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༣། འོག ༣༢།

དེ་ཡང་《བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཆོད་ཀྱི་བཀའ་ཆེས་མཐོང་བ་དོན་ལྡན།》ལས།
ཁྱེད་ཐོན་གཉིས་(ལག་བྱ་ཁྱིམ་རྒྱུད་ཀྱི་སྤྱན་སྒྲིམས་པ་འབྱུང་གནས་དང་འབྲེལ་བྱུང་ཁྱིམ་རྒྱུད་ཀྱི་དཔོན་རིན་
པོ་ཆེ་བསོད་ནམས་གྲགས་པའོ།)ཀྱི་རིང་ལ་བོད་དུ་རྟོར་ཁྱིམས་བྱུང་འདུག་རྟོར་དོར་ཏེ་ནས་
པོས་དམག་དཔོན་བྱས་ནས། བྱང་རྩ་སྤྱིང་དུ་དགེ་འདུན་ལྷ་བརྒྱའི་དབུ་པོག་བོད་
ཐམས་ཅད་ས་འདར་རྩོད་འདར་ལ་སོང་། དེ་ཉིང་དཔོན་པོ་དོར་ཏེ་ས་ར་སོག་འཇམ་མོར་
བབས། སྤྱན་སྒྲིམ་པོ་ཆེ་ལ་བདུན་ཐང་ལ་བྱོན་དུས་དཔོན་པོ་དོར་ཏེ་ས། དགོན་པ་
ཤྱག་རིན་བརྩུང་ནས་གསོད་གྲབས་བྱས་པ་ལ། (སྤྱན་སྒྲིམ་པོ་ཆེས་)སྒྲོལ་མ་ལ་གསོལ་
བ་བཏབ་པས་ནམ་མཁའ་ནས་རྩོམ་ཆར་བབས་པས་དཔོན་པོ་དོར་ཏེ་གསུངས་
གིས། དོ་ཡོན་ཁྱིམ་བཟང་པོ་ཞིག་འདུག་གསུངས་ནས། སྤྱན་སྒྲིམ་པོ་ཆེ་ལ་བྱག་
འཇམ་ཞབས་སྤྱི་བོར་སྦངས།

དགོན་པའི་སྒོག་ཕྱལ། (རྟོར་དམག་གི་ཕྱོགས་ལ་)བོད་ཤིང་སྒོ་བརྩགས་པ་ཐམས་
ཅད་ཀྱི་དུས་ཅིས་དེར་ཕྱལ། བབས་སྦངས། རོ་བལྟ་བྱས། ཤར་ཕྱོགས་རྒྱུང་པོའི་
ཡུལ་ཡར་བཅད་ནས། ལྷོ་བྲག་ཤར་རུབ། བསྐྱལ། ལོ་རྒྱུ་ བྱར་པོ། མོན་དཔལ་
གྲོ། ལྷོ་མོན། བལ་པོའི་མཆམས་ཚུར་བཅད་ཀྱི་མཁར་བཅན་པོ་རྣམས་བསྐྱེལ།
ཁྱིམས་འཇགས་སུ་བརྩག་ནས། རྒྱལ་ཁྱིམས། ཆོས་ཁྱིམས་ནམ་ལངས་པ་ལ་ཉི་
མ་ཤར་བ་ལྟ་བུ། བོད་རྒྱུད་རིགས་གཅིག་པའི་ཁུལ་འདིར་བྱུང་འདུག་པ་ལ། སྤྱན་
སྒྲིམ་པོ་ཆེ་བོད་ཁམས་ཅམ་ལ་བཀའ་འདྲིན་ཆེ་བའི་དོན་དེ་ཡིན།^[195] ཞེས་བྱུང་
བར་གཞིགས་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༡༣༠ ཅམ་ནས་བོད་ནང་རྟོར་ཀྱི་དབང་ཤུགས་སྤེལ་
ཡོད་འདུག སྤྱི་ལོ་ ༡༡༣༠ ཅམ་ནས་བོད་ནང་རྟོར་ཀྱི་དབང་ཤུགས་སྤེལ་
ཡོད་འདུག སྤྱི་ལོ་ ༡༡༣༠ ཅམ་ནས་བོད་ནང་རྟོར་ཀྱི་དབང་ཤུགས་སྤེལ་

195. རྒྱུང་ཀྱི་པོ་ཉི་བཟེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟླ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག་ ༡༠༩།

ཡང་སྤྱན་སྤྱེན་པོ་ཆེས་(ཕྱི་ལོ་ ༡༡༥༥ ནས་ ༡༢༣༥)འབྲི་བྱང་གི་སྤྱེན་མ་མཛད་པའི་
དུས་སྤྱ། ཉོར་ཁྲིམས་ཆགས་ནས་པག་བྱ་བྲི་སྒོར་ཏུ་ལ་ཏུ་ལ་གཏོགས་པ་དང་། ལྷན་
མ་སྒོམ་བཅོན་གྱིས་སྤྱི་དཔོན་མ་མེར་བའི་དོན་ལ། ཐང་པོ་ཆེ་དང་འཕྲོང་རྒྱས་མ་
ཆུན་པར་སྒོམ་པ་ཤྱག་རེན་དམག་ལ་འཕྲོན་པའི་ཁྱེན་ཏེན་ལ། སྤྱན་མ་བརྒྱ་སྒོར་ལ་
གཏོགས་པའི་དཀར་པོ་ས་ཤུལ་འདུག[196] ཅེས་བྱང་མོད་ཀྱང་། དོགས་གཞི་
ཆེན་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་ནི་འབྲི་བྱང་སྤྱན་མངའ་གྲགས་པ་འབྱུང་གནས་མཆོག་ཕྱི་ལོ་
༡༢༣༥ ལོར་སྤྱ་ཐུང་ལས་འདས་པ་དང་། ཉོར་དོར་རྟ་བོད་ལ་ཡོང་བའི་དུས་ཆེས་
ཕྱི་ལོ་ ༡༢༩༠ ཡིན་པ་གསལ་གྱི་འདུག་ན། དུས་སྐབས་དེའི་ལོ་ཆོགས་ཐང་ཐན་
བུའི་དཀར་ཁག་འདུག་ན་ཞིབ་པའི་གནས་ཚུལ་གང་ཡིན་ངེས་པར་བརྟག་དབྱང་བྱ་
དགོས་པ་ཞིག་ཏུ་སྒྲུང་ངོ་ །

གང་ལྟར་ཡང་ཉོར་དོར་རྟ་བོད་ལ་ཡོང་བ་ནས་ཉོར་ཁྲིམས་བོད་ལ་དར་ཡོད་
པ་ནི། 《དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས།》 ལས་ཀྱང་། དེ་ནས་མི་རིང་བར་རྒྱལ་པོ་
རྣམ་པར་དཀར་བའི་ལས་ལ་འཇུག་པའི་བསམ་པ་སྤྱེས་ཏེ་རྒྱ་སྤྱན་དང་། དཔོན་པོ་
དོར་རྟ་བོད་དུ་བཏང་བར་སོག་མངའ་མོར་བབས། རྗེ་སྤྱན་སྤྱེན་པོ་ཆེ་ལ་དུན་ཐང་
དུ་བྱོན་ཏེ། སྒོམ་པ་ཤྱག་རེན་སྤྱ་ལེན་དུ་བཏང་བ་གསོད་པར་བཅུམས་པ་ན། སྤྱན་
སྤྱེན་པོ་ཆེས་སྒོལ་མ་ལ་གསོལ་བ་བཏབ་པས་རྩོམ་བབས་པར། སྤྱན་སྤྱེན་
པོ་ཆེ་ལ་གུས་པར་བྱས་ཏེ། བོད་ཤིང་སྒོ་ཅན་པལ་ཆེར་གྱི་བབས་སྒྲངས་ནས། ཤར་
ཀོང་པོའི་ཡུལ་ཡན་ཆད་ནས། རུབ་བལ་པོ་དང་། ལྷོ་མོན་ལ་ཐུག་པ་ཚུན་ཆད་གྱི་
བཅོན་པོའི་མཁར་རྣམས་བསྐྱེལ་ཞིང་། བོད་མ་རྒྱལ་པོའི་ལྷང་ལས་མི་འདའ་བའི་
རྒྱལ་ཁྲིམས་བཅོན་པོས་གཉའ་བ་གནན་ཏེ་པོ་བྲང་ཆེན་པོར་པོ་ཉ་བ་མངགས་ནས།

196. རྒྲངས་ཀྱི་པོ་ཏི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྤྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག་ ༡༡༡

111

བོད་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་རྒྱལ་ཁམས་ན། དགེ་འདུན་གྱི་སྤེན་འགྲུ་གདམས་ཆེ། རོ་
བསྐྱེད་ནི་སྤྲུག་ལུང་ཆོས་རྩེ་མཁས། གཟི་བུ་དེ་ནི་འབྲི་ཁུང་སྤྲུག་སྤྲུ་ཆེ། ཆོས་ནི་
ས་སྤྱུ་བ་རྩེ་ཏ་མཁས་པ་འདུག་པས་གང་སྤྲུན་འབྲེན་གྱི་ལུང་སྤྲུལ་ཅིག[197] ཅེས་
འཁོད་པ་དག་ལས་རྟོར་དང་ས་སྤྱིའི་བར་མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བ་མ་བྱུང་གོང་ནས་
རྟོར་ཁྱིམ་ས་ཐོར་རེ་བ་ཞིག་བོད་ཁམས་སུ་དར་ཡོད་པ་ཆོད་དཔག་ཐུབ་ཀྱི་འདུག

དེ་ཡང་《སྤྲུག་སྤྲུག་གསུམ་པ་འབྱུང་གནས་ཀྱི་སྤྱུ་ཆེའི་རིང་བྱུང་བའི་དོན་ཆེན་
འགའི་ལོ་ཆིགས།》ལས། ལྷགས་པོ་གྱི་བའི་ལོ་ལ་རྟོར་རྒྱལ་པོ། ཨོ་ཀོ་ཏ་ཡི་ལུང་
གིས་བོད་ཡུལ་དུ། རྟོར་དམག་ལི་གྱི་ཏ་དང་དོར་ཏ་གཉིས། སྤྲུ་ཕྱི་མངགས་ནས་
མི་ཅ་དུང་གངས་ཅིས། རྟོར་ཁྱིམ་ས་འཇགས་བཅུག་གདན་ས་པག་བྱུང་དང་། འབྲི་
ཁུང་ཐེལ་གྱི་ཞབས་ཏོག་སྤྲུབ་བར་ཕུལ། བོད་ཡུལ་དབུས་གཙང་མངའ་རིས་བསྐྱོར་
གསུམ་ལ། རྒྱལ་ཁྱིམ་ས་ཆོས་ཁྱིམ་ས་འཇགས་པ་རྩེ་ཡི་བྲིན། དེ་གོང་དབུས་གཙང་
མགོ་ལུང་འབྲི་ཁུང་ལ། བྲས་ནས་སྐོམ་པ་ལྷག་རིན་སྤྱི་དཔོན་བྲེད། གཙང་བའི་
དཔོན་ལ་རྩོམ་དཔལ་བ་ལ། གཡོར་ལོ་ཡར་འབྲོག་སྒྲོ་པ་གཞོན་ཏུ་འབྲུམ། མངའ་
རིས་སྐྱོར་གསུམ་རྣམ་པ་དཔའ་ཤི་རྣམས། མོ་མོར་ཁྱིམ་ས་གཙང་ལ་ནི་རྩེ་ཡི་
བསྐྱོར།[198] ཞེས་བྱུང་བ་ལས། བོད་སིལ་བུའི་དུས་སྤྱད་དུ་འབྲི་གུང་བའི་ཆབ་སྤྱིད་
སྤྱོད་ས་ལྷགས་བོད་ཁམས་ལ་ཁྲབ་མེད་དམ་སྤྲུམ་པ་སོགས། སྤྲུབ་སྤེའི་དབུས་
གཙང་མངའ་རིས་དང་བཅས་པའི་ཁྱིམ་ས་དང་ཁྱིམ་ས་དཔོན་གྱི་གནས་ཚུལ་ཡང་
སྤྲུང་ཅམ་ཤེས་རེས་སུ་འདུག་གོ།

197. དག་དབང་ལྗོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེང་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱུང་བྱུངས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ འོག ༩༡

198. རྒྱངས་ཀྱི་ལོ་ཉི་བའི་དུས་ལ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦ འོག ༢༩༦།

ས་བཅད་བཞི་པ། ས་སྐྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་

ལེ་ཆན་དང་པོ། ས་སྐྱའི་སྐབས་ཀྱི་སྤྱི་འཕྲིར་གནས་བབ།

དུས་རབས་ ༡༣ དུས་དཀྱིལ་ནས་ཏྲར་གྱི་དབང་ཤུགས་བོད་ལའང་ཁྱབ་
ཡོད་ཅིང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༣༧༧ ལོར་ཏྲར་གོ་དན་རྒྱལ་པོས་ས་སྐྱ་བཤ་ཆེན་ཏྲར་ཡུལ་
དུ་གདན་ཞུ་གནང་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥༣ ནས་ཏྲར་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོ་དང་འགྲོ་
མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་མཆོད་ཡོན་དུ་གྱུར་བ་སོགས་ལས། ཏྲར་རྒྱལ་སེ་
ཆེན་ཁང་གིས་བོད་ཁམས་སིལ་བྱར་ཐོར་བ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་བྱེ་ནས་དཔལ་ལྷན་
ས་སྐྱ་བར་དབང་ཡོན་དུ་ཕྱལ་སྐྱད།

དེ་ཡང་ཁྲོད་རྫོང་ཁྲ་མ་རག་དབང་ཁྲོ་བཟང་ཞབས་ཀྱིས། རྒྱལ་པོས་ས་བཤ་
(འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ཡིན་དགོས་སྟུགས།) ཁྲ་མར་ཁྲར་(བཀྱར་)བ་ལྟར། ཁྲ་མར་འཛིན་
ཅིང་གྱི་རྫོང་གྱི་དབང་ཞུས། ཡར་བོད་དུ་ཕེབས་བསྐྱོད་གནང་སྐབས་སུ་བིལ་བུ་
སྐམ་ནང་མ་སོགས་འབྲུལ་བ་རྒྱ་ཆེན་བོ་དང་། བོད་ཁྱིམ་རྒྱུ་གསུམ་སྟེ་དབུས་
གཙང་གཉིས་དམ་བ་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ། མདོ་སྟོད་མི་ཡི་ཆོལ་ཁ། མདོ་སྐད་རྟ་ཡི་
ཆོལ་ཁ་སྟེ་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཕུལ་ཅིང་། བོད་ཤིང་སྟོ་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དཔོན་དང་
ཁྲ་མ་བྱུང་འབྲེལ་དུ་བསྐྱོས། དཔོན་ཆེན་ཤུག་བཟང་པོ་བོད་ཁྱིམ་རྒྱུ་གསུམ་གྱི་
དཔོན་དུ་བསྐྱོས་པ་ནས།དཔོན་ཆེན་དབང་ལྷག་བཙུན་འབྲུལ་བར་དཔོན་ཆེན་
ཉི་ཤུ་དང་ལོ་བདུན་ཅུ་དོན་ལྡ། དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱ་བ་བོད་དང་བོད་ཆེན་པོ་ཡོངས་ཀྱི་
རྗེ་བོར་གྱུར། [199] ཅེས་བྱུང་བ་ལྟར་ལགས་སོ། །

199. ཁྲོད་རྫོང་རག་དབང་ཁྲོ་བཟང་གི་གསུམ་འབྲུལ། ཁྱེགས་བམ་གཉིས་པ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་
ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོག ༩༩༥།

འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ནས་དྲ་དཔེ་ཆ་སློབ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་
བར་ས་སྐྱའི་ཁྱིམ་གྲུ་དང་། དཔོན་ཆེན་ཤྲུ་བཟང་པོ་ནས་དབང་བཅོན་གྱི་
བར་བསྐྱར་སྒྲོམ་དང་བཅས་པའི་དཔོན་རབས་ཉི་ཤུ་ཐམ་པའི་རིང་ལ། བོད་ཆོལ་
ཁ་གསུམ་ལ་དཔོན་ཆེན་རེ་བསྐྱོས་ཡོད་ལས་ཆེ། རྒྱ་མཆོན་གང་ལགས་ཤེ།
《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དཔེ་ཆེན་མོ།》ལས། དབང་ཡོན་བར་པ་ལ། ཆོལ་ཁ་གསུམ་སྤུལ་
བའི་རྩ་ལུལ་མངའ་རིས་གྲང་ཐང་མན་སོག་ལ་སྐྱུ་བོ་ཡན། དམ་པ་ཆོས་ཆོལ་ཁ།
སོག་ལ་སྐྱུ་བོ་མན་མ་ཆུ་གྲག་(ཞག)པ་ཡན། མགོན་གམིའི་ཆོལ་ཁ། མ་ཆུ་ཁྲག་པ་
མན། རྒྱ་མཆོད་རྟེན་དཀར་པོ་ཡན། དུད་འགྲོ་རྟེན་ཆོལ་ཁ་དང་གསུམ་པོ་དེ། མི་
རྟོལ་གསུམ་གྱི་འབྲུལ་བའི་ལུགས་སུ་བྱས་ནས་སྤུལ་བར་འདུག་ཅིང་། ཆོལ་ཁ་
རེ་རེ་ལ་དཔོན་ཆེན་རེ་རེ་རྒྱལ་པོ་མཆོད་ཡོན་བཀའ་བློས་སུ་བསྐྱུན་ནས་བསྐྱོས་
མཛད་འདུག[200] ཅེས་བྲུང་།

སྐབས་དེར་ཆོལ་ཁ་སོ་སོའི་དཔོན་ཆེན་སུ་དང་སུ་ཡིན་མིན་སྐོར་ལ་《ཡོན་
རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཉི་ཤི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་མཛད་ཀླུ།》ལས། དབྱུས་གཅིང་ཁྱི་
སྐོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་དཔོན་ཆེན་དུ་ཤྲུ་བཟང་པོ་དང་། མདོ་སྟོད་ཆོལ་ཁའི་དཔོན་
དུ་འོན་ཏྲེ་ཆེན་སྟོན་ཚུལ་དང་། མདོ་སྟོད་ཆོལ་ཁའི་དཔོན་དུ་དགེ་བཤེས་རིན་
བཅོན་བསྐྱོས།[201] ཞེས་བྲུང་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་དག་ལས་ས་སྐྱུ་པས་བོད་དབྱུས་
གཅིང་ཁྱི་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ཙམ་མ་ཟད། མདོ་སྟོད་སྟོད་ཀྱི་ས་ཁུལ་ལ་འདྲ་དབང་
ལུང་བསྐྱར་གྱི་ཡོད་པའི་གསལ་བཤད་གང་ལེགས་བྲུང་འདུག་ལ། རྫོང་རྫོལ་བླ་མ་

200. དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་དཔེ་ཆེན་མོ། སེ་ཁོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༣༥། ༥།

201. ཁོན་ཆེན་དཀྱིན། སྐལ་བཟང་དར་རྒྱས་ཀྱིས་བསྒྱུར། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་ཉི་ཤི་འགྲོ་མགོན་འཕགས་པའི་མཛད་
ཀླུ། གྲུང་གོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ༡༩༩༠། འོག་ ༡༩༥ ནས་ ༡༩༥།

དེན་པོ་ཆེས་དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱ་བ་བོད་དང་བོད་ཆེན་པོ་ཡོངས་ཀྱི་ཇེ་བོར་གྱུར།^[202]
བོད་ཆེན་པོ་ལ་མདོ་སྟོང་སྟོང་གཉིས་སུ་བྱེན་ས་མདོ་སྟོང་ནི་བར་ཁམས་པ་རྣམས་
དང་། མདོ་སྟོང་ནི་ཨ་མདོའི་ཡུལ་ལ་བྱེད་དོ། བོད་ནི་དབུས་གཙང་རུ་བཞེལ་ཟེར་
རོ།^[203] ཞེས་བྱུང་ངོ། །

ས་སྐྱ་དབུས་གཞུང་གི་དོད་མ་འོག་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་དུ་དབྱེ་བ་དང་། ཆོལ་
ཁ་སོ་སོའི་ནང་ཁྲི་སྟོར་དང་། སྟོར་སྟོར། བརྒྱ་སྟོར་སོགས་ཡོད་འདུག དཔེར་ན།
དབུས་གཙང་ཆོལ་ཁོངས་སུ་ཁྲི་སྟོར་བཅུ་གསུམ་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཁྲི་སྟོར་དེ་དག་གི་
ཁོངས་སུ་མ་བསྟུས་པའི་ཀོང་པོ་རྒྱ་མདའ་སྟོར་སྟོར་དང་། ས་སྐྱ་གཞུང་ལ་གཏོགས་
པའི་ལྷ་སྡེ་མགུར་མོ་སོགས་འདུག་པས་ན་ཆོལ་ཁ་གཞན་ལ་འང་རིགས་བསྡེ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༣༧༩ ལོར་ས་སྐྱའི་གཞུང་རྒྱུད་ནང་ཁུལ་གྱི་འགལ་བ་ཆེར་སོང་
སྟེ། དཔོན་ཆེན་དབང་ལྷུག་བཙུན་འབྲུས་ཀྱིས་གཙོ་ས་པའི་ལྷ་ཁང་སྤྱང་དང་།
དཔོན་ཆེན་རྒྱལ་བ་བཟང་པོས་གཙོ་ས་པའི་བཞེ་ཐོག་སྤྱང་སོགས་སྤྱང་གཞན་
གསུམ་བཅས་ཕྱོགས་ཁག་གཉིས་སུ་བྱས་ཏེ། བན་ཚུན་བར་སྤྱིད་དབང་འཕྲོག་ཅོད་
ཀྱི་དམག་འཐབ་དང་གསོད་རེས་མང་ཅམ་བྱུང་བ་དང་། སྐབས་དེར་ཕག་བྱའི་ཁྲི་
དཔོན་བྱང་ལྷུག་རྒྱལ་མཚན་དཔོན་ཆེན་རྒྱལ་བ་བཟང་པོའི་ལྷུག་རོགས་སུ་ལངས་
ནས། དབང་འཁུགས་ཆེ་བའི་དཔོན་ཆེན་དབང་ལྷུག་བཙུན་འབྲུས་ཀྱི་ཕྱོགས་ཁག་
ལ་དམག་བྱངས་ཏེ་ས་སྐྱའི་སྤྱིད་དབང་ཕག་མོ་བྱ་པའི་ལག་རྩ་ཤོར་བ་བཅས་སོ། །

202. རྫོང་རྫོལ་ངག་དབང་རྫོ་བཟང་གི་གསུམ་འབྲུམ། རྟེན་ས་བམ་གཉིས་པ། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༡༡ བོད་རྫོངས་
བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོག ༧༧༥།

203. རྫོང་རྫོལ་ངག་དབང་རྫོ་བཟང་གི་གསུམ་འབྲུམ། རྟེན་ས་བམ་གཉིས་པ། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༡༡ བོད་རྫོངས་
བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོག ༧༨༡།

ས་སྐྱ་པས་བོད་ལ་དབང་ལུང་བསྐྱར་སྐབས་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་ཐད།
ས་རྟོར་མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བར་བརྟེན་ནས་རྟོར་དཀར་དང་། རྟོར་གོས། རྟོར་སྐྱག་
ལ་སོགས་རིན་ཐང་ཆེ་བའི་རྟོར་དུས་ཀྱི་དངོས་པོ་རྟིང་མ་སྒྲ་ཆོགས་ཤིག་ཆོང་འདུས་
ཁག་ཏུ་བྱུང་ཡོད་ཅིང་། ད་དུང་སྒྲ་མ་འཕགས་པས་རྒྱ་ནག་ནས་བོད་དུ་དཀར་ཡོལ་
བཟོ་མི་ཆེད་གཉེར་སྐྱད་བཏང་གནང་བ་སྟེ། ས་སྐྱའི་ཉེ་འདབས་གར་ཞེས་པའི་ལུང་
པར་བཟོས་པས་བོད་ནང་ཐེངས་གཉིས་པའི་བོད་དཀར་བཟོ་སྐྱན་ཡང་བྱུང་ཡོད།

སྐབས་དེར་ཆོང་འདུས་ཁག་གི་དཔལ་འབྱོར་རྣམ་པ་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་
བྱུང་ཡོད་པ་ནི་«རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་།»ལས། ལྷགས་མོ་རྟ་ལོ་རྒྱ་བ་བཅུ་གཉིས་པ་ལ།
གཙང་ཆུ་མིག་རིང་མོར། དབུས་གཙང་མངའ་རིས་ཀྱི་དགེ་འདུན་ཁྲི་སྟག་བདུན་ལྷག་
ལ། ཆོས་འཁོར་བསྐྱོར་བའི་ཆས་ལ། གསེར་སྒང་དགུ་བརྒྱ་ཅུ་ཆ་གསུམ་ཞོ་
གསུམ། དུལ་བྲེ་ཆེན་དགུ། བ་ཕྱིས་དང་། ཟབ་ཆེན་ཡུག་བཞི་ཅུ་ཆ་གཅིག་གོས་
ཡུག་བརྒྱད་བརྒྱ་སྟུང་ཅུ་མོ་བརྒྱད། དར་ཡུག་ལྷ་སྟོང་བརྒྱད་བརྒྱ་ལ་ལྷ་བཅུ་ཙ་
བརྒྱད། ར་སིགས་ཆེན་བརྒྱ་ཉི་ལྔ། སྒྲང་བྱར་དུག་བརྒྱ་དང་གསུམ། མར་ཁལ་ཆིག་
ཁྲི་སྟུང་སྟོང་བདུན་བརྒྱ་ཉི་ལྔ་ཙ་བརྒྱད། བས་ཁལ་སྟུང་ཁྲི་བདུན་སྟོང་བཙུ་བརྒྱད།
ཙ་ཁལ་བརྒྱད་སྟོང་དུག་བརྒྱ། གཞན་ཡང་ཐུན་ཅེགས་གངས་མེད་པ་དང་བཙས་
བསྟེན་བཀྱར་རོ། །ལྷགས་མོ་ཡུག་ལོ་ལ། མདོ་གསུམ་བཀའ་འགྲུར་པོ་ཉི་བརྒྱ་དང་
བཙུ་ལྷ་བཞེངས་པ་ལ། གསེར་རྒྱང་སྟོང་བཞི་དང་ཉིས་བརྒྱ་བདུན་ཅུ་ཆ་གཅིག་
ཞོ་གསུམ་བཏང་ངོ་། །[204] ཞེས་བྱུང་བ་སོགས་ལས་ཤེས་ཀྱིས།

མེ་སྒྲང་ ༡༩༥༠ ལོར་འཕགས་པ་རིན་པོ་ཆེས་ཆུ་མིག་ཆོས་འཁོར་ཆེན་
མོའི་སྐབས་སྟེ། སྐྱེ་བོ་སེར་སྐྱ་འབྲུམ་སྟག་ལོངས་པ་ལ་གཟའ་འཁོར་གཉིས་ཀྱི་རིང་

204. དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ་རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༣༩༥།

བསྟེན་བཀྱར་གཟབ་རྒྱས་གནང་བར་མ་ཟད། དགེ་འདུན་ཁི་སྟག་བདུན་བརྒྱལ་བ་
ལ་དགེ་འདུན་རེར་སྐྱེ་འབྱེད་གསེར་ཞོག་དེ་དང་། སྒྲུ་བྱ་སྒྲུ་སྒྲུ་རེའི་འབྱེད་
གཏོང་མཛད་པ་བཅས་བྱ་བྱངས་འཕོར་ཆེན་དེ་ལྟ་བུར་གསེར་ཞོའི་འབྱེད་ཐོབ་པ་དེ་
སྐྱེ་བྱང་མ་སྤོང་ཞིང་། དུས་མཚུངས་སྒྲུ་བྱ་ཐོན་ཆེན་དེ་ཙམ་སྟེ་བཀའ་ལ་ཐོན་
ཐུབ་པའི་ཐོག་ནས་ཀྱང་སྐབས་དེའི་བོད་ཀྱི་སྒྲུ་ཆས་འཐག་ལས་དང་ཆོང་འདུས་
ཁྱོམ་ར་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་བྱང་ཡོད་པ་མཐོང་ཐུབ། ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥༣ ལོར་ས་སྐྱའི་
ཆོས་ཇེ་སྒྲ་མ་བསོད་ནམས་རྒྱལ་མཚན་ཞབས་ཀྱིས་བོད་དོན་ཨེར་གཙང་ཕྱོགས་ཀྱི་
དགེ་འདུན་སྟོང་སྟག་བཞི་བརྩ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥༤ ལོར་བསམ་ཡས་སུ་དབུས་
ཕྱོགས་ཀྱི་དགེ་འདུན་སྟོང་ཉི་ཤུ་ལ། གསེར་དབུལ་ཞོད་ར་ལ་སོགས་པའི་འབྱེད་
ཐུལ།[205] ཞེས་གསལ་བ་ལས། སྐབས་དེའི་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་རགས་
ཙམ་ཤེས་ཐུབ།

དེ་བཞིན་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ།》ལས། ཕྱི་འབྲོག་བྱང་ཁའི་རི་དྲགས་
ལ། ཞིབ་ཏུ་བརྟགས་ན་རིགས་དགུ་ལས་མེད་བར་བྱས་ཏེ། ཐོ་ར་མོ་ར་གསུམ་ནི།
འཕོང་དང་། གཉན། གནལ་བ་གསུམ། ཐོ་ཡུ་མོ་ཡུ་གསུམ་ནི། རྒྱང་དང་། སྒྲ་བ། རི་
ཐོང་གསུམ། ཐོ་ར་མོ་ཡུ་གསུམ་ནི། ལུ་བ། ཁྱོ་བ། གཙོད་གསུམ། དེ་རྣམས་མ་ཡིན་
པའི་རི་དྲགས་བྱང་ཁ་ན་མེད་ཟེར་གདའོ། །[206] ཞེས་བྱང་བ་ལས། དུས་སྐབས་
དེའི་ཚོན་པ་རྣམས་ཀྱིས་འཆོ་ཐབས་ལས་རི་དྲགས་ཀྱི་རིགས་ཇེ་ཡོད་གསལ་བ་ཤད་
ཐུབ་པ་མ་ཟད། དུས་རབས་ ༡༣ ནས་ ༡༤ པའི་ནང་བཞེངས་པའི་ས་སྐྱའི་ལྟ་ཁང་

205. མང་ཐོས་ལྷ་སྐྱབ་རྒྱ་མཚོ། བསྟན་ཅིས་གསལ་བའི་ཉན་བྱེད། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༥། འོག ༡༩༥།

206. དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཚང་ཆེན་མོ། སི་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག ༤༡༥།

ཆེན་མོ། ངས་རིང་ཆོས་སྒྲེ། དར་སྤྲངས་གསེར་སྒོ་ཁྲོ་གསེར་བཞེངས་སྐབས་ཀྱི་
རྒྱ་མགོན་ལ་བསམ་ནའང་སྐབས་དེར་དཔལ་འབྱོར་གྱི་གནས་བབ་ཆད་མཐོར་
སྐབས་ཡོད་པ་ཆོད་དཔག་ཐུབ་པ་འདུག།

ལེ་ཆན་གཉིས་ལ། ས་སྐྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒོལ་གནས་ཚུལ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༥ ཡས་མས་ནས་ཉོར་དོར་རྟ་བོད་དུ་འབྱོར་ཞིང་ས་སྐྱ་པཎ་
ཆེན་ཉོར་ཡུལ་དུ་གདན་ཞུ་གནང་བ་སོགས་ས་ཉོར་མཆོད་ཡོན་གྱི་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་
དང་སྒྲགས། ས་སྐྱ་བརྗེ་ཏ་ཀུན་དགའ་རྒྱལ་མཆན་མཆོག་གིས་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་
ཉོར་ཁྲིམས་དང་ལེན་བྱ་དགོས་པའི་བསྐབས་བྱ་གནང་ཡོད་པ་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༧ གྱི་
རྗེས་ཙམ་ལ་ས་སྐྱ་བརྗེ་ཏ་ས་བོད་དབུས་གཙང་མངའ་རིས་དང་བཅས་པའི་སྤྱི་བོ་
རྣམས་ལ་སྦྱལ་བའི་བཀའ་ཡིག་གི་ནང་ཉོར་གྱི་ཁྲིམས་ལུགས་བྱས་ན་ལེགས་པོ་
འོང་།[207] ཞེས་གསུངས་ཡོད།

དེ་བཞིན་ཉོར་རྒྱལ་པོས་(ཕྱི་ལོ་ ༡༩༦༠ ལོར་[208])དས་སྐན་བོད་ལ་མངགས་
ནས་བོད་ཉོར་གྱི་འོག་ཏུ་བཅུག་དགོས་པའི་བཀའ་ལ་དས་སྐན་གྱིས་ཉོར་རྒྱལ་
པོར་ཞུས་པ། བོད་བྱ་བ་མི་ཐུ་མོར་འདུས་པ་དང་། ཁྲིང་རང་གི་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཞིག་
རྒྱ་ཉོར་གྱི་ཁྲིམས་རི་བཞིན་མ་འཇགས། སོ་ཁ་རྣམས་ཀྱང་མ་ཚུགས་པར་ཡོད་
འདུག་པས།[209] ཞེས་བྱུང་བ་ལས་གོང་ཞུས་ལྟར་བོད་མིལ་བུའི་སྐབས་ཉོར་གྱི་
ཁྲིམས་ལུགས་འབྲོ་སྤངས་ཆ་ཆང་བ་ཞིག་དར་མེད་པ་ཤེས་ཐུག།

207. དག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། ས་སྐྱའི་གདུང་རབས་དོ་མཆར་བང་མཛོད། རྩེ་བུར། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༩། འོག་ ༡༣༥།

208. ཆབ་སྲེལ་ཆེ་བརྟན་ཕུན་ཚོགས་དང་། རྟོར་བྱང་ཨོ་རྒྱན། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཞུང་ཡི་སྤྲེང་བ། བོད་ལྗོངས་
བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠། འོག་ ༥༠།

209. དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། ཟེ་ཁྲོན་མི་རིགས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༩༧༥།

ཕྱི་ལོ་ ༡༢༩༠ ཅམ་ནས་ཉོར་ཁྲིམས་བོད་ལ་དར་ཡོད་པ་ནི་《རིག་འཛིན་
ཚོད་ལྗེས་པའི་རྣམ་ཐར།》ལས། དེ་ཡན་ཆད་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་གདུང་རབས་ཀྱིས་བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་པོ་མཛད་པ་དང་དུས་བཟང་པོ་རྣམས་རྫོགས་པར་གསུངས། དེ་ནས་རྒྱལ་
རྒྱུད་རྣམས་ས་བོན་ལྟར་ཐོབ། མངའ་རིས་སྟོད་དུ་རྒྱལ་ཕན་མངའ་ཐང་སྟོང་པ་ཡང་
བྱུང། བོད་འབངས་སིལ་བྱར་སོང་སྟེ་ཆོས་ཁྲིམས་སྟེར་དུ་ཆགས། སྐྱགས་པ་མ་ཐུ་
བོ་ཆེ་མང་པོ་བྱུང་ནས། ཆོས་ཀྱི་སྟེ་པ་མང་པོའི་མངའ་ཐང་རྒྱས་པར་མཛད། བོད་
མགོ་མེད་སིལ་བྱར་ལོ་བརྒྱ་དང་བཙོ་ལྷ་བྱུང། དེ་ནས་ཆེ་ཆད་དུག་ཅུ་ཁ་རལ་ལ།
བསྟན་པ་མས་འགྲིབ་ལ་སོང་བས་ལྷ་ས་དང་། བསམ་ཡས། མཐའ་འདུལ། ཡང་
འདུལ་ལ་སོགས་པའི་ལྷ་ཁང་བྱུང་བར་ཅན་རྣམས་ཞིག་རལ་ལ་སོང། མཆོད་པ་
ཆག་པས་མཐའི་འགོང་པོ་བོད་དུ་ཞུགས། དཔུས་གཙང་གཉིས་སུ་གནས་བཞེ་བ་
གནས་ཀྱི་སྐར་མ་ཅམ་ཆགས། ཆོས་ཁྲིམས་སྟེ་རེ་ཚུགས་པས། བོད་རང་བསོ་
ཐུབ་པ་ལོ་དུག་ཅུ། དེ་ནས་ཉོར་གྱི་དཔུང་རྒྱས་ཉ། ཉོར་གྱི་ཡུལ་མིས་ཡང་ཡང་
འཛོམས་པ་ལོ་དུག་ཅུ། དེ་ནས་ཉོར་གྱི་རྒྱལ་པོ་འབགས་པ་འཇམ་དཔལ་གྱི་སྤུལ་
པ་(ཉོར་སེ་ཆེན་ཁང་ལ་གོ་དགོས་པ་སྣང་ངོ་)གཅིག་བྱོན་ཉ། བོད་དུ་ཉོར་ཁྲིམས་ལོ་བྱེད་དང་
གཉིས་བརྒྱ་ཅམ་ཆགས།^[210] ཞེས་བྱུང་ངོ་།

ཡང་《རྒྱལ་རབས་འཕུལ་གྱི་ལྗེ་མིག》ལས། དཔོན་ཆེན་ལ་སྤྲ་བ་ཤྲ་བཟང་
པོ་རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས་བོད་ཆོས་ཁ་གསུམ་ལ་དབང་བའི་དམ་ཁ་བྱིན་ནས་དཔོན་
ཆེན་དུ་བསྐྱོས། རྒྱལ་གཞོན་གྱི་ཁྲིམས་བདག་ངོ་པོ་གོང་རང་ནས་མཛད་དེ།^[211]

210. སྤུལ་སྤྲ་རིག་འཛིན་ཚོད་ཀྱི་ལྗེ་མིག་འཕུ་ཅན་གྱི་རྣམ་ཐར་གསལ་བྱེད་ཉི་མའི་འོད་ཟེར། དཔེ་གཟུགས། ལྷགས་པར། འོག་ ༣༥།

211. བཤེ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པ། རྒྱལ་རབས་འཕུལ་གྱི་ལྗེ་མིག་ བོད་ཐོད་སེ་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༩། འོག་ ༥༧།

ཞེས་དང་། 《སི་ཏུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆན་གྱི་བཀའ་ཆེམས་མཐོང་བ་དོན་ལྡན།》
ལས། དཔོན་ཆེན་རྒྱལ་བ་བཟང་པོ་དང་དབང་བཙུན་གྱིས། ང་ལ་དབྱ་དང་གཞོད་པ་
བྱས་ཏེ། ངས་ཁོང་གཉིས་བཟུང་ནའང་ཟེན། བསད་ནའང་གསོད་ཐུབ་པ་བྱུང་། ངས་
རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམས་དང་། ས་སྐྱ་པའི་བསྟན་པ་ལ་བསམ་ནས་མ་རེག་པ་ཡིན།^[212]
ཞེས་བྱུང་།

ཡང་《བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆན་གྱི་བཀའ་ཆེམས་མཐོང་བ་དོན་ལྡན།》ལས། ལྷ་
མ་ཆེན་པོ་དང་། ཚལ་པ། གཡལ་བཟང་པ་གསུམ་གྲོས་བྱས་ནས། ཁྱོད་ལ་བཟང་
པོ་སེམས་པར་འདུག གཡལ་པག་འབྲུག་པ་བྱུང་ཡང་། རེ་ཞིག་མགོ་ཁོ་བ། ཀྲང་
བ་རྒྱམས། ཡ་ཐོ་མ་བྱེད། ཁྱོད་ཀྱི་མི་བརྒྱ་ཞི་ཡང་ཅི་སྟོན། ལྷ་མ་ཆེན་པོས་ངན་
ཅི་ཡང་བྱེད་ཐབས་མེད། ཁྱོད་ཀྱིས་གཡལ་བཟང་པའི་མི་གཉིས་བསད་པར་སོང་
ན། མི་གཉིས་པོའི་མགོ་དེ། བོང་དུ་ལྷ་མ་ལ་བསྐྱར་ནས། བྱང་རྒྱལ་ངོ་ལོག་ནག་
པོ་ཡིན། རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམས་ལས་སྐྱབ་པའི་མི་སྡེ་ཉེས་མེད་བསད། ཅ་ར་ཁྱ་ཁྱས་ན།
རྒྱུ་བས་གསུང་བའི་ལུང་འབྲུད་པས། ཁྱོད་ཉེས་འགྲོ་བ་ཡིན་གསུངས་པས།^[213]
ཞེས་སོགས་བྱུང་བ་དག་ལས་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པའི་སྐབས་རྟོར་ཁྲིམས་བོད་ལ་
དར་ཡོད་པའི་སྤང་བ་སྟེར་བར་བྱུང་།

དེ་ལྟའི་སྤང་ཚུལ་དེ་ནི་ས་རྟོར་མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བ་སོང་ཡོན་བདག་རྟོར་
རྒྱལ་པོས་མཆོད་ཡུལ་ལྷ་མ་ས་སྐྱ་བས་སྦྱོང་བའི་བོད་ནང་དཀའ་ཁག་བྱུང་སྐབས་
དཔུང་རོགས་དམག་ཁྲིམས་བཏང་བ་ཞིག་ལས། དོན་དུ་སྤྱིར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་
དང་ཡང་སྟོས་བོད་ཁྱི་སྟོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཁྲིམས་བདག་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་པ་ཡིན་

212. རྒྱངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟླན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦། འོག་ ༥༥།

213. རྒྱངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟླན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦། འོག་ ༡༡༡།

པ་ནི། «ས་སྤྱི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད།» ལས། འདི་ལ་(འགྲོ་མགོན་ཐུག་
ན་ཕྱི་ལོ་ ༡༣༣༩ ནས་ ༡༣༩༥)ཉོར་རྒྱལ་པོ་སེ་ཆེན་གྱིས། ས་ལེན་དབང་གི་ལུང་དང་།
གསེར་ཐམ་ཐོང་ཕྱི་གཡས་གཡོན་གྱི་ཁྱིམ་ས་ར་དང་། ཉོར་གྱི་ཆས་སུ་བཅུག་ཏེ་བོད་
ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྱིམ་ས་བདག་ཏུ་བསྐྱོས།^[214] ཞེས་དང་། མང་ཐོས་སྤྱ་སྤྱབ་རྒྱ་
མཚོའི་«བསྟན་ཅིས་གསལ་བའི་ཉིན་བྱེད།»ལས། འགྲོ་མགོན་འཕགས་པར་ཏི་ཤིའི་
མཚན་གསེལ། དབང་ཡོན་དུ་བོད་ཁྱིམ་སྐོར་བཅུ་གསུམ་ལུལ། ཁྱིམ་སྐོར་བཅུ་གསུམ་
ནི་སྟོ་བྱང་གཉིས། རྩ་ཞལ་གཉིས། ལྷ་ཤངས་གཉིས་ཏེ་གཅང་ལ་དུག་གཡལ་པག་
གཉིས། རྒྱ་ཆལ་གཉིས། འབྲི་སྟག་གཉིས་ཏེ་དབུས་ལ་དུག་ཡར་འབྲོག་ཁྱིམ་སྐོར་དང་
བཅས་བཅུ་གསུམ་ཡིན་ལ། འདི་ནས་བརྒྱུད་བོད་ཁམས་ཐམས་ཅད་དཔལ་ལྷན་ས་
སྤྱ་བས་ལུགས་གཉིས་ཀྱིས་བསྐྱངས་སོ། ^[215] ཞེས་བྱང་བ་ལས་ཤེས་ནུས་སོ། །

གལ་པོ་ཆེ་ལ་ནན་ཏན་གྱི་ཆུལ་དུ་ཁྱེས་ན་«དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱ་དབྱངས།»
ལས། འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་ནས་འགྲོ་མགོན་བསོད་ནམས་པའི་བར་དུ་
ལུང་གིས་(ས་སྤྱི་གོང་མས་ལུང་གིས་)བསྐྱོས་པའི་དཔོན་ཆེན་གཅིག་གཉིས་སྤར་ལུང་དང་
བཅས་པའི་ཉི་ཤུའི་བར་དུ་དབུས་གཅང་ཆོས་ཀྱི་ཆོལ་ཁ། མདོ་སྟོད་མའི་ཆོལ་ཁ།
མདོ་སྟོད་ཉིའི་ཆོལ་ཁ་སྟེ། བོད་ཆེན་པོའི་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱལ་ན་
མངའ་སྤྱར་ཅིང་། བྱང་པར་ལ་སྟོད་སྟོ་བྱང་། ཀྱར་མོ། རྩ་མིག་ཤངས་དང་། ཞ་ལུ་
སྟེ་གཅང་ཁྱི་དུག་དང་། རྒྱ་མ། འབྲི་གུང་། ཆོལ་པ། ཐང་པོ་ཆེ་པ། པག་གྲུ། གཡལ་
བཟང་སྟེ་དབུས་ཁྱི་དུག་དབུས་གཅང་གི་ས་མཚམས་སུ་ཡར་འབྲོག་ཁྱི་བསྐྱོར་

214. དག་དབང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། ས་སྤྱི་གདུང་རབས་ངོ་མཚར་བང་མཛོད། རྩ་བུ་ཕྱི་ལོ་ ༡༣༣༩ ལོག ༡༣༣༡

215. མང་ཐོས་སྤྱ་སྤྱབ་རྒྱ་མཚོ། བསྟན་ཅིས་གསལ་བའི་ཉིན་བྱེད། བོད་སྤྱིངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༥། ལོག ༡༩༩༥

གཅིག་མེ་བོད་ཁྲི་བསྐྱོར་བཅུ་གསུམ་གྱི་ཉེས་ལ་ཆད་པ་དང་བཟང་ལ་བྱ་དགའ་སྟེར་
བ་སོགས་ཁྲིམས་ཀྱི་བྱེད་པ་ནི། སྐར་སྐལ་པའི་དཔོན་ཆེན་ཤྲ་བཟང་པོ་དང་།
དེའི་རྗེས་སུ་ནམ་མཁའ་བརྟན་པ་སོགས་དཔོན་ཆེན་དགའ་ཞིག་འདེན་ཡང་དཔོན་
ཆེན་སྐུ་མ་རྣམས་སྟར་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་ལུང་བསྐྱར་བ་ནི་མ་བྱུང་ངོ། །[216]
ཞེས་བྱུང་བ་ལས་ཤེས་ནུས་སོ། །

ཡང་ཡ་གོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོའི་《དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས།》
ལས། དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱ་པས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྲོན་ལ་དབང་ལུང་བསྐྱར་
ནའང་། གཤུང་བརྒྱུད་ཞལ་ངོ་རྣམས་ཐུགས་འདོད་ཀྱི་འཐེན་སྤྱོད་སོ་སོར་སོང་
ཞིང་། དཔོན་ཆེན་རྣམས་ཀྱང་ཉིག་མི་ཆགས་པར་སྤོ་ལེན་མང་བ་གོང་མའི་(ས་སྐྱ་
གོང་མར་གོ་དགོས་པ་སྣང་ངོ། ཞིབ་འཇུག་པའི་མཆན།)ཁྲིམས་ཀྱང་ཉོར་གྱི་ཤན་ཤོར་བའི་ཉང་ཐོམ་
སོགས་ལ་བརྟེན། ཐང་སྟོད་དང་མཐོ་དམའི་རིགས་དང་། བྱུང་པར་ཉོར་ཁྲིམས་ལ་
མི་བསད་ན་སྟོག་ཆབ་ཏུ་སྟོག་གཏོང་བས་མཆོན་པའི་ཁྲིམས་རྣམས་སྤིག་པའི་ལས་
ཤས་ཆེ་བར་བརྟེན།[217] ཞེས་བྱུང་།

འོན་ཀྱང་། 《ས་སྐྱའི་གཤུང་རབས་ངོ་མཆར་བང་མཛོད།》 ལས། ས་སྐྱ་བརྟེ་
ཏས་དབུས་གཙང་མངའ་རིས་དང་བཅས་པའི་ཡོན་མཆོད་བྱ་སྟོབ་ལ་སྤྱིངས་པའི་
བཀའ་ཡིག་ནང་། རྒྱལ་པོ་བྱང་རྩལ་སེམས་དཔའ་འདི་སྤྱིར་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་
པ་དང་། སྐྱོས་དགོན་མཆོག་གསུམ་ལ་ཤིན་ཏུ་གྲུས་ཁྲིམས་ལུགས་བཟང་པོས་

216. རག་དབང་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༠། འོག་ ༡༠༩།

217. རག་དབང་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༠། འོག་ ༡༣༩།

འཁོར་ཐམས་ཅད་ལ་ལེགས་པར་སྐྱོང་ཞིང་།^[218] ཞེས་དང་། རང་ཤེས་ཁྱིམ་ས་
ལུགས་འཁུར་ཤེས་ན། རྒྱལ་ཁམས་ཐམས་ཅད་ལ་པན་པར་བྱ་སྟུང་པའི་ལུགས་
དགོངས་བཟང་པོ་འདུག་པའི་ཞེས་དང་། སྐྱོས་ཁྱིེད་རང་གི་མི་སྡེ་བོད་ནུམས་ལ་
ཁྱིམ་ས་ལུགས་ལེགས་པར་སྐྱོབ་ས། སྐྱིད་དུ་འཕུག་པ་ངས་ཤེས་གསུངས།^[220]
ཞེས་ས་པམ་གྱི་བཀའ་ཡིག་ནང་འོ་སྐོལ་མི་སྡེ་དན་ལ་གྱོང་བས་ཐབས་སྣ་ཆོགས་
ཀྱི་སྐོན་ས་བྱོས་པས་ཐར་དུ་རེ།^[221] ཞེས་དང་། བོད་དན་ལ་གྱོང་པའི་སྐོབ་ས་ཀྱིས་
བན་དང་གཡོག་གི་བྱེ་བྲག་མ་གཏོགས་པ། དཔོན་བོར་བསྐོས་པ་ཡ་ལ་རེ་འགའ་
ཅམ་ལས་མ་མཐོང་།^[222] ཞེས་པའི་བཀའ་ཡིག་དག་ལས། བོད་སིལ་བུའི་སྐབས་
བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ནང་ཁྱིམ་ས་མེད་ཀྱི་བྱ་སྐྱོད་ཉ་ཅང་དར་བ་དང་། བོད་མིས་ཉོར་
ཁྱིམ་ས་འཁུར་ཤེས་ནས་ཉོར་ཁྱིམ་ས་ལའང་དཀའ་ཁག་དེ་ཅམ་མེད་པ་ས་སྐྱ་པཱི་
ཉའི་བཀའ་ཡིག་ལས་གསལ་པོ་ཤེས་ངེས་སུ་འདུག

སྤྱིར་དཔལ་ལྷན་ས་སྤྱིའི་སྐབས་སུ་ཁྱིམ་ས་སྐོར་ལ་《མཁས་བྱུབ་ཐུས་
སྲད་པ་ཅངས་བྱམས་པ་རྩི་རྩི་རྒྱལ་མཆན་ཞབས་ཀྱི་བཀའ་འཁུམ།》ལས། ས་
སྤྱིའི་དཔོན་ཆེན་དུག་པ་འཕན་ཡུལ་བ་དཔོན་ཆེན་གཞོན་དབང་འདིའི་རིང་ལ་བྱེ་
གསལ་ཆེན་མོ་དང་དབུས་གཙང་གི་ཁྱིམ་ས་ཀྱི་གཞི་ཆ་པལ་ཆེ་བ་བྱས།^[223] ཞེས་

218. བཀའ་བང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། ས་སྤྱིའི་གདུང་རབས་རོ་མཆར་བང་མཛོད། རྩི་ལོ་ ༡༠༠༥། འོག་ ༡༣༦།

219. བཀའ་བང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། ས་སྤྱིའི་གདུང་རབས་རོ་མཆར་བང་མཛོད། རྩི་ལོ་ ༡༠༠༥། འོག་ ༡༣༦།

220. བཀའ་བང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། ས་སྤྱིའི་གདུང་རབས་རོ་མཆར་བང་མཛོད། རྩི་ལོ་ ༡༠༠༥། འོག་ ༡༣༦།

221. བཀའ་བང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། ས་སྤྱིའི་གདུང་རབས་རོ་མཆར་བང་མཛོད། རྩི་ལོ་ ༡༠༠༥། འོག་ ༡༣༧།

222. བཀའ་བང་ཀུན་དགའ་བསོད་ནམས། ས་སྤྱིའི་གདུང་རབས་རོ་མཆར་བང་མཛོད། རྩི་ལོ་ ༡༠༠༥། འོག་ ༡༣༧།

223. ས་སྐྱོང་ལུགས་ཀྱི་ཆོས་སྐོར་ཐོགས་བསྟུས་བོད་བཙུན་པ། བོད་ཐོད་ས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་།
ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧། འོག་ ༤༠།

དང་། 《དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱོད་བྱུངས།》ལས། དེ་རྗེས་ཀྱུན་གཞོན་དང་གཞོན་
དབང་གཉིས་ཀྱི་རིང་ལ་དབྱུས་གཙང་གི་བྱེ་གསལ་ཆེ་མོ་དང་ཁྲིམས་[224]ཀྱི་
ཞིབ་ཆ་བྱས།[225] ཞེས་དང་། 《འབྲུལ་གྱི་མེ་ལོང་།》ལས། དཔོན་ཆེན་ནི་ས་སྤྱོད་
པའི་ཁྲིམས་བདག་དང་ནང་ཆེན་ནི་ནང་གི་གཉེར་པར་འདུག[226] ཅེས་གསལ་བ་
ཅུ་ལས། སྐབས་དེའི་ཁྲིམས་ཡིག་འདི་ཡིན་ཞེས་མཆོ་བ་མོ་འཇུགས་ལུལ་མེད་
ཀྱང་། ཁྲིམས་ཀྱི་གནས་བབ་གང་འཆོམ་ཞིག་བཀའ་ཤོག་ཁག་དང་། བྱོད་དོན་
ཐག་གཅོད་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་ཁག་ནས་ཤེས་རྟོགས་ཐུབ་པ་འདུག།

དེ་ཡང་འགྲོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་སྤྱོད་གཤེགས་སྐུན་དང་འབྲེལ་བའི་
སྐོར་ལ་དཔོན་ཆེན་ལ་ཉར་ཁྲིམས་བཅད་པའི་གནས་ཚུལ་སྐོར་《སྤྱི་དོན་རྒྱལ་
རབས།》ལས། དེར་སོག་པོའི་དམག་བྱ་རྒྱུ་རྒྱུ་དུ་འབྱོར། དཔོན་ཆེན་བཟུང་
བཀྱིགས་ཐོག་ནི་བ་བྱས་པར། ངས་སྐྱ་མ་ལ་མ་གྲུས་བ་དང་། ཐུགས་དང་འགལ་
བའི་ལས་ཀ་བྱེད་རྒྱ་པར་བཞག་ མི་ལམ་དུ་འང་འོངས་མ་སྤོང་། ང་ལ་འོངས་བ་
དང་། འབྱོད་པ་གང་ཡང་མེད། དེར་བཞེན་ངའི་སྤྱོད་པར་པོ་བཅད་ཀྱང་ཁྲག་དཀར་
པོ་ཐོན་ཡོང་། ཞེས་བརྗོད་ཅིང་། སོག་དཔོན་དེས་ཁྲིམས་ཀྱི་དག་བཤེར་གང་ཡང་
མ་བྱས་པར་དཔོན་ཆེན་སྤྱོད་གཅོད་རྒྱུའི་ཉིན་དེར་ཁྲིམས་ཀྱི་རྩ་བོ་ཆེ་བརྒྱུངས་ནས།

224. འདིར་འཁོད་པའི་ཁྲིམས་ཀྱི་ནང་དོན་ཡང་དམག་ཁག་དང་། ཞིང་པའི་དབྱུ་ཁལ་བསྐྱ་སྐབས་ས་སྤྱོད་ཀྱི་རིམ་པ་
བྱེ་བ་དང་། ས་ཆ་བཟང་བཅོད་མི་མང་ཅུང་བཅས་ཀྱི་དོས་ཡོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་གཞིགས་ཏེ་ཁྲུ་ཐོབ་ཆེ་ཆུང་
གི་དབྱེ་བ་བྱེ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་མཁས་དབང་ལོ་བྱང་ཨོ་ཁྱུན་གྱིས་མཛད་པའི་བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་
སྤྱོད་བྱུངས་ཀྱི་འབྲེལ་བའི་ནང་བཏོད་འདུག།

225. དག་དབང་སྐོར་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱོད་བྱུངས། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༠། སྟོན་ ༡༠༣།

226. པཎ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པ། རྒྱལ་རབས་འབྲུལ་གྱི་མེ་ལོང་། བོད་རྒྱུངས་མི་དམངས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༩། སྟོན་ ༥༥།

ཁྱིམ་ས་སར་འབྲིང་ཡོང་སྐབས་དཔོན་ཆེན་གྱིས་གོས་དཀར་པོ་བྲི་མ་མེད་པ་ཞིག་
དང་། ལྷ་ནག་པོ་ཞིག་གྱོན་ཏེ་འབྱོར། དེར་སོག་པོའི་དཔོན་གྱིས་ཉེས་པ་བསྐྱགས་
ཏེ་སྤྲོ་གཙང་པའི་སྐབས་ཐོག་མར་ཁྲག་དཀར་པོ་ཚུ་འདྲ་བ་ཞིག་སྤྲུ་རྒྱུ་རེར་བོན་
པའི་རྗེས་སུ་ངོ་བོ་ཁྲག་ཏུ་འགྱུར་ཞེས་སྐྱེད། [227] ཞེས་དང་།

ཡང་《རྒྱལ་རབས་འབྲུལ་གྱི་ལྷ་མིག》ལས། ཕྱི་ལོ་ལྷགས་སྤུལ་ལ་སེ་ཆེན་
གྱི་ལུང་གིས་ཉོར་དམག་བོད་དུ་ཤོར་ཏེ། ཉང་སྤྲད་བྱ་རོག་རྫོང་ནས་དཔོན་ཆེན་
བསད། དེ་ཡང་ཁོ་འཆི་ཁར་གོས་དཀར་པོ་དང་ལྷ་ནག་པོ་ཞིག་གྱོན་འདུག་པའི་
གཏམ་ཕྱིས་སུ་རྒྱལ་པོས་གསན་ནས་ཉེས་པ་མེད་པའི་བཅར་དགོངས་ནས་དམག་
དཔོན་རྣམས་ལ་བཀའ་བཀྱོན་པེབས་པ་ཡིན་འདུག [228] ཞེས་དང་། 《དབྱིད་ཀྱི་
རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས།》ལས། ཉོར་དམག་གིས་བྱ་རོག་རྫོང་པ་བ། དཔོན་ཆེན་
བསད། བྱ་རོག་རྫོང་དམག་གི་ཁྱིམ་ས་རྩ་བརྩུང་། །སྤྲིང་མེད་པོ་ཆོ་གསེར་ཕྱེ་ཚུ་
ལ་འབོ། ། [229] ཅེས་བྱུང་།

གོང་གསལ་ཡིག་ཆ་ཁག་ལས་《དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས།》ལས།
དཔལ་ལྷན་ས་སྤྲུ་པས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྱོན་ལ་དབང་ལུང་བསྐྱར་ནའང་།
ས་སྤྲུ་པའི་ཁྱིམ་ས་ལ་ཉོར་གྱི་ཤན་ཤོར་པའི་ཏང་ཐོམ་སོགས་ལ་བརྟེན། ཐང་སྟོད་
དང་མཐོ་དམའ་ཅི་རིགས་པ་དང་། བྱང་པར་ཉོར་ཁྱིམ་ས་ལ་མི་བསད་ནས་སྒོག་

227. ལྷ་སྐབས་དབང་བླག་བདེ་ལྷན། བོད་ཀྱི་མིང་དོན་རྒྱལ་རབས། རྫོང་ཆ། བོད་གཞུང་ཤེས་རིག་དཔར་ཁང་། ཕྱི་
མོ་ ༡༩༩༩། ཞོག ༩༩།

228. བཏ་ཆེན་བསོད་ནམས་གྲགས་པ། རྒྱལ་རབས་འབྲུལ་གྱི་ལྷ་མིག་ བོད་ཡོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༩། ཞོག ༡༩།

229. དག་དབང་རྫོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས། མི་རིགས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༠། ཞོག ༩༩།

ཚབ་ཏུ་སློབ་གཏོང་བས་མཆོན་པའི་ཁྲིམས་ཆས་སྤྲེལ་པའི་ལས་ཤུགས་ཆེ་བར་
བརྟེན།^[230] ཞེས་བྱུང་བ་བཞིན་ཁྲིམས་ཀྱི་དག་བཤེར་ཞིབ་ཆགས་མེད་པ། ཁྲིམས་
དཔོན་ནས་རང་ཆོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་པའི་སྤང་ཚུལ་ཤུགས་ཆེན་མངོན་ལ། ནམ་རྒྱུན་
རང་རེ་བོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཉེས་མེད་ཉེས་ཁྲིམས་པོག་ཚུལ་མཆོན་པའི་སྐད་ཆར།
སྐྱེ་དམར་པོ་བཅད་ཀྱང་ཁྲག་དཀར་པོ་ཐོན། ཞེས་དང་། མི་དཀར་པོ་ལ། ལྷ་ནག་
པོ་གཡོག་བྱུང་། ཞེས་པའི་བརྗོད་རྒྱུན་དེ་ཡང་སྐབས་དེ་དུས་ནས་བྱུང་བའི་ཤོད་
སྐོལ་འདུག་པའོ།^[231] ཅེས་འཁོད།

སྐབས་དེར་བོད་དུ་ཆབས་ཆའི་གནས་ཚུལ་སྒྲག་ཆེ་ཤོར་ནས་ཞིབ་དཔྱད་དུ་
ཁྲིམས་དམག་ཅེས་པ་ཞིག་ཡོང་གི་ཡོད་པ་ནི། བོད་གི་གནས་ཚུལ་དེ་བྱུང་སྐབས་
«སི་ཏུའི་བཀའ་ཆེམས་མཐོང་བ་དོན་ལྡན།»ལས། ལྷ་མ་ཆོས་རྒྱལ་འཕགས་པ་
འིན་པོ་ཆེ་ས་སྐྱར་བཀྲུགས་དུས་དཔོན་ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟང་པོས་མ་གཞོ་བར།
ལྷ་མའི་སྐྱ་གསུང་ཐུགས་ལ་པོག་པ་ཇི་སྟེད་ཅིག་བྱས་འདུག་ཀའང་། བཀའ་བཀྱོན་
འིང་མོ་སྐད་ཀྱི་བཀའ་པོག་ཅིག་མཐོང་འདུག་པ་མིན་པ། དཔོན་ཆེན་ལ་ཅ་ར་བྱས་
པའི་སྐད་ཀྱང་མ་ཐོས། བྱིས་རྒྱལ་བྱ་ཆེན་པོ་ཇིན་གིར་གྱིས་གསན་ནས་བོང་མའི་
བྱང་དུ། ལུས་པས། མི་ཆེན་ཟམ་ཁ། བྱང་འིན་ནམ་མཁའ་ཏ་ལ་སོགས་པའི་ཁྲིམས་
དམག་ཡོང་ནས། བོང་མའི་ལུང་དང་། ཁྲིམས་དམག་གིས་བྱ་རྟོག་ཆང་པལ། དཔོན་
ཆེན་ཀུན་དགའ་བཟང་པོ་བསད་འདུག་པའོ།^[232] ཅེས་བྱུང་བ་ལས་ཤེས་ཀྱས་སོ། །

230. དག་དབང་ཚོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱད་བྱངས། མི་འིགས་དཔེ་སྤྲེལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༠། སྟོན་ ༡༣༩།

231. ལྷ་སྐབས་དབང་ཐུག་བདེ་ལྡན། བོད་ཀྱི་མིང་དོན་རྒྱལ་རབས། རྟོད་ཆ། བོད་གཞུང་ཤེས་འིག་དཔར་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༥། སྟོན་ ༡༩༩།

232. རྒྱུང་ཀྱི་པོ་ཏི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ཚྱོད་སྐུ་མི་དམངས་དཔེ་སྤྲེལ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། སྟོན་ ༡༡༥།

ཡང་རྟོར་རྒྱལ་པོའི་ལུགས་སུ་རང་གི་མངའ་འོག་ཏུ་བསྐྱས་པ་རྣམས་ཞིང་
དུ་ཁོངས་ནས་དེའི་དཔོན་དུ་རྒྱལ་བརྒྱད་དང་། བྲུ་མག་པ་སོགས་བསྐློས་པའི་
ལུགས་འདུག་པ་བཞིན། རྟོར་རྒྱལ་པོ་སེ་ཆེན་གྱིས་འགྲོ་མགོན་ཕྱག་ན་རྟོར་གྱི་
ཆས་སུ་བཅུག་སྟེ་རྒྱལ་པོ་ཉིད་ཀྱི་སྲས་མོ་མེ་ཁ་མདུན་བཅུན་མོར་གནང་བ་མ་
ཟད། ས་ལེན་དབང་གི་ལུང་དང་གསེར་ཐམ་ཐོང་བྱི་གཡས་གཡོན་གྱི་ཁྲིམས་ར་
དང་ཆོལ་ཁ་གསུམ་གྱི་ཁྲིམས་བདག་ཏུ་བསྐློས་ཡོད། འོན་ཀྱང་དུས་སྐབས་དེའི་རྟོར་
ཁྲིམས་ཀྱི་འགྲོ་སྐྱེད་སྤྱི་ལྟ་བུ་ཡིན་ནམ་སྟུམ་ན།

དེ་ཡང་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ།》ལས། རྒྱལ་ཁབ་ས་ཆེན་པོ་འཇགས་
དགོས་པའི་དོན་ལ། རྒྱལ་པོ་ཡབ་སྲས་ལའང་། རོ་བསྐྱེད་མེད་པའི་སྟན་བསྐྱལ་ཁུ་
བ་དང་། རྒྱལ་བརྒྱད། མི་དཔོན་རྣམས་ཀྱིས་བསུས་པ་བཅོས་པ་དང་། བྲུ་བ་རྟོར་བ་
བྲས་ན། འཆོས་པ་དང་། སྐྱོན་འཛིན་པའི་ཁྲིམས་ར་ཐའི་ས་གསུམ་ཡོད་པའི། ཀྱའི་
ཐའི་ཁྲིམས་ར། ཉའི་ཏུན་ཡོད། སི་ཐའི་ཀམ་ཆང་ཏུན་ཡོད། གནམ་ཐའི་ཉང་བྱི་ཏུ་
ན་ན་ཡོད་དོ། ཐའི་ས་གསུམ་གྱི་འོག་ན། སྐོན་ཉང་སི་ཉི་ཤུ་ཅ་བཞི་ཡོད། ས་ཆེན་
ལང་། སོན་ཏ། བཞིན་མིང་། ཅ་རྟོ་ཅ་རྟོ། དེ་རྣམས་ཁྲིམས་ཀྱི་འགག་བཞི་ཡིན།
དེ་བཞིའི་སྐོར་ལ། ཁྲིམས་ར་དུག་བཞི་ཉི་ཤུ་ཅ་བཞི་ཡོད་པའོ། [233] ཞེས་བྱུང་།

དཔལ་ལྷན་ས་སྐྱས་བོད་ལ་དབང་ལུང་བསྐྱར་བའི་སྲིད་དབང་ཉམས་པ་དེ་
ཡང་གཅིག་ནས་ཁྲིམས་སྐོལ་འགྲོ་སྐྱེད་ས་ལེགས་པོ་མེད་པས། ཁྲིམས་གཅོད་སྐབས་
ཁྲིམས་འཁྲོག་བྲས་པ་ལས་བྱུང་བཞིག་ཡིན་པ་ནི། དང་པོ།《སི་ཏའི་བཀའ་ཆེམས་
མཐོང་བ་དོན་ལྡན།》ལས། རང་རེའི་བཟའ་བ་སྐྱེད་མངགས་གཞུག་བྱེད་པ་རྣམས་
དང་། ལྷ་ཤིང་ཏུ་ལག་བསྐྱལ་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་། རོ་བས་ཁྱར་ཐག་ལྷེ་བའི་རྣམ་

233. དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། ཟེ་ཁྲིན་མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༩༥་ན།

པ་དང་། ཟ་འདོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོང་བར་འདུག་པ། འདི་རྣམས་ལ་འང་ས་ས་ནས་ཟ་འདོད་
དང་། གཙེར་བ་མི་ཉན་ཅིང་། ཁྲིམས་དམ་དགོས། རྒྱའི་ཡུལ་དུ་ཁྲིམས་མ་འཇགས་
བའང་། གསེར་ཡིག་པ་(བང་ཆེན་རྣམ་གཡོག་པོ་)དང་མངག་གཞུག་པ་(གོང་མའི་བཀའ་ཡིག་
སྐུལ་མི་བང་ཆེན་)ཆོའི་ཟ་འདོད་ཀྱིས་ལན། སྟོན་འབྲི་ཁུང་བའི་བསྟན་པ་སྟོམ་པ་ཤུག་
རིན་གྱི་དུས་སུ་དར་ནའང་དུས་བྱིས་ཉམས་པ་དེ། ཟ་འདོད་དང་ཁྲིམས་མེད་མང་
པོ་དེས་ལན་པ་ཡིན། ས་སྐྱ་པ་ཡང་སྤྲ་མ་ལས་ཉེ་གནས་དབང་ཆེ། དཔོན་ཆོལ་ས་
དཔོན་སྐྱ་རྣམས་དབང་ཆེ། ཐམས་ཅད་ལས་ནག་མོ་དབང་ཆེ་བས། ད་ས་སྐྱ་བའི་
བསྟན་པ་ཉམས་པ་འདི་ཡིན་པས། སྟོན་རྣམས་གོ་བར་གྱིས་ལ་རང་རེའི་སྤེའདི་
ལ་བཟང་བ་དང་། བདེ་བ་སྦྱིད་པ་འདོད་ན། ཐམས་ཅད་ཀྱིས་སྦྱིད་པ་ངན་པ་རྣམས་
སྟོངས། མིག་ཐུར་ལ་བཟླ་བ་མ་བྱེད། སྦྱིད་པ་དང་། དཔེ་ལུགས་བཟང་པོ་རྣམས་
བྲན་པ་གྱིས། དེ་ལྟར་བྱས་ན། བདེ་བ་དང་། སྦྱིད་པ། བཟང་བ། དགེ་ཞིང་བཟ་ཤིས་
པ་ཡོང་ངོ། །[234] ཞེས་དང་།

བྱི་ལོ་ ༡༣༩༩ ལོར་སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཆོན་ལ་སྤྲེ་གདོང་གོང་མའི་ཁྲི་
དཔོན་གྱི་གོ་ས་བྱུང་ཇེས། གཡའ་བཟང་པ་དང་། ཆལ་པ། འབྲི་བྱང་པ་སོགས་ཁྲི་
དཔོན་གཞན་དག་གི་བརྟུན་བཙུགས་ལ་ཁྲིམས་གཏུག་དང་འཐབ་ཅོད་ཀྱི་ཐོག་ནས་
ཡ་ལན་བཅའ་ཞིང་། སྐབས་དེའི་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་འགས་ཁྲི་དཔོན་གཞན་ཆོའི་
ངན་རྒྱལ་བྱས་ནས་ཁོང་ལ་སྤང་བྱག་དང་། བྲག་གཞོན། ཐ་ན་བཙུན་འཇུག་སྐྱེ་སྟོ་
ལ་ཤིང་གཡོགས་པ་དང་། ཀོ་ལྷག་དང་པང་ག་འགས་རྒྱག་པ་སོགས་མནར་གཅོད་
ཆད་མེད་བྱས་ཀྱང་། སི་ཏུ་བྱང་ཆུབ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་ཞུས་པ་མེད་པའི་ཁྲིམས་
མ་བྲན་དང་ཁྲིམས་མ་བྲན་མིན་པའི་བྱ་བར་དེ་ལན་འདི་འཇལ་གྱི་ཡར་ལངས་བྱས་

234. རྒྱངས་ཀྱི་ལོ་ཉི་བའི་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟར་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག་ ༣༥༥།

བ་དང་། སྐབས་དེར་ས་སྐྱའི་སྒྲ་མ་བཟང་པོ་དཔལ་བའི་གདུང་རྒྱུད་ལྷམ་མི་འབྲ་བ་
རྣམས་སྤྲུག་ས་མ་མཐུན་པར་སྒྲ་བྲང་ཁག་མང་དུ་གྲེས་བ་དང་གཤམ་འོག་དཔོན་
རིགས་རྣམས་ཀྱང་ཕྱོགས་ཕྱོགས་སུ་རྒྱགས་ནས་དབང་ཆར་ཚོད་འཐུག་གི་ཟིང་
སློང་རིམ་པར་ཐོན་སྐབས། སི་ཏུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆོན་གྲིས་ས་སྐྱའི་ལག་ནས་
སྤིང་དབང་ཐོབ་པ་བཅས་སོ། །

དེ་ཡང་《རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ།》ལས། དེ་མཆོམས་ས་འབྲི་འཐུགས་
བའི་འགོ་ཚུགས། བོད་དུ་ཁྱིམ་ས་ཀྱི་བརྟུགས་(གཏུག)བཤེར་ལ་ཕྱོགས་ཕྱོགས་ནས།
མི་བྲག་བ་འགོ་དགོས་བྱུང་དུས། དཔོན་ཆེན་ཤྲ་བཟང་པོ། དགེ་བཤེས་རིན་ཆེན་
བཙུན་འབྲས། རིན་པོ་ཆེ་སྟོན་ཚུལ་གསུམ་མོ། སྒྲ་མ་དང་། བསྟན་པ། གདན་ས་ཆེན་
པོའི་བྱིས་ལ་བསམ་སྟེ། སྒོས་སྒྲངས་ནས་བྱོན། ཁྱིམ་ས་སྤྲུགས་སུ་སོང་བས། ཆལ་
གུང་ཐང་ནས་པོ་བྲང་ཤང་ཐོའི་བར་ལ། ཨན་ཁུར་ནས། ཀང་ཐང་ལ་བྱོན། བོད་དུ་
གཏུག་བཤེར་ལེགས། ས་སྐྱ་པའི་བྱ་བ་རྣམས། གང་འདོད་ལེགས་པར་བྱུབ་ནས།
ཡར་འཁོར་དུས། ཁོང་རྣམས་ས་སྐྱ་ལ་ལུས་ཆེ་བའི་མི་གསུམ་དུ་གྲགས་པ་བྱུང་
ཞིང་། ཆེན་པོར་གྱུར།^[235] ཅས་དང་། 《སོག་བརྒྱུག་པ་རྫོ་གོས་རྒྱལ་པོའི་གསུང་
འབུམ།》ལས། དཔོན་ཆེན་ཤྲ་བཟང་པོས་རྒྱལ་ཁྱིམ་ས་བསྐྱངས་པས། བོད་ཁམས་
བདེ་ཞིང་སྦྱིད།^[236] ཅས་བྱུང་།

སྐབས་དེར་ཁྱི་སྟོར་སོ་སོར་རང་རང་གི་ཁྱིམ་ས་སྐོལ་ཡོད་པ་ནི། 《བོད་
རྩི་ལྷ་བཙན་པོའི་གདུང་རབས་མངའ་རིས་སྤྲད་གུང་ཐང་དུ་རྩི་ལྷ་བྱང་བའི་ཚུལ་
དེབ་ཐེར་དྲངས་ཤེལ་འབྲུལ་གྱི་མི་ལོང་།》ལས། དེ་སྐབས་འགོ་མགོན་ཆོས་རྒྱལ་

235. སྟག་ཆང་དཔལ་འབྱོར་བཟང་པོ། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆང་ཆེན་མོ། སི་ཁྱོན་མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥། འོག་ ༩༠༥།

236. སོག་བརྒྱུག་པ་རྫོ་རྒྱལ་རྒྱལ་པོའི་གསུམ་འབུམ། བོད་དང་པོ། འོག་ ༡༡།

འཕགས་པས་ཆ་བོ་འབྲུམ་སྡེ་དགོན་ལ་སྐྱབས་སུ་བབས་པའི་དབང་གིན་རྒྱལ་ས་
དང་། དངོས་པོའི་གནང་སྤྲེས་གྲུ་ལོ་མ་པ། དེ་བཞིན་ལུགས་གཉིས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་
བདུན་ཅི་ལྟ་བུ་བསྐྱལ་བ་དང་། ལྷམ་གྱི་ལྗོངས་སུ་ཆགས་པའི་པ་གཞིས་དུད་ཆེན་
བརྒྱ་ཉེ་དོན་དུ་སྟོང་འཁོར་གནང་ནས། ཡར་འབྲོན་ཁར་སྐྱ་ཆ་གཞོན་བུ་འདི་ལ་
ལོ་གསུམ་མ་སྟོ་ན་གྲགས་པའི་གཏམ་མི་ཐོབ་ཅེས་བ་ཡིན་པས། ཁྱོད་ཀྱི་ཡིད་ལ་
ཇི་ལྟར་འདོད་པ་དེ་ལྟར་བྱོས་ཤིག་པའི་བཀའ་ཤེས་སྐྱར་དུ་བསྐྱལ། རྒྱབ་གཉེར་
དཔོན་ཆེན་ཤུ་གྲ་བཟང་པོ་དཔུང་དང་བཅས་པ་མངགས་ནས་ལྷམ་སྐལ་མངའ་
རིས་གྲང་ཐང་དུ་ཕེབས།

སྐབས་དེར་གྲང་ཐང་སྟོ་བཞི་ཞེས་བཞེད་བར་ཤིང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བས། སྐར་མངའ་
དབང་དུ་མ་བསྐྱུས་པ་ཐོག་མར་དེ་རྣམས་དབང་དུ་བསྐྱུ་བར་དགོངས་ནས། སྡེ་བཞིའི་
མཁན་པོ་བཞི་བཀྲའ་སྟེ་ཁབ་གོང་གི་སྟོ་བཞིར་ཨན་བཅུག་སྟེ། ཉོར་གྱི་ཁྲིམས་སྐལ་
ལྟར་ཁྲིམས་རྩ་བརྒྱུད་ས། ཐོ་རྟགས་ལྷུར། རྩ་བུ་སྤྲང་ནས་ར་རོ་ཆེན་པོས་ཆམས་
རམ་འཛིགས་འཛིགས་ལྟར་དུ་འདི་སྤྲད་ཅེས། གྱི། ཐམས་ཅད་ཉོན་ཅིག་གནམ་ལ་
ཉི་མཱ་བྱུང་གཅིག་ས་ལ་གོང་མ་མཆོད་ཡོན་ཞེས་སྟན་པ་འབྲུག་ལྟར་དུ་སྟོག་པ་དེ་མ་
ཐོས་སམ། ད་ལྟའི་གྲང་ཐང་ཁབ་པ་འདི་བོད་རྒྱལ་པོའི་གདུང་རྒྱུད་ཇི་མ་མེད་པ་ཆོས་
རྒྱལ་སྟོང་བཅན་སྐམ་པོ་དང་། ཁྲི་སྟོང་ལྗེ་ཕྱུ་བཅན། ཁྲི་རལ་པ་ཅན་སོགས་ཀྱི་རྒྱུད་
པ་མང་པོས་བཀྲའ་བའི་རིགས་ཡིན་པར་མ་གོ་འམ། དེ་ལ་དང་སངས་སྡེ་སྟོ་བཞི་བཅན་
རྒྱུང་ཁབ་པ་དང་ལྷ་ཞེས་ངོ་མཐོན་དུ་སྤྲེས་པ་ཁྲིམས་ཆེན་པོ་དང་འགལ་བ་མི་བཟང་
པ་ཡིན་པས་ཆད་པ་སྤྲད་གྲུ་ཐོབ་པ་གོ་དགོས།^[237] ཞེས་ཁྲིམས་བསྐྱགས་ཤིང་།

237. བོད་རྩི་ལྟ་བཅན་པོའི་གདུང་རབས་མངའ་རིས་སྤྲད་གྲང་ཐང་དུ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི་ཚུལ་དེ་བ་ཐེར་དྲངས་ཤིག་འབྲུལ་གྱི་
མེ་ལོང་། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེར་ཁག་ལྡ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྤྲད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོག ༩༡

དེ་ནས་ཁྱིམ་ས་ཆིག་ཏུ་བསྐྱགས་པ་དེས་པ་རོལ་པོར་ལན་ཆ་ཇི་བྱུང་རྟོག་
ཞིབ་བྱེད་པར་གསང་བའི་སྒོ་ནས་ཉན་ན་རྟོག་ཆེན་པོ་བཏང་བར། བརྗེ་ཆོ་ན་རེ།
འོ་ཅག་གི་མཁན་པོ་ནམས་ཀྱི་སྐུ་ལ་ཉེས་པ་བྱེད་ན་བཟོད་ཐབས་མེད་པས་ང་ཆོས་
སློག་དང་བསྐྱོས་ཏེ་སྐོལ་བར་བྱའོ། །སྤྲིག་མོ་ཅམ་བྱས་ན་འཇགས་ལ་འགེལ་ན་
དེང་སངས་སྐུ་བའི་ཁ་གཏད་དུ་སྐྱས་ཀྱང་མི་ཆོག་པས་ཅི་ཟེར་ཉན་པ་ལས་འོས་
མེད་ཟེར་བ་གོ་ནས། དེའི་སངས་ཉིན་ཁྱིམ་ས་གཏམ་དུ་འོ་ལགས་སོ། །ཁྱེད་ནམས་
ཀྱི་ཡུར་ཀྱི་བྱེད་པར་དཔགས་ན་ཁྱིམ་ས་ཅི་ཡང་ཐོབ་པར་སྒྲུང་མོད། དེད་ཀྱི་ཆོས་
རྗེ་ཉིད་ཞི་བ་ལ་བྱམས་པའི་བྱགས་མངའ་ཞིང་། ཁྱེད་ནམས་ཀྱང་རབ་ཏུ་བྱུང་བའི་
ཚུལ་ཅན་དུ་འདུག་པ་ན། ད་ལམ་ཉེས་མེད་དུ་འཛོག་པས་ཕྱིན་ཆད་རྒྱལ་རྗེ་ཁབ་
པའི་ཞབས་སྤྱི་ཐོར་ལོངས། བཀའ་གསུང་ཅི་སྐྱབ། དད་གུས་ཀྱི་ཞོ་ཤ་ལུམ་ཅིག

གཤམ་སྤྲིད་དེ་ལས་འགལ་ན་དྲག་པོའི་གཤེར་ཡོང་ངེས་ཡིན་པས་ཡིད་ལ་
འཇགས་པ་གིས་ཞེས་དོན་གཞན་ལ་པབ་པའི་གཅིགས་སམ་ཡི་གེ་སྒྲངས་ཤིང་།
ཟང་ཟེང་གིས་ཀྱང་ཁོ་ཆོའི་ཡིད་མགྱ་བར་བྱས་པས་ཁོ་ཆོས་སྤར་གྱི་ཐོ་ཅའི་སྤྱོད་
པ་སྒྲངས་ཤིང་། གུས་པ་ལྟར་ལེན་པའི་འབངས་སུ་བྱས་པ་བཅས་དེ་སྤར་མངའ་
འོག་སྤེ་ཆེན་མིང་དུ་བརྒྱ་ཆོ་ཞེས་འབོད་ཀྱང་དོན་དུ་སྤོང་ཆོར་སྤྱིལ་བ་བཅུ་གསུམ་
དུ་གཏན་ལ་པབ།^[238] ཅས་བྱུང་ངོ་། །བཀའ་རྒྱ་གཏོང་སྤངས་དེ་ནི་བོད་ལ་དུས་
འགྱུར་མ་བྱུང་གི་བརྗོད་འགྲོས་དང་ཏ་ཅང་འབྲ་ཆེ་བས་ན། ས་སྤྱིའི་དུས་སྐབས་
ནས་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་པའི་བར་ཁྱིམ་ས་ཡིག་གི་བརྗོད་འགྲོ་ལ་འགྱུར་བ་ཆེར་
ཕྱིན་མེད་པའང་ཤེས་བྱལ།

238. བོད་རྗེ་ལྷ་བཙན་པོའི་གདུང་རབས་མངའ་ངེས་སྤྲད་གྱང་ཐང་དུ་ཇི་ལྟར་བྱུང་བའི་ཚུལ་དེ་བ་ཐེར་དྲངས་ཤེལ་འབྲུལ་གྱི་
མེ་ཡོང་། བོད་ཀྱི་འོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེར་ཁག་ལྟ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྤྲན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོག ༩༡

ས་བཅད་ལྔ་པ། བག་གུའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་

ལེ་ཆེན་དང་པོ། བག་གུའི་སྐབས་ཀྱི་སྲིད་འབྲུར་གནས་བབ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥༩ ལོར་ཕྱི་སྲིད་པག་མོ་གྲུ་པའི་སྲིད་དབང་དབུ་བརྟེན་ཤིང་། བག་གུས་བོད་ལ་དབང་ལུང་བསྐྱར་རིང་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་། རིག་གཞུང་། དཔལ་འབྲོར། འཇུགས་སྤྱན་སོགས་ས་སྐྱ་པས་མང་རྫོང་བཏིང་བའི་ཐོག་ཡར་རྒྱས་ཆེན་པོ་ཕྱིན་ཡོད་པ་བོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་དང་ཁག་གི་ནང་གཅིག་མིན་དུ་འཁོད་ཡོད། བག་མོ་གྲུ་པས་བོད་དབུས་གཙང་གི་ཁྲོན་དུ་རྫོང་ཆེན་བརྒྱ་གསུམ་ཀྱི་སྲིད་འཛིན་ལམ་ལུགས་བཞེས་པར་མ་ཟད། ལོ་འཁོར་གསུམ་རེའི་མཆོམས་ནས་རྫོང་དཔོན་བཞེ་ལེན་དང་། དུལ་ལུང་ཞི་བདེའི་ཆེད་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་སྟེ་བཙོ་ལྔ་གཏན་འབེབས་གནང་ཡོད།

རྫོང་ཆེན་བརྒྱ་གསུམ་ནི་《ཁྲོང་རྫོལ་སྐྱ་མའི་གསུང་འབུམ།》ལས། ཅེད་ཐང་སྟེ་གདོང་རྫོང་། འབྲོགས་རྒྱས་ཕྱིར་བར་སྟག་ཅེའི་རྫོང་། འོལ་དགའ་སྟག་ཅེའི་རྫོང་། དབུས་སྟོད་ཀྱི་རི་སྟག་ཅེའི་རྫོང་། བག་དཀར་གསང་སྟགས་བདེ་ཆེན་རྫོང་། འཕན་དུལ་ལྷན་གྲུབ་རྫོང་། གཞིས་ཁ་སྟེ་ལུ་རྫོང་། སྲིད་ཤོད་སྟོད་ཡར་རྒྱབ་གོང་དཀར་རྫོང་། རྩ་ལུར་ལྷན་པོ་ཅེ་རྫོང་། ཡར་འབྲོག་དཔལ་དེའི་རྫོང་། རོང་རིན་སྐྱངས་རྫོང་། ཉང་སྟོད་རྒྱལ་མཁར་སྟག་ཅེའི་རྫོང་། ཉང་སྟོད་བ་ནམ་ལྷན་གྲུབ་རྫོང་སྟེ་མཁར་རྫོང་བརྒྱ་གསུམ་བཅིགས་པ་བྱུང་། [239] ཞེས་འཁོད།

བག་གུའི་ཁྲི་རབས་ལྔ་པ་མི་དབང་བྲགས་པ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་རྫོང་དཔོན་དུ་

239. ཁྲོང་རྫོལ་དག་དབང་ལོ་བཟང་གི་གསུམ་འབུམ། ཁྲིགས་བཅ་གཉིས་པ། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༢༡ བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟར་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ འོག་ ༩༩༡

སྒོན་རྒྱུད་གཏན་འཇགས་བསྐྱོས་པ་དེས། ས་གནས་དཔོན་རིགས་ཀྱི་སྲིད་དབང་
 སྟོབས་ལྷགས་ཡིག་གསར་དུ་ཐོན་པ་དང་། སྡེ་གཏོང་གོང་མའི་ཁྲི་ལ་གདུང་རྒྱུད་
 ཀྱི་ཁྲིད་ནས་རབ་དུ་བྱུང་བ་མ་གཏོགས་ནག་ཆང་གི་སྒྲོན་གྱུར་རིགས་ཐེབས་མི་
 ཆོག་པ་དེ། གུན་དགའ་ལེགས་པའི་སྐབས་གདུང་རྒྱུད་སྐྱུ་བོ་ཡང་གོང་མའི་ཁྲི་
 ལ་ཐེབས་ཆོག་པ་བཞོས་པ་དང་། སྡེ་གཏོང་གོང་མའི་བདག་མའི་པ་ཁྲིམ་རིན་
 སྤངས་པས་དཔོན་ཆ་བ་ཐེལ་གཏོང་བྱས་པ་སོགས་ལས། བག་གླའི་སྲིད་དབང་
 ཉམ་དམས་སུ་གྱུར།

ཕག་གླའི་སྐབས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་ཐད། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༠༩ ལོར་
 ལྷ་སའི་སྒོན་ལམ་ཆེན་མོ་ཚུགས་སྐབས་ཀྱི་རྒྱ་བོན་ཐད་གསེར་སྤང་དགུ་བཅུ་གོ་
 གཉིས་དང་། མར་རྒྱ་མ་ཐུམ་ཁྲི་བདུན་སྟོང་བརྒྱ་མེད་དུ་གྱུ་ཞུ། ཉམ་དང་ཅམ་པ་
 ཆིག་ཁྲི་བརྒྱད་སྟོང་ཉིས་བརྒྱ་བཅུ་གཅིག་ ༤་དཀར་སྤང་བཞི་བཅུ་ཞེ་གཅིག་བཅས་
 གནང་བ་གསལ་ལ། དེ་རྗེས་དགའ་ལྗན་དང་། འབྲས་སྤངས། སེ་ར་བཅས་གདན་ས་
 དང་དཔོན་སྡེ་གྲ་ཆང་ཁག་ཆགས་ཡོད་ཅིང་། དེ་དག་ཏུ་བོད་ཁྲོན་ཡོངས་ནས་སྒོ་བ་
 གཉེར་བ་ཁྲི་ཐག་ལ་ཉེ་བ་འདྲུ་འཛོམས་བྱས་ཡོད། དཔོན་སྡེ་གྲ་ཆང་དེ་དག་གི་འཆོ་
 བའི་མཐུན་རྒྱུན་ནི་ཞིང་འབྲོག་གི་གཞིས་ཀ་ཁག་ནས་འཁྲི་སྐབ་བྱེད་དགོས། གནས་
 ཚུལ་འདི་ལས་དུས་སྐབས་དེའི་རིང་གི་བོད་ཁུལ་གྱི་ཞིང་ལས་དཔལ་འབྱོར་གནས་
 བབ་ལ་ཆོད་དཔག་ཐུབ་ལོ། །

ད་དུང་གྲུབ་ཐོབ་ཐང་སྟོང་རྒྱལ་པོས་སྤྲུགས་ཟམ་རི་སྟེང་ཅིག་གསར་འཛུགས་
 གནང་ཡོད་པ་ལས་བཞོ་རིག་ལག་ཅལ་དང་། རྒྱལ་ཅེ་ཁུལ་དུ་ཁ་གདུན་དང་སྟོ་ཁ་སྟེ་
 བདེ་ཞོལ་དུ་ཤད་མ་སྤྲུག་འཐག་འགོ་ཚུགས་པ་བཤད། [240] སྐབས་དེར་ལྷ་སའི་

240. 陈崇凯, 西藏地方经济史, 甘肃人民出版社。2008. □□2

སྒོན་ལམ་ཆེན་མོ་དང་འབྲས་སྤྲངས་དབྱར་ཆོས་སྐབས་མི་ཆོགས་ཆེ་བའི་སྐབས།
བེན་ཁ་རྒྱལ་ཤོས་ཀྱི་ཆོང་རྩ་ཞི་སྒོས་དང་། མཁུ་རྩ་སོགས་ཡིན། ལྷ་ས་འཛི་ཆོང་
གཉེར་རིམ་བཞིན་འཕེལ་རྒྱས་ཕྱིན་པ་དང་། གཙུག་ལག་ཁང་དང་། བར་སྐྱོར་ཅམ་
མ་ཟད། ལྷ་ས་འཛི་སྤང་བཞི་ལ་འང་ཆོང་རྩ་ཆགས་ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

ལེ་ཆེན་གཉིས་པ། མི་ཏུ་བྱུང་བ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་ཁྱིམ་སྡེ་དགོངས་པ།

མི་ཏུ་བྱུང་བ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་པག་བྱའི་སྤྱིད་དབང་ཆགས་འཛིག་གི་
འགག་རྩར་ཐུག་སྐབས། རྒྱལ་བ་བཟང་པོ་གཙོས་པའི་ས་སྐྱའི་དཔོན་ཆེན་འགས་
ཁྱིམ་སྡེ་འཁྲིག་དན་རྩས་གཞོན་ཕྱེལ་ཀྱང་། སྐབས་དང་བསྐྱེད་ནས་ཁྱིམ་སྡེ་མ་ཐུན་
ལ་ཁྱིམ་སྡེ་མ་ཐུན་གྱི་ལན་དང་། ཁྱིམ་སྡེ་འགལ་ལ་དེ་དང་འཆོམ་པའི་འཐབ་ཁྲོལ་ལག་
བསྟར་གནང་བ་ལ་བརྟེན་ནས། པག་བྱའི་སྤྱི་སྤྱིད་ཉག་སྤྱི་མཐར་ལྷུངས་ཀྱི་གནས་
ལས་བསྐྱབས་ཏེ་རིམ་བཞིན་སྤར་གསོ་བྱུང་བའི་བརྒྱུད་རིམ་ཁོང་ནས། འཛིག་ཉེན་
གྱི་བྱ་བ་རྒྱུག་འཛིང་ཅན་དག་ལེགས་སྐྱབ་ཡོང་བ་བྱེད་འདོད་ན། མི་ལྷག་བསམ་དང་
ཉམས་སྤྱོད་ཆ་རྒྱས་ཅན་རྣམས་ལ་ཐབས་རྩས་འདི་རྒྱ་དེ་གལ་ཏེ་ཅང་ཆེ་བ་ཞིག་
ཡིན་པ་ལས། རང་བསམ་བཤེན་རྒྱུ་མས་ཀྱི་ཁེངས་རྒྱུ་བྱེད་མི་རུང་བ། དེ་བས་
ཀྱང་མི་མང་ལ་སེམས་ཁུར་དགོས་པ་དང་གོང་ལོག་བར་གསུམ་ཆང་མས་ཁྱིམ་སྡེ་
ལ་ནན་ཏུར་བྱེད་དགོས་པའི་ངེས་ཤེས་ཟབ་མོ་འཕྲོངས་པ་བརྟེན། རང་གིས་ཁྱིམ་སྡེ་
སྤང་བ་མ་ཟད་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ལ་འང་པག་མོ་བྱ་པའི་སྤྱི་སྤྱིད་རྒྱུ་གནས་དགོས་
ན། ཡང་དང་པོར་ཁྱིམ་སྡེ་གཞི་ནན་པོ་སྤང་དགོས་པའི་སྐོར་གསུངས་ཡོད།

དེ་ཡང་《བྱུང་བ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་བཀའ་ཆེམས་མཐོང་བ་དོན་ལྡན།》ལས།
སང་ང་འཛིན་པའི་དོ་རྒྱབ་དེ། མགོན་པོ་དཔལ་དུ་དབེན་ཤུ་ཆེ་གཞི་ལ་བཞག་ནས།

གཞོན་ཏུ་བཟང་པོ་དང་། མགོན་པོ་རྒྱལ་མཆོན། །ཤུ་འབྲུམ། མགོན་རིན། བསམ་
བྱུལ། གུན་དགའ་གྲགས་པ་སོགས་རྒན་པ་རྣམས་ལ་ཀ་བཞི་སྟེང་དུ་ཆོག་ལབ་པ་
ལ། སང་དང་གཡལ་བཟང་པའི་ཁྱི་དཔོན་ལ་ཨན་བརྒྱབ་ནས། གཏུགས་བཞེར་
བྱེད་པ་ཡོད་ཅིང་། སྤྲགས་བདེན་ཐོག་ཏུ་གཏོང་བའི་ཆ་དོན་ནི་ཡོད། ཡིན་ནའང་
དཔོན་ཆེན་འདི་ཆོག་མི་བརྟན་པ་དང་། རྩོགས་སྒྲོར་མོ་ནས་དམག་གི་གྲབས་བྲས།
ཆོལ་པའི་གོ་ཆ་རྣམས་ཀྱང་ཆུ་གཞུང་ལ་ཡོང་གི་འདུག་ཟེར། གལ་ཏེ་མགོ་གཡོགས་
བྱུང་ན། རང་རེས་འཐབ་པས་སྤྱབ་པ་ནའང་ཁྱིམ་ས་ལ་མི་ཡོད་བས་པམ་ལེན།[241]

ཞེས་བྱུང་བ་ལས་ས་སྤྱི་དཔོན་ཆེན་གྱི་བྱ་སྟོན་མ་རུང་བར་ཁ་གཏད་གཙོག་
སྤྱབ་པའི་གདེང་ཆོད་ཡོད་ཀྱང་། དེ་ནི་གཞུང་ལ་གྱེན་ལོག་གི་བྱ་བར་སོང་གཤེས་
ཁྱིམ་ས་དང་འགལ་བས་པམ་འཁུར་དགོས་པའི་བསྐྱབ་བྱ་གནང་ཡོད། དེ་བཞིན་རང་
རྩོགས་ནས་ཁྱིམ་ས་འགལ་ལ་ཅ་ར་བྱེད་དགོས་པའི་ནན་སྒྲུལ་གནང་བའི་སྒྲོར་ལ།
བྱང་ཆེན་རིན་པོ་ཆེ་ཤངས་ཕྱའི་ཀོ་སྟེ་ན་བཞུགས་དུས་གནང་བའི་བརྟེན་ཡིག་ལས།
ཁྱེད་རང་རྣམས་འཇང་འཕྲང་ཡན། བརྒྱ་སྒྲོར་ཁོག་རྣམས་སྤྱ། སྐར་གྱི་བཅའ་ཁྱིམ་ས་
བྱེད་གྱི་ཡོད་པ་བཞིན་རང་ས་བྱུངས། ཐེལ་ཡོད་བར་གསུམ་ནས་ཁྱིམ་ས་མེད་བྱེད་
མི་བྱུང་ན། ཁྱི་སྟོན་རྒྱུང་རྒྱུང་གིས། ཁྱིམ་ས་མེད་ཐོབ་རྒྱལ་བྱེད་མི་བྱུང་ན་ཅ་ར་བྲས་
པ་ལ་འགལ་བ་མེད།[242] ཅས་དང་། མི་སྤྱིའི་ཁུལ་དུ་འང་ཟ་མ་ཤ་བྱེ་ལས་སྤྲག་པ་
དཔོན་སྤྲུལ་ཀྱང་མི་ཟ་བ། རང་ནས་ཐེལ་ཅེ་མེད་པར་ཟ་མ་འུ་ལག་མ་སྤྲུལ། སྐར་
བས་ཀྱང་ཁྱིམ་ས་དམ་པ། ཁ་མཆུ་ཞེ་བཞག་ལ། སོ་ནམ་བྱེད་དུ་མ་འཇུག།[243]

241. རྒྱངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སློབ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག ༡༧༡

242. རྒྱངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སློབ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག ༣༩༩

243. རྒྱངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སློབ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག ༣༩༦

ཅེས་བྲུང་།

བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆོན་པས་ས་སྐྱ་པའི་ལག་ནས་སྲིད་དབང་སྤངས་པ་དང་
སྒྲགས། ས་སྐྱའི་སྲིད་དབང་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ཁྲིམས་ཁྲིམས་བཞིན་
མ་བཅས་པ་ལས་བྱང་པའི་ཉེས་སྦྱོན་ལ་ངེས་ཤེས་ཟབ་འཛོངས་ཀྱིས། དག་གྲུའི་
སྲིད་དབང་རྒྱན་གནས་བརྟན་ལྷིང་ཆེད་བཀའ་ཆེམས་བཞག་རྗེས་རབས་པ་རྣམས་
ལ་འང་ཁྲིམས་མིག་འབྲས་ལྟར་ཉ་ར་བྱེད་དགོས་པའི་ཞལ་ཆེམས་བཞག་ཡོད་པ་
ནི། «བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆོན་ཐུངན་འདས་ཚུང་ཞལ་ཆེམས།»ལས། ཁྱོད་ལྟ་
རྒྱལ་མཆོན་གོས་ལུས་གང་གིས་ལ་སྟེ་གདོང་དུ་ཤོག་མུར་ངའི་འདོད་བཞེད་དང་།
བྱང་ཚུགས། བྱ་བ་བྱེད་ཚུལ་རྣམས་བྱ་བས་སྤངས་ལ། གཙོ་བོར་ཁྲིམས་ཆེན་པོ་
གཉིས་(རྒྱལ་ཁྲིམས་དང་ཆོས་ཁྲིམས་)མིག་གི་འབྲས་བུ་ལྟར་ཉ་ར་བྱེད།[244] ཅེས་དང་།

ཕྱི་སྲིད་ལ་གཏོགས་པ་རྣམས་ཀྱི་སྦྱོང་བར། མི་དམངས་ཡི་མི་ཆད་པའི་
སེམས་ཁུར་ཁུར་ལ། ཉེ་རིང་། འོགས་ཆ། སློས་མི། སློས་སྦྱོང་མེད་པར། ཀྱན་གྱི་
མ་ལྟ་བུ་ཞིག་གིས།[245] ངའི་ཐུངན་ལ་སྦྱད་བཏགས་པའི་སྦྱོད་སྦྱང་རྣམས་
སུ་ཁྲིམས་མེད་འཕྲོག་བཅོམ་མ་བྱེད། ཁྲིལ་ཅན་གྱི་ཐུངན་མ་གཏོགས། ཁྲིལ་མེད་
ཀྱི་ཐུངན་མ་བྱེད། དཔོན་སའི་བསྐྱོ་གཞག་ཁྲིམས་སྒྲིམ་པ། ཐད་ཐད་ཀྱི་(སོ་
སོའི་)བྱ་བ་ལ་འབད་བ་ཐོན་བྱས་ནས།[246] ཞེས་སོགས་བྱུང་ངོ་། །

བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་གསལ་འདེབས་ཚུན་དུ་ཡང་ཁྲིམས་བཞིན་བྱ་བ་
སྒྲུབ་དགོས་པའི་སྦྱོན་པ་གནང་ཡོད་པ་ནི། «གསལ་འདེབས་རིང་མོ།»ལས། ང་

244. ཆངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦། འོག་ ༣༩༥།

245. ཆངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦། འོག་ ༣༩༠།

246. ཆངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་དུ་རྒྱས་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སླུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦། འོག་ ༣༩༡།

ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་ལྟེ་ཡིན་པ་བཤད་སྲོལ་ཡོད་མོད། སི་རུ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོན་གྱི་
བཀའ་འབྲུམ་ནང་ཁྲིམས་བཅུན་གནང་དགོས་ཀྱི་བཀའ་སློབ་མང་པོ་མེད་པ་
ལས། ཞལ་ལྟེ་དེ་འདྲ་ཞིག་གཏན་འཁེབས་གནང་བའི་སྐོར་གང་ཡང་གསུང་མེད་ལ།
དེ་འདྲ་ཞིག་ཡོད་པ་ཆིག་རྩུ་ཅམ་ལའང་མཛལ་རྒྱུ་མེད། འོན་ཀྱང་། ཡགོང་ས་ལྷ་བ་
ཆེན་པོས་སི་རུ་བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆོན་གྱིས་《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་ལྟེ་གསར་
བཙུ་གནང་བའི་སྐོར་ལ་《བོད་ཀྱི་དེ་བ་ཐེར་དེ་བྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐུ་དབྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་ཞལ་
འདི་ལྟར་འཁོད་འདུག

དེ་ཡང་སྐར་དཔལ་ལྡན་ས་སྐྱ་བས་བོད་ཅམ་མ་ཟད། བོད་ཆེན་པོའི་རྒྱལ་
ཁམས་ལ་མངའ་སྐྱུར་ནའང་། གདུང་རྒྱུད་ཞལ་ངོ་རྒྱལ་ས་སྤྱགས་འདོད་ཀྱི་འཐེན་
ཕྱོགས་སོ་སོར་སོང་ཞིང་། དཔོན་ཆེན་རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱི་མི་ཆགས་པར་སློ་ལེན་
མང་བ། གོང་མའི་ཁྲིམས་ཀྱང་རྟོར་གྱི་ཤུན་ཤོར་བའི་རྟོར་ཐོས་སོགས་ལ་བརྟེན།
ཐང་ལྟོད་དང་མཐོ་དམའ་ཅི་རིགས་དང་། བྱང་པར་རྟོར་ཁྲིམས་ལ་མི་བསད་ན་
སློག་ཆབ་རུ་སློག་གཏོང་བས་མཆོན་པའི་ཁྲིམས་རྒྱལ་སྤྱོད་ཀྱི་མི་ལས་ཤིག་
ཆེ་བར་བརྟེན། བོད་ཆོས་རྒྱལ་གོང་མའི་ལུགས་སྲོལ་བཟང་པོ་དགེ་བ་བཅུས་གཞི་
བཟུང་བ་འདི་ཉིད་སི་རུ་སྐད་གཙོ་བོར་མཛད་པར་བཞེད་དེ། རྒྱལ་དེ་ཉིད་སྐྱུ་བ་བྱེད་
བ་ལ་ཁས་ཞན་རྒྱལ་སྤྱོད་ལ་བར་དོར་ཞིང་། དེགས་བ་རེངས་སུ་བཅུག་བ་མ་ཡིན་
པའི་བདེན་རྒྱུན་ཐང་མར་བཅལ་ནས། དཀར་ནག་ཤིང་ཕྱེ་པའི་ཁྲིམས་ཀྱིས་རྒྱལ་
ཁམས་རྒྱན་མོ་གསེར་ཁུར་ལྟ་བུར་བདེ་བའི་ཆེད་དུ།^[248] ཞེས་ཁྲིམས་ཡིག་བཙུ་
ལྟེ་རེ་རེ་བཞིན་བཟངས་ཡོད།

248. དག་དབང་སྐོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་དེ་བ་ཐེར་དེ་བྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐུ་དབྱེད་སྤྱོད་ཀྱི་ཞལ་
འདི་ལྟར་འཁོད་ཀྱི་ཞལ་ ༡༩༩༡ ལོག ༡༣༩

སི་ཏུ་བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཚན་གྱིས་མཛད་པའི་《ཞལ་ལྷེ་བཙུང་ལྷའི་》ནང་།
ཐོག་མའི་ཁྱིམ་ས་ལུགས་གཏན་འབེབས་ཀྱི་གཞི་འཛིན་ས་ནི། བོད་ཀྱི་ཚོས་རྒྱལ་
གོང་མའི་ལུགས་སྒྲོལ་བཟང་བོ་དགེ་བཅུ་ཡིན་པ་དང་། ཁྱིམ་ས་ལུགས་འདི་གཏན་
འབེབས་བྱེད་པའི་དམིགས་ཡུལ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ས་ཁྲན་མོ་གསེར་ཁུར་ལྟ་བུར་བདེ་
བའི་ཆེད་དུ་ཡིན།[249] ཞེས་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ནང་གསལ་བོར་འཁོད་ཡོད། གཤམ་
དུ་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ 《ཞལ་ལྷེ་བཙུང་ལྷའི་》 ནང་དོན་དེ་སྟོན་རྒྱུར།

༡ དཔལ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེ།

དཔལ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་དང་ས་གནས་ལ་པ་རོལ་བོས་རྒྱོལ་བ་
བྱུང་ན་ཞི་དག་ཐབས་རྩས་གང་མཁས་ཀྱི་སྟོན་ས་དག་བོ་འདུལ་ལུགས་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་
ལུགས་ཤིག་གཤ།[250] ཡང་ན། དག་བོ་འདུལ་བའི་གཡུལ་འགྲེད་སྐབས་བྱས་རྗེས་
ཡོད་པའི་མི་ལ་དཔལ་བོ་སྟག་གི་མིང་གིས་གཟེངས་བསྟོད་དགོས་པ་ལ་སོགས་
པའི་སྟོར་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ཡིན།[251]

༢ སྤར་མ་མའི་ཞལ་ལྷེ།

སྤར་མ་མའི་ཞལ་ལྷེ་ནི་པ་རོལ་གྱི་རྒྱོལ་བ་དབྱུང་ཆེན་ཆེ་བ་བྱུང་ན་དག་
ཚོགས་ལས་རྒྱལ་བ་མ་བྱུང་ཡང་མི་པམ་པའི་ཐབས་རྩས་རྩམ་ཐབས།[252] ཡང་
ན། གཡུལ་འགྲེད་ཀྱི་བྱ་བའི་ནང་དག་བོར་མགོ་བཏགས་པ་སོགས་བྱེད་མཁན་

249. བོད་ཀྱི་སྤར་བས་ཁྱིམ་ས་སྒྲོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱེགས། བོད་མྱོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྲི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོག ༩༩།

250. གང་དགེ་སུན་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྲི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོག ༡༩༩༣།

251. རྩོད་བྱང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེང་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་སྤར་བྱང་ས་ཀྱི་འགྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྲི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོག ༣༩།

252. གང་དགེ་སུན་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྲི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོག ༡༩༩༣།

ལ་སྐར་མ་མའི་མིང་གིས་དམའ་འབེབས་དགོས་པའི་ཞལ་ལྟེ།[253]

༣ སྤྱི་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

སྤྱི་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ནང་སྤྱི་མོ་ལས་འཛིན་ཞེས་པ་བོད་གཞུང་གི་ཚོང་གཞིས་ཁག་གི་ཚོང་དཔོན་དང་། དགོན་པའི་ནང་གི་མཁན་པོ་དགེ་བསྐྱོས་སོགས་ལ་གོ་དགོས།[254] དེའི་ནང་དོན་ནི་སྤྱི་མོར་བསྐྱོས་པའི་ལས་བྱེད་པས་བཅི་སྤྱད་བྱེད་དགོས་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་སམ།[255] ཡང་ན། སྤྱི་མོ་ལས་འཛིན་ཏེ་ཚོང་གཞིས་དང་། མི་སེར་གྱི་འགོ་དཔོན་སོགས་ཀྱིས་རང་དོན་སྤངས་ཏེ་གཞུང་བསམ་མ་མེད་པའི་སྤོ་ནས་དགོན་མཆོག་ལ་བཀུར་སྟེ་དང་། ཆབ་འབངས་མི་སེར་སྐྱོང་ཐབས་སྐྱོར་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ཡིན།[256]

༤ རྒྱ་བཞེས་བདེན་རྒྱུན་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

རྒྱ་བཞེས་བདེན་རྒྱུན་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་གཏུག་བཤེར་ལེན་སྐབས་བདེན་རྒྱུན་དབྱེ་འབྱེད་སྐོར་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་གམ།[257] ཡང་ན། གྲོད་ཁ་མཆུད་སྐོར་ཐོག་མར་མི་དོད་སྐྱམ་དགོས་ཟེར་བ་དེ་ནི་ཁྲིམས་ལུགས་མདུན་དུ་མི་རྒྱུས་འདྲ་མཉམ་གྱི་དཔེ་བཞེན་གྲོད་ཡ་གཉིས་པོའི་གནས་བབས་མཐོ་དམར་མི་བཏུ་བར་བདེན་རྒྱུན་

253. རྒྱུ་མཐུང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་གྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱ་དབྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩།

254. དུང་དཀར་ཆེག་མཛོད་ཆེན་མོ། གྲུང་ཤོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟེན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༢༠༠༣། འོག་ ༡༢༥༣།

255. གང་དབྱེ་སྟེན་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆེག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༡༥༩༩།

256. རྒྱུ་མཐུང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དཔྱད་གྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱ་དབྱེད་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩།

257. དུང་དཀར་ཆེག་མཛོད་ཆེན་མོ། གྲུང་ཤོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟེན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༢༠༠༣། འོག་ ༡༢༥༥།

ཁྱེད་ཀྱི་སྐོར་ནས་ཁྲིམས་ཐག་གཅོད་དགོས་པའི་ཞུ་སྤྱོད་ཡིན།[258]

༥ བརྒྱུད་བཀྲིག་ཁྲིམས་པའི་ཞུ་སྤྱོད།

བརྒྱུད་བཀྲིག་ཁྲིམས་པའི་ཞུ་སྤྱོད་ནི་ཁྲིམས་འགའ་ཞུགས་ཆེ་རིགས་འཛིན་བརྒྱུད་དང་། བསྐྱམས་བཀྲིགས། རྒྱུ་རྒྱུ་གང་འོས་བབས་ལ་བལྟས་ནས་ཁྲིམས་གཅོད་བྱེད་པའི་སྐོར་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་གས།[259] ཡང་ན། ཉེས་ཅན་པ་ཐོག་མར་བརྒྱུད་བཀྲིགས་ཇི་ལྟར་བྱེད་དགོས་པ་དང་། དེ་ནས་ཉེས་བབས་ལ་གཞིགས་པའི་སྐབས་ཐོབ་ཀྱི་ཁྲིམས་གཅོད་དགོས་པའི་ཞུ་སྤྱོད་ཡིན།[260]

༦ ཉེས་ཅན་ཁྲིམས་སྐོར་གྱི་ཞུ་སྤྱོད།

ཉེས་ཅན་ཁྲིམས་སྐོར་གྱི་ཞུ་སྤྱོད་ནི་ཉེས་ཅན་དང་ཉེས་ཅན་གཉིས་དོན་གཅིག་ཡིན་ཞིང་། དེའི་དོན་ནི་ཁྲིམས་འགའ་ཆབས་ཆེ་བ་ལ་གོ། ཁྲིམས་སྐོར་ནི་ཁྲིམས་འགའ་ཆབས་ཆེན་གྱི་རིགས་ལ་དབང་པོ་གཅོད་འབྲེག་སོགས་ལུས་སྤྱོད་གི་ཆད་པ་གཅོད་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་གས།[261] ཡང་ན། མཆམས་མེད་ལྡེའི་ལས་བྱས་པ་དང་། དུག་སྐྱོར། འབངས་བྱེད་ལྟོག་སོགས་ཉེས་ཆབས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བར་ཁྲིམས་གི་སྐོར་བ་

258. རྩ་བའི་ཨོ་ཀྲུ། བོད་ཀྱི་དེ་བཟེད་དུའི་དུ་ཀྲུ་ལ་མཐོང་སྤྱོད་དུངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩།

259. གང་དེའི་སྤྱོད་སོགས། བོད་ཀྱི་ཨོ་ཀྲུ་ཨོ་ཀྲུ་ཆེད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༥༥༡༩།

260. རྩ་བའི་ཨོ་ཀྲུ། བོད་ཀྱི་དེ་བཟེད་དུའི་དུ་ཀྲུ་ལ་མཐོང་སྤྱོད་དུངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩།

261. གང་དེའི་སྤྱོད་སོགས། བོད་ཀྱི་ཨོ་ཀྲུ་ཨོ་ཀྲུ་ཆེད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྤྱོད་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༡༩༩༣།

དབང་པོ་གཙོད་འབྲེག་སོགས་ཁྲིམས་གཙོད་བྱེད་སྐད་སྐོར་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ཡིན། [262]

༧ དན་འཛིན་ཆད་ལས་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

དན་འཛིན་ཆད་ལས་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ཁྲིམས་འགལ་ཚར་སྐར་མི་འགལ་བའི་ཆེད་
དུ་རྒྱ་དངོས་པོའི་ཐོག་ནས་ཉེས་ཆད་གཏོང་བའི་ཁྲིམས་ཤིག་གསུམ། [263] ཡང་ན།
ལུས་སྟེང་དུ་ཆད་གཙོད་མི་ཐོབ་པ་སྤྱིར་བཏང་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་མི་ལ་སྐར་འགྲོད་
ཕྱིས་བསྐྱེད་ཆེད་དངོས་པོའི་ཉེས་ཆད་གཙོད་སྐད་སྐོར་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ཡིན། [264]

༨ རྟོར་འབྲེག་ཆད་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

རྟོར་འབྲེག་ཆད་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་དེ་སྔ་རྟོར་དུས་སྐབས་གྲུས་བཀྱར་སྟེ་ལེན་ཞུས་
པ་བཞིན་སྟེ་གདོང་གཞུང་གི་སྒྲི་ཆབ་ལའང་ཞུ་དགོས་པའི་གཏན་འབེབས། གཙོ་པོ་
དོན་གཙོད་མི་སྒྲི་ལ་སྟོད་སྒྲིག་དང་། བ་ཆས་སྟོན་ཆས་སོགས་སྟོད་ལེན་གྱི་ཁྲིམས་
ལུགས་ཤིག་གསུམ། [265] ཡང་ན། རང་རང་དཔོན་ཁུངས་ཀྱི་མི་སྐར་བཅི་འཛིག་
དགོས་པ་དང་། གཞུང་དོན་ཕྱོགས་འགོ་བར་ཇོ་ཆས་དང་། རྒྱ་ཁྲིམས་འཆོས་སྟོད་
དགོས་པའི་སྐོར་གྱི་ཞལ་ལྟེ། [266]

262. རྟོར་བྲང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མཐོའི་སྐུ་དབྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩།

263. དུང་དཀར་ཆེག་མཛོད་ཆེན་མོ། གྲུང་ལོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༢༠༠༣། འོག་ ༡༡༠༩།

264. རྟོར་བྲང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མཐོའི་སྐུ་དབྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩།

265. གང་དེའི་སྐུན་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆེག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༠༧།

266. རྟོར་བྲང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མཐོའི་སྐུ་དབྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩།

༩ བསད་པ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྷུ།

བསད་པ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྷུ་ནི་མི་གསོད་མཁན་ལ་སྟོག་ལ་སྟོག་ལན་འཇལ་
མི་དགོས་པར་རྒྱ་ནུ་ཉོར་གྱིས་འཇལ་དགོས་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་སམ། ཡང་ན། མི་
གསོད་བྱུང་བར་སྟོག་ཆབ་ལ་སྟོག་གཏོང་མ་དགོས་པ་གཤེན་པོའི་ནང་མིར་མི་སྟོང་
ཐོབ་དང་། འདས་མཆོད་སོགས་གཤེན་པོ་ནི་མི་རབ་འབྱེད་ཐ་གསུམ་གང་ཡིན་ལ་
དཔགས་ཏེ་སྐྱབ་སྟོང་དགོས་པའི་སྟོར་གྱི་ཞལ་ལྷུ་ཡིན།[267]

༡༠ མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ལྷུ།

མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ལྷུ་ནི་ལག་རེག་གི་རྒྱུ་པས་པ་རོལ་གྱི་ལུས་ལ་མ་ཁྲག་
ཆེ་ཆུང་གང་བྱུང་ལ་དཔགས་པའི་ཉེས་ཆད་གཅོད་པ་ཞིག་གསུམ།[268] ཡང་ན། བན་
ཚུན་ཅོད་འཛིངས་སྐབས་ཀྱི་མཆོན་གྱིས་མས་པ་སོགས་ལ་མ་གསོས་དང་། ཁྲག་
ཤོར་ཆེ་ཆུང་གི་བབས་ལ་གཞིགས་པའི་ནད་གསོས་སྐྱེན་ཡོན་འཇལ་སྟོང་སྟོར་གྱི་
ཞལ་ལྷུ།[269]

༡༡ བསྟོན་ཉམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྷུ།

བསྟོན་ཉམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྷུ་ནི་ཡིན་པ་ལ་མིན་པ་དང་། མིན་པར་ཡིན་
ཞེས་ཉམ་འཇུགས་བྱུང་ན་ལྷ་སྤྱང་དཔང་དུ་བཅུགས་ནས་བསྟོན་རྟོལ་མནའ་བཀར་

267. རྟོན་ཐང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེང་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་མཐོང་སྤྱད་བྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་པ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྟེན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། ཤོག ༣༩།

268. གང་དཔྱད་སྤྱད་སོགས། བོད་རྒྱ་རྒྱུ་མཐོང་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟེན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། ཤོག ༡༡༥༩།

269. རྟོན་ཐང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེབ་ཐེང་དཔྱད་ཀྱི་རྒྱལ་མཐོང་སྤྱད་བྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་པ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྟེན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། ཤོག ༣༩།

བདེན་རྒྱུ་འབྲེད་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཤིག་གསུམ།[270] ཡང་ན། ཉེས་དོན་ཡིན་མིན་
ཤེས་ཆོད་མ་བྱུང་བའི་རིགས་ལ་ལྟ་སྦྱང་དཔང་པོར་བཞག་སྟེ། བདེན་པ་བདར་ཉེ་མནལ་
སྟེལ་བའི་ཐབས་ལ་ཉེན་ནས་ཉེས་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་སྦྱངས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་ཡིན།[271]

༡༢ བརྒྱུས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

བརྒྱུས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་མི་གཞན་གྱི་དངོས་པོ་བརྒྱུས་ཆེ་དེའི་དོད་
ཆབ་འཇལ་དགོས་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཤིག་ཡིན། ཡང་ན། རྒྱུ་མ་རྒྱ་ལུལ་གྱི་
གནས་བབས་མཐོ་དཔང་གཞིགས་ནས་བརྒྱུས་འཇལ་ཆེ་ཆུང་ཇི་ལྟར་སྤྱོད་དགོས་
པའི་སྒོར་གྱི་ཞལ་ལྟེ།[272]

༡༣ ཉེ་འབྲེལ་བྲལ་སྦྱུང་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

ཉེ་འབྲེལ་བྲལ་སྦྱུང་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་བཟའ་ཆང་ཡ་བྲལ་སོང་རིགས་ལ་འབྲལ་
ཆེན་གྱི་ཅ་བ་ཞིབ་ཏུ་བཅད་དེ་འགལ་བ་སྦྱུང་བྲལ་ལ། ཉེས་ཆད་འགལ་ལུགས་
ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ཤིག་གསུམ།[273] ཡང་ན། བཟའ་ཆང་གྲེས་བསྦྱུང་སྐབས་པོ་མོ་
སྦྱུང་སྦྱར་གྱི་དབྱེ་བ་དང་། རིགས་རུས་ཀྱི་ཁྱད་པར་ཡིག་དན་ཡོད་མེད་སོགས་ལ་

270. གང་དབྱེ་སྦྱར་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༡༠༩༠།

271. རྒྱུ་མ་རྒྱ་ལུལ་རྒྱ་ན། བོད་ཀྱི་དཔེ་ཐེང་དབྱེད་ཀྱི་རྒྱལ་མཐོ་སྤྱོད་བྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩༣།

272. རྒྱུ་མ་རྒྱ་ལུལ་རྒྱ་ན། བོད་ཀྱི་དཔེ་ཐེང་དབྱེད་ཀྱི་རྒྱལ་མཐོ་སྤྱོད་བྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༣༩༣།

273. གང་དབྱེ་སྦྱར་སོགས། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། འོག་ ༤༩༣།

གཞིགས་པའི་ཐག་གཅོད་བྱེད་སྤངས་སྒྲོར་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ཡིན།[274]

༡༩ བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ།

བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་གཞན་གྱི་ཚུང་མར་སྤྱད་པ་དང་།[275] བྱི་རིན་
ནི་བྱད་མེད་ལ་ལོག་གཡེམ་བྱང་ཆེ་དེའི་ཁྲོ་ག་སོགས་ལ་སྤྱོད་དགོས་པའི་དབྱེས་
ཆད་དམ།[276] ཡང་ན། ལོག་པར་གཡེམ་པའི་གནད་དོན་འདིར་བདག་པོ་ཡོད་
མེད་དང་། ཐོ་མོ་ལེ་སྤར་འབྲི་བཅས་ལ་གཞིགས་པའི་ཉེས་ཆད་གཅོད་སྤངས་སྒྲོར་
གྱི་ཞལ་ལྷེ།[277]

༡༩ བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ།

ནམ་པར་ཚུར་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་རྟ་དང་ལྷགས་སོགས་སེམས་ཅན་གཡལ་ནས་
བདག་པོར་རྩིས་སྤྱད་རྩིས་ནམ་བྱེད་གོང་དུ་འཆེ་སྤྱོད་བྱང་ན་གཡལ་མཁན་གྱིས་
འགན་འཁུར་དགོས་པ་དང་། བྱི་བྱས་ལོ་ལ་ནས་ཤི་ན་བདག་པོས་འགན་འཁུར་བ་
མ་གཏོགས་གཡལ་མཁན་ལ་ཉེས་པ་མེད་པའི་གྲིམ་ས་ལུག་ཤིག་གམ།[278] ཡང་
ན། སེམས་ཅན་རྟ་དེའི་མཛོ་གཡལ་སོགས་གཡལ་བ་བདག་པོར་འཕྲོད་མིན་བྱུང་
རིགས་དང་། སྤལ་མ་སོགས་བྱུང་བར་སྤྱོད་དུས་ནམ་པར་ཚུར་ལྟ་བུ་དུས་ཆོད་

274. རྟ་དང་ལྷགས་སོགས་པའི་ཐག་གཅོད་བྱེད་སྤངས་སྒྲོར་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་གཞན་གྱི་ཚུང་མར་སྤྱད་པ་དང་།[275] བྱི་རིན་
ནི་བྱད་མེད་ལ་ལོག་གཡེམ་བྱང་ཆེ་དེའི་ཁྲོ་ག་སོགས་ལ་སྤྱོད་དགོས་པའི་དབྱེས་
ཆད་དམ།[276] ཡང་ན། ལོག་པར་གཡེམ་པའི་གནད་དོན་འདིར་བདག་པོ་ཡོད་
མེད་དང་། ཐོ་མོ་ལེ་སྤར་འབྲི་བཅས་ལ་གཞིགས་པའི་ཉེས་ཆད་གཅོད་སྤངས་སྒྲོར་
གྱི་ཞལ་ལྷེ།[277]

275. བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་གཞན་གྱི་ཚུང་མར་སྤྱད་པ་དང་།[275] བྱི་རིན་
ནི་བྱད་མེད་ལ་ལོག་གཡེམ་བྱང་ཆེ་དེའི་ཁྲོ་ག་སོགས་ལ་སྤྱོད་དགོས་པའི་དབྱེས་
ཆད་དམ།[276] ཡང་ན། ལོག་པར་གཡེམ་པའི་གནད་དོན་འདིར་བདག་པོ་ཡོད་
མེད་དང་། ཐོ་མོ་ལེ་སྤར་འབྲི་བཅས་ལ་གཞིགས་པའི་ཉེས་ཆད་གཅོད་སྤངས་སྒྲོར་
གྱི་ཞལ་ལྷེ།[277]

276. བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་གཞན་གྱི་ཚུང་མར་སྤྱད་པ་དང་།[275] བྱི་རིན་
ནི་བྱད་མེད་ལ་ལོག་གཡེམ་བྱང་ཆེ་དེའི་ཁྲོ་ག་སོགས་ལ་སྤྱོད་དགོས་པའི་དབྱེས་
ཆད་དམ།[276] ཡང་ན། ལོག་པར་གཡེམ་པའི་གནད་དོན་འདིར་བདག་པོ་ཡོད་
མེད་དང་། ཐོ་མོ་ལེ་སྤར་འབྲི་བཅས་ལ་གཞིགས་པའི་ཉེས་ཆད་གཅོད་སྤངས་སྒྲོར་
གྱི་ཞལ་ལྷེ།[277]

277. རྟ་དང་ལྷགས་སོགས་པའི་ཐག་གཅོད་བྱེད་སྤངས་སྒྲོར་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་གཞན་གྱི་ཚུང་མར་སྤྱད་པ་དང་།[275] བྱི་རིན་
ནི་བྱད་མེད་ལ་ལོག་གཡེམ་བྱང་ཆེ་དེའི་ཁྲོ་ག་སོགས་ལ་སྤྱོད་དགོས་པའི་དབྱེས་
ཆད་དམ།[276] ཡང་ན། ལོག་པར་གཡེམ་པའི་གནད་དོན་འདིར་བདག་པོ་ཡོད་
མེད་དང་། ཐོ་མོ་ལེ་སྤར་འབྲི་བཅས་ལ་གཞིགས་པའི་ཉེས་ཆད་གཅོད་སྤངས་སྒྲོར་
གྱི་ཞལ་ལྷེ།[277]

278. བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་གཞན་གྱི་ཚུང་མར་སྤྱད་པ་དང་།[275] བྱི་རིན་
ནི་བྱད་མེད་ལ་ལོག་གཡེམ་བྱང་ཆེ་དེའི་ཁྲོ་ག་སོགས་ལ་སྤྱོད་དགོས་པའི་དབྱེས་
ཆད་དམ།[276] ཡང་ན། ལོག་པར་གཡེམ་པའི་གནད་དོན་འདིར་བདག་པོ་ཡོད་
མེད་དང་། ཐོ་མོ་ལེ་སྤར་འབྲི་བཅས་ལ་གཞིགས་པའི་ཉེས་ཆད་གཅོད་སྤངས་སྒྲོར་
གྱི་ཞལ་ལྷེ།[277]

གང་ཡིན་དང་། མ་འཁོད་པའི་འགན་དེ་གཡར་མཁན་དང་གཡར་ཡུལ་སྐུས་འབྱེར་
དགོས་པར་གཞིགས་ནས་སྒྲིན་པ་དང་། གུན་གསལ་སྒྲོད་འཇལ་སྐོར་གྱི་ཞལ་ལྟེ་
ཡིན་པ་བཅས་སོ། །[279]

ལེ་ཚན་བཞི་པ། 《ཞལ་ལྟེ་བཙེ་ལྗེའི་》ཐུན་མིན་བྱང་ཆོས།

དེ་ཡང་ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྟེ་བཙེ་ལྗེའི་》བྱང་ཆོས་སྐོར་ལ་ཆེ་རིང་པན་
ཐོགས་ཀྱིས་གསུངས་དོན། གཅིག་ནས་བོད་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་གོང་མའི་ལྷགས་སྐོལ་
རྒྱན་འཛིན་བྱས་ཡོད་པ་ནི། དེ་ཡང་ཁྲིམས་ལྷགས་འདིའི་ནང་བོད་ཀྱི་བཙན་པོའི་
དུས་ནས་གཏན་ལ་པབ་པའི་ལྷ་ཆོས་དགེ་བ་བཅུ་དང་མི་ཆོས་གཅིང་མ་བཅུ་བྱག་
ལུ་མ་བྱང་ནས་རྒྱན་འཛིན་བྱས་ནས་སྤྱི་སྐབས་ཉོར་ཁྲིམས་ནང་མི་བསད་ན་
སོག་ཆབ་ཏུ་སོག་གཏོང་བ་ནི་སྤྱི་པའི་ལས་ཡིན་པར་ངོས་འཛིན་དང་བསད་པ་
སྟོང་གི་ཞལ་ལྟེ་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད།

གཉིས་པ་བརྒྱས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ལྟེའི་ནང་དོན་ཡང་སྔོང་བཙན་སྐབས་
གཏན་ལ་པབ་པའི་ཁྲིམས་སྐོལ་མ་བྱིན་པར་ལེན་པའི་ཞལ་ལྟེ་དང་མ་ཐུན་པར་དགོན་
མཆོག་གི་ནོར་བརྒྱས་ན་བརྒྱ་འཇལ་དང་། རྒྱལ་པོའི་ནོར་ལ་བརྒྱད་ཟུ། འབངས་ཀྱི་
ནོར་ལ་བརྒྱད་འཇལ་ཞེས་གཏན་འབེབས་བྱས་པ་དང་མཆུངས་ཤིང་བརྒྱ་མ་བརྒྱས་
པར་སྒྲིན་ཆབ་འཇལ་དགོས་པའི་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད།

གསུམ་ནས་དམག་དོན་སྐོར་གྱི་གཏན་འབེབས་ནན་པོ་ཡོད་པ་ནི། ཁྲིམས་
ལྷགས་འདིའི་དོན་ཆན་དང་པོ་དང་གཉིས་པ་དམག་དོན་སྐོར་གྱི་ཁྲིམས་ལྷགས་

279. རྟོར་བྱང་ཨོ་རྒྱུ། བོད་ཀྱི་དེ་བ་ཐེར་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་སྤྱད་བྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་པ་ཡིད་ཀྱི་དགའ་སྟོན། མི་རིགས་
དཔེ་སྤྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༣། རོག་ ༣༩༧།

ཡིན་ཏེ། དཔལ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྟེ་དང་སྤར་མ་ཕའི་ཞལ་ལྟེ་ཞེས་གཏན་འབེབས་
བྱས་ཡོད། བྱང་ཚུབ་རྒྱལ་མཆན་པག་གྲུའི་ཁྲི་དཔོན་ལ་མ་སྤེབས་གོང་ས་སྐྱ་དང་།
གཡལ་བཟང་། ཆལ་པ་སོགས་དང་པག་གྲུའི་བར་ཇ་བྲག་ཆེ་བའི་དཔག་འཁྲུག་བྱང་
ཡོད་ཅིང་། མཐར་མི་རྒྱས་དཔག་དོན་ཐབས་རྒྱས་ལ་བརྟེན་ནས་ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥༧
ལོར་ས་སྐྱ་པའི་ལག་ནས་སྲིད་དབང་འཕྲོག་སྟེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༣༥༩ ལོར་མི་རྒྱ་བྱང་
ཚུབ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་བོད་ཁམས་ལ་དབང་ལུང་བསྐྱར་ཡོད།

དེ་ནི་དཔག་དོན་ཐོག་དཀའ་ངལ་མང་པོ་བརྒྱབ་པའི་འབྲས་བུ་ཡིན་པ་མཆོན་
པ་དང་། བརྒྱང་ཟིན་པའི་སྲིད་དབང་སྤར་བཏན་དང་སྤར་སྐྱོང་བྱེད་རྒྱ་ནི་གལ་ལག་ངས་
ཏ་ཅང་ཆེན་མོ་ཡིན་པའི་ངོས་འཛིན་གཞིར་བཟུང་། ཞལ་ལྟེ་བཅོ་ལྔའི་ནང་ནས་
དང་པོ་དང་གཉིས་པ་ནི་དཔལ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྟེ་དང་སྤར་མ་ཕའི་ཞལ་ལྟེ་ཞེས་
གཏན་འབེབས་བྱས་ནས་ཁྲུམ་པ་མེད་པའི་སློན་ནས་དགའ་ལ་འཐབ་ཅོད་བྱེད་དགོས་
པ་དང་། ཐབས་བརྒྱ་རྒྱས་སྐྱོང་གི་སློན་ནས་དགའ་རྣམས་པམ་བར་བྱེད་དགོས་པ་དེ་
ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད།

བཞི་པ་རྫོང་དཔོན་དང་མཁན་པོ་སོགས་ཀྱིས་སྤར་དགོས་པའི་ཁྲིམས་གཏན་
འབེབས་བྱས་ཡོད་པ་ནི། མི་རྒྱས་འདས་པའི་དུས་ཀྱི་དབང་བསྐྱར་མཁན་མང་པོའི་
སྲིད་དབང་སྐྱོང་ལུགས་ལ་ཕྱོགས་བསྡེམས་ནན་ཏན་མཛད་དེ། ཁོང་ཉིད་ས་སྐྱར་
ཕེབས་ནས་ཆེ་གཉན་བཅུན་གསུམ། སྤེ་དཔོན་ཆང་དང་ནག་མོའི་དབང་དུ་སོང་བ་
ཆོའི་སྤེ་སྤེ་ཉམས་པ་དང་། མགོ་ཐོན་མ་བྱུང་བར་འདུག་པའི་དོན་ལ་དཔོན་སར་
གནས་པ་རྣམས་ལ་མདོ་སྟགས་ཀྱི་ཆོས་རྒྱལ་ཀྱན་ལ་མཁས་པ་དང་། ནག་ཆང་
གི་སློན་མེད་པ། ཤེས་ཡོན་རྒྱ་ཆེ་བ། བག་མེད་ཀྱི་སློང་པ་ལས་རྒྱབ་ཏུ་ཕྱོགས་པ།
གཞུང་དོན་ལྷག་བསམ་མ་མེད་ཀྱི་བསྐྱབ་དགོས་པ་དང་། དཔོན་རིས་དང་། གཉེར་

པ་སོགས་ཀྱི་བཅའ་ཁྲིམས་དེ་ལས་མ་འགལ་བ་བཅས་ཀྱི་སྒྲུང་བྱ་ནན་པོ་འདོན་གནང་མཛད་པ་མ་ཟད། ཁོང་གིས་རང་ཉིད་ལའང་རེ་བ་ནན་པོ་བཅོལ་ནས། མི་རེ་ཆང་དང་ནག་མོའི་སྒྲོན་མེད་པ་བྱས། ཆང་སྒྲན་ཏྲ་ལའང་འབྱུང་མ་སྟོང་། ནག་ཆགས་ཀྱི་སྒྲོན་མེད།[280]

ཅེས་ཁོང་གི་བཀའ་ཆེམས་ནང་ལའང་གསལ་པོ་གསུངས་ཡོད། ད་དུང་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་ཁྲབ་རྒྱ་དང་ཞིབ་ཆེ་བ་ནི། ཆེན་པོ་བཤད་ན་མཐའ་མཆམས་སྤངས་སྒྲོབ་བྱེད་པའི་སྒྲོང་གི་ཞལ་ལྷེ་དང་། ལས་བྱེད་པའི་དོད་མ་ཐོག་སྟེ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་སོགས་དང་། ཆུང་ས་ནས་བཤད་ན་ཁྲིམ་ཆང་དང་བཟའ་ཆང་ཁ་འབྲལ་ཐོག་གི་ཞལ་ལྷེ་སྟེ་ཉེ་འབྲལ་འབྲལ་སྤྱུམ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་སོགས་ཡོད་ལ། ད་དུང་བྱད་མེད་ཀྱི་ཁེ་དབང་ལ་སྤངས་སྒྲོང་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ཞེས་པ་སོགས་ཡོད།[281] ཅེས་འཁོད། གོང་ཁྲུས་ལྟར་གཞི་རྒྱུ་ཞལ་ལྷེ་བཅོ་ལྷུར་གོང་གསལ་བྱད་ཆོས་ལྷན་ཡོད་མེད། དེ་ནི་སི་ཏུ་བྱང་རྒྱལ་ཁྲུལ་མཆན་གྱི་སྤྱད་སྤྱ་གཏན་འབེབས་གནང་བ་ཞིག་ཡིན་པར་ཁས་ལེན་དཀའ་བའི་གནས་སོ།

མདོར་ན། ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅོ་ལྷུ་ནི་སྤྱད་པའི་སྤྱད་དབང་ཉམས་ཞན་དུ་གྱུར་པའི་གནད་དོན་ལ་དབྱེ་ཞིབ་ཕྱོགས་བསྡེམས་བྱས་ནས། སྤྱད་དབང་སྒྲོང་སྐབས་ངེས་པར་ཁྲིམས་ལུགས་གལ་ཆེར་བཟུང་ནས་ལག་བསྟར་དོན་འཁྲོལ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ལྷག་པར་དུ་ཁྲིམས་ཁྲིམས་པར་གཅེས་ཞེས་པའི་དཔེ་ལྟར་

280. བྱང་རྒྱལ་ཁྲུལ་མཆན། སི་ཏུ་བྱང་རྒྱལ་ཁྲུལ་མཆན་གྱི་བཀའ་ཆེམས། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག་ ༡༡༣།

281. ཆེ་རིང་ལན་ཐོགས། ཉེ་སི་ཏུ་བྱང་རྒྱལ་ཁྲུལ་མཆན་གྱི་དུས་སྤྱད་ཏན་ལ་པབ་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅོ་ལྷུའི་ནང་དོན་དང་བྱད་ཆོས་ལ་ཐོག་མར་དབྱད་པ། བོད་ལྗོངས་སྒྲོབ་བྱ་ཆེན་མོའི་རིག་དེབ། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧། འདོན་ ༣། འོག་ ༩༡ ནས་ ༩༣།

ལས་ཀྱི་སྤྲོ་མོར་གཏོགས་པ་ཆོས་ཁྱིམ་ས་སྐྱོང་བདེན་སྐྱོང་གི་སྒྲུང་བྱ་དང་། ཆབ་
འབངས་མི་སེར་ཁྱོད་ཡོང་སྤྲོ་བའི་ཚུལ་མིན་གྱི་བྱ་སྐྱོད་བྱང་ཆེ་འགོག་སྤྲང་སྤྲད་
འདོམས་བྱེད་སྤྱོད་སྤྲོ་བ། དཔོན་འབངས་དང་ཆབ་འབངས་ནང་པན་ཚུན་ཚྩོད་སྤྲོད་
མི་ཡོང་བའི་སྤྲད་འདོམས་སོགས་གཏན་འབེབས་བྱས་ཡོད།

ལེ་ཆན་ལྷ་པ། བཀ་བྱའི་སྐབས་རྒྱལ་མཁར་རྩེ་བའི་བཅའ་ཁྱིམ་ས།

བདེ་ལེགས་སུ་སུ་གྲུར་ཅིག་གངས་མེད་བསྐྱལ་བར་ཉེས་སྐྱོན་ཇི་མ་རྣམས།
ཡང་ཡང་སྤྲུངས་ཤིང་ལེགས་བར་དོར་བའི་འཕུས། བརྒྱ་བའི་དུས་སུ་ཟས་གཙང་
སྤྲུང་སྤྲུངས། ལྷ་མིའི་འདྲན་པ་གསེར་གྱི་མདོག་ཅན་རྒྱལ། རྒྱལ་བ་སྤྲུང་བཅས་
དགྲེས་པ་བསྐྱེད་བ་དང་། རྒྱལ་ཁམས་སེམས་ཅན་བདེ་སྤྱིད་འཕེལ་བ་དང་། རྒྱལ་
སྤྲུང་རྣམས་ཀྱི་སྤྱོད་ལ་བསྐྱབ་བའི་བྱིར། རྒྱལ་ཁམས་བྱིན་གྱིས་དགོ་ལ་འདི་ལྟར་
འབད། དགོ་བའི་བྱ་བ་གང་དང་གང་བྱེད་པ། དུས་ཆེན་བཞི་དང་དུས་བཟང་གསུམ་
གྱི་དུས། བརྒྱ་དང་བྱེ་བ་སོགས་ཀྱི་འགྲུར་གསུངས་པས། དགོ་བའི་ལམ་རྣམས་
འབའ་ཞིག་བསྐྱབ་བྱ་ཞིང་། གང་ཞིག་མཐོང་བས་པན་ཡོན་ཆེན་པོ་ཅན། ལྷན་པའི་
སྤྱུ་མཆོག་འཕྱར་བ་མཐོང་བའི་སར། སོག་སྤྱོད་སྤྱོད་ཞིང་དེ་ཉིད་སྤྲོ་དགོན་དུའང་།
ལ་ཆོགས་འགོགས་ཤིང་རྩེ་ཡི་ཐབ་ཆེན་དུ། དཀར་གསུམ་ཟས་བཞེན་ལ་ཡི་ལོངས་
སྤྱོད་སྤྲང་། རང་རང་སྤྱོད་དང་འཆོམ་པ་གང་འགྲུབ་གྱིས། བཅུ་གཅིག་ཞལ་གྱི་བསྐྱེད་
གནས་བྱ་བ་དང་། བསྐྱེད་གནས་ཡན་ལག་བརྒྱད་ལ་གནས་བྱ་ཞིང་། སྤྲ་དགོངས་
དགོ་ལ་བསྐྱལ་བར་འཁར་རྩེ་སྤྱུ། ཐོས་མ་ཐག་དུས་འདིར་གནས་ཀྱན་གྱིས། མ་
ཉི་འདོན་ལ་འབད་རྩོལ་ཆེ་བར་བྱ།

ལུལ་སྤྱོད་གས་གང་ན་གཙུག་ལག་ཁང་དང་ནི། མཆོད་རྟེན་དབུ་མ་ལ་སོགས་

བཞུགས་པ་ལ། ཞིག་གསོས་དགོས་ལ་ཞིག་གསོས་སྐྱབ་པ་དང་། ལོ་དུས་ན་བཟའ་གསོལ་དང་ཚོད་པཎ་འཕྲུགས། ས་དེའི་མི་དཔོན་སོགས་ཀྱིས་དང་སྒྲངས་ཤིང་། དེ་དང་ཉེ་བའི་དད་ལྡན་ཀུན་གྱི་སྐྱབ། དཔེན་གནས་ལ་སོགས་ས་སྐྱོགས་གང་དག་ནང་། རི་རྒྱ་སྒྲང་རྒྱ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་ནི། རྣམ་ཡང་འཆེ་བར་མི་བྱ་བདེ་བར་བཞག་དུས་ཆེན་བཞེད་དང་དུས་བཟང་རྣམས་ལ། མངའ་ཞབས་བྱིངས་ཀྱི་རི་རྒྱ་སྒྲང་རྒྱ་དག་བསྐྱམས་ཤིང་འཆེ་བའི་བྱ་བ་ཀུན་ནས་སྤངས། སྟོན་དཔྱིད་ལ་སོགས་ལས་དུས་རྣམས་སྤྱུ་ཡང་། ལུབ་རིའི་སྒྲིང་ལ་ཉི་མ་མ་ཤར་གོང་། སྐལ་འགོལ་མི་བྱ་བ་རིའི་སྐབ་ཏུ་ཡང་། གྱི་སོ་སྤེབས་ནས་སྐལ་འགོལ་སྤང་བར་བྱ། དེ་བས་སྤྱད་ཅི་བ་བཀོལ་བ་དང་། མི་ཐེག་ཁུར་བཀལ་དག་པར་མི་བྱའོ། །

རོ་བོ་རྩ་བའི་བདེ་གཉིས་མ་རྟོགས་པ། བདེ་ལ་བདེ་ཡི་ལོ་འགྲོས་མི་ཅི་ཞིང་། དེར་ནས་བརྩམས་ཏེ་མངའ་ཞབས་བྱིངས་སྤྱུ་ཡང་། ལུ་བདེ་ལས་ལྷག་བདེ་རྣམས་བྱ་བ་བཀག། ཤེད་མོང་འབྲེང་འགྲོག་ངན་པའི་རྟིང་གཞོན་འདི། ཁྱིམ་གྱི་སྐྱབ་པོ་གཡོ་བའི་རང་གྲུར་འདུག་པས། ཅི་ནས་མི་བྱ་རྒྱུ་མ་མཆོན་སྐྱུན་པས། ཅེ་ཞོལ་སྒྲོང་འབོད་ཁྱིམ་དང་འགལ་བའི་ལས། ཀུན་ནས་མི་བྱ་བག་ཡོད་ཁྱིམ་ལ་བསྐྱབ། གཤེན་པོ་བར་དོའི་གཡང་སར་གནས་པ་ལ། ཆོངས་སྤྱད་ལ་སོགས་མི་བྱ་ཞིང་། ཆོགས་བསགས་སྒྲིག་པ་སྒྲོང་བའི་ཡན་ལག་ཏུ། ཀུན་རིག་མི་འཁྲུག་གཙུག་གཙུག་སྐྱེས་སྤྱོད་པས། མཆོད་གནས་མཁས་བཙུན་སྤངས་བསྐྱབ་བྱ་ཞིང་། ཡིག་བརྒྱ་དེ་མེད་ལ་སོགས་གཟུང་རྣམས་ཀུན། འབྲུམ་ཐེང་ལ་སོགས་འབད་དེ་འདོན་པར་བྱ།

སྐབས་དེར་ཁྱིམ་པ་འཆོགས་པ་ཀུན་གྱིས་ཀྱང་། སྐབས་འགྲོ་མ་ཉི་བརྒྱ་ཅེ་ལ་སོགས་པ། བརྩམས་ཏེ་འདོན་ལ་ཀུན་གྱི་ནན་ཏན་བྱ། རེས་ཀྱི་བྱ་བ་ཀུན་ལ་སྒྲོག་གཙོད་སོགས། མི་དགེ་མ་འདེས་གཅིག་ཏུ་དགེ་བ་སྐྱབ། འདི་ལྟར་བྱས་ན་ལ་རབས་

སྒྲིབ་པ་དང་། མཐུན་ཞིང་ལེགས་ཆོག་ས་མཐའ་དག་འཕེལ་གྱུར་པ། མྱེད་ཡང་བཅའ་
ཁྲིམས་འདི་དང་མཐུན་བཅད་པ། ཡམས་ནད་དུས་འཁྲུག་ལ་སོགས་ངན་པའི་ལས།
ས་འདིར་ཀུན་ནས་བྱུང་བ་མ་གྱུར་པ། རང་གཞན་ཀུན་གྱི་མཐུན་སྦྲུང་གྲུབ་པས་ན།
སྦྲུང་ཡང་ཀུན་གྱི་འདི་ལྟར་སྦྲུབ་པར་རིགས། འདིར་བརྗོད་གྲགས་པའི་མེ་ཉླ་འཛོར་
བ་དང་། རྟེན་དང་བཀྱར་སྟེ་འདོད་ཕྱིར་མ་ཡིན་པ་ལ། སེམས་ཅན་རང་རང་ལོངས་
སྒྲིབ་ཆོག་ཤེས་ཤིང་། རྒྱལ་ཁམས་སེམས་ཅན་མ་ལུས་བདེ་ཕྱིར་ཡིན། འདིས་
ཀྱང་སངས་རྒྱལ་བསྐྱབ་པ་རིན་པོ་ཆེས། རྩོགས་དུས་ཐམས་ཅད་དར་ཞིང་རྒྱས་
པར་གྱུར་ཅིག ཞེས་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་རྩོགས་ཀུན་ཏུ་བསྒྲགས།[282] ཞེས་བྱུང་།

གོང་གསལ་རྒྱལ་ཅེ་རབ་བརྟན་ཀུན་བཟང་འཕགས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་དེས་པག་
གྲུའི་སྐབས་ཀྱི་ས་གནས་ཀྱི་ཁྲིམས་སྒོལ་གནས་ཚུལ་རྟོགས་རྒྱུར་དབྱེད་གཞིའི་རིན་
ཐང་གལ་འགངས་ཆེ་པོ་ཞིག་ཡིན། དཔེར་ན། རྒྱལ་བསྐྱབ་ལ་གྲུས་ཤིང་། བསྐྱབ་
འཛིན་གྱི་སྐྱེ་བུ་དང་པ་མ་ལ་བཀྱར་སྟེ་རིམ་གྱོ། ལས་འབྲས་ལ་ཡིད་ཆེས་པའི་སྒོ་
ནས་སྒོག་གཙོད་དང་མི་དུང་བའི་ཟས་ཞོར་ལ་ལོངས་མི་སྒྲིབ་པ། གཞན་གྱི་མཆིས་
འབྲང་ལ་བྱི་བ་མི་བབྱིད་པ་དང་གཡོ་དབང་གིས་མཛུང་བ་དང་སྐྱོན་པར་མི་སྦྲུབ་
སོགས་དགེ་བཅུའི་ལམ་ཡང་དག་པར་ལེན་དགོས་པ་དང་། དུད་འགྲོ་ལ་མི་ཐེག་
པའི་ཁལ་དང་ཉིན་མཆོན་ལྟོས་མེད་སྐུལ་དེད་མི་བྱེད་པ།

ལྷག་པར་གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་བྱང་སྐབས་སུ་ཅེ་ཡིག་ཆང་ནས་ལོ་ལྟར་རི་
ཁྱུང་རྩ་ཆོག་ཅེས་མངའ་ལོག་རྫོང་གཞིས་ཁག་ལ་རྒྱ་བྲལ་ཏུ་བཀའ་རྒྱ་གཏོང་བའི་
སྤྱིག་སྒོལ་དེ་ཡང་པག་གྲུའི་དུས་སྐབས་ནས་ཡོད་པ་གོང་གསལ་ཁྲིམས་ཡིག་ལས་

282. འདིགས་མེད་གྲགས་པ། རབ་བརྟན་ཀུན་བཟང་འཕགས་ཀྱི་རྣམ་ཐང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱོན་ཁང་། གྱི་
ལོ་ ༡༩༩༥། ལོག ༣༩༡

ཤེས་རྟོགས་སྤུབ་པ་སོགས། གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་ལོ་བྲང་པའི་སྐབས་ཀྱི་རི་ཁྲུང་ཅ་
ཆིག་གས་རི་རྒྱ་ཁྲུང་རྒྱའི་བཀའ་རྒྱའི་ནང་དོན་དང་རྒྱལ་ཅེ་རབ་བརྟན་ཀྱན་བཟང་
འབགས་ཀྱི་བཀའ་ཁྲིམས་གཉིས་ཀྱི་ནང་དོན་ཆར་བརྒྱ་ཆ་བདུན་ཅུ་ཅས་གཅིག་
མཚུངས་སུ་སྤང་ན། དེས་ཀྱང་དུས་རབས་རིམ་བྱུང་གི་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་དང་
འབྲེལ་བའི་གནས་ཚུལ་གསལ་ཤོགས་སྤུབ་རྒྱུར་ཕན་ཐོགས་ངེས་ཅན་འདུག་སྟེ།

ས་བཅད་དུག་པ། གཙང་པའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག

ལེ་ཆན་དང་པོ། གཙང་པའི་སྐབས་ཀྱི་སྲིད་འབྱོར་གནས་བབ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༤ ནས་ ༡༩༥༩ བར་གྱི་ལོ་ ༣༥ རིང་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་སྡེ་
པ་གཙང་པས་བཟུང་སྐབས་ཀྱི་གནས་སྤངས་སྐོར་ལ། «གཙང་པའི་གདུང་རབས།»
ལས། དབུས་གཙང་རུ་བཞི། མདོ་ཁམས་སྤང་དུག་ལྷོ་མོན་ཁ་བཞི་སོགས། མདོར་
ན། རྟོད་རྩ་ཉི་དབྱུག་པས་བརྟུངས་ས་ནས། སྤང་རྒྱ་མོ་དར་ཟབ་འཐག་ས་ཡན་རང་
ཞབས་སུ་བཅུག[283] ཅེས་གསལ་མོད། ད་ཕན་སྡེ་སྲིད་གཙང་པས་མདོ་རྟོད་སྤང་
ལ་དབང་ལུང་བསྐྱར་བའི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ཁ་གསལ་ཞིག་མཐོང་ལམ་དུ་མ་གྱུར།

འོན་ཀྱང་། གཙང་པས་སྟོད་མངའ་ངེས་དང་ཤར་གོང་ཡུལ་བར་གྱི་མངའ་ཁུལ་
ལ་དབང་ལུང་བསྐྱར་ཡོད་པ་ནི། «རྒྱལ་རབས་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་།»ལས། རྟོད་
གངས་ཉི་མེ་ནས་གློང་ངལ་སྤྱག་པའི་དབུས་གཙང་འཛིན་མའི་གཞིར་གཏོགས་སོ་
སོ་ཅིག་ལེ་ལག་བྲང་འཕྲོག་དུ་མ་དང་། འབྲི་གྲུང་། སྤྱག་ལུང་། ལྷ་བྲ་(ཕྱི་པ་སྤྱ་རྒྱ་རི་དང་།
བྲ་ཡུལ་གཤམ་སྤྱ་དཀར་ཅེ་སོགས་སྐར་ཁག་ཁྲ་དཔོན་ཆེ་བྲ་དུ་མ་དང་བཅས་པ་ཡོངས་ཀྱི་

283. གཙང་རྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༩༡། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་
ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༩༣།

བདག་པོ་ཆེན་པོར་གྱུར།^[284] ཞེས་དང་།《སྟག་ལུང་ཆོས་འབྱུང་》ལས། གཙང་
པ་ལྷེ་སྲིད་ཀྱིས་སོག་པོ་གྱུར་ཤིར་དམག་འབྲེན་སྐབས། ཡར་གྱི་མངའ་རིས་རྫོང་
ཁ་ནས། མ་ཀའི་ཀོང་པོ་རྒྱ་ལ་ཡན་གྱི་ལུང་དབྱུང་ཆོག་ས་ཤིན་ཏུ་མང་བ་ལྷག་^[285]
ཅེས་བྱུང་བ་བདེན་པར་སྣང་ངོ། །

གཙང་པས་དབུས་གཙང་གི་ཁྱོན་ལ་ལུང་གིས་དབང་བསྐྱར་བ་ནི། སྲིད་ཤོད་
བདེ་ཆེན་རྫོང་གི་དཔོན་དུ་ལུང་གིས་མངགས་པའི་སྡེ་ལ་སེར་བའི་གཏམ་རྒྱུད་ལས་
བྱུང་བའི་གཙང་པའི་ཞལ་ལྷེ་ནང་། གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས་བོད་དབུས་
གཙང་ཐམས་ཅད་ལ་བྱུང་བྱིན།^[286] ཞེས་དང་།

ཕྱོགས་བཞིའི་མཐའ་མཆམས་སུང་སྟོབ་ཀྱི་ལས་ཀ་བྱེད་པའི་སྡེ་ཆོན་ལ་མི་
འགྲུར་པའི་རྫོང་བཞི་ནི།《གཙང་པའི་གདུང་རབས་》ལས། བྱི་ལྷགས་རིའི་ཚུལ་
དུ་ཤར་མི་འགྲུར་ཞིང་དྲགས་ཀོང་གི་ཁ་གཏོན་འོལ་དགའ་སྟག་ཅེ་(དང་ལྷོ་ཁ་ས་ཁུལ་
ཟངས་རི་རྫོང་ཁོངས་)སྟོ་མི་འགྲུར་ཞིང་སྟོ་མོན་གྱི་ཁ་གཏོན་དོ་བོ་རྫོང་(དང་ལྷོ་ཁ་ས་ཁུལ་སྟོ་
ཐག་རྫོང་ཁོངས་)བྱུ་མི་འགྲུར་ཞིང་བལ་པོ་རྒྱ་གར་གྱི་ཁ་གཏོན་ནམ་རྒྱལ་སྟོ་ཅེ་(དང་
གཞིས་ཀ་ཅེ་ས་ཁུལ་འབྲོང་བ་རྫོང་འཕན་ཕྱི་ཤར་ཁོངས་)བྱུང་མི་འགྲུར་ཞིང་ཉོར་སོག་རྒྱ་ནག་གི་
ཁ་གཏོན་གསང་སྟགས་བདེ་ཆེན་(དང་ལྷ་ས་མོང་ཁེར་སྟོད་ལུང་བདེ་ཆེན་རྫོང་ཁོངས་)དང་།^[287]

284. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ཁག་ལ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠། འོག་ ༡༩།
285. སྟག་ལུང་ཆོས་འབྱུང་། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༡༩། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༩། འོག་ ༩༡།
286. གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་ནམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༩༠། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་
ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༣༩།
287. གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་ནམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། གངས་ཅན་རིག་མཛོད། ༩༠། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་
ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༣༩།

ཞེས་གསུངས་པ་ལས་ཤེས་ཀྱས་སོ། །

དེའི་ཆབ་སྲིད་འཛིན་སྐྱོར་རྒྱུ་ཡིན་སྟོར་གཙང་པའི་ཞབས་གས་སྡེལ་སེར་
བས་བྲིས་པའི་གཙང་པའི་མཛད་ཆེན་ལྷ་ཞེས་པ་ལས་ཉོགས་བྱལ་ཅིང་། མཐར་
བྱལ་མཐའི་ཉོག་བྱ་སོགས་ལས་སྡེ་བ་སྦྱིད་ཡོད་དང་དགེ་ལུགས་པའི་ལྷོས་སྦྱོགས་
སོག་དཔག་བོད་དུ་ཐེངས་གསུམ་ཙམ་ལྷག་པས། སྡེ་བ་གཙང་པའི་སྦྱིད་བཙུག་
འཕྲོག་གིས་བྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོར་ལགོད་ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་བྲག་ཏུ་བྱལ་བའོ། །

སྡེ་བ་གཙང་པའི་སྐབས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་ཐད་བྱང་བདག་ཀྱན་
དགའ་རིན་ཆེན་གྱིས་བྱ་ཆོད་གཤོངས་ཀྱི་ཆོས་གཞིས་ཆེད་མང་ཐོས་སྐྱ་སྐྱབ་རྒྱ་
མཆོ་མཆོག་ལ། གཤམ་སྐྱོ་བ་དག་པའི་ས་ཞིང་ས་སྟོར་དང་བཅས་པ། མཉན་བྲག་པའི་
ཁང་ཞིང་། བོན་གནས་ཟེར་བའི་གྲོང་གཡོག་དང་བཅས་པ་སྤུལ་འདུག་པ་དང་།^[288]
དེ་བཞིན་མང་ཐོས་སྐྱ་སྐྱབ་རྒྱ་མཆོར་ཉེ་འཁོར་གཡོག་ཆོས་དད་འབྲལ་གྱི་གསེར་ཞོ་
བཙུ་ལྷ་སྟོར་དང་། བྱ་གཤོངས་སུ་དཀར་མེ་དང་རྩ་སྟོར་སོགས་ལ་ཕན་ཐེར་ནས་
འབྲི་མ་བྱ་བདུན་ཅུ་སྟོར་བྲལ་འདུག་པ་ལས།^[289] སྐབས་དེའི་ཞིང་འབྲོག་མི་མང་
གི་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་ལ་སྡོན་དཔག་བྱ་བྲལ།

དེ་བཞིན་《ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན།》ལས། རྩ་ཆོས་གསལ་རྒྱ་
མཆོ་བྱ་བ་ཁྲི་དཔོན་གྱི་གཡེ་གཉལ་དུ་སྦྱུང་འདེན་སྐབས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་
དུ་ཆད་ལས་འདས་པའི་འབྲལ་ཆེན་གསུམ་བྲས་པའི་དང་པོ་ལ། ཆོས་འཁོར་སྦྱོན་
པོའི་དགོན་སྡེས་ཐོག་བྲངས་གཡེ་རོང་དང་མོན་ལལ་མོ་ཚུག་བྱ་བའི་མངའ་ཞབས་
ན་གཏོགས་ཆད་ཀྱི་དགོན་སྡེ་གཉལ་སྡེ་བྲལ། བྱར་ཆོས་སྡེ། ལྷ་རི་སྦྱང། ལྷ་བྲག་

288. མང་ཐོས་སྐྱ་སྐྱབ་རྒྱ་མཆོ། རང་རྩས་སྡེ་གཞི་མེ་ལོང་། དཔེ་གཞུགས། བྱི་ལོ་ ༢༠༠༥། འོག་ ༩༧།

289. མང་ཐོས་སྐྱ་སྐྱབ་རྒྱ་མཆོ། རང་རྩས་སྡེ་གཞི་མེ་ལོང་། དཔེ་གཞུགས། བྱི་ལོ་ ༢༠༠༥། འོག་ ༩༧།

མཁར་ཚུ་ལྟ་ཁང་སོགས་ཆེ་སྟན་ཐམས་ཅད་ཡི་གེར་བཀོད་དེ་ལྷ་སྟེ་ཐམས་ཅད་
ཟུལ།[290] ཞེས་བྱང་བ་དག་ལས་དུས་སྐབས་དེའི་དཔལ་འབྱོར་ཚུ་ཆད་ཆོད་
དཔག་སྟབ་རེས་སུ་འདུག།

དུས་དེར་བལ་པོའི་ཀ་ཏ་མན་གྱུ་ནས་དདལ་སྒོར་ལུགས་མ་བོད་ལུལ་དུ་དར་
འགོ་ཚུགས་ཤིང་། ཀ་ཏ་མན་གྱུའི་རྒྱལ་པོ་མ་ཉིན་རྡ་ལ་མ་ལུས་(༡༥༦༠-༡༥༧༩ བར་རྒྱལ་
ས་བརྩུང་།)བོད་དང་འབྲེལ་ལམ་བཙུགས་ནས་དདལ་སྒོར་དང་། བོད་ལུལ་གྱི་དདལ་
དཀར་བཟེ་རེས་བྱེད་པའི་ཆིངས་ཡིག་བཞག་པ་དེས། ལོ་ངོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྷག་གི་རིང་
བལ་བོད་དདལ་སྒོར་ཉོ་ཆོང་བྱེད་པའི་རྒྱན་བསྐྱངས།[291] ཐོག་མར་དདལ་སྒོར་
བཟེ་རེས་བྱེད་ཐབས་ནི་དདལ་སྒོར་དང་དདལ་དཀར་གྱི་ལྷིད་ཆད་འབྲེལ་མཉམ་ངང་
བཟེ་བཞིན་ཡོད། དེར་སྐབས་བཞག་དབྱེད་བྱས་པ་ལྟར་ན་བལ་ལུལ་ནས་བྱང་བའི་
དདལ་ལོར་གྱི་རི་མོ་མི་འབྲེལ་བའི་དདལ་སྒོར་ལུགས་མ་རིགས་བཞི་བརྒྱ་ལྷག་ཡོད་
ལ། དེ་དག་གི་ལྷིད་ཆད་ཁེ་(རྩ་རྒྱུ)བཞི་དང་གངས་རྒྱུད་བརྒྱད་ནས་ཁེ་ལུ་དང་གངས་
རྒྱུད་ལུའི་བར་གཅིག་མཐུན་མིན། རིང་ཆད་མི་ལི་མི་ཤར་ཉེར་དུག་ནས་ཉེར་བརྒྱད་
བར་ཡིན། མཐུག་ཆད་མི་ལི་མི་ཤར་གཅིག་དང་གངས་རྒྱུད་ལུ་ཅམ་ཡིན་ལ་དེ་དག་
བོད་ལུལ་དུ་འབྱོར་ཆེ་རེར་དདལ་དཀར་ཞོ་གཅིག་དང་སྐར་ལུ་ལ་བཟེ་བཞིན་
ཡོད།[292] ཅེས་འཁོད།

290. དཔལ་པོ་གཙུག་ལག་སྟེང་གི་ ཆོས་འབྱུང་མཁས་པའི་དགའ་སྟོན། སྤང་ཆ། ལྷ་ཆ་བརྩ་བྱིད་དཔེ་མཛོད་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༢༠༠༣། འོག་འོག་ ༡༠༧།༥།

291. སང་ཡོས་བསྐྱར་བའི་ཏུན་ཉོང་ནས་ཐོན་པའི་གནའ་རབས་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ། འོག་ ༡༥།

292. མགོན་པོ་རྒྱལ། གནའ་རབས་བོད་ཀྱི་དདལ་ལོར་བཟེ་རེས་སྒོར་མདོ་ཅམ་སྟེང་གི་ གཙོས་མི་རིགས་དགེ་འོས་
མཛོ་རིམ་ཆེད་སྟོང་སྟོང་གྲུའི་དབྱེད་ཆོས་ཕྱོགས་བསྟེན། མི་རིགས་དཔེ་སྟན་ཁང་།

ལེ་ཆན་གཉིས་པ། ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྗེ་བཙུ་བྱག》

དང་པོ། 《ཞལ་ལྗེ་བཙུ་བྱག》གསར་བཙུ་བྱས་པའི་བརྒྱུད་རིམ།

སྤྱིར་རིན་སྤངས་པའི་སྐབས་སུ་རང་ཁོངས་མངའ་ཁུལ་ལ་བཅས་པའི་ཁྲིམས་དམ་པོ་ཡོད་པ་ནི།《མཆར་ཆེན་སློ་གསལ་རྒྱ་མཚོའི་རང་རྒྱལ།》ལས། གཞིས་ཀ་རིན་སྤངས་པ་ཁྲིམས་དམ་ཟེར་བའི་སྙན་གྲགས་བདེན་པར་འདུག རྒྱལ་པོ་ཁྲིམས་ལུགས་ཡོད་པའི་ས་ཁྱོགས་འདི་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོང་བ་ཡིན། སྙོམས་རྒྱུད་ལམ་བདེ་བ། རྩིས་ལྡན་སློ་བདེ་བ་སོགས་བསོད་ནམས་དཔགས་མེད་འོང་བ་འདུག རོ་མཆར་སྙམ་པས་སྒྲེ་བ་ལའང་དག་སྤང་ཅི་ཡང་སྤྱིས།^[293] ཞེས་བྱུང་མོད། སྐབས་དེར་དམིགས་བསལ་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྗེ་གཏན་འབེབས་གནང་བའི་གནས་ཚུལ་ཡིག་ལམ་ཁག་ཏུ་མི་སྤང་ཞིང་། འདིར་གཙང་དུས་ཀྱི་《ཞལ་ལྗེ་བཙུ་བྱག》གསར་བཙུ་གནང་བའི་སྐོར་དོ་སྤྲོད་ཅུ་རྒྱུ།

དེ་ཡང་《གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས།》ལས། འཛིག་རྟེན་གྱི་རྣམ་གཞག་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལུགས། ཞལ་ལྗེའི་གཙོད་ལུགས་སོགས་བཀའ་ཆེས་ཤོ་ལ་ཡི་གེ་བྲིས་པ་ལྟར་ནག་པོ་འགྲོ་ཤེས་སུ་གནང་བྱུང་བ་ལ་དཔགས་ན། དབུས་ཀྱི་ཞལ་ལྗེ་དེ་རྣམས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁྲུངས་ཅན་གྱི་བཀའ་ཁྲིམས་ལ་དཔག རང་ཤེས་རང་དྲན་ལ་སོང་བའི་བདེན་རྒྱུ་མེད་པའི་ཆད་པ་ཆད་ལན་གཏོང་བ། འདོད་པ་ཉོར་འདྲའི་ཟ་མ་ལ་རྐང་པས་གང་འཁོར་གྱི་ཅིས་རྒྱག་པ། ཁྲིས་སྤྲུགས་ནས་རྟེན་པ་དང་། གཡོག་ལ་བསྐྱད་པ་ཤི་བ་ལ་མི་བདག་ཁ་ཤེད་ཅན་གྱིས་དགེ་སྟོང་འདེད་པ། གཞན་ཡང་ལུང་པ་རེར་ཁྲིམས་ལུགས་རེའི་ཞལ་ལྗེ་མི་གཅིག་པ་རྣམ་གྲངས་

293. མཆར་ཆེན་སློ་བཟང་རྒྱལ་མཚོའི་རང་རྒྱལ། ཤོག ༩༣།

མང་བ་འདུག་པ་ནས།^[294] ཞེས་བྱང་བ་ལས། གཙང་པའི་གོང་དབྱས་ཁུལ་གཙོ་
འགྱུར་སྡེ་པ་སོ་སོར་རང་འདོད་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་འདྲ་མིན་ལས། བོད་ཁམས་སྤྱི་ལ་ཁྱབ་
པའི་ཡང་དག་པའི་ཞལ་ལྟེ་ཞིག་མེད་པས་བཀའ་ཁྲིམས་ཞལ་ལྟེ་ཆད་ལྡན་ཞིག་མ་
བྱང་ཐབས་མེད་ཡིན་པ་བསྟན་འདུག།

རྒྱ་མཚན་གང་ལགས་ཤེ་ན། 《གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་
རབས།》ལས། གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས་བོད་དབྱས་གཙང་ཐམས་ཅད་
ཁྱབ་ཕྱིན། བོ་བུང་ཆེན་པོ་བམས་བྱུབ་ཅེའི་ཁྲིམས་ལ་བཞེན་དགོས་པ་བབ་ཐོབ་ཆེ་
བར་འདུག་པས་ཁྲིམས་ཡིག་ཤེལ་ཐམ་ཆེན་མོ་སྤར་ཞུ་བར་བྱས། དེ་བར་གཉེར་
གཙང་གི་བསྐྱལ་བརྟེན་གཉེར་གཡོག་ལུང་ཆན་གྱི་ཀན་པོ་གཙོ་བོ་རྣམས་ཀྱི་ཞལ་
ལྟེའི་རྣམ་གཞག་ཕུན་ཆོགས་དག་ལེགས་མ་བྱ་བའི་ཐེན་བྲིས་ཤིག་བྱས་པ། དེའི་
བསྐྱེགས་འཕྲོ་སྡེ་ལུང་བདེ་ཡངས་ན་བཞུགས་སྐབས་ཕུལ་བ་འབྱར་ཏེ་ཁྲིམས་ཡིག་
ཏུ་མིང་བཏགས། མགོ་ཚུལ་རྣམས་སུ་སྟན་དག་གི་ཆོགས་བཅད་ཡོད་པའི་ཤོག་
གིལ་(འིལ་)གཅིག་དང་།

ཡང་ཚུལ་གཞི་དེ་ཁ་ཡིན་པ་གཞིས་ཀ་སྡེ་ལུང་ཁྲིམས་ཡིག་ཡིན་ཁུལ་དུ་མཛད་
པ་ཞིག་འདུག་པ་འདི་རྣམས་ཐེན་བྲིས་འབྲི་འཕྲོར་སོང་བས། ཞལ་ལྟེ་མ་ཆང་ཞིང་
ལྷག་པར་གོ་བ་མ་ཐེབས་པའི་མ་དག་པ་དང་མ་ཆང་བ་ཡང་འདུག་ཅིང་། ཁྱད་པར་
མིང་ཁྲིམས་ཡིག་ཏུ་ཐོགས་པ་ཞིག་འདུག་པས། ཁྲིམས་ཡིག་ཅེས་བྱ་བ་རྒྱལ་པོའི་
བཀའ་བཅད་ནས་དམ་ཁ་འབྱར་བ་ལ་ཟེར་བ་ཡིན་པས། ཁྱད་པར་མ་བཅད་ན་རིག་
བཅོས་རང་འཆམས་སུ་འགྲོ་བ་འདུག་པས། སྤར་ཞལ་ལྟེའི་ཐེན་བྲིས་ཀྱི་འཕྲོ་རྣམས་

294. གཙང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༣༥།

བསྐྱེགས།^[295] ཞེས་བྱུང་ངོ་ །

གཙང་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་བྱལ་གི་རྒྱ་བ་རྟེན་ལུང་གང་ལ་གཏུག་པའི་སྒོར་ལ།
ཞལ་ལྟེ་བཅུ་བྱལ་གི་འགོ་བརྗོད་དུ་དེའི་ལུང་རྒྱ་བ་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པའི་ལོ་རྒྱུས་
དང་། གཏམ་རྒྱུད་ཞར་བྱང་རྒྱུད་པ་ལ། སྔོན་གྱི་ཆོས་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་ལྟེ་པ་
ལུམ་པ་ནས་ཆོས་རྗེའི་ལག་ཏུ་འདུག་པ་ཁུངས་བཅུན་ཞིག་དང་། པ་གཏམ་བྱ་རྒྱུད་
ལ་མཁས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་དེའི་དག་རྒྱུན། རང་གིས་ཀྱང་དབུས་གཙང་རྟོར་སོགས་
མོན་གང་གི་སར་སླེབས་པས་དེ་ལུགས་སོགས་ལས། ཞལ་ལྟེའི་གཞི་མ་ཁྲིམས་
ཡིག་བཞིན།^[296] ཞེས་བྱུང་ངོ་ །

གཉིས་པ། 《ཞལ་ལྟེ་བཅུ་བྱལ་》གི་དོན་འགྲེལ།

༡ དཔའ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྟེ།

དཔའ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྟེ་ནི་དག་འདུལ་བ་ལ་དགོས་ཏེ། དེ་ཡང་འདུལ་བ་
ལུང་དུ་རྒྱལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་བྱངས་པར། མཁས་པ་རྣམས་ནི་གཞོན་པ་
དང་། །རབ་ཏུ་སྦྱིན་དང་བསྐྱེད་དང་། །ཀྱན་ཏུ་དབྱེད་དང་ལྷ་པར་ནི། །དལུང་གི་དོན་
རྣམས་འགྲུབ་པར་བྱེད། །ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར། དག་པ་རོལ་པོའི་འདུལ་ཐབས་ལ་
ཐོག་མར་དག་པོ་མཐར་སྒྲེལ་ཡ་ལུང་དང་མི་བསྐྱེད་པར། འཛིག་རྟེན་གྱི་ཁ་དཔེར། ལྷ་
པར་མ་དཀར་པོའི་རྒྱ་མ་ཞིག་པ། རང་ཅོག་གྲོ་མོའི་ཆང་མ་འཐོར་བ་དགོས་ཟེར་བ་
ལྟར་དང་། ལྷ་མ་འཕྱར་སྒོ་ང་ལོན་པའི་དཔེ་ལྟར་མཁས་པ་རྣམས་ནི་གཞོན་པའི་དོན།
རྒྱལ་སྤྱི་ལྷ་བྱའི་སྟོབས་དང་གཡུལ་པན་ཚུན་སྟོམས་པའི་དགའ་མ། རང་རང་ཆོད་

295. གཙང་རྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༢༡

296. གཙང་རྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༢༣

ཀྱི་དག་གང་ལ་འད་ཐོག་མ་ནས་དག་འདུལ་མི་ཚུ་མ་པར། ཁེ་ཉེན་བསྐྱགས། གོ་བ་
བསྐྱོན། གསེར་ཡིག་གི་འབྲུལ་བཅུགས་ཏེ་ལམ་གྱི་སྒོ་ནས་འདུལ་ཐབས་དང་། ཞི་
རྒྱས་དབང་དག་གང་འཕྲོ་གང་ཟབ་དབྱིབས་བཏུ་དགོས་པ་བཞིན། མི་སྣ་གསེར་
ཡིག་གིས་ཀྱང་རང་གི་དཔོན་ཁྲུངས་ཀྱི་བསྐྱབ་བྱ་གཙོ་བོར་བཟུང་། དྲག་པོ་མཐར་
སྐྱེལ་དུ་སོང་ན་ལེགས་ཉེས་སྦྱི་མར་ཡོད་པས་ཁྱེ་ཉེན་ཤེས་པར་བྱ།

དྲག་པོ་དམག་གི་འབྲུལ་འཁོར་ལ་སྦྱོར་དངོས་རྗེས་གསུམ་གྱི་བསམ་སྦྱོར་
རན་པ་ཆང་བའི་དགོ་སྤྱིག་སྒྲུང་དོར་མ་ལོག་པའི་སྒོ་ནས་ཐོག་མའི་མི་སྣས་རྒྱ་
བརྒན་པ། འགྲིམ་འབྲུལ་གྱི་དཀའ་ལས་མ་བསམ་པ། ཐབས་ལ་མཁས་པར་བྱ་
ཞིང་བསམ་པ་ཆེ་བར་བཟུང་། ཐེག་པ་ཆེ་བར་འཁུར། གཏིང་གྲོང་བར་བྱས། ཁ་
འཇམ་པར་བྱས་ནས་སོ་སོའི་སྒོ་ཁྲིད་པའི་ཁོག་ནས་རང་དོན་ལ་འཇུག་གང་ཐུབ་
བྱས་ཏེ་འཛིག་ཉེན་གྱི་ཁ་དཔེར་འདྲ་བ་མཉམ་པོར་བྱ་བཞི་རྩོས་ཟེར་བ་ལྟར། ཁེ་
ཉེན་བསམ་ལ་བདེན་པའི་བསྐྱབ་བྱ་བཀོད། བ་རོལ་གྱི་གྲོས་རར་འཆངས་ནས་
འཆར་བསྟན། དེས་མ་ཉན་ན་མི་གཏི་ཐུག་ཅིག་དོན་ལ་འཇུག་མི་ཤེས། གཡོ་ཅན་
དང་པོར་སྦྱ་ཟེར་བའི་དཔེ་འདིར་ཡོང་། བ་རོལ་པོས་རང་གི་བྱ་བ་མ་ཤེས་ན། སྦྱ་བ་
ལ་མེ་མཆེད་པ་ལྟར་གྲོས་ཤེད་དག་ལ་དེས་བྱ་བ་འདིར་ཡོང་།

སྤྱི་གཟར་པ་འཁུག་བྱ་འཁུག་ཀྱང་མི་སྣ་གསེར་ཡིག་གི་འབྲུལ་མི་གཙོད། ཁ་
རན་དང་ཆོག་རན་མི་རྒྱལ་གསེར་ཡིག་གི་སྒོན་འབྲུང་གྱི་བསྐྱས་ཉམ་སྤེབས་སྟོང་
མི་བྱེད། བན་ཚུན་གྱི་བདག་རྒྱུན་བཟང་བ་བྱེད། མི་སྣ་གསེར་ཡིག་པན་ཚུན་སུའི་
ཡིན་ཀྱང་སྦྱི་མིར་ཆ་འཛིག་བར་མི་སྒྲ་མ་སྤྱེ་དཔོན་སུ་འད་ཞིག་གི་གསེར་ཡིག་
ཡིན་ཀྱང་སྦྱེལ་མ་ཐུབ་དགོས་ཤིང་། གཉིས་པ་རབ་ཏུ་སྦྱིན་དང་ཞེས་པའི་དོན་ནི་
དག་ལ་ཁོར་རྩས་ཟང་ཟང་དངོས་པོ་སྦྱིན་ཏེ་གཏན་སྦྱི་དོན་དང་། དག་དཔུང་ཆོགས་

ཆེ་བ་ཡོད་ན། དག་གཉིས་བྱུང་ན་དག་གཅིག་པར་དུ་ལོངས་ཟེར་བའི་དཔེ་ལྟར།
དགའི་དབྱང་ཆོག་ས་ནས་ནང་ཆན་པལ་ཏེ། ས་ཁང་ཡུལ་མཁར་སོགས་བྱིན་ཏེ།
དག་ལྟེ་བ་བྱས་པ་རྗེ་རྒྱུང་ལ་གཏོང་བའི་ཐབས་དང་། བསྐྱ་བ་དང་ཞེས་པ། མནལ་
ཟ་བ་དང་ཉེ་སྤྲེལ་བ་དང་སྐོག་ས་པོ་བྱས་ནས་བསྐྱ་བ་མ་ཡིན་ཏེ། ཐབས་མཁས་
ཀྱིས་ཁ་བྱངས་ནས་མགོ་བསྐྱོར་བའམ་ལབ་ཀྱི་སྒོ་ནས་སྒོ་བྱེད་དེ་བཅོན་དུ་འཇུག་
པ། ཡོད་མེད་གོ་ལོག་གིས་དག་ཐབས་ཀྱིས་སྐྱུངས་འཇུག་པ་དང་། འབེབས་སྒོ་ད་
པ། དབྱང་རོ་བརྩས་རྟ་བརྩས། བྱ་ལོག་གཏམ་ལོག་མཆན་མོ་དག་ཕྱོགས་ཀྱི་ཐག་
ཉེ་མ་རིང་རོ་མ་པག་ཏུ། མེ་ཁ་མང་པོ་སྤར་ཏེ་དབས་སྤྲད་ནས་བསྐྱ་བ་ཡིན་ཞིང་།

དཔལ་བོ་དག་ཐབས་ལ་མཁས་པ་ཞེས། རང་ཟོང་ཟད་ལ་མ་སོང་བའི་ཐབས་
མཁས་ཀྱིས་བསྐྱ་ཞིང་མནལ་ཟོས་དུག་སྒྱོར་གྱིས་བསྐྱས་ན་ཁྲེལ་མེད་རོ་ཆ་བོར་བའི་
གསོན་པོ་ལས། བག་ཡོད་རྩལ་དང་ལྡན་བའི་ཤི་བ་མཆོག་ཟེར་བ་ལྟར་པོ་རབ་ཀྱི་
དགོས་པ་འདི་ཡིན་ལགས། ཀུན་ཏུ་དབྱང་དང་ཞེས་པ་ནི་བརྟག་དབྱང་ལེགས་པར་
བྱས་ཏེ། གཞན་ཕྱོགས་གཉིན་པོ་གང་འགྲོ་བརྩམས་པ་དང་ས་རྒྱ་ལུང་པའི་གནས་
དབྱིབས་རྫོང་ལྟ་བུའི་བཅན་དམིགས་ལ་བརྟག་དབྱང་བྱས་ནས་དམག་དབྱང་གི་
འཁྱེར་འཁྱིད་དང་། འཆང་ཁའི་གནས་ཡུལ་དང་རང་ཕྱོགས་བཅན་དམིགས། གཞན་
ཕྱོགས་པ་རོལ་གང་ཡོང་གང་བྱེད་ལ་བརྟག་དབྱང་དང་། རང་ཟོན་སྒྱོར་ནས་དག་
དང་འཐབ་ཟེར་བའི་དཔེ་ལྟར་ཁེ་ཉེན་གྱི་བརྟག་དབྱང་ལེགས་པར་བྱེད་དགོས་ཤིང་།
དབྱང་གི་དོན་རྣམས་སྐྱབ་པར་བྱེད། ཅེས་པ་ནི་གོང་གི་ཐབས་རྣམས་ཀྱིས་མ་སྤུལ་
ན། དབྱང་དང་དམག་གི་གཡུལ་བཤམས་ཏེ་དག་པ་རོལ་འདུལ་དགོས་ཏེ། དེ་ལ་
རང་ཕྱོགས་ཐམས་ཅད་བསམ་པ་གཅིག་ཏུ་འཛོམ་དགོས་པས། ཁ་དཔེར། གསེར་
བཅག་དབྱལ་བཀུམས་ར་གན་ལྟ་བུ་ཟེར་བ་བཞིན། རང་ཕྱོགས་འཛིལ་བའི་སྤིང་།

པོ་རྣམས་སྤྱིད་ཚང་གཅིག་དང་སྤྱག་སྒོར་གཅིག་གཞུ་ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་བདུངས། སྤྱ་
གཅིག་ནས་འཐེན་ན་མགོ་ཡོངས་ཆ་ཟེར་བ་ལྟར་འོག་ཞེས་(གཞེས་)ཕྱི་རུར་མི་བྱེད་པ་
སོགས་བསྒོར་སྤྱངས་ལེགས་པར་བྱས།

སྤྱོ་མི་ཁེལ་བ་རྣམས་ཐབས་ཀྱིས་རང་སྤྱིད་མ་ལོག་ཅམ་གྱི་སྤྱོ་ནས་སྤངས།
ན་རུས་འཆི་རུས་བབྱིད་རུས་པའི་བསམ་པ་གཅིག་ཏུ་བྱང་བ་རྣམས་སྤྱོ་སྒོ་བས་
ཀྱིས་སྤྱིད་པ་འདེགས་རུས་པ། ང་རྒུལ་གྱིས་པ་ལའང་བདེག་རུས་པ། ཁེ་ཉེན་བལ་
འདབ་དོ་གཞོན་དུ་རྩི་ཤེས་པ། འགོ་འཆམས་ལ་མཁས་པ། ཡིད་མི་སྤྱོད་ཅིང་སྤྱོ་མི་
འགེལ་བ་ཆེར་བྱང་སྤྱིད་ཉལ་བ་ལྟར་གཞན་གྱི་སྤྱོ་འདི་འབྲུལ་མཁས་ཤིང་གང་ཟེར་
ལ་མི་གཏོང་བ་མཆང་འབྲུ་འཇམ་ཤེས་སོགས། ཡོན་ཏན་དེ་དག་དང་ལྡན་པའི་དཔའ་
པོ་རྣམས་ཀྱིས་གཡུལ་བ་ཤམས་ཏེ་དག་བྲུལ་དང་གཡུག་རྩུབ་བཅན་ཆས་པ་ལྟར་
དགོས་ཤིང་། བྱ་དམག་ལ་ཆས་གདོང་དུ་པ་མ་སྤྱོད་བྱ་བ་དེ་འདི་ཡིན། འོན་ཀྱང་མི་
བྱེད་སྤྱིན་པོར་སོང་ཡང་གཞོགས་བྱེད་ཁྱིམ་ས་ལ་བཞེན་ཟེར་བའི་དཔེ་འདིར་འཇུག་
པ་ཡིན་པས། ཁྱིམ་ས་ལ་བཞེན་པ་ཞིག་མ་བྱུང་ན། བྱང་འཕེལ། བྱང་རྒྱུ། བྱང་འཇུག་
སོགས་ག་མ་འགྲིག་གི་རྒྱར་འགོ་བས་ཐོག་མར་རྒུལ་སོ་དང་དཔོན་པོའི་ལུང་དང་
ཡུལ་མི་གཙོ་དཔོན་གྱི་དཔོན་སོགས་ཀྱི་དམག་དཔོན་གྱི་དང་བ་ཆེ་ཞིང་ཆུང་ཆེ་བ།
རང་འདོད་རྒྱུང་བ། སྤྱི་གཙོགས་ཆེ་བ་ཞིག་བསྒོས། དེས་ཀྱང་དམག་ལས་དཔའ་
སྤར་མཇངས་གསུམ་ཆང་བ་ལས་ལ་འཇུག་པ་གཉིས་བསྒོས།

དམག་དབྱང་རྣམས་ལ་གཡུལ་རུ་གཡོན་རུ་སྤྱས་(དཔེས་)རུ་གསུམ་དུ་བྱས།
དེ་ལའང་རུ་དཔོན་རེ་དང་བརྒྱ་དཔོན་བརྒྱ་དཔོན་བསྒོས། དཔོན་གྱིས་སྤྱོ་གོས་ཀྱིས་
བསྐྱངས་པའི་དང་ཞེན་ཆེ་ཞིང་དང་དོད་ལྡན་པའི་དཔའ་པོ་སྤྱིམ་བ་(སྤྱིམ་པ་)བསྤྱས་
པའི་སྤྱིམ་(སྤྱིན་)འདུས་སྤྱུ་ལ་བཅར་བའི་གཟིམ་རྒྱུང་བ། ཡུལ་དམག་ལྟ་བུ་ཡིན་ན།

དཔལ་མཚན་ཅན་དེ་རྣམས་ལ་འདྲིང་ལོགས་སུ་བཅོས་ནས། ལྷིང་དཔོན་མགོ་
བརྩན་པ་ལ་མཁས་པ་རེ་བསྐྱོས་ཏེ། ཐོག་མར་མགོ་མིར་གཏོགས་པ་རྣམས་དཔག་
དཔོན་གྱིས་བསགས་ནས། པ་རོལ་གྱི་དགྲ་ཆེ་གེ་མོས་རྒྱལ་པོའི་གཡུལ་ཡིན་ན་
ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོའི་མཚན་དོན་ལ་དགྲས་ཆོལ་ལུགས། འདི་རིང་ན་མངའ་འབངས་
མི་བདེ་བས། བདེ་གཟར་ཞེས་པའི་མིང་དང་མཐུན་པའི་དུས་མི་བདེ་ལུགས། ལུལ་
དཔག་ཡིན་ན་ལུལ་གྱི་སྤྱི་ཆོས་ལ་གཞོད་ཅིང་འཇུག་པ་འདི་དང་འདི་ཞེས་བྱུང་བེར་
བའི་བདེན་པ་བདད། ཁེ་ཉེན་ལེགས་པར་བཤད། དགྲ་ལ་མཚོན་ཅི། གཉེན་ལ་སྐྱོར་
ཁ་གཅིག་ཟེར་བའི་ལུང་དོན་ལྟར་དགྲ་ལ་རུས་འདོན་རང་ཕྱོགས་སུ་འོད་འཇགས་
དགོས་པ་སོགས་སྤང་སྤང་གན་རྒྱར་བཀོད། དོན་འགག་ཐེལ་ལུང་གི་བསྐྱམས།
གན་རྒྱལ་ལ་ཐོའི་དོན་ཉན་སྒྲུབ་བྱེད་པ་ལས་མི་འདའ་བའི་དོན་དུ་འདུན་པ་ལྟར།

ཁ་དཔེར། དཔེ་རྒྱ་ཤོག་དཀར་རྩུང་ལ་དོན་སྒྲག་ཆའི་རི་མོ། འགག་ཐེལ་ཆེ་
ཁ་མོ་བེར་བ་ལྟར། དོན་ཉན་ལོག་སྤང་སྤང་གི་དོན་ཅིའི་འགག་ལ་སོ་སོས་ནན་ཏན་
དགོས་པའི་ཕྱིར་དང་མི་འགྱུར་བའི་ཕྱིར་མིང་གིས་རྟགས་བཞག་དེ་དོན་སེམས་ལ་
བརྩུང་ནས་རང་རང་གི་སྒོག་འཆོ་བའི་རྟ་མོ། མགོ་ཕེབས་ཀྱི་གྲུ། སྒོག་ཁེབས་ཀྱི་
ཁ་བ། འཆོར་སྐྱོད་གི་ལུས་ཆས་རྣམས་ལ་ཁ་ལ་འཇལ་དུ་མ་སོང་བར་དང་དོད་ཆེ་
བ་བྱེད། ལྟང་སྟོན་གྱི་ལུལ་མའི་ཁྲོམ་ཆོགས་སར་འཆོར་སྐྱོད་བྱེད་བེར་བ་དང་མི་
འདྲ། རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་མི་ང་ཡིན་བསམ་པ་ཀུན་འདིར་འཆོགས་པ་ཡིན། རང་ལ་
དཔགས་པའི་ཟལ་ཐོན་པར་བྱེད་དགོས་སོ། །དཔག་འདི་ལ་མེད་དུ་མི་རུང་བའི་མི་
བཞི་དགོས་ཏེ། ན་བ་གསོ་བའི་སྤྲན་པ། ལེགས་ཉེས་སྟོན་པའི་མོ་མ། དགྲ་གྲོགས་
ཅི་བའི་གཡུ་རྒྱལ། དགྲ་ལྟ་གསོལ་བའི་ཐུགས་དཀར་དང་བཞིའོ། །དང་པོར་གཡུལ་
རྒྱལ་གྱིས་གཟའ་སྐར་དང་དགྲ་ཅན་གྱི་འགྲོས་དང་ཕྱོགས་ཅིས། ལྷོ་(གཏོ་)བསྐྱར་

གཟུང་གསལ་ཏེ། དཔལ་ལོ་སྟག་ལྟར་ཆས་པའི་ཁྱིམ་ས་ཀྱི་ཐོག་མ། དམག་ལས་ཀྱི་
སྐར་མོ་བརྒྱལ། དེ་ལས་མ་ལག་ལ་བར་སྐར་པལ། དབྱ་ཕྱོགས་སྐར་སྒོ་དང་མཚོན་
ཅི་གཏད། རང་ཡུལ་ལ་དཀོན་མཆོག་གི་ཉེན་དང་ལྷན་བསྟན། ཉག་དྲུང་ཉག་དྲུང་
བཏེགས་པ་ནས་བཟུང་སྒྲིགས་ལ་ཚུབ་པར་བྱ། (ཉག་སྐར་དྲུང་ཉག་སྐར་དྲུང་བཏེགས་ནས་ཟུང་སྒྲིགས་
ལ་ཚུབ་པར་བྱ།) ཉག་(ཉག་སྐར་)དྲུང་གསུམ་པ་ལ་དཀྱིལ་སྐར་དྲུང་དོ་དམ་པ་ནམས་འཛོམས་
ཆར་བ་བྱས་ནས་དམག་ལས་ཀྱི་འདེགས་ཁྱིམ་ས་ཚུགས་མལ་ཤོ་རིམ་བཟན་ལེན་
ཤོ་རྒྱལ་སོགས་དབྱ་ཆ་ཐོགས་ཆའི་སྐར་སྐད་བསྐབ་སྟོན་མཐིལ་ཕྱིན་པ་བྱེད་དགོས།

འགྲིམ་དུས་འདེགས་དྲུང་གསུམ་ཀྱི་དང་པོ་ལ་མེ་ཁ་གསོ་བ། གཉིས་པ་ལ་
གྱར་བསྟུ་བ། གསུམ་པ་ལ་གཡས་དྲུང་ནས་རིམ་བཞིན་གསེགས་པའི་དབྱ་ཚོན་ལམ་
འཕྲང་ལ་དཔགས་པའི་འགྲིམས་ལུགས་ཤོ་རིམ་བྱས་ཏེ། ཚུང་ཁལ་ཆེ་ཁལ་གྱིས་མི་
བཞི། ཉན་པ་ལ་སྟུང་མི་རྒྱལ། ཀོ་བྲུ་སྐར་བཙན་དུ་འཛིན། ལམ་ལ་ཆས་ཀ་བསྐྱར་བ་
ཅད་ཆོད་ན་བཟན་པ་མི་དགོས། སྟེད་ཆོ་འུག་ཆོ་བྱས་ན་ལྷབ་འཇལ། བོང་བཏོགས་
བྱས་པ་ལ་ངོ་བོ་བརྒྱད་འཇལ། ཉིན་རྒྱན་ལ་སྒྲིན་འཁྲིད་ཆབ་གསུམ་དང་ཆད་པ།
མཚན་རྒྱན་ལ་ངོ་སྟོད་མ་གཏོགས་ཆད་པ་མི་དགོས། རྒྱན་མ་ཟེན་ན་ལག་པ་རྒྱབ་
བཀྱིག་ཅམ་མ་གཏོགས་བདུང་བཙོགས་མི་བྱེད། ཁྱིམ་ས་རར་མི་འཇུད་དེ། སྐར་
མཚན་མོ་གསང་བའི་དགོས་པ་ཡིན། དབྱ་དང་ལོར་ནས་བསད་པ། མདའ་འབྲུམས་
རྩོམ་འབྲུམས་སོགས་ཀྱིས་བསད་པ་ལ་དགོ་བ། ཉན་འཐབ་མི་དཔྱད་དབྱ་སྟེབས་གོ་
གྲོན་མཚོན་འཛོགས་ཀྱིས་བསད་པ་ལ་ཆད་པ་ལྷབ་འཕར་དང་། སྟེང་གཞོན་ལྷབ་
འཇལ། མས་འཇལ་ཡང་དེ་འགྲོས་བྱུར་ཆགས་སྟུབ་པ་དཔེ་འབྲ། ལོང་ཅན་རྩ་ཅན་
ཀྱིས་བསད་པར་བྱ་དམར། ཡུལ་བསྟུང་དར་སྟོག་བཙོམ་པ། རང་ཕྱོགས་བཙོམ་
པ་སོགས་ལ། འགོ་མིའི་རྟ་ཁྲབ་དཀྱིལ་སྐར་དུ་བཞེས་པ། བཤེར་ངོ་ཡོད་ངོ་མ། ངོ་

མེད་སྒྲིན་ཆབ་། སྔོན་ལེན་མི་སྣ་ལ་བཅུ་ཁ། རྒྱ་བའི་ཁྲབ་ལུལ་ཟེར་ཁྲབ་གང་ཡོད་
ལ་རྒྱ་ཁོར་གྱི་བཅུ་བྱར་ལོན། ཐོབ་ཤོར་ཁ་གངས་ལ་མ་འཆམས་ན། བན་འགལ་ག་
ཏུ་ཁྲག་ཅེས་ཤོ་བརྒྱབ་པའི་ཐོབ་པོས་ཁ་གངས་ལ་སྒྲེལ། ཤོར་པོས་སྒྲིན་ཆབ་ལ་
སྒྲེལ། དག་གཉེན་ཆ་བྱེད་ལ་འགོད་(འགོད་)ཁོངས་གང་བྱང་རྒྱ་བ་མན་འསྒྲེལ་དང་
སྔོན་གསུམ་སྔོན་ཟེར།

སེམས་ཅན་ཆེ་ཆུང་ཅི་ཤོར་ཀྱང་ཁ་ཆང་གི་ཆ་གཅིག་དབྱར་གཉིས་ཀྱི་ཆ་
གཅིག་བེད་ལུག་གི་ཆ་གཅིག་སྔོན་པ། དཔེ་གཡང་མོ་རྩབ་ལ་ཤོར་ན་སྒྱུ་བྱག་
ལྷགས་ཁྲད་མི་ཆར་ཟེར་བ་ཡོང་ཞིང་དམག་རོང་རིགས་ལ་འགྲིམ་ན་བྱི་སྒྲིད་(བཞེ་
)རི་དྲགས་པ་ཉིན་གཅིག་ཅམ་གྱི་སྔོན་ལ་བཏང་ནས་ས་འཁྱུ་ཀན་མི་ཉམས་ཆེ་
བས་རྩབ་ལྟོས། དང་པོར་དག་འཆོལ་དེ་ནས་ཤ་ལྟོས། རྒྱ་བྱ་ཆོམ་བྱི་སྔོན། གཞོན་
བས་དང་པོར་ས་འཁྱུས། དེ་ནས་བྱི་བཞེ། དག་འདུག་ན་ཤ་ཞོག་ལ་ལན་ཐོངས།
ས་འཇམ་ན་ཤ་འཆོལ། གཞོན་ལས་ཀྱིས་དབྱགས་ཡོང་། རྒྱ་བྱི་འཇམ་པ་ལ་སྒྲི་ཅི།
བྱི་ལ་མགོ་མཇིང་། རྒྱ་ལ་བགས་པ། ཤ་ཡོངས་པ་ལ་ཤ་འབྱེད་དུ་ཆེ་ཐོབ་ཆུང་ཐོབ་
ཏུ་བགོ་དགོས། བྱང་ཐང་ཡངས་པ་དང་དག་ཁ་སོ་སྒྲག་པར་རྟ་ཤོ་གཏོང་དགོས་ཏེ།
དེ་ཡང་ས་རོ་མ་པག་གི་ཅིབས་བཅད་དེ། མཆན་ལྷ་བྱ་ལ་ལྷན་པ་བཀ། ཉིན་བྱི་བྱ་
ལ་ཏོར་བཏེགས་ཀྱིས་ཟེར་མཆན་ལ་ས་ཉན། ཉིན་ལ་མིག་སྒྲུངས་ཏེ་དགའི་འགྲིམ་
འབྲུལ་བྱེད་པ་དང་། རི་དྲགས་རྒྱ་ས་མ་འཁྱུལ་བ་དགོས་ཤིང་། དག་འགྲིམ་པའི་
རྟའི་མིག་ལུལ་ནི་གཅིག་ཏུ་འཕྱར་སེ་གནས་ལ་སྒྱུ་འཕྱར་འགྲོ་ཞིང་། རི་དྲགས་ཀྱིས་
རྒྱགས་པའི་རྒྱལ་ནི་འཛོར་ཞིང་སྐབས་རེ་སྐབས་རེར་སྒྱུ་འཕྱར་འཕྱར། བར་ཡལ་
ཆུང་ཡལ་བྱེད་པ་གཞན་ལས་བྱིངས་ཆུང་བ་ཞིག་ཡོང་། དངོས་སྒྲུ་མཐོང་བ་ནི་རི་
དྲགས་རྒྱང་འགྲིམ་པ་ན་སྒྱུ་ལྟེན་ལྟེན་པ། འགྲོང་འགྲིམ་པ་ན་ནག་ཉིལ་ཉིལ་བ་ཡོང་།

དགའ་ཉི་ཏྲ་པ་བྱང་རིགས་ཉོར་སོག་ཡིན་ན་སྤྲུམ་ས་སེ་འགྲིམ་པ་དང་། བོད་རྟ་ཡིན་ན་
ཤར་སེ་འགྲིམ་པ། ཁལ་མ་ཡིན་ན་ཉོར་འགྲོས་སུ་ཡོང་བ། རྒྱ་དམག་ཡིན་ན་ཆགས་
སེ་འགྲིམ་ཡོང་བ་དེ་རྣམས་བརྟགས་ཤིང་། དགས་བྱ་ལོག་གི་མེ་བརྒྱས་དང་། ཡང་
སྒྲར་པ་བ་པའི་མེ་ཁ་མ་ཁོར་བ་དགོས་ཏེ། མེ་བརྒྱས་མ་ནི་གཞན་ལས་བཟུག་ཆེ་བ་
གཅིག་གཅིག་གཉིས་ནས་འདྲེན་སྤྱབ་པ། ས་ཡུལ་དེ་གཞན་ལས་ཐང་དཀར་ཞིང་
སྐྱེ་འཆམས་པ་ཞིག་ཡོང་། སྒྲར་མེ་ངོ་བོ་ནི་ས་ཡུལ་གཞན་ལས་བྱིངས་ཆེ་བ། མེ་
རབ་རིབ་མང་བ། མེ་དམར་ནག་ཅེགས་ཅེགས་ཡོང་བ་ཞིག་འདུག་ན་ཡིན་ཏེ་མ་
འཁྲུལ་བར་བརྟག་དགོས་སོ། །

རི་(ཅ)འཛིན་གྱིས་དར་འཕྱོད། སོ་པས་སོ་སྤྱིམས་ཤིང་། དེ་ནས་དག་དང་
གཡུལ་འཐབ་པའི་དུས་སུ་རུ་གསུམ་ལ་སྤྲུམ་གསུམ་རྩ་བརྟགས་མ། ཐམས་ཅད་
དྲུང་ཆེན་དང་རྒྱང་གཞན་ས་འཁོར་བ་ལྟ་བུ། གཡམས་ཀྱི་གདོང་དུ་མེ་མདའ་བ།
གཡོན་གྱི་གདོང་དུ་མདའ་བ། བར་བར་དུ་མདྲུང་དང་མདྲུང་བྱང་དང་ལྟ་གྱི་ཐོགས་
པ། ཞོལ་བཏགས་ལྷགས་སྤྱེལ་ཁྱེར་བ། དེའི་རྒྱབ་ཏུ་རྟ་རྒྱ་རྒྱ་རྒྱ་རྒྱ་རྒྱ་རྒྱ་
ཆོགས་བཅན་ཆས་པ་ལྟ་བུ། དེའི་རྒྱབ་ཏུ་དམག་དབྱང་གི་ཆོགས་བྱ་སྤྱེ་སྤྱོལ་
དུ་ཡོད་པ། ཟུར་དམག་གཡམས་གཡོན་རྟ་པ་སག་ཐག་པའི་རིགས་རྟ་སྤྱོལ་སུ་
སྤྲངས་ནས་སྤྲུམ་མེལ་སེ་འཕྱོད་བ། རུ་ཁྱེར་འཁྱེད་བརྟ་རོལ་ལ་བལྟས་ནས་འགྲིམ་
ན་ཅབ་སེ་འགྲིམ། སྤོད་ན་སྤྲུམ་སེ་སྤོད་པའི་དབྱང་དེས། བྱང་རྟ་དམག་གི་དག་
ལ་སྤྲུང་བ་དང་། སྤོ་མོན་གྱི་དག་ལ་རྒྱགས་(ལྷགས་)པ་དང་། བོད་རྟ་རྒྱང་གི་དག་ལ་
བསྤྱིགས་ནས། དམག་དཔོན་གྱི་བླ་ས་ཁ་ཏ་ལ་རྟ་བ་གཅིག་ཏུ་གཏད་ནས་ཉན་ཏེ།
དག་ལ་འཁྲུ་བའི་ས་སྤྱེལ་མ་བཞག་ན་གཡམས་ཆད་གད་ལ་མཆོང་བ་དང་འབྲ། རང་
ལ་འཁྲུ་བའི་ས་ཆ་མ་བཅའ་ན་ཐོགས་(ཐོག་)པོ་མགོ་སྤྲུམ་དུ་རྒྱག་པ་འདྲ་ཟེར་བ་

ཡིན་པས། འདས་མ་འོངས་ལེགས་པར་བརྟེན། ཐུགས་གསུམ་གྱི་འཕྲར་སྐབས་
ལ་བལྟས། འཛིངས་པས་གཡུལ་ལས་རྣམ་པར་རྒྱལ་ཏེ་དཔའ་བོ་སྟག་གི་མིང་
བཟང་པོ་ཐོབ་སྟེ། དེ་ཉིན་དམག་གིས་གང་སྐྱེབས་གྱི་ས་ཆ་ཡུལ་མཁར་རྟ་མིག་
ཁབ་བལམ་ཟེར། དམག་བྱས་གྱི་བསྐྱེ་ལོ་འཛོག་ཁའི་སྐབས་ལ་ཡང་བཞོད་མེད་
དུ་དཔའ་མཆོན་ལ་ཆོད་འགྲོ་བ་ཡིན་ནོ། །

༡ སྐར་མ་མའི་ཞལ་སྟེ།

སྐར་མ་མའི་ཞལ་སྟེ་ནི། ཞུམ་པའི་ཐ་སྙད་དུ་བྱས་ཏེ། དཔའ་བོས་རྫོང་མཁར་
ལ་བསྐྱོར་ན། ཁ་འདོན་དང་འབོར་ཉུག་མང་པོ་མི་བྱེད། གཞི་ཁྲིག་(མཁྲིག་)པར་བཟུང་།
མདའ་རྩེ་ལས་ཆ་དགོས་མེད་ལ་མི་རྒྱག་བཅན་དམིགས་དང་ཚུ་སྟེ་ལ་གཟུག་གྱི་
ནང་འཕྲེས་སུ་མི་བྱེད། རོ་མི་བཟང་། བར་ཆིངས་ལ་རྒྱག་མི་བསྐྱུལ། གཡུལ་དུ་
འཕམ་ན་སྐྱ་ཆེ་རྒྱུ་ལ་མ་ལྟོས་པའི་ཁབ་ཆོག་དཔའ་བོ་ལ་སྟོན། དེ་བབས་བ་མཐོང་ན་
བསད་པའི་དཔེ་མེད། གལ་སྲིད་བསད་བ་རྒྱུ་ན་སྐར་མ་མཆོན་ཐོག་དུ་དཔའ་ཟེར་
བའི་ཁ་གཤམས་མི་ཐུབ། དམག་དཔོན་དང་དམག་དཔོན་ཐུག་ནས་སྐར་མས་སྟོག་
བབ་བཏང་ན་ལག་པ་དར་མདུད་གྱིས་བཀྲིགས། ཏྲ་རང་ཏྲ་ལ་བསྐྱོན་ནས་རང་ཡུལ་
གཉན་མི་གཉན་ལ་དཔགས་པའི་སྟོད་གོས་གཡོགས་ཏེ་རྒྱལ་མ་དོར་བར་འཁྲིད།

ཕལ་བ་བྲན་སྐྱ་ལག་ཅན་ལ་ལག་པ་རྒྱབ་དུ་བཀྲིགས། སྐྱ་སྟོལ་དོར་འཛོལ་
བྱས་ལ་འཁྲིད་པ་དང་མགོ་མི་ཡིན་ན་རྟ་ལ་སྐྱ་ཆག་མཇུག་པའ་བྲེས་ཡོབ་བྲེས་
མཐུར་བྱས་ཏེ་འཁྲིད་པའི་སྟོལ་འདུག་རྫོང་མཁར་ནས་ཕབ་ན་དམར་འབེབ་ལ་གོང་
དང་འབྲེའིང་། ལབ་ཁོག་ནས་ཕབ་ན། དམག་དཔོན་དམག་ལས་ལ་བབ་རྟེན་རྒྱ་ལོར་
སྟེར་དགོས་ཤིང་བབ་གཏད་ནས་ཁ་ངན་ཆོག་ངན་མི་གཏོང་། གདན་བཟོས་བདག་

རྒྱུ་སྤར་བབས་ལས་ལོད་པ་མི་བྱེད། སྤྱི་ཆེ་བ་ཡིན་ཡང་འདི་སྤྱབས་ཆེབས་བསུ་
ཆེབས་སྤྱེལ་མི་དགོས། ལབ་རིགས་ཀྱི་བྱ་གཉེ་ལ་ཆས་བྱར་གསོས་ལྷ་མགུ་མི་
མགུ་གཏོང་། འགྲོ་རྫོངས་གཟབ་བཅོན་ཡིན་ཡང་ལབ་དན་ལ་འཁྱོལ་ནས་གཏོང་
བ་ལ་བཅོན་རྫོངས་དག་ཞན་ལ་དབགས་པ་སྟེད། བྱིན་ཆད་ཀྱི་སྒོམ་ལ་གོ་དམར་
མདུང་ཆོམས་ཁྲག་གཞོང་སོགས་སུ་ཅི་ཁ་དམ་པར་ལེན། མི་རབས་མ་སོང་གི་
བར་འཕམ་སྒོག་སྒོ་དན་གྲོས་དན་མི་བྱེད་པའོ། །

༣ རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་གཏོང་གི་ཞལ་སྟེ།

རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་གཏོང་གི་ཞལ་སྟེ་འཕ་སྟེ་མོ་ལས་འཛིན་ཀྱི་ཞལ་སྟེ་ནི། རྒྱལ་
པོའི་ལུང་གིས་སྟེ་མོར་བསྐྱོས་པ་རྣམས་ཀྱིས་རང་འདོད་ཁོ་ནའི་སྤྱོད་སྤངས་གཞུང་
དོན་གཙོ་བོར་བྱས་ཏེ། སྟེ་སྤིང་ཀྱི་སྤྱི་རིམ་དང་ཆོས་རྒྱལ་ཀྱི་རྣམ་ཐར་ཀྱི་འཕྲིན་
ལས་བསྐྱབ་པ་ལ་དམིགས་པའི་སངས་རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་ཞབས་ཏོག་གཙོ་བོར་
བྱས། ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཞུ་རིགས་དང་བྱབ་མཐའ་མི་བསྐྱུད། དུས་ཆེན་ཀྱི་ཆོ་བ་ལྷ་
ལ་རི་རྒྱ་སྤང་རྒྱ་བསྐྱོམས་པ། གཉེར་ཆང་ལ་དཀར་སྤོར་བྱེད་པ། སྤྱི་གསུང་སྤྱགས་
ཀྱི་རྟེན་ཞིག་གསོ། ལས་འཕྲང་འཆོས་པ། སོག་སྒོག་ལ་དམིགས་པའི་སྤྱི་ལྷ་ཆོ་བའི་
ཆོས་བཅུ་ལ་ཡུལ་ཆན་སོ་སོར་སྤྱོད་གསུང་གསོལ་འདེབས་བྱེད་འཇུག་པ། གཉེར་
ཆང་དུ་ཆོས་བཅུ་ཆག་མེད་འཇུག་པ། འཕྲལ་ཆས་ཀྱི་གཉེར་འོག་ལ་ཐེལ་གཏོང་
མ་གཏོགས་རྫོང་དཔོན་ཀྱིས་གཏན་ཆོགས་མི་སྟེད། ཏའི་སེའི་བཀའ་ཆེམས་ལས།
དཔོན་གཡོག་གི་བར་ན་ཅམ་པ་བཟང་དན་ལས་མེད་ཟེར་བས། རྫོང་དཔོན་ཀྱིས་
ཞིབ་ཆེན་ནས་མི་ཟ། སྤེར་ཀྱི་བྱན་ཆག་འབྲེལ་གཞུང་སྤངས་སུ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ་
སྤེར་ཀྱི་ཟ་འདེད་གཏོང་མ་འཇུག།

སྤེ་གཟར་ཡུལ་འབྲོམས་ཀྱིས་རེ་གཉིས་འཛོར་སྐྱོན་དུ་འགྲོ་རིགས་མ་གཏོགས་ཤེ་བམ་མི་སྟེར། བུན་རྟིང་ལོ་སྐོར་དུ་ལོན་པ་ལ་དངོས་གཅིག་བེད་གཅིག་འགྲིག་ན་དེ་ལྷག་ལ་སྤྲོད་ཤེས་ལེན་ཤེས་གཅོད་རྒྱ་བྱེད་པ་མ་གཏོགས་ཅིས་བྱུབ་བྱེད་མི་འཇུག་ཆ་ཞབས་དང་ལྟོ་ཟན་བར་ཁ་ལྟས་བྱུབ་པའི་ཉོར་འབྲེལ་མི་སྤེའི་བྱེད་པར་ཉར་ཐོམ་དུ་མ་སོང་བ་བྱེད་ཅིང་། ཁྲིམས་ཀྱི་སར་སྒོ་སོར་བཞག་བྱོགས་ཆ་ཉེ་རིང་མེད་པས་བདེན་རྒྱན་ཤིང་པའི་ཁྲིམས་འགལ་ལ་སྤྲོད་སྟོབས་ཀྱི་བཟར་འདེད། ཁྲིམས་མཐུན་བྱམས་བཅེས་སྤྲོད་པ། ཕྱི་ནང་གི་སར་ཁ་མཆུ་སྤྲོད་པ་དང་འཆོལ་བ་མི་བྱ། ཁྲིམས་སར་ཞུ་འབོད་བྱུང་བ་ནམས་ལ་ལེ་བར་མི་འཛོག་པར་སྤངས་བཤད་པན་ཚུན་སྒོ་ཁ་རྩོགས་ཐབས་བྱེད་པ་མ་གཏོགས་དབང་ལྷག་ཁུར་མི་བྱེད། རང་ཁྲིམས་སར་བསྐད་རིང་རང་གི་ཉེ་བ་དང་དག་བྱོགས་ལ་འདིའི་སྐབས་ཉེ་འགྲུང་མི་བྱེད། མདོར་ན་མི་ཤེས་གོང་ཕྱད་ཀྱིས་བྱོགས་སུ་མ་སྤྱང་བ་དང་དཔོན་ཁུངས་ཀྱི་བྱ་བ་ཆེ་ཆུང་གང་ལའང་འཛིག་ཏེན་དུ་གྲགས་པའི་ཐོག་ནས་མིག་ལྟོས་ཡར་བལྟ་བྱས་པའི་ལ་ཡོགས་མི་འགོ་བ་ཞིག་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །

༤ ཞུ་བཞེས་བདེན་རྒྱན་གྱི་ཞལ་ལྟེ

ཞུ་བཞེས་བདེན་རྒྱན་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་དང་པོར་སྒོས་པའི་སྤང་བྲང་དང་ལྷན་པའི་ཐོག་མར་མི་དོད་སྟོམས་ངོས་བཤེར་བ་དང་། དོད་མི་སྟོམས་ན་གདོང་བཤེར་མི་བྱེད་པར་བསྐོར་སྤངས་གཏོང་བ་སོགས་སྒོ་ཁ་རྩོགས་ཐབས་སུ་འགྲོ་བ་སྤྱིར་ཀྱིས་ཀྱང་བྱེད་དགོས་ཤིང་། ལྷག་པར་སྤྲིད་ཤོད་ཁུལ་དུ་འདི་ལ་ཁྲིམས་འཆོལ་པའི་ཁྲིམ་མཆོས་སོགས་རང་རང་དོན་གྱི་འཁོན་བཟུང་ནས་ཁྲིམས་སར་ཉེ་བརྒྱད་རིང་བརྒྱད་ཀྱི་ཆད་པ་ཆད་ལན་ཞུ་རེས་བྱེད་པ་ཞིག་གི་རང་སྤྱུག་རང་གིས་སྤོང་བ་གཅིག་འདུག་ནའང་། ད་ནས་བཟུང་ཆད་པ་ཞུ་མི་ནམས་སྤྲ་འགྲོས་ཐལ་ཆ་མི་བྱེད།

བཤེར་འཁོད་བདེན་རྒྱན་བརྟགས་པའི་ཆད་བ་ཐོབ་ངེས་ན་དེ་ཐོག་ཏུ་གཏོང་
བ་གཞིར་བཅས་ཤིང་གཡོ་ཞུས་ཡིན་ན་ཞུ་མཁན་གྱི་ཐོག་ཏུ་ཆད་བ་དེ་ཁ་སློག་ཡང་
ཉམ་ངེས་བྱུང་ན་ཆད་བ་སྤུས་སུ་བཞག་པའི་འཁྱུང་དག་གི་ཡོ་གཤམ་བྱེད། གཉིས་
ཀས་དག་བ་མ་འཁྱོལ་ན་ཆད་བ་རེ་རེའི་བྱེད་བྱེར་ནག་ཆེ་ཆུང་ལ་དབགས་པའི་
འགོལ། ཁ་མཆུ་གྲིམས་སར་ཐལ་བའི་སྤྲར་ནང་བསྐྱེམས་བྱེད་ན་ཉིས་པའི་གྲིམས་
འདེགས་ཀྱི་བྱེད་དང་ཞུ་འགོགས་འོས་འགའ་གྲིམས་སར་ཐལ་ནས་སྒྲོམ་བ་ནང་
འཇགས་སུ་བསྐྱེམས་འཇུག་གོ།

༥ བཟུང་བཀྲིགས་གྲིམས་རའི་ཞལ་ལྟེ།

བཟུང་བཀྲིགས་གྲིམས་རའི་ཞལ་ལྟེ་ནི་གྲིམས་འགལ་གྱི་རིགས་ལ་ཐོག་མར་
བཟུང་བཀྲིགས་བབ་ཐོབ་ཏུ་འདུག་ཅིང་། དམིགས་བསལ་ཐོ་བྱང་འོག་ཏུ་གྱི་འདོན་
རྒྱ་འདྲེ་བྱས་པར་བཟུང་བཀྲིགས། ལྟོགས་ཉལ་རྒྱུ་མ་བྱས་པར་བཟུང་བཀྲིགས།
མགོ་མིར་རང་ཤེད་བྱས་པར་བཟུང་བཀྲིགས། སྒོ་ངན་གྲོས་མཆང་འབྱུ་བ་བཟུང་
བཀྲིགས། མི་མཉམ་པའི་ཁ་ངན་སྒོག་པར་བཟུང་བཀྲིགས། ཉེས་བ་ཆེ་བ་ལ་སྤིག་
བཀྲིགས་དམ་ཐུག་གིས་མནན་ནས་ཨན་ཏས་(གཏད་)ལྟེ་བ་སྟོང་། དེ་ནས་ཁྲག་སྟོར་
ཐོབ་བ་རྣམས་ལ་གྲིམས་ཡིག་བསྐྱགས་ནས་རམས་ཟེལ་ཆེ་བའི་མི་གྲིམས་གཙུག་
དེ་ཁར་དབགས་བ་ལ་དག་ཞན་གྱི་སྒོག་རིན་བཞེས་པ། སྤྱོད་ར་གཏོང་བ་ཆས་གོད་
(ཁོས་)གཙུག་བ་སོགས་ཇི་ལྟར་སྐབས་དང་མཆུངས་པར་བྱེད་དོ།

༦ རྒྱག་ཆེན་ཁྲག་སྟོར་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

རྒྱག་ཆེན་ཁྲག་སྟོར་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་མཆམས་མེད་ལྗེའི་ལས་བྱས་བ་དང་། ལྷ་
མ་དགོ་འདུན། རྒྱལ་པོའི་བྱག་རྩས་ལ་འབགས་པ། དཔོན་ཁུངས་སུ་ཞབས་འདྲེན་

ཆབས་ཆེན་ཞུས་པ། དུག་སྒྲོར་གཏོང་བྱས་པ། འཕྲང་གཡོ་འབྲུལ། སྒྲོར་དངོས་
རྗེས་གསུམ་གྱི་སྒྲོན་ས་མི་བསད་ཏུ་བྱས་པ། དུས་བདེ་ས་འཇམ་གྱི་ཁྲིམས་
ཞོད་འཇགས་སྐབས་ཨར་ཇག་བརྩུང་འཛོམས་གོ་བྱོན་མཆོན་ཐོགས་ངན་ག་སྒྲིག
འབངས་གྱི་བྱེན་ལོག མདོར་ན་མིག་ལྟོས་ལ་གཞོད་པའི་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་བྱ་
བ་བྱས་པར་ལུས་སྟངས་མིག་འདོན། སྒྲིད་འབྲེག ལྟུང་གཅོད། ལག་འབྲེག གཡལ་
བསྐྱར། དམར་གསོད་སོགས་བྱེད་པར་དཔགས་པའི་ལུས་སྟངས་འགལ་ལུགས་
བྱིས་འདོམས་ཆེ་བ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན། མི་མཉམ་བས་ལས་སྒོག་བ་ལ་གཏེ་པོ་
ཅུ་ལ་བསྐྱར་བའོ། །

པ་ བློ་འཛིན་ཆད་ལས་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

བློ་འཛིན་ཆད་ལས་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ལུས་སྟངས་དུ་ཅད་གཅོད་མི་ཐོབ་པའི་ཁྲིམས་
དང་འགལ་བ་རྣམས་ལ་བྱིས་འདོམས་སེམས་གྱི་བློ་འཛིན་གཏོང་དགོས་ཏེ། ཉེས་
ཆད་ཅེས་ཆད་པར་མིང་དུ་བཏགས་པའི་ཁྲིམས་སར་བསྐྱབ་དགོས་པ་འདི་ལ། སྒྲིར་
གྱི་ནི་དེ་ལ་དཔགས་པའི་ཉེས་བྱས་ཆེ་ཆུང་གི་གསེར་སིལ་མ་སྤང་བྲངས་སུ་བྱེད་པ་
དང་། སྤྲར་གསེར་བྱེད་མའི་སྤང་བྲངས་སུ་བྱེད་པ་དང་། སྤྲར་ཞོའི་བྲངས་སུ་བྱེད་
པ་སོགས་འདུག་པར། ཉེས་བྱས་ཆེ་པའི་མི་དབྱུང་གས་སྟེ་བས་གྱིས་མི་བསད་པ་
དང་། འཁོན་འཛིན་གཏེས་ལེན་གྱིས་ཇག་རྒྱབ་པ། ངན་པ་ག་སྒྲིག་སོགས་ཁྲིམས་
སར་དགོངས་འཕྲོག་ཆེ་བ་རྣམས་ལ་གསེར་སིལ་མ་སྤང་བརྒྱད་ཅུ་ནས་བཙོ་ལྟའི་
བར་ཉེས་པ་ཆེ་ཆུང་དང་བསྐྱབ་ནས་གཏོང་བ་དང་། དེ་བས་ཅུང་ཉེས་པ་ཆུང་བ་བྱུར་
ཆགས་ཐུག་པའི་མི་བསད། ལྟོགས་ཉལ་གྱི་རྒྱན་ཇག་སོགས་རིགས་དེས་མཆུངས་
པ་རྣམས་ལ། སྤྲར་གསེར་བྱེད་མའི་སྤང་བསྐྱབ་ཇི་ལྟར་སྐབས་དང་མཆུངས་པར་
བྱེད།

ཡང་སྤན་བྱའི་སྤར་སྒང་འདྲོལ་བའི་བྲན་འདྲིན་མར་ཞོ་དོ་གསུམ་རྣམས་ཇི་ལྟར་
 འོས་པ་གཏོང་དགོས་ཤིང་། དེ་ལ་གསེར་སིལ་མའི་ལྷི་བ་རྣམས་ལ་གསེར་རྒྱང་དུ་
 མ་གཏོགས་སྤྱུས་ཆ་མི་འབྱུལ། གསེར་རྒྱང་སྤར་གང་ལ་མགོར་ཞོ་སེ་བ་ཉི་ཤུ་ཙུ་
 བཞི་མའི་ཞོ་བརྒྱད་ལ་སྤར་གང་། མཛོ་གཡག་སོགས་སྤྱུས་གང་གཙང་ལ་རིན་གྱིས་
 ཁྱངས་གཙོང་བ་གནང་ཞིང་། དེ་ལ་སྤར་གྱི་རིན་རྒྱབ་གྱི་ཟླ་ཁྱངས་ནས་སུ་འབེབས་
 བ་དང་། མགྱར་ཞོ་རེ་ལ་སེ་བ་ཉི་ཤུ་ཙུ་བཞི་མའི་དབང་དུ་བྱས་ནས་སེ་བ་རེར་
 གཙང་བྲེ་ཆོད་ཀྱི་ནས་ཁལ་རེ་བཅིས་པའི་ཞོ་གང་ལ་ནས་ཁལ་ཉི་ཤུ་ཙུ་བཞི་ཐོབ་
 པ་རིན་རྒྱབ་དུ་འབེབས་བ་དང་། མཁར་རུའི་སེ་ཁལ་མཛད་པ་དང་། ཆོང་འདུས་
 གྱི་གསེར་རིན་ལག་ཡོད་གང་འདུག་ལ་ཆ་འདྲིག་པ་སོགས་གནང་སྒོལ་འདུག་ཅིང་
 སྤར་གསེར་བྱེད་མ་སྤྱུས་གཙང་བཞེས་བ་དང་། སེལ་ཉན་བགོལ་ཉན་གྱི་དངོས་པོ་ལ་
 རིན་རྒྱག་གསུམ་ཆོད་འབྲིང་དུ་པབ་པ་མཛད་སྒོལ་ཡོད་ཅིང་། སྤར་གསེར་བྱེད་མའི་
 སྤར་གང་ལ་གསེར་ཞོ་བཞི། སྤར་ཞོ་བཞི། སྤར་ཞོ་ལ་གཙང་བྲེ་ཆོད་ཀྱི་ཁལ་བརྒྱད།
 གསེར་ཞོ་ལ་དེ་ལྟ་བུ་འཕར་བའི་ཁལ་བཅུ་དུག ཅེ་བྲེ་ཆོད་ཀྱིས་བྱེད་པའི་སྒོལ་དང་།

ཡང་མཁར་རུའི་ཁལ་དུག་ལ་སྤར་ཞོ། བཅུ་གཉིས་ལ་གསེར་ཞོ། ཡང་མཁར་
 རུའི་ཁལ་བརྒྱད་ལ་སྤར་ཞོ་དང་། བཅུ་དུག་ལ་གསེར་ཞོ། དབུས་ལ་གསེར་བྲེའི་བཞི་
 ཞོ་དང་གསུམ་ཞོ་སོགས་རྣམ་གངས་ཤིན་ཏུ་མང་བ་འདུག་པ་ཞོའི་ཆོད་ནི། ཆལ་
 པའི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་རྣམས་སུ་ཞོ་བཟང་ངན་འབྲིང་གསུམ་དུ་བྱས་པའི་མཛོ་རྟ་ཐེལ་
 རྒྱབ་ལོངས་ལ་བཟང་ཞོ་གང་། བོང་བྱ་པོ་རྒྱགས་ཆོད་ཀྱི་རྒྱབ་ལོངས་ལ་འབྲིང་ཞོ།
 བོང་མོ་སྤང་རྩུང་གི་རྒྱབ་ལ་ངན་ཞོ་བྱེད་པ་སོགས་འདུག་པ་ཐམས་ཅད་དུ་མཁར་
 རུའི་དུག་ཞོ་ནི་ཆོད་པར་ཤེས་བཞིན། ནས་སུ་པབ་ན་བརྒྱད་ཞོའི་སྤར་གསེར་གྱི་
 སྤར་གང་ལ་ནས་ཁལ་དགུ་བཅུ་གོ་དུག་མཁར་རུའི་དུག་ཞོ་ལ་བདུན་ཅུ་དོན་གཉིས་

ཐོབ་པར་སྐྱས་ཆའི་ཐོག་ཏུ་འཆར་ཆེན་པབ་ན། སྟོན་གྱི་ཆོས་རྒྱལ་རྣམས་དང་། ཆོས་
དུས་གྱི་སྐལ་པ་སྐྱབས་སྐྱོན་གསེར་བྱེད་མའི་སྤང་གང་གི་ཆད་འགོས་ལ། བརྟུང་སྟོང་སྟུ་
པོད་དམ། གསེར་ཆོས་རྟོག་གཙོན་བཞེད་དུ་འཇུག་པ་སོགས་གྱི་རྒྱན་བཟང་པོ་
ཡོད་འདུག་ཅིང་། སྤྱིས་ང་རྩ་ཉང་སྤང་ཅེ་རེ་ལ་སྐྱར་གསེར་གྱི་སྤང་གང་ཅེ་བ་དང་།
གཡག་གྲུས་པོ་རེར་གསེར་ཞོ་རེ། སྐྱན་ཅེ་ཁ་དོ་ལ་སྐྱར་ཞོ་རེ། མདོ་དར་ཁ་བཞི་
ལ་སྐྱར་ཞོ་རེ་དང་། དུལ་གྱི་ཚུ་བགོ་འགྲེམས་སོགས་འགལ་ཆ་ལ། གཉེར་ཆར་
གི་ཆད་འགོས་སྤང་སྤང་རྣམས་ལ། མར་ཆར་གྱི་མར་ཞོ་རེ་ལ་དོ་སྐྱོར་གྱི་དབང་དུ་
བྱས་པའི་སྐར་དུ་ལེན་ན་ཁལ་དུག མར་རྒྱང་དུ་ལེན་ན་མར་ཁལ་གསུམ་རྣམས་
ཡིན་ཅིང་། དེར་སང་ཁ་གཏམ་ལ་མར་གསེར་གྱི་སྤང་ཟེར་བ་འདུག་ཀྱང་ཆོས་པའི་
ཁྲིམས་ཡིག་དུ་སྐྱར་གསེར་གྱི་སྤང་ཞེས་གནད་བས་གསེར་ལེན་ཏུ་སྐྱར་བ་ལ་ཆ་
བཞག དེ་འོག་སྐར་ཞོ་ཟོང་ཞོ་ཟེར་བའི་སྐར་ཞོ་དེ་ལ་ཆ་བཞག་པ་ཡིན་འདུག་པས་
དག་ཁུངས་སུ་ངེས་སོ། །

༤ ཉོར་འབྲེལ་ཟ་རྒྱུད་གི་ཞལ་སྟེ།

ཉོར་འབྲེལ་ཟ་རྒྱུད་གི་ཞལ་སྟེ་ནི་ཉོར་འབྲེལ་ཞེས་པ་ཉོར་གྱིས་བོད་ལ་ལུང་རྒྱགས་
པའི་དུས་རྒྱ་ནག་གི་མི་ལ་བཅི་འཛོག་ལེན་ཏུ་ཆེ་བ་བྱེད་དགོས་གྱིན་འདུག་པ་དེ་
དང་འབྲེལ་བའི་ཟ་སྟངས་དུ་བྱས། དཔོན་ཁུངས་ཀྱི་མི་སྣ་ལ་བཅི་འཛོག་ཆེ་བ་དགོས་
པ་དང་། མི་སྣས་ཀྱང་བབ་འབྲེལ་དང་མཐུན་པ་ཞིག་དགོས་ཤིང་། ལྷག་པར་སྤྱིད་
པོད་འདི་ཕྱིས་ཁྲིམས་འཆོལ་བའི་འདེད་ཀྱང་སྒེར་གཞུང་གི་དོན་ལ་དབྱེ་བ་མེད་
པར། ཁས་སུ་བཅན་གྱིས་ཅེ་ནས་ཐེལ་ཅེ་སྤངས་པའི་ཞོ་ལ་སོགས་ནས་(མི་འབྲུམས་
)གང་རིགས་རེ་ཁྲིད་ནས་ཟ་འདེད་གཏོང་ཞིང་། ཟ་འདེད་ལ་ཡང་འདི་པན་འདི་ཚུན་

གྱི་མཆོམས་ཆོགས་མེད་བར་ཟ་མ་འབྲལ་ཆས་ལ། ཆས་ཁའི་ཁོངས་ཅིས་ལ་བྲེ་དོ།
ཆང་རིན་བྲེ་རེ་བྱས་པའི་བྲེ་གསུམ་མ། ཉི་མ་རེ་ལ་མི་སྤྱིའི་རྒྱུ་ཤིང་པས་གང་འཁོར་བྱིན་
པའི་མོན་ཅི་བ་ཞིག་འདུག་ཅིང། གཅང་ལུགས་རང་གི་ཁ་གཅང་པ་ཞིག་བྱས་ཀྱང་
སྤྱ་སོར་ཟ་འདེད་མང་པའི་ཁྱིམ་ཆེས་དོན་ནས་འབྲས་ཆེ་ཆུང་གང་ལ་ཡང་འཁུལ་བ་
ཞིག་ཡོད་གི་མི་འདུག།

ད་ལྟའི་འདི་ཁ་བྱས་ན་ཆ་ཞབས་ལ་ཡང་བརྟམ་གསིག་ཆེ་བ་འདུག་པས།
འོས་བབ་ཀྱི་བཅད་མཆོམས་བསྐྱེགས་པར། སྒྲེར་གྱི་དོན་ལ་བབ་འབྲེལ་མེད་
བར་ཟ་འདེད་གཏོང་ས་མེད་ཅིང་མི་སྤྱ་ཡང་ཅི་ནས་དམིགས་བསལ་བྱུང་ན་མ་
གཏོགས་སུས་ཁིང་ལ་མི་འགྲོ། གཞུང་གི་འདེད་སྤྱངས་ལ་བཏང་བ་རྣམས་ཀྱིས།
སྟོན་གྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་ལ་ཆད་པ་སྤང་དུ་མ་ལོངས་ན་གདན་སྟོན་གྱི་
སྟངས་མི་བྱེད། སྤང་དུ་ལོངས་ན་གདན་སྟོན་ཆས་ཟ་རྒྱུ་རྒྱུ་ཤིང་སྤྱ་སོགས་ཆད་པའི་
བཞི་བྱར་རིམ་འགྲོས་སུ་བྱས་པ་ཞིག་འདུག་ཀྱང། ད་སྟོས་གསེར་སིལ་མའི་ཆད་
པ་ཆེ་བ་རྣམས་ལ། མི་སྤྱ་དཔོན་གཡོག་ཁྱི་རྟ་འཕེལ་སོགས་སྤྱོད་པ་བཏང་ནས། ཟ་
མ་གཟུག་འབྲེལ། རྒྱུ་ཆས་སྟོད་གསུངས། བཀའ་འོག་ཏུ་གནང་བ་ལྟ་བུ་ལ།
ཆད་པ་མ་འཛོད་བར་གྱི་མི་སྤྱའི་ཟ་མ་ལ། མི་ངོ་མར་དུས་གཉིས་ལ་ཆུང་གཟུག་
རེ་དང་ཆེ་གཟུག་རེ། གཡོག་དུ་ཡོད་ལ་དུས་གསུམ་ལ་ཆུང་གཟུག་རེ། ར་སྟོར་
ལ། ཆང་། རྟ་འཕེལ་རྣམས་ལ་ཆག་བྲེ་དོ་མ། རོ་མའི་ཟ་མའི་རྒྱུ་ཁོ་རེ་ལེན་ཅིང།
བྱ་ཆ་ལ་རྒྱུ་ཁོ་ཐོབ།

ཟ་རྒྱུ་ཆད་འདེད་སྐྱབས་པ་ནས་བཟུང་བསྐྱས་ཤོག་ནས་བྱང་གི་བར་བཅི་བ་
དང་། དེ་སྤྱིའི་བསྐྱས་ཤོག་གི་ཆོགས་རིགས་སུ་གདན་སྟོན་ཆས་རྒྱུ་ཆད་ལུལ་
བཞི་བྱར་རིམ་འགྲོས་ལོང་ལས་བྱིར་བསྐྱས་ཤེས་པ་འདི་ལ། དེ་སྤྱ་གོ་བ་བྱར་པ་

བརྒྱབ་ནས་གདན་ཞེས་པ་མི་སྣ་རང་ལ་དཔོན་གྱི་བཀུགས་གདན་དང་མཉམ་པ་
 དགོས་ཟེར་བ་དང་། ཉོན་ཆས་ཞེས་པ་ཉོན་མོའི་ཆས་གངས་དང་། ཞལ་འབྲེད་ལ་
 བརྒྱ་སྐད་ཞེས་ནས་ཁལ་བརྒྱ་རེ་དང་། བཤས་སྐད་རེ་ལེན་པ་སོགས་མཆོམས་
 ཆོགས་མེད་པའི་ཕྱེལ་(འཕྲིན་ལྷན་)གང་ཐུབ་ཀྱི་དུས་འདུག་ཀྱང་། སྤེ་སྤིད་ཀྱི་བཀའ་ཁྲིམས་
 ལ། གདན་ཟེར་བ་བཀའ་ཤོག་ཐང་དུ་མ་སྐྱུང་བའི་གོ་དོན་གྱིས། བཀའ་ཤོག་གི་གདན་
 ལ་ཆད་པའི་བཞི་ཟུར། ཉོན་ཆས་ཟེར་བ་བཀའ་ཤོག་ཞལ་འབྲེད་སའི་ཉོན་མོ་ལ་བཞི་
 ཟུར། ཀྱང་སྐུ་ལ་བཞི་ཟུར། ཆད་ཤུལ་ལ་བཞི་ཟུར་རེ་རྣམས་མིང་སོ་སོར་བྱེད་པ་
 ཁྲིམས་པའི་ཆེ་བ་ཡིན་ཞིང་། ལག་ཡོད་དེ་རྣམས་གྲིལ་བས་གཞུང་དུ་ཆད་པ་གང་
 ཐུལ་བའི་ཤུལ་ལས་སྒྲོས་པ་མི་ལེན། བརྒྱབ་ཆད་པའི་རྟིང་བསྐྱུལ་ཡིན་པས་ཞག་
 དུ་སོང་གི་ཅིས་རྒྱག་སྐད་གསེར་གྱི་སྤང་གངས་ལ་མི་སྣ་ཉིས་སྤེལ་ཅན་ལ། བ་
 མ་གཟུག་སྒྲོད་གསུང་བ་ལ། དུས་གདུམ་དུ་ཆུང་གཟུག་ང་ཆང་། ཉ་ཡོད་ན་གཟན་
 ཆག་འོས་འགབ་ལས་སྒྲོས་པའི་བརྒྱགས་མི་ལེན། ཆད་པ་སྤང་དུ་མ་ལོངས་ན་མི་
 སྣ་འོས་འགབ་རེ་ལ་བ་མ་གཟུག་ཕྱིད་སྒྲོད་ཐེབས་པར་ཆུང་གཟུག་གི་ཕྱིད་དང་།
 ཀྱང་སྐུ་བེ་ལ། སྤང་དུ་མ་ལོངས་པས་གདན་ཉོན་ཆས་སོགས་སྤྲད་མེད་པར་བྱེད།
 ཐོགས་ཡོང་བཞེས་སོགས་ཁལ་བསྐྱུལ་གྱི་འདེད་ལ་མི་ཉིས་སྤེལ་རེ་གནང་བའི་བ་
 མ་འབྲུལ་ཆས་སྐྱབ་ཐེབས་པ་ལ། གན་པོ་གན་ཆགས་ཡོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་གན་པོ་
 རང་གི་བ་མ་དུས་གསུམ་ལ་ཁ་ངོམ་གྲོད་འགྲང་རྒྱ་རེ་བཟན་པོགས། ཁལ་ཡོང་དུས་
 ཐོག་ལ་འགྲིལ་ན་རྒྱུ་ལེ་སྤྲད་མི་བྱེད།

དེ་ལས་འགྲངས་ན་ཉིན་རེ་རྒྱུ་ཐེ་ལྷ་རེ་བྱིངས་སུ་བསྐྱུས་ནས་ཉི་མའི་ཁ་
 གངས་སྤྱིག་དགོས་པ་མ་གཏོགས། འདེད་ཡུལ་གྱི་ཐེམ་སུ་ཡོད་རྒྱུ་ལས་གང་འཁོར་
 གྱི་འདོད་(འདེད་)པ་མི་བྱེད། རེ་གཉིས་ངན་ཁེབ་གྱི་གན་པོས་མ་འབྲུལ་ན་མི་སྣ་ལ་

གཏང་བྱས་པའི་ཁོ་རང་གི་ཞག་གང་ཐོགས་ཀྱི་ཟ་རྒྱུ་ལེན་དགོས་པ་དང་། རྫོས་པ་
ཆེ་བའི་གཤེར་འབོད་ལ་ཞོ་རེ། སྤེ་སྤིད་གཞུང་དོན་གྱི་མནའ་མ་མནའ་གོས་མི་ཡོང་
ཞིང་རང་རང་རྫོས་པའི་མི་དྲག་པའི་མནའ་རྒྱལ་ལ་སྤང་གང་དོ་སོགས་སྐབས་དང་
བསྐྱེད་ཞིང་། འཕྲིང་སྤྲད་ཀྱི་ལག་འཇུ་ཅན་ལ་གསེར་ཞོ་དོ་རེ། རང་མནའ་ལ་གསེར་
ཞོ་རེ། རྩོ་ལ་ལྟ་ཡོལ་ལྟ་སྟན་བཟའ་སྤང་བཟའ་སྤེར། མེ་ཁྲེམ་ལུགས་སྐྱམ་ཟེར་བ་མི་
སྤེའི་ཟ་སྤོད་དོ་ཁྲུངས་སྤེར་གཞུང་གང་གི་ཁོངས་ལ་ཡོད་ཀྱང་དཔོན་ཁྲུངས་དེ་ལ་
དགུ་ཚན་བདུན་ཚན་གང་འོས། མི་སྣ་ལ་རྩོ་རྒྱལ་གོས་པ་རེའི་སར་སྤུན་གསུམ་གྱི་
སྤང་རེ། སྤུམ་ལ་ཡང་ལྟ་ཡོལ་ལྟ་གདན་སྤུམ་སྤོད་ཀྱི་སྤང་ང་བཅས་གང་རུང་སྤུམ་
རྒྱལ་སྤང་རེ་རྣམས་འོས་བབ་སྐབས་དང་བསྐྱེད་པའི་ལེན་ལུགས། དཀྱུས་མའི་འཇུ་
ཅན་གྱི་མནའ་ལ་སྤྲར་ཞོ་དོ། རང་མནའ་ལ་སྤྲར་ཞོ་གང་།

ནང་ཆང་འབྲལ་བསྐྱམས་ཐོག་སྤུམ་མ་འཆམས་པའི་བགོ་བཤའ་སོགས་པན་
ཚུན་བདེན་པ་མེད་པའི་རང་ཤེད་ཅན་ལ་དབྱུས་ལུགས་ཀྱི་བགོས་སྤུད་ཀྱི་སྤུམ་ཟུར།
དཀྱུས་མ་འབྲ་བབ་ལ་པན་ཚུན་སྤྱི་ཐོག་ནས་བཅུ་ཁ་ལེན་པ་དང་། བགོས་ཆར་ནས་
པན་ཚུན་ཕྱོགས་ཕྱོགས་ནས་བཅུ་ཁ་ལེན་པ་རིམ་ལྔར་འོས་པ་རང་ཤེད་ཆེ་ཆུང་གི་
བབ་འབྲེལ་དང་མཆུངས་པ་བྱེད། ནག་ཅན་བཟུང་བཀྱིགས་བྱས་པ་ལ་ཁོ་རའི་ལུས་
འབྲུར་གང་ཡོད་མི་སྣས་ལེན། དགེ་སྤྲོད་གི་སྤྲོད་འཇལ་ལ་ཆོགས་ཆས་སོགས་ཐོབ་
ཐང་འཆར་ཅན་སྤུམ་ལྟར་ལེན་ཅིང་གཞན་མ་དབྱུས་ལུགས་ལ་བཅུ་ཁ་ལེན་པ་ལྟར་
འདུག་ཀྱང་། འདི་འགའ་ལུས་ཆགས་པར་མི་འདུག་པས། གཅིང་ལུགས་ལ་པན་ཚུན་
ནས་ཐོང་སྤུད་ཐོང་སྤུན་ཟེར་བ་ཐོང་ཁ་གཉིས་ནས་སྤྲོད་མཁན་གྱི་ས་ནས་སྤུད། ལེན་
མཁན་གྱི་ས་ནས་གདན་པན་ཚུན་སྤྲོམས་པའི་སྤོ་ཆད་རེ་ལེན། སྤྲར་སྤྲོད་དགོས་པ་
རྣམས་ལ་སྤྲོད་མཁན་གྱི་ས་ནས་དངས་(ཐངས་)ཤིང་བཅད་པ་རྣམས་དང་ལེན་མཁན་

གྲི་ས་ནས་ཁལ་ཤུལ་གྲེ་འབྲངས། སྟོད་མཁན་གྲི་(ས་ནས་)གྲེ་གདན་ཕྱར་བ་ནམས་བཞི་
མ་རེ། བང་ཁེབས་གདན་འོས་རིགས། དང་པོའི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་བ་ནམས་ལ་
འདུག་པས་མི་ཤ་གྲི་སྒྲིམ་ལྡང་བའི་རྟེན་འབྲེལ་(དུ)ལག་དམར་གྲིས་བསད་པའི་གྲི་
ངོ་མ་ངང་(གངས་)ཤིང་གི་ཆབ་ཏུ་སྟོད་པ་སོགས་སྒྲིམ་འཇུག་དུ་འདུག་པ་ལྟར་གྲེད།

ཁྲ་མ་དགུས་མའི་ཞབས་འཇུག་ལ་སྟོམ་ཆེ་ཆུང་གི་ཆོགས་ཆས་ཁ་བཞོད་
ལྟར་དང་ཀར་གྲའི་དོད་དུ་སྟོད་འཇུག་ཡོད་ན་དེ་ཁའི་ཁལ་ཤུལ་གྲེ་འབྲངས་སྟོད་མཁན་
ནས་ལེན་ཅིང་། འདི་ལ་སྒྲི་ས་ནས་སྟོད་ལེན་བ་དང་སོ་སོ་ནས་ལེན་པ་བབ་འབྲེལ་
མཆུངས་པར་གྲེད། དངོས་པོའི་སྟོད་ལེན་མེད་པའི་ས་ཆའི་རྩིས་སྟོད་དམ་ཁ་མ་
ཞབས་སུ་འཇུག་པ་ནམས་ལ་དཀར་ཡོལ་གྲིས་གཙོས་པའི་ལྷ་ཆོན་ནམ་སུམ་ཆོན།
ང་མགོ་བསྐྱམས་གྲིས་གཙོས་པའི་བདུན་ཆོན། གོས་ཡུག་དར་ཡུག་རྟ་ཁབ་མཛོ་
སོགས་ནམ་གངས་དོན་རྩ་འགངས་ཆེ་ཆུང་ཇི་ལྟར་འོས་པ་གྲེད་ཅིང་། བཀའ་ཁའི་
བབས་སྒྲུག་བཞི་རྩུང་རིམ་འགོས་སྟོད་པེབས་པ་ལ། སྒྲ་རྒྱལ་གྲི་བཞི་རྩུང་གཅིག་
གི་བབས་མགོན་གཉེར་རམ་ཡར་ཞུས་ཕྱི་ནང་གི་མི་སྣ་ལ་ཐོབ། དེའི་བཞི་རྩུང་སྒྲ་
ཀྱ་ཆུ་རིན་རྒྱུད་ཡིག་གིས་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ། །

༤ བསད་པ་སྟོད་གི་ཞལ་ལྗེ།

བསད་པ་སྟོད་གི་ཞལ་ལྗེ་ནི་སྟོང་ཞེས་ཁ་སྐྱོང་ཤིན་ཏུ་མཐོ་བ་ལ་ཆ་བཞག་སྟོན་
གྲི་གཏམ་རྒྱུད་རྙིང་བ་ནམས་སུ། སྟོད་ལ་ཅེ་རྒྱལ་པོ་ཉོར་གྲིས་བསད། རོ་དང་
གཤེར་གཉིས་མཉམ་བཞེ་བྲས། སྤང་གི་སར་རྒྱལ་པོ་ལྷན་མས་བསད། ད་དུང་
སྟོང་ལ་བྲེར་དུས་མེད། ཅེས་པའི་དོན་ཡང་མི་སྟོང་ནི་ནམ་དཔངས་ཤིན་ཏུ་ཆེ་ཞིང་།
ལྷག་པར་མི་རབ་འབྱིང་ཐག་སུམ་གྲི་རབ་དང་བཙན་པོ་ཁ་དག་ཅན་གྲི་སྟོང་ནི་བྲེར་

ས་མེད་པའི་ཐ་སྟད་དུ་བྱས་ནའང་། གྱིས་མི་རབ་ཀྱི་རབ་དང་བྱད་མེད་བསད་པ་
 ཆེར་མི་ཡོང་ཞིང་། གལ་ཏེ་བྱང་ཡང་རབ་ལ་ས་ཆའི་གཙོད་སྟོར། གསེར་སིལ་གྱི་
 སྤང་བྱངས། སྟོང་ཆེན་གྱི་སྟོད་འཇལ་སོགས་སྐབས་བསྟན་པ་བྱེད་ཅིང་། བྱད་མེད་
 རྣམས་སོ་སོའི་སྟོང་བྱངས་ལས་འདབ་(མཁ)ཀྱི་ཆུང་བ་ཡིན་ནོ། །ཆལ་པའི་ཁྲིམས་
 ཡིག་ཏུ། སྟོ་འཕོག་བསམ་མེད་གྱིས་པ་དུད་འགོ་ཡིས། །བསད་དང་རྒྱུན་གྱིས་ཤི་
 ལ་སྟོང་མི་དགོས། །ལྷ་ཇིའི་དབྱད་ཉེས་ཤི་ལ་བསམ་པ་ཡི། །ནད་ལ་པན་དུ་རེ་བ་མ་
 ཏོགས་པ། །དེ་ལ་ཉེས་པའི་སྟོན་མེད་བཀའ་འཛིན་འཁུར། །

ཞེས་པ་ལྟར། མི་སྟོ་འཕོག་བསམ་མེད་དང་གྱིས་པ་ལོ་བརྒྱད་མན་གྱིས་རྒྱུན་
 པ་རྣམས་ལ་དགེ་འཕུད་(དོང)མ་གཏོགས་སྟོང་མི་དགོས། དུད་འགོ་བསམ་མེད་གྱིས་
 རྒྱུན་པ་ལའང་དགེ་པའི་བཞེ་ལུར་སྟོད་པ་སོགས་དེང་སང་གི་བར་ལ་དར་ཞིང་། དེ་
 སྤྱི་མི་བསད་དུག་མ་རྣམས་ལ་ད་ལྟའི་རྒྱལ་ཁྲིམས་བཙན་སོ་འདི་མེད་པར། སྒེར་
 དཔོན་བདག་པ་ཚན་མག་པ་སྟེ་དབྱང་ཤེད་ཆེ་ཆུང་གིས་མི་བདག་ཤེད་ཆེན་རོ་ཐོ་
 སྟེལ་བ་ཟེར། རོ་ས་ཞིང་ཐོག་ཏུ་བསྐྱལ་ནས་གཙོད་པ་དང་། མི་ཤི་དམག་བསགས་
 ལས་དམག་སྟོག་ལེན་པ་དང་། ཡུགས་བཟས་དུས་བྲན་དུ་བ་ལ་གདན་གོས་
 སྟེལ་བ་དང་། གྱི་བྱལ་ཡོད་ན་མགོ་ཐག་མ་ཆོད་བར་རྒྱགས་སྟེལ་དགོས་སོགས།
 དེ་སྤའི་ཁ་མ་རྣམས་སུ་རོ་བདག་གི་རྒྱགས། པ་ཚན་གྱི་དམག་སྟོག་ རྩ་བྱལ་གི་
 རྒྱགས་ཕྱེ། ཡུགས་བཟའི་མཆི་འཕྲིས་བྱང་གདན་སོགས་ལ་སྤང་བྱངས་འདི་ཞེས་
 མི་བདག་སྟོ་ཁ་རྫོགས་ཐབས་མཛད་འདུག་པ་རྣམས་ལ་དགོངས་ནས། དེང་སང་
 སྟོང་གཞོན་སྤང་ཆེན་གྱི་གཙོད་རྒྱ་གནད་བ་འདི་ཡིན་ཞིང་། ཡང་དེ་སྤལ་ག་དམར་
 ཤེད་ཆེན་རོ་བབས་གཏོང་བ་ཞེས། རོ་ལ་མལ་གདན་བསྐྱལ། ཏཱ་ལོ་འདོགས་གང་
 ཐུབ་བྱས་ནས་སྟོང་ཡུག་གཙོད་དུ་འགོ་བ་དང་། དེས་སོ་ལ་འདབ་གཙོད་པ་དང་།

སྟོང་ལ་ཁྱེད་སྟོན་འཇུག་པ་སོགས་ལག་དམར་གྱི་ཆག་ལ་དགོངས་ནས་ཁྲ་མ་རྩིང་
པའི་ཆིག་རིགས་(རིས་)སྟུ། གོང་མ་ཆེ་བཙུན་གྱིས་སྐྱེ་དོ། བཙུན་པ་སྐྱེ་འོ་ཆག་ལག་
དམར་འབབ་ཤེས་གྱི་རོ་བབས་སོགས་ལ། རོ་སྟོང་སྟེང་ནས་སྤང་འདི་ཆག་ཟེར་བ་
ལ་དགོངས། དེང་སང་དགྲ་ཕུད་གྱི་ཆག་གནང་བ་ཡིན་ཞིང་། དོན་དུ་སྟོང་ལ་སྟོམ་
རྩེད་ན་བྱིས་འདོམས་མིག་སྟོས་ལ་གཞོད་དོགས་པ་དང་། ཏ་ཅང་འགོལ་ཆེས་ལག་
དམར་གྱིས་མ་ཐེག་པར་ཡུལ་དོན་ཁ་མཆུ་ཡ་མེད་དུ་སོང་ན། མི་ཤ་གཏེ་ཡེན་གྱི་མ་
བདེ་བའི་རྒྱར་སོང་དོགས་ལ་དགོངས་ནས། གཉིས་འཇགས་ཆིག་གི་སྟོན་སྟོམ་སྟོམ་
འཁྲིད་དེ། མི་བདག་ལ་སྟེང་གཞོན་སྤང་ཆེན་གྱི་འཕམ། ལག་དམར་ལ་དགྲ་ཕུད་གྱི་
ཆག་སོགས་གནང་བ་འདི་ཡིན་ཞིང་།

དེ་སྐུ་ལག་དམར་གྱི་བབས་བརྟེན་དང་། མི་བདག་པན་ཚུན་གྱི་ཉན་བསྐྱབ་གྱི་
ཐེལ་གདན་ཟེར་བར་འདུག་པ་ལ། དེང་སང་བབས་བརྟེན་ལ་ཆད་པ་སྤང་གསུམ་དང་།
ཐེལ་གདན་ལ་པན་ཚུན་གཉིས་ཐད་ནས་སྐྱེ་རྒྱལ་འབྱུང་དགོས་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་སྐུ་
སྟོན་འཇུག་གྱི་སྐབས་ཀྱང་སྟོང་དཀར་དང་སྟོང་ཁ་སྟོང་ནག་གསུམ། འཇུག་ལ་སྐར་
དང་ཁ་དང་ཐོང་དང་གསུམ། སྐར་ལ་སྐར་དང་སྐར་རི་ཟེར་གསུམ། ཁ་ལ་ཁ་དང་ཁ་
ཆགས། ཐོང་ལ་ཐོང་དང་ཐོང་ནག་ཐོང་ནག་གི་སྐད་(ནད)གཅོད་ཟེར་བའི་རྣམ་གྲངས་
མང་བར་འདུག་པའི་སྟོང་དཀར་ཞེས་ལྟོ་བ། སྟོང་ཁ་འབྲིང་བ། སྟོང་ནག་ཅེས་ཤིན་
ཏུ་ཡང་བའི་ཐ་སྟོད་དུ་བྱས་ནས། སྟོང་དཀར་གྱི་སྐབས་སྐར་དང་། སྐར་རི་ཞེས་པའི་
སྐར་ལ་གསེར་དུལ། ར་ནག་ཅེ། བས་འབྲས་གཙང་སོགས་དེོས་ལོ་སྤྲིག་ཐུབ་
རྣམས་ཆེ་བ་ལ་ཆ་བཞག་ལ། སྐར་རི་(ཟིར)ཟེར་བདེ་ལས་རྩེད་ལོད་ལ། བས་ལོར་
ཐུབ་ཡོན་ཐུབ། ར་ར་ཏང་། གོས་སྐམ་ཟེར་བྱུག་སྟོང་ཁའི་སྐབས་ཁ་དང་ཁ་ཆགས་
ཞེས། ཁ་ལ་འབྱུང་བད་སྐར་ཞོར་བྱུགས་བཞོལ་འཕེལ། གོས་བབ་ཆོང་སྐམ། ཁ་ཆགས་

ལ་འབྲུ་སྐྱམ་སྤང་བསྐྱེས་ཤེན་ལོ་བ་དང་དྲུང་འགྲོ་ཤེན་འཕེལ། རས་ཆ། ཤ་ཆ། ལུག་
ཐད་ཀོ་ སྟོང་ནག་གི་སྐབས་ཐོང་དང་ཐོང་ནག་ལ་ཐོང་ཞེས་བ་ཤོག་བྱ་རེ་རྫོམ། ཏྲ་
པོང་རི་མེད། འབྲུ་སྤང་བསྐྱེས་པ། ཐོང་གུག་ཟར་བྲ། གོས་གཟན་ཟད་རོ། ལྷམ་བྱ་
ཐོང་བྲང་། སྟོང་ནག་ལ་འབྲུ་བཟའ་བདུན། དག་མདའ་དཔྱུས་ཡོངས། པོར་སྤེར་
གོག་པོ། འབའ་ཆ་སྤང་སྐྱམ། ཐོང་ནག་གི་སྤང་(མདུག་ཅེས་བ་)སྟོང་འཇལ་གྱི་
མཐུག་ཏུ་ཤོག་བྱ་དུམ་བ་དང་། ཐོང་གུག་ལ་སྤང་དོ་རེ། སྐ་གོག་དོང་གོག་ལ་ཞོ་རེ།

མདོར་ན་རྟོ་བྱག་བ་བྱག་བ་དང་། ཏྲ་ཀན་པོང་ཀན་ཁྱིམ་ས་རའི་ཐེམ་བ་
འགེམས་སྐབ་བ་ཅམ་རེའང་འཆར་ཆེན་དུ་གཙུག་ཅིང་། དེ་ལས་ཀྱང་
ཡོད་པར་སྟོང་གཞུག་རྒྱང་ཁྱེར་ཟེར། མི་སྤྱང་པོ་གཅིག་གི་ངོ་ལ་ཡང་སྤང་བྲངས་ཞོ་
བྲངས་གཙུག་བ་བྱང་འབྲུག་པས་འདི་ཡང་དགོངས་བ་སྟོན་གྱི་མི་ཆད་ལྷན་རྒྱས་ས་
ཀྱིས་མི་བདག་འག་དམར་ཆག་ཆེ་རྒྱང་ལ་དཔག་ས་བ་དང་། ཉག་ཆེན་གྱི་སྟོང་མིང་
བཏགས་བ་ཅམ་ལ་མིང་འདོགས་གྱི་སྟོན་ས་ཐབས་ལ་མཁས་བར་མཛད་བ་ཡིན་
འདུག་ཀྱང་། ཕྱིས་འཆལ་བ་ཤིན་ཏུ་ཐོང་བ་ལ་སྟོང་སྟོང་སྟོང་ཟེར་ཁ་དཔེར་བྱས་
ནས་སྟོང་ཐོལ་ཐོག་གང་འགྲོ་བྱེད་བ་ཞིག་བར་དུ་དར་འདུག་ཀྱང་། ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་
པོ་ཆེན་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་ཁྱིམ་ས་ལ། མི་ཤེད་ཆེ་རྒྱང་གི་མི་སྤྱེད་དམག་གསོག་
རོ་བབས་རོ་མཐོ་(མོ་)སོགས་ཀྱི་མི་དཔྱང་རྩི་སྤྱིང་བྱེད་བ་མི་འདུག་ཅིང་བྱས་པར་
ཤར་ཀྱང་སྟོང་ལ་འཆར་ཆེན་ལ་(ལས་)སྟོང་བ་མི་སྤང་ཞིང་། མི་ཤེད་བྱས་པར་ཆད་
འཕར་གྱི་བཟང་འདེད།

མི་ལ་རབ་འབྱིང་ཐ་གསུམ་དུ་བྱས། རབ་ཀྱི་རབ། རབ་ཀྱི་འབྱིང་། རབ་ཀྱི་
ཐ། འབྱིང་ཐ་གཉིས་ལ་ཡང་དེ་དང་འབྲེལ་བའི་རབ་ཀྱི་རབ་ནི། ཁྱིམ་ས་ཡིག་རྙིང་པའི་
པོ་རྒྱས་ལྟར་དཔའ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྗེའི་སྐབས་ཡིན་ཞིང་། རབ་ཀྱི་འབྱིང་རྩོང་

བདག་གཡོག་སྐུ་བརྒྱ་ཡན་གྱི་དཔོན་རིགས། གཞུང་གི་རྫོང་གཉེར་ལས་ཚན།
 ཚོས་སྒྲེའི་མཁན་པོ་སོགས་ལ་སྟོང་སྤང་བཞི་བརྒྱ་དང་སྐུ་བརྒྱ། རབ་གྱི་ཐ་མ་ནི་
 གྲ་ཚང་གི་ཆེ་མ། དགེ་འདུན་བསྟེན་རྫོགས། གཞུང་གི་བྱང་ལོར། གཡོག་བརྒྱ་
 ལོངས་གྱི་དཔོན་རིགས་ལ་སྟོང་སྤང་ཉིས་བརྒྱ། འབྲིང་གི་རབ་ནི་རྟ་བ་བྱང་ལོར་ལ་
 གཏོགས་ཅན་དང་། གྲ་ཚང་ཚོས་སྒྲེའི་ལས་ཚན་ཚོས་ཁྲིམས་སོགས་ལ་སྟོང་སྤང་
 བརྒྱ་དང་བཞི་བརྒྱ་ལྟ་བུ་གང་རུང་། གཞིམ་ཚུང་བ་དང་གྲ་བ་བགྲེས་རིམ། རྟ་ཚུང་
 དཔོན་ཚུང་ནམས་ལ་སྟོང་སྤང་བརྒྱད་ཅུ། འབྲིང་གི་འབྲིང་ནི་ཐ་བ་མདའ་བདག་སྐུ་
 བསྐྱས་དང་། གྲ་ས་ཚུང་བའི་གྲ་བ་ལ་སྟོང་སྤང་བྲལ་ཅུ་བདུན་ཅུ་ལྟ་བུ་གང་རིགས།

འབྲིང་གི་ཐ་མ་ནི་སྒྲེའ་བ་གཟུགས་བཅུན་གྱི་རིགས་ཡིན་ཏེ། སྟོང་སྤང་བཞི་
 བརྒྱ་སྐུ་ཅུ་གང་རིགས། ཐ་མའི་རབ་ནི་པོ་རེངས་ཁུངས་མེད་དང་། གཞུང་གི་
 གཉེར་ཚང་ཕྱག་གཡོག་ཤུན་བ་ནམས་ལ་སྟོང་སྤང་སྐུ་ཅུ། ཐ་མའི་འབྲིང་ནི་ས་
 འཛིན་གྱི་མགར་ཤུན་སྐྱོགས་སྤང་ནམས་ལ་སྟོང་སྤང་ཉི་ཤུ། ཐ་མའི་ཐ་མ་ནི་ཁྲིམས་
 ཡིག་རྙིང་བར་ཡང་ཡ་པོ་མགར་བ་ཤུན་བ་གསུམ་གང་བསད་ཀྱང་སྟོང་ལ་བྲེས་ཐག་
 གཅིག་ཟེར་བ་ལྟར་འབྲུམས་པོའི་མགར་ཤུན་ལ་སྟོང་ནམས་ལ་སྟོང་སྤང་བརྒྱ་ནས་
 བཅོ་ལཱའི་བར་དང་། ཡང་སྟོང་རྗེར་དགོངས་ནས་ཉི་ཤུ་ཅན་ཡང་གནང་བའི་སྲོལ་
 འདུག་ཅེར་རབ་འབྲིང་ཐ་གསུམ་གྱི་སྤང་གི་སྟོང་ཐང་དེ་ལ། དེ་སྒྲེའི་ཁྲིམས་ཡིག་དང་
 གཏམ་རྒྱུད་རྙིང་པའི་བབས་ཐོབ་ཀྱི་སྲོལ་རྒྱན་ནམས་ཀྱང་བསྐྱ་བར་གནང་བའི་དེ་
 སྒྲེའི་གོང་མ་ཆེ་བཅུན་ནམས་ཀྱིས་ཁྱེད་སྟོན།

བསྟན་བ་སྤྱི་ཆག་རོ་བབས་སོགས་ལག་དམར་གྱི་ཆག་ལ་དག་ཕུད་སྟོང་
 སྤང་རེའི་ས་ནས་བརྒྱ་ཅུར་གྱི་ཆག་དང་། དེ་སྒྲེའི་མི་བདག་རྒྱལ་གྱི་ཡུགས་བཟའི་
 མཆི་འབྲིས་བྲང་གདན། རྟ་སྐྱག་རྒྱགས་ཕྱེ། བ་ཚན་མག་པའི་དཔལ་སྟོན་སོགས་

མི་བདག་གི་སྒོ་ཁ་རྫོགས་ཐབས་ལ་སྤྱིང་གཞོན་སྤང་ཆེན་སྤྱིང་སྤང་སྤྱིང་ནས་གཉིས་
སྤྱིས་ཀྱི་འཕར་དང་། སྤྱིང་བོང་ནག་ནད་གཅོད་ནས་ཀྱང་ཆ་གས་པ་ལ་སྤང་ཞོ་
འཕེབས་དང་། དགེ་བ་སྤྱིང་སྤང་རེའི་སར་དགེ་ནས་ཁལ་རེ། དགེ་ནས་ཁལ་བཅུ་
རེ་ལ་དགེ་མར་ཁལ་རེ། དགེ་བ་སྤྱིང་སྤྱིང་ནས་མན་པ་དང་མི་མན་པ། ཞོ་ཞོ་ཆེན་
དུ་འཛོག་པ་དང་། སྤར་ཞོ་ཁ་ཞོ་བོང་ཞོར་འབྱེད་པའི་དབྱེ་བ་གནང་ནས་ཞལ་ངོ་
གོང་མའི་སྐབས་སུ་གྲིམས་གྲེ་གྲིམས་སྤང་མཁར་རུ་སྤྱིར་ཁ་ནང་བཞེས་པ་གནང་།
གྲེ་ཆད་ཀྱི་ཡུལ་ཞོ་ཁལ་བརྒྱད་མ་འདུག་པ། གྲེ་བྱང་ཁོངས་བཅི་བར་གནང་ནས་
མཁར་རུའི་དུག་ཞོ་གནང་།

སྤྱིར་ཀྱི་ཞོ་བདག་མཐོ་དམན་ཡུལ་ཕྱོགས་མི་གཅིག་པ་ན། གྲེ་ཆེ་ཆུང་གི་
བྱང་ཀྱིས་གྲེ་ཆེ་བ་རྣམས་སུ་ཁལ་གཉིས་ལ་ཞོ་རེ་བྱེད་པའང་འདུག་ཅིང་། ཞོའི་
ཆད་འཛོག་པའི་འདི་རྒྱབ་མཐོ་རེའུ་ཞོན་པ་ལ་ཞོ་བཟང་བ་དང་འབྲི་སྤྱང་གཤག་
བོང་བྱའི་རྒྱབ་ཞོན་ལ་ཞོ་འབྲིང་བ་དང་། ཆུང་རྒྱབ་བོང་མོ་སྤྱང་ཆུང་ཞོན་པར་ཞོ་དན་
པར་བྱེད་འདུག་པ། སྤྱིན་ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་གྱིས་རྒྱལ་གྲིམས་བཅས་པའི་གྲི་མ་
སྤྱིང་མའི་འགྲུར་(ཁྱམ་སྤྱིང་འགྲུར་)ཀྱི་གསེར་གྲེ་གཏན་འཕེབས་མཛད། གསེར་གྲེ་ཆད་
མ་ལ་བཞེ་ཞོ་ད་ལྷ་འང་སྤྱིད་ཞོད་ན་དར་ཀྱི་འདུག་པ། རྒྱབ་ཆད་དང་གསེར་གྲེའི་ཞོ་
ཐག་སོགས་ནས་བཅིས་ན་མཁར་རུའི་འཕོའི་དུག་ཞོ་འདི་ཡུལ་ཐམས་ཅད་དུ་ཆད་
མར་ཤེས་བཞེན་ཡང་། དེང་སང་མཁར་རུའི་བརྒྱད་ཞོ་གནང་བ་ཞིག་འདུག་པ། དུས་
ཀྱི་མི་འདི་པ་རྣམས་མ་རུང་དུ་སོང་བའི་གྲིམས་ཀྱང་ཉེན་ཆས་ཆེར་མ་གནང་ན། མ་
འོངས་པར་གྲིམས་འཆལ་དོགས་ཀྱི་དགོངས་པ་ཅན་དུ་འདུག་པ། དཔོན་གྲིམས་ལ་
མཁས་ཟེར་བའི་དཔེ་ལྟར་དགོངས་བཞེད་སོ་སོ་དང་བསྟུན།

དཔེར་ན། ཟངས་པ་(ཟ་པ་)སྤྱིང་འབྲིང་བྱུར་ཆགས་ཐུག་ནས་སྤྱིན་ཅ་ནག་ཆེ་

ཆུང་མེད་པ་ཞིག་ལ། མི་འདི་ལ་འདི་ཞེས་པ་རྒྱུན་ལམ་དུ་བཏང་འདུག་ལ། ཆད་
འདེད་བྱུང་ན་ཐོན་འཛིན་སྤྲུལ་སྤྲུལ་སོགས་བྱུང་པ་དེ་ཡིན་ཞིང་། ད་སྐོས་དགེ་
སྟོང་གི་འཇལ་སྟོན་གྱི་སྤང་སྤང་དགོས་སྒྱུ་འདས་པོར་སྟོང་ཐོན་གསུམ་སྤང་དུག་ཟླ།
དགེ་ནས་ཁལ་དུག་བཟུ། དགེ་མར་ཁལ་དུག་སྟོང་གཞོན་སྤང་ཆེན་གསུམ་ནུམ་ས་
དགོས་པའི་ཐོག་ནས་དག་ཕྱད་སྤང་དུག་བཅག་སྟོང་སྤང་དག་ཕྱད་ཞོ་འབེབས་
དང་། བྲེ་མཁར་དུ་ལ་ཆ་བཞག་སྤྲུལ་ཀ་ཐུ་གསུམ། ཞོ་ཐག་ཁ་ཐོག་ཏུ་པ་བའི་བཞི་
ཞོ། ཅིས་སྟོན་དུས་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་གྱི་དུས་ཆེས་མི་སྤྱིའི་སྐོག་སལ་བྱས་པ་
ལྟར་གྱི་སོ་སོ་ནས་སྒྱུ་རྒྱལ་བཟུ་གིས་ཁ་བཏགས་བཟང་དཀར་ཅ་རིང་། ར་ར་ཏང་
བར་བསྐྱུལ་ས། སྤྲུལ་ཅེ་ཁ་བཏུ་གཉིས་ཡུག་སོགས་ལྷ་ཆོན་བདུན་ཆོན་གང་འོས་
བསྐྱུབ་སྤངས་བཞིས་ཤིང་། བབས་སྤྲུག་བཞི་བྱུང་རིམ་འགྲོས། མི་སྤྱིའི་ཆོགས་
ཆས་ར་སྟོར་གསུམ་སྤྲེར་བཅས། དཀར་ཤ་ལོག་ཆག་ལག་ཆང་ཆོད་བཞི། ཅམ་
པ་ཁལ་དུག་གསུང་བ་དང་།

དེ་ཕྱིར་ཅ་བ་འདིར་བརྟེན་གྱི་མི་ཤ་གཉིས་ལེན་དུས་འགྲུངས་ཕྱི་འཕུལ་བྱས་
པར་ཤར་ན། འབའ་འདི་ཞེས་གསུང་བའི་བཀའ་ཤོག་གིས་བསྐྱུན་པའི་སྟོན་འཇལ་ལ་
སྟོང་གཞོན་སྤང་ཆེན་ཞེས་པའི་སྤང་ཆེ་པའི་ཐ་སྤྱད་ནི་སྤྲུལ་ཞོའི་ནས་ཞོ་བརྒྱད་ལ་
སྤང་ཆེན་རེ་བྱས་པའི་མཁར་དུའི་དུག་ཞོ་བྱས་ན་ཁལ་བཞི་བཏུ་ཞོ་བརྒྱད་ལ་སྤང་
ཆེན་རེ། བརྒྱད་ཞོ་བྱས་ན་དུག་ཏུ་རེ་བཞི་ལ་སྤང་ཆེན་རེ་བྱས་པའི་འདི་ལ་སྤྲུལ་ཁ་
ཆ་ཕྱེད་དུ་སྟོན་དགོས་པ་དང་། དགེ་ནས་དང་དགེ་མར་སྤྲུལ་རང་གི་ནས་འོས་མར་
འོས་སུ་སྟོན། སྟོང་སྤང་རེ་བྱས་ཀྱང་ལག་ཡོད་ཞོ་རེར་པ་བ། སྤྲུལ་དུག་ཞོ། ཁ་བཞི་
ཞོ། རོང་ཉིས་ཞོ་ཡིན་པར་ལག་ཡོད་བཞི་ཞོ་ཉག་གཅིག་བྱས་པའི་ཡས་བསྐྱུལ་མས་
བསྐྱུན་འགྲིག་འགྲོ་ཞིང་། བཞི་ཞོར་པ་བ་རྗེས། རིན་རྒྱལ་ཕྱང་པའི་དགྲ་ཐག་གི་རི་

ཁྱེད་ཀྱི་སྐུ་གཤམ་བློ་རྒྱལ་གྱི་འཕྲིན་ལྗང་། ཡང་ཟོན་གསུམ་ནས་སྦྲར་ནས་ཐོང་ལ་པཎ་
ན་འདབ་(ཞལ)གཙོད། ཐོང་ནས་སྦྲར་ལ་སྦྱེད་པས་ན་ཕྱིད་ཆག ཁྲ་ལ་ཡས་མས་ནས་
ལུལ་དགྲའི་འགྲོས་ཅིས།

ཡང་བརྒྱད་ཞེ་ལ་ནི་གོང་དང་འདྲ་ཞིང་། གྲེན་ཅ་འཆི་མཁན་ནག་ཆེ་བ་ཡོད་
ན་འདས་པོ་ཆོད་ཀྱིས་གཏུག་པའི་དེ་བཞིན་བྱས་འདུག་ཀྱང་། རྣམ་ལོག་ནས་
ག་གགས་དང་རོ་ལོག་ནས་རྣམ་ཡིན་པས་གསུང་ཆོག་རིགས་གཞན་མ་གོང་དང་
འདྲ་བ་ལ་དགེ་བ་དགེ་ཐོག་ཏུ་པན་ན་སྟོང་སྟེང་འདབ་(ལྗམ་)བཅིས། མ་པན་ན་རོ་
བོ་ཅིས་ལ་ཐོངས་ཐེབས་བྱུང་ན་དགེ་བ་དགེ་ཐོག་ཏུ་པན་མ་པན་ལ་འཛིན་ཕྱོགས་
ཡོང་བས་བཞི་བརྒྱ་ཞེ་དགུ་ཡན་ལ་སྤྱད་ན་དགེ་ཐོག་ཏུ་པན་པར་ཆ་འཛོག་ཞེ་དགུ་
ཐོན་ནས་མ་པན་པར་ཆ་བཞག་ནས་ཞེ་དགུའི་ཐོག་ཏུ་དགེ་བ་སོང་འདུག་ན་དགེ་བ་
གང་སོང་ཐོན་གསུམ་གྱི་ཐོག་ཏུ་འདབ་(ལྗམ་)བཅིས་ནས་དྲ་ཞོར་པལ་བ་དང་། དགེ་བ་
དགེ་ཐོག་ཏུ་མ་པན་ན་ཞོ་ཞོ་ཆེན་དུ་བཞག་ནས་རིན་དགུ་ཐག་ཏུ་བཅས་པས་དོན་
དུ་དགེ་བའི་རོ་བོ་དེ་སྟོང་སྟེང་འགོ་བར་བྱེད་པ་དང་། ཡང་བྱུང་ཆགས་ནག་ཆེ་ཆུང་
མེད་པ་ལ། དགེ་བ་དགེ་ཐོག་ལ་པན་ན་རོ་བོ་ཅིས་ལ་སྟོང་ཐེབས་པར་འདུག་ན་འདྲ་
དགེ་བ་གང་སྤྱད་སྟོང་སྟེང་ཐོན་གསུམ་དུ་པར་། ཞོ་མལ་ཞོ་ཆེན་དུ་བཞག་རིན་དགུ་
ཐག་ཅིས་པས། དོན་དུ་སྟོང་དགེ་བ་སོ་སོར་སྤྱོད་དགོས་པས། མིང་འདོགས་ཀྱི་མི་
བདག་ལག་དམར་གྱི་མོ་ཁྱིད་ཕྱོགས་སམ་སྟོལ་རྒྱུན་གྱི་ཁྱད་པར་ཡིན་འདུག་ཅིང་།
ཡང་ནག་ཆེ་ཆུང་ལ་མཛད་པ་ཞིག་ཀྱང་འདུག

སྟོན་པའི་རྣམས་ཚར་བསྐྱུན་མི་སྣ་བཀའ་ཁྲིའི་རྒྱལ་པོ་ཆོད་ཡིག་གིས་
འདོམས་དགོས་ཏེ། མདུན་གྱི་བཀའ་ཁྲི་འདི་ནང་གི་སྟོན་པའི་སྐབ་སྐབས་གཙང་
མར་བྱུང་བས་ད་ཕྱིར་ནས་ཁག་འདྲགས་ང་མིན་ཁོ་མིན་སོགས་ཚུགས་མ་གཏིང་སྟོང་།

བྱས་པར་ཤར་ན། གསེར་སིལ་མའི་སྤང་འདི་སྐྱབ་ཅེས་སོ་སོར་ཐེལ་ཅེ་སྤངས།
འདི་བཞིན་གྱི་མི་སྤྲ་ཆ་དཔང་འདི་བཞིན་གྱི་ཐེལ་ཅེ་ཞེས་འདོམས་དགོས་ཤིང་།
ཡང་གཉེར་ཆང་རྫོང་དཔོན་ལྷ་བྱས་ཁ་མ་གཏོང་ན་ལོ་རྒྱ་ཆེས་གངས་འདི་ཞེས་
བྱ་བར་ཁ་མ་འདྲ་གཉིས་སུ་བཏང་དོན། ཁྱེད་གཉིས་ལ་འཁོན་ཅ་ཆེར་མེད་པར་
བྱར་ཆགས་གྱིས་འདི་ཞེས་རྒྱུན་ལས་དུ་བཏང་འདུག་པ་ཐོག་མར་ཁྲིམས་པ་གོང་
གི་སྐྱ་རྒྱལ་འདི་ཞེས་སྐྱབ་པ་དང་། ལག་དམར་གྱི་ཁྲིམས་འདེགས་བྲན་འཛིན་
སྤར་གསེར་བྱེད་མའི་སྤང་གསུམ་སྐྱབ་བཞིན། དགེ་སྟོང་གི་སྟོང་འཇལ་སྤང་སྤང་
དགོས་པ་ཞེས་པ་ཁྲིམས་སྟོལ་གང་ཡོད་གོང་ལྟར་བྱེད་ཅིང་།

ཡང་བར་མི་བསམ་ཆེན་གྱིས་ནང་བསྐྱམས་ལ་ཁྲིམས་ས་ནས་དགོངས་པ་
ཁུས་པའི་རིགས། དཔེར་ན་ལོ་རྒྱ་ཆེས་འདི་ཞེས་བྱང་འདུག་ཚུལ་སོགས་རྒྱ་མཚན་
ཡང་པན་ཚུན་སློ་ཁ་རྫོགས་ཐབས་རགས་རིམ་བརྒྱབ་ནས་དེ་རྣམས་གྱི་གསུང་
རིགས་སྤངས་བཤད་ཁོག་ཏུ་འཐུས་པར་ཁུས། སོ་སོའི་དོན་དགོངས་བཞེས་གནང་
དགོས་སམ་ཉམས་བཞེས་གནང་དགོས་ཐོག་མར་ཁྲིམས་སའི་ཁྱེད་འགོག་ཟེར་བ་
བྱས་ནས། སོ་སོ་ནས་མི་བསད་འཆར་ཆེན་གྱི་སྐྱ་རྒྱལ་སྟོངས་སུ་(སྟོང་དུ་)ཆད་འགྲོས་
གྱི་བྱེད་ཅམ་ཁོངས་ཅིས་པའི་ཆན་གངས་འདི་ཞེས་ཁྲིམས་སར་འབྱལ་བ་དང་། དགེ་
སྟོང་གི་སར་མི་བབ་ཁྲིམས་སྟོལ་གང་ཡོད་དང་། འདི་སྐྱབས་ལག་དམར་གྱིས་མི་
བདག་ལ་རྒྱལ་ཡུས་སུ་སྤང་གསུམ་སྟོང་དགོས་ཤིང་། རོ་འག་ཏུ་རྣམ་ཐེར་ཡང་བར་
ག་རྒྱུ་འདི་ལ་འདས་པོས་ལག་དམར་ལ་རྣམ་བཅོས་ན་རྣམ་ཆབས་ཆེ་རྒྱུ་གི་རྣམ་
འཇལ་རྒྱལ་ཡུས་སྟེང་ནས་གཙོད་ཅིང་། ཆོག་འདྲ་མི་འདྲའི་གཤགས་བདེན་ཡུས་
འདི་སྐྱབས་ཀྱང་བྱེད་སྟོལ་མེད་ཅིང་། སྟོང་འཇལ་ཞོ་ཐག་རྣམས་ནི་ཁྲིམས་སྟོལ་
གང་ཡོད་དགོས་པ་དང་། ཡང་ན་སྐྱམ་གཙང་མའི་ཁྲིམས་སར་ཁྱེད་ཐལ་བ་དང་།

དགོངས་ལེན་མ་ཁྱུས་པར་ཡིན་ན་ཐོག་མར་ཉན་ཡིག་སྒྲངས་ཏེ་དཔེར་ན་བར་པའི་
མིང་བྱས་ཏེ། འདི་ཞེས་པ་ནང་པའམ། ནང་སོའམ། རེད་དོ་བདག་འདི་ཞེས་པན་
ཚུན་མ་བྱུན་བྱུབ་ཀྱི་སྤར་ཡིག་ཕྱལ་དོན།

ད་ལས་ཀྱི་ཁྲོམ་སྒྲོར་འདི་ལ་ཆེ་གཙོ་ད་ཚུང་གཙོ་ད་ཅི་འདྲ་གནང་སོང་ཡང་
རེ་འཁང་མདུན་བསྟན་ཕྱི་འགྲོས་ཆེ་སྟན་སྒྲུལ་བསྐྱོད་མི་བྱེད། བྱས་པར་ཤར་ན།
ཁྱིམ་ས་བདག་ཞབས་བྱང་དུ་འབའ་གསེར་སྒང་འདི་ཞེས་སྒྲུབ་ཀྱི་གན་ཐེལ་དང་།
སོ་སོའི་ཁག་ཁྱར་བསྐྱས་ཏེ། ཁ་མའི་ཆོག་རིགས་(རིས་)དང་གཞན་མ་ཁོང་དང་འདྲ་
བ་ལ། འདི་སྐབས་སྒྲུ་རྒྱལ་འདི་ལུང་ཆན་ཀྱི་རྫོང་དཔོན་ནམ་སྒྲུ་ཆབ། ཡང་པོ་བྱང་
འོག་ཏུ་ཡིན་ན་ཕྱག་མཛོད་དུ་འབུལ་ཞིང་། ལག་དམར་གྱིས་མི་བདག་བརྒྱལ་ཡུས་
སོགས་གོང་བཞིན་བྱས་ཏེ། ཆོད་ཡིག་གི་སྐབས་འབའ་བསྒྲུམས་ནོར་(སོར་)ཏེ་མནའ་
འཛོག་པ་སོགས་ཇི་ལྟར་འོས་པ་བྱེད། བར་པ་བསམ་ཆེན་ལ་ཕྱོགས་ཕྱོགས་ཀྱིས་
བར་པ་གཤགས་ཀྱི་གལ་(མར་)གདན་ཞེས་འདོད་པའི་ཕྱོགས་ཕྱལ་(ཡུལ་)དང་། ལམ་
རྒྱ་དགོས་པ་འོང་ཡང་དོན་དུ་ཕྱོགས་ཕྱོགས་ནས་བཀྱར་སྟེ་ཞབས་ཏོག་བཀའ་བྲིན་
ཀྱི་བསམ་ལུགས། ཁྱིམ་ས་སྤྱད་ན་མི་སྟོར་འདྲའི་འགྲོ་སྒོ་ནས་ཅེས་པ་སོ་སོ་
ནས་བྱེད་དོ། །མི་བདག་མེད་རྒྱན་བསམད། རག་པ་རྒྱ་འདེས་བསམད་པ་ལ་ཁྱིམ་ས་པ་
མི་དཔོན་གཙོ་ཆན་གྱིས། མི་བདག་བྱས་པའི་ཆད་པ་མི་བསམད་དཔེ་འགྲེ་དང་། སྟོང་
དགེ་ཐོག་ཏུ་བསྐྱེལ་བའི་དགེ་འདུན་ངན་སྟོང་སོགས་ལ་དགེ་ཅར་འགྲོ་བ་བྱེད་དགོས་
པའང་ཁྱིམ་ས་ལུགས་སུ་འདུག་གོ།

༡༠ མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ལྗེ།

མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ལྗེ་ནི་སྤར་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་ལ་མི་རབ་ཁྲག་

ལ་ཐེགས་ཞོ་དང་། མི་ཐ་ཁྲག་ལ་ཐེགས་སེ་ཟེར་བ་འདུག་ནའང་། འདིར་མི་དོད་མི་
སྟུམ་(མཉམ་)པའི་འབངས་ཀྱི་བྱེན་ལོག་ལྟ་བུའི་རྣམ་པ་ལ་རྣམས་ཆབས་ཆེ་ཆུང་ཡན་
ལག་གི་སྟེང་དུ་ཅ་ར་གཙོད། དཔོན་གཡོག་གི་སར་དཔོན་པོས་ལག་ཐལ་བ་ལ་
རྣམ་པོར་ལྟ་ཅེ་སོགས། རོ་ཆ་ལ་དཔགས་པའི་བདག་རྟེན་བྱེད་ལུགས་ཉེས་བྱས་
ལ་དཔགས་པའི་བྱེད་པ་མ་གཏོགས་དཔོན་གཡོག་གི་གོ་རིམ་གྱིས་རྣམས་འཇལ་
གྱི་སྐོལ་མེད། པན་ཆུན་འབྲེལ་གྱི་སར་རྣམས་འགྲམས་ལ། སྤྲ་སོར་རྣ་འོག་ཏུ་
གཤགས་དོར་ཟེར་བ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་དེས་ན་བདེན་མེད་དུ་འགྲོ་བར་འདུག་པས།
འདིར་བདེན་པ་གཙོ་བོར་བྱས་ནས་མི་འོས་པའི་ལག་འཛོག་བྱས་པའི་རྟེན་མ་ཐེག་
པའི་ཆུར་ལག་སྟོག་པའི་རྣམས་ལ་རྣམས་གསོས་མ་གཏོགས་འཇལ་གཙོད་མི་དགོས།
པན་ཆུན་གྱི་འདོན་སྟོན་མ་ལ་གྱི་ཆད་འོས་རིགས་དང་། མ་སྟུམ་གྱི་བདེན་བརྟན་ཆད་
འགྲོས་ཁྱིམས་ནས་མངགས་པའི་(པས་)པན་ཆུན་རང་གི་སྟོར་ལ་ལུས་ཀྱི་གཉན་པར་
(སར་)གསོད་གྱི་བརྒྱབ་ན་རྣམས་འཇལ་ཐོབ་ཐང་གི་སྟེང་དུ་གསོན་སྟོང་སྤར་གསེར་
གྱི་སྤང་གང་།

བྱེད་སོགས་ཀྱི་འགྲོས་བདེན་འབྲེལ་དང་མཆུངས་པར་བྱེད། རྣམས་རང་གི་
སྟོར་ལ་མི་བྲག་པའི་རིགས་ལ་གསོན་སྟོང་རྒྱལ་ལུས་རྣམས་གསོས་ཁྲག་གདན་ཞེས་
རྣམས་འཇལ་གསོན་པོའི་སྟོང་ནས་ཤས་པའི་བཞི་བྱར་སོགས་ཆ་ཆེ་ཆུང་གི་འགྲོས་
རྣམས་ཆབས་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་པའི་གཙོད་པ་དང་། རྣམས་གོས་ལ་གོས་གཟན་
གཡོགས་དགོས་པ་དང་། ཁྲག་གདན་ལ་བྱིང་པ་སྟུམ་དཀར་སོགས་སྟོང་དགོས་
པའི་རྟེན་འདུག་ཀྱང་། བྱིས་མི་བྲག་པའི་རྣམས་འགྲམས་ཆེར་མི་ཡོང་ཞིང་། བྱར་ཡང་
སྐབས་བབ་བདེན་འབྲེལ་དང་བསྟན་པ་བྱེད། ཟ་པ་འབྲིང་ལ་ཆ་བཞག་པའི་རྣམས་ལ་
ཉེས་པ་ཆེ་ཆུང་བདེན་རྟེན་བཤེར་བའི་གཏན་ཆོགས་གཞིར་འཛོག་པ་སོགས་གོད་

གི་གཞི་ནས་སྒྲུབ་པའི་དེ་ལྟ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་མེ་ཞོ་བྲས་སྤང་ཞེས་མེ་དུ་རྒྱུ་
ལ་ཐོན་གསུམ་གྱི་ཡུལ་ཞོ་རེ་དང་། བྲས་པ་ལ་ཡང་ཐོན་གསུམ་གྱི་སྤང་རེ་བྱེད་པ་
ཞིག་འདུག་པ། སྤྱི་ཅན་དུ་དེ་ཁ་དགོས་པར་འདུག་ཅིང་ཞིབ་པར་སྤྱད་(བཅད)ཀྱིས་
བྲས་ཀྱང་ཆབས་ཆེ་ཆུང་ལ་དབགས་པའི་སྤང་གངས་མཐོ་དམན་བྱེད་དགོས་པ་
དང་། མས་པ་ལ་ཡང་གཏིང་ནད་ཆེ་བར་སྤང་དོ་གསུམ། གཏིང་ནད་མེད་པའི་མ་
ཁ་སོར་བཞི་ལ་ཆ་བཞག་པར་སྤང་དོ་གཅོད་དགོས་པ་སོགས་དེ་ཁའི་འགྲོས་ཤེས་
པར་བྱེད་ཅིང་། བྲས་(བྲམས་)པ་ལ་རུས་པ་ཆེ་ཆུང་ལ་དབགས་པའི་གསེར་དང་མཉམ་
འདེགས་བྱེད་ཟེར་བ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་། དེ་རང་ཅུང་ཞིག་ནད་པ་གྲུད་པར་འགྲོ་བས་མ་
པས། རུས་པ་སྤན་མ་ཅན་ལ་ཞོ་རེ་བྱེད། ག་ཤོར་ཆེ་བ་ལ་ཞུག་གདན་རྒྱུ་ཡང་སྤོན་
བྱུངས་སོགས་སྐབས་དང་བསྟུན་པ་བྱེད།

དེ་ཁའི་ཐོག་ནས་བདེན་པ་མས་པོ་ལ་མེད་ན་མས་པོས་བདེན་ཡུས་ཆོན་
གངས་ལྷ་ཆོན་སུམ་ཆོན་ཅན་གཏོང་བ་མ་གཏོགས་འཇལ་ཐོག་ནས་མི་གཅོད། མས་
མཉམ་བྱུང་ལ་དེ་ཁའི་པན་ཚུན་མས་འགྲམས་ཆེ་ཆུང་གི་འཇལ་གྱི་སྤྱོད་སྒོ་ཅིས་
འཐབ། མས་པོ་ལ་རྒྱག་མིས་ཞག་བདུན་ཁོངས་སུ་ཅན་ཁལ་གཅིག་ནས་དུག་གི་
བར། ལུག་ཤ་སྟོད་སྤྲད་ནས་ཆག་པོ་སྟོད་སྤྲད་ཀྱི་བར། མར་ཁལ་གཅིག་ཆང་རྒྱ་
སོགས་མས་ཆབས་ཆེ་ཆུང་ལ་དབགས་པའི་སྤྱོད་པ་དང་། ལྷ་རྩེ་ཆར་གཉིས་ཀྱི་
བར་འཐོད་ཅིང་དེ་ཁའི་རིང་ལྟོ་ཆང་རྩོངས་སོགས་ཀྱང་བབ་ཐོབ་ལྟར་བྱེད་དགོས་
པ། མས་གསོས་མི་ལེན་པ་ཡང་བྱིས་ལ་མི་བདུབ་ཅིང་། རྒྱག་མཁན་གྱི་(ཁྱིས་)
མས་པོས་(ཐོར)ལྷ་རྩེ་སོགས་ལྷ་མེད་བྲས་ཀྱང་མི་བདུབ་པས། བྱིས་མ་ཐུན་ལ་
མས་གསོས་འདི་སྤྱོད་ལེན་བྱེད་དགོས། འཇལ་གཅོད་ཀྱི་སྐབས་མས་གསོས་དང་།
ལྷ་རྩེ་ལྟོ་རྩོང་སོགས་མས་འཇལ་ཐོག་ཏུ་འདབ་(ཤར)གཅོད་དུ་ཅི་བའི་བྱིས་རྒྱན་དུ་

འདུག་པ་དང་། སོ་ཆག་སྐྱ་བྱེ་བ་ནམས་ལ་དང་པོའི་སློབ་མཁུ་ཡིག་རྟེན་པ་ནམས་ན།
སོ་རྟ་སྐྱ་ལུག་ཟེར་བ་འདུག་ཀྱང་། དེ་བྱིས་མི་དར་ཞིང་སོ་ཆག་པ་ལ་གོང་གི་བྱས་
པའི་ཆ་འགྲོས་ལས་ཆ་ཆེ་ཙམ་བྱེད་པ་དང་སྐྱ་ལན་བྱའི་རྒྱུ་གཉིས་གསུམ་ཙམ་
ལ་ཞོ་རེ་གཙོད་པ་སོགས་སྐབས་དང་བསྟུན། དབང་པོའི་སྐོ་མིག་སོགས་དང་ཡན་
ལག་ཉིང་ལག་སོགས་སྟོན་ཅན་དུ་བཏང་ན། མི་དེ་ཁའི་ཁྱད་སྟོང་གི་ཐོབ་ཆ་ནས་
ཅེས་པའི་བཞི་བྱར། ལྷ་བྱར། ལྷ་བྱར། ལྷ་བྱར། ལྷ་བྱར་དཔང་པོ་ཡན་ལག་སྐྱ་ཆེ་ཆུང་ལ་
དཔགས་པའི་གཙོད་རྒྱ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །

༡༡ བསྟོན་ཏམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྗེ།

བསྟོན་ཏམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྗེ་ནི་ཡིན་མིན་བསྟོན་བྱུང་བར་མནའ་བྱེད་
དགོས་ཤིང་། མནའ་ཞེས་པ་རང་ལུས་གདོང་གི་དྲང་པོར་གནས་པ་ལ་སྒྲ་ཡོད་པའི་
དཔེ་དེར་བཞག་ནས་མནའ་ཞེས་ཀྱང་ཡིན་ཞིང་། རོ་པོ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྟུན་དང་ལྷན་
པ་ནམས་དང་། རྩ་འབྲུལ་ཟག་བཅས་ཀྱི་མངོན་ཤེས་ཡོད་པའི་སྤང་མ་དཔང་དུ་
བཙུགས་ནས་བདེན་རྩུན་འབྲེད་དགོས་པ་འདི་ལ། མནའ་མི་བསྟུ་སྐབས་སློབ་མ་
ཡིག་རྟེན་པ་ནམས་སྟུ། གསེར་བྱ་ངང་བ་རྟེ་ལ་མ་འདྲིན། དུག་སྒྲུལ་ནག་པོ་བྱར་
ལ་མ་རྒྱགས། པོ་རོག་ནག་པོ་ལ་རྟོ་མ་རྒྱག་ཁྱི་མོ་ཆང་མར་དབྱུག་པ་ཆ་མ་འབྲུར།
གཡུ་ཆུང་དུག་དཔར་སྟར་ལ་མ་རྒྱ་ཟེར་བ་འདུག་པས། གསེར་བྱ་ངང་པའི་དོན་ནི་
ལྷ་མ་དང་དགེ་བའི་བཤེས་གཉེན་ལུལ་གཉན་པ་དང་བཙུན་པ་ལ་མནའ་མེད་པས་
མནའ་མེར་མི་བསྟུ། པོ་རོག་ནག་པོ་ནི་མི་སྟོགས་ལྷལ་དང་རང་འདོད་ཅན་སྟོ་གོས་
དང་རང་འདོད་ཀྱི་ཉེས་པ་དོར་ནས་མནའ་ཟ་བས་མནའ་མེར་མི་བསྟུ། དུག་སྒྲུལ་
ནག་པོ་ནི་སྒྲགས་པ་ལུས་པ་ཅན་གྱིས་ཐབས་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་སྟོན་མནའི་ཉེས་པ་

སེལ་རུས་པས་མནའ་མིར་མི་བསྟུ། ཁྱི་མོ་ཚང་མ་ནི་སྟེ་དམན་རང་གི་མཛའ་བོ་དང་
སྟུ་གྲུའི་ཆེད་དུ་མནའ་ཟ་བས་མནའ་མིར་མི་བསྟུ། གཤུ་ཚུང་དུག་དམར་ནི་བྱིས་པ་
རྣམ་དབྱེ་མ་བྱེ་བ་དང་། གླེན་སྒྲུགས་རྣམས་ཀྱིས་མནའ་ཉེས་པ་དང་སྤང་སྤང་མི་གོ་
བས་མནའ་མིར་མི་བསྟུ།

མནའ་མི་ལག་འདོགས་ཀྱི་འོས་ཅི་ལྟ་ཞིག་དགོས་ན། མི་དོན་གཉིས་ཤེས་
ཤིང་ཏུ་གོ་བ། གཏན་ཆོགས་ཆེ་བ། དྲང་ཞིང་ཆད་པ། ལས་རྒྱ་འབྲས་ལ་ཅི་བ།
སྟེལ་བསྐྱག་ལ་དག་ཡ་དང་ཁ་མཐུན་པ་ཞིག་དགོས་ཤིང་། དེ་ལྟར་མ་རྟེན་ན་མཛོན་
སུམ་བདེན་རྩུན་སྟོན་པའི་རྩོ་སྒྲུམ་སྒྲུགས་འདམ་བསྐྱོལ་རྒྱ་ལག་སོགས་བྱེད་དགོས་
ཤིང་། འདི་རྣམས་ལ་བདེན་པ་ཡོད་མེད་རི་ཆོག་རྟེན་འབྲེལ་ཆས་སོགས་ཀྱིས་ཐོན་
མི་ཐོན་ཡོང་བ་སྟེ། བདེན་པ་གཙོ་བོར་ཡིན་ཀྱང་། དེ་ཆོག་ཟུར་དུ་ཡོད་ཀྱང་མི་ཐོན་
པ་ནི་བྱ་བ་ཆེ་ཚུང་གང་ལ་ཡང་བསམ་པ་ལ་ཤར་རི་ཟེར་བ་བརྟག་ན། མི་ནི་འབྲུ་བ་
དང་སེམས་འདི་ལ་གང་ཡང་འཆར་བས། དཔེར་ན་དེས་རིགས་མཆོན་པའི་ཆོག་
ཟུར་འགོས་ཀྱི་མནའ་ལ་ཐོ་འཕོག་པའི་རི་ཆོག་མི་འབྲུག་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་བདེན་པ་
མེད་ཀྱང་ཐོན་པ་ནི་བསྐྱང་བ་ཟབ་མོ་མན་ངག་སོགས་དང་། མི་དྲན་གསལ་གྱིས་
གཞན་པ་ཞིག་གི་ཐོད་པ་མགོ་ཐོག་ཏུ་བཀའ་ནས། ཐོད་པ་འདི་འདྲི་ཏུ་འདི་འདྲ་
ཞིག་མི་བྱེད་ཟེར་བ་བསྐྱལ་ནས་ཐོད་པ་དེ་བོར་ན། དེའི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་ཐོན་པར་
འགོ་བ་སོགས་དཔེ་འབྲེལ་བ་དང་། ཆས་ཀྱི་སྒོ་ནས་མནའ་ཉེས་པ་ནི། ལུས་གཅེར་
བྱ་བས་ལ་གོ་དམར་གདན་དུ་བཉིངས། བྲང་ལ་གྲོད་པ་ཁྲག་གིས་བཀའ་ནས་ཞལ་
ཞལ་ཡོང་བར་བྱས་ན་རྣམ་རྟོག་གི་རྗེས་སུ་འབྲངས་ནས་མནའ་ཉེས་པ་ཡོང་བ་
སོགས་དེས་མཚུངས་ཤིང་།

ཡང་མི་རྣམ་རྟོག་མེད་ཅིང་བདེན་པས་ལུས་པ་ཞིག་ཡོད་ན། བོད་གི་རྣམ་

རྟོག་ཅུམས་ཅི་ཡོད་ཀྱང་། ཁོ་རང་གི་བདེན་པའི་ངོ་བོ་ལ་སེམས་ཅེ་གཅིག་ཏུ་
གཏང་ནས་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་ལྷ་ལ་བདེན་པ་བརྟེན་བཞུགས་པའི་ཡེ་ཤེས་བཞུགས་པའི་
གཟིགས་པས་བདེན་ཐོག་ཏུ་ཐོན་པ་ཡང་ཡོད་ནའང་། མི་བྱིངས་ཀྱི་རྣམ་རྟོག་མང་
བ་དང་རྣམ་རྟོག་གི་རྗེས་སུ་འཇུག་པས། དེས་ན་ཁྲིམས་པའམ་བར་པ་ཆད་མ་
ཞིག་བྱེད་དགོས་ཏེ། དེ་ལ་ཐོག་མར་བསྐྱབ་ཁྱེད་པར་ལགས་མ་འོངས་དུ་ལྷ་དུས་
གསུམ་གྱི་བདེན་རྒྱུག་གཟིགས་པར་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱན་དང་ལྷན་པ་ཞིག་དང་། དེ་ཁའི་
རྗེས་སུ་གཙོད་ཅིང་ཡིན་མིན་གྱི་ཆད་པ་སྤྱར་དུ་འབེབས་པར་འཛིག་རྟེན་གྱི་ལྷ་བྲག་
རྩལ་ཆེ་བ་དང་། མནའ་སྤྱེལ་མཁན་རང་གི་པོ་ལྷ་སོགས་དཔལ་དུ་བཅུགས་ནས་
མནའ་བྱེད་ན་གསེར་སྤྱེམས་མནའ་རྩ་སོགས་ཆས་བསྐྱེག་པ་དང་། རྟོ་སྤྱུམ་འདམ་
བསྐྱོལ་རྩ་ལག་སོགས་བྱེད་ན། ལྷ་ཡོལ་ལྷ་གདན། མགར་བའི་ཆས་རྟོགས་དང་
ཆག་གུམས་མེད་པ། ཟངས་སམ་ལྷགས་སྦྲང་དུ་སྤྱུམ་གཙང་མ་ལག་མགོ་བྱལ་ཅམ།
རྟེན་དཀར་ནག་ཞོ་བཏེག་གི་ཡང་ལྷ་མེད་པའི་མཐེབ་མགོ་ཅམ་གཉིས། ཡང་འདམ་
བསྐྱོལ་རྩ་ལག་བྱས་ན་ཁའི་ནང་དུ་འདམ་གར་སྤྱོད་ཅམ་ལག་མགོ་བྱལ་ཅམ་དང་།

ཡང་རྩ་རྟོག་མ་རྟེན་མི་མཐོང་བ་ལག་མགོ་བྱལ་ཅམ་བསྐྱེགས་ནས། དེ་རྣམས་
རི་ཆོག་ལ་ཕན་ཚུན་བསྐྱེད་ཡང་བྱས་ཁྲིམས་པ་བར་པ་དབྱིངས་སུ་ཉེ་འབྱུངས་མེད་
པར་སྤྲོད། རི་ཆོག་རྣམས་སོ་སོའི་འདོད་ཁ་དང་ཆོག་ཟུར་གྱི་རན་གཡོར་མ་སོང་བ་
ཁྱེད་མར་བཀོད། ཐོག་མར་རི་ཆོག་དག་བསྐྱེད་བྱེད་མི་ངོས་བྱུང་ཡོད་ན་དང་། ཡང་
སྤྱེལ་འགག་(བསྐྱེད་)ལ་མ་འཆམས་ན་ཤོ་རྒྱག་བྱས་པའི་གོང་གི་ཁྱེད་མའི་ཆོག་རིགས་
(རིས་)ལ་ཡོང་བ་ལྟར་ཐོབ་པས་མནའ་གཟུ་འདམ་པ་དང་། ཤོར་སོས་སྤྱེལ་འགག་
(བསྐྱེད་)འདམ་དགོས་པའི་ཤོ་ནང་དུ་གང་ཤར་གྱི་སྤྱེལ་མཁན་དེ་ལ། མི་སྣ་བར་པས་རི་
ཆོག་ཆར་གསུམ་གྱི་བར་ལ་རྩ་བར་སོན་པ་དང་སེམས་ལྷལ་དུ་ངེས་པ་བསྐྱབས་པ་

དང་། འབྲུ་རེ་གཉིས་ནས་སྤྱང་ཤད་གཏོང་ཞིང་དེ་ལ་ཐོན་པ་ཐག་ཚད་བྱུང་ན་མནའ་
 པ་མགོན་ཁང་། གཞིས་བདག་གཉན་པ། རྒྱལ་པོའི་དཀོར་ཁང་སོགས་སུ་ཁྱིད་ལ།
 སྤྱོད་པ་བྱེད་པ་དང་། གྱི་བསྐྱུང་བ། སྤྱོད་གོས་འཛོག་པ། ལུས་ཀྱི་སྤྱོད་གཅེར་བྱ་བྱེད་
 པ་སོགས་མི་དྲག་ཞན་དང་དོན་འབྲས་འགངས་ཆེ་ཆུང་སོགས་སྐབས་དང་བསྐྱེན་
 པ་བྱེད་ཅིང་། མནའ་པ་ཆེ་ཆུང་གང་ལའང་ལག་འདོགས་ཀྱི་སྤྱོད་གོས་གྱི་བསྐྱུང་
 བ་འཛོག་པ་ལས་སྤྱོད་པའི་མནའ་ཆས་མི་དགོས། གསེར་སྤྱིམས་བཏང་བདེན་པ་
 བཟར་ནས་བསྐྱབ་ཁ་ཐེལ་ཅེ་ཁོ་རང་གི་མཆིལ་མས་བརྒྱབ་སྟེ། ལག་སྤྱེལ་དང་ལག་
 འདོགས་ཡོད་ན་ལག་གཤང་བྱས།

ཡི་གེ་མི་ཤེས་ན་ནི་རི་ཆོག་སྟོག་པ་དང་། འགལ་བར་སོང་ན་འདི་ནང་གི་ཆད་
 པ་ནམས་མཛོན་སུམ་དུ་ཕོབ་ཅེས་རི་ཆོག་མགོ་ཐོག་དུ་ལེན། ཡང་དོ་བྱེད་ན་རི་ཆོག་
 གོང་གི་སྤྱོད་དུ་ད་ལམ་གྱི་དོ་བཀྲས་འདི་བདེན་པ་གཏན་ཆོགས་ཀྱི་སྤྱོད་ནས་སྤྱངས་པ་
 མ་གཏོགས། ཐབས་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་སྤྱོད་ནས་སྤྱངས་པ་ཡིན་རེ་སྤྱད། དོ་ལེན་མཁན་ཅེ་
 སྤྱོད་ཡིན་ན། སོ་སོར་གོང་གི་ཆས་ནམས་བསྐྱེགས་ནས་ཨ་ཏས་གསོལ་ཁ་བདེན་
 བཟར་བྱས། མགར་བས་ཐབ་ཁ་སོ་སོར་བཅས་ནས་དོ་མེ་སྤུབ་འཛོག་པ་ཅམ་ཆེ་
 ཆུང་མེད་པ་རེ་སྟེག་དོ་ལེན་མིའི་ལག་བ་ཆུ་དང་འོ་མས་ལེགས་པར་བཀྲས། ལག་
 པའི་མེན་པ་སོགས་མུར་གྱི་སྤྱོད་རྟིང་པ་ནམས་སྤྲག་རྟགས་བརྒྱབ། དོ་སྤྱོད་ཤིལ་མ་
 སོང་བར་བསྐྱེགས་ནས། བཀྲབ་སྤྱང་དུ་བཏོན་ཏེ་ས་ཡན་མེ་རོ་མེད་པར་བཀྲབས།
 དེ་ནས་བཀྲབ་སྤྱང་དུ་བཏོན་ནས་གོང་བཞིན་བྱས་ཏེ་ལེན་མཁན་གཉིས་ཀྱི་ལག་པར་
 གཏད་ནས་གོམ་པ་གསུམ་མམ་བདུན་གྱི་བར་ལ་ལག་པ་གཉིས་སུ་པར་སྤྱིལ་ཆུར་
 སྤྱིལ་བྱས་ནས་གོམ་ཆད་ཀྱི་སར་འཛོག་དོ་མེ་སྤུབ་ཡིན་པའི་ཐེངས་གསུམ་གྱི་བར་
 དུ་མེ་དཀྱིལ་དུ་འཛོར་ན་བདེན་པ་ཡོད་པས་ལེན་མི་དགོས་ཀྱང་ཟེད།

དེ་ནས་ལག་པ་རས་ཀྱིས་བསྐྱམས་ཁྱིམ་ས་མི་མི་སྒྲིལ་སྤྱད་པ་སྤྱད་ཀྱིས་བསྐྱམས།
ཞག་གསུམ་མཐ་བདུན་གྱི་བར་བཞག་སྟེ་དོ་ཁ་བྱེ་བས་ཐོན་པ་ནམས་ལ་དོ་ལས་
ཞེས་ལག་པ་ལྷང་ལ་སེར་ཐལ་ཅམ་རེ་ཡོང་ཞིང་། གཞན་ལ་སྟོན་མེད་ཏུ་འདུག་ན་
གཙང་མར་ཐོན་པ་དང་། རྩ་སྤྱར་སྐར་མ་ཅམ་ཞིག་བྱང་ན་སྐར་བུའི་སྟོན་ཡོད་པས་
ཐོན་མ་ཐོན་བྱེད་མར་བྱེད་(མེད)། གསུམ་ཤར་ཆེ་མ་ཐོན་པར་འགོ། སྐར་གྱི་སྤྱག་
རྟགས་བརྒྱབ་པའི་སྟོན་རྟེན་པ་ནམས་འདིར་མི་ཅི་བ་སོགས་གཞིགས་པ་རྟགས་
(མ་འརྟག)པར་བྱས་ཏེ་བདེན་རྩུབ་འབྱེད། ལྷ་ཡོལ་ལྷ་གདན་ཨ་ཏེའ་ཟ་སྟོ་དང་། བཟུམ་
སྤང་བཟུམ་སྤེར་མགར་བའི་སྟོར་གཙོད། སྤྱུམ་བྱེད་པར་ཤར་ན་རི་ཆོག་གོང་དང་
འབ་པ་ལ། ཆོག་གི་འདོན་ཆ་བསྐྱར་བའི་གོང་བཞིན་ཞིབ་པར་བྱས་ནས། གཞུང་
གི་དགོངས་ཆོམས་ཀྱི་དག་བཟུས་ལ། སྤྱུམ་དང་སྤྱུམ་སྟོང་གཉེར་ཆང་ནས་གནང་།
ཅེ་སྟོང་ལ་སོ་སོ་རང་གིས་བསྐྱིག་ཅིང་། ཡང་ཡོ་གལ་གྱི་གཅིག་གིས་ལེན་ན། སྤྱུམ་
སྤྱུམ་སྟོང་མཁན་གྱི་བབ་ཐོག་ཡིན་ཀྱང་། དན་བྱེད་བྱང་ན་དོགས་པའི་ལེན་མཁན་
རང་གིས་བསྐྱིག་དགོས་པར་འདུག་ཅིང་། དེའི་དོད་སྟོང་མཁན་གྱི་མི་སྤྱེ་ལ་བབ་
ཐོག་ཏུ་སྟོང་།

ལེན་སྐབས་ལེན་མིའི་ལག་པ་བཟུས་བསྐྱུག་ཁྱེད་ཀྱི་ལུགས་ཐེལ་ཅེ་རྒྱག་པ་
སོགས་གོང་བཞིན་བྱས་ཏེ། དེ་ཏུ་དཀར་ནག་སྤྱུམ་དཀྱིལ་ཏུ་བསྐྱར། སྤྱུམ་བསྟོལ་
ཐག་ཆོད་པའི་ཆད་ནས་བསྐྱར་ན་གས་འགོ་བར་ཆ་བཞག་ བསྐྱུག་ཁྱེའགོ་ཐོག་
ཏུ་ཁྱེད། ལག་པས་དཀྱུགས་པས་དེ་ཏུ་གང་བྱང་གཅིག་ལག་ཏུ་ཁྱེད། ཐོན་ངེས་ན་
སྤྱུམ་འཇམ་ཞིང་དྲངས་ལ་དེ་ཏུ་དཀར་པོ་ལག་ཏུ་སྟོང་ཅིང་དེ་ཏུ་ཤུལ་མ་གཏོགས་
སྟོན་མི་ཡོང་། མི་ཐོན་ན་སྤྱུམ་ལུང་པ་དང་མེ་འབར་བ་སོགས་བྱེད་ཅིང་། དཀྱུགས་
པས་དེ་ཏུ་ནག་པོ་ལག་ཏུ་སྟོང་པ་དང་ལག་པར་རྩ་སྤྱར་བརྒྱབ་པ་དང་ཆོག་འགོ་

བ་སོགས་མི་རུང་བ་ཡོང་ཞིང་། ལག་པ་སྐྱོན་ཚུང་བྱུང་ནས་དེའུ་དཀར་པོ་ལོན་
ན། ཐོན་མི་ཐོན་ཆ་བྱེད་དུ་ཡོད་པའི་རྟགས་ཡིན་ཀྱང་དང་སང་དེས་སྐྱུ་མ་ཐོན་པའི་
གལ་དུ་མཛད་ཀྱི་འདུག་པས་དེ་ཁ་བཞིན་བྱེད་དགོས། ཡང་དེའུ་མེད་པར་སྐྱུ་མ་
མཛུབ་མོས་དཀྱུགས་ནས་སྐྱོན་བྱུང་མ་བྱུང་ལ་རྟགས་བྱེད་པ་ཞིག་འདུག་པ། རོན་
འབྲས་འགངས་ཆེ་ཚུང་ལ་དཔགས་པའི་དེ་ཡང་བྱེད་ཅིང་། ལྷགས་ནི་གང་མས་
ངག་བཞིན་འགྲོ་བས་བྲིས་བྱེད་མཁན་ཆེར་མི་ཡོང་། བྱེད་ཀྱང་རི་ཆོག་སོགས་
བྱེད་ལུགས་རྟོ་དང་འབྲ་བ་ལེན་པ་དང་འདག་པར་བྲིས་པའི་སྐྱོན་བྱུང་མ་བྱུང་ལ་
རྟགས་བྱེད། འདམ་ཆུ་སོགས་ནི་བསྐོལ་བའི་དེའུ་འཇུག་པ་སོགས་བྱེད་ལུགས་
སྐྱུ་མ་དང་འབྲ་བ་ཡིན་ལོ། །

༡༩ བརྒྱས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ལྗེ།

བརྒྱས་པ་འཇལ་གྱི་ཞལ་ལྗེ་ནི་བཅན་པོའི་ཁྱི་འཇལ། དཀོན་མཆོག་གི་བརྒྱད་
ཅུ་འཇལ། མཉམ་པོའི་བདུན་འགྲུང་འོ་བརྒྱད། བརྒྱད་འཇལ་འོ་དགུ། སྐྱེན་ཁྱིང་
ཆ་བ་གསུམ། རྒྱན་ཤ་ཁྱིས་ཁྱིར། རོ་ཆ་སྤྲད་རིན་སོགས་རྣམ་གངས་མང་བར་
འདུག་པ། བཅན་པོ་ནི་དཔོན་པོ་འཕམ་ལུང་པའི་གཙོ་བོ། ཡུལ་གྱི་འགོ་དཔོན་ལ་ཆ་
བཞག་པ་ཡིན་ཞིང་། དཀོན་མཆོག་ནི་སྐྱ་མ་དགེ་འདུན་གྱི་ཇེས། ལྷ་ཁང་གི་མཆོད་
ཆས་ལ་སོགས་པའོ། །ཡུལ་ན་མི་སེར་འབྲུ་མཉམ་ཉི་ལམ་གྱི་ས་ནས་བརྒྱས་པ་ལ་
བདུན་འགྲུང་འོ་བརྒྱད། །ཁྱིམ་མཆོས་ཡུལ་ཆོས་བརྒྱས་པ་ལ་བརྒྱད་འཇལ་འོ་དགུ།
ཐག་རིང་མི་ལོག་གིས་བརྒྱས་པ་ལ་སྐྱེན་ཁྱིང་ཆ་བ་གསུམ། འདི་རྣམས་ལ་འཇལ་
དང་བསྐུན་པའི་ཆད་འགོས་ཀྱང་ཐོབ་ཅིང་། སྐོན་སྐྱུགས་སམ་མཐའ་འཁོབ་སྤྲད་
རིགས་མི་གཅིག་པ་ཡུལ་འབྲུར་ནས་ལྟོགས་པས་མ་བཟོད་པ་ལ་རོ་ཆ་སྤྲད་རིན་
ཟེར་ལྟོ་གོས་ཀྱི་མཐུན་སྦྲེན་དགོས་པ་དང་། ཡང་མ་རྒྱས་པར་བརྒྱས་ཁག་

བྱུང་ན་བཅུགས་པ་ལ་བརྟུས་ཁག་བཅུགས་རབས་ཟེར་ཆད་པ་ཙམ་མ་གཏོགས།
བརྟུས་པ་དང་ཁྱད་མེད་པར་འཇལ་འཇུགས་མཁན་ལ་འབྲི་ཞིང་། ཡང་རྟེན་ཉེས་
པ་དང་བརྟུས་ལེགས་པ་ཟེར།

རྟེན་པ་སྤེད་སློབ་བྱས་པ་དང་། གཞན་དུ་བཅུག་པ་དང་། ཉམ་པས་བསྟོན་པ་
སོགས་ལ་སྦྱིན་ཆབ་ཀྱི་འཇལ་གཅོད་དགོས་ཤིང་། རྟུན་ཤི་བྲིས་ཁྱེར་ནི། རྟུན་མས་
ཁྱེར་བ་གཞན་གྱིས་འཇོགས་པ་ནོར་བདག་ལ་སྤྱད་ན་ཅན་པར་ཐོག་གི་བྱེད་སྤྱོད།
རྟེན་པ་ཆོང་འདུས་སམ་འདུས་ཆེ་སར་གཏམ་བསྐྱགས་རྟེན་དོ་ཟེར་བ་ལ་ཐོག་གི་
གསུམ་ཟུར་ཅན་པར་སྤྱོད། རྟེན་པ་ཐོན་མེད་དུ་བཞག་ནས་རྟ་པོང་ལ་སྐྱ་མ་བརྟུབ་
ར་ལུག་གི་སྤྱ་མ་འབྲེག་པ་ལ་ལོ་འཁོར་ནས་སྤྱད་པ་ལ་དངོས་པོ་བཞི་ཟུར། གཞན་
མ་རྟེན་པ་དཀྲུག་མ་རྣམས་ལ་ཅན་པའི་གཏོང་ལུགས་ལྟ་སྟེ་ཆང་སྟེར་ཁྲིམས་དང་
མཐུན་པ་བྱེད་ཅིང་། རྟུན་མ་མས་པ་ལ་འཇལ་མི་དགོས། རྟུན་མ་རྒྱང་བདུག་རྒྱང་
མདའ་རྒྱང་དོས་བསད་པ་ལ་སྟོང་ཐོང་ནག་ཅད་གཅོད་སྟོང་མཇུག་རྒྱང་ཁྱེར་ཆོགས་
ཤིན་ཏུ་ཐོང་བ་མ་གཏོགས་དགེ་བ་མི་དགོས། རྟུན་མ་ལ་བརྩུང་བསད་བྱས་ན་དགེ་
སྟོང་ཁྲིམས་མཐུན་སྤྱོད་དགོས། རྟུན་མ་བཙོན་དུ་བརྩུང་བ་ལ་སོག་རིན་སྲང་ལྷ་ནས་
གཅིག་གི་བར་སྤྱང་ཆེ་ཆུང་གིས་ལེན་བ་སྐབས་དང་བསྐྱུན་པའོ། །

༡༣ ཉེ་འབྲེལ་འབྲལ་སྐྱམ་གྱི་ཞལ་སྟེ།

ཉེ་འབྲེལ་འབྲལ་སྐྱམ་གྱི་ཞལ་སྟེ་ནི་བཟའ་ཆོ་དགའ་འདུས་ཀྱིས་བྱས་པ་དང་།
བར་མི་བཅུག་ནས་བྱས་པ་སོགས་དང་སྦྱིད་སྐྱུག་བསྐྱེས་པ་གང་ལ་ཡང་ཐོག་མའི་
ཁ་དན་གྱི་རིགས་དང་འབྲལ་དགོས་པའི་རྟེན་ཁའི་རྩ་བ་ནས་ཞིབ་དུ་བཅད་པའི་
བདེན་པ་གཙོ་བོར་གཞག་དགོས་ཤིང་། དེ་ལ་དང་པོའི་ཁྲིམས་ཡིག་རྟེན་པ་རྣམས་

ན་མོ་སྤྱར་ཞོ་བཙོ་བརྒྱད་སྟག་གི་བྱ་རུ་ཅན། མོ་སྤྱར་ཞོ་བཙོ་གཉིས་གཟིག་གི་ཐིག་
ལེ་ཅན་ཞེས་འདུག་པ། རོ་བོ་གོང་གི་བདེན་པ་མོ་ཆེ་ན་མོས་བསྐྱར་ཐོན་གསུམ་གྱི་
ཞོ་བཙོ་བརྒྱད། བདེན་ཡུས་ཡུས་གང་སྟོད་པ་དང་། གོས་གཟན་གཡོགས་དགོས་
པ། ཆེ་བ་ལ་གསོན་སྟོང་སྒྲིག་པ། རྒྱང་བ་ལ་སུམ་ཆན་གཏོང་བ་སོགས་བདེན་པ་
ཆེ་རྒྱང་ལ་དཔགས་པའི་སྟོད་འཇལ་བྱེད་ཅིང་། བདེན་པ་མོ་ཆེ་ན་མོས་བསྐྱར་ཆ་ཞོ་
བཙོ་གཉིས་དང་གཡོག་སྒྲ་ཟད་ཐུད་ཅེས་ཉིན་སྒྲ་བྲེ་གསུམ། མཆན་སྒྲ་བྲེ་གསུམ།
ཡང་ཉིན་སྒྲ་སེ་བ་རེ་དང་། མཆན་སྒྲ་བྲེ་གསུམ་མའི་ཆ་ཆེ་རྒྱང་མའི་ཁྱདས་དང་
འགངས་ཆེ་རྒྱང་ལ་དཔགས་པ་བྱེད།

ཟད་ཐུད་མོ་རེངས་སྟོད་རེང་བ་མིང་གིས་སྒྲིན་པའི་གོས་བཟན་གང་ཟད་གྱི་
གུན་སྒྲིག་ མོ་ནོར་མོ་ནོར་ཞེས་བདེན་པ་ལ་མ་ལྟོས་པའི་བ་མིང་གིས་བཏབས་པ་མོ་
ལ་འཇགས་པ་དང་། ཁྱོ་བོས་བཏགས་པ་ཁྱོ་བོ་རང་ལ་སྟོད་པ་གུན་ལ་བྱེད་ཅིང་། མོ་
བདེན་པ་ཆེ་ཡང་། ཁྱོ་བོས་བདེན་ཡུས་ཀྱི་མིང་རུ་བཏགས་པ་མོ་ལ་སྟོད་མི་དགོས།
ཡང་སྒྲ་གུས་འབྲེལ་ན་བྱ་པས་བདག་པ་དང་། བྱ་མོ་མས་གསོ་དགོས་པ་སོགས་བྱ་
(རྩེ་)རིན་ཞོ་གངས་སུ་འགངས་ཆེ་རྒྱང་ལ་དཔགས་པའི་གཙོད་པ་དང་། བྱ་མེད་ལ་
ལྟོ་སྐལ་གཙོད་པ། མ་ལ་ལྟོ་སྐལ་ས་ཞིང་ཁང་པ། བཏགས་པའི་ཡུས་ཆས་འཇགས་
པ་སོགས་བྱེད་ཡུགས་སྐབས་དང་བསྐྱར་བ་བྱའོ། །ཡང་སྒྲན་པ་བྱ་ནང་ཆང་གི་
འབྲལ་སྐུམ་ལ་ཕྱོགས་ཕྱོགས་སུ་མི་རོ་མང་ཉུང་ལ་དཔགས་པའི་སྐྱེས་རྒྱལ་གྱི་སྐལ་
པའི་བཞི་བྱར་ཅན་འགྲོས་སྐྱེས་དམན་ལ་བྱེ་ནས་མི་མགོ་ཐལ་ཤས་ཀྱིས་ས་ཁང་
ནོར་རྩས་གང་ཡོད་བགོད་ཁ་སྟོམ་པར་བྱས། པ་མ་དང་གན་མོས་འདམ་ག་གཏོང་།
གཞན་མ་མོ་རྒྱག་འདམ་རེས་སོགས་གང་རུང་བདེན་མགོ་དང་བསྐྱར་པར་བྱེད།

ཡང་བྱ་མོ་ཁྱིམ་དུ་འགྲོ་རུ་ཡོད་ན་སྐལ་རྫོངས་གང་ཐོབ་ལུང་སྒོལ་ལྟར་སྒྲི་ཐོག་

ནས་འཛོགས་ཡང་བཅུན་མ་ཡོད་ན་ཐབ་ཆས་ཞིང་སྐལ་ལམ་ཆོས་རྒྱལ་ས་སྐྱེལ་དགོས་ལ། གོང་གཟན་བཙོ་བ་སོགས་དབྱེ་བ་འབྱེད། བཅུན་བ་ལ་ཡང་དེས་མཆུངས་པའི་རྒྱ་དཔངས་རིག་པས་དབྱད་ནས་འབྱེད་དགོས་ཡིང་། ཡང་རིགས་རྩས་མི་གཅིག་པའི་སྤྱིད་སྤྱུག་མཉམ་ཏུ་འཛོགས་ནས་སྤྲར་བྲལ་བ་ལ་འཛོག་དུས་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་ཆུང་དང་བཅས་བ་རྩ་བ་ཡིན་མིན་བདེན་པ་ཆེ་ཆུང་སོགས་ཀྱི་སྒོ་ནས་བདེན་ཐོག་ཏུ་འབྱོལ་བའི་གཙོད་རྒྱ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །

༡༥ བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ།

བྱི་བྱས་བྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་སྔོན་གྱི་ཆོས་རྒྱལ་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་བ་རྣམས་ན། བྱི་བྱས་པའི་ཡན་ལག་གི་ཐན་བཅད་ནས་ཡུལ་གཞན་ཏུ་སྤྱུགས་ཞེས་འདུག་ཀྱང་། འདི་བྲམ་དཔོན་པོ་སོགས་ཀྱི་བཅུན་མོ་ལ་མི་འོས་པའི་བྱི་བྱས་ན་དེའི་ནག་ཏུ་གཙོད་ཟེར་བའི་ཆོག་དོན་ཡིན་ཞིང་། གཞན་མ་རང་བཞིན་གཙོད་རྒྱ་བྱེད་པ་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་བ་འགའ་ཞིག་ཏུ་ཆིག་ཞོ་སྟོག་སྤང་། བྱ་ལུག་ཅིད་པ། ཁྱབ་རྟ་གཞོལ་གཡག་ཅེས་ཟེར་བ་འདུག་ནའང་། འདིར་བདེན་པ་གཙོ་བོར་བྱས་ཏེ་མི་ཁྱདས་མི་སྟོམ་པའི་བྱི་འཇལ་སྤང་གསུམ་དང་། གསོན་སྟོང་གི་ཁྱདས་ཀྱི་སྟོང་གི་བཞི་ཟུར། རྒྱལ་ཡུས་ཇ་བར་བསྐྱམས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་བདུན་ཆན་བྱེད། ཁྱདས་འདྲ་བ་ལ་ཁྲིམས་མེད་ཀྱི་བྱ་བ་བྱས་ན་བྱི་འཇལ་གསོན་སྟོང་སོགས་བསྟོམས་པར་སྤང་གསུམ་ནས་དོའི་བར་དང་། རྒྱལ་ཡུས་གོས་གཟན་གྱིས་གཙོས་པའི་ལྷ་ཆན་བདུན་ཆན་གང་རིགས།

སྤྱི་དམན་གྱིས་ཚུར་འགོ་བས་བྱས་ན་བྱི་འཇལ་སྤང་གང་། རྒྱལ་ཡུས་དཀར་ཡོལ་གྱིས་གཙོས་པའི་གསུམ་ཆན་ཅམ་མ་གཏོགས་གསོན་སྟོང་གི་མིང་མི་དགོས།

བཅུན་མ་བབས་པར་དགོན་པའི་སྤྲིག་བཅའ་ཡིག་ལ་གང་ཡོད་བྱེད་དགོས། ཡང་
བདག་ཅན་གྱི་ཁྱོད་གྲིས་མཆོས་ཀྱི་སྤྱོད་མན་གྱིས་བསྐྱད་ཐབས་བྱས་ན། སྤྱོད་མན་
བདག་ཅན་ལ་རང་ལ་རྒྱལ་ཡུས་རྩ་བར་བསྐྱམས་གྱིས་གཙོས་པའི་བདུན་ཆོད།
དཀར་ཡོལ་གྱིས་གཙོས་པའི་ལྷ་ཆོད་སོགས་ནམ་དཔངས་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་
པའི་གཙོད་རྒྱ་བྱེད་དགོས། ཡང་བྱེས་སམ་ཐངས་རེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱོད་གས་བཀའ་པའི་
འཛེམ་ཆ་བྱས་རིགས་ལ་རྒྱ་ཡུས་སྤྱོད་མི་དགོས་པ་ཡིན་ནོ། །

༡༥ རྣམ་པར་ཚུར་གྱི་དར་སྤྱེ།

རྣམ་པར་ཚུར་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་དཔེར་ན་སེམས་ཅན་རྟ་བུའ་མཛོ་གཡག་
སོགས་གང་རུང་གཅིག་མི་གཅིག་གིས་གཡར་ནས། གཡར་མཁན་གྱི་ལག་རྒྱ་
ལེ་ན་ཟེ་ཁུངས་ཀྱི་རིན་འཇལ་བ་དང་། སྤྱོད་མེད་དུ་འཕྲོད་ནས་ཞག་ལོན་ལེ་ན་
གཡར་མཁན་ལ་ཁག་དགྱི་ས་མེད་བ་དང་། ཡང་སྤྱོད་མེད་དུ་འཕྲོད་ནས་ནམ་བྱེད་
ཚུན་ལ་ལེ་ན་གཡར་མཁན་གྱིས་རིན་སྤྱོད་དགོས་པ་དང་། རྣམ་བྱེད་པན་ལ་ལེ་ན་
ནོར་བདག་གིས་རིན་གྱི་ཚོད་གྲེང་མི་བྱེད་པ་ནམས་སྤོན་གྱི་ཁྱིམ་སྡེ་གི་རྒྱུང་པ་
ན་འདུག་ཅིང་ད་ལྟ་ཡང་དེ་ཁ་བྱེད་དགོས་པ་དང་། ཡང་དཔེར་ན་སྐལ་མ་སོགས་
སྤྱོད་རྩ་ལ་བརྟེན་ནས་ལེ་བ་བྱུང་ན་རྒྱུན་རྒྱུ་ཆེ་ཆུང་གིས་རིན་གྱི་ཆ་ཤས་སྤྱོད་ཅིང་།
རིགས་དེས་མཚུངས་པའི་གཡར་པོ་ཐམས་ཅད་ལ་དཔེ་འབྲེ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།
ཆོང་འདུས་ཀྱི་རྟ་ལེ་བར་ཟན་འདི་ཡང་རང་ཁྱིམ་སྡེ་བཅན་པ་ཞིག་འདུག་པས་
ཐམས་ཅད་ཀྱིས་ལུང་སྐོལ་ལྷར་འཁུར་དགོས་ཤིང་། གནས་པོ་བར་པས་ཀྱང་བྲེ་
ལོག་སྤང་ལོག་འཇུགས་པ། གཞི་བདག་མགོ་བསྐྱོར་བ་སོགས་ལ་དངོས་པོའི་
རིན་གྱི་སྤྲུམ་ཟུར་གནས་པོས་འཇུག། གཞི་མེད་མེད་བཅོངས་པ་ལ་དངོས་པོ་

ཆད་ལྡན་གྱི་རིན་ཆེང་ཡ་ལ་སློག་ཅིང་། ཁྲིམས་པའི་ཆད་འགྲོས་ནས་ཞག་དུ་སོང་།
གི་ཆེང་སློག་པ་ལ་དངོས་པོ་ཁལ་ཉི་ཤུ་རེ་བ་ལ་ཁལ་བཞི་སློག་

ཟླ་ག་མི་འོས་པའི་བཅུས་ལ་ད་(བཅུས་ལྟས་)ཅན་ལ་ཆོང་ཐག་ཆོད་ཀྱང་ཆོང་སློག་
པ་ལ་ཆོང་སློག་མི་དགོས། ཅིས་སློག་ལོ་འཁོར་ཀྱང་གནས་པོས་བདམ་པས་སྐར་
ཅིས་བསྐར་དགོས། གཞན་ཡང་སྤྱོད་ཆོག་པ་ལ་ཆར་མ་ཤིང་གཟན་སོགས་ལ་མེ་
བརྒྱབ་ན་ཉེས་པའི་ཆད་ལས་གོང་བཞིན་འགྲོ་དགོས་པ་གཞིར་བཅས་ཤིང་། བདག་
པོ་ལ་དེ་ཁའི་ཆབ་འབྲུན་འགྲོས་སུ་སྤྱིག་པ་དང་། རྒྱལ་ཡུལ་འོས་བབས་སུ་གཏོང་
བ་དང་། ཡང་དབྱར་གྱི་ཞིང་ལ་བསམ་ངན་གྱི་ཚུ་གཏོང་བ་དང་། སྤྱོད་པ་བྱེད་པ།
སེམས་ཅན་གཏོང་བ་སོགས་བྱས་ན་གོང་དུ་ཆད་འགྲོ་གཞིར་བཅས་ཤིང་། བདག་
པོ་ལ་དེ་ཁའི་སྟོན་ཐོག་གི་ཁྲུངས་སྤྱིག་ མོས་ཁྲོལ་ས་བོན་གྱི་ཆབ་སྲོད་པ་སོགས་
སྐབས་དང་བསྐྱབ་པ་བྱེད། ཡང་རྩ་རིགས་བདག་ཐོབ་ཐེ་འཆོམས་(ཐོ་མཆོམས་)ནས་
སེམས་ཅན་རྩ་ཟ་སྟེག་ཆེད་གཏད་དུ་བྱས་ན་མཐོ་(མཐོ་)ཁོངས་སུ་གང་སྟེབས་གྱི་
སེམས་ཅན་བརྩས་(གཞུས་)གཏོང་བ་དང་། སྤྱར་གྱི་ཡིག་དན་ཡོད་ན་འབའ་སེལ་ཅམ་
འགེལ་བ་སོགས་བདེན་ཡུལ་ལ་དབགས་པ་བྱེད། ཡང་ཤེད་མ་རྒྱག་པའི་སེམས་
ཅན་ཤོར་བ་ནམས་ལ་སྤྱོད་འཇལ་མི་དགོས་སོ། །

༡༦ གྲྭ་སྟོ་མཐའ་འཁོབ་གྱི་ཞལ་ལྟེ།

གྲྭ་སྟོ་མཐའ་འཁོབ་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ལྟོ་མོན་ཏོར་སོག་རྣམས་ལ་དར་ཞིང་། དེ་
ཡང་ལྟོ་མོན་གྲྭ་སྟོ་ཁོ་ནར་སོང་བས་སྟེན་ཞིང་སྐྱག་པས་པས་ཁྲིམས་ཆེར་མི་དར་
ཞིང་། བོད་དུ་མཁོ་ཡང་རྒྱང་བར་འདུག་པས་སྟོང་གི་རྣམ་དབྱེ་ཅམ་ལས་གཞན་
འདིར་མ་བྲིས་ཤིང་། ཏོར་སོག་ནི་གེ་སར་དམག་གི་ཁྲིམས་དང་། རྒྱ་ནག་ཁྲིམས་

ཀྱི་ལུགས་སོགས་ཁྱིམ་ས་ཤིན་ཏུ་དམ་ཞིང་། ཁྱིམ་ས་ཀྱི་རྣམ་གངས་ཤིན་ཏུ་མང་
བར་འདུག་ནའང་མཁོ་ཆེ་བ་རྣམས་འདིར་གྱིས་བ་ལ། ཉོར་སོག་གི་ཁྱིམ་ས་དམ་
བ་གཅིག་ལ་ཨལ་བྱི་ཞེས་གཞུང་ཆེན་པོའི་མི་སྣ་གསེར་ཡིག་ལས། ལྷེ་འུ་ལ་ལུ་
སུ་སྟོན་ཅེས་རང་གཞན་གྱི་སྡེ་གང་དུ་སླེབས་ཀྱང་རྟ་འུལ་གང་དགོས་རྟ་ཁྱུ་ནས་
ཟིན་ཆོག་བ་དང་། ཞག་སོབ་བྱ་ཚུགས་གང་དུ་བབས་ཀྱང་བཞོན་མ་དང་འགེལ་
བ་ལུང་པའི་ནོར་དང་། ལུག་ཁྱུ་ནས་མི་མང་ཉུང་གི་ཟ་ཆོད་བཟུང་ཆོག་ཅིང་། ཉང་
ཁོལ་མགོ་ལྷགས་མི་འབྱེད། ཉང་འཐབ་བྱང་ན་འཛོག་ཐབས་དང་གར་བ་ལ་ལྷག་
སྒྲོར་རྒྱག་རེས་དང་། དེ་བས་གར་བ་ལ་རྟ་སོག་ཏུ་སོན་ནས་གཞུ་སྟོང་འཐེན་འགོང་།
རྟའི་ཁ་སྒྲོར་པར་ལྷུང་ཚུར་ལྷུང་བྱེད་བ་ཅམ་མ་གཏོགས་ཀྱི་མི་འདོན་མདའ་མི་རྒྱག

གྱི་བཏོན་ན་ལ་ལ་རྟ་འཛོག་ མདའ་བཏོན་ན་གཞུ་འཛོག་ བརྒྱབ་བར་སོང་
ན་རྟ་ལེན། མས་ན་རྟ་ཁབ་སྦངས་ཏེ་ཁབ་དཔོན་གྱིས་ལེན། རྟ་མས་མ་ལ་སྟོང་།
བསད་བ་རྣམས་ལ་མོན་དུ་མི་འབྲིང་ལ་གཡུ་མིག་བརྒྱད་རྩ་མ་ཟེར། གཡུ་མིག་
རེ་ལ་བ་སྦང་རེའི་ཐག་བྱས་ནས་བ་སྦང་བརྒྱད་རྩ་རེ་སྟོང་བ་སོགས་འདུག་ཅིང་།
ཉོར་ལ་མཛོ་ཁལ་དུག་རྩ་རེ་མི་འབྲིང་གི་སྟོང་བྱས་ནས། མཛོ་ཁལ་རེ་ལ་འབྲིང་
འབྲི་ཁལ་ཞེས་འབྲི་བཞོན་མ་རེ། གཡག་འགེལ་བ་རེ་བྱེད་ཀྱི་འདུག་ བོད་ཀྱི་སྤར་
ཞོ་འབེབས་ཀྱི་ཆབ་ལ་གསུམ་སྟོན་དུ་བྱེད། ལྷིང་གཞོན་གྱི་ཆབ་ལ་ལག་དམར་གྱི་
བྱ་མོ་གཉེན་སྡེབས་ནས་ཆོད་ཡིག་ཀྱང་འདིས་གོ་ཆོད། བརྒྱས་བ་ལ་དཔོན་གྱི་
རྟ་ཁབས་བརྒྱས་ན་རྟ་ལེན། འབ་མཉམ་ལ་ནོར་ལུག་གང་འོས། དེ་ལས་ཆེ་བའི་
རྒྱན་མ་ལ་ཁོལ་མོ་ཁ་བཏགས་ཟེར། ནོར་གང་ཡོད་ཀྱི་བྱེད་སྦངས་ནས་དེའི་བྱེད་
མ་དཔོན་གྱིས་ལེན། བྱེད་ནོར་བདག་ལ་སྟོང་། ཁོང་ཅན་དུ་ཅན་གྱིས་བསད་བ་ལ་
དུ་དམར་དགའ་ལ་རྒྱགས་པའི་སྐབས་སུ་རྒྱགས་རྟ་ཞེས་རྟ་བཟང་བ་རྣམས་སྟོན་

ལ་རྒྱགས་ཏེ། རང་རང་རྟའི་བཟང་ཁྱད་ཀྱི་གང་ལེན་པ་རང་རང་གིས་བདག ཉ་
མཉམ་མགྲོགས་བྱུང་ན་ལྷག་བསྐྱར་སྤྱིས་ཉ་ལྷག་གང་སྐྱེབས་ཀྱི་ཁོར་རང་གིས་
བདག ར་མདའ་སྐྱེབས་པའི་ཁོར་འཛོར་ལ་ཁད་ལ་རོགས་སྐྱེབས་ཏེ་སྒྲོགས་ན་བགོ་
བཤའ། དམག་ཐོག་ཏུ་རྒྱགས་པའི་མི་ཟེན་ནས་བསད་པའི་དོན་ལ་དག་དེ་རང་གི་
རྟ་གོ་ཁབ་ལེན། རི་དྲགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་དོན་ལེན་ལུགས། ར་མ་རྟ་པོའི་མགྲོགས་
དར་ཡིན། གཞུང་གོ་མི་པོའི་ཐོབ་དར་མིན། ལྷེ་བླན་དཔའ་བོའི་དཔའ་རྩལ་ཡིན།
འབྲོང་ལ་མདའ་སྒྲོན་ལ་དམར་ཅམ་སྤྱས་ཐེབས་པ་དེས་དོན་དེ་རྣམས་ལེན་ནོ། །

ཡང་དོན་སྤྱི་བ་ལ་གཟུག་བཞི་ལེན་པ་དང་། རྒྱུ་ཡ་ལག་ཡ་ལེན་པ་ཡང་
འདུག་གོ། རི་དྲགས་གཅིག་གིས་དེད་པའི་ཁ་རྩར་གཅིག་གིས་རྒྱགས་ཏེ་བསད་
ན་དེ་ལ་ཡ་ལ་ཆེན་པོ་བྱེད་དོ། །ཇག་གི་རིགས་ལ་དེ་སྤྱོད་གྲ་གྲ་རོག་རོག་ཟེར་
གཙང་བ་གཅིག་དང་། གསུམ་སྒྲོད་ཟེར་འབྲིང་བ་གཅིག་དང་། བྱེད་པོར་ཟེར་ལོད་
པ་སྒྲོད་ལུགས་གསུམ་འདུག་པས། གཞུང་གི་སྒྲེར་བྱ་དང་བྱང་རིགས་སྤྱོད་ལཱ་ལྔ་
མི་ལ་གསུམ་སྒྲོད་དང་། མོན་རོང་ལྷ་སྐྱོ་རྣམས་ལ་བྱེད་པོར་སྒྲོད་པའི་སྒོལ་བྱས་
ཏེ། དེ་ཡང་ཇག་པ་མནའ་སྐྱེལ་ཟེར། ཇག་པ་རང་གི་འབྲང་དཔོན་གྱིས་སྐལ་ཡིག་
བརྒྱབ། བཟས་པ་བཏུང་བ་དང་ལས་ལུས་ལུད། བགོ་ཁོངས་སུ་སེམས་ཅན་ཁ་
གངས་འདི་བྱང་ཞེས་གསུང་རབ་མགོ་ཐོག་ཏུ་བཞག་ནས་མནའ་སྐྱེལ། དཔོན་གྱི་
གནད་ལུད་དང་ཇག་དཔོན་གྱི་གནད་ལུད། ཨ་མཛོད་དཔོན་གྱི་ལས་ཆན་རྣམས་
ཀྱིས་ཁང་སྒྲོང་བ་རྣམས་མི་ཡོང་པོ་ལེན་གྱི་མི་སྤྱོད་ཆལ་ཁའི་ག་རྒྱ་སྒྲོད་པ་རྣམས་
པོར་ཐོག་ཏུ་རྩིས་དགོས།

དེ་ཕྱིན་ལག་ཐོག་ཏུ་སྒྲོད་རྒྱ་རྣམས་ལ་གསུམ་སྒྲོད། སེམས་ཅན་ཆེ་ཆུང་ཅི་
པོར་ཀྱང་ཁ་གངས་ཇག་པས་མནའ་བསྐྱེལ་བ་རྣམས་ལ་སུམ་བྱར་དུ་བྱས་ནས་

གསུམ་གཅིག་ལ་ཁ་གཅིང་གསུམ་གཉིས་ལ་དབྱར་གཉིས། གསུམ་བྱར་ལ་ལ་
 བེའུ་ལུག་སྒྲོད་པ། རྒྱལ་པས་སྒྲོགས་ནས་ཀྱང་བར་པ་ཟེར། མི་གང་འཆུག་བྱས་
 བས་བར་ཟན་ཟེར། སྟོར་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་པའི་ཟ་གང་སྤུབ་དང་། བྱ་འབབས་
 གཉེར་ཟེར་དཔོན་ཆང་གི་ལས་ཆོན་རྣམས་ལའང་སྟེར་དགོས། ཏྲ་མིག་དམར་
 ལ་ཁ་དམར་ཟེར། དཔོན་ཆང་གིས་ཏྲ་ཇི་ཏྲ་ཆུ་ལ་སོགས་ཐམས་ཅད་ཆང་ནས་
 དེ་རྣམས་ཀྱིས་ཀྱང་འབྲེལ་གང་སྤུབ་བྱེད་པ་ཞིག་འདུག་ནའང་། སྟེ་སྟེད་ཆོས་ཀྱི་
 རྒྱལ་པོ་འདི་ཉིད་ཀྱིས་མཐའ་འཁོབ་ཀྱང་བྱིས་པ་ལ་བཅུག་སྟེ། གཞུང་གི་སྟེར་བ་
 དེད་པ་ལ་སོགས་ཀྱི་རོག་རོག་ཏུ་བྱས་ནས་ངོ་ཡོད་ངོ་དང་། རོ་མེད་སྒྲིན་ཆ་བ་སྒྲིག་
 དགོས་པ་ལ་ཟས་བུར་ཕུད་པའི་ལག་ཡོད་འདི་ལས་བྱང་རི། ད་ལྟ་ལས་སོག་
 བ་ངོ་མ་འདི་ལས་ཡོད་རི། རོ་མེད་རྣམས་ལ་ཆ་བ་ལོ་ངེས་མི་སྟེད་རི། སྟེག་ཕྱང་
 མཆོད་ཁང་དམར་པོའི་ཤར་སྟོ་རྒྱལ་པས་དགོགས། དེའི་སྒྲོད་འཇལ་ལ་དཔོན་
 ཆང་དཔག་དཔོན་གྱི་གནང་ཕུད་ཀྱང་རྫོགས་དགོས། བར་པ་དཔོན་ཆང་རང་གི་
 མི་བཟང་བསམ་པ་ཆེ་བ་གཉིས་སམ་གསུམ་སྟོར་སྟོས་ཆེ་ཆུང་གི་སོག་མ་ནས་
 རྒྱས་ཆོད་དུ་མི་བར་པ་བཅུག་པ་དེ་ལ་བར་ཟན་འབྲི་གཡག་བྱས། ལུག་གཉིས་
 གསུམ་སོགས་ཀྱིས་མཐོ་དམའ་སྟོར་འགངས་ཆེ་ཆུང་དང་། བར་པ་འཁུར་ཆེ་
 ཆུང་གི་སྟེར་ལུགས་བྱེད། ལས་ཆོན་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲོང་ན་ལུག་རེ་གཉིས་གསུམ་
 བཞི་གང་འོས་སྟེར་དགོས།

སྟོར་འདོན་པ་དཔོན་ཆང་རང་གི་སྒྲུའི་མདུན་དུ་འབབ་པ་མ་གཏོགས་ལྷག་
 ཏུ་བབས་ན་རྣམ་རྟོག་བྱེད། ཆས་དཔོན་ཆང་རང་གིས་ཀྱང་སྟེར། སྟོར་པས་ཀྱང་
 འདེགས་དགོས། སྟོར་འདོན་གྱི་མི་སྣ་ལ་བཅུ་ཁ། དཔོན་ཆང་གི་སྟོན་མོ་ལ་ཤ་
 འཆང་ར་བྱང་ཡང་ཁྱེར་ཆོག མི་བཟང་སྟེར་མཁོན་གྱི་སྟོན་མོ་ལ་ཤ་འཆང་ར་

བྱུང་ན་ཐོས། ལྷག་ཡོན་བདག་ལ་པར་སྟེར་རུ་བ། འདེགས་འགྲིམས་ལ་འཆོར་རུ་
བསྐྱད་ན་རྣམ་རྟོག་བྱེད་པས་མཉམ་པོས་འགྲིམས། གཞུང་དུ་ཉེས་ཆད་སྟོང་པས་
གཡག་གྲུས་པོའི་ཁ་གངས་དང་། སྤང་པས་ཇག་པའི་རྟ་འབུལ་བ་འདྲི། བྱིས་དཔོན་
པོའི་མཆན་དོན་གྱི་རྟོར་ཁྲིམས་ལ་ཆུག་སྟེ་སྐོལ་དོད་པ་ཡིན་ཞིང་། གཞུང་ནས་
དོད་མ་གནང་བའི་ཤོར་ལ་གཞན་མ་གོང་དང་འབྲེལ་བ། གཞུང་དུ་ཆད་པ་མི་ཡོང་།
གནང་ཕྱད་ཆ་བྱེད་དུ་སྟོག་པ་དང་གསུམ་སྟོང་དུ་སྟོག་པ་གཞུང་གི་དགོངས་པ་
དང་བསྟུན། མནའ་མདའ་གི་མདུང་ཆོམས་ལྷ་རྟེན་གྱི་འོག་ཏུ་འཇུག་པས་འཕུས་
པ་སོགས་ཀྱི་སྐོལ་ཡོད་དོ། །

དེ་རིགས་མཆོན་པའི་བྱ་བ་ཆེ་ཆུང་གང་ཡང་སྟོན་པ་རྣམས་ལ་ཁྲིམས་པ་བར་
མི་སྲུང་བྱས་ཀྱང་ཕྱོགས་ལྷུང་མེད་པའི་མི་ཤེས་གོང་ཕྱད་དགོན་མཆོག་དབང་དུ་
བཅུགས་ནས་བྱང་པོའི་རྒྱ་བ་སྟོར། གཡོ་ཅན་རྣམས་ལ་ཐོན་སྒྲིམས། སྤྱི་འཆལ་གྱི་
ཆོད་ཟེན། ཉེས་པའི་མཆོང་འབྲུ། མ་ཉེས་པ་ཐོལ་གྱིས་བསྐྱངས་ནས་བདེན་ཐོག་ཏུ་
འཁྱོལ་བ་ཞིག་བྱས་ནས་མི་སྣ་སྟེ་མོར་སྟེབས་པ་རྣམས་ཀྱི་ཞབས་རྟོག་ཏུ་འགྱུར་
ཞིང་། རང་གི་དགེ་བ་ཅི་བྱས་པ་ལས་ཆོགས་ཆེ་བར་མི་རྣམས་ཀྱིས་འདི་བཞིན་སྤང་
སྤང་བྱས་ན་རང་མི་གཡུ་རུ་ཆུག་ཅིང་། སྤྱི་ཁ་བྱམས་བ། མི་ཐ་མལ་ཞིག་ཡིན་ཀྱང་
སྤྱི་དཔོན་དུ་དེ་ཁའི་དགེ་བ་དང་། བསོད་ནམས་ཀྱི་རང་བཞིན་ལྷན་སྒྲུབ་ཏུ་འགྱུར་
བ་སོགས། དཔེར་ན་མང་བཀུར་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་གྱིས་ཤེས་པར་བྱའོ། །གཟུར་
གནས་བྱང་པོའི་གཏམ་གྱིས་གཞུང་བསྐྱངས་ཤིང་། །མི་ཤེས་གོང་ཕྱད་ཆོས་རྒྱལ་
རྣམ་ཐར་ལས། །རྒྱ་མཆོའི་ཆུ་ཟིགས་ཟིགས་མ་འབྱུངས་པ་ཡིས། །འདྲིག་རྟེན་ཞལ་
ལྟེ་སྤང་སྤང་སྟོན་འདོད་ལས། །འོས་པའི་ཡིད་དགའ་ཆ་ཅན་འདོད་པ་ཡི། །སྟོ་
སྟོངས་རྣམས་ཀྱིས་འདི་ལ་ཉམས་བཞེས་མཛོད། །ཁོར་འཁྱུལ་འདུག་ན་ཆོས་རྒྱལ་

ཕྱ་ཕྱི་དང་། །འཛིག་རྟེན་ཤེས་ལྡན་མཁས་པས་བཟོད་པར་གསོལ། །

ལེ་ཚན་གསུམ་པ། 《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱག་》གི་ཐུན་མེན་བྱང་ཆོས།

གཙང་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་གི་ཐུན་མེན་བྱང་ཆོས་སྐོར་ལ་གཙང་པའི་ཞལ་ལྷེ་
བཙུ་བྱག་གི་འགོ་བརྗོད་དུ། རྒྱལ་རབས་འདི་ཉིད་ཀྱི་བཀའ་ཁྲིམས་གཙང་མ་འདི་ནི་
ཁྲིམས་འགལ་ལ་ནན་ཏུ། ཁྲིམས་མ་ཐུན་ལ་བྱ་དགའ། རྒྱུ་པའི་ཞལ་ལྷེ་རྣམས་ཀྱང་
སྟོན་གྱི་ཆོག་ཆོགས་ཆོག་རོའི་རིགས་རྣམས་ཕྱད་དེ། བསྟོན་ཏམ་ལ་སྦྱུ་བ་སྐོལ་ཏེ་
དཀར་ནག་མངོན་སུམ་དུ་ཤན་འབྱེད་པ་དང་། རྟོང་ལ་སྦྱིང་གཞོན་དག་ཕྱད་སྤང་ཞོ་
འབེབས་ཀྱི་ཁོག་ཏུ་སྟོང་དཀར་ནག་མི་བདག་རྒྱལ་སོགས་རྣམས་གྲངས་བསྟུས་པ་
དང་། ཉོར་འབྲེའི་ཆད་ལུལ་གྱི་ཁོག་ཏུ་གདན་སྟོང་བཞི་ཟུར་གྱི་ཆོག་ཆོགས་རྣམས་
བསྟུ་བར་མཛད་པའི་བཙད་ཁ་གཙང་ཞིང་བརྗོད་གཞོན་ཆེ་བའི་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱིས།
རྒྱལ་ཁམས་ཀྱན་མོ་གསེར་འཁུར་རྫོགས་ལྡན་གྱི་དུས་ལྟ་བུ་ཀུན་གྱིས་གཟིགས་པ་
འདི་ལྟར་ལགས་ཤིང་། [297] ཞེས་བྱང་།

གཞི་རྒྱུ་གཙང་པའི་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བྱག་》གི་ཙུ་བའི་གཞི་བྱངས་སོགས་
ཆལ་པའི་ཞལ་ལྷེ་ལ་གཞི་བཙོལ་ཡོད་པ་གཙང་པའི་ཞལ་ལྷེ་རང་གི་སྟེང་ནས་
གསལ་པོར་མངོན་ཞིང་། བཀ་གྲུའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྷེའི་ཞན་ཆ་ངོས་བཟུང་བའི་
ཐོག་ནས་གསར་བཟོ་གནང་བ་འགལ་ཞིག་བྱུང་ཡོད། དཔེར་ན། བཀ་གྲུའི་སྐབས་
ཡིན་པར་གྲགས་པའི་《གཡུ་འབྲུག་སྐྱོག་པའི་ཞལ་ལྷེ་》ནང་དཔའ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་
ལྷེའི་སྐོར་ཁ་གསལ་ཞིག་མེད་ཀྱང་། གཙང་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཙུ་
བྱག་》ནང་དཔའ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྷེའི་སྐོར་ཞིབ་ཅིང་སྤྲོ་བ་ཡོད་པ་དང་།

297. གཙང་སྟོང་རྒྱལ་བོའི་རྣམ་ཐང་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༢༡

ཡང་མག་བྱའི་《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙེ་ལྟེ་ནང་》ཆོས་ལུགས་བྱའ་མཐའི་
བར་སྐྱེད་གཞི་ཡོང་ངེས་ཀྱི་ཚོད་རྟོག་འགོག་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་མེད་ཀྱིན། མག་བྱའི་
ཁྲི་རབས་བདུན་པ་ཀུན་དགའ་ལེགས་པའི་སྐུ་དུས་དགེ་ལུགས་དང་ཀམ་བཀའ་
བརྒྱད་བར་ཚོད་གཞི་ཅུང་ཟད་བྱུང་བ་མ་ཟད། ཅེ་ནས་ཅེད་ཐང་ཆོགས་པར་ཞྭ་
དམར་པོ་གྲོན་དགོས་པའི་ཁྲིམས་བསྐྱགས་པ་སོགས་བྱུང་བའི་ལོ་རྒྱུས་ལས་བསྐྱབ་
བྱ་སྐྱངས་ཏེ། གཙང་པའི་ཞལ་ལྟེ་དོན་ཚན་གསུམ་པར་རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་གཤོང་གི་
ཞལ་ལྟེ་ལམ་སྟེ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ཞེས་པའི་ནང་། ཆོས་ཕྱོགས་ཀྱི་ཞྭ་རིགས་
དང་བྱའ་མཐའ་མི་བསྐྱར་ཞེས་བཀོད་ཡོད།

མདོར་ན། གཙང་པ་རྒྱལ་པོས་སྤྱི་དུང་བའི་སྐབས་སུ་གཏན་འབེབས་བྱས་
པའི་ཞལ་ལྟེ་ལ་བཏྲག་ན། སྐབས་དེར་གཙང་པ་རྒྱལ་པོར་སྤྱི་དུང་བའི་བསམ་པའི་
སྒོ་བྲོས་དང་ཉམས་སྤྱོད་ལུན་སུམ་ཆོགས་པོ་ཞིག་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་
ལྟེ་དང་པོ་དཔའ་བོ་སྟག་གི་ཞལ་ལྟེ་གཏན་འབེབས་བྱས་པར་བསམ་ན། རྒྱལ་སྤང་
དམག་དོན་ཐད་དམིགས་བསལ་གྱི་དོ་སྤང་གནང་མཁན་ཞིག་ཡིན་འདུག་པ་དེས།
སྤང་རྒྱལ་བཙན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་དམག་དོན་སྤྱི་འཇུགས་ལྟ་བུ་ཞིག་མཛད་རྒྱུའི་
ཐུགས་བཞེད་ཡོད་ལས་ཆེ་སྟམ་མོད། ཕྱི་ནང་འགལ་རྒྱུ་སྟེ་ཆོགས་དབང་གིས་
ཐུགས་འདོད་ཇི་བཞིན་བྱའ་མེད་པ་མཛོན་ནོ། །

ས་བཅད་བདུན་པ། དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་སྐབས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་

ལེ་ཆན་དང་པོ། དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་སྐབས་ཀྱི་སྲིད་འཕྲོར་གནས་བབ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༣ ལོར་དགེ་སོག་མཉམ་སྦྲེལ་དམག་གིས་གཙང་པ་ལྷེ་སྲིད་
ཀྱི་མདུན་ནས་བོད་ཀྱི་སྲིད་དབང་འཕྲོགས་པ་དང་སྒྲགས། ཡགོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་
པོ་གཞིས་ཀ་བསམ་བླུང་ཅེར་གདན་ཞུས་ཀྱིས་བོད་ཁྱིམ་བཅུ་གསུམ་ཡགོང་
ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོར་ཕུལ་བ་དང་།[298] སོག་པོ་གྲུ་ཤིས་རང་ཉིད་ལུས་སློག་འཁོར་
གཡོག་དང་ལྷན་ཅིག་ཏུ་ལྷག་པའི་ཐུགས་བསྐྱེད་རྒྱ་ཆེན་པོས། ཡགོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་
པོའི་མངའ་འབངས་མཆོད་གཞིས་སུ་འབུལ་སྦྱོར་གནང་།[299]ཡོད། དེ་ནས་ཕྱི་ལོ་
༡༩༥༩ ལོར་ཡགོང་ས་བཅུ་བཞི་བ་ཆེན་པོས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒྲུབ་དབང་མི་མང་གིས་
འོས་འདེམས་བྱས་པའི་འགོ་ཁྲིད་ལ་གསོལ་སྦྱུང་མ་བསྐྱེད་པར་གྱི་མི་ལོ་ ༣༩
ཅིང་ལ་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་གི་དུས་སྐབས་ཞེས་འབོད།

གཞུང་ས་དགའ་ལྷན་པོ་བྱང་གི་སྲིད་དབང་གིས་བོད་ཁམས་ཡོངས་ལ་ཁྲབ་
ཀྱི་ཡོད་པ་ནི།《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཐོང་བ།》ལས། གྲུ་ཤིས་
བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ཀྱི་སྲིད་དབང་ཡོངས་རྫོགས་མ་ཟད། གྲུ་ཤི་རང་ཉིད་རིགས་
རྒྱུད་དང་བཅས་པ་ཡགོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་ཆོས་འབངས་སུ་འབུལ་སྦྱོར་མཛད་
པས།[300] ཞེས་དང་། ཡང་《ཆོས་འབྱུང་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་།》ལས། པོ་བྱང་ཆེན་

298. རྒྱལ་དབང་ལྷ་བ་ཆེན་པོ། དུ་ཀྱུ་ལའི་གོས་བཟང་། རྒྱལ་པོའི་བོད་རིག་པ་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༥༡ ལོག ༡༧༩།

299. བོད་ཀྱི་མྱ་ངན་སྒྲོལ་ཁྲིམས་སྒྲོལ་ཡིག་ཐོང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོག ༡༠༡།

300. ཆབ་སྲེལ་ཆེ་བཟན་ལུན་ཆོགས་དང་ཞོར་བྱང་ལོ་རྒྱུས་རགས་རིམ་གཡུ་ཡི་ཐོང་བ། བར་ཆ། བོད་
རྫོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོག ༥༧༩།

པོ་བསམ་འགྲུབ་རྩེས་གཙུག་པོད་ཁྲི་སྒྲོར་བཅུ་གསུམ་གྱིས་ཐོག་བྲངས། དབུས་གཙང་ཁམས་གསུམ། རང་ཉིད་ཀྱི་མངའ་འབངས་རིགས་རྒྱུད་དང་བཅས་པ་ཐམས་ཅད། ཡལོང་ས་སྤྱི་ཞིང་གཙུག་རྒྱུན་མཆོག་གི་མངའ་འབངས་ཆོས་གཞིས་སུ་བསྟན་པ་ནས་གནས་བར་ཤུལ་བ་ཡིན་ཞེས་ཆང་མར་བྲིལ་བསྒྲགས།^[301] ཞེས་པ་ལས། སྐབས་དེར་གྲུ་ཕྱི་ཁང་གི་དབང་རྒྱུར་འོག་ཚུད་པའི་མདོ་སྟོད་སྤྱད་དང་བཅས་པ་ཤུལ་བའི་ཆོག་སྒྲོས་ལས། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༣ ལོར་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་གི་སྤྱད་དབང་དབུ་བརྟེན་སྐབས་བོད་ཆོལ་ཁ་གསུམ་ལ་དབང་ལུང་བྲལ་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ།

གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་པའི་སྐབས་ཀྱི་སྤྱད་འཛིན་འགོ་སྟངས་ཐད། ཐོག་མའི་ཆར་གཞུང་སྐེར་ཆོས་གསུམ་གྱི་ལམ་ལུགས་གསར་དུ་གཏོང་ཡོད་ཅིང་། སྐབས་དེའི་གཞུང་ནི་བོད་གཞུང་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་པ་དང་། གཞུང་རྒྱགས་པ་ནི་གཞུང་གང་དེའི་ཐད་ཀའི་གཞིགས་རྟོག་འོག་ཡོད་པའི་མི་སེར་རྣམས་ཡིན། སྐར་པ་ཞེས་པ་ནི་ཤོད་བྱང་རྟེན་སྒྲུབ་ལགར་ཞབས་རྟེན་པ་གཞིས་སུ་སྦྱལ་བ་ཞིག་དང་། ཆོས་གཞིས་ནི་གདན་ས་དང་། ལྷ་ཆང་། ལྷ་བྲང་། གཞིས་དགོན་ཁག་དང་བཅས་པར་གཞུང་ནས་སྡེ་ཆན་སོ་སོར་ཆོས་ཐེབས་ཆ་རྒྱུན་དུ་ཁ་འཛིན་སྦྱོར་འཇགས་སྦྱལ་བ་རྣམས་ཡིན།

སྤྱད་འཛིན་རིམ་པའི་ཐད་དབུས་གཞུང་གི་འོག་རྫོང་གཞིས་ལམ་ལུགས་གཏན་འབེབས་གནང་ཡོད། བྱིས་ཡལོང་ས་སྤྱི་ཞིང་བཅུ་གསུམ་པའི་སྤྱད་ལུས་སུ་སྤྱི་བྲལ་གྱི་ལམ་ལུགས་གཏན་འབེབས་དང་། ཡལོང་ས་སྤྱི་ཞིང་བཅུ་གཞི་པའི་སྤྱད་ལུས་སུ་རྫོང་ཐམས་ཅད་གཞུང་རྫོང་དུ་ལེགས་བསྒྱུར་གནང་བ་སོགས་བྱུང་ཡོད།

གཞུང་ས་དགའ་ལྡན་པོ་བྲང་པའི་དུས་ཀྱི་དཔལ་འབྱོར་གནས་བབ་ཐད་གཞུང་

301. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེབ་ཐེར་ཁག་ལྔ། བོད་རྫོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། བྱི་ལོ་ ༡༩༩༡། ཤོག ༣༩༡

དགོན་གཉིས་ཀྱི་ནོར་སྲིད་ཡོང་ཁུངས་གཙོ་བོ་ཞིང་ལས་དཔལ་འབྱོར་ཡིན་ཅིང་།
སྐབས་དེར་ཞིང་ལས་ཐོན་ཇུས་ཀྱི་རིན་གོང་མི་འབྲ་བའི་འགྱུར་བ་ཕྱིན་ཡོད་པ་ནི་
སྤར་ཡོད་གོ་ནས་སྤན་གསུམ་ཀྱི་ཐོག་སོ་བ་དང་། ཞོག་ཁོག་ཆ་ཆོས་ལོ་རྟོག་བ་
བོ། སྤན་དམར་པ། དུ་གྲུ་དཀར་བོ། ལ་ཕུག་སོགས་ཐོན་ཡོད་ལ། ད་དུང་ཀོང་པོའི་
ཆུ་འབྲས་དང་ནས་སོགས་ཡོད།^[302]

དུས་རབས་བཙོ་བརྒྱད་པའི་ནང་འབྱོངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྲུག་མ་དང་། སྤར་ཁ།
དུགས་བོའི་རྒྱན་འབྲུམ། སྤར་ཁ། མངར་འབྲས་མེ་རྟོག་ལྷ་སའི་སྤར་ཁ། ཀོང་བོ་
སོགས་ཀྱི་བློ་ཆང་། ཆེ་བེ་ཁ། སྤྲུག་མ། ཤིང་པོར་སོགས་ཐོན་སྐྱེད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལ།
ཕུགས་ལས་ཐོན་ཇུས་ཐད་ནས་བཤད་ན་སྤམ་བྱ་དང་། སྤྲུག་པ། ཁ་གདམ། ཁུག་མ།
པད། ཐན་ཕུགས་ཐོག་གི་ཕྱི་བ་ཡང་ལྟོ་ཆས་སྒོལ་བའི་མེ་ཤིང་གཙོ་བོ་ཡིན། སྐབས་
དེར་མངའ་རིས་དང་ནག་ཆུའི་བྱང་འབྲོག་ནམས་ཀྱིས་ལོ་ལྟར་སྤོན་དུས་དབུས་
གཙང་གི་ཞིང་ཁུལ་དང་། ཐན་རྒྱ་གར་དང་། བལ་པོ་སོགས་ལའང་ཆོང་དུ་འབྲོ་
བཞིན་ཡོད་པ་དེས།^[303] འབྲོག་པའི་ཕུགས་ཐོག་འཆོ་སྦྱང་གིས་བོད་ཀྱི་དཔལ་
འབྱོར་ཀྱི་བྱ་གཞག་ནང་དུ་གོ་གནས་ཆེན་པོ་བརྒྱུད་ཡོད་པ་ཤེས་ཐུབ།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༤ ལོར་ཡལ་ཤོང་ས་བརྩ་གསུམ་པ་ཆེན་པོས་བེད་མེད་ཀྱི་ས་རྒྱུད་
གསར་སྒོལ་བྱེད་དགོས་པའི་བཀའ་རྒྱ་གནང་བ་དང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༡ ལོར་བཀའ་
ཤག་གིས་སྤར་ཡང་ས་ཞིང་སྒོར་ཀྱི་ཅ་ཆོག་བཀའ་རྒྱ་བཏང་བའི་ནང་། བེད་མེད་
ས་རྒྱུད་གསར་སྒོལ་བྱེད་མཁན་ཕུད། ས་བདག་ལ་ཐོན་འབབ་ཅི་ཡོད་ལས་བརྒྱ་

302. 陈崇凯. 西藏地方经济史. 甘肃人民出版社. 2008. 354.

303. Thomas W.Wiley, Macro Exchange :Tibetan Economics and the Roles of
Politics and Religion, The Tibet Journal, An International Publication for the
study of Tibet Published , LTWA. Vol-XI, No. 1 Summer, 1986 pg 9.

ཆ་ཉི་ཤུའི་ཆ་གཅིག་དང་། གཞུང་ལ་བརྒྱ་ཆ་བཅུའི་ཆ་གཅིག་སྔོན་དགོས་པར་གསུངས།^[304] ཅ་ཚིག་བཀའ་རྒྱ་དེ་ལས་ཞིང་ལས་ཐོན་སྐྱེད་སྐད་ལས་གོང་འཕེལ་ཕྱིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

ལེ་ཆན་གཉིས་པ། ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ།》

དང་པོ། 《ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ་》གསར་བཞོག་ནང་བའི་བརྒྱད་རིམ།

བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བ་ཐེངས་ཁག་དང་ལྷག་པར་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་སྲོལ་དང་འབྲེལ་བའི་ཡིག་ཚང་པལ་མོ་ཆེའི་ནང་། ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ་ཞེས་བ་ནི་ཡགོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོས་གཏན་ལ་ཐབ་པའམ། ཡང་ན་ཡགོང་ས་ལྷ་བ་ཆེན་པོའི་བཀའ་བཞེན་གྱི་སྤྱི་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་གྱིས་གསར་བཞོག་ནང་བ་ཞིག་ཏུ་བཞེད་ཀྱི་འདུག

དཔེར་ན། ལོ་རྒྱུས་སྤྱི་བ་ཐུབ་བསྟན་ཕུན་ཚོགས་གྱིས་རྒྱ་ལའི་སླ་མ་སྤྱི་བའི་ལྷ་བ་དང་ཕུག་མཛོད་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན། སོག་པོ་གྲུང་བྱི་ཏན་སོགས་གྱིས་གཙང་བ་པམ་པར་བྱས་ཏེ་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་གི་སྤྱི་བཀའ་གསར་དུ་བཅུགས་པ་དང་། སྤྱི་དབང་སྤྱི་བརྟན་གྱི་ཆེད་དུ་རྒྱ་ལའི་སླ་མས་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ་ཞེས་བ་ཞིག་བྲུབ་བསྐྱགས་གནང་འདུག^[305] ཅེས་དང་། དགེ་ཆན་ཆེན་མོ་འོར་བུ་བསམ་འཕེལ་གྱིས་གྱི་སྤྱི་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་གྱིས་རྒྱ་ལའི་སླ་མ་སྤྱི་བའི་ལྷ་བ་དང་དགོངས་ལྟར། སྤྱི་བཀའ་བྲུང་བའི་《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ་》སོགས་སྔོན་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་གཞིར་བཞག་པའི་རྣང་གཞིའི་ཐོག

304. 陈崇凯. 西藏地方经济史. 甘肃人民出版社. 2008. 349.

305. ཐུབ་བསྟན་ཕུན་ཚོགས། བསྐྱེད་པའི་ཕྱེ་མིག་སྤྱི་བཀའ་འཕེལ་བའི་སྤྱི་བཀའ་ལྟར། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག་ ༩༦།

གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོ་ཀམ་བསྟན་སྐྱོང་དབང་པོའི་སྐབས་གཏན་ལ་པབ་པའི་《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་བྱག》ལ་ཕྱོགས་ཡོངས་ནས་བསྟུ་སྒྲིག་དང་ལེགས་བཅོས་སྟོན་འཕྲི་བྱས་ཏེ།《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གསུམ་》གཏན་ལ་པབ།^[306] ཅེས་བྱུང་།

གཞི་རྒྱ་གྲུ་ཕྱི་ཁང་དང་སྡེ་སྡོད་བསོད་ནམས་རབ་བརྟན་སྐབས་ཏེ། ཕྱི་ལོ་ ༡༦༥༣ ལམ་ ༡༦༥༧^༡ ལོར་ཁྲིམས་ཡིག་གསར་བཅོའི་འཆར་གཞི་གནང་ཡོད་པ་ནི།《དུ་ཀླུ་ལའི་གོས་བཟང་།》ལས། རྒྱལ་པོས་ཁྲིམས་ཡིག་མཛད་ཅིས་དང་སོག་པོའི་གཞུང་གི་དན་ཡིག་འགོ་བཙུང་།^[307] ཞེས་དང་། 《ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གསུམ་པའི་སྐྱེང་གཞི།》ལས། མཆོད་ཡོན་འདི་གསུམ་གྱི་ཕྱགས་གཉིས་ཀྱི་བཀའ་ཁྲིམས་བཟང་པོའི་བཀའ་ཤོག་དམར་ནག་གི་ལུང་གིས། བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ཅ་བའམ་སྟོན་གནང་བ་ནི་ཤེ་བམ་ཆེན་མོ་སོགས། ད་ཕྱིན་ཉི་འོག་གི་སྐྱེ་འགྲོ་རྣམས་འཇམ་དར་ཡུག་གཅིག་ལ་གནས་དགོས་པའི་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལུང་བཟང་པོ་རྒྱ་བོད་ཐམས་ཅད་དུ་གྲགས་པ་གནང་འདུག^[308] ཞེས་དང་། བོད་དེབ་ཤོག་ ༡༥༦ བང་། དེ་སྡེ་ལ་སེར་གཏམ་རྒྱུད་དུ་བྱས་པའི་སྟོན་གྱི་གཏམ་རྒྱུད་ཁྲིམས་དང་ཁྲིམས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་རྣམས་ལ་ཁུངས་བཙུན་རྣམས་བསྟུས་ཏེ། ཞལ་ལྟེ་བཙུ་བྱག་གི་ཞིག་ཡོད་པ་དེས་(དེ)། སྟེ་མོར་ཕེབས་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྟན་དུ་གསན་ནས་དེའི་ཟིན་བྲིས་དགོས་ཚུལ་གསུང་མཁན་མང་བྱུང་།^[309] ཞེས་འཁོད།

306. རོར་བུ་བསམ་འཕེལ། སྟེ་པ་གཞུང་གི་ལོ་རྒྱུས་ཉིན་ཁྱེད་སྤང་ག། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༧^༡ ལོག ༥༦༩།

307. དག་དབང་ཆོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། དག་དབང་ཆོ་བཟང་རྒྱ་མཚོའི་རྣམ་ཐང་། བོད་ཡོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོག ༩༣^༡།

308. བོད་ཀྱི་སྐར་མོལ་ཁྲིམས་མོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྒྲིགས། བོད་ཡོངས་སྤྱི་ཚོགས་ཆེན་པོའི་ཁང་གི་བོད་ཡིག་དཔེ་རྒྱུན་ཁང་ནས་བསྒྲིགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོག ༡༥༥།

309. རྟོ་སྐྱེས་ཆེ་ཡིང་རྒྱལ་དང་རྟོ་སྐྱེས་ཆེ་ཡིང་རྟོ་སྐྱེས་བསྒྲིགས། བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་མོལ་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསུམ་ཕྱོགས་བསྒྲིགས། ཞལ་ལྟེ་ཕྱོགས་སྒྲིག་བོད་ཡོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༦ ལོག ༣༡༥།

གོང་གསལ་ལས་ཆོས་ཡོན་ཏྲུམ་གསུམ་(ཡགོང་ས་མཆོག་དང་། རྗེ་སྲིད་བསོད་ནམ་
ཆོས་འཕེལ། ལུ་ཕི་ཁང་།)ཀྱི་སྐུ་དུས་སུ་ཤེ་བམ་ཆེན་མོ་ལས་ཞལ་ལྟེ་ཞིག་ཡོད་ངེས་སུ་
མི་སྤང་བ་དང་། ཡང་ད་ལྟ་ང་ཆོར་མཇུག་སྐྱེ་ཡོད་པའི་《ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གསུམ་》ཀྱི་
སྒྲིང་གཞི་ལས། ཟིན་བྲིས་དེ་བདག་ལ་མེད་པས་དངོས་གནས་དེ་འབྲུལ་སྐྱེ་མ་བྱུང་
ཞིང་། དེ་ལས་འཕྲོས་པའི་མགོ་ཚུལ་དང་མིང་འདྲིགས་ཡོད་ཅུལ་རེ་བསྐྱུར་ནས་
མིང་ཁྲིམས་ཡིག་ཏུ་བཏགས་པ་འགའ་རེ་ཆེད་དུ་འདུག་པ། འདིར་དཔའ་བོ་སྟག་
གི་ཞལ་ལྟེ་ཞེས་གཤམ་འབྱེད་ལུགས་དང་། སྐར་མ་ལཱའི་ཞལ་ཆེ་ཞེས་རྫོང་འཛིན་
ལུགས། ལྷེ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ཆེ་ཞེས་སྒྲེ་དཔོན་གྱིས་ལྷེ་མོར་མངགས་པ་
ནམས་ཀྱི་བྱ་བ་ཆེ་པའི་སྒྲེད་ལུགས་སོགས། ཞལ་ཆེ་གསུམ་འདིར་མ་ཆང་འདུག་
ནའང་། ལུ་ཞེས་བདེན་བརྩུག་གི་ཞལ་ལྟེ་ནས་བཟུང་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གཉིས་མགོ་ཚུལ་
ཆོགས་བཅད་ཀྱི་བརྒྱན་ཅུལ་མ་གཏོགས། གཏམ་རྒྱུད་སྐུ་མའི་དོན་སོར་གནས་དེ་
ཁ་ཡིན་འདུག་པ་ལ། འཕྲན་བྱའི་གོ་དོན་འཛོལ་བ་དང་། མ་དག་པ་ནམས་ལ་ཡང་
ལུས་དག་ལེགས་པར་བྱས་ཏེ་བསྐྱིགས་པ་ནི།^[310]

ཞེས་ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གསུམ་གྱི་དོན་ཆོན་རེ་རེ་བཞེན་བགངས་འདུག་པར་
གཞིགས་ན། ཡགོང་ས་མཆོག་ཡོན་ཏྲུམ་གསུམ་གྱི་སྐུ་དུས་སུ་《ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གཉིས་
》ཞེས་པ་ལས་《ཞལ་ལྟེ་བཙུ་གསུམ་》ཞེས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་མི་གསལ་ཞིང་། རྗེ་སྲིད་
སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས་ཀྱི་ལོ་ ༡༤༡༡ ལོར་གཏན་ལ་པབ་པ་ཡིན་ངེས་ཀྱི་《དེ་བ་ཐེར་
རྫོགས་ལྷན་གསར་པའི་ཉི་གཞོན་སྒྲུང་དོར་གསལ་བྱེད།》ལས། ཏུ་བཞེར་བྱེ་བ་བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་ཁབས་འདིར། ལུག་ན་བརྫོང་སྲིད་པ་བཟུང་བ་ཆོས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་སྲོང་བཙན་

310. རྫོགས་ཆེ་པོར་རྒྱལ་དང་རྫོགས་ཆེ་པོར་རྫོགས་བསྐྱིགས། བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལོ་ཁྲིམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསལ་བྱོགས་
བསྐྱིགས། ཞལ་ལྟེ་བྱོགས་སྐྱིག་ བོད་རྫོང་ས་མི་དམངས་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་། གྱི་ལོ་ ༢༠༡༤ ལོག ༣༡༧།

སྐམ་པོས་དགེ་བ་བཅུ་དང་མི་ཚོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་གི་ཁྱིམ་ས་དང་འཁོས་ཆེན་པོ་
སྤུམ་ཅུ་ཅ་དྲུག་སོགས་མཛད་དེ། བདེ་སྦྱིད་ཀྱི་ཉི་མ་དགྲུང་ནས་འཆར་བར་གྱུར་བ་
ལས་རིམ་པར་བཟུང་གངས་ཅན་སྤྱི་དང་བྲེ་བྲག་ལ་མངའ་བསྐྱར་བའི་རྒྱལ་པོ་རྒྱལ་
ཕན་མང་དག་བྱུང་བ་ལས། སོ་སོའི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་གི་རྒྱན་ཆེ་ཕྱ་ལག་འབྱུང་མཆིས་
བའི་ཡིག་རྙིང་རྣམས་གྲངས་བསྟན་ཏེ། ཐོག་མར་དཔེ་(སྤེལ་)སེར་གཏས་རྒྱད་དུ་
གྲགས་བའི་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་དྲུག་པ་འདི་བཅུ་མས་འདུག་ཅིང་། ཞལ་ལྷེ་དེས་ལོ་རྒྱུས་དང་
ལྷང་འཕེན་དོན་སྦྱེལ་གྱི་དགོས་དོན་གོ་གསལ་མི་གསལ་སྣ་ཚོགས་བྱུང་བའི་(བས)།

སྐར་ཡང་གཙང་དུས་ལྷགས་མོ་ལྷག་(ཕྱི་ལོ་ ༡༩༣༡)ལོ་བསྐྱེགས་བའི་ཁྱིམ་ས་
ཡིག་ཆེན་མོར་གྲགས་བ་ད་ལྟའི་ཁྱིམ་ས་སོལ་དང་མཐུན་བའི་དོན་ཁེལ་འདི་དང་།
དེ་ལའང་གསལ་འདེབས་ཀྱི་རིམ་བུ་དགོས་རིགས་ཀྱན་ཆང་དཔེ་གསེར་(སྤེལ་སེར་)
གཏས་རྒྱད་ཞལ་ཆེ་བཅུ་གསུམ་མར་འབོད་པ། ཡང་གཞུང་བསྟན་མཆོན་བྱས་གྲང་
ཁེབས་ནས་ཞལ་ལྷེ་བཅུ་གསུམ་པ་གཞིར་བཞག་གི་བཅུ་གཉིས་པ་དང་། མཆོད་
ལོན་གྱི་བཀའ་བྱི་མ་མེད་པ་ལེ་བམ་ཆེན་མོར་གྲགས་བ་སོགས་ཡོངས་གྲགས་
རྣམས་ཀྱི་ཐོག་སྐར་ཡང་གསལ་འདེབས་ཁྱིམ་ས་གཞོན་བཟེང་བྱང་གི་རིམ་བུ་བཅས་
ཕྱོགས་གཅིག་ཏུ་འཁོད་བའི་དེབ་ཐེར་ཇོགས་ལྷན་གསར་བའི་ཉི་གཞོན་སྐར་དོར་
གསལ་བྱེད་འདི་ཉིད། དུམ་ཏི་སྟེ་ལྷགས་མོ་བྱ་(ཕྱི་ལོ་ ༡༩༤༡)ལོ་འབྱུང་བ་གསུམ་ལྷན་
ཀྱི་ཁྲ་བཅུ་པའི་ཆེས་ཀྱི་ཉིན་གཟའ་སྐར་སྟོར་བྱེད་མཆོག་ཏུ་དགེ་བའི་ཉིན་བཀོད་
བ་ལ།[311]

ཞེས་བྱུང་བར་གཞིགས་ན་ད་ལྟ་ཡོངས་གྲགས་སུ་《ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་

311. རྟོ་སྤེལ་ཆེ་རིང་རྒྱལ་དང་རྟོ་སྤེལ་ཆེ་རིང་རྟོ་རྟེས་བསྐྱེགས། བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་སོལ་སྐོར་གྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་གསུམ་ཕྱོགས་
བསྐྱེགས། ཞལ་ལྷེ་ཕྱོགས་སྤྱིག་བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༩ ལོག ༡༩༤།

བཙུག་གསུམ་»ཞེས་འབོད་པ་དེ་ནི་ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧ ཡས་མས་སུ་དགའ་ལྷན་ལོ་
བྱང་པའི་ཞབས་གསལ་ག་གོ་མོས་བསྐྱེགས་པའི་ཞལ་ལྟེ་བཙུག་ཉིས་ཀྱི་ཐོག་ ཕྱི་ལོ་
༡༩༩༡ ལོར་སྤེ་སྤེད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོས་སྟེ་མོ་ལས་འཛིན་བསྐྱན་པས། ཕྱིས་
བྱང་དགའ་ལྷན་ལོ་བྱང་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙུག་གསུམ་ཞེས་པ་དེ་བྱང་བ་
ཡིན་འདུག་གོ། འོན། «ཞལ་ལྟེ་བཙུག་ཉིས་»དེ་ལྟར་གཏན་ལ་པབ་བསམ་ཞེ་ན། དེ་
ནི་ཞལ་ལྟེ་བཙུག་ཉིས་ཀྱི་སྒྲིང་གཞིར་མགོ་ཚུལ་ཆོགས་བཅད་ཀྱིས་བརྒྱན་ཐོག་སྟེ་
མོ་ལས་འཛིན་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་གསར་འཇུག་བྱས་ཤིང་ཀྱི་ད་ལྟའི་«ཞལ་ལྟེ་བཙུག་གསུམ་
»ཀྱི་སྒྲིང་གཞི་དེ་རེད་འདུག་ལ། དེའི་སྒྲིང་གཞིའི་ནང་།

བན་ཀན་བོང་བུས་གཟིག་ལྷགས་གྲོན་ཏེ་རྫོང་གསང་སྐགས་བདེ་ཆེན་དུ་
ལོ་ཤས་བསྐྱད་སྐབས། མི་བདག་གི་སྒྲ་མ་ལམ་ཟབ་མོ་རིམ་ལྡེའི་འཁྲིད་ལ་སྐྱུ་བྲིན་
ཆེ་བ་དགོ་བའི་བཤེས་གཉན་དོན་དང་མཐུན་པ་སྒྲིང་སྐྱད་ཞབས་བྱང་རིན་པོ་ཆའི་
གསུང་རྒྱན་དང་། སྒྲིང་ཤོད་ཆོས་ཁྲིམས་པ་ཞེས་སྐྱེ་བོ་ཤེས་རབ་ཆེ་ཞིང་དབང་པོ་
ཡངས་པ། མདོ་རྒྱུད་ལ་མཐོང་རྒྱ་ཆེ་བ་ཆོས་འབྱུང་དེབ་ཐེར་ཀྱི་རིགས་ལ་འབྲིས་
པ་ཞིག་ཡོད་ཅེས་ཀྱི་གཏམ་རྒྱུད་དང་། སྒྲིང་ཤོད་ལུང་པ་འདི་འདུས་ས་ཆེ་བས་
ལྟོ་བྱང་སྟོད་སྐྱད་ཐམས་ཅད་ཀྱི་གནའ་གཏམ་ཁུངས་བཙུན་པ་ཐོག་པ་དང་། ཡིག་
རིགས་འདྲ་ཡང་མཐོང་བས་མཆོད་ཡོན་ཀྱི་མཛད་པ་རྒྱ་མཆོ་ནས་ཚུ་ཐིགས་ཅམ་
ཞིག་བརྗོད་པར་བྱ།^[312] ཞེས་བྱུང་།

དེ་ལྟར་ཡིན་པའི་རྒྱ་མཆོན་གང་ཡོད་དམ་ཞེ་ན། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོར་ད་
ས་བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གིས་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་(TIBETAN LEGAL

312. བོད་ཀྱི་སྐར་མོལ་ཁྲིམས་མོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས། བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཆོགས་ཆོན་རིག་ཁང་གི་བོད་ཡིག་དཔེ་
རྒྱུན་ཁང་ནས་བསྐྱིགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོ་ག ༡༩༧།

MATERIALS)ཞེས་པའི་ལག་གྲིས་སློབ་པར་མ་ཞིག་དཔར་འདུག་པའི་ནང་། ད་ལྟ་
ཡོངས་སུ་གྲགས་པའི་ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གསུམ་གྱི་སློང་གཞིར་སྟོན་འཕྲི་མཐོང་བྱ་བའི་
འབྲེལ་གོ་བརྗོད་དང་སྒྲགས། ཞལ་ལྗེ་དངོས་ཀྱི་ནང་ཁྱེ་བཞེས་བདེན་བརྟན་གྱི་
ཞལ་ལྗེ་ནས་ནས་པར་ཚུར་གྱི་ཞལ་ལྗེ་བར་དོན་ཆེན་བཙུ་གཉིས་འཁོད་འདུག་པ་
དེ། ལྟོང་ས་ལྷ་པ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དུས་གཏན་ལ་པབ་པའི་ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གཉིས་ཞེས་
བཤད་ཡིན་པ་ཁ་ཆོན་གཙོད་ཆོག་པ་འདུག།

གོང་གསལ་ཞལ་ལྗེའི་སློང་གཞིར་མཇུག་ཏུ་དཔལ་འབྱོར་སྟེན་གྱི་ཞལ་ལྗེ་ཞེས་
གཡལ་འབྱེད་ལུགས་དང་། སྐར་མ་མའི་ཞལ་ལྗེ་ཞེས་རྫོང་འཛིན་ལུགས་དང་། ལྷ་
མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྗེ་ཞེས་སྟེ་དཔོན་གྱིས་སྟེ་མོར་མངགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་བྱ་
བ་ཆེ་མཐོང་བྱེད་ལུགས་སོགས་ཞལ་ལྗེ་གསུམ་འདིར་མ་ཆང་འདུག་ནང་། ཁྱེ་ཞེས་
བདེ་བརྟན་གྱི་ཞལ་ལྗེ་ནས་བཟུང་ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གཉིས་མགོ་ཚུལ་ཆོག་པ་བཅད་ཀྱི་
བརྟན་ཅུ་མ་གཏོགས། གཏན་རྒྱུད་སྐར་མའི་སོར་གནས་དེ་ཁ་ཡིན་འདུག་པ་ལ།
མཐོང་བྱེད་གོ་དོན་འཛོལ་བ་དང་། མ་དག་པ་རྣམས་ལ་ཡང་ཁྱེ་དག་ལེགས་པར་
བྱས་ཏེ་བསྒྲིགས་པ་ནི། མོག་མར་ཁྱེ་བཞེས་བདེན་བརྟན་གྱི་ཞལ་ལྗེ་ནི།^[313]

ཞེས་ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གཉིས་ཀྱི་འབྲུ་དོན་རེ་རེ་བཞེན་བསྐང་འདུག་མོད། ཕྱིས་
སུ་ཡོངས་གྲགས་ཀྱི་ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གསུམ་གྱི་སློང་གཞིར་གོང་གསལ་དང་གཅིག་
མཚུངས་འཁོད་ཡོད་མོད། ཞལ་ལྗེའི་ནང་གསེས་འབྲེན་སྐབས་བཙུ་གསུམ་བྲངས་
འདུག་པ། ད་ལྟ་མངལ་རྒྱུ་ཡོད་པའི་ཞལ་ལྗེ་བཙུ་གསུམ་གྱི་སློང་གཞིར་གསལ་བ་

313. Tibetan Legal Materials A collection of texts on legal and administrative structure of Tibet from a manuscript deb-ther preserved in Library of Tibetan Works and Archives 1985.pg 54.

ལྟར་རོ། །མདོར་ན། ཞལ་ལྷེ་བཙུག་ཉིས་ཀྱི་ཐོག་སྤྲོ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་བསྟན་
ཏེ་ཞལ་ལྷེ་བཙུག་གསུམ་དུ་གཏན་འབེབས་གནང་བ་དེ། སྤྲོ་སྤྲོ་བསོད་ནམས་རབ་
བརྟན་མ་ཡིན་པ་སྤྲོ་སྤྲོ་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཆོ་ཡིན་པ་དང་། སྤྲོ་བའི་དུས་ཤིང་ལོ་
༡༦༩༡ མ་ཡིན་པ་ཤིང་ལོ་ ༡༦༩༡ ལོར་༥ དེབ་ཐེང་རྫོགས་ལྟན་གསར་བའི་ཉི་
ཀའོན་ཁྲོ་དོར་གསལ་བྱེད། ༥བསྟོགས་སྐབས་སུ་ཡིན་འདུག་གོ།

གཉིས་པ། 《ཞལ་ལྷེ་བཙུག་གསུམ་》ཀྱི་དོན་འབྲེལ།

༡ སྤྲོ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ།

རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་གཏོང་གི་ཞལ་ལྷེ་འཇམ་སྤྲོ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་ཆོས་
རྒྱལ་ནམ་མཁའི་ནོར་བུའི་ལུང་གིས་ནི། །སྤྲོ་མོ་ལས་འཛིན་འོད་སྟོང་འཕྲོས་པ་
ཡིས། །མངའ་འབངས་པད་མོའི་ཆལ་རྣམས་མ་ལུས་པ། །དག་ལེགས་འདབ་བརྒྱ་
བཞད་པའི་དཔལ་དུ་གྱིས། །ཞེས་ངད་རང་རྒྱལ་པོའི་ལུང་གིས་སྤྲོ་མོར་བསྐྱོས་པ་
རྣམས་ཀྱིས་རང་འདོད་ཁོ་ནའི་སྟོན་སྤངས། གཞུང་དོན་གཙོ་བོར་བྱས་ཏེ་སྤྲོ་སྤྲོ་
ཀྱི་སྤྱི་རིམ་དང་ཆོས་རྒྱལ་རྣམ་ཐར་གྱི་འཕྲིན་ལས་བསྐྱབ་པར་དམིགས་པའི་སངས་
རྒྱས་ཀྱི་བསྟན་པའི་ཞབས་ཏོག་གཙོ་བོར་བྱས། ཆོས་མཐུན་གྱི་ཞུ་རིགས་དང་བྱུ་
མཐའ་མི་བསྐྱུར། དུས་ཆེན་གྱི་ཆུ་བ་ལྷ་ལ་རི་རྒྱ་ཁྲུང་རྒྱ་རྣམས་དང་། གཉེར་ཆང་
དཀར་སྟོང་བྱེད་པ། སྤྱི་གསུང་ཐུགས་ཀྱི་རྟེན་ཞིག་གསོས། ལམ་འཕྲང་ཞིག་གསོ།
སོགས་(སོག་)ཆོག་ལ་དམིགས་པའི་སྤྲོ་སྤྲོ་སྤྲོ་ལོའི་ཆོས་ལ་ལུལ་ཆན་སོ་སོར་
སྤྲོ་ཐོགས་ཆོས་བཙུག་གསོལ་འདེབས་བྱེད་འཇུག་པ། གཉེར་ཆང་དུ་ཆོས་བཙུག་
མེད་འཇུག་པ། འཕྲལ་ཆས་ཀྱི་གཉེར་འོག་ལ་ཐེུ་གཏོང་བ་མ་གཏོགས་རྫོང་དཔོན་
ཀྱིས་གཏན་ཆོགས་མི་སྟེར། སྤེར་གྱི་འབུན་འབྲེལ་ཆགས་གཞུང་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་

ལ་སྒྲེར་ནས་བཟའ་འདེད་མི་གཏོང་། སྒྲེ་གཟར་ཡུལ་འབྲས་སུ་ཀྱི་ཐབ་འཁོར་
རྒྱེན་དུ་འགྲོ་རིགས་མ་གཏོགས་ཤེ་བམ་མི་སྒྲེར། འབྲན་རྩིང་ལོ་འཁོར་དུ་ལོངས་
བ་ལ་ངོས་གཅིག་མེད་གཅིག་འགྲིག་ན་དེ་ལྷག་ལ་སྒྲོད་ཤེས་ལེན་ཤེས་ཀྱི་གཙོད་
རྒྱ་བྱེད་བ་མ་གཏོགས་ཅིས་སྐྱབ་མི་བྱེད།

མངའ་ཞབས་དང་ལྟོ་ཟན་གྱི་བར་ཁ་ཏས་ཁྲབ་པའི་རྟོར་འདྲ་མི་སྒྲེའི་ཁྲད་པར་
གྱི་ཏང་ཐོམ་དུ་མ་སོང་བ་ཞིག་དགོས་ཤིང་། ཁྱིམ་ས་ཀྱི་སར་སྒོ་གཟུ་བོར་གནས་
པའི་ཕྱོགས་ཆ་ཉེ་རིང་བདེན་འཇུག་ཤིང་པའི་ཁྱིམ་ས་འགའ་ལ་སྤྲང་སྟོབས་
ཀྱིས་བཟར་འདེད། ཁྱིམ་ས་མ་ཐུན་བྱམས་བཅེས་སྒྲོང་བ། ཕྱི་ནང་གི་སར་ཁ་མཆུ་
སྒྲོར་བ་དང་འཆོལ་བ་མི་བྱེད་ཅིང་ཁྱིམ་ས་སར་ཞུ་འབོད་བྱུང་བ་ནམས་ལེ་བར་མི་
འཛོག་པར་སྤྱང་བ་ཤད་པན་ཚུན་སྒོ་ཁ་རྩོགས་ཐབས་བྱེད་བ་མ་གཏོགས་དབང་
ལྷག་འཁུར་མི་བྱེད། རང་ཁྱིམ་ས་སར་སྒྲོད་རིང་རང་གི་ཉེ་བ་དང་དགྲ་ཕྱོགས་ལ་འདི་
སྐབས་ཉེ་འགྲང་སྒོངས་དགོས་པ་དང་། མདོར་ན་མ་ཤེས་གོང་ཕྱད་ཀྱིས་ཕྱོགས་སུ་
མ་ལྟངས་པའི་དཔོན་ཁྲུངས་ཀྱི་བྱ་བ་ཆེ་རྒྱང་གང་ལ་ཡང་འཛིག་རྟེན་དུ་གྲགས་པའི་
ཐོག་ནས་མིག་སྒྲོས་ཡར་རྟ་བྱས་པའི་ལ་ཡོགས་མི་འཇུག་པ་ཞིག་དགོས་རྒྱུ་ཡིན། །

༡ ཞུ་བཞེས་བདེན་རྒྱུ་གྱི་ཞལ་ལྗེ།

ཞུ་བཞེས་བདེན་རྒྱུ་གྱི་ཞལ་ལྗེ་ནི་བཀའ་ཡིག་རིན་ཆེན་འབྱུང་གནས་ལས་
ཐོན་པའི། ཞུ་བཞེས་བདེན་རྒྱུ་འབྱེད་པའི་རི་བོང་འཛིན། །དང་པའི་བདུད་ཅིའི་འོད་
དཀར་འཕྲོས་པ་ཡིས། རྒྱུན་པའི་སྤང་མེད་རབ་ཏུ་གཞོམ་པར་བྱོས། །ཞེས་བ་ལྟར།
དང་པོ་སྤྱོད་པའི་སྤང་སྤང་དང་ལྟན་པས། ཐོག་མར་མི་དོད་(འདོད)མཉམ་ངོས་བཤེར་
བ་དང་། དོད་མི་མཉམ་ན་གདོང་བཤེར་མི་བྱེད་པར་སྒྲོག་སྤྱངས་གཏོང་བ་སོགས་

སྒོ་ཁ་རྩོགས་ཐབས་སུ་འཕྲོ་བ་སྤྱིར་གྱིས་ཀྱང་བྱེད་དགོས་ཤིང་། ལྷག་པར་འཛིག་
ཉེན་ཁྲིམ་པ་རང་ཤར་བ་རྣམས་རང་རང་གི་དོན་ཁོ་ན་བརྒྱུད་ནས་ཁྲིམས་སར་ཉེ་
རྒྱུད་རིང་རྒྱུད་ཀྱི་ཆད་པ་ཆད་ལན་ཞུ་རེས་བྱེད་པ་ཞིག་གི་གྲོང་ཁ་རང་གིས་སྤྱོད་
བ་ཞིག་འདུག་ནའང་། དེ་རིགས་ཀྱི་ཆད་པ་ཞུ་མི་རྣམས་ལ་ཐལ་ཆ་མི་བྱེད། བཤེར་
འཁོད་ཐོག་བདེན་རྒྱུན་བརྟག་པའི་ཆད་པ་ཐོབ་ན་དེ་ཐོག་ཏུ་གཏོང་བ་གཞིར་བཅས་
ཤིང་། གཡོ་ཞུས་ཡིན་ན་ཞུ་མཁན་གྱི་ཐོག་ཏུ་ཆད་པ་དེ་ཁ་སྒྲོག་ཡང་ཉམས་རེས་བྱུང་
ན་ཆད་པ་དེ་ཁ་སྤྱོད་(སྤྱོད་པས་)སུ་བཞག་པ་བཟུང་བ་གི་ཡོ་གལ་བྱེད། གཉིས་ཀས་དག་
མ་འབྲོལ་ན་ཆད་པ་རེ་རེའི་བྱེད་ཁུངས་ནས་ཆེ་རྒྱུད་ལ་དཔགས་པའི་འགོལ། ཁ་མཆུ་
ཁྲིམས་སར་ཐལ་བའི་སྤར་ནང་འདུམ་བྱེད་ན་ཉེས་པར་དཔགས་པའི་ཁྲིམས་འདེགས་
ཀྱི་བྱེད་དང་ཞུ་འགོངས་འོས་བབ་ཁྲིམས་སར་ཕུལ་ནས་སྒྲོལ་བ་ནང་འཇགས་སུ་
འདུམ་འཇུག །

༣ བརྒྱུད་བཀྲིགས་ཁྲིམས་རའི་ཞལ་ལྟེ།

བརྒྱུད་བཀྲིགས་ཁྲིམས་རའི་ཞལ་ལྟེ་ནི་མི་བསུན་ལོག་པར་སྤྱོད་པ་ཆོར་མའི་
ཤིང་། །བརྒྱུད་བཀྲིགས་ཁྲིམས་རའི་སྤྱི་ན་ཟ་ལ་བསྐྱེགས་ཏེ། །ཁྲིམས་འཇགས་སྤྱིན་
གྱི་བརྒྱུད་ཀྱིས་ས་གཞི་ཀྱུན། །དགེ་ལེགས་ལོ་ཐོག་རྒྱས་པ་ཉིད་ཏུ་བཀྲི། །ཞེས་པོ་
བྱང་ལོག་ཏུ་ཞུ་འཁོད་མཛེས་མཆོན་བོར་བར་བྱས་ན་བརྒྱུད་བཀྲིགས། གྱི་འདོན་རྒྱ་
འཛི་བྱས་ན་བརྒྱུད་བཀྲིགས། རྟོགས་རྒྱལ་རྒྱུན་མ་བྱས་ན་བརྒྱུད་བཀྲིགས། ཨར་
རྒྱ་འཕྲོག་བརྒྱུད་བྱས་ན་བརྒྱུད་བཀྲིགས། མགོ་མིར་རང་ཤེད་བྱས་ན་བརྒྱུད་
བཀྲིགས། རྩད་གཅོད་གྲོས་ཆོང་འབྲུ་བར་བརྒྱུད་བཀྲིགས། འབངས་ཀྱིས་དཔོན་
ལ་འཛིངས་ན་བརྒྱུད་བཀྲིགས། མི་མཉམ་ཁ་ལན་སྒྲོག་ན་བརྒྱུད་བཀྲིགས་སོགས་

སྐྱབས་(སྐབས་)ཐོབ་དང་སྦྱར་བ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། ཉེས་པ་ཆེ་བ་ལ་སྤྲིགས་
བཞུགས་དམ་སྤྲུག་གིས་མཉན་ནས་ཨན་ཐས་(ཨ་རྟོས་)ལྷི་བ་སྟོང་། དེ་ནས་ཁྲག་སྦྱོར་
ཐོབ་པ་རྣམས་ལ་ཁྲིམས་བསགས་ཁྲིམས་ཡིག་བསྐྱགས་ནས་རུམ་ཟེལ་ཆེ་བའི་
ཁྲིམས་གཙོད། དེ་ཁར་དཔགས་པར་དག་ཞན་གྱི་སྟོག་རིན་བཞེས་པ། སྦྱོར་གཏོང་
བ། ཆད་གོ་གཙོད་པ་སོགས་ཟི་ལྟར་སྐྱབས་དང་མཆུངས་པར་བྱེད། །

༤ རྒྱ་ཆེན་ཁྲག་སྦྱོར་གྱི་ཞལ་ལྷེ།

རྒྱ་ཆེན་ཁྲག་སྦྱོར་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་རང་བཞིན་ངན་པའི་སེམས་ཀྱི་གཤིན་རྗེ་
འདི། །མནར་མེད་མངོན་སུམ་ལུས་ལ་སྦྱར་བྱེད་པ། །ཀྱི་མ་སྤྲིགས་དུས་མི་བསྐྱེད་
གདུག་པའི་ཆོགས། །རབ་རྗེ་མ་རུངས་མཆོན་གྱིས་འདེབས་པར་བྱེད། །ཅེས་པ་
ལྟར་མཆོམས་མེད་ལྗེའི་ལས་བྱས་པ་དང་། རྒྱ་མ་སྦྱོར་དཔོན་བཀོངས་པ་དང་། དགེ་
འབྱུང་གྱི་རྣམས་དང་རྒྱལ་པོའི་དཀོར་མཛོད་ལ་འབགས་པ། དཔོན་ཁུངས་ཀྱི་ཞབས་
འདེན་ཆབས་ཆེན་བྱས་པ། དུག་གཏོང་སྦྱོར། དན་སྤྲུགས་གཏད་འཕྱང་ཐོར། དམེ་
བསད་མཉོལ་སྦྱོར། སྤང་གཡོ་འཕྲུལ་སྦྱོར། མངོན་སུམ་གྱི་སྟོན་ནས་མི་བསད་ཏེ་
འཁྱེར་བ། དུས་བདེ་ས་འཇམ་ཁྲིམས་ཞོ་འཇགས་སྐྱབས། ཨར་རྒྱག་གཟུང་འཛོམས་
(བཟུང་བཙོམ་)བརྒྱས་བསད། གོ་གྲོན་མཆོན་ཐོགས་ངན་བྱ་སྤྲིགས། མི་མཉམ་པར་
ལག་སྟོག་འབངས་བྱེན་སྟོག་

མངོར་ན། མིག་སྟོས་ལ་གཞོད་པའི་ཁྲིམས་འགའ་གྱི་བྱ་བ་བྱས་པར་ལུས་
སྦྱང་ནས་མིག་འདོན། སྦྱིད་འབྲེག་ལྷེ་གཙོད། ལག་འབྲེག་གཡང་དང་ཆུར་བསྐྱར་
བ། དམར་གསོད་སོགས་བྱེད་པར་དཔགས་པའི་ལུས་སྦྱང་ནས་བཅད་དུས་འགའ་
ལུགས་བྱིས་འདོམས་ཆེ་བ་ངན་པ་ཟི་འཕེལ་དུ་མ་སོང་བ་དགོས་པ་ཡིན། །

༥ དན་འཛིན་ཆད་ལས་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ།

དན་འཛིན་ཆད་ལས་ཀྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི་གང་ཞིག་བྱེད་འཛོལ་ཆེས་(ཕྱིས་)ནས་དན་
བརྟེན་(འཛིན་)ཕྱིར། །རྒྱ་ཁོར་སེར་སྤེའི་མདུད་པ་དབང་མེད་དུ། །བརྟོལ་ཆེ་སེམས་
ཀྱི་སྒྲུང་སོ་དན་པ་ཡི། །ལྷགས་རྒྱུས་རྣམ་པར་བཟུང་བའི་ཆོ་ག་བྲ། །དེ་ཡང་། ལུས་
སྟེང་དུ་ཅད་གཙོད་མི་ཐོབ་པའི་ཁྲིམས་དང་འགའ་བ་རྣམས་ལ་སྦྲར་འདོམས་ཀྱི་དན་
འཛིན་རེ་གཏོང་དགོས་ཏེ། ཉེས་ཆད་ཅེས་ཆད་པར་མིང་དུ་བཏགས་པའི་ཁྲིམས་
སར་བསྐྱབ་དགོས་པ་ཡིན་པས། དེ་ལ་སྦྱིར་ཀྱི་ཉེས་ཆད་ཆེ་ཆུང་ལ་དབགས་པའི་
གསེར་སིལ་མ་སྤང་གངས་སུ་བྱེད་པ་དང་། སྦྲར་གསེར་བྱེད་མའི་སྤང་གངས་སུ་
བྱེད་པ་དང་། སྦྲར་ཞོའི་སྤང་གངས་སུ་བྱེད་པ་སོགས་འདུག་པར། ཉེས་བྱས་ཆེ་
བའི་མི་དཔུང་དག་སྤེབས་ཀྱིས་མི་བསད་པ་དང་། སྤེ་དགོན་འཁྲུག་འཛིངས། འཁོན་
འཛིན་གཏེས་ལེན་ཀྱི་རྒྱག་བྱས་པ། དན་གྱ་སྤྲིག་སོགས་ཁྲིམས་སར་དགོངས་འཕོག་
ཆེ་བ་རྣམས་ལ་གསེར་སིལ་མ་སྤང་བརྒྱད་ཅུ་ནས་བཙོ་ལྷའི་བར་ཉེས་པ་ཆེ་ཆུང་
དང་བསྐྱལ་ནས་གཏོང་། དེ་བས་ཉེས་པ་ཆུང་ཆུང་བའི་བྱར་ཆགས་སྐྱག་པའི་མི་
བསད། ལྷོགས་ལྷལ་ཀྱི་རྒྱན་རྒྱག་སོགས་རིགས་དེས་མཚུངས་པ་རྣམས་ལ་སྦྲར་
གསེར་བྱེད་མའི་གང་ལྷ་གསུམ་རྣམས་ཇི་ལྟར་སྐྱབས་དང་མཚུངས་པར་བྱེད། ཡང་
སྐར་བྱའི་བྱེད་པ་འཛོལ་བའི་དན་འཛིན་ལ་མར་ཞོ་དོ་གསུམ་རྣམས་ཇི་ལྟར་འོས་པ་
གཏོང་དགོས་ཤིང་།

དེ་ཡང་ཉེས་ཆད་བབས་ལྷེ་བ་རྣམས་ལ་གསེར་སིལ་མའི་གསེར་རྒྱང་མ་
གཏོགས་སྦྱས་ཆ་མི་ལེན། གསེར་རྒྱང་མགུར་མོ་(ཞོ་)རེར་སེ་བ་ཉི་ཤུ་རྩ་བཞི་རེ་
བཅིས་པའི་ཞོ་བརྒྱད་ལ་སྤང་གང་། མཛོ་གཡག་སོགས་སྦྱས་ཆ་གང་གཙོང་རིམ་
ཀྱི་གཙོད་པ་དགོས་ཤིང་། དེ་ལ་དམར་(སྦར་)རི་རྒྱབ་ཀྱི་རི་ཁྲུང་སུ་འབབས་དགོས་

ཉོར་འདྲ་ཟ་རྒྱུ་གི་ཞལ་སྡེ་ནི་བསྐྱལ་བར་ཆད་པ་དེད་པའོ་པའི་སྒྲ་མའི་
མི། །ཟ་ཡིག་བབ་འབྲེལ་བཅའ་རྣམས་ལེན་པ་དང་། །འདོད་ཆེན་ཕྱགས་ལྷགས་
མེད་བར་གཉིས་འཁྱུས་ཀྱི། །ཁྲིམས་མ་ཐུན་མངའ་འབངས་འདམ་གྱིས་སྒྲོང་བ་
དགོས། །ཞེས་སྒྲིར་གྱི་བབ་འབྲེལ་དང་མཚུངས་པ་སྒྲེ་མོར་འགྲོ་མིས་ཀྱེད་རྒྱར་
འདུག་ནའང་། དུས་ཕྱིས་ཅི་རིགས་ཀྱི་འདྲ་བའི་གང་ཡང་མེད་པའི་ཟ་པ་དེད་
གཞུང་སྡེར་གྱི་དོན་ལ་དབྱེ་བ་མེད་པའི་ཁས་སྲུ་བཅན་པའི་ཅེ་ནས་ཐེའུ་རེ་གྲངས་

པའི་ཞོལ་སོགས་ནས། མི་འབྲམས་རིགས་རེ་ཁྲིད་པའི་ཟ་འདེད་ཆོད་མེད་ཀྱིས་
འདེད་ལུགས་འདི་པན་འདི་ཚུན་ཀྱི་མཆམས་སྒྲོར་མེད་པར། ཟ་མ་འབྲལ་བཅས་
ལ་འདུས་གསུམ་གྱི་ཁོངས་ཅིས་པའི་མི་རེར་གྲེ་རེ་བྱས་པའི་སོ་སོར་ཉིན་རེར་
གྲེ་གསུམ་ལ། མི་སྣའི་རྒྱུ་པས་གང་འཁོར་ལ་བྱེན་པའི་ལོན་བཅི་བ་ཞིག་འདུག་
ཀྱང་གཙང་ལུགས་རང་གི་ཁ་གཙང་བ་ཞིག་བྱས་རུང་། སྤ་སོར་ཟ་འདེད་མང་
པའི་ཁྲིབ་ཆེས་ནས་དོན་འབྲས་ཆེ་ཆུང་གང་ལ་ཡང་དུས་སོག་བསྐྱལ་སྐབས་པ་ཡོང་
གི་མི་འདུག་ཅིང་། ད་ལྟའི་འདི་ཁ་བྱས་ན་མངའ་ཞབས་ལ་ཡང་བརྒྱུ་གསུམ་གྱི་
བ་འདུག་པ་འོས་འགའ་ཀྱི་བཅད་མཆམས་དགོས་པར། གཞུང་གི་བསྐྱལ་འདེད་
བཏང་བ་རྣམས་ཀྱིས། སྒོན་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་ལ་ཆད་པ་སྤང་གང་དུ་
མ་འོངས་ན་གདན་སྟོན་ཆས་ཀྱི་སྟངས་མི་བྱེད།

སྤང་དུ་འོངས་ན་གདན་སྟོན་ཆས་ཟ་རྒྱུ་རྒྱུ་སོགས་ཆད་པའི་བཞི་བུར་
རིམ་འགྲོས་སུ་བྱས་པ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་། ད་སྟོན་གསེར་སིལ་མའི་ཆད་པ་ཆེ་བ་
རྣམས་ལ་མི་སྣ་དཔོན་གཡོག་ཁྲི་རྟེལ་ལ་སོགས་བརྒྱུད་ལོན་དུ་གནང་ན། ཟ་མ་
གཟུག་འབྲེལ་རྒྱུ་བཅས་རྒྱུ་སོགས་མིང་དུ་བཏགས་ནས་ཆད་པ་མ་འཕྲོད་
པར་མི་སྣའི་ཟ་མ་ལ་མི་རོ་མར་དུས་གཉིས་ལ་ཆེ་གཟུག་རེ་དང་། ཆུང་གཟུག་རེ།
གཡོག་དུ་ཡོད་པ་ལ་དུས་གསུམ་ལ་ཆུང་གཟུག་རེ། ར་སྒྲོར་ལྔ་ལ། ཆད་། རྟེལ་
རྣམས་ལ་ཆག་གྲེ་དོ་ལ། རོས་མའི་ཟ་རྒྱུ་ཞོ་རེ། ཟ་རྒྱུ་ཆད་ལུལ་དུ་བཅི་བ་སྐབས་
བསྐྱེད་ནས་གང་ཐོབ་ཆད་འདེད་སླེབས་པ་ནས་བསྐྱུས་ཤོག་ནས་བྱུང་བར་ཅི་བ།
ཞལ་འབྲེད་རྒྱུ་སོགས་འོངས་སུ་བཅིས་པར་ཆད་པ་གང་ལུལ་གྱི་ཆད་ལུལ་
ལས་སྟོན་པ་མི་ལེན། དམར་(སྤར་)གསེར་སྤང་གངས་ལ་མི་སྣ་ཉིས་སྟེལ་སོགས་
གང་འོས་བཏང་བའི་ཆད་པ་མ་འཕྲོད་པར་ཟ་མ་གཟུག་སྒྲོད་དགོས་པར། དུས་གཉིས་

སུ་ཚུང་བྱག་རེ། ར་ཆང་། ཏྲ་ཡོད་ན་ཏྲའི་གཟན་ཆག་འོས་འགབ་བསྐྱས་ཤོག་མ་བྱུང་
བར་དུ་སྒྲིག་དགོས་ཤིང་། ཞལ་འབྲེད་རྟེན་སྒྲ་སོགས་ཡོངས་སུ་བསྐྱོམས་པར་ཆད་
བ་གང་ལུལ་གྱི་ཆད་ལུལ་ལས་སྐྱོས་པ་མི་ལེན།

ཆད་པ་ཞོ་གངས་རྒྱམས་ལ་མི་འོས་བབ་རེ་གཏོང་ཞིང་། ཆད་པ་མ་ལུལ་བར་
ལ་ཟ་མ་གཟུག་ཕྱིད་གོང་གི་རིགས་མཚུངས་སྐྱབ་དགོས་པ་དང་། རྟེན་སྒྲ་ཆད་པའི་
བཞི་རུར་ལས་སྐྱོད་སྟེད་མི་བྱེད། བོགས་ཡོང་བཞེས་སོགས་ཁྲལ་ཁྲལ་གྱི་འདེད་
ལ་མི་ཉེས་སྐྱེལ་རེ་བཏང་བའི་ཟ་མ་འཕྲལ་ཆས་རེ་བསྐྱབ་དགོས་པར་དོད་མ་ཀུན་
པོའི་ཐོག་ཏུ་མནན་པའི་ཀུན་ཆག་ཡོད་པ་རྒྱམས་ཀན་པོ་རང་ནས་བསྐྱབ་པ་དང་།
ཀུན་ཆག་མེད་ན་ཀན་པོས་མི་སེར་ནས་བསྐྱས་པའི་དུས་གཉིས་རེ་ལ་ཟན་ཐོག་
རེས་དང་། ཆད་སོགས་ཁ་ལག་འབྱོར་བ་བྱེད་ཅིང་། ཁྲལ་ཡོང་དུས་ཁོངས་འགྲེལ་
(འགྲིག)ན་རྟེན་སྒྲའི་སྟེད་མི་བྱེད། དུས་ཐོག་ལས་འགྲུངས་ན་ཉིན་རེ་རྟེན་སྒྲ་གེ་ལྷ་
རེ་བསྐྱས་ནས་ཉི་མའི་ཁ་གངས་བསྐྱེལ་ནས་འགྲིག་པ་མ་གཏོགས། འདེད་ལུལ་
གྱི་ཐེམ་དུ་ཡོད་རྟེན་པས་གང་འཁོར་གྱི་གེ་གསུམ་མ་མ་འདེད། མི་རེ་གཉིས་ངན་
ཁྲིབ་ཀྱིས་ཀན་པོས་མ་ཁྲལ་ན། མི་སྒྲ་ཁ་གཏོད་བྱས་པའི་ཁོ་རང་གི་ཞག་གང་ཐོབ་
གྱི་ཟ་རྟེན་ལེན་དགོས་པ་དང་། སོ་སོའི་སྒྲེར་དོན་ལ་ཅེ་ནས་མི་སྒྲ་གཉེར་པའི་ཐེའུ་
སོགས་དམིགས་བསལ་དགོས་རེས་ལ་ཟ་འདེད་གཏོང་བ་མ་གཏོགས་བབ་འབྲེལ་
མི་འདུག་ནའང་། ཅེ་རིགས་ཀྱི་གཉེར་ཐེལ་སྐབས་ཐོབ་སོགས་གང་ལ་ཡང་མེད་པར་
རང་འདོད་ཁོང་འཆངས་ཀྱིས་ནང་ཟན་སྟོད་རེས་པ་སོགས་ཁྲིད་པའི་གཡོ་འཕྲལ་གྱི་
སྒོ་ནས་གཞུང་སྒྲེར་གྱི་སར་ཟ་འདེད་སྒྲོག་བརྒྱངས་བྱེད་པར་ཡོང་གི་འདུག་པ་འདི་
རིགས་ལ་ནང་གཟན་སྟོད་རེག་པས་ཕྱིན་ན་རྒྱུན་ཆད་ཆེ་རེ་ཅམ་གཅོད།

དེ་མིན་ཞོལ་ནས་ཕྱིན་ན་ཆད་པ་སྐྱར་ཞོ་དོ་གསུམ་གང་འོས་རེ་གཏོང་དགོས་

ཤིང་། རྒྱ་གི་གཤེར་(འཤེར་)སྟོད་ལེན་ནོར་བདག་ནོར་དུ་ཡོད་ཀྱི་བཙུ་ཁ་ལེན་པ་
 དང་། རྒྱ་པའི་ལག་ནས་ཆད་པ་གང་ཡོད་ཀྱི་ཆད་ལུལ་ལེན། ཟ་མ་དུས་བབས་
 སུ་ འདེབས་པ་ལས་སྟོས་པའི་ཟ་ཅིས་མི་བྱེད་ཅིང་། བཙུ་ཁ་མི་གངས་མ་གཏོགས་
 གཏོད་ལེན་འགངས་ཆེ་བ་དགོས་པ་ཆང་མར་འཇུག་པ་ཞིག་འདུག་པ་ཡང་རྗེ་ལྷ་ར་
 འོས་པ་སྐབས་དང་བསྟན། བཟོས་པ་ཆེ་བའི་བཤེར་འཕོད་མི་སྣའི་རྒྱུ་ལ་ཞོ་རེ།
 སྡེ་སྡིད་གཞུང་དོན་གྱི་མནའ་ལ་མནའ་གོས་མི་ལེན་ཞིང་། ཡུལ་ཆོན་ཆོས་པའི་
 མནའ་རྒྱབ་ལ་སྤང་དོ་རེ། རང་རང་ཆོས་པའི་མི་དྲག་པ་ཆོས་(བཟོས་)པའི་མནའ་རྒྱབ་
 ལ་སྤང་གང་སོགས་ཡུལ་སྒོལ་དང་བསྟན་ཞིང་། འབྲིང་སྤྲད་ཀྱི་ལག་འཇུ་ཡོད་པ་ལ་
 གསེར་ཞོ་དོ་རེ་དང་། རང་མནའ་ལ་གསེར་ཞོ་རེ། རྗེ་ལ་ལྟ་ཡོལ་ལྟ་རྟེན། བཟུང་སྤང་
 བཟུང་སྡེད། སྐམ་པ། རྗེ་ཁུང་གཞུང་སྡེར་གང་གི་ཁོག་ལ་ཡོད་ཀྱང་། དཔོན་ཁུངས་
 དེ་ལ་ལྟ་ཆོན། བདུན་ཆོན། དགུ་ཆོན་གང་འོས། རྗེ་རྒྱབ་གོས་རེའི་སར་གསེར་བྱན་
 གསུམ་གྱི་སྤང་རེ། སྐམ་སྟོད་སྤང་དང་ཟངས་གང་རུང་། སྐམ་རྒྱབ་ལ་སྤང་རེ་
 རྣམས་འོས་བབ་སྐབས་སྐར་ལེན། དཀྱུས་མའི་འཇུ་ཆེན་གྱི་མནའ་ལ་སྤང་ཞོ་དོ།
 རང་མནའ་ལ་སྤང་ཞོ་གང་། དབྱུས་ལུགས་ལ་ཡུལ་བྱེད་ནས་ཁལ་བཙུ་གཉིས་བྱེ་
 བཙུ་གཉིས། རང་མནའ་ལ་ཁལ་བྱུག་དང་བྱེ་བྱུག་ལེན་པ་ཞིག་ཀྱང་འདུག

ནང་ཆང་འདུ་འབྲལ་ལམ་ཐོག་ཟུལ་བགོ་བཤའ་བྱེད་པར་འདུམ་བྱས་པའི་ཕན་
 ཚུན་རང་ཤེས་ཀྱིས་མ་ཉན་ན། དབྱུས་ལུགས་ཀྱི་བགོས་སྤྲད་སུམ་རུད། དཀྱུས་འཇུ་
 བབས་ལ་ཕན་ཚུན་གྱི་ཐོག་ནས་བཙུ་ཁ་ལེན་པ་དང་། བགོས་ཆང་ནས་ཕན་ཚུན་
 རྟོགས་རྟོགས་ནས་བཙུ་ཁ་ལེན་པ་སོགས་རྗེ་ལྷ་ར་འོས་པ་རང་ཤེད་ཆེ་རྒྱུད་གི་བབ་
 འབྲེལ་མཚུངས་པ་བྱེད། རྒྱ་ཅན་བཟུང་བཀྱིགས་བྱས་པ་ལ་ཁོ་རང་གི་ལུས་འབྱར་
 གང་ཡོད་མི་སྣས་ལེན། དགེ་སྟོང་གི་སྟོལ་འཇུག་ལ་ཆོགས་ཆས་སོགས་འཆར་ཅན་

ཐོབ་ཐང་ཁྲ་མ་ལྷར་ལེན་ཅིང་། གཞན་མ་དབྱས་ལུགས་ལ་བཅུ་ཁ་ལེན་པ་ཞིག་འདུག་
 གྱང་འདི་འགའ་ཡུལ་ཆགས་པ་ཡིན་མདོག་མ་ཁ་བས། གཅང་ལུགས་ལ་ཕན་ཚུན་
 ནས་ཐོང་ཕྱད་ཐོང་གདན་ཞེས་ཐོང་ཁྲག་གཉིས་ནས། སྤྱོད་མཁན་གྱི་ས་ནས་ཐོང་
 ཕྱད་དང་། ལེན་མཁན་ནས་ཐོང་གདན་ཕན་ཚུན་སྟོམ་པའི་ཅིས་གྱི་སྟོ་ཆད་རེ་ལེན།
 སྤྱོད་སྤྱོད་དགོས་སྤྱོད་མཁན་གྱི་ས་ནས་གངས་ཤིང་གིས་བཅད་པ་རྣམས་དང་། ལེན་
 མཁན་གྱི་ས་ནས་ཁལ་ལྷལ་གྱི་འབྲང་། སྤྱོད་མཁན་གྱིས་གྱི་གདན་ཕྱར་བ་རྣམས་བཞི་
 མ་རེ། བང་ཁེབས་གདན་འོས་རིགས་རྣམས་དང་པོའི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་
 ལ་འདུག་པས་མི་ཤད་བྱ་སྤྱི་མི་ལྷང་བའི་རྟེན་འབྲེལ་དུ་ལག་དམར་གྱི་བསད་པའི་
 གྱི་རོ་མ་གངས་ཤིང་ཆབ་ཏུ་སྤྱོད་པ་སོགས་སྟོལ་འབྱུང་དུ་འདུག་པ་ལྷར་ལེན། ཁྲ་
 མ་དུས་མའི་ཞབས་འབྱུག་སྤྲུལ་ཆེ་ཆུང་གི་ཁྲ་འཁོད་ལྷར་དང་། ཀྲ་སྤྱི་དོད་དུ་
 སྤྱོད་འཇལ་ཡོད་ན་དེ་ཁའི་ཁལ་ལྷལ་གྱི་འབྲང་སྤྱོད་མཁན་ནས་ལེན་ཅིང་། འདི་ལ་
 གཞན་སྤྱི་ཐོག་ནས་ཅི་འོས་ལེན་པའམ་སོ་སོ་ནས་ལེན་པ་བབ་འབྲེལ་དང་མཚུངས་
 པ་བྱེད། དངོས་པོའི་སྤྱོད་འཇལ་མེད་པའི་ས་ཆའི་ཅིས་སྤྱོད་དམ་ཁྲ་མ་ཞབས་འབྱུག་
 པ་རྣམས་ལ་སྤྲུལ་ཆོན། ལྷ་ཆོན་ནས། ར་མགོ་སྤྲུལ་བར་སྤྲུལ་གྱིས་གཙོས་པའི་བདུན་
 ཆོན། དགུ་ཆོན། ཁབ་རྟ་མཛོ་གཡག་སོགས་གྱིས་གཙོས་པའི་རྣམ་གངས་རི་ལྷར་
 སྐབས་དང་བསྟུན་པའི་འགངས་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་པ་བྱེད། །

༧ བསད་པ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྷེ།

བསད་པ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྷེ་ནི་འཛིགས་རུང་མདའ་གྱི་རྩོད་མཆོན་ཆའི་
 རིགས། །བཏབ་དང་འཕྲོག་ཉེས་ནད་གྱིས་རྒྱེན་པ་ལ། །རྣམ་དབངས་འབབ་ཡུལ་
 ལ་བརྟགས་དགེ་སྟོང་དང་། །སྤྱི་རྒྱལ་ཟ་འདོད་ཁྲིམས་སྟོལ་བརྟེན་འདོད་བྱེད། །ཞེས་

སྟོན་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་ན། སྟོད་ཡར་ཅེ་རྒྱལ་པོ་ཏྲེར་གྱིས་བསད། རོ་
དང་གསེར་གཉིས་མཉམ་བཟུངས་བྱས། སྟོད་གེ་སར་རྒྱལ་པོ་ལྷན་མས་བསད། ད་
དུང་སྟོང་ལ་འཁོར་དུས་མེད། ཅེས་པའི་གོ་དོན་ནི། མི་ལ་རབ་འབྱིང་ཐ་གསུམ་དུ་
བྱས། རབ་གྱི་རབ་ལ་སྟོང་ཐང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བའི་ཐ་སྟོད་དུ་བྱས་ཤིང་། སྤྱིས་མི་རབ་
གྱི་རབ་བདེ་གཟར་ཡུལ་འཁྲུམས་གྱི་དུས་མ་གཏོགས་བསད་པ་ཆེར་མི་ཡོང་ཞིང་
བྱུང་ཡང་ས་ཆའི་གཅོད་སྟེར་དང་། གསེར་སིལ་མའི་སྟོད་འཇལ་སྐབས་དང་སྐར་
བ་མ་གཏོགས། སྟོང་སྤང་དང་སྤར་ཁྱག་ཐོང་གསུམ་གྱི་སྟོད་འཇལ་གྱི་ཡུལ་མིན་
ཅིང་། རབ་གྱི་འབྱིང་ནས་ཐ་མའི་ཐ་མ་ཡན་ལ་སྟོང་སྤང་གི་མཐོ་དམའ་འཆར་ཅན་
དུ་བྱས་ནས་སྤར་ཁྱག་ཐོང་གསུམ་གྱི་འཇལ་གཅོད་བྱེད་ཅིང་། དེ་ལ་རབ་འབྱིང་ཐ་
གསུམ་གྱི་དབྱེ་བ་རུས་དང་ཁུངས་ལ་བྱེད་པ།

གོ་ས་མཐོ་དམན། ལས་ཆན་རྣམ་དཔངས་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་པ་བྱེད་པ་
སོགས་འདུག་ཀྱང་། ཆེ་(ཅིས་)རབ་འབྱིང་ཐ་གསུམ་གྱི་མི་ཁུངས་ལའང་ལམ་ས་
བཤད་ཅིང་གཞན་མནི་རོ་ཐོག་གི་སྟོབས་རྒྱ་ཆེ་ཆུང་། གཞུང་སྒྲེར་གྱི་ཐ་སྟོད་བྱེད་
ཅིང་། ཟ་མ་མོ་དང་པོ་རེངས་སྟོགས་འབྲུམས་མགར་བ་བཤན་པ་སོགས་ཁྲིམས་
ཡིག་རྙིང་པ་ན་ལ་པོ་མགར་བ་བཤན་པ་སོགས། བསད་པར་སྟོང་ལ་བྱེས་ཐག་
གཅིག་ ཅེས་ཐ་མའི་ཐ་མ་འདི་རྣམས་ལ་ཆ་བཞག་པ་ཡིན་པ་དང་། དེར་སང་གི་
སྲོལ་ལམ་དང་བསྐྱུན་ན། རབ་གྱི་འབྱིང་དེ་དགོ་བཤེས་སྟོབ་དཔོན་དང་། རང་སོ་
རྣམ་པ། དུང་འཁོར་སྟོབས་ཆེ་བ་རྣམས་ལ་ཆ་བཞག་ནས་སྟོང་སྤང་བརྒྱ་དང་ཉི་
ཤུ། སྟོང་གཞོན་སྤང་ཆེན་དུག་རྣམས་དགོས་པ་སྤར་དུ་སྟོད་པའམ། སྤར་ཐོང་བྱེད་
མར་སྟོད་པ་སྐབས་དང་བསྐྱུན། རབ་གྱི་ཐ་མ་དུང་འཁོར་འབྱིང་དང་བཅུན་པ་རྣམ་
དག་ འབྱིང་གི་རབ་དུང་འཁོར་ལ་གཏོགས་པ་དང་། གཟེམ་ཆུང་པ་དང་དཔོན་པོའི་

ལས་ཚན་སྒྲུབ་ཡོད་པ་རྣམས་གོང་ནས་བཤད་པ་སྟེ་སྟོང་གི་ཆ་ཆེ་ཆུང་། འབྲིང་གི་འབྲིང་ནི་གཞུང་གི་བཟའ་པ་འབྲིང་དབང་དུ་བཏང་བ་ལ་སྟོང་སྐྱོང་དུག་ཅུ། སྟོང་གཞོན་སྐར་ཐོང་བྱེད་མའི་སྐང་ཆེན་གསུམ་ཡིན་ཅིང་། འབྲིང་གི་ཐ་མ་སྐྱོང་པའི་མི་འབྲིང་གཅིག་ལ་ཆ་བཞག་གོང་གི་སྟོང་སྟེང་ནག་ཆེ་ཆུང་དང་། སྟེང་ཐམན་བསད་པ་ཆེར་མི་ཡོང་སྟེ། གོང་སྟེང་ནས་ཆ་ཤས་རེ་བྱའོ། །

ཐ་མའི་དབྱེ་བ་རྣམས་ནི་གོ་རིམ་དེས་མཚུངས་པ་བཞིན་རིམ་འགྲོས་སུ་བཏང་ནས། རོ་བོ་སྟོང་སྐྱོང་དུག་ཅུ་ཐོབ་པ་ལ་དགེ་ནས་ཁལ་དུག་ཅུ། དགེ་མར་ཁལ་དུག་སྟོང་གཞོན་སྐར་ཐོང་བྱེད་མའི་སྐང་ཆེན་གསུམ། སྟོང་གཞུང་ཐོག་ནས་གོང་མ་ཆེ་བཅུད་ཀྱི་རོ་ཡང་ཟེར་རམ། བསྟན་པ་སྦྱི་ཆག་ཀྱང་ཟེར་རོ་བོ་དོན་གཅིག་པས་ག་ཕྱད་སྐྱོང་དུག་ཆག་གོང་གི་སྟོང་སྐྱོང་ག་ཕྱད་ཞོར་འབེབས། ཐོན་གྱི་ཁྲིམས་སྟོལ་ལ་དགེ་ནས་དགེ་མར་དགེ་ཐོག་ཏུ་པན་པར་ཆ་བཞག་སྟེ་བཞི་བཅུ་ཞེ་དགུའི་ཁོངས་སུ་སྦྱད་ན། སྟོང་ཐོག་ཏུ་འདབ་(ཐུབ་)ཅི་བ་དང་། མ་འཕྲོད་ན་རོ་བོ་རྒྱང་མ་གཏོང་བ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་ཁྲིམས་བདག་ཆེན་པོའི་དགོངས་བཞེད་ལ་མི་ལི་བ་གུད་ཆེ་བའི་དབང་དུ་མཛད་ནས་སྟོང་གཞུང་སྟེང་དུ་ཅི་མི་དགོས། ཞོ་ཐང་ཡང་སྐང་ཆེན་གྱི་ཞོ་རེ་བརྒྱད་ཞོ་བྱས་པའི་ཞོ་བརྒྱད་ལ་སྐང་ཆེན་གང་། སྟོང་གཞུང་སྟོང་འང་ལ་གྱི་སྐྱབས་དེ་སྐྱ་སྐར་ལ་བརྒྱད་ཞོ་དང་ཁྲག་ལ་དུག་ཞོ། ཐོང་ལ་བཞི་ཞོ་བྱས། ཐོང་ནག་སྐར་ཆོད་ཅེས་རྟོག་པ་ཡོད་པ་ཡང་སྟོང་ཐོག་ཏུ་བཏང་ནས་ཁྲག་ཐོང་རྣམས་ལ་འང་ཞོ་འདི་གཙོད་འཆར་ཅན་དུ་བྱེད་པ་ཞིག་ཡིན་འདུག་ཀྱང་། འདིར་ཅིས་སྟོང་དང་གཙོད་རྒྱ་འཆར་ཅན་མི་དགོས་པ་སྟོང་གི་ཞོ་ཐང་ཁོངས་ཅིས་པའི་སྐར་ཐོང་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྲག་གི་དུག་ཞོར་ཆ་བཞག་

ཁྲིམས་ཀྱི་གྲེ་སྐང་བསམ་བློ་བྱེད་ཀྱི་གྲེ་སྐང་ཆོད་མར་ཆ་བཞག་གིས་དགེ་ནས་

སྤྱི་གཞོན་གྱི་བྱེད་སྤྱོད་གི་སྤྱི་གཅིག་ནས་ངོས་སམ། ར་གོས་དར་སྤྱོད་དགོས་
པ་རིན་སྐར་ཁྲུང་ཐང་ལ་ཆ་བཞག་ ཁྲག་ཐོང་སྤྱི་གཞོན་གྱི་བྱེད་སྤྱོད་སྤྱི་གཞོན་གོ་
བྱུང་བ་བྱུང་དང་། སེམས་ཅན་བཞོལ་ཉན་ལ་ཆ་བཞག་ དེ་ལ་རིན་བརྒྱབ་ཡུལ་ཐང་
གང་ཡོད་ལ་རིན་ཁྲུང་ས་བཅད་པའི་སྤྱོད་ལེན་བྱེད་དགོས་པར་དབུས་མེ་ཆད་གྱི་
དབང་དུ་བྱས་ན། གཙང་མེ་ཆད་ལས་ལྷན་བཟུང་ཅིས་བྱས་པའི་ཞོལ་གྱི་མེ་ཆད་ལ་
གཉེར་ཆང་དམ་སྤྲུག་འབྲུང་བའི་ཁལ་བཞི་ལ་སྤང་ཆེན་གྱི་ཞོག་གང་། ཁལ་གསུམ་
རེར་སྤྱོད་སྤང་ཁྲག་གི་ཞོག་གང་། ཁལ་གཉིས་ལ་ཐོང་གི་ཞོག་གང་། དགོ་ནས་ཀྱང་དེའི་
མེ་འགྲོས་ཅི་ཞིང་། གཞན་པའི་ཡུལ་ཆེན་སྤྱི་གཞོན་སྤྱོད་ལོང་ལྟར་གྱི་མེ་སྤང་ཁྲུང་
མེད་གྱི་འགྲོས་ཅི་དགོས། དབུས་ལུགས་ལ་སྤྱོད་སྤང་ལ་ངོ་སྤྱོད་བྱེད་པ་ཞིག་འདུག་
ཀྱང་། འདིར་གཙང་ལུགས་ལ་ངོ་སྤྱོད་མི་ཚུད། ཁྲིམས་པའི་སྤྱི་གཞོན་ཕྱོགས་ཕྱོགས་
སྤྱོད་ལོང་དགོས་པ། སྤྱོད་སྤང་མཐོང་མཐོང་གྱི་འགྲོས་དང་བསྐྱུལ། སྤང་བརྒྱད་ཅུའི་
བར་ལ་ར་བར་སྤྲུམ། དར་ཡུག་མ་ཁུབ་སྤྱི་གཞོན་གཙོས་པའི་ལྷ་ཆེན་བདུན་ཆེན་
སྤྱི་གཞོན་དང་སྤྱི་གཞོན་གྱི་དེའི་བཞི་བྱུང་བཅས། དེའི་བཞི་བྱུང་སྤྲུག་ཆུ་རིམ་འགྲོས་
སྤྱོད་བྱེད། ཆོགས་ཆས་ཀྱང་སྤྱོད་གི་འབེབས་ཆེ་ཆུང་ལ་དབུགས་པའི་རི་ལྟར་འོས་པ་
ཁ་མ་བྱུང་གསལ་དུ་ཐེབས་པ་བྱེད། དབུས་ཀྱི་སྤྱོད་ལ་གཞན་པ་ཉེས་མེད་དུ་ཤི་ཡང་
མི་བདག་གི་ཉེས་ཆད་སྤྱོད་འགོག་པ་དང་ཁྱི་ལྟ་བུས་སྤྲུགས་པའི་རྒྱུ་གྱིས་ཤི་ཡང་
ཁྱི་བདག་ལ་སྤྱོད་འདེད་པ་སོགས་བྱེད་གྱི་འདུག་ནའང་། ཁྱིས་པ་ལོ་བརྒྱད་ཡན་(མན་
)གྱི་འཕྲོག་ཉེས་ཀྱི་རྒྱུ་གྱིས་ཤི་བར་སྤྱོད་སྤྱོད་མ་ཆགས་པའི་དབང་དུ་བྱས། དགོ་
བྱུང་(དོང་)མ་གཏོགས་སྤྱོད་སྤྱོད་མི་དགོས།

གཞན་མ་སྤྱོད་སྤྱོད་མ་ཆགས་པའི་མདའ་རྩོད་གྱི་སོགས་མཆོན་ཆས་འཕྲོག་ཉེས་
གྱིས་ཤི་བ་ལ་དགོ་བ་མ་གཏོགས་སྤྱོད་སྤྱོད་མེད་ཅིང་། སྤྱོད་སྤྱོད་ཀྱི་ལན་ཅ་ཆེ་བ་འཁྲི་

བ་ལ་དགེ་སྤྱོད་གི་སྤྲུལ་བྱར་འགོལ། ཐག་རིང་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་རྒྱལ་མ་བཟུང་བསད་
བྱས་ན་དགེ་བྱུང་(དོད་)སྤྱོད། རྒྱལ་མའི་རིགས་ཐོག་མ་ལག་ཐལ་དུ་སོང་ན་སྤྱོད་མི་
དགོས་པ་སོགས་ཁྱིམ་ས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་ན་འདུག་པ་བབ་འབྲེལ་དང་མཚུངས་
འདུག་པས་བདེན་དག་འབྱེད་དགོས་འདུག་པ་དང་། ཡང་ཁྱིམ་ས་ཡིག་རྙིང་པ་ན།
རོ་འོག་ཏུ་མ་ཞི་ཞེས་རྒྱ་འབྲེལ་གཅིག་ཡིན། གཅིག་ལ་མས་ཐེབས་ཀྱང་མས་མི་
གཙོད་པ་ཞིག་འདུག་པ། འདི་བདེན་པ་གཙོ་ཆེ་བའི་དབང་དུ་བྱས་ནས། མས་པོ་
ལ་མས་ཆབས་ཆེ་ཆུང་གི་གཙོད་རྒྱ་སྤོང་ཐོག་ནས་བྱེད།

༤ མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་སྟེ།

མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་སྟེ་ནི་རྒྱ་འབྲེལ་མས་འགྲམས་ཆེ་ཆུང་གཞན་མི་
གཞན། །ལེགས་པར་བརྟགས་ཏེ་དེ་ཡི་འཇལ་གཙོད་བྱ། །སྟེ་མོའི་མི་སྤྲུལ་ཏེ་རིང་
ཁྱོགས་སྤྱང་སྤངས། །གང་ལ་གང་འཆམས་བབ་ཐོབ་བདེན་འབྲེལ་བྱེད། །ཅེས་སྤར་
ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་ལ། མི་རབ་ཁྲག་ལ་ཐེགས་ཞོ་དང་། མི་ཐ་ཁྲག་ལ་
ཐེགས་སེ་ཐེར་བ་གྲགས་འདུག་ནའང་། འདིར་མི་དོད་མི་མཉམ་པའི་འབངས་བྱེན་
ལོག་ལྟ་བུའི་མས་པ་ལ་གསོས་སྤྱོད་ཆབས་ཆེ་ཆུང་གི་ཡན་ལག་གི་སྟེང་དུ་ཅད་གཙོད།
དཔོན་གཡོག་གི་སར་དཔོན་པོས་ལག་ཐལ་བ། མས་གསོས་སྤྱོད་སོགས་ངོ་ཆལ་
དཔགས་པའི་བདག་རྒྱུན་བྱེད་ལུགས་ཉེས་བྱས་དང་བསྐྱུན་པ་བྱེད་པ་མ་གཏོགས།
དཔོན་གཡོག་གི་གོ་རིམ་ཀྱི་མས་འཇལ་ཀྱི་སྒྲོལ་མེད། པན་ཚུན་གོ་མཉམ་ཀྱི་བར་
མས་འགྲམས་སྤར་སོར་མ་འོག་ཏུ་གཤགས་དོར་ཐེར་པ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་། དེས་ན་
བདེན་པ་རྒྱུན་དུ་འགོ་བ་ཞིག་འདུག་པས། འདིར་བདེན་པ་གཙོ་བོར་བྱས་ནས། མི་
འོས་པས་ལག་འཛིག་བྱས་པའི་རྒྱུན་མ་ཐེག་པའི་ཆུར་ལག་སྒྲོག་གི་མས་གསོས་མ་

གཏོགས་འཇལ་གཅོད་མི་དགོས།

པན་ཚུན་གྱི་འདོན་སྡོན་མ་ལ་གྱི་ཆད་འོས་རིགས་དང་། མ་སྤམས་བདེན་
རྩུན་ཆས་སྒྲོས་(ཆད་འགྲོས་)སྤྲིམས་ནས་མངགས་པའི་པན་ཚུན་རང་གི་སྒྲོར་ལ། ལུས་
ཀྱི་གཉན་སར་གསོད་ཀྱི་གྱི་བརྒྱབ་ན་རྣམས་འཇལ་ཐོབ་ཐང་གི་སྤྱིང་དུ་གསོན་སྤྱོད་
མར་(སྤར་)གསེར་གྱི་སྤང་གང་ཕྱེད་སོགས་ཀྱི་འགྲོས་བདེན་འབྲེལ་དང་མཆུངས་
པ་ཕྱེད། རྣམས་རང་གི་སྒྲོར་ལ་དབང་པའི་རིགས་ལ་གསོན་སྤྱོད་རྒྱལ་ཡུས་རྣམས་གོས་
ཁྲག་གདན་བཞེས་ཞེས་རྣམས་འཇལ་སྤྱིང་ནས་བཤམས་པའི་བཞི་རྒྱར་སོགས་ཆེ་ཆུང་
གི་འགྲོས་རྣམས་ཆབས་ཆེ་ཆུང་ལ་དབངས་པའི་གཅོད་པ་དང་རྣམས་གོས་ལ་གོས་
གཟན་དགོས་པ་དང་། ཁྲག་གདན་ལ་ཕྱིང་པ་སྤྲུམ་དཀར་སོགས་སྤྱོད་དགོས་པའི་
རྩུན་འདུག་ཀྱང་། ཕྱིས་མི་དབང་པར་རྣམས་འགྲམས་ཆེར་མི་ཡོང་ཞིང་། ལྷང་ཡང་
སྐབས་བབས་བདེན་འབྲེལ་དང་བསྐྱུན། ཟ་བ་འབྱིང་ལ་ཆ་བཞག་པའི་རྣམས་ལ་ཉེས་པ་
ཆེ་ཆུང་བདེན་རྩུན་བཤེར་པའི་གཏན་ཆིགས་གཞིར་འཛོག་པ་སོགས་གོང་གི་གཞི་
ནས་སྤངས་པའི་ད་ལྟ་ཡོངས་སུ་གྲགས་པ་མེ་ཞོ་དཔས་སྤང་ཞེས། མེ་དུ་བརྒྱབ་ལ་ཐུན་
གསུམ་གྱི་ཞོ་རེ་དང་། དཔས་པ་ལ་ཐུན་གསུམ་གྱི་སྤང་རེ་བྱས་པ་ཞིག་འདུག་ལ། ཅི་
མཆོམས་སུ་དེ་ཁ་འོས་པ་འདུག་ཅིང་། ཞིབ་པར་བཅད་ན་དཔས་ཀྱང་ཐུན་ཆེ་ཆུང་ལ་
དབངས་པའི་སྤང་གངས་མཐོ་དམན་ཕྱེད་དགོས་པ་དང་། རྣམས་པ་ལ་ཡང་གཏིང་ནད་
ཆེ་བར་སྤང་དོ་གསུམ། གཏིང་ནད་ཀྱི་ཁ་སོར་བཞི་ལ་ཆ་བཞག་བར་སྤང་རེ་གཅོད་
དགོས་པ་སོགས་དེ་ཁའི་འགྲོས་ཀྱིས་ཤེས་པར་ཕྱེད་ཅིང་། ལྷས་(ལྷམས་)པ་ལ་རུས་
པ་ཆེ་ཆུང་ལ་དབངས་པའི་གསེར་དང་མཉམ་འདེགས་ཕྱེད་ཟེར་པ་ཞིག་འདུག་ཀྱང་།
དེ་རང་ཅུང་ཞིག་ནད་པ་གྲུད་པར་འགྲོ་བསམ་པས་རུས་པ་སྤན་མ་ཅམ་ལ་ཞོ་རེ་སྤྱོད།

ཁྲག་སྤྱོར་ཆེ་བ་ལ་ཁྲག་གདན་སྤེན་བྱགས་སོགས་སྐབས་དང་བསྐྱུན་པ་ཕྱེད།

དེ་ཁའི་ཐོག་ནས་བདེན་པ་རྣམས་པོ་ལ་མེད་ན། རྣམས་པས་བདེན་ཡུས་གངས་ལྷ་ཚན་
ཅམ་གཏོང་བ་མ་གཏོགས་འཇལ་ནས་མི་གཅོད། ཁ་རྣམས་མཉམ་དུ་བྱང་ན་དེ་ཁའི་
པན་ཚུན་རྣམས་འགྲམས་ཆེ་ཚུང་འཇལ་ཐོབ་སྤྲོད་སྟོ་ཅིས་འཐབ། རྣམས་པོ་ལ་རྒྱག་
མིས་ཞག་བདུན་ཁོངས་སུ་རྣམས་གསོས་ཅམ་པ་ཁལ་གཅིག་ནས་བྱག་གི་བར། ལུག་
ལ་སྟོད་སྤྲད་རེ་ནས་ཆག་ལ་སྟོད་སྤྲད་བར། མར་ཁལ་གཅིག་ཆང་རྒྱ་སོགས་རྣམས་
ཆབས་ཆེ་ཚུང་ལ་དཔགས་པ་སྟོད་པ་དང་། ལྷ་རྩེས་ཆར་གཉིས་ཀྱི་བར་འཕོད་ཅིང་།
དེ་ཁའི་རིང་ལྟོ་ཆང་རྩོངས་སྟར་སོགས་ཀྱང་བབ་ཐོབ་དང་མཐུན་པར་བྱེད་དགོས།
རྣམས་གསོས་མི་ལེན་པ་ཡང་ཁྲིམས་ལ་མི་བདུབ་ཅིང་། རྒྱག་མཁན་གྱིས་རྣམས་པོར་
ལྷ་རྩེ་སོགས་ལྟ་མེད་བྱས་ཀྱང་ལབ་མི་བདུབ་པས། ཁྲིམས་མཐུན་ལ་རྣམས་གསོས་
སྟོད་ལེན་དགོས། འཇལ་གཅོད་སྐབས་རྣམས་གསོས་དང་། ལྷ་རྩེའི་ལྟོ་རྩོངས་སོགས་
རྣམས་འཇལ་ཐོག་འདབ་གཅོད་དུ་ཅི་བ་ཁྲིམས་ལུགས་སུ་འདུག་པ་དང་། སོ་བཅག་
སྐྱ་བྱི་བ་རྣམས་ལ་དང་པོའི་ཁྲིམས་ཡིག་རྟིང་པ་ན་སོ་རྟ་སྐྱ་ལུག་ཟེར་བ་འདུག་ཀྱང་།
དེ་བྱིས་མི་དར་ཞིང་སོ་བཅག་པ་གོང་གི་རུས་པའི་བཅའ་འགྲོས་ལས་ཆ་ཆེ་ཅམ་
བྱེད་པ་དང་། སྐར་ལན་བྱའི་རྟ་གཉིས་རེ་གསུམ་རེ་ཅམ་ལ་ཞོ་རེ་གཅོད་པ་སོགས་
སྐབས་དང་བསྟུན། དབང་པོའི་སྟོ་མིག་སོགས་དང་ཡན་ལག་ཉིང་ལག་སོགས་སྟོན་
ཅན་དུ་བཏང་ན། མི་བྲག་ཞན་གྱི་སྟོང་གི་ཐོབ་ཆ་ནས་ཅིས་པའི་བཞི་བུར་གསུམ་བུར་
ལྷ་བུར་གྱི་བར་དབང་པོ་ཡན་ལག་རྣམ་དབངས་ཆེ་ཚུང་ལ་དཔགས་པའི་གཅོད་རྒྱ་
བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། །

༤ བསྟོན་ཉམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྟེ།

བསྟོན་ཉམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྟེ་ནི་མི་ངན་བསྟོན་ཉམ་བྱེད་པའི་རིགས་

ནམས་ལ། །དང་ཆོད་གཟུར་གནས་མི་ཡིས་ལག་སྐྱེལ་ལས། །རྩོམ་འདམ་
ལྷགས་ལ་སོགས་གང་འོས་ཀྱི། །བདེན་རྒྱུ་ལེགས་པར་བྱེ་བའི་དག་གཙོར་(བཞེར་)
བྱས། །ཞེས་ཡིན་མིན་བསྟོན་བྱུང་བ་ལ་མནའ་ཡིས་འབྱེད་དགོས་ཤིང་། མནའ་ཞེས་
པ་རང་ལུས་གདོང་གི་དང་པོར་གནས་པ་ལ་སྣ་ཡོད་པས། དཔེ་དེར་བཞག་ན་མནའ་
ཞེས་པ་ཡང་ཡིན་ཞིང་། རོ་པོ་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྒྱུན་དང་ལྷན་པ་ནམས་དང་། རྩ་འབྲུལ་ཟག་
བཅས་ཀྱི་མདོན་ཤེས་ཡོད་པའི་སྤྱང་མ་དཔང་དུ་བཅུགས་ནས་བདེན་རྒྱུ་འབྱེད་པ་
འདི་ལ་མནའ་མི་འགྲུགས་སྐབས་ཁྱིམ་སྐོལ་ཡིག་རྙིང་པ་ནམས་ལ་གསེར་བྱ་དང་པ་རྩི་
ལ་མི་འཛིན། དུག་སྒྲུལ་ནག་པོ་ཐུར་ལ་མ་རྒྱུག་ པོ་རོག་ནག་པོ་ལ་རྩོ་མ་རྒྱུག་ ཁྱི་མོ་
ཆང་མ་ལ་དབྱུག་པ་མ་འབྱར། གཡུ་རྩུང་དུག་དཔར་རྩ་(སྤར་)ལ་མ་རྒྱུ། ཟེར་བ་འདུག་
པས། གསེར་བྱ་དང་པའི་དོན་ནི། ལྷ་མ་དགེ་བཤེས་ལུལ་གཉན་པ་དང་། བཅུན་པ་
ལ་མནའི་ལུལ་མིན་པས་མནའ་མིར་མི་བསྟུ། དུག་སྒྲུལ་ནག་པོ་ནི་སྒྲགས་པ་རུས་པ་
ཅན་གྱིས་ཐབས་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་སྒྲོ་ནས་མནའི་ཉེས་པ་སེལ་རུས་པས་མནའ་མིར་
མི་བསྟུ། པོ་རོག་ནག་པོ་ནི་མི་ལྷོགས་སུལ་དང་རང་འདོད་ཅན་ལྷོ་གོས་དང་རང་
འདོད་གྱིས་ཉེས་པ་དོར་བས་མནའ་ཟ་བས་མནའ་མིར་མི་བསྟུ། ཁྱི་མོ་ཆང་མ་སྐྱེ་
དཔམ་རང་གི་ཁྱོད་དང་སྒྲུ་གུའི་ཆེད་དུ་མནའ་ཟ་བས་མནའ་མིར་མི་བསྟུ། གཡུ་རྩུང་
དུག་དཔར་ནི་གྱིས་པ་དབྱེ་བ་མ་ཆགས་པ་དང་། སྐྱེན་སྒྲུགས་ནམས་ཀྱིས་མནའི་
ཉེས་པ་དང་སྤང་སྤང་མི་གོ་བས་མནའ་མིར་མི་བསྟུ།

མནའ་མི་ལག་འདོགས་ཀྱི་འོས་ཅི་འདྲ་ཞིག་དགོས་ན། མི་དོན་གཉིས་ཤེས་
ཤིང་ཏུ་གོ་བ། གཉན་ཆོགས་ཆེ་བ། དང་ཞིང་ཆོད་པ་ལ་རྩི་བ། སྐྱེལ་བསྐྱག་དག་
ལ་དང་ཁ་མཐུན་པ་ཞིག་དགོས་ཤིང་། དེ་ལྟར་མ་རྟོག་ན་དོན་ཆོད་གསུམ་དུ་བདེན་
རྒྱུ་སྟོན་པའི་རྩོམ་ལྷགས་འདམ་བསྐྱོལ་རྩུལ་སོགས་བྱེད་ཅིང་། འདི་ནམས་

ལ་བདེན་པ་ཡོད་མེད་རི་ཆོག་རྟེན་འབྲེལ་ཆས་སོགས་ཀྱིས་ཐོན་མི་ཐོན་ཡོང་བར་
བརྟེན་བདེན་པ་གཙོ་བོར་ཡིན་ཀྱང་། རི་ཆོག་ཟུར་གྱི་བདེན་པ་ཡིན་ཀྱང་མི་ཐོན་
པ་ནི་བྱ་བ་ཆེ་ཆུང་གང་ལ་ཡང་བསམ་པ་ལ་ཤར་རི་ཟེར་བ་བཅུག་ན། མི་ནི་འགྲུ་
བ་སེམས་འདི་ལ་གང་ཡང་འཆར་བས། དཔེར་ན་དེས་རིགས་མཆོད་པའི་ཆོག་
ཟུར་འགྲོས་ཀྱི་མནའ་ལ་ཐོ་འཕྲོག་པའི་རི་ཆོག་མི་འཇུག་རྟེན་འབྲེལ་བདེན་པ་མེད་
ཀྱང་ཐོན་པ་ནི་བསྐྱང་བ་ཟབ་མོ་མན་ངག་སོགས་དང་། མི་བློན་གསལ་གྱིས་གཞན་
མ་ཞིག་གི་ཐོད་པ་རང་གི་མགོ་བོར་བཀའ་ནས་ཐོད་པ་འདིའི་འོག་ཏུ་བྱ་བ་འདི་འདྲ་
ཞིག་བྱེད་མི་བྱེད་ཟེར་བ་བསྐྱལ་ནས་ཐོད་པ་དེ་བོར་ན། འདི་རྟེན་འབྲེལ་གྱིས་ཐོན་
པར་འགྲོ་བ་སོགས་འདིས་འབྲེལ་བ་དང་། ཆས་ཀྱི་མནའ་ཐོན་ཀྱང་མནའི་ཉེས་པ་ནི།
ལུས་གཅེར་བྱར་བྱས། ཀོ་དམར་གདན་དུ་བཏོང་། བང་ལ་ཁྲོད་པ་ཁྲག་གིས་བཀའ་
ནས་ཁྲག་གིས་ཞལ་ཞལ་ཡོང་བ་བྱས་ན་ནམ་རྟོག་གི་རྗེས་སུ་འབྲེངས་ནས་མནའི་
ཉེས་པ་ཡོང་བ་སོགས་དེས་མཆུངས་ཤིང་།

ཡང་མི་ཉམ་བསྟོན་མེད་ཅིང་བདེན་པས་ཡུས་པ་ཞིག་ཡོད་ན། བོད་གི་རྣམ་
རྟོག་གིས་ཅིས་ཀྱང་ཁོ་རང་བདེན་པའི་ངོ་བོ་ལ་སེམས་ཅི་གཅིག་ཏུ་གཏད་ནས་ཡེ་
ཤེས་ཀྱི་ལྷ་ལ་བདེན་པ་བརྟན་ན། ལྷ་དབང་དུ་ཡེ་ཤེས་བཞུགས་པས་གཟིགས་པས་
བདེན་ཐོག་ཏུ་ཐོན་པ་རང་ཡོད་ནའང་མི་བྱེད་པ་ཀྱི་རྣམ་རྟོག་མང་བ་དང་། རྣམ་རྟོག་
གི་རྗེས་སུ་འཇུག་པས་དེས་ན་ཁྱིམ་ས་པའམ། བར་པས་ཆད་པ་ཞིག་བྱེད་དགོས་
ཏེ། དེ་ལ་ཐོག་མར་བསྐྱག་ཁྲ་དང་ལྷ་དང་འདས་མ་འོངས་ད་ལྷ་དུས་གསུམ་གྱི་བདེན་
རྟེན་གཟིགས་པར་ཡེ་ཤེས་ཀྱི་སྤྱོད་དང་ལྷན་པ་ཞིག་དང་། དེ་ཁའི་རྗེས་གཙོ་བོ་ཅིང་
ཡིན་མིན་གྱི་ཆད་པ་སྤུར་དུ་འབེབས་པར་འདིག་རྟེན་གྱི་ལྷ་དག་རྩལ་ཆེ་བ་དང་།
མནའ་སྐྱེལ་མཁན་རང་གི་པོ་ལྷ་སོགས་དཔང་དུ་བཅུགས་ནས་མནའ་བྱེད་ན་གསེར་

སྐྱེམས་མནའ་ཚུ་སོགས་ཆས་འཁྲིག་པ་དང་། རྟོ་སྐྱུམ་འདས་བསྐྱོལ་ཚུ་ལག་བྱེད་ན་
ལྷ་གསོལ། ལྷ་གདན། མགར་བའི་ཆས། རྟོ་གས་གྲུམས་མེད་པ། ཟངས་སམ་ལུགས་
སྤང་གང་རུང་ལག་མགོ་བྱལ་བ། དེའུ་དཀར་ནག་ཞོར་བཏེག་པའི་ཡང་ལྷ་མེད་པ་
མཐེབ་མགོ་ཅམ་གཉིས་དང་།

ཡང་འདས་བསྐྱོལ་ཚུ་ལག་བྱེད་ན་ཁྲིའི་ནང་དུ་འདས་གར་སྤྲོ་ཞོ་ཅམ་ལག་མགོ་
བྱལ་བ་དང་། ཡང་ཚུ་རྟོག་མ་ལ་དེའུ་མི་མཐོང་བ་ལག་མགོ་བྱལ་ཅམ་བསྐྱིགས་
ནས་དེ་རྣམས་རི་ཆོག་ལ་པན་ཚུན་བསྐྱུ་ཡང་བྱས། ཁྲིམས་པ་བར་བ་དབྱིངས་སུ་
ཉེ་འགྲངས་མེད་པར་བསྐྱད། རི་ཆོག་རྣམས་སོ་སོའི་འདོད་ཁ་དང་ཆོག་བྱར་གྱི་
ངན་གཡོར་མ་སོང་བ་ཁ་མར་བཀོད། ཐོག་མར་རི་ཆོག་དེ་དག་བཀྲས་བྱེད། མིང་
དངོས་སུ་ཐོན་ན་དང་། ཡང་སྐྱེལ་བསྐྱག་ལ་མ་འཆཇས་ན་ཤོ་རྒྱག་པའི་གོང་གི་ཁ་
མའི་ཆོག་རིས་ལ་ཡོང་བ་ལྟར་ཐོབ་པས་མནའ་གཟུ་འདས་པ་དང་ཤོར་ཤོས་སྐྱེལ་
བསྐྱག་འདས་དགོས་པའི་ཤོ་ནང་དུ་གང་ཤར་གྱི་སྐྱོལ་མཁན་དེ་ལ་མི་སྣ་བར་པས་
རི་ཆོག་ཆར་གསུམ་གྱི་བར་དུ་ན་བར་སྟོན་བ་དང་། སེམས་ལུལ་དུ་ངེས་པར་སྒྲོག་
ཅིང་འབྱུ་རེ་གཉིས་ནས་སྤྱང་བཤད་གཏོང་དགོས།

དེ་ཐོན་པ་ཐག་ཆོད་བྱུང་ན། མནའ་ས་མགོན་ཁང་། གཞི་བདག་གནས་ས།
རྒྱལ་པོའི་སྐྱོར་(དཀོར་)ཁང་སོགས་སུ་ཁྲིད་དེ་སྤྲོ་བསྐྱེལ། ལྷེད་གོས་དང་གྱི་བསྐྱུང་
བ་འཛོག་པ། ལུས་ཀྱི་ལྷོ་གཅེར་བྱར་བྱེད་པ་སོགས་མི་བྲག་ཞན་དང་དོན་འབྲས་
འགངས་ཆེ་ཆུང་སོགས་སྐབས་དང་བསྐྱུན་པ་བྱེད་ཅིང་། མནའ་ས་ཆེ་ཆུང་གང་ལ་
ཡང་ལག་འདོགས་ཀྱི་སྟེང་གོས་ཀྱི་བསྐྱུང་བ་འཛོག་པ་ལས་སྒྲོས་པའི་མནའ་ཆས་
མི་དགོས། གསེར་སྐྱེམས་བཏང་བདེན་པ་བརྟན་ནས་བསྐྱག་ཁར་ཁོ་རང་གི་ཐེའུ་
མཆིལ་མས་བརྒྱབ་སྟེ་ལག་སྐྱེལ་དང་ལག་འདོགས་ཡོད་ན་ལག་གདང་བྱས། ཡི་

གེ་མེས་ན་རི་ཆོག་སྒོག་པ་དང་། ཡི་གེ་མི་མེས་ན་རི་ཆོག་འདི་ནང་བཞིན་ཐོན་ན་
བྱུང་གཤམ་དང་ཟེ་ཐོར་ཐོར་མ་ཐོན་ན་ཉེས་པ་མངོན་སུམ་དུ་ཕོབ་ཅེས་པའི་རི་ཆོག་
མགོ་ཐོག་དུ་ལེན། རྫོང་བྱེད་ན་གྱེ་རེ་ལྷ་ཁང་ལྟ་བུར་རྫོང་ཆས་དགོས།

ལྷ་ཁང་དུ་གསོལ་ཆས་ཅམ་པ་ཡུལ་གྲེ་ལྷ། དཀར་རྒྱན་མར་ཉག་ལྷ། ལྷ་མགོན་
ལ་སྟན་དར་རེ། དཀོན་གཉེར་ལ་གསོལ་བ་སུམ་སྒྲེད། ཡོན་སུམ་ཆོན། རྫོང་ལེགས་
ཀྱི་རྟེན་ལ་སྟན་དར། སྟོན་ཆས་ལུགས་གཟར་ལྷ། དཀར་རྒྱན་སྟོར་གང་། ཀྱི་ཉར་ལྷ་
བར་སུམ་ཆོན་རེ། རྫོང་ཁུང་དུ་གཞུང་ལ་བདུན་ཆོན་རེ། མགར་བ་ལ་རྫོང་ལུགས་ཀྱི་
ནས་ཁལ་གསུམ་སྒྲེ་སྒྲགས་(སྒྲགས།) བཟའ་བ་སྒྲུང་བཟའ་སྒྲེད། རྫོང་ལག་གི་སྒྲམ་པའམ་
ལུགས་གཟར། བར་ཁེབས་ཀྱི་སྒྲེའུ་སྒྲམ་ལྷ་མ་གཅིག་མེ་ཡོལ་རས་ཡུག་སྒྲེ་ཆང་།
མེ་དར་དམར་པོ་མདའ་བཅས། རྒྱ་དར་སྟོན་པོ་མདའ་བཅས། མི་སྣ་རྫོང་རྒྱབ་སྲང་
གང་། ཆོགས་ཆས་ཞིབ་ཁལ་གཅིག་ཅིང་རྒྱབ་གཅིག་ཆང་རྒྱ་ནས་རྒྱབ་གཅིག་
རྫོང་ཉག་དོ། འདབ་སྟོར་ཡུག་ཁོག་གཅིག་ཆོག་སྟོང་གཅིག་ལུང་དམ་ཆང་སྒྲགས།
ལུང་སྟེར་ནས་སྒྲགས། ལུང་པོར་རྣམས་བསྐྱེག་དགོས་ཡིང་། རི་ཆོག་གོང་སྟེང་དུ་
ད་ལམ་རྫོང་བཟུས་འདི་གཏན་ཆོགས་ཀྱི་སྟོན་སྒྲུངས་པ་མ་གཏོགས་ཐབས་རྟེན་
འབྲེལ། རྫོང་མན་ངག་གི་སྟོན་སྒྲུངས་པ་ཡིན་རི་སྒར་ནས་རྫོང་ལེན་མི་ཅེ་སྟོང་ཡིན་
ན་སོ་སོར་གོང་གི་ཆོས་རྣམས་བསྐྱེགས་ནས་ཨ་ཡས་གསོལ་ཁ་བདེན་བརྟེན་བྱས།

མགར་བས་ཐབ་ཁ་སོ་སོར་བྱས་ནས་རྫོང་མེ་ཐུབ་འདྲོག་མགོ་ཅམ་ཆེ་རྒྱུང་མེད་
བར་བསྐྱེགས། རྫོང་ལེན་མེའི་ལག་པ་རྒྱ་དང་འོ་མས་ལེགས་བར་བཟུས། ལག་པའི་
མེན་པ་སོགས་སྒར་ཀྱི་སྟོན་རྟེང་རྣམས་ལ་སྟན་ཉགས་བརྒྱབ། རྫོང་སྒྲེའི་མ་སོང་
བར་བསྐྱེགས་ནས། བཟའ་བ་སྒྲུང་དུ་བཏོན་ནས་དད་ལལ་མེ་རོ་མེད་བར་བཟའ་སྒྲེད་
དུ་བཏོན་ནས་གོང་བཞིན་གང་བྱས། ལེན་མི་གཉིས་ཀྱི་ལག་པར་གཏད་ནས་གོམ་

པ་གསུམ་མཐ་བདུན་གྱི་བར་དུ་ལག་པ་གཉིས་ཀྱི་བར་དུ་པར་སྒྲིལ་ཚུར་སྒྲིལ་བྱས་
ནས་གོམ་ཚད་བར་འཛོག་

རྟོ་མེ་ཐུབ་ངེས་ཐེངས་བདུན་བར་ལག་རྩ་མ་འབྱོར་བར་ལ་མེ་དགྱིལ་དུ་འཐོར་
ན་བདེན་པ་ཡོད་པས་ལེན་མི་དགོས་ཀྱང་ཟེལ། དེ་ནས་ལག་པ་རས་གྱིས་བསྐྱམས།
ཁྱིམ་སྡེ་སའི་མི་སྒྲུབ་དཔལ་ལྷན་གྱིས་མནན། ཞག་གསུམ་མཐ་བདུན་གྱི་བར་བཞག་
སྟེ། རྟོ་ཁ་ཕྱེ་བས། ཐོན་པ་རྣམས་ལ་རྟོ་འམ་ཞེས་པ་ལག་པ་འེ་གུང་ལ་སེར་ཐལ་ཅམ་
རེ་ཡོང་ཞིང་། གཞན་མ་སྒྲིལ་མེད་དུ་འདུག་ན་གཙང་མར་ཐོན་པ་དང་། ཚུ་སྐར་སྐལ་
མ་ཅམ་གཅིག་བྱུང་ན་ཐར་བུའི་སྒྲིལ་ཡོད་པས་ཐོན་མ་ཐོན་ཕྱེད་མར་ཕྱེད། གསུམ་
ཤར་ཆེ་མ་ཐོན་པར་འགྲོ། སྐར་གྱི་སྒྲིལ་སྐྱག་རྣམས་བརྒྱབ་པའི་སྒྲིལ་རྟེན་པ་རྣམས་
འདིར་མི་ཅི་བ་སོགས་ཞིབ་འཇུག་བྱས་པའི་བདེན་རྒྱུན་འབྱེད།

ལྷ་གསོལ་ལྷ་གདན་ཨ་ཡའི་ཟ་སྟོ་ཡིན་ཅིང་། བཟུང་སྐྱང་བཟུང་སྐྱར་མགར་
པའི་ཟ་སྟོར་གཅོད། སྐུམ་ཕྱེད་པར་ཤར་ན་རི་ཆོག་གོང་དང་འབྲ་བ་ལ་ཆོག་གིས་
འདོན་ཆ་བསྐྱར་བའི་གོང་བཞིན་ཞིབ་པར་བྱས་ནས། གཞུང་གི་དགོངས་ཆོམ་གྱི་
དག་བཟུས་གྱི་སྐུམ་སྐུམ་སྟོད་གཉེར་ཆོང་ནས་གནང་། ཅི་སྟོད་ལ་སོ་སོ་རང་གིས་
སྒྲིག་ཅིང་། ཡང་ཡོ་གལ་མ་གཅིག་གིས་ལེན་ན་སྐུམ་སྐུམ་སྟོད་སྟོད་མཐན་གྱི་བབ་
ཐོབ་ཡིན་ཀྱང་། དན་ཕྱེད་བྱུང་དོགས་པས་ལེན་མཐན་རང་གིས་བསྒྲིག་དགོས་
པར་འདུག་ཅིང་། དེའི་དོད་སྟོད་མཐན་གྱི་མི་སྐྱས་བབ་ཐོབ་རུ་སྟོད་ལེན་སྐབས་
ལེན་མའི་ལག་པ་བཟུས། བསྐྱག་ཁ་སྟོག་ལུགས་ཐེའུ་རྒྱག་པ་སོགས་གོང་བཞིན་
བྱས་པའི་ཐོག་སྐུམ་ཐོན་ན་རྟེའུ་དཀར་པོ་ཐོང་ལ་ལག་པ་ཡང་རྒྱ་དར་ལས་འཇམ་
པར་ཤོག། མ་ཐོན་ན་རྟེའུ་ནག་པོ་དང་ལག་པ་གཞོབ་ཐུལ་གྱིས་ཆོག་ཅེས་འཇུག་
རྟེའུ་དཀར་ནག་སྐུམ་དགྱིལ་དུ་བསྐྱུར། སྐུམ་བསྐྱོལ་ཐག་ཆོད་པའི་ཆོད་ནས་རྟོག་

བསྐྱར་འཕམ་ཡོས་སུ་གས་འགྲོ་བར་ཆ་བཞག་བསྐྱག་ཁྲིམ་གོ་ཐོག་ཏུ་བྱེད། ལག་
བ་བཟུས་པའི་དེའུ་གང་བྱང་ཞིག་ལག་ཏུ་བྱེད་ཐོན་ངེས་ན་སྐྱུམ་དངས་ཤིང་འཇམ་
ལ་དེའུ་དཀར་པོ་ལག་ཏུ་འཕྲོད་ཅིང་། ལྷེའུ་ལུལ་མ་གཏོགས་སྐྱོན་མི་ཡོང་། མི་ཐོན་
ན་སྐྱུམ་ལུད་པ་དང་མེ་འབར་བ་སོགས་བྱེད་ཅིང་དཀྱགས་པས་དེའུ་ནག་པོ་ལག་
ཏུ་འཕྲོད་པ་དང་ལག་པར་ཚུ་ལུར་བརྒྱབ་པ། ཆོག་འགྲོ་བ་སོགས་མི་རུང་བ་ཡོང་
ཞིང་། ལག་པར་རྒྱན་བྱང་ནས་དཀར་པོ་ལོན་ན་ཐོན་མི་ཐོན་བྱེད་མའི་རྟགས་ཡིན་
ཀྱང་དེང་སང་སྐྱུམ་ཐོན་པའི་གལ་དུ་བྱེད་ཀྱི་འདུག་པ་དེ་ཁ་བཞིན་བྱེད།

ཡང་དེའུ་མེད་པར་སྐྱུམ་དཀྱགས་ནས་ལག་པར་རྒྱན་བྱང་མ་བྱང་རྟགས་
བྱེད་པ་ཞིག་ཀྱང་འདུག་པ། དོན་འབྲས་འགངས་ཆེ་ཚུང་ལ་དཔགས་པའི་དེས་
ཀྱང་བྱེད་ཅིང་། ལྷགས་ལ་གངས་པ་འག་བཞིན་འགྲོ་བས་བྱིས་བྱེད་མཁན་ཆེར་མི་
ཡོང་། བྱེད་ཀྱང་རི་ཆོག་སོགས་བྱེད་ལུགས་དོ་དང་འབྲ་བ་ལ་ལེན་པ་དང་། ལྷགས་
(ལྷེས་) འདག་(ལྷག་)སོགས་བྱས་པའི་རྒྱན་བྱང་མ་བྱང་ལ་བརྟག་པ་བྱེད། འདས་ཚུ་
སོགས་ནི་བསྐྱོལ་བའི་དེའུ་འཇུག་པ་སོགས་བྱེད་ལུགས་སྐྱུམ་དང་འབྲ་བ་ཡིན། །

༡༠ བརྟམ་པ་འཇམ་གྱི་ཞལ་ལྷོ།

བརྟམ་པ་འཇམ་གྱི་ཞལ་ལྷོ་ནི་མ་བྱིན་ལེན་པ་རྒྱན་མའི་ལུལ་དང་ནི། །རྟམ་
གྱི་རྟམ་དཔངས་ཆེ་ཚུང་བརྟག་བྱས་ཏེ། །ལུས་སྟོང་ནག་གཙོད་འཇམ་ལུལ་གང་
མཆོམས་སོགས། །བདེན་འབྲེལ་བབ་ཐོབ་ཁྲིམས་དང་མཐུན་པར་གྱིས། །ཞེས་
ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་རྟམས་ལ་བཅན་པོའི་ཁྲི་འཇམ། དཀོན་མཆོག་བརྒྱད་ཅུ་འདབ་
(ལྷག་) མཉམ་པའི་བདུན་འབྲུར་ངོ་བརྒྱད་ཟེར་བ་འདུག་ནའང་། དེང་སང་བརྒྱད་
འཇམ་ངོ་དགུ་བདུན་འབྲུར་ངོ་བརྒྱད། སྐྱེད་(སྐྱོན་)ཁྲིད་ཆབ་གསུམ། རྒྱ་ལོ་རངོ་བསྟོད་

ཁྱུ་གཤམ་གས་ཚན་གྲངས་སྟོད་པ་དང་། ཡང་ཀུན་ཅད་ཆོད་ངེས་ཀྱང་ངན་ཤེད་ཀྱི་ངོས་
མ་སྒྲངས་ན་འཇལ་གྱི་ཐོག་ཁྲིམས་ས་ནས་ཆད་པ་སོགས་པན་ཚུན་གྱི་བདེན་པ་དང་
བརྟུན་སྐབས་དང་སྦྱར་བའོ། །

༡༡ ཉེ་འབྲེལ་འབྲལ་སྦྱུང་གི་ཞལ་ལྗེ།

ཉེ་འབྲེལ་འབྲལ་སྦྱུང་གི་ཞལ་ལྗེ་ནི་ཉེ་འབྲེལ་མི་འཕྲོད་འདུ་འབྲལ་ཤར་བ་ན།
པན་ཚུན་བྱས་བྱུང་པོ་མའི་དབྱེ་བ་སོགས། ཞིབ་པར་བརྟགས། ཉེ་དེ་ཁའི་དགོས་
ལུགས་རྣམས་བབ་ཐོབ་བདེན་འབྲེལ་ཁྲིམས་སྐལ་མཐུན་པར་བྱེད། ཅས་དཔེར་
ན་ཁྲིམ་ཐབ་དགའ་འདུས་ཀྱིས་བྱས་པ་དང་། བར་མི་བརྟག་ནས་བྱས་པ་སོགས་
སྦྱིད་སྦྱག་འབྲས་པ་གང་ལ་ཡང་ཐོག་མའི་ཁ་དན་གྱི་རིགས་དང་། འབྲལ་དགོས་
པའི་རྒྱུ་ཁའི་རྩ་བ་ནས་ཞིབ་ཏུ་བཅད་པའི་བདེན་པ་གཙོ་བོར་གཞག་དགོས་ཤིང་།
དེ་ལ་དང་པོའི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་པ་རྣམས་ན་པོ་བསྐྱར་ཞོ་བཙོ་བརྒྱད་སྟག་གི་བྱ་བ་
ཅན། མོ་བསྐྱར་ཞོ་བརྒྱ་གཉིས་གཟིག་གི་ཐིག་ལེ་ཅན་ཞེས་པ་འདུག་པ་ངོ་བོ་གོང་གི་
བདེན་པ་པོ་ཆེན་མོས་བསྐྱར་སྦྱར་གསུམ་གྱི་ཞོ་བཙོ་བརྒྱད་བདེན་ལུས་ལུས་གང་
སྟོད་པ་དང་། གོས་གཟན་རྩམ་གཡོག་དགོས་པ། ཆེ་བ་ལ་གསོན་སྟོང་སྤྲིག་པ། རྒྱང་
བ་ལ་གསུམ་ཆོན་གཏོང་བ་སོགས་བདེན་པ་ཆེ་རྒྱང་ལ་དཔགས་པའི་སྟོད་འཇལ་
བྱེད་ཅིང་། བདེན་པ་པོ་ཆེན་མོས་བསྐྱར་ཞོ་བརྒྱ་གཉིས་དང་། གཡོག་ཟད་འཐུད་
ཅས་ཉིན་སྐྱ་བྱེ་གསུམ་མཆོན་སྐྱ་བྱེ་གསུམ།

ཡང་ཉིན་སྐྱ་མེ་བ་དེ་དང་མཆོན་སྐྱ་བྱེ་གསུམ་མའི་ཁྱདས་དང་འགངས་ཆེ་རྒྱང་
ལ་དཔགས་པ་བྱེད། ཟད་འཐུད་མོ་རང་(རིངས་)སྟོད་རིང་པ་མིང་གིས་སྦྱིན་པའི་གོས་
ཟན་གང་ཟད་གྱི་ཀུན་བསྤྲིག་ པོ་ཞོར་མོ་ཞོར་ཞེས་བདེན་པ་ལ་མ་ལྟོས་པའི་པ་མིང་

གིས་བཏགས་པ་མོ་ལ་འཇགས་པ་དང་། ཁྱོ་པོས་བཏགས་པ་ཁྱོ་པོ་རང་ལ་སྤྱོད་པ་
ཀྱན་ལ་བྱེད་ཅིང་། མོ་བདེན་པ་ཆེ་ཡང་ཁྱོ་པོས་བདེན་ཡུས་ཀྱི་མིང་དུ་བཏགས་པ་
མོ་ལ་སྤྱོད་མི་དགོས། ཡང་སྤྱ་གུས་འབྲེལ་ན་བྱ་པ་ལ་བདག་པ་དང་། བྱ་མོ་མས་
གསོ་དགོས་པ་སོགས་ལ། བྱ་ལ་རྩ་རིན་ཞོ་གངས་སུ་འགངས་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་
པའི་གཙུག་པ་དང་། བྱ་མོ་ལ་ཉྩ་སྒྲིལ་གཙུག་པ། མ་ལ་ཉྩ་སྒྲིལ་ས་ཞིང་ཁང་པ་དང་།
བཏགས་པའི་ལུས་ཆས་འཇགས་པ་སོགས་བྱེད་ལུགས་སྐབས་དང་བསྟན་པར་
བྱེད། ཡང་སྤྱན་པ་བྱ་ནང་མཆོམས་ཀྱི་འབྲེལ་སྤྱོད་ལ་ཕྱོགས་ཕྱོགས་སུ་མི་ངོ་མང་
ཉུང་ལ་དཔགས་པའི་སྤྱེས་རྒྱལ་ཀྱི་སྒྲིལ་བའི་བཞི་བུར་ཅམ་ཀྱི་འགྲོས། སྤྱེད་མན་
ལ་མི་མགོ་ཐལ་ཤས་ཀྱིས་ས་ཁང་ནོར་རྩས་གང་ཡོད་བགོད་ར་སྟོམས་པར་བྱ། བ་
མ་དང་ཀན་མགོར་འདེམ་ཁ་གཏོང་། གཞན་ཤོ་རྒྱག་འདེམ་རེས་སོགས་གང་རུང་
བདེན་པ་དང་བསྟན་པ་བྱེད།

ཡང་བྱ་མོ་བྱིས་དུ་འགྲོ་རུ་ཡོང་ན་སྒྲིལ་རྫོངས་གང་ཐོབ་ལུགས་སྒྲོལ་ལྟར་
སྤྱི་ཐོག་ནས་འཛོག་ཡང་བཙུན་པ་ཡོད་ན་ཐབ་ཆས་ཞིང་སྒྲིལ་ལམ་ཆོས་རྒྱགས་
སྤྱེལ་དགོས། གོས་གཟན་འཆོས་པ་སོགས་དེ་དོད་དབྱེ་བ་འབྱེད། བཙུན་མ་ལ་
ཡང་དེས་མཆུངས་པའི་རྒྱ་དབངས་རིག་པས་དབྱེད་ནས་འབྱེད་དགོས་ཤིང་། ཡང་
རིགས་རུས་མ་གཅིག་པ་སྤྱིད་སྤྱག་མཉམ་དུ་འཆོགས་པ་སྦྲར་བལ་བ་ལ། ཆོགས་
རུས་ཀྱི་རྒྱ་ཆེ་ཆུང་བཅས་པ་ཅ་བ་ཡིན་མིན་བདེན་པ་ཆེ་ཆུང་སོགས་ཀྱི་སྟོན་ནས་
བདེན་ཐོག་ཏུ་འཁྱོལ་བའི་གཙུག་རྒྱ་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། །

༡༩ གྱི་བྱས་གྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྗེ།

གྱི་བྱས་གྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྗེ་ནི། ཡུལ་གཉན་བཙུན་མོ་སྒྲ་མའི་ཕྱག་རྒྱ་མ། །དེ་

བཞིན་མི་དྲག་གཞི་བ་ཁྲིམ་མཆོས་ཀྱི། །བདག་ཅན་བྱད་མེད་བཅར་ལ་བྱི་རིན་
ནི། །སྒོལ་རྒྱན་ཁྲིམས་དང་མཐུན་པའི་གང་འཆོམས་བྱེད། །ཅེས་སྟོན་གྱི་ཆོས་
རྒྱལ་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་བ་རྣམས་ན་བྱི་བྱས་པའི་ཡན་ལག་གི་ཐོན་བཅད་ནས་
ཡུལ་གཞན་དུ་སྐྱུགས་ཞེས་འདུག་ནའང་། འདི་ནི་སྤྲོ་མ་དཔོན་པོ་སོགས་ཀྱི་བཙུན་
མོ་ལ་མི་འོས་པའི་བྱི་བྱས་པ་ན་དེ་ནག་གཅོད་ཟེར་བའི་ཆོག་ཡིན་ཞིང་། གཞན་མ་
རང་བཞིན་གཅོད་རྒྱ་བྱེད་པ་ལ། ཁྲིམས་ཡིག་རྙིང་བ་འགའ་ཞིག་ཏུ་རྒྱུག་ཞོ་སྟོག་
སྤང་། ག་ཡུག་ཅེ་དཔ། བྱུང་རྟོལ་གཡག་ཟེར་བ་འདུག་ནའང་། འདིར་བདེན་པ་
གཙོ་བོར་བྱས་ནས་མི་མཉམ་པའི་བྱི་འཇུག་སྤང་གསུམ། གསོན་སྟོང་གི་ཁྲུངས་
སྟོང་གི་སྟོག་གི་བཞི་བྱུད། རྒྱལ་ཡུས་ཇ་བར་སྐྱུམ་གྱིས་གཙོས་པའི་བདུན་ཆོན་
བྱེད། ཁྲུངས་འབྲུག་པ་ལ་ཁྲིམས་མེད་ཀྱི་བྱ་བ་བྱས་པ་ལ། བྱི་འཇུག་ལ་གསོན་སྟོང་
སོགས་བསྟོམས་པར་སྤང་གསུམ་ནས་དེའི་བར་དང་། རྒྱལ་ཡུས་གོས་གཟན་གྱིས་
གཙོས་པའི་ལྷ་ཆོན་བདུན་ཆོན་གང་རེགས།

སྟེ་དམན་གྱིས་ཚུར་འགོ་བས་བྱས་ན་བྱི་བྱས་ལ་སྤང་གང་དང་། རྒྱལ་
ཡུས་གོས་ཀྱིས་གཙོས་པའི་སྐྱུམ་ཆོན་ཅན་མ་གཏོགས་གསོན་སྟོང་གི་མིང་དུ་
མི་དགོས། བཙུན་མ་པབ་བ་དགོན་པའི་སྐྱིགས་བཅའ་ཡིག་གང་ཡོད་བྱེད་དགོས།
ཡང་བདག་ཅན་གྱི་ཁྱོ་གར་ཁྲིམ་མཆོས་སྟེ་དམན་གྱིས་བསྐྱད་ཐབས་བྱས་ན། སྟེ་
དམན་བདག་ཅན་མོ་རང་ལ་རྒྱལ་ཡུས་ཇ་བར་སྐྱུམ་གྱིས་གཙོས་པའི་བདུན་ཆོན།
དཀར་ཡོལ་གྱིས་གཙོས་པའི་ལྷ་ཆོན་སོགས་རྣམ་དབངས་ཆེ་ཆུང་ལ་དཔགས་
པའི་གཙོད་རྒྱ་བྱེད་ཅིང་། ཡང་བྱེས་སམ། ཐེངས་རེ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱོ་གས་པར་བཀལ་
པའི་འཛེམས་བྱས་པ་ལ་རྒྱལ་ཡུས་མི་དགོས་ཤིང་། བྱི་བྱས་དྲུག་ཅུ་བྱིང་དཀར་
ཞེས་ནས་ཁལ་དྲུག་ཅུ་དང་། བྱིང་དཀར་རེ་སྟོད་དགོས་པའི་རྒྱན་འདུག་པ་ཡིན། །

༡༣ རྣམ་པར་ཚུན་གྱི་ཞལ་ལྷེ།

རྣམ་པར་ཚུན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་ནི། བན་ཚུན་ཏྲ་ཕྱགས་རྒྱ་ལོར་གཡར་སྤྱི་
སོགས། །སྒྲོས་པ་བྱང་ལ་ཆིག་གི་ཞིབ་ཆངས་སྤྱངས། །གཅོད་རྒྱའི་མི་ནི་སྒྲོ་ནི་
གཟུར་གནས་པ། །བྱ་བྱེད་གང་ཅི་ཁྱིམ་ས་མ་ཐུན་བབ་ཐོབ་གིས། །ཞེས་པ་དཔེར་
ན། སེམས་ཅན་དེའུ་མཛོ་གཡག་སོགས་གང་རུང་ཞིག་གཡར་ནས་གཡར་མཁན་
གྱི་ལག་ཏུ་ཤི་ན་ཟླ་ཁྱངས་ཀྱི་རིན་འཇལ་བ་དང་། སྒྲོན་མེད་དུ་འཕྲོད་ནས་ཞག་ལོན་
བས་ཤི་ན་གཡར་མཁན་ལ་ཁག་དགྱི་ས་མེད་བ་དང་། ཡང་སྒྲོན་མེད་དུ་འཕྲོད་ནས་
ནམ་བྱེད་ཚུན་ལ་ཤི་ན་གཡར་མཁན་གྱིས་རིན་སྒྲོད་དགོས། རྣམ་བྱེད་པན་ལ་ཤི་
ན་ལོར་བདག་གིས་རིན་ཅོད་སྒྲོད་མི་བྱེད་པ་ནམས་སྤར་གྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་རྙིང་བ་
ནའང་འདྲག་ཅིང་། ད་ལྟ་ཡང་དེ་ཁ་བྱེད་བ་དང་། ཡང་སྤུལ་ཆ་སོགས་རྒྱུན་ཅ་ལ་
བརྟེན་ནས་ཤི་བ་བྱུང་ན། རྒྱུན་ཅ་ཆེ་ཆུང་གིས་རིན་གྱི་ཆ་ཤས་སྒྲོད་ཅིང་རིགས་
དེས་མཚུངས་པའི་གཡར་སོ་ཐམས་ཅད་ལ་དཔེ་འདྲ་བ་ཞིག་དགོས་རྒྱུ་ཡིན།

གཞན་ཡང་སྤྲ་ཆོགས་པ་ལ་ཆར་མ་ཤིང་གཟན་སོགས་ལ་མེ་བརྒྱབ་ན་ཉེས་
ཆད་ཆད་ལས་གང་ཡིན་སྒྲུབ་དགོས་པ་གཞིར་བཅས་ཤིང་། བདག་སོ་ལ་དེ་ཁའི་
ཆབ་འབྲུན་འགྲོས་སུ་སྤྱིག་པ་དང་། རྒྱལ་ཡུས་འོས་བབ་སོགས་སུ་གཏོང་བ་དང་།
ཡང་དབྱར་གྱི་ཞིང་ལ་བསམ་ངན་གྱི་རྒྱ་གཏོང་བ་དང་། སྤྲ་རས་བྱེད་པ། སེམས་
ཅན་གཏོང་བ་སོགས་བྱས་ན་ཡང་གོང་དུ་ཆད་འགྲོས་གཞིར་བཅས་ཤིང་། བདག་
སོ་ལ་དེ་ཁའི་སྒྲོན་ཐོག་གི་ཁྱངས་སྤྱིག་པའམ། རྩོས་ཁྲོལ་ས་བོན་གྱི་ཆབ་སྤྱིག་པ་
སོགས་སྤྲུབ་དང་བསྐྱུར་བ་བྱེད། ཡང་རྩ་རིགས་སོགས་བདག་ཐོབ་མཆོམས་ནས་
སེམས་ཅན་ཟ་སྟེགས་ཆེད་གཏད་བྱས་ན་མཐོ་(སྟོ་)ཁོངས་སུ་གང་སྟེབས་གྱི་སེམས་
ཅན་བརྩས་(གཞུས་)གཏོང་བ་དང་། སྒྲོན་གྱི་ཡིག་དན་ཡོད་ན་འབང་སེལ་ཅམ་འགེལ་

བ་སོགས་བདེན་ཡུས་ལ་དཔགས་བ་བྱེད།

ཡང་ཤེད་མ་རྒྱག་པའི་སེམས་ཅན་ཤོར་བ་རྣམས་ལ་སྤྱོད་འཇུག་མི་དགོས་
བ་སོགས། དེས་རིགས་མཆོན་པའི་བྱ་བ་ཆེ་ཆུང་གང་ལ་ཡང་སྒྲོས་བ་རྣམས་ལ་
ཁྲིམས་བ་བར་མི་སྤྲུས་བྱས་ཀྱང་ཕྱོགས་ལྗང་མེད་པའི་མ་ཤེས་གོང་སྤྱད་དགོན་
མཆོག་དཔང་བཅུགས་ནས་བྱང་པོའི་རྒྱབ་སྤྱོད། གཡོ་ཅན་ལ་ཐོན་སྤྲིམས། སྤྱི་ཆལ་
ཀྱི་ཆོད་འཛིན། ཉེས་པའི་མཆོང་འབྱ། མ་ཉེས་བ་ལ་ཐོལ་གྱིས་བསྐྱངས་ནས་བདེན་
ཐོག་ཏུ་འབྱོལ་བ་ཞིག་བྱས་ནས། མི་སྣ་སྤྱེ་མོར་སྤྱེའམ་བ་རྣམས་ཀྱི་ཞབས་ཏོག་ཏུ་
འགྱུར་ཞིང་། རང་གི་དགེ་བ་ཅི་བྱས་པ་ལས་ཆོགས་ཆེ་བས་བར་མི་རྣམས་ཀྱིས་
འདི་བཞིན་གྱི་སྤར་སྤང་བྱས་ན་རང་མི་གལ་དུ་ཆུད་ཅིང་། སྤྱི་ཁ་བྱམས་པ། མི་ཐ་
མལ་ཞིག་ཡིན་ཡང་དེ་ཁའི་དགེ་བ་དང་། བསོད་ནམས་ཀྱིས་རང་བཞིན་ལྷན་གྲུབ་
ཏུ་འགྱུར་བ་སོགས།

དཔེར་ན། མང་བཀུར་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་གྱིས་ཤེས་པ་གྱིས་ཞེས། རི་སྤྱོད་
རྒྱལ་པོའི་ཐུགས་རྗེའི་རིན་ཆེན་འབྱུང་གནས་ལས་ཐོན་ཆོགས་གཉིས་ཡིད་བཞིན་
ནོར་བུ་བསམ་འཕེལ་མཆོག་ །མི་མཐེད་ཞིང་གི་རྒྱལ་མཆོན་ཅེ་མོར་མངོན་མཐོ་
ངེས་ལེགས་གཟེ་འབར་གཙུག་ལག་གཉིས་ལྡན་བཀའ་ཁྲིམས་ཀྱི། འོད་ཟེར་ཉི་མ་
འབྱུང་ལས་ཆེས་ལྷག་ཀྱན་གསལ་མཐར་ཁྱབ་འདོད་དགའི་ཆར་གྱིས་ཆོམ་བྱེད་
པའི། ཁྲིམས་ཡིག་ཡན་ལག་དུག་ཅུའི་དབྱངས་ལྡན་འདི་ཉིད་ཡིད་བརྟན་བྱོས་ཤིག་
འདིར་སྤྱོད་ཕྱི་མར་སངས་རྒྱས་འགྱུར། །བགྲང་ཡས་བསྐྱལ་བར་ཆོགས་གཉིས་
སྤོན་སོང་ལེགས་སྤྱད་ཀྱི། །གནམ་གྱི་ཤེ་མོང་རབ་འབྱམས་རྒྱུད་ཀྱི་ནོར་འཛིན་
ཀུན། །འཁོར་ལོས་བསྐྱར་བས་ཀུན་གྱི་སྤྱི་པོར་དབང་ཐོབ་པའི། །གཙུག་ལག་
གཉིས་ལྡན་ཁྲིམས་ཀྱི་ལེགས་བཤད་ངོ་མཆར་གཏམ། །སྤོན་གྱི་རྒྱལ་པོ་མེ་ལོང་

གཤོང་དང་སྤོང་བཅན་གྱིས། །ཁྲིམས་གཉིས་བཅའ་ཆེ་མཇོད་མཆུངས་མ་ནོར་འདི་
བཀོད་པས། །འདི་ཡི་དགོ་བས་འགྲོ་ནས་ནད་མེད་ཆེ་རིང་ཞིང་། །བདེ་སྤྱིད་ལུན་
ཆོགས་ཕྱི་མ་རྩོུ་འཆང་ཐོབ་ཤོག །^[314] ཅེས་བྱང་། །

མདོར་ན། ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་ལས་དང་པོ་རྒྱལ་པོའི་ལྷང་གིས་
སྤེ་མོར་བསྐྱོས་པ་ནས་ཀྱིས་སྤྱིད་དོན་སྒྲུབ་སྐབས་བཅི་སྤང་ཁྱུ་དགོས་པའི་རིམ་
པ་དང་། གཉིས་པ་ཁྱུ་བཞེས་བདེན་རྒྱན་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ཁྲིམས་སར་ཁྱུ་འབོད་བྱང་
བར་ཉེ་རིང་ཕྱོགས་ཞེན་བལ་བའི་བདེན་རྒྱན་ཤན་འབྱེད་བྱེད་ལུགས་སྐོར་གྱི་གཏན་
འཕེབས། གསུམ་པ་ཁྲིམས་འགལ་ལུགས་དཀྱུག་བྱེད་མཁན་གང་དག་བཟུང་
དཀྱིགས་གྱིས་ཁྲིམས་ལུགས་སྐོར་གྱི་གཏན་འཕེབས། བཞི་པ་ནག་ཆེན་ཁྲག་སྐྱོར་
གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ཁྲིམས་འགལ་ཆབས་ཆེན་བྱས་རིགས་ལ་མིག་འདོན་སྤྱིད་འབྲེག་
དང་། རྒྱར་བསྐྱར་དམེ་གསོད་སོགས་ལུས་སྒོག་ལ་ཐུག་པའི་ཆད་གཅོད་ཆ་ནན་
བྱེད་པའི་སྐོར་གྱི་གཏན་འཕེབས། ལྷ་པ་བྲན་འཛིན་ཆད་ལས་གྱི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ཁྲིམས་
འགལ་བྱེད་ཆབས་དེ་ཙམ་ཆེན་པོ་མིན་པས་ལུས་སྒོག་གི་ཁྲིམས་ཆད་མི་ཐོབ་པའི་
རིགས་སྤར་འདོམས་བྱིར་བྲན་འཛིན་གཏོང་བའི་སྐོར་གྱི་གཏན་འཕེབས། ཐུག་པ་
ཉོར་འབྲ་ཟ་རྒྱང་གི་ཞལ་ལྟེ་ནི་ལམ་འཁེལ་མི་མེར་གྱིས་གཞུང་གི་མི་སྤར་འགྲོ་འདུག་
འཆག་ཉལ་དང་འབྲེལ་བའི་ཁྲལ་ལུས་སྒྲུབ་རྒྱུགས་བྱེད་ལུགས་དང་། གཞུང་གི་མི་
སྤམ་ས་གནས་སུ་ཁྱུ་འབོད་བྱང་རིགས་ཅིས་ལེན་སྒྲུབ་སྤངས་ཁྱུ་སྐབས་བབ་འབྲེལ་
གྱི་རིན་དོད་བསྐྱུ་ལུགས་སྐོར་གྱི་གཏན་འཕེབས། བདུན་པ་བསད་པ་སྤོང་གི་ཞལ་
ལྟེ་ནི་མི་གསོད་གྱོད་གཞི་བྱང་རིགས་ལ་གསོད་མཁན་གྱིས་པར་ཕྱོགས་ལ་སྒོག་

314. བོད་ཀྱི་སྤར་བས་ཁྲིམས་སྒྲོལ་ཡིག་ཆ་བདམས་བསྐྱིགས། བོད་ལྗོངས་སྤྱི་ཆོགས་ཆོན་རིག་ཁང་གི་བོད་ཡིག་དཔེ་
རྫིང་དཔེ་སྤྱད་ཁང་(ལྷ་སྤྱིག་)ནས་བསྐྱིགས། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༩ ལོག ༡༩༦།

རིན་ཅན། སྤྱོད་འཇལ་སྤྱོད་བྱེད་དགོས་པའི་སྤྱོད་ཀྱི་གཏན་འབེབས།

བརྒྱུད་པ་མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ལྗེ་ནི་རྒྱ་འབྲེ་འབྲུག་འཛིང་སོགས་ཀྱི་གཞན་ལ་
མས་སྤྱོད་བཅོས་རིགས་ལ་ཆབས་ཆེ་ཆུང་ལ་གཞིགས་པའི་གསེས་སྤྱོད་དགོས་
སྤྱོད་ཀྱི་གཏན་འབེབས། དགུ་པ་བསྟོན་ཉམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྗེ་ནི་ཅོད་གཞིའམ་
ཁ་མཆུ་ཐོན་པའི་ཡིན་མིན་བསྟོན་བྱུང་བ་ལ་མནའ་སྤྱིལ་པའི་ལམ་ནས་ཤོན་འབྱེད་
བྱེད་སྐོལ་ཞིག་བཅུ་པ་བརྒྱུས་པ་འཇལ་ཀྱི་ཞལ་ལྗེ་ནི་གཞན་རྒྱ་ལོར་ཇམ་སོགས་
མ་བྱིན་ལེན་པ་ཅད་བཅད་དེ་རྒྱན་མའི་ཡུལ་དུ་གྲུར་པའི་ཇམ་ཀྱི་དཔངས་ཆེ་ཆུང་
དང་། ཡུལ་མི་འདྲ་བའི་གནས་ཚུལ་སོགས་ལ་བརྟག་ནས་རྒྱ་མཁན་ལ་ཉེས་ཆད་
གཙོད་རྒྱུའི་གཏན་འབེབས།

བཅུ་གཅིག་ཉེ་འབྲེལ་འབྲལ་སྤུམ་ཀྱི་ཞལ་ལྗེ་ནི་པ་མ་བྱ་སྤྲུག་དང་། བཟའ་མི།
གཅེན་གཙུང་སོགས་ཁྱིམ་ཐབས་སྤྱིད་སྤུག་འབྲེས་པ་འགལ་རྒྱུན་སྤྱོད་རིགས་ལ་བརྟེན་
པའི་བྱེས་འཛོར་འགོ་སྐབས་རྒྱ་ལོར་བགོ་ལུགས་དང་འབྲེལ་བའི་གཏན་འབེབས།
བཅུ་གཉིས་བྱི་བྱས་བྱི་རིན་ཀྱི་ཞལ་ལྗེ་ནི་གཞན་ཀྱི་བྱུང་མེད་ལ་མི་འོས་པའི་བྱི་
བྱས་པར་བྱི་འཇལ་གཙོད་པའི་གཏན་འབེབས། བཅུ་གསུམ་ནས་པར་ཚུར་བྱི་ཞལ་
ལྗེ་ནི་ཞིང་འབྲོག་ཐོན་སྤྱིད་དང་འབྲེལ་བའི་ཁ་མཆུ་ཅོད་གཞི་བྱུང་རིགས་ཁྲན་ཐག་
གཙོད་པའི་གཏན་འབེབས་བཅས་སོ། །

ལེ་ཆན་གསུམ་པ། 《ཞལ་ལྗེ་བཅུ་གསུམ་》ཀྱི་སྤྱན་མིན་ཁྱད་ཆོས།

སྤྱིའི་ཆ་ནས་བལྟས་ན་《ཁྱིམ་སྡེ་གཞི་ཞལ་ལྗེ་བཅུ་གསུམ་》ལ་སྤྱན་མིན་ཀྱི་
ཁྱད་ཆོས་འདི་འདྲ་ཞིག་ལྡན་ཡོད་དེ། དང་པོ་བྱི་རྣམ་པའི་ཐོག་ནས་ཁྱིམ་སྡེ་མང་
གཅིག་བསྐྱས་སུ་བྱས་པའི་ཁྱད་ཆོས་མངོན་གསལ་དོད་པ།《ཁྱིམ་སྡེ་གཞི་ཞལ་

ལྷེ་བཙུ་གསུམ། །ནང་གི་བསད་བ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྷེ་དང་། མས་པ་ཁྲག་གི་ཞལ་ལྷེ།
བརྒྱས་པ་འངལ་གྱི་ཞལ་ལྷེ། ཉག་ཆེན་ཁྲག་སྟོར་གྱི་ཞལ་ལྷེ་སོགས་ཉེས་དོན་ཁྲིམས་
ཡིག་གི་སྐོར་ཡོད་ལ། ཉེ་འབྲེལ་འབྲལ་སྤྱུམ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་དང་། ཉམ་པར་ཚུར་གྱི་
ཞལ་ལྷེ། གྱི་གྱི་རིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་སོགས་རྒྱ་ཁོར་སྟོམས་སྒྲིག་གྱིད་པའི་དམངས་དོན་
ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱང་ཡོད།

ཡང་ལྷེ་མོ་ལས་འཛིན་གྱི་ཞལ་ལྷེ་དང་། ཉོར་འབྲ་ཟ་རྒྱང་གི་ཞལ་ལྷེ་སོགས་
གཞུང་གི་ལས་འཛིན་མི་སྣའི་བྱ་བའི་སྟོན་ལམ་སྟོམ་པའི་ཁྲིམས་སྒོལ་ཡོད་ལ།
ཞུ་བཞེས་བདེན་རྒྱུ་གྱི་ཞལ་ལྷེ་དང་བསྟོན་ཉམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྷེ་ལྟ་བུ་ཞུ་
འབུལ་གཏུག་བཤེར་བྱེད་ལུགས་དང་། དེ་དག་ལ་ཞིབ་དཔྱད་བྱེད་ལུགས། དབྱེད་
མཆོམས་གཏོང་སྤངས་སོགས་དང་འབྲེལ་བའི་ཁྲིམས་སྒོལ་ཡང་ཡོད་པ་སོགས་
ཁྲིམས་ཀྱི་དོ་བོ་དང་། ཁྱབ་ཁོངས། གོ་རིམ་སྒྲ་ཆོགས་ལ་གཅིག་བསྒྲུས་ཆེན་པོར་
བསྒྲིགས་ཡོད།

གཉིས་པ་ནང་དོན་ལ་གཏུག་ན་《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ།》ཀྱིས་སྤྱི་
ཆོགས་སྟེང་གི་མི་ཡོད་ཆད་རིགས་རུས་སམ། གོ་བབ་བམ། ལས་ཐོབ་སོགས་ལ་
གཞིགས་ནས་རིམ་བཞི་འབྲ་བར་དབྱེ་བ་བྱེ་བ་མ་ཟད། རིམ་བཞི་སོ་སོའི་ཐོབ་ཐང་
དང་སྟོང་འངལ་གྱི་ཆད་གཞི་མི་འབྲ་བ་ཡོད་པ་དེ། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་བཞི་
ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་ཁྲག་དང་འབྲ་བར་ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ་གྱི་ཞན་
ཆ་ཆེ་ཤོས་སུ་གྱུར་ཡོད།

གསུམ་པ་ཉེས་ཆད་གཅོད་ལུགས་ཐད་དཔལ་འབྱོར་ཐོག་ནས་སྤྱིན་ཆབ་སྟོན་
རྒྱ་གཙོ་བོ་བྱེད་པ་ལས། སྟོག་འཕྲོག་པའི་ལམ་ནས་ཉེས་ཅན་ལ་ཆད་པ་གཅོད་རྒྱར་
མཐའ་གཅིག་ཏུ་དོ་རྒོལ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཆོགས་ཉིལ་པོ་སངས་རྒྱས་ཆོས་

ལུགས་ཀྱི་ལུགས་རྒྱུན་ཟབ་པའི་སྤྱི་ཚོགས་ཤིག་ཡིན་སྟབས། སངས་རྒྱལ་ཚོས་
ལུགས་ཀྱི་སྟོག་གཙོད་སྟོང་བའི་འདུ་ཤེས་ཀྱིས་བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་སྟོང་བའི་ཁྲིམས་
སྐོལ་ལ་འང་ལུགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད།

ཁྲིམས་སྐོལ་འཇུགས་སྟོང་དང་འབྲེལ་བའི་དགོངས་བཞེད་འདི་ལྟ་བུས་བོད་
ཀྱི་ཁྲིམས་སྐོལ་ལག་ལེན་ལ་ལུགས་རྒྱུན་ཆེན་པོ་བཏང་ཡོད་ལ།《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་
ལྟེ་བཅུ་གསུམ།》གཏན་འབེབས་བྱ་ལམ་ཡང་ཚུལ་དེ་ལས་མ་འདས་པས། ཁྱོད་
གཞི་སྒྲ་རིགས་དང་འབྲེལ་བའི་ཉེས་ཅན་ཁྲིམས་ལས་འགལ་བར་ཆད་པ་གཙོད་
ལུགས་ཐད། གཙོ་བོ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཐོག་ནས་ཉེས་ཆད་གཙོད་པ་ཤས་ཆེ་བ་སྟེ།
རྒྱ་འབྲེ་རྒྱག་པ་སོགས་སྤྱིར་བཏང་གི་ཁ་མཆུ་ཚོད་སླེང་ནས་མི་བསད་ཁྱོད་གཞི་
ཆེན་པོར་ཐུག་པའི་བར་གྱི་ཁྲིམས་འགལ་བྱ་སྟོན་སྒྲ་ཚོགས་ལས། རྒྱ་ཉེས་སྤྱིག་
ཏོ་ཆབས་པོ་ཆེ་རེ་བྱུང་བའི་གཞན་མང་ཆེ་བ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཉེས་ཆད་གཙོད་
པར་བརྟེན་ནས་ཐག་གཙོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད།

དེ་བཞིན་《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ།》ཏུ་གཏན་ལ་པབ་པའི་དཔལ་
འབྱོར་གྱི་ཆད་པ་བཅད་པ་རིགས་གསུམ་དུ་བསྡུ་སྟེ། ཉེས་ཆད་དང་། སྤྱིན་ཆབ།
སྤྲ་ཡོན་བཅས་ཡིན་ལ། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཉེས་ཆད་གཙོད་པར་བརྟེན་ནས་ཕྱོགས་
གཅིག་ནས་ཉེས་ཅན་ལ་ཁྲིམས་གཙོད་ནན་པོ་བྱེད་ཐུབ་ལ། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་
ནས་གཞོད་འཆེ་སོག་མཁན་ལ་དཔལ་འབྱོར་གྱི་གུན་གསལ་ངེས་ཅན་སྟོན་ཐུབ་
པའི་ཐོག་སངས་རྒྱལ་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དགོངས་པར་བསྟུན་པའི་ལམ་ནས་ཞི་འཁོན་
དག་ཤིང་ལེན་རེས་བྱེད་པའི་དང་ཚུལ་བསལ་ཏེ། སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་སྤྱིག་ལམ་བརྟན་སྲུང་
བདེ་འཇགས་ཡོང་རྒྱུར་པན་སྤྱིད་ཆེན་པོ་སྟེར་ཀྱི་ཡོད།

མདོར་ན། 《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ།》ཀྱིས་བོད་བཅན་པོའི་རྒྱལ་

རབས་ཚུན་གྱི་ཁྱིམ་ས་སློལ་འཇུགས་སྐྱོང་དང་འབྲེལ་བའི་གྲུབ་འབྲས་དང་། ལྷག་
 བར་དུ་གཙང་སྟོང་རྒྱལ་བའི་སྐབས་གཏན་ལ་ཐབ་བའི་《ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་
 བླུ་གླུ་གི་ནང་དོན་རྒྱུན་འཛིན་བྱས་ཡོད་པ་མ་ཟད། སློལ་རྒྱུན་དེ་རིགས་དང་སྐབས་
 དེའི་བོད་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་བའི་འགྲོས་དང་། རྒྱབ་སྐྱོངས་དམིགས་
 བསལ་བ་གཉིས་བྱང་དུ་འབྲེལ་ཏེ།《ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་བླུ་གླུ་གིས་གཙོ་བོ་
 བྱས་པའི་བོད་ཀྱི་གནད་རབས་ཁྱིམ་ས་སློལ་ལ་དགག་བཞག་སྐྱོང་གསུམ་དང་འབྲེལ་
 བའི་རྒྱུན་འཛིན་ལེགས་པར་བྱས་པས། གསར་དུ་གཏན་ལ་ཐབ་བའི་《ཁྱིམ་ས་ཡིག་
 ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ།》འདི་ཉིད་བོད་ཀྱི་ཚོས་སྤྱི་བྱང་དུ་འབྲེལ་བའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་
 དོན་དངོས་དང་ཅུང་འབྱོར་ཞིང་། བཅད་ཁ་གཙང་ལ་འཕུས་སྒོ་ཆང་བ་ཞིག་བྱང་
 ཡོད།

དེ་ཡང་《ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཞལ་ལྷེ་བཙུ་གསུམ།》ཀྱིས་སྤྱོད་གས་གཅིག་ནས་བོད་
 ཀྱི་སེར་སྐྱ་དབང་བསྐྱར་བ་ཆོའི་རྩ་བའི་ཁེ་ཕན་དང་། ཡང་སྤྱོད་གས་གཞན་ཞིག་ནས་
 མངའ་འབངས་མི་སེར་གྱི་གཞི་རྩའི་ཁེ་ཕན་ལ་འགན་སྲུང་དེས་ཅན་བྱས་ཏེ། སེར་སྐྱ་
 དབང་ཡོད་ཀྱིས་ཁྱིམ་ས་འགལ་ཆོད་མེད་སྒོས་མངའ་འོག་མི་སེར་ལ་བརྟུང་གསུམ་ག་
 ཆད་ལས་བཀལ་བ་བྱེད་པར་བཀག་འགོག་བྱས་ཡོད་པ་དང་། སྤྱོད་གས་གཞན་གཅིག་
 ནས་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཟུར་དང་སྤྱོད་མོ་ཅམ་གྱི་ཐད་འབྲེལ་མཉམ་དེས་ཅན་ཞིག་ཡོད་པའང་
 མཆོན་པར་བྱས་ཡོད། དེའི་ཕྱིར་《ཁྱིམ་ས་ཡིག་ལྷེ་བཙུ་གསུམ།》འདི་བཞིན་གཞུང་
 ས་དགའ་ལྡན་ལོ་བྱང་གི་རྩ་བར་གཏུག་པའི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཅིག་ཏུ་བྱས་ཏེ། བོད་ས་
 རྒྱུ་ལོག་ཏུ་མ་ཞོར་བར་ལག་ལེན་དུ་བསྐྱར་ཡོད་ཅིང་། དེས་སྤྱོད་བའི་འུགས་རྒྱུན་
 བྱི་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བྱང་སྐྱོང་བའི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་གཞན་གང་ཞིག་ལས་ཀྱང་ལྷག་
 པའི་ལེགས་ཆ་ལྡན་ཡོད།

ལེ་ཆན་བཞི་པ། ལ་གོང་ས་བརྟུགས་ལ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག

ལ་གོང་ས་སྐུ་བྱེད་བརྟུགས་ལ་ཆེན་པོའི་སྐུ་དུས་སུ་ཁྲིམས་ཁང་གསར་འཛུགས་ཀྱི་དགོངས་གཞི་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཉེས་ཆབས་ཇི་ཅམ་ཆེན་ཡང་མིའི་དབང་པོ་ཡན་ལག་གཅོད་བྱེད་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་བཀའ་རྒྱ་སྦྲུལ་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཅེ་ཡིག་ཆང་ནས་ལོ་ལྟར་རིམ་བྱུང་ཅ་ཆོག་ཅེས་རྫོང་གཞིས་ཁག་ལ་སྤྱད་ཀྱི་བ་ལུད། དེ་བྱིངས་སྐྱམ་གཤེར་ལ་གནས་པའི་སྲོག་ཆགས་ཆེ་མ་ཅེ་ལ་ཡང་གཞོད་འཆེ་མི་ཆོག་པའི་ཅ་ཆོག་སྤེལ་ནས་རིམ་བྱུང་རྒྱ་བསྐྱོས་ཀྱི་ཡོད་ལ། རྫོང་གཞིས་ཁག་དང་། གྲོང་ཆོ་ཁག་ལའང་དབྱར་ཁྲིམས་ཞེས་ལོ་རེའི་རྒྱ་བ་བཞི་པའི་ཆེས་བཅོ་ལྷ་ནས་སྟོན་ཁ་བཏང་རག་མ་གཏང་བར་འོང་གསེབ་ལ་གང་བྱུང་བྱིན་མི་ཆོག་པའི་དམིགས་བསལ་ཀྱི་ཁྲིམས་ཀྱང་ཡོད། ལྷག་པར་ནག་ཆེན་རིགས་དབང་པོ་ཡན་ལག་ཅ་བ་ནས་གཅོད་བྱེད་མི་ཆོག་པའི་ཁྲིམས་སྤྲིག་ནན་པོ་བཅོས་ཡོད།

དེ་སྐུ་བོད་ཀྱི་མང་ཆོགས་ཀྱི་གྲོད་དོན་ཁྲིམས་ཐག་གཅོད་སྐྱབས་ནི། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོར་འབེབས་གནང་བའི་《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བརྟུགས་》ཞེས་པ་དེ་གྲོད་གཞི་ཐག་གཅོད་བྱེད་པའི་ཅ་འཛིན་ལྟ་བུ་བཅི་ཡི་ཡོད་ཅིང་། ཁྲིམས་ས་གོང་འོག་ཅེས་རྫོང་སོ་སོའི་ཁོངས་སུ་ཁ་མཆུ་ཐུག་པ་བྱུང་ན། ཁྲིམས་ས་འོག་མ་སྟེ་རྫོང་སོ་སོ་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། རྫོང་གི་ཐག་གཅོད་བྱས་པར་གཉིས་མོས་ཡོད་ན་ཐག་གཅོད་བྱས་པ་ཇི་བཞིན་སྐྱབ་དགོས་པ་དང་། གལ་ཏེ་གཅིག་མོས་ཀྱང་ཅིག་ཤོས་མ་མོས་ན་རྫོང་ནས་བཀའ་ལག་ཏུ་སྟོན་ཞུ་འབྲུལ་དགོས། བཀའ་ལག་ནས་གྲོད་དོན་དེ་བཞེར་ཁང་ལས་ཁུངས་ལ་སོགས་པར་སྤྱད་དེ། དེས་ཐག་གཅོད་ཀྱི་བཅད་ཁ་བཅོས་ཏེ་བཀའ་ལག་གི་ཆོག་མཆན་ཐོབ་ཅེས་དེ་བཞིན་དུ་ཐག་ཆོད་པ་བྱས། ཕྱིས་སུ་སྤྱི་ཁབ་བརྟུགས་ཅེས་རྫོང་ནས་སྤྱི་ཁབ་ལ་རིམ་པ་བཞིན་སྟོན་ཞུ་བྱེད་དགོས་ཀྱི་ཡོད།

བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཁང་ལས་ཁྲུངས་ལ་བཤེར་དཔང་ལས་ཁྲུངས་ཞེས་འབོད་
ཅིང། དེ་ནི་ལྷ་ས་གཙུག་ལག་ཁང་ཁོངས་བྱང་རྒྱུད་དུ་ཡོད་ཅིང། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༠
ལོར་ཐོག་མར་གསར་འཛུགས་གནང་སྐབས་ཤོད་བྱང་བཤེར་དཔང་གཉིས་དང་།
བྱང་ཡིག་གཅིག་ལས་བྱ་མི་དྲུག་བཅས་ཡོད་འདུག་ཅིང། དེས་སྦྱིར་བཏང་གི་གྲོད་
གཞིའི་རིགས་ཐག་གཅོད་གནང་གི་ཡོད། ལྷ་པོ་ཅེ་ཤག་དང་ཞོལ་པ་ལས་ཁྲུངས་
གཉིས་ཀྱིས་ས་ཁོངས་བདག་དབང་གི་གྲོད་དོན་རིགས་ཐག་གཅོད་དང་སྒྲགས།
བོད་གཞུང་གི་སྦྱི་བྱུང་ལས་ཁྲུངས་དང་། རྫོང་གཞིས་ཁག་སོ་སོའི་འགོ་བྱེད་དང་།
ཆོ་པ་ཁག་གི་འགོ་གཙོ། ཀན་པོ་སོགས་ཆང་མས་གྲོད་གཞི་ཞུ་གཏུག་རྒྱུ་ཆོག་
དགོན་སྡེ་ཆེ་གས་ཁག་ལ་ཁྲིམས་འཛིན་ཞལ་ངོ་བསྐོ་གཞག་བྱས་ཏེ། དགེ་འདུན་
པའི་གྲོད་དོན་རིགས་ཞིབ་བཤེར་བྱེད་ཅིང། དགེ་འདུན་པས་འདུལ་ཁྲིམས་འགལ་
རིགས་བྱང་ཆེ་དང་ཐོག་དགོན་སྡེས་ཞིབ་བཤེར་བྱེད་པ་ལས་རིམ་པ་ཁག་གི་སྤྱིད་
གཞུང་གིས་ཐེ་རུས་བྱས་མི་ཆོག།

དགའ་ལྷན་སོ་བྱང་པའི་དུས་རིམ་གྱི་མའི་སྐབས་སུ་ཁྲིམས་གཞོན་ནི་རྒྱ་མ་
བརྒྱ་བ་དང་འབྲུག་ཅོད་སོགས་བརྒྱབ་སྟེ་མི་བསད་པ་སོགས་ཀྱི་དོན་རྒྱུ་བྱང་
ཆེ། ཁྲིམས་ལྷན་འཛིན་བཟུང་བྱས་ཏེ་བཀག་ཉར་བྱེད་པ་དང་། ཉ་ལྷག་གཞུ་བ།
རྐང་ལྷགས་ལག་ལྷགས་རྒྱུ་པ་སོགས་ལས། ལས་དོན་གང་ཡོད་བཀའ་ཤག་ལ་
སྟན་ཞུ་འབུལ་དགོས་པ་དང་། སྦྱིར་བཏང་རྒྱུ་འེས་བརྒྱབ་པ་དང་རྒྱ་མ་བརྒྱས་
པ་སོགས་ཀྱི་དོན་རྒྱུ་རྒྱུད་རིགས་རྣམས་བཀའ་ཤག་ལ་སྟན་སེང་ཞུ་མི་དགོས་
པར་རྫོང་རང་ནས་ཐག་གཅོད་བྱས་ན་འབྲུས་ཀྱང་། མི་བསད་པ་ལ་སོགས་ཀྱི་
དོན་རྒྱུ་ཆབས་ཆེའི་རིགས་ཐོན་ཆེ་མཐའ་མའི་ཁྲིམས་ཆད་རྗེ་གནང་བཀའ་ཤག་
འཆར་སྟན་སྟལ་ཏེ། རྒྱུད་འབྲུད་གཏོང་བའམ་ཆེ་གང་བཅོན་འདུག་ལ་སོགས་པའི་

ཁྲིམས་གཙོད་བྱ་ལམ་ཡོད།

ཕྱི་ལོ་ ༡༩༥༦ ལོར་གྲོད་ཞིབ་ཞེས་གྲོད་དོན་ཞིབ་གཙོད་ལས་ཁུངས་གསར་འཛུགས་བྱས་ཡོད་ཅིང་། དེའི་དོ་དམས་མི་སྣ་རྩ་སྒྲིག་གཅིག་མཁན་རིམ་གཉིས་(མཁན་བླ་མ་དང་ཡིག་ཆེན་མོ་གཅིག་དང་རིམ་བཞི་གཅིག)དེ་སྤྱི་བཤེར་ཁང་ལས་ཁུངས་ལྷན་བསྐྱེད་བཏང་བའི་མི་སྣ་ཤོད་བྱང་གནས་ལྷན་པའི་ལས་ཆེན་བཤེས་གཉིས། དེ་མིན་ལས་བྱ་བྱང་དགུས་སེར་སྒྲུབ་བཅུ་གློ་ར་བཅས་ཡོད། ལས་འགན་གཙོ་བོ་གྲོད་ཅི་རིགས་བཅད་ཞིབ་བྱ་རྒྱ་དང་། གནད་ཆེད་གྲོད་དོན་ལགོ་སྐོར་ས་མཆོག་ལ་བཀའ་ལག་བརྒྱུད་སྟོན་སེང་ཁུ་དགོས་པ་འགའ་ཞིག་ཕྱུང་། ལས་ཁུངས་འདི་ནས་ཐག་གཙོད་བྱེད་དབང་ཡོད། འདི་ནི་དེ་སྤྱི་ལས་ཁུངས་ཁག་ནས་ཞོར་དུ་གྲོད་དོན་ཞིབ་གཙོད་བྱེད་དགོས་པ་མང་དག་ཡོད་ཀྱང་། དེ་དག་ལྷན་བསྐྱེད་ནས་ཕྱིས་གྲོད་དོན་མཐའ་དག་ལས་ཁུངས་འདིས་ཐག་གཙོད་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ཅིང་། བྱེད་སྒྲུབ་རིགས་《ཁྲིམས་ཡིག་ཞུལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་》དང་《སྤང་དོར་གསལ་བྱེད་བྱངས་གསལ་ཉེར་གཅིག་》གཞིར་བཟུང་ཡིན་འདུག་གོ།

ས་བཅད་བརྒྱུད་བཀ བོད་ཀྱི་རིམ་བྱང་ཞུལ་ལྟེ་ཁག་གི་འབྲེལ་བ།

ལེ་ཆེན་དང་པོ། མིག་ལྟོས་དཔེ་བཤུའི་འབྲེལ་བ།

དུས་རབས་བདུན་པའི་དུས་དཀྱིལ་དུ་བྱོན་པའི་བཅན་པོ་སྤོང་བཅན་གྱིས་དབུ་བཅུགས་ཀྱིས། བཅན་པོ་རིམ་བྱོན་ནས་ལེགས་བཅོས་གནང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་གི་ཤུགས་རྒྱུན་དེ། དུས་རབས་བཅུ་བདུན་པའི་ནང་གསར་བཅོ་བྱས་པའི་དགའ་ལྷན་པོ་བྲང་པའི་སྐུ་དུས་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ཞུལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་བར། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་བར་བྱོན་ནས་ཞུལ་ལྟེ་དང་ཁྲིམས་ཡིག་རི་སྟེད་ཅིག་གསར་བཅོ་གནང་

ཡོད་ལས་ཆེ་ཡང་། ད་ལྟ་ཡོངས་གྲགས་མཛེས་ཀྱི་ཡོད་པའི་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་
ཞལ་ལྟེ་དང་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཁག་དང་། སྐབས་ཀྱི་སྐབས་ཀྱི་《ཞལ་ལྟེ་བཅོ་ལྔ་》དང་།
གཙང་པའི་སྐབས་ཀྱི་《ཞལ་ལྟེ་བཅུ་དྲུག་》དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་སྐབས་ཀྱི་《ཞལ་ལྟེ་
བཅུ་གསུམ་》བཅས་ཀྱི་བར་ལ། དུལ་དུས་གནས་བབ་ཀྱི་དབང་གིས་པན་ཚུན་
སྟོན་འཕྲི་ཐུན་བྱ་གནང་ཡོད་པ་ལས། ཕྱིས་བྱུང་ཞལ་ལྟེ་ཁག་གི་མ་ཕྱི་ཞལ་ལྟེ་ལྔ་
མར་མིག་ལྟོས་དཔེ་བལྟ་བུས་པའི་འབྲེལ་བ་ཤུགས་ཆེན་ཡོད་ལ། ལྷག་པར་དུ་
དགེ་བ་བཅུའི་ཁྱིམ་ས་ལ་གཞི་བཅོལ་ནས་ཆབ་འབངས་རྣམས་ཀྱན་མོ་གསེར་ཁྱུར་
ལྟ་བུའི་བདེ་འཇགས་ཡོང་རྒྱུར་ཅ་དོན་དུ་བཟུང་ཡོད།

དེ་ཡང་སྐབས་ཀྱི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་དང་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་
བར་འབྲེལ་བ་དེས་ཅན་ཡོད་པ་ནི། སྐབས་ཀྱི་སྐབས་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་གི་འགོ་བརྗོད་
དུ། 《དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱེད་བྱུངས།》ལས། བོད་ཆོས་རྒྱལ་གོང་མའི་ལུགས་སྟོལ་
བཟང་པོ་དགེ་བ་བཅུས་གཞི་བཟུང་བ་འདི་ཉིད། ཉའི་སི་ཏུས་གཙོ་བོར་མཛད་པར་
བཞེད་དེ།^[315] ཞེས་དང་།《རྒྱལ་རབས་ཤེལ་དཀར་མེ་ལོང་།》ལས། བོད་ཆོས་
རྒྱལ་གོང་མའི་ལུགས་སྟོལ་བཟང་པོ་དགེ་བཅུའི་གཞི་བཅོལ་བའི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ཞལ་
ལྟེ་བཅོ་ལྔའི་སྟོན་པ་གཏན་ལ་པབ་སྟེ་རྒྱལ་ཁམས་སུ་དེལ་བསྐྱགས།^[316] ཞེས་
བྱུང་བ་ལས་སྐར་རྒྱལ་བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་ལ་གཞི་བཅོལ་ཡོད་པ་
གསུངས་ཡོད་པ་མ་ཟད། ཁྱིམ་ས་ཡིག་དངོས་ཀྱི་ལེ་ཆན་ཁག་གི་ནང་དུ་ཡང་འབྲ་
མཚུངས་སུ་སྤང་བ་ཅི་སྟེད་ཅིག་ཡོད། དཔེར་ན། བཅན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་ན་ལྔ་
ལས་མི་སྟོང་དགའི་ཞལ་ལྟེ་དང་། བསྟོན་རྟོལ་དཀར་མའི་ཞལ་ལྟེ། ཉེ་དུ་འདུམ་ཆོས་

315. དག་དབང་རྫོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། དེ་བཟེད་དཔྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱེད་བྱུངས། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ༡༩༩༡ ལོ་ག ༡༣༥

316. བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དེ་བཟེད་ཁག་ལྔ། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༡ ལོ་ག ༡༣༥།

ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་གསུམ། སག་བྱའི་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྟེ་ནང་དག་སྒྲེབ་ཅུང་མི་འབྲ་བའི་ཐོག་
ནས་བསད་པ་སྟོང་གི་ཞལ་ལྟེ། སྟོན་ཏམ་མནའ་དག་གི་ཞལ་ལྟེ། ཉེ་འབྲེལ་འབྲལ་
བསྐྱམས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ། ཞེས་བྱུང་མོད་དོན་ལ་གཅིག་ཏུ་སྤང་ངོ་། །

ཡང་གཙང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་《ཞལ་ལྟེ་བཙོ་དུག་》ནི་སག་མོ་བྱ་བའི་ཞལ་
ལྟེ་བཙོ་ལྟེ་གཞིར་བབྱུང་སྟོན་འཕྲི་བྱས་ཡོད་པ་ནི། 《ཁྲིམས་ཡིག་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་དུག་》
ལས། རྒྱལ་པོའི་ཁྲིམས་ཀྱི་དགོངས་པའི་ཁྲིམས་ཡིག་ཆེན་མོ་གཞིར་བཞག་ཡུལ་
ཁྲིམས་ལ་དཔེ་བྲངས། རང་ཁྲིམས་ཡིན་ལུགས་གཏུ་ལེ་བསྐྱེགས་ནས། ཞལ་ལྟེ་
ཆེན་མོ་བཙོ་དུག་གི་གཏན་ལ་པག།^[317] ཅེས་བྱུང་ལ། གཞི་རྒྱུ་ཁྲིམས་ཡིག་དེ་
གཏན་ལ་འབེབས་ཀྱི་ད་སྐབས་ཆེན་པོའི་ཁྲིམས་ཡིག་རྟེན་པ་སོགས་ལ་དབྱེད་གཞི་
གཏན་སྟོར་ལས།^[318] སག་བྱའི་སྐབས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་བཙོ་ལྟེ་མིག་ལྟོས་དབྱེད་གཞི་
བྱས་སྟོར་ཆོག་པ་མེད་ལ་གསུངས་མེད་ཀྱང་། གཙང་བའི་ཁྲིམས་ཡིག་གི་སྟེང་
གཞིར་དབྱས་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་དེ་རྣམས་རྒྱལ་རྒྱུད་ཁུངས་ཅན་གྱི་བཀའ་ཁྲིམས་མེད་
པ་ལ་དཔགས། རང་ཤེས་རང་བླན་ལ་སོང་བའི་བདེན་རྒྱུ་མེད་པའི་ཆད་པ་ཆད་
ལན་གཏོང་བ།^[319] ཞེས་དང་། རྣོས་པའི་ཞལ་ལྟེ་རྣམས་ཀྱང་སྟོན་གྱི་ཆོག་ཆོག་ས་
ཆོག་རོའི་རིགས་རྣམས་བྱུང་དེ།^[320] ཞེས་བྱུང་བ་ལས་ཤེས་བྱལ།

317. གཙང་སྟོན་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༣༥།

318. གཙང་སྟོན་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས་བཞུགས་སོ། །བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༣༥།

319. གཙང་སྟོན་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས་བཞུགས་སོ། །བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༣༥།

320. གཙང་སྟོན་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས་བཞུགས་སོ། །བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྐྱེད་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༢༠༡༡། འོག་ ༣༥།

321. བོད་བྱ་བསམ་པའི་ལཱ་སྒྲུབ་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཉི་ཤེད་རྒྱུད་ལ། མི་རིགས་དཔེ་རྒྱུ་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༧༧། ལོ་ག ༥༧༠།

གཉིས་མགོ་རྩོམ་ཆོག་ས་བཅད་ཀྱིས་བརྒྱན་ཅམ་མ་གཏོགས། གཏམ་རྒྱད་སྤེལ་མི་
 རོན་དཔེར་གནས་དེ་ཁ་ཡིན་འདུག་པ་ལ། བཟ་བྱའི་གོ་དོན་འདྲོལ་བ་དང་། མ་
 དག་པ་རྣམས་ལ་ཡང་ཞུས་དག་ལེགས་པར་བྱས་ཏེ་བསྒྲིག་པ་ནི། ཞེས་བྱུང་བས་
 དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་བའི་སྐབས་བྱུང་བའི་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་གསར་བཅོའི་གཞི་
 བཅོལ་ཡུལ་གཅང་བའི་སྐབས་སུ་བྱུང་བའི་ཞལ་ལྟེ་བཅུ་དྲུག་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ།

དེ་ཡང་དགེ་ཤུགས་ཆེ་མོ་རོར་བྱ་བས་མ་འཕེལ་ལགས་ཀྱིས་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་
 བའི་དུས་སྐབས་ཀྱི་《ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་》ནང་གཅང་སྟོད་རྒྱལ་པོའི་《ཁྱིམ་ས་ཡིག་
 ཞལ་ལྟེ་བཅུ་དྲུག་》ལས་མགོ་མཇུག་གཉིས་ནས་དོན་ཚན་དང་པོ་དཔལ་པོ་སྟག་གི་
 ཞལ་ལྟེ་དང་། དོན་ཚན་གཉིས་པ་སྤར་མ་མ་ཡི་ཞལ་ལྟེ། དོན་ཚན་བཅུ་དྲུག་པ་
 གྲ་མོ་མཐའ་འཁོབ་ཀྱི་ཞལ་ལྟེ་བཅས་དོན་ཚན་གསུམ་དོར་བ་ནི། སྐབས་དེའི་སྤྱི་
 ཆོག་ས་ཡོ་རྒྱས་ཀྱི་རྒྱབ་སྤྲོད་ས་ལ་འགྲུར་ལྟོག་བྱུང་ཟིན་པ་ལ་གཞིགས་པ་མངོན་
 གསལ་རེད། གཅང་སྟོད་རྒྱལ་པོས་བོད་ལ་དབང་ཁ་བསྐྱར་བའི་སྐབས། དབུས་
 གཅང་གི་སྤྱི་ནང་གང་སར་ཀར་དགེ་བྱུང་མཐའ་གཉིས་པོའི་འཐེན་འཁྲེར་ལ་བརྟམ་
 བའི་ཆོས་སྤྱིད་འགལ་འཐབ་བར་མ་ཆད་དུ་འཁྲུག་པར་གྱུར་ཏེ་སྤྱི་ཆོག་ས་གནས་
 བབ་ཡོ་འཁྲོམ་ཆེ་བར་ཡོད་པས། དག་ཤུལ་ལ་བརྟེན་པའི་ལམ་ནས་སྤྱི་ཆོག་ས་ཁོན་
 ཡོངས་ལ་བདག་དམ་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཆབ་སྤྱིད་སྟོང་བའི་དགོས་མཁོ་ཁ་ཆ་དགོས་གཏུག་
 ཏུ་གྱུར་བ་ཞིག་ཏུ་གྱུབ་ཡོད། ཅས་གསུངས་པ་ལས་ཀྱང་དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་སྐབས་
 ཀྱི་《ཞལ་ལྟེ་བཅུ་གསུམ་》གཅང་དུས་ཀྱི་《ཞལ་ལྟེ་བཅུ་དྲུག་》ལ་སྟོན་འཕྲི་བྱས་པ་
 ལས་བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་ཤུགས་ནས་བརྟན་འདུག་གོ། །པག་བྱུང་དང་། གཅང་ལ།
 དགའ་ལྡན་པོ་བྱང་བཅས་ཀྱི་དུས་སུ་བྱུང་བའི་ཞལ་ལྟེ་དོན་ཚན་གཤེབ་བསྐྱར་
 ཞུས་པ་ལས་བརྒྱ་ཆ་དགུ་བཅུ་འབྲ་མཚུངས་སུ་སྤྲོད་བ་གཤམ་གསལ་ལྟར་རོ། །

ལེ་ཚན་གཉིས་པ། ལྷ་ཚོས་དང་མི་ཚོས་གཞིར་བཟུང་གཏན་ལ་ཕབ་པ།

སྐར་རྒྱལ་བཙན་པོ་སྲོང་བཙན་སྐམ་པོས་བོད་ཁྲིམས་ཐོག་མར་ཡིག་འགོད་གཏན་འབེབས་གནང་སྐབས། ལྷ་ཚོས་དགེ་བ་བཅུ་དང་མི་ཚོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་གི་དགོངས་དོན་གཞིར་བཟུང་། བོད་འབངས་ཡོངས་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་ཚོད་འཛིན་དང་སློབ་གསོ་ཐེབས་སུ་བཅུག་པ་དེས། ཕྱིས་བྱང་པ་གྲུ་དང་། གཙང་པ། དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་པའི་སྐབས་སུ་བྱང་པའི་ཞལ་ལྟེ་ཁག་གི་འབྲུ་དོན་ལ་འང་ཤུགས་རྒྱུན་མི་དམན་པ་ཐེབས་ཡོད། དེ་ཡང་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་དགེ་སྤྱི་གསུང་དོར་གྱི་ལྷ་བས་བོད་མི་མང་གི་ཀུན་སྤྱོད་ལྟ་བུར་འགྱུར་ལྡོག་ཆེན་པོ་བྱང་སྟེ། རང་སེམས་དགེ་བའི་ཕྱོགས་ལ་འཁོར་ཅི་ཐུབ་དང་ཀུན་སྤྱོད་ཡག་པོའི་ཕྱོགས་སུ་འགྱུར་ཅི་ཐུབ་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ལ། བྱང་ན་དང་སྤྱོད་རན་སྐྱབ་པར་རང་ཤུགས་ཀྱིས་འཛེམ་དོགས་བྱས་ཏེ་རང་འགྲུལ་གྱིས་ཁྲིམས་སྤང་བའི་ཕྱོགས་སུ་སྐལ་མ་གཏོང་ཞིང་། ཁྲིམས་ལུགས་དང་ཀུན་སྤྱོད་གང་ཡིན་ཡང་མི་རྣམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་ཀྱི་བྱ་སྤྱོད་ལ་ཚོད་འཛིན་ལྷ་ཚོས་དགེ་བ་བཅུ་དང་མི་ཚོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་དང་མ་འགལ་བར་བྱེད་དགོས་པར་སྟོན་པའོ། །

སྐར་བས་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ཏུ་འཁོད་པའི་ཁྲིམས་སྒྲིམ་ཁག་ལ་བལྟས་ཆོ། རྒྱལ་ཐོག་རིས་བྱང་གི་ཁྲིམས་ཡིག་རྣམས་ལ་སྐབས་དོན་སྲིད་གཞུང་གི་རྒྱལ་དོན་སྲིད་ཁྲིམས་དང་བསྟན་ནས་འགྱུར་བ་གང་འཆོམ་འཕྲོ་བཞིན་ཡོད་མོད། རིག་གཞུང་གི་འདུ་ཤེས་སོགས་ལས་བྱང་བའི་ལྷ་ཚོས་ཀྱི་ཁྲིམས་དང་མི་ཚོས་སམ་ལུལ་ཁྲིམས་གསུམ། སྐར་རྒྱལ་བཙན་པོའི་དུས་ནས་གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་བར་ཏ་ལམ་འགྱུར་མེད་རང་སོར་གནས་ཡོད། དེ་ཡང་སྐར་རྒྱལ་བཙན་པོའི་སྐབས་དགེ་བཅུའི་ཁྲིམས་གཞི་རྩར་བཟུང་ཡོད་པ་ནི་«ཕྱེ་འུ་ཚོས་འབྱུང་རྒྱས་པ།»ལས། དུས་དེ་ཙམ་མི་ཚོས་བཅུ་དྲུག་གིས་སྤྱོད་ལམ་གྱི་ཁ་བཟུང་། ལྷ་ཚོས་

དགེ་བ་བཅུ་ལ་དོན་གྱི་དཔེ་སྒྲངས་ནས་ལུས་ངག་གིས་དགེ་བ་བཅུ་སྟུང་བ་ས་མཐོ་
རིས་དང་ཐར་བའི་ལམ་སྟོན།^[322] ཞེས་བྱང་ལ། དག་མོ་གྲུ་བའི་དུས་སྐབས་སུ་
གཏན་འཕེབས་བྱས་པའི་ཁྱིམ་ས་ཡིག་《ཞལ་སྡེ་བཙུ་ལྷའི་》ནང་དུ་ཡང་དགེ་བ་ཅུའི་
ཁྱིམ་ས་གཞི་རྩ་བ་བྱང་ཡོད་པ་ནི་《དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱ་དབྱངས།》ལས། བོད་
ཆོས་རྒྱལ་གོང་མའི་ལུགས་སྒྲོལ་བཟང་པོ་དགེ་བ་བཅུས་གཞི་བྱང་བ་འདི་ཉིད།
ལྷའི་སི་རུས་གཙུག་པོར་མཛད་པར་བཞེད་དེ།^[323] ཞེས་བྱང་ལྟ་བུའོ། །

ལྟ་ཆོས་ཞེས་འདིག་ཉེན་མི་ཆོས་དང་མི་འདྲ་བའི་སྟོང་ལམ་གྱི་རྣམ་གཞག་
ཅིག་སྟོན་བཞེན་ཡོད་པ་ནི། མི་རྣམས་ལ་ལུས་ངག་གི་དགེ་བ་སྟུང་ནས་མཐོ་རིས་
དང་ཐར་བའི་ལམ་སྟོན་ཐོན་དགོས་པའི་སྐུལ་མ་བྱེད་ལ། དགོན་མཆོག་ལ་དད་པའི་
ཕྱག་བཞུགས་ཞིང་སྤྲིག་སྟོང་དང་བྱང་ཆུབ་ཀྱི་སེམས་བསྐྱེད་དགོས་པའི་རྒྱལ་ལུགས་
འདོམས་པར་བྱེད་པ་དང་སྒྲགས། སྟོག་མི་གཙོད་པ་དང་། མ་བྱིན་པར་མི་ལེན་པ།
ལོག་གཡེམ་སྟོང་པ། རུན་མི་སྐྱ་བར་བདེན་པར་སྐྱ་པ། བྲ་མ་མི་བྱེད་པ། ཆོག་རུབ་
མི་སྐྱ་བར་འཇམ་པོར་སྐྱ་པ། ངག་མི་འཆལ་པ། གཞན་རྟོར་ལ་ཆགས་སྟེད་ཀྱིས་
བརྟུང་སེམས་མི་སྐྱེ་པ། གཞན་ལ་གཞོད་སེམས་མི་སྐྱེ་པ། འདིག་ཉེན་ཡང་དག་
པའི་ལྟ་བ་འདྲིན་པ་ལས་ལོག་པར་མི་ལྟ་བ་བཅས་གསར་གཏོད་བྱས་པ་ལས་ལྟ་
ཆོས་དགེ་བ་བཅུའི་གྲངས་བཅུ་བྱང་ཞིང་། དེ་ནི་སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་དར་བའི་
མང་གཞིའི་སྟེང་ཆོས་བྱེད་མི་སྐྱ་དག་ལ་གཟས་ཏེ་བཙུག་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེས་
མིའི་ཀུན་སྟོང་ཆད་ལྷན་དང་ལུགས་བཟང་དར་སྤེལ། སྒྲོལ་ལུགས་ཡ་རབས། སྤྱི་
ཆོགས་འཆམ་མཐུན་བཅས་ཡོང་བར་རུས་པ་སྐྱ་ན་མཐོ་བ་ཐོན་ཡོད།

322. བཀའ་བ་ལྟེན། རྒྱ་བོད་ཀྱི་ཆོས་འབྱུང་རྒྱུ་པ། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟོན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག་ ༢༥༥།

323. ངག་དབང་སྟོ་བཟང་རྒྱ་མཚོ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་དཔེ་ཐེང་དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱ་དབྱངས། མི་རིགས་དཔེ་སྟོན་ཁང་།
ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༧། འོག་ ༡༣༩།

ལྷ་མིའི་ཆོས་ལུགས་སྤེལ་མར་འགྱུར་བའི་མི་ཆོས་གཙང་མ་བཅུ་དྲུག་དང་
ལྷ་ཆོས་དགེ་བ་བཅུ་ལྔ་གས་ཏེ། སྐབས་དེར་ཐོག་མར་དགོན་མཆོག་ལ་དད་གུས་
བྱེད་དགོས་པ་དང་། ཆོས་དང་ཡི་གེ་སྟོན་དགོས་པ། བ་མ་ལ་གུས་ཞབས་དང་བརྟེ་
བཀྱར་བྱེད་དགོས་པ། ཡོན་ཏན་ཅན་ལ་ཞེ་མཐོང་ཡོད་དགོས་པ། རིགས་མཐོ་བ་
དང་ཀན་པར་བཀྱར་སྟེ་བྱེད་དགོས་པ། ཉེ་དུ་མཛའ་བཤེས་ལ་གཞུང་རིང་དགོས་
པ། དུལ་མི་བྱིས་མཆོས་ལ་པན་གདགས་དགོས་པ། བསམ་བ་དང་སྟོན་བ་བྱང་བོ་
བྱེད་དགོས་པ། ཡ་རབས་སྟོན་བཟང་ཅན་གྱི་རྗེས་བསྟེན་དགོས་པ། ཟས་དང་རྒྱ་
ནོར་ལ་ཆོག་ཤེས་བྱེད་དགོས་པ། ཟིན་ཅན་ལ་ཟིན་ལན་འཇུག་དགོས་པ། བྱ་ལོན་
དུས་སུ་འཇུག་ཞིང་བྱེ་སྤང་ལ་གཡོ་སྤྱོད་མི་བྱེད་པ། སྤྱི་ལ་པན་སེམས་ཆེ་ཞིང་ཐག་
དོག་མི་བྱེད་པ། རག་འཇུག་ཞིང་སྤྱོད་བ་ཉུང་དགོས་པ། བཟོད་སྟོན་ཆེ་ཞིང་སྟོ་ཁོག་
ཡངས་དགོས་པ། བྱང་མེད་ཀྱི་ཁ་ལ་མི་ཉན་པ་སོགས་ཀྱི་བྱིས་སྟོན་གྱི་ཡིག་ཆ་
བྱུང་བ་དང་། མི་ཆོས་བྱིས་སྟོན་ཞི་ཀུན་སྟོན་གྱི་རྣམ་གཞག་གཙོ་བོ་ཡིན་པའི་ཆ་
ནས་བྱིས་སྟོན་གྱི་ཁེབས་རྒྱས་མ་ཚུད་སར་ཡང་རང་འགྲུལ་གྱིས་བརྟེ་སྤང་དང་ལག་
བསྟར་བྱེད་བཞིན་པའི་གོམས་སྟོན་ཞིག་ངང་གིས་ཆགས་ཡོད།

མདོར་ན། རྒྱལ་ཁབ་སྐྱེས་ཐམས་ཅད་དགེ་བ་བཅུ་དང་ལྷན་པའི་རྒྱལ་བྱིས་སྟོན་
གྱིས་སྟོང་བ། ཆོས་རྒྱལ་མེས་དཔོན་རྣམ་གསུམ་གྱི་བཀའ་སྟོན་དང་མཐུན་པའི་
བྱིས་སྟོན་གྱི་བཅའ་བ་བྱས་པ་ནི། དེ་ཡང་དགེ་བཅུ་འབད་པས་སྤྱོད་ཅིང་མི་དགེ་བ་
བཅུ་སྟོང་དགོས།^[324]ཞེས་བྱུང་བ་ལྟར་ལགས་སོ། །

ལེ་ཆན་གསུམ་པ། མན་ཐོན་པའི་བྱིས་སྟོན་གཙོ་བོ་རྣམས་པ།

324. གཙང་ལྷོད་རྒྱལ་བའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་སྟོང་སྟོང་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྤྱད་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡ ལོག ༤༦།

སྤྱིར་མནའ་ཞེས་པའི་ཆོག་གི་གོ་དོན་གང་ཡིན་སྟོར་ལ། «གཙང་པའི་ཞལ་
ལྷེ་བཅུ་བྱག»ལས། རང་ལུས་གདོང་གི་བྱང་པོར་གནས་པ་ལ་སྣ་ཡོད་པའི་དཔེ་
དེར་བཞག་ནས་མནའ་ཞེས་ཀྱང་ཡིན།^[325] ཞེས་བྱང་བ་བདེན་པར་སྣང་ངོ་། །རྩ་
མཆན་གང་ལགས་ཤེ་ན། གཉའ་ཁྲི་བཙན་པོའི་ཡབ་མེས་གནས་རིམ་པ་བཅུ་གསུམ་
ནས་དུམ་ཡུལ་དུ་སྤྱུགས་དོན། མནའ་ཟས་པའི་ཉེས་པ་བཙན་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་
སྟོར་ལ། «ལྗེ་འཇམ་འབྲུང་ལས།» ལས། བདུན་ཆོགས་གཅིག་ནི་ཁྲི་རྒྱལ་པོ་
བདུན་གྱི་བདུན་ཆོགས་སུ་བྱུང་བས། སྣ་ཟ་ནས་གནས་རིམ་པ་བཅུ་གསུམ་སྟེང་
ནས་གནས་རིམ་པ་ལྗེའི་སྟེང་དུ་ཞང་པོ་རྩའི་ཡུལ་དུ་བཅུས་པ་ལས་ཁོ་འགྱོར་མ་
འདོད་ནས་ཡུམ་གྱིས་སྟོར་ཁང་དུ་བསྐྱར་ནས་བཅུགས་པས་ཁྲི་རྒྱལ་བ་དང་།^[326]
ཞེས་བྱང་བས་སོ། །

བོད་མི་ནི་མནའ་ལ་ཤིན་ཏུ་མཐོང་ཆེན་བྱེད་པའི་མི་རིགས་ཤིག་ཡིན། བཤད་
རྒྱན་ལའང་ཆེ་ཕྱི་མར་རང་གི་པ་མ་སོགས་མི་འཕྲད་ཀྱང་། མནའ་བཙན་ལ་འཕྲད་པ་
ཡིན་ཟེར་བའི་བཤད་སྟོལ་ཡོད་པ་བཞིན། བོད་མིའི་གོམས་སྟོལ་དུ་མནའ་ཟ་བ་ནི་
ཆེས་ཐལ་ལ་གྱི་ལས་ཤིག་ལ་བརྩེ་བཞིན་ཡོད་པར་སོང་། གལ་སྲིད་མི་ཞིག་གིས་
མནའ་ཟས་པ་ཤེས་ན་དེ་མི་གལ་ལ་འཛོག་གི་མེད་པས་མནའ་བཟང་མཁན་ཤིན་ཏུ་
ནས་དགོན་པོ་ཡིན་སྟབས། བོད་ཀྱི་གཏམ་དཔེ་ལའང་། མིས་མི་ཟ་བ་མནའ། ཁྲིས་
མི་ཟ་བ་ལྷགས། ཡང་ན། བསྐྱལ་བའི་མི་ལ་ཉེས་པ་མེད། ཟས་པའི་མི་ལ་ཐར་བ་
མེད། ཇི་མ་འཁྲུད་པ་ལ་རྩ། མི་སྦྱིང་འཁྲུད་པ་ལ་མནའ་ལྟ་བུས་མཆོན་པའི་བཤད་
རྒྱན་གང་མང་ཞིག་ཡོད།

325. གཙང་སྟོང་རྒྱལ་པོའི་ནས་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༠༡། འོག་ ༢། ༣།

326. མཁས་བ་ལྗེ་འཇམ་ལྷུ་ལྗེ་འཇམ་འབྲུང་། བོད་ལྗོངས་མི་དམངས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༦། འོག་ ༡༠༡།

མུར་ནས་ད་བར་བོད་མི་ཆོས་བཤད་པའི་སྐད་ཆ་བདེན་རྒྱུན་བརྟག་པའི་ཚད་
མནའ་སྐྱེལ་ལ་གཞི་འཛིན་གྱི་ཡོད་ལ། བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་ཏུ་ཡང་
མནའ་གལ་ཆེའི་གནས་བབ་བརྒྱུད་ཡོད་པ་ནི་བསྟོན་ཅན་ལ་མནའ། གྲོད་ཅན་ལ་
གཟུ། ཞེས་པ་ལྟར་གཟུ་བས་ལྷ་སྦྱོར་བ་དང་གྲོད་ཡ་གཉིས་ལ་མནའ་བསྐྱག་བཅུག་
ནས་བདེན་རྒྱུན་ཉོགས་ཐབས་བྱེད་པ་ནི་ཐབས་ལམ་གཙོ་བོ་ཞིག་ཡིན། དེ་ཡང་བོད་
ཀྱི་རྒྱལ་ཐོག་རིམ་པའི་ཁྲིམས་སྐོལ་ཞལ་ལྷེ་ཁག་གི་ནང་། བསྟོན་ཉམ་མནའ་དག་གི་
ཞལ་ལྷེ་ཞེས་སྤྱད་རྒྱལ་བཅན་པོ་ནས་གཞུང་ས་དགའ་ལྗན་པོ་བྲང་པའི་བར་རྒྱུན་མ་
ཆད་པར་བྱུང་ཡོད་ལ། བོད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་ཐོག་བཅན་པོ་ཐེ་མོན་ནམས་ལོ་
ལྟར་མནའ་སྐྱེལ་ཞིང་། དེ་དུས་ལུག་ཁྲི་སྤྱེའུ་གསུམ་དམར་མཆོད་དུ་འབུལ། ལོ་
གསུམ་རེ་ན་མནའ་ཆེན་སྐྱེལ་ཞིང་།^[327] ཞེས་བྱུང་།

ཕྱི་ལོ་ ༡༧༠༣ ལོར་སྤེ་སྤྱི་དང་ས་རྒྱས་རྒྱ་རྒྱ་མཆོ་དང་ལྷ་བཟང་ཁང་གི་བར་
མནའ་གན་བཞག་ཡོད་ལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༠ ལོར་སྤྱད་ཕྱིན་བོད་ཀྱི་བསྟན་འོན་ལ་
རྒྱའི་ཆེད་ཐོང་ཁ་གཅིག་སྤྱིལ་སྤྱད། བོད་ལྗོངས་ལྷ་མི་ཡོངས་ནས་གནས་མཆོག་དོ་
ཐེ་གདན་དུ་མནའ་གན་མཐུ་མོ་ཆེ་བཞག་ཡོད་པ་སོགས་ལས། གནའ་ནས་ད་ལྟའི་
བར་བོད་མི་ནང་པན་ཚུན་བར་འཐབ་ཅོད་མེད་པར་འཆམ་མཐུན་དུ་གནས་པའི་
མཐུན་འགྲིག་དམ་བཅའ་འཛོག་སྐབས། མནའ་བཅད་ནས་དམ་བཅའ་འཛོགས་པ་
དེ་བྱ་བ་དངོས་ཀྱི་ལག་ལེན་ནང་གལ་ཆེའི་གནས་བབ་བརྒྱུད་ཡོད་པ་གསལ་བཤད་
གང་ལེགས་བྱས་ཡོད།

ཡང་ཁྲིམས་སར་གྲོད་ཡ་གང་ཞིག་མནའ་ཁོངས་སུ་བསྟུ་མིན་སྐོར་ལ་ཁྲིམས་

327. བསོད་ནམས་སྤྱིད་དང་དབང་རྒྱལ། བོད་ཀྱི་གནའ་རབས་ཡིག་ཆ་གཅེས་བསྟུ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་
ལོ་ ༡༩༩༣། སྟོན་ ༣༣།

ཡིག་རྟེན་པ་ནམས་སྟ། གསེར་བྱ་ངང་པ་རྟེ་ལ་མ་འཛིན། དུག་སྒྲུལ་ནག་པོ་ཐུར་ལ་
 མ་རྒྱལ་ས། པོ་རོག་ནག་པོ་ལ་དོ་མ་རྒྱག་ བྱི་མོ་ཆང་མར་དབྱག་པ་མ་འཕྱར། གཡུ་
 རྩུང་བྱག་དམར་སྒར་ལ་མ་རྒྱ་ཟེར་བ་འདུག་པས། དོན་ལ་གསེར་བྱ་ངང་པའི་དོན་ནི་
 སྒྲུ་མ་དང་དགེ་པའི་བཤེས་གཉེན་ཡུལ་གཉན་པ་དང་བཙན་པ་ལ་མནའ་མེད་པས་
 མནའ་མིར་མི་བསྟ། པོ་རོག་ནག་པོ་ནི་མི་སྟོགས་ཀྱལ་དང་རང་འདོད་ཅན་སྟོ་གོས་
 དང་རང་འདོད་ཀྱི་ཉེས་པ་དོར་ནས་མནའ་ཟ་བས་མནའ་མིར་མི་བསྟ། དུག་སྒྲུལ་
 ནག་པོ་ནི་སྟགས་པ་རུས་པ་ཅན་གྱིས་ཐབས་རྟེན་འབྲེལ་གྱི་སྟོ་ནས་མནའི་ཉེས་པ་
 སེལ་རུས་པས་མནའ་མིར་མི་བསྟ། བྱི་མོ་ཆང་མ་ནི་སྟེ་དམན་རང་གི་མཛའ་བོ་དང་
 སྟུ་གྱའི་ཆེད་དུ་མནའ་ཟ་བས་མནའ་མིར་མི་བསྟ། གཡུ་རྩུང་བྱག་དམར་ནི་གྱིས་པ་
 རྣམ་དཔྱེ་མ་ཕྱེ་བ་དང་། སྟེན་སྟུགས་རྣམས་གྱིས་མནའི་ཉེས་པ་སྤང་སྤང་མི་གོ་བས་
 མནའ་མིར་མི་བསྟ།^[328]

ཞེས་བྱང་བ་ལས། མནའ་སྟེལ་མཁན་དེ་ཡང་མི་གང་རུང་ཞིག་གིས་བསྐྱུལ་
 ན་མི་ཆོག་པར། གཟུ་བ་དང་གྲོད་པ་གཉིས་གྱིས་བཏྲས་ཏེ་ཀྱན་གྱིས་ཁས་ལེན་
 པའམ་ཡིད་ཆེས་ཡོད་པ། ཡང་ཞིང་གཏན་ཆོགས་ཆེ་བ། བག་ཡོད་ཚུལ་ལྟན་གྱི་
 མི་ཞིག་ཡིན་དགོས་སོ། །

མནའ་སྟེལ་དམ་བཅའི་མནའ་ཆོག་གི་མནའ་ལ་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆང་ཁྲོད་མནའ་
 དང་སྟུ་གཉིས་ཞེས་འབྲི་ཚུལ་གཉིས་འདུག་པ་དང་། མནའ་ཡི་གོ་དོན་སྟོར་ལ་《བོད་
 རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་》ལས། རྟེན་གསུམ་སོགས་དཔང་དུ་བཙུགས་ནས་དམ་
 བཅས་པ།^[329] ཞེས་དང་། 《མནའ་ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་ཐོག་མའི་གོ་དོན་སྟེང་

328. གཙང་རྟོད་རྒྱལ་པོའི་རྣམ་ཐར་དང་རྒྱལ་རབས། བོད་ལྗོངས་བོད་ཡིག་དཔེ་རྙིང་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༢༠༡༡ ལོག ༢༥།

329. གང་དཔྱི་སྟུན་གྱིས་གཙོ་སྟིག་བྱས་པ། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ། མི་རིགས་དཔེ་སྟུན་ཁང་། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༩༥ ལོག ༡༥༥༥།

བཀའ་ཞུ་བའི་རྩོམ་ཡིག་ལས། མནའ་ཞེས་པ་ནི་ཆོས་སྲིད་གང་རུང་གི་ཆེད་དུ་མི་
སྐྱེར་དང་སྐྱུན་མོང་། སྐྱུན་མོང་དང་སྐྱུན་མོང་མ་ཡིན་པ་སོགས། དམིགས་ཡུལ་གང་
རུང་ལ་དམིགས་ནས་དོན་དེ་ཉིད་ལས་མི་འདའ་བར་ཉི་མཱ་སྐྱར་གསུམ་དང་། ཉེན་
གསུམ། ཡུལ་ལྷ་གཞི་བདག་པ་མ་བུ་སྤྲུག་སོགས་མདོར་ན། རང་གི་དད་པའི་
ཡུལ་དང་། འཛིགས་སུ་རུང་བའི་ཡུལ་དེ་དག་མནའ་དངོས་སུ་བཞག་ནས་དེས་
དབང་པོ་བྱས་ནས་བརྗོད་པའི་དོན་དེ་ལས་མི་འགལ་བར་དམ་བཅས་པར་གོ་བ་
ཡིན།^[330] ཞེས་གསལ། མནའ་སྐྱེལ་དམ་བཅའི་མིང་གི་རྣམ་གངས་ཀྱི་འབྲི་སྐོལ་
ལ་ཞེ་ཆོག་དང་པལ་ཆོག་གི་བྱད་པར་ལས་མནའ་སྐྱེལ་བ་དང་། རྩོ་བོར་བ་དང་།
དབུ་བསྐྱར་སོགས་རིགས་མི་འདྲ་བ་ཁ་པས་འདུག

330. བོད་ལྗོངས་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོའི་རིག་དཔལ། ཕྱི་ལོ་ ༡༩༡༣ ལོའི་ཆེད་བསྐྲིགས། ཤོག ༡༡༥།

ལེབྱ་གསུམ་པ། སྤར་སྒོལ་ཁྲིམས་ལུགས་ཐ་སྙད་དང་དེའི་འབྲུ་འབྲེལ།

ས་བཅད་དང་པོ། ཁྲིམས་ལུགས་ཐ་སྙད་དང་དེའི་འབྲུ་འབྲེལ།

བཀའ་ཁྲིམས། རྒྱལ་པོའི་བཀའ་ཡིས་བཅད་པའམ། གཞུང་དེས་གཏན་ལ་པབ་
པའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ལ་ཞེ་སའི་རྣམ་པ་དང་བཅས་ཏེ་འབོད་སྒོལ་
ལ་བཀའ་ཁྲིམས་ཞེས་ཟེར། དཔེར་ན། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཀའ་ཁྲིམས་ལྟ་བུའོ། །

བཀའ་ཁྲ། དེ་ལྟ་ཁྲིམས་ཁང་དུ་གྱོད་དོན་ལྷུ་གུག་བྱས་པར་ཁྲིམས་ཁང་ནས་ཐག་
གཅོད་བྱེད་ཚུགས་སྟོར་ཀྱི་ཡིག་ཆ་འབྲུག་ཏེ་སམ། ཡང་ན་འབྲུག་སུམ་བཞོན་
ཏེ་གྱོད་ཡ་སོ་སོར་སྟོད་སྒོལ་དེ་ལ་བཀའ་ཁྲའམ། དཔྱད་ཁྲ། ཁྲ་མ་ཞེས་གྲང་ཟེར།
དཔེར་ན། ཁྲིམས་པའི་བཀའ་ཁྲ་ལྟ་བུའོ། །

བཀའ་ཁྲ་ཆོད་ཡིག། བཀའ་ཁྲའི་རྒྱལ་ལ་ཆོད་ཡིག་གིས་འདོམས་ཏེ། དེ་ལྟ་ཁྲིམས་
ཁང་ནས་གྱོད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱས་པའི་བཀའ་ཁྲ་བཞོན་པའི་ནང་དོན་ལ། གྱོད་
ཡ་པན་ཚུན་མོས་མཐུན་བྱུང་ན་གཞི་ནས་གྱོད་དོན་ཁྲུན་ཐག་ཆོད་པའི་ཡིག་ཆ་
བཞེས་ཏེ། དོ་བདག་སོ་སོས་མཐུན་བྱས་པའི་ཉུགས་ཐེལ་ལམ། མཛུབ་
ཐེལ་བརྒྱབ་སྟེ་གྱོད་ཡ་སོ་སོར་འབྲེ་སྟོད་པ་དེ་ནི་དོན་ཅ་ཐག་ཆོད་པའི་ཡིག་
ཆ་ཡིན་པས་ན་བཀའ་ཁྲ་ཆོད་ཡིག་ཅེས་ཟེར།

བཀའ་གཏན། བོད་རྒྱ་ཆོག་མཛོད་ཆེན་མོ་ལས་གཞུང་གིས་གནང་བའི་ཅ་འཛིན་
བཀའ་ཁོག་དང་གཏན་ཆོག་ལོག་ཡིག་རིགས། དཔེར་ན། ཡལོང་ས་ན་རིམ་ནས་
སྤུལ་བའི་བཀའ་གཏན་ཁུངས་སྤུལ་ཡོད་ན་ད་ལྟ་མིག་སྟོན་བྱ་དགོས་ལྟ་བུའོ། །

བཀའ་ནན་སྟོན་སོར་ལྷུ་ལན་ལྷང་ལྷ། མར་བཀའ་ནན་སོ་གནང་བ་དེར་ལན་ཆ་སོ་
བརྒྱབ་པའི་དོན། དཔེར་ན། གལ་ཏེ་ངའི་མིང་འབོད་ནས་སྟོན་འདོགས་རྩོག་ཁྲ་

ཐོན་ཆེ་བྱས་མོ་གཡས་བཅུགས་གཡོན་བཅུགས་ཐོག་བཀའ་ནན་སྡོན་སོར་ཁྱེ་
ལན་ལྡང་ཁྱེ་རྒྱག་ངེས་ཡིན་ལྟ་བུའོ།

ཁ་མཆུ། གྲོད་དམ། ཚོད་སྒོང་། ཚོད་ཤགས། དཔེར་ན། ས་ཁང་མི་གསུམ་གྱི་དོན་
དུ་ཁ་མཆུ་ཐུག་པ་ལྟ་བུའོ།

ཁ་སྒོག། དབྱང་ཁ་དང་དུ་མི་ལེན་པ། དཔེར་ན། གལ་སྲིད་ས་གནས་ཁྱིམ་སྡེ་ཁང་ནས་
སྒྱུན་དང་མིག་གི་གཟིགས་ཕྱོགས་མཛད་ནས་ཐག་གཅོད་བྱང་པོ་མ་གནང་ཆེ།
དབྱང་མཆོམས་ཁ་སྒོག་གིས་ཁྱིམ་སྡེ་ས་གོང་མར་ཁྱེ་གཏུག་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་ལྟ་བུའོ།

ཁྱིམ་སྡེ་གས། གྲོད་གཞི་ཁྱིམ་སྡེ་གཏུག་བྱས་པ་ཁྱིམ་སྡེ་ནས་དབྱང་ཁ་གཏོང་
སྐབས། ཁྱིམ་སྡེ་གས་སམ་ཁྱིམ་སྡེ་གྱི་ཆེ་འདེགས་ཞེས་དོ་བདག་པན་ཚུན་སོ་
སོ་ནས་མཛོད་བཏགས་(ཁ་གཏུགས་ནང་མཛོད་)རེ་དང་། གསེར་སྤང་(བཅུག་ཉིས།) ཡང་
ན། སྒྲན་ཅེ་ཡུག་ལ་དུ་(ལ་ཏ་སྒྲེ་རས་སྤང་མོ་ཞིག་)ལེགས་པ་ཁ་བྱུག་ཡོད་ཡུག་སོགས་
དངུལ་དངོས་ཁྱིམ་སྡེ་སར་འབྱུལ་དགོས་པ་ལ་ཟེར། དེའི་དམིགས་ཡུལ་རྒྱལ་
ཁྱིམ་སྡེ་གྱི་ཆེ་བ་འདེགས་པའི་དོན་ཡིན་འདུག།

ཁྱིམ་སྡེ་སྐོད་ལོང་། ཁྱིམ་སྡེ་ལ་མཐོང་རྒྱུད་པའི་དོན་ནམ། ཁྱིམ་སྡེ་ཁང་ལ་
ཉམས་ཆོད་ལེན་པ། ཡང་ན་ཁ་མཆུ་ཐངས་མང་རྒྱག་སྤྱོད་མཁན་འགས་ཁྱིམ་སྡེ་
ཁང་དུ་ཉམས་པ་ཆེན་པོས་མི་བདེན་རྒྱན་བསྐྱེགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་ཤོད་པ། དཔེར་ན།
གྲོད་ཡས་ཁྱིམ་སྡེ་སྐོད་ལོང་གི་རིགས་བྱས་པ་བྱུང་ཆེ་རྒྱ་ཡན་དུ་མ་ཤོར་བ་
དགོས་ལྟ་བུའོ།

ཁྱིམ་སྡེ་ས་བར་གཅོད། ཁྱིམ་སྡེ་ཁང་ནས་ཐག་གཅོད་དགོས་ངེས་ཀྱི་གྲོད་དོན་དེ།
འོག་ནས་ཁྱིམ་སྡེ་འགལ་གྱིས་ཐག་གཅོད་བྱས་པ། ཡང་ན་ཁྱིམ་སྡེ་པའི་འགྲོ་

ལུགས་འགོ་སྤངས་ལ་བར་ཆད་བྱས་པ། དཔེར་ན། ཁྲིམས་ས་བར་གཅོད་བྱས་
རིགས་བྱང་ཆེ་ཞིབ་སར་བཀའ་འབྲུག་གིས་བཅད་ཞིབ་ནན་པོ་བྱ་དགོས་ལྟ་
བུའོ།

ཁྲིམས་ཞོ། ཁྲིམས་ཁང་དུ་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་ཞོ་ཆད་ལ། གསེར་སྤང་གང་ལ་
དཔུལ་སྤང་དགྲ་དང་ཞོ་དགྲར་ཅི་བའི་ཞོ་ཆད། དཔེར་ན། ཁྲིམས་ཞོ་ཞོ་གང་
ལྟ་བུའོ།

ཁྲིམས་ཞབས། ཁྲིམས་ཁང་གི་དཔོན་རིགས་ལྷན་ཀྲས་ཀྱི་བྱང་དུ་ཞེས་བའི་དོན།
དཔེར་ན། གོང་མ་ཁྲིམས་ཞབས་རིན་པོ་ཆེའི་བྱང་དུ་ལྟ་བུའོ།

ཁྲིམས་བའི་སྐྱ་རྒྱལ། ཁྲིམས་ཁང་དུ་ཁྱུ་གཉུག་གས་ཁ་མཆུ་རྒྱག་མཁན་དོ་བདག་
ཚྭ་གས་གཉིས་ཀའི་ས་ནས་ཁྲིམས་གཉུག་གོན་དཔུལ་སྤངས་བའི་བསྐྱེམས་
འབོར་ནས་དུམ་བུ་གསུམ་དུ་བགོས་བའི་ཆ་གཅིག་ཁྲིམས་དཔོན་དང་། ཆ་
གཅིག་ཁྲིམས་པ། ཆ་གཅིག་བྱང་ཡིག་ལ་ཐོབ་པ་ལ་ཁྲིམས་བའི་སྐྱ་རྒྱལ་ཞེས་
ཟེད།

ཁྲིམས་བདག་ཆོས་ཁྲིམས་དང་རྒྱལ་ཁྲིམས་གཉིས་ཀའི་བདག་པོ་སྟེ་ཡུལ་གྱི་རྒྱལ་
པོ། དཔེར་ན། ལུགས་གཉིས་གོང་མ་ཁྲིམས་བདག་རིན་པོ་ཆེན་པོའི་ཞབས་བད་
མངོན་མཐོའི་བྱང་དུ་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།

ཁྲིམས་ཀྱི་རྩ་བོ་ཆེ། སྤར་ཉོར་གྱི་ལུགས་སུ་མི་ནག་ཅན་ལ་ཁྲིམས་གཅོད་བྱེད་
སྐབས། མང་ཆོགས་རྣམས་ཁྲིམས་གཅོད་སའི་ཐང་ཆེན་དུ་འབོད་འབྲུག་ཆེད་
བདག་ཉོང་བའི་རྩ་ཆེན་པོ་ཞིག་བརྒྱུད་སྒོལ་ཡོད་པ་ལ་ཟེད། དཔེར་ན། བྱང་ཐང་
རྒྱལ་རབས་ལས་སྟེ་གོ་བཞིའི་མཁན་པོ་བཞི་བཀྲུག་སྟེ་ཁབ་གོང་གི་སྒོ་བཞིར་

ཨན་བཅུ་ཉེ། ཆེན་པོ་ཏྲེར་གྱི་སྒོལ་ལྟར་ཁྲིམས་རྩ་བརྒྱུད་ཤེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

འཇུག། དབྱེ་བའམ་ཐག་གཅོད་པ། དཔེར་ན། འཇུག་ལྟར་ཟེར་དབང་རྩེས་འབྲངས་མེད་པའི་ཡིག་ལུགས་བྱང་པོའི་གཏམ་གྱི་འཇུག་གཅོད་མར་བཅད་པ་ཡིན་པས་འབྲུལ་སྐྱབ་ཆོད་ཆེ་ཆེས་ཉིན་ཐེབས་པ་བྱེད་ལྟ་བུའོ། །

ཁ་གཟུ། བར་དབང་བྱས་ནས་ཐག་བཅད་པའི་ཁ་མ། དཔེར་ན། རི་ཁ་ཆེ་རིང་དར་རྒྱས་སྒྲེ་དམན་ལོར་འཛོམས་དང་ཕུན་ཆོགས་གཉིས་རྒྱལ་ཁྲིམས་དང་འབྲུལ་ལུགས་ཀྱི་ཁེ་ཉིན་གང་ལ་ཡང་བསམ་སྒོ་གཏོང་རྒྱ་མེད་པའི་སྒོ་ལད་དན་འབྲེལ་གྱི་སྒོན་དུ་མ་ཐུན་བྱོལ་བྱར་བྱས་པར། ཆལ་བདེ་གཞིས་སྤྱོད་སྒྲེལ་པོས་ཡུལ་འགྲུགས་བྱས་ནས་ཁ་གཟུ་བཏང་འདུག་པའི་སྤྱིར་སོ་ལྟ་བུའོ། །

གཤུ་ལེ། གཤུ་ལེ་ཞེས་སྤྱིར་ན་ལས་ཀའི་གོ་རིམ་གྱི་ཐོ་བཀོད་པར་ཟེར་ཞིང་། འདིར་བཀའ་འགག་གི་རྣམ་ཀུན་འཆར་ཅན་གྱི་ལས་དོན་བྱེད་སྒོ་ཅག་ཅིག་ཁག་བཀའ་འགག་ཤོད་པ་ཞེས་པའི་བཀའ་འགག་གི་ཡིག་འབྲིའི་ལས་དོན་བྱེད་པོའི་ཆོན་པ་བྱར་དུ་ཡོད་པ་དེས། ལས་དོན་བྱེད་སྒོ་རྣམས་གཤུ་ལེ་ནང་གསལ་བཞིན་བཟུང་དུས་ཐོག་སོ་སོར་བསྐྱབ་དགོས་པ་ལྟ་བུའོ། །དོན་དུ་དུས་ཆོད་སོ་སོར་འཆར་ཅན་གྱི་ལས་དོན་གང་དང་གང་སྐྱབ་དགོས་ཀྱི་སྒོར་ཐོ་གཞུང་བཀོད་པ་དེར་གཤུ་ལེ་ཞེས་བརྗོད།

འགོ་འཕྲེན། ཁྱོད་ཁ་མཆུང་སྒོར་སོགས་ལ་དཔོན་པོ་ཞིག་མགོ་འཕྲེན་བཅལ་བ། ལྟག་སྒོ་བཅལ། དཔེར་ན། མགོ་འཕྲེན་སྐྱབས་འཇུག་དགོངས་བཅའི་སྐོར་ནས་མི་འདོར་བ་མཁུན་མཁུན་ལྟ་བུ། ཡང་ན་དགའ་ཞི་བའི་རྣམ་ཐར་ལས་འདམ་སོག་གི་སྤེ་རྣམས་རྩ་ཁ་ཆུ་རིགས་ཀྱི་མཆོམས་ལ་སྒོས་ཅོད་ཀྱི་ཁྲིམས་གཏུག་སྤེ་

ལན་མང་བྱེད་དགོས་བྱུང་སྐབས་ཀྱང་འདས་སོག་གི་འགོ་འདྲན་ཤིང་སྐྱབས་ལས་
དེད་ཆོར་བདེན་རྒྱབ་རིགས་མཛད་མ་བྱུང་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

འགྲུགས་འབོད། ཁྱིམ་ས་སར་སྐྱོད་གཏོང་བའམ་ཚུར་སྐྱོང་བ། དཔེར་ན། འདི་ཆེའི་
ཆོས་བརྒྱད་ཉིན་ལྷུ་སྒྱུར་བ་དང་གྲོད་ཡ་གཉིས་ཀ་ཁྱིམ་ས་སར་འགྲུགས་འབོད་
ཀྱི་བཀོད་རྒྱ་གཏོང་དགོས་ལྟ་བུའོ། །

འགྲུག་རྒྱ། འགྲུགས་འབོད་ཀྱི་བཀའ་རྒྱ་སྟེ། དཔེར་ན། གྲོད་དོན་གྱི་སྐྱོར་ཞིག་གྲོད་
ཡས་སྟན་ལྷུ་བུལ་རྩེས་གྲོད་ཡ་གཞན་དག་དེར་དོན་དེའི་སྐྱོར་རྒྱ་རྒྱུན་གནས་
ལུགས་གང་ཡིན་ལྷུ་བར་ཡོང་དགོས་ཞེས་བཀའ་ཤག་ནས་བཀའ་རྒྱ་བཏང་བ་
དེར་དོ་བདག་འགྲུག་པས་འགྲུག་རྒྱ་ཞེས་བརྗོད་སྒྲོལ་ཡོད།

རྒྱལ་ཁྱིམ་ས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྱིམ་ས་ཞེས་པའི་དོན། དཔེར་ན། རྒྱལ་ཁྱིམ་ས་བཙན་
པོའི་འཛིགས་གཟེར་ཡིད་ལ་བཅངས་པའི་སྤང་དོར་ལོག་འགལ་དུ་མ་སོང་བ་
དགོས་ལྟ་བུའོ། །

གྲོད་ཅ། ཁྱིམ་ས་གཏུག་བྱས་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་ནམ་ཁ་མཚུངས་བྱུང་ཅ། དཔེར་ན། རྩ་
སྟེལ་གཏམ་རྒྱུད་ལས། སྟེལ་འདི་ཆོས་ཟེར་ལུགས་ལ་བལྟས་ན། ད་ལམ་གྱི་
གྲོད་ཅ་སྒྲོང་མཁན་དཔེར་ན་ཞིང་འདུག་ཅེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

གྲོད་གཞི། ཁྱིམ་ས་གཏུག་བྱས་པའི་ཁ་མཚུངས་དོ་བོའམ་ཅོད་གཞི། དཔེར་ན། ལྷན་ལྷུ་
དེར་ཞིབ་ཆ་ལྟ་སྐབས་དེའི་ནང་དོན་དུ་ཁྱུང་རམ་ཉོར་སྟེ་བྱེད་སྐབས་མི་སེར་ལ་
བརྟམ་གསེག་བྱུང་ཚུལ་མང་པོ་གིས་འདུག་ཅིང་། དེ་ནི་ཁྱུང་རམ་ལ་གྲོད་གཞི་
འཇུགས་པའི་སྟན་ལྷུ་ཞིག་ཡིན་པ་བརྟེན། སྟན་གྱི་བསམ་པ་སྟོན་དུ་ཆོགས་
འདུ་རྒྱས་འཛོམས་སྐབས་ཁྱུང་རམ་དང་སྟོད་པ་མཁན་པོའི་དབར་ཁ་ཅོད་ཆོ་

དང་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་དེ་སྐོར་ལས་འཕྲོས་བ་ཡིན་ངེས་སྟེ་བྱུང་ལྟ་བུའོ། །

གྲོད་ཡ། ཁྱིམ་སྡེ་གཞི་བཟུང་བའི་མཁན་པོ་གསུམ་གཅིག་དཔེར་ན། ད་ཐེངས་ཁ་མཆུང་གྲོད་ཡ་སྐྱ་བྱང་ཆེན་པོ་ཞིག་ལ་ཐུག་ཡོད་སྟབས་ཞིབ་སེམས་འབྲུག་གཙོན་གྱི་སྐྱ་བྱ་དཀའ་ལྷོད་ཀྱི་ལྟ་བུ་ལྟ་བུའོ། །

གྲོད་ལོག་ཁྱ་ལོག་ཁྱ། ཁ་མཆུང་ལ་བསྐྱབས་ཤིང་དབྱེད་ཁྱ་ཁྱིམ་སྡེ་སར་བྱིར་ལོག་པ། དཔེར་ན། དེ་མོ་སྐྱ་བྱང་ནས་གྲོད་ལོག་ཁྱ་ལོག་ཡོང་བའི་འབད་བཙོན་སྟོན་མེད་བྱས་ཀྱང་ལམ་དུ་མ་བྱིན་ལྟ་བུའོ། །

རྒྱལ་གཞོན། རྒྱལ་ཉེན་ཁ་གཞོན་ནས་མཐུག་སྐྱོར་རྒྱལ་སྐྱོར་གྱི་དོན། དཔེར་ན། ད་བྱིན་རྒྱལ་ཁབ་གང་གི་ལུགས་ལ་མ་དར་བའི་དདུལ་བྱན་གཏོང་སྐབས་ངོ་བོའི་ཐོག་ནས་བར་བཅོས་ཞེས་པའི་འཐུན་ཆ་ཁྱིམ་སྡེ་འགལ་འདི་རིགས་མི་ཚོགས་པའི་བཀའ་འཁམས་འགོ་མཆན་རིན་པོ་ཆེ་སྤྱི་མིན་ཐོག་ས་གནས་སོ་སོར་བཀའ་ཅན་རིམ་པའི་རྒྱལ་གཞོན་བཀའ་རྒྱ་རེ་འང་གསོལ་རས་ལུགས་རྗེ་བཅེ་བ་ཆེན་པོས་གཟིགས་བ་མཁྱེན། མཁྱེན་ཞེས་གསོལ་བ་འདེབས་བ་ལགས་ལྟ་བུའོ། །

བཅའ་ཅི། རྒྱ་སྐད་ཀྱི་སྤྱི་མིན་ནས་སྟེ་ཞིང་དོན་ལ་ཁྱིམ་སྡེ་གཞི་བཟུང་བའོ། ། དཔེར་ན། རྒྱ་བོད་ཡིག་ཆ་ཆེན་མོ་ལས་ཡི་གེ་འདིའི་ངོ་བོ་ཅོང་ཞུ་ཞིང་གི་ཁྱིམ་སྡེ་རན་བཅའ་ཆེ་(ཅི་)སྐྱེད་སྐྱེད་འདུག་པ། དེའི་ངོ་བོ་ལྟས་སྟེགས་སོ་ཁ་ཆིང་གིས་དཔོན་ཆེན་དབང་ལུགས་བཙོན་འབྲུག་བདག་ལ་བྱིན་ནས། ལུ་གུར་གྱི་ཡི་གེ་ངོ་བོ་ཉའི་དཔེན་ཐོང་འདི་དཔེན་ཐོང་། ཉེར་ཡིག་མ་དང་སྟེན་དུ་ཡོད་པ། ཡར་ལུང་བསམ་འབྲེལ་འདུག་ནའང་དོན་འདི་རྣམས་སྟོ་ལ་ཡོད་པས་སྐབས་དོན་བྱིས་བ་ཡིན་ལྟ་བུའོ། །

བཅའ་ལྟ། གཏན་ཆོགས་བཀའ་ཡིག་དཔེར་ན། ད་བྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྐྱེད་དབྱེད་སྐྱེད་

ཀྱི་འབྲེལ་བ་ལས་སེ་ཆེན་རྒྱལ་པོའི་འཇའ་ས་སྤྱེལ་མས་མགོ་བྱས། འཇའ་ས།
ཡི་རྩེ། བཅའ་ཏུ་སོགས་ཡིག་རིགས་རྣམས་བསྟན་པས་སི་ཏུ་དར་རྒྱལ་བ་ཏ་
ལས། ཞེས་བྱུང་ངོ་། །

རྩ་ཆེ། བཅའ་ཅེ་དང་དོན་གཅིག་མིན་ནམ་སྟུམ་ཞིང་། དོན་ཏུ་སྒྲ་དོར་གྱི་གན་རྒྱ།
དཔེར་ན། དེའི་དྲི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྱངས་ཀྱི་འབྲེལ་བ་ལས། དེ་ནས་ཉའི་སི་ཏུ་
བྱང་རྒྱལ་རྒྱལ་མཆན་གྱིས་ས་སྤྱུས་གཙོས་པའི་ཆེ་གཉན་རྣམས་ཀྱི་བརྒྱ་(བཅའ་)
ཅེ་སྒྲངས་མཐུག་བསྟོམས་སུ་ས་སྤྱུར་བྱོན་ཞེས་བ་ལྟ་བུའོ། །

གཙོད་རྒྱ། ཁ་མཆུ་ཐག་གཙོད་བྱེད་པའི་དབྱང་མཆམས་ཡི་གེ། དཔེར་ན། འབྲུ་
དཔེལ་བུན་ཆད་ཀྱི་ཆབ་ཏུ་རྒྱ་ཞོར་ལ་རིན་ཐང་བཅིས་ཏེ་སྤྱོད་ལེན་གྱི་གཙོད་
རྒྱ་བྱེད་དགོས་ལྟ་བུའོ། །

ཉན་ཡིག། ཁ་མཆུའི་རིགས་ལ་བར་དཔང་གིས་འདུམ་འབྲིག་མ་བྱས་གོང་། དོ་བདག་
གཉིས་ཕྱོགས་ནས་བར་དཔང་གི་སར་བཞག་པའི་ཁས་ལེན་གན་རྒྱ། ཁྱོད་ཡ་
ཕྱོགས་གཉིས་ནས་ཁྱོད་གཏུག་མ་བྱས་གོང་བར་དཔང་གི་མདུན་ཉན་ཡིག་ངེས་
པར་དུ་འཛོག་དགོས་ལྟ་བུའོ། །

ཉེས་བ་སྤྱད་འདོམས། རྒྱལ་ཁྱིམས་དང་དམག་ཁྱིམས་སོགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཉེས་
ཆད་གཙོད་སྐབས་སྤྱད་ཕྱིན་མི་འབྱུང་བ་འདོམས་རྒྱ་ཞེས་པའི་དོན། དཔེར་
ན། ཁྱིམས་འགལ་ཉེས་གསོག་པར་ཉེས་བ་སྤྱད་འདོམས་གཙོད་དགོས་ཞེས་
བ་ལྟ་བུའོ། །

ཉེས་བ་མིག་ལར་འདོམས་བ་གཙོད། བྱས་ཉེས་ཆད་བ་ཆང་མའི་མིག་ལྟོས་དང་
ལར་རྒྱར་མི་གཞོད་པའི་ཐོག་ནས་གཙོད་བ་ཞེས་པའི་དོན། དཔེར་ན། གལ་ཏེ་

ཁྲིམས་འགལ་གྱི་བྱ་བ་བྱས་ཆེ་ཉེས་ཆད་དག་པོ་མིག་ལར་འདོམས་པ་གཙོད་
རྒྱ་ཡིན་ལྟ་བུའོ།

གཏུག་བཤེར། གྲོད་གཞི་སོགས་ཁྲིམས་སར་ཐག་གཙོད་ཡོང་བར་ཞུ་བའི་བྱ་སྤྱོད།
ཡང་ན་ཞུ་གཏུག་དག་བཤེར། གདོང་ཐུག་དག་བཤེར། དཔེར་ན། ཁྲིམས་སར་
གཏུག་བཤེར་བྱས་ནས་བདེན་རྒྱུན་དེའི་འབྲེད་འབྲེད་ལྟ་བུའོ།

གཏུག་སྤངས། ཁྲིམས་གཏུགས་ཀྱིས་བདེན་རྒྱུན་སྤངས་བཤེར་རམ་ཞུ་གཏུག་
སྤངས་བཤེར། དཔེར་ན། རྒྱུ་ལ་བྱུང་ན་ཁྲིམས་སར་གཏུག་སྤང་གི་ཞུ་སྤྱོད་
མི་བྱེད་པར་རང་བཙོན་ཆོད་མེད་ཀྱི་དབྱང་བཤེར་གོ་མཆོན་ཐོགས་པའི་རིགས་
ཁྲིམས་འགལ་ཆབས་ཆེ་ལྟ་བུའོ།

ཐོན་ལྷག་དང་འབྱོར་ལྷག་ཉེས་ཅན་རྒྱུད་གཏོང་སྐབས་ཐོག་མར་ལྟ་སའི་ཁྲིམས་
ཁང་གང་རུང་ནས་ཐོན་སྐབས་ཐོན་ལྷག་ཅེས་ཏྲ་ལྷག་གངས་ཆད་གཏན་འཁེལ་
བྱས་པ་གཞིར་བཟུང་གཞུ་བར་ཐོན་ལྷག་ཅེས་ཟེར། དེ་ནས་རྫོང་གཞིས་སམ་
ས་གནས་སྤྱི་བྱབ་ཁག་སོགས་གཏོང་ཡུལ་དུ་འབྱོར་སྐབས་འབྱོར་ལྷག་ཅེས་
གངས་ཆད་གཏན་འཁེལ་གྱི་ཏྲ་ལྷག་གཞུ་བ་ལ་འབྱོར་ལྷག་ཅེས་བརྗོད། འདི་
དག་དངོས་གཞིའི་ཉེས་ཆད་མིན་པས་ཞུ་བརྒྱུད་སོགས་ཀྱི་བྱ་ཐབས་ཐུབ་ན་
ཆག་ཡང་ཐོབ་ཀྱི་ཡོད།

བཙོན་འཛིན། བཙོན་པ་མི་བརྗོད་པར་བྱེད་པའམ་བཙོན་ཡུལ་དུ་འཛིན་འཛོག་དཔེར་ན།
གཞུང་ཞབས་མི་སེར་ཁྲིར་ཞན་ལ་བསམ་མཐར་འདེད་མ་བཞིས་པའི་ཡང་ཐོས་
བཙོན་འཛིན་ཉེས་པ་གཞུང་འབྲུལ་གསེར་སྤང་དོ་སྐབས་ལྟ་བུའོ།

འདུམ་འགྲིགས། བར་འདུམ་བརྒྱུད་གྲོད་གཞི་ནང་འགྲིག་གམ་ཆོད་པ་འདུམ་ཐབས་

བྱེད་པ། དཔེར་ན། གྲོད་དོན་བྱིངས་འདུམ་འགྲིགས་གཉིས་མོས་བྱུང་འདུག་པ་
བྱད། འདུམ་ཁོངས་མ་འཐུམ་པ་དེ་ག་རྫོང་གཙོའི་སྟན་གསལ་སྒོ་བརྒྱད་དང་འབོ་
ཁྲིའི་ས་ཁིང་གི་ཚུ་སྤྱེ་ཚོད་ཅན་སྟོན་འབབ་ནས་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ། །

འདུམ་གན། བར་མོལ་བྱས་པའི་གན་རྒྱ། དཔེར་ན། བར་མོལ་གན་དང་བར་སྒོ་མོས་
རྟགས་འཇུགས་ཞུས་པའི་འདུམ་གན་བྱར་འཛོག་ལ་སྤྱ་བར་བྱི་གསུམ་ཅིས་མེད་
བཅས་སྟ། རྗེས་ཡོང་འགན་སྒོས་བཟོད་བྲལ་ཏུ་བྱུག་གི་སྒྲ་དཔོན་གོང་མར་སྟོག་
སྐབས་མི་ཁྱེ་བྱ་མེད་བྱུང་བ་ལགས་ན་ད་དགོས་ཁྱེ་བའི་སྟོང་པོར་ལྟ་བུའོ། །

འདུམ་ཁ། བར་འདུམ་བརྒྱད་གྲོད་གཞི་འདུམ་འགྲིག་བྱུང་བའི་ཁ་མ་སྟེ་གྲོད་དོན་བར་
འདུམ་བྱས་ཏེ་གྲོད་གཞི་དེ་ཁྲིམས་གཏུག་མ་དགོས་པར་ཐག་ཆོད་ན། བན་ཚུན་
སྒྲ་ཀྱི་བྱེད་སྟོའི་སྟོར་ཡིག་ཆ་ཁ་གསལ་བཞག་པ་ལ་འདུམ་ཁ་ཟེར། དཔེར་ན།
ལྟ་ཆོས་དགའ་ལྟན་འོག་མིན་སྤིང་དང་ལྟ་ཁུལ་གཞུང་རྒྱགས་མི་མེར་བྱིངས་
བཅས་ལ་ལེགས་སྟེལ་ཉེས་འགོག་གི་འདུམ་ཁ་འབྲུག་གཉིས་སུ་སྟེལ་དོན་ལྟ་བུའོ། །

བྲང་མཁའ། བར་མི་དང་ཁྲིམས་བདག

འི་བཅད། འི་ཞིབ་བཅད་གཙོད་བྱས་པ་སྟེ་འི་བ་བཏང་ནས་གནད་དོན་གང་ཡིན་
བཅད་ཞིབ་བྱས་པ། དཔེར་ན། དེ་རིང་ཁྱེ་སྒྲོར་བར་འི་བཅད་གནད་མོང་ལྟ་
བུའོ། །

བདའ་འདེད། ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་ཐོག་ནས་ཅད་གཙོད་དང་འཇུག་འདེད། དཔེར་ན།
བྱེད་གཉེ་སུ་ཡིན་རྒྱ་མ་སྤྱ་འདེད་ཀྱིས་བདའ་འདེད་མཐེལ་བྱིན་གཏོང་དགོས་
ལྟ་བུ། །

དཔང་རྒྱ། བན་ཚུན་ཁ་འཆམ་མ་བྱན་བྱུབ་ཀྱི་ཆོད་དན་གན་ཡིག་ དཔེར་ན། རྒྱས་

ཚོད་ནང་འདུམ་བྱུང་བཞིན་སྤྲད་ཕྱིན་ལགལ་ཚོད་མི་བྱུང་ཆེད་ཕན་ཚུན་དཔང་
ཀྱི་བཞག་པ་གཤམ་གསལ་ལྟ་བུའོ། །

དཔང་བརྒྱད། སྐར་གྱིད་ཡ་ཕན་ཚུན་གཉིས་ཀྱི་བདེན་དཔང་བཞི་བཞི་སྟེ་བརྒྱད།
དཔེར་ན། གཡུ་འབྲུག་སློག་བའི་ཞལ་སྟེ་བཙོ་ལྷ་ལས་ཁ་མཆུའི་རིགས་ཀྱི་གཙོད་
ཀྱི་ཕྱིད་པ་ལ་གཟུ་བཞི་དཔང་བརྒྱད་བྲང་དང་དགུ་ཟེར་བ་ཞིག་འདུག་པ་བསམ་
སློབ་བཏང་དུས། ཞེས་བྱུང་ངོ། །

དབྱུང་འཆར། ཐག་གཙོད་ཀྱི་དགོངས་དབྱུང་སྤྲད་ཕྱལ་བའི་བསམ་འཆར། དཔེར་
ན། རྒྱ་བྲང་ནས་གཏན་ཆོགས་སྐར་ལས་ལ་མི་གནས་བའི་གསར་སྒྲིས་འཕར་
མའི་བརྒྱབ་གསལ་གཅི་རིགས་དང་། རྒྱ་ནས་ཚུལ་མིན་བྱུང་ཕྱགས་སོགས་སྟེ་
དུག་དགོན་ཁག་ནས་ས་ཕག་ལོ་ཁྱེ་ཐོ་ཕྱལ་དོན་སྐྱབ་བཅར་མཁན་བྱུང་བྱམས་པ་
བསྟན་འཛིན་དང་། གཙང་མདའ་སློན་གླིང་པ་མཉམ་སྟེལ་ཅ་ཞིབ་ཀྱི་ཁྱེ་བ་ཡིག་
རིགས་དབྱུང་འཆར་བཅས་ཕྱལ་འགྲོར་ལྟ་བུའོ། །

དབྱུང་མཆོམས། གྱིད་ཚོད་ཐག་བཅད་པའི་ཁ་མ། དཔེར་ན། ཚུ་ཕག་བཀའ་ཅ་
ལས། གཞིས་ཅེ། རྒྱལ་ཅེ། པ་ནམ། ཤེལ་དཀར། གཏིང་སྟེལ། རིན་ཅེ། ས་
སྐྱ། བཏམ་སྒྲ། ལྷ་བྲ། རྒྱ་མཚོ། རྣམ་གླིང་། གླིང་དཀར། འབྲས་སྐྱའི་ཁོངས་
སྟར་མཐོང་གཅེས་བཅས་ལ་དབྱུང་མཆོམས་ཅ་ཆོག་འབྲུ་མ་བཅུ་གསུམ་བཏང་
དོན་ལྟ་བུའོ། །

འབལ། འགན་སྲུང་གཏའ་དབུལ་ལས་ཁས་སྒྲངས་མི་འགྱུར་བའི་ཉེན། དཔེར་ན།
གལ་སྲིད་སྟན་ཁྱའི་དོན་ལས་འགལ་བའི་སྐར་གླིང་རན་ཁྱུངས་དོལ་ཉིལ་འབྲུ་
ཅམ་ཤར་རུང་གོང་གི་འབའ་ལྷབ་འཕར་སྐྱབ་སྒྲངས་ཁྱའི་ལྟ་བུའོ། །ཡང་ན།

འཁྱོག་བྲལ་མེས་པོའི་བྲངས་ཐིག་དང་མཚུངས་པའི་ཞལ་ལྗེའི་ཁྲ་མ་འདིས་བཅད་
རྗེས་པན་ཚུན་འགོ་དཔངས་བྲག་ཞན་སུ་ཐད་ནས་འགལ་ཆར་འགྲོ་རིགས་སྤ་མོ་
ཅམ་ཡང་བྲས་སྲིད་ཆོ། ཁྱིམ་ས་རིན་པོ་ཆེའི་འབའ་གསེར་སྒང་ལྷ་ནས་བཙུའི་
བར་འགལ་ཆབ་ལ་གཞིགས་པའི་གཅད་སྒྲུབ་ཐོག་སྒྲར་ཡང་གོང་དོན་ལ་སོར་
གནས་རྒྱུ་འཁྱོངས་སུ་དགོས་རྒྱུ་ཆང་མས་ཁེ་ཉེན་བསམ་གཞིགས་ཀྱི་སྒྲང་
དོར་འཛོལ་མེད་ཚུལ་བཞིན་ཡོང་བ་བྱེད་ལྟ་བུའོ། །

འབའ་ཡིག་གན་རྒྱ་སྟེ་ལག་རྟགས་དང་བཅས་པའི་མི་འགྱུར་བའི་ཡི་གེ། ཡང་ན་
པན་ཚུན་སྒྲོད་འཇལ་གྱི་འབའ་རྟེན་གསལ་བའི་བཀའ་ཡིག་དཔེར་ན། རྒྱངས་
སོ་སོ་འབའ་ཡིག་བརྒྱག་ཐོར་མེད་པ་རི་སྲིད་བར་ཉར་ཆགས་ལེགས་པོ་བྱ་
དགོས་ལྟ་བུའོ། །

རྩ་(ཅ)ལ། ཁྱིམ་ས་གཙོད། དཔེར་ན། དབྱིད་ཀྱི་རྒྱལ་མོའི་སྤྱད་བྲངས་ལས། བརྟ་ཆེའི་
ནང་དང་འགལ་བ་བྱུང་ན་རྩ་(ཅ)ར་གཏོང་བའི་ཁྱིམ་ས་བསྒྲགས་ལྟ་བུའོ། ཡང་།
སྤངས་ཀྱི་པོ་ཉི་བསེ་རུ་ལས་ཁྱིམ་ས་མེད་ཐོབ་རྒྱལ་བྱེད་མི་བྱུང་ན་ཅ་ར་བྲས་
པ་ལ་འགལ་བ་མེད་ལྟ་བུའོ། །

ཆ་འདྲི། ཁྱིམ་ས་ཁང་གིས་ཉེས་ཅན་ལ་བྲག་ལུགས་ཀྱིས་ཁྱུ་བ་ལེན་པ། དཔེར་ན།
སྲིད་དོན་རྒྱལ་རབས་ལས། ཁྱིམ་ས་སའི་འདིགས་ཟེལ་ལ་རི་མི་སྟོམ་པར་སྐྱད་
ཆ་གང་བཤད་ཟུར་ཟ་དང་ཁ་གཏད་གཙོག་རྒྱུའི་རྣམ་འགྱུར་བསྟན་པས་ཞིབ་ས་
ནས་བྱུང་རམ་པར་ཆ་འདྲི་རྟ་ལྷག་བཏང་བ་རེད་ལྟ་བུའོ། །

ཆ་འཇུག། ཉེས་རྒྱང་བཏང་ནས་སྐྱད་ཆ་འདྲི་བའམ་བཙུན་པ། དཔེར་ན། རྒྱངས་ཀྱི་
པོ་ཉི་བསེ་རུ་རྒྱས་པ་ལས། དེ་ནས་དཔལ་རིན་གྱིས་ཅེལ་བསྐྱད་འདུག་པ་དང་།

དོ་བར་དུས་སུ་དཔོན་ཆེན་གྱིས་རྒྱལ་མཆན་བོས་གོ་ཤིག་བརྒྱབ་ཆ་འཇུག་ཅི་
ཡང་བྱས་ལྟ་བུའོ། །

ལྷ་ཁྱེད་ཁ་མཆུང་སྐོར་ཡར་ལྷ་བ་བྱལ་བ་དང་མར་ཁ་མ་སྐུལ་བའི་བསྐྱེད་མེད་། དཔེར་
ན། བསྐྱེད་མེད་ལྷ་ཁྱེད་ཆོད་སྐོར་ལ་ལྷ་ཁྱེད་དང་བསྐྱེད་མེད་མཆན་ལྷ་ཁྱེད་འབྱུང་སྐུལ་
གྱི་ངོ་འབྲུག་གཤམ་གསལ་ལྟ་བུའོ། །

ལྷ་གཏུག་ཁྱིམ་སྡེ་གཏུག་དཔེར་ན། ཁྱིམ་སྡེ་ལ་ལྷ་གཏུག་བྱེད་པ་ལྟ་བུའོ། །

ལྷ་བ་སྐྱེད་ལ། དོ་བདག་གི་བརྗོད་པ་ཆོག་ཐོར་སྐྱེད་སྐྱེད་པ་འཇུག་ཡང་ལྷ་བ་ཞིབ་དཔྱད་
བས་ཟིན་ཟིན་གཅི་བོར་བཟུང་། དེའི་ཆོག་གནད་དང་སྐྱེད་པར་སྐྱེད་ཟིན་ཐོག་
བཟོ་བཅོས་རྒྱག་མི་སུ་ཡིན་སོགས་འདི་ཞིབ་ལྷ་བ་སྐྱེད་ལྟ་བུའོ། །

ལྷ་སྐྱོར་ལ། ཁྱིམ་སྡེ་སར་ལྷ་གཏུག་བྱེད་མཁན་ནམ་ཁ་མཆུ་ལྷ་སྐྱོར་སྐྱོར་བ། དཔེར་ན།
གཙང་བའི་རྒྱལ་རབས་ལས། རྒྱལ་བ་བྱུང་བ་ཁྱིམ་སྡེ་སར་གཏུག་སྐྱེད་པ་གྱི་
ལྷ་སྐྱོར་མི་བྱེད་པར་རང་འཇུག་ཆོད་མེད་གྱི་དབྱེད་བཤེར་གོ་མཆོན་ཐོགས་པའི་
རིགས་ཁྱིམ་སྡེ་འགལ་ཆབས་ཆེ་ལྟ་བུའོ། །

ལྷ་སྐྱོར་སྐྱེད་ལ། ཁྱིམ་སྡེ་སར་ཁ་མཆུ་ལྷ་གཏུག་བྱེད་མཁན་སྐྱེད་ལ། ལྷ་སྐྱོར་
སྐྱེད་པ་བཟུང་ཤིང་གྱིས་བཤེར་དོན་ལྟ་བུའོ། །

ལྷ་སྐྱོར་ཕྱི་ལ། ཁྱིམ་སྡེ་སར་ལྷ་གཏུག་ལ་གདོང་ལེན་བྱེད་མཁན་ཆོད་ལན་པ་རྗེས་
ལ། དཔེར་ན། ལྷ་སྐྱོར་ཕྱི་མ་དབང་རྒྱལ་གྱིས་ལྷ་ལན་དུ་ལྟ་བུའོ། །

ལྷ་ལན་ལ། ལྷ་བ་སྐྱེད་པའི་དྲིས་ལན་ནམ་ཁ་མཆུ་རྒྱ་རྒྱུ་དགག་ལན་བྱས་པ། དཔེར་ན།
ཆུ་ལག་བཀའ་རྒྱ་ལས། གཞིས་རྗེས་གནས་སུ་ཞིབ་དཔྱད་མཁན་དྲུང་བསམ་
མཁན་དག་དབང་བཤེས་གཉེན་དང་ཅིས་དཔོན་ལྷུང་ཤར་འབྲེལ་བོ་ལས་བྱ་དང་

བཅས་ཆེད་རྫོང་སོང་དོན། ཅ་བ་ཞིབ་དབྱད་བགྲིས་པའི་ཁྱ་བ་ཁྱ་ལན་དང་འཆར་
གཞི་གཏན་ཁྲ་ཡིག་རིགས་ཀྱི་ངོ་བཤུས་བཅས་ཕུལ་འབྱོར་བྱུང་བ་ལྟ་བུའོ། །

ཁྱ་བཤེས། བྱོད་ཡ་པན་ཚུན་གྱི་ཁྱ་ཆོག་བདེན་རྒྱན་ཞིབ་བཞེས།
ཞལ་ལྷོ། རྒྱལ་ཁྲིམས་སམ་ཁྲིམས་བཅད་པའི་མིང་།

ཞལ་ལྷོ་བ། གཟུ་དཔང་བྱེད་མཁན་ནམ་ཁྲིམས་གཙོད་མཁན། དཔེར་ན། སྡེ་སྡིད་
སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོའི་སྐུ་དུས་སུ་བྱོན་པའི་དགའ་ལྗན་པོ་བྱང་པའི་ཞལ་ལྷོ་བ་
པོན་བྱོང་ཆེ་བཏན་ཡེ་ཤེས་ལྟ་བུའོ། །

ཞིབ་ས། བྱོད་དོན་གང་ཞིག་གི་སྐོར་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་སའམ་ལྟན་རྒྱས་གནང་
ཡུལ་ལས་ཁུངས་སམ་ཁྲིམས་ས། དཔེར་ན། ཉིན་གསུམ་དོ་དམ་ཁྱུས་རྗེས་
ཆོགས་འཐུས་ཀྱིས་ཞིབ་སར་གདན་ཁྱུས་ཀྱི་འཛི་ཅད་ནན་པོ་གནང་སོང་ལྟ་
བུའོ། །

གཟུ་བ། བྱོད་འདུམ་པ། ཁྲིམས་པའི་བཀའ་ཁྲ་བར་པའི་གཟུ་སོགས་གང་ལའང་སྟོན་
དུ་བྱང་པོ་ཞིག་གི་ཁྲ་གཟུའི་རིས་རྒྱག་པ་ལ་སྟག་སྟོག་ཅན་གྱིས་བཏང་བའི་གཟུ་
ར་སྟོག་ཅན་གྱིས་མི་བཤེག་བྱ་བ་དང་། གཟུ་སྤྱང་པོས་བཏང་ཡང་གཟུ་བདག་
རྒྱལ་པོས་གྱིས་ཟེར་བའི་དཔེ་ལྟར་རོ། །

ཁྲོས་གྲུ། ཁྲོས་གྲུ་ནི་ཅོད་པའི་གནས་སུ་གྲུར་བ། དཔེར་ན། སྐར་བུ་ཐོག་པ་
དང་ངམ་རིང་མངའ་འདུག་ཉིས་ཁྲོས་གྲུ་སྐོར་བྱུང་བའི་གནས་ཚུལ་ཞིབ་ཁྲ་
འདི་ནང་བཀོད་ཡོད་ལྟ་བུའོ། །

ཁྲོས་ཅོད། ཅོད་པ། ཁ་ཚུའི་ཁྲོས་ཅོད། ཁྲིམས་པའི་ཁྲོས་ཅོད། དཔེར་ན། ཁྲོས་ཅོད་
ཆེ་སྤྱད་པ་ལྟུག་སྤྱངས་སུ་བྱུང་བ་ཐམས་ཅད་ལ་རྫོང་སྟོད་སོ་སོས་དག་བཤེར་གྱི་

དབྱེ་བ་ཚོད་ངེས་མ་བྱས་བར། ཚིག་སྒྲ་སྒྲེབས་ཀྱི་མ་ངེས་པ་དང་ཕྱོགས་སྒྲུང་གི་
འབའ་ཆད་འདེད་པ་སོགས་མི་བྱེད་ལྟ་བུའོ། །

ལོ་ལེ། ལྷན་ཚིག་བྱུང་རྒྱལ་དུ་སྤྲོ་བ། མིང་གི་ནམ་གངས་ལ་གང་བློ་བཞད་པ་
དང་། གྲུ་ཚོམ་དུ་སྤྲོ་བ། བབ་ཅེལ་དུ་སྤྲོ་བ། བྱུང་རྒྱལ་དུ་སྤྲོ་བ། ལྷོ་ལོ་དུ་སྤྲོ་
བ། མ་བརྟག་པར་སྤྲོ་བ། ལྷ་ཅོར་སྤྲོ་བ། ལྷན་སྤྲོལ་དུ་སྤྲོ་བ། གཤུ་ལུམ་དུ་སྤྲོ་བ།
རང་བཟོར་སྤྲོ་བ་བཅས་སོ། །

སྒྲོང་འཕེབས། ལུལ་ལུང་པན་ཚུན་བར་རམ་དཔོན་འབངས་བར། ཡང་ན་ཁྱིམ་
ཆང་བར་སོགས་ལ་གྲོད་གཞི་ཐུག་སྟེ་ཁྲིམས་ས་གོང་འོག་ལ་ཁྲིམས་གཏུག་
བྱེད་པའི་སྐབས། བར་འདུམ་བྱེད་མཁན་བྱུང་ན་འདུམ་པ་དེ་དག་གིས་ཁྲིམས་
སར་གྲོད་དོན་དེ་སྒྲོར་བར་འདུམ་བྱས་ཚོག་པ་ཞེས་སྟན་པེང་ཁྱུས་པ་དེར་སྒྲོང་
འཕེབས་ཁྱེ་བ་ཞེས་ཟེར།

རྟོར་འབྲེལ་རྟུང་། རྟོར་འབྲེལ་ཞེས་པ་འདི་འགའ་ཞིག་ནས་དབྱེ་ཁལ་བསྐྱེ་
སྒྲུངས་ཞིག་ཅེས་གསུངས་ཀྱང་། འདིར་ཟུང་ཞེས་པ་སྤར་གྱི་ཉེས་ཆད་གཙོད་
སྲོལ་ཞིག་ཡིན་འདུག དེ་ཡང་དུད་ཆང་ཞིག་ལ་དམག་མི་ལ་སོགས་པ་མིའི་
གངས་ཆད་ཀྱིས་ལྟོ་ཆས་ཟ་བར་གཏོང་བ་དེ་ལ་ཟུང་ཞེས་ཟེར་ཞིང་། དེར་
རྟོར་ཞེས་པ་ནི་པལ་ཆེར་སྤར་སོག་པོའི་ཐ་སྟད་ལ། རྟོར་རིང་གིར་རྒྱལ་པོ་
ཞེས་བརྗོད་པ་ལྟ་བུ་ཡིན་པ་རྟོར་སོག་དམག་པོད་དུ་སྐྱགས་སྐྱབས་ཀྱི་བྱེད་
སྒྲུངས་དང་འབྲེལ་བ་ཞེས་པའི་དོན་མིན་ནས་སྟུག། དོན་ལ་དབང་མེད་དུ་འཕྲོག་
བཅོམ་བྱས་པ་གོ་བ་འདྲ།

ས་བཅད་གཉིས་པ། ཁྱིམ་ཡིག་ཐོག་སྒྲིང་པའི་ཆིག་བསྐྱས་དང་དེའི་འབྲེལ་པ།

རྒྱན་རྒྱབ་རྒྱན་ལངས། ཉེས་ཅན་ལ་འགྲོག་སྤྱད་དང་དག་འབྲུད་བྱེད་མཁན་ནས།
ཡང་ན་ཁྱིམ་སར་བར་དཔང་ཡིན་ལུས་གྲིས་ཉེས་ཅན་སྒྲོབ་ཐབས་བྱེད་མཁན་
སོགས་ལ་སྒྲིང་བ་ཡིན།

ཁག་འདྲོགས་གཡོ་ཞུ། ངན་ཁག་གཞན་ལ་གཡོག་ནས་ཞུ་ལོག་བྱས་པ། དཔེར་ན།
ས་གནས་གནས་ཚུལ་བྱུང་རྒྱུ་མི་བཟོད་བ་དངོས་འབྲེལ་ལས། རང་བཞིན་
ཁག་འདྲོགས་གཡོ་ཞུས་ཡིན་མིན་བཀའ་ཞིབ་བསྒྲུངས་སྐབ་བ་བཅས་རྣམ་
མཁུན་ཆོས་སྒྲོང་ཆེན་པོར་ཡུད་ཅམ་མངའ་བ་མཁྱེན།

ཁ་ཁྱུན་གཅང་ཆོད། སྤྱིར་ན་ཁྱུན་ཞེས་པ་དབྱེ་བ་འབྲེད་པའས། ཤན་འབྲེད་པ་ལྟ་
བུར་གོ་ཡང་འདིར་ཆིག་གྲོགས་ཁ་ཁྱུན་ཅེས་སྤྱར་ན་པན་ཚུན་ཁ་དན་ཆིག་ལ་
གནས་པའམ་ཁ་དན་ཞེས་པའི་དོན་དང་འབྲེ་གོ། དཔེར་ན། དེ་སྤྱིང་དོན་
ཐག་གཅོད་བྱས་པའི་དབྱུད་ཁའས། ཡང་། པན་ཚུན་གན་རྒྱ་འཛོག་དགོས་
པ་སོགས་ལ་དོན་ཅ་རྣམས་ཞིབ་བཞུགས་ཀྱི་མཁུག་ཏུ་པན་ཚུན་ཁ་ཁྱུན་གཅང་
ཆོད་ཟེན་པ་འདི་ལས་མི་འགལ་ཞིང་། གལ་སྲིད་པན་ཚུན་སྤྱི་ཐད་ནས་དེ་དུས་
དེ་མིན། ང་མིན་ཁོ་ཡིན། ཁ་གཅིག་ལྟེ་གཉིས། དན་གཏམ་གསར་སྤྱེས། དོན་
མེད་དོན་ལོག་གིས་འདི་དོན་ལས་འགལ་རིགས་མཆིས་ཆེ་འབའ་གསེར་སྤང་
འདི་ཅམ་ཞེས་གངས་ཆོད་བཟོས་པ་གཅང་སྤྱབ་ཐོག་སྤྱར་ཡང་དབྱུད་ཁའས།
གན་དོན་འདི་རང་ལ་སོར་གནས་རྒྱན་འབྲེངས་བྱ་རྒྱུའི་དོ་བདག་ཆེ་གོ་མོའི་
རྟགས། བར་དཔང་ངམ་ཁག་ཐེག་འགན་ལེན་ང་ཡིན་ཞུ་བ་ཆེ་གོ་མོའི་རྟགས་
ཞེས་འགོད་སྒྲོལ་འདུག་པ་ལྟ་བུའོ།

ང་མིན་ཁོ་ཡིན། རང་ཁག་གཞན་དགྱི། དཔེར་ན། རང་འཁྲིའི་ལས་འགན་བཞག་ནས་
ང་མིན་ཁོ་ཡིན་གྱི་ཁག་འདོགས་ཤེས་ལྷན་བྱས་པ་ལྟ་བུའོ། །

ང་བདེན་ང་བཅན། རང་ཉིད་ལས་བདེན་ཆེ་བ་དང་ཁུངས་བཅན་པ་མེད་ཟེར་བའི་
དོན། དཔེར་ན། མདའ་ཉི་འཁོར་འགྲུངས་མེད་པར་བྱང་སློང་གི་སྤང་ལ་འཇལ་བའི་
ཆོད་འདུམ་འདི་དོན་ལ། བན་ཚུན་གཉིས་མོས་བྱུང་ཆེ་འདི་གཤམ་ཆོད་ཡིག་
འབའ་ཅན་རེའང་རྒྱ་ཆེས་ཉིན་ཐེབས་པ་དགོས་སྟུང་། གལ་ཏེ་ང་བདེན་ང་
བཅན་གྱི་དན་ཞེ་མེད་ཆེ་རྟ་ལ་སྤྲུལ་མ་མི་བཟོ་ན། སྤྲུལ་སྤྲུལ་མའི་དཔེ་ལྟར་ཁ་
བྱུང་བྱིར་ལེན་གྱི་ཐོག་ནས་སྒྲ་དཔོན་གོང་མར་སྟན་འབྱུང་ཞུ་བྱུང་ལ་གསལ་
ཆ་འབྲལ་བྱ་ཡོད་པ་མཛོད་ལྟ་བུའོ། །

སྐར་སོང་ད་འགྲོ། སྐར་འབྲུབ་པ་ལྟར་ད་ལྟའང་ཡོང་སྐམ་པའི་ཉི་མ་གང་འབྲུལ།
དཔེར་ན། རྒྱ་བློགས་འགོ་དམག་ནས་བོད་བློགས་ཆབ་འབངས་ཐོག་སྐར་སོང་
ད་འགྲོའི་བསམ་པ་ཁོ་ན་ལས་མེད་ཅེས་བ་ལྟ་བུའོ། །ཡང་ན། ཁྱོད་ཀྱིས་སྐར་
སོང་ད་འགྲོའི་བྱ་བ་དེ་ངས་འཁུར་མི་བྱུང་ལྟ་བུའོ། །

སྐར་མེད་གསར་སྒྲོས། སྒྲོན་ལམ་དང་ལུགས་སྒོལ་ལ་མ་གྲགས་པ་ཞིག་གསར་བྱ་
བཟོས་པ། སྤྱིད་གོང་རྫོང་སྤྱོད་ནས་བྱིས་སྐར་མེད་གསར་སྒྲོས་ཀྱིས་གོང་དུད་
ཁག་གི་ལོ་རེའི་མཛོ་སྤྲུག་པོ་མོ་སྤྲུས་འཕེལ་རྒྱུ་ཐོ་མེན་ཐོག་མ་རྩར་ཡུལ་
ཐང་ལས་གོང་ཁེར་སྤྲུས་འབྱུང་ཞུ་དགོས་རང་དབང་མེད་པ་ལྟ་བུའོ། །

སྐར་འཁོར་ཞེ་བཞག་ འཁོར་འགྲུས་ཀྱི་གཏིང་ནད་དམ་བུ་འཛིན་པ། དཔེར་ན། སྐར་
འཁོར་ཞེ་བཞག་སོགས་བསྐྱར་ཚོད་འགལ་གཡོར་འགྲོ་བ་བགྱིས་ཆེ་ཁྱིམ་ས་
ཞབས་སུ་འབའ་གསེར་སྤང་ལྟ་འགལ་སྐྱ་བྱི་རིམ་འགྲོས་ཀྱི་སྐྱབ་ཐོག་སྐར་

ཡང་རི་སྤྱི་ཉི་ལྷའི་བཟོད་པ་མ་རྒྱབ་བར་དབྱེད་དོན་འདི་ལས་འགལ་མེད་སོར་
གནས་རྒྱུ་འབྲོངས་སུ་དགོས་ལྟ་བུའོ། །

གནས་དུས་ཚོད་ཅིས། དུལ་དང་དུས་བབ་ལ་བསྐྱེད་ནས་བྱ་ངན་བྱེད་པ། ཡང་ན།
བྱ་བ་གང་ཞིག་བྱེད་སའི་གནས་དང་དུས་ལ་ཚོད་དཔགས་བྱེད་པའི་དོན། དཔེར་
ན། བཅན་བྱོལ་བའི་གནས་བབ་ལ་སོང་གནས་དུས་ཚོད་ཅིས་ཀྱི་བསམ་ངན་
བཅངས་ནས་རང་དོན་ཁོག་བཅུག་བྱ་མི་ཉན་ལྟ་བུའོ། །

འབྲུ་དོན་རལ་བོར། ཡི་གེའི་འབྲུ་དོན་ལ་སྤྱང་བ་མ་བཞག་པར་མཐོང་ཆུང་བྱས་པའི་
དོན། ཡང་ན། བསྐྱད་ཁག་འདོགས་དགྱི་བྱས་ཏེ་སྐྱད་ཆ་གཡོ་རྒྱུ་ཤོད་པ། དཔེར་
ན། ཚོད་ཡིག་འབྲུ་དོན་རལ་བོར་རིགས་ཅ་བ་ནས་བྱས་ཚོག་བ་མིན་ལྟ་བུའོ། །

གཡས་ཁག་གཡོན་དགྱི། སོ་སོའི་བྱ་ངན་གྱི་ཁག་གཞན་ལ་དགྱི་བ། དཔེར་ན།
གཞུང་སྒོལ་ལ་བསམ་གཞིགས་མེད་པའི་འདོད་བརྟགས་ཀྱི་ཞུ་བར་སྐྱེར་གསལ་
མ་བདེ་བ་མ་ཟད། བཅུ་ཟུར་བཀར་འཇུག་གིས་མཚོན་གལ་ཆེ་སྒྲར་ལམ་སྒྲུབ་
འབྲུལ་དགོས་པ་གང་ཡིན་ལ་གཡས་ཁག་གཡོན་དགྱིས་ཀྱི་ཞུ་རེ་བྱེད་རྒྱ་མི་
འདུག།

སྤང་སྤང་འཛོལ་མེད། བྱ་བྱེད་རྣམ་དབྱེ་ཞོར་བ་མེད་པའི་དོན། དཔེར་ན། བྱ་སྦྱོད་
ལ་དངོས་སུ་མ་ཞུགས་གོང་ནས་ཉོག་དབྱོད་སྤང་སྤང་འཛོལ་མེད་བྱེད་དགོས་
ལྟ་བུའོ། །

ས་བཅད་གསུམ་པ། ཁྱིམ་ལུགས་ཡིག་ཐོག་སྦྱོད་པའི་གཏམ་དཔེ་དང་དེའི་འབྲེལ་བ།
ཁ་མ་བསྐྱེས་ན། ཆམ་བ་མི་འཁོ། མི་དང་བྱ་བ་ངན་པའི་རིགས་ལ་འབྲེལ་བྱུག་མ་
བྱས་ན་རང་ཉིད་ལ་བྱོད་གཞི་དང་། ཚོད་རྣོག་སོགས་ཡོང་དོན་མེད་ཟེར་བ་ལྟ་

བྱ་དེ་རིགས་ལ་སྟོང་པའི་དཔེ།

ཁྱིམ་སྡེ་དཔོན་པོས་གནང་ན། ར་མདའ་སྟེང་ལ་སྒྲན། ཁྱིམ་སྡེ་ལུགས་ཚང་མ་འགོ་
ནས་བཞུགས། ལྷ་འཕོང་དང་གཏུག་བཞེར་གང་དུ་བྱ་དགོས་ཞེས་མང་ཆོགས་
ཀྱི་མ་རངས་པའི་འཕོང་སྒྲ་ལྟ་བུར་སྟོང་པའི་དཔེ།

ཁྱིམ་དུས་གཅིག་ལ། སྡེ་ཐང་གཉིས། བྱ་བ་གཅིག་པ་ཞིག་ལ་གཏན་འབེབས་མི་འདྲ་
བ་གཉིས་ལག་ལེན་བསྟར་བ་ལྟ་བུར། དེ་ནི་ལུས་རག་མི་མཐུན་པའི་བྱེད་སྒྲུངས་
ལ་མཚན་ཞིག་རེད་ཟེར་བ་དེ་རིགས་ལ་སྟོང་པའི་དཔེ།

འཁོན་མེད་ཉི་མ་སྒྲིན་བྲལ། ཐོགས་གཉིས་གྲོང་ཐུག་པའི་རྗེས་ཐག་གཅོད་དམ།
བར་འདུམ་བྱས་པར་གཉིས་མོས་བྱུང་བའི་སྐབས་སུ་སྒྲ་བྲིན་སྒར་འཁོན་ཞེ་
འཛིན་བྱ་རྒྱ་མེད་ཅེས་པར་སྟོང་པའི་དཔེ།

འཁྱལ་བ་ལྟ་ལུང་དང་། འགྲིག་བ་མི་ལུང། གྲོང་ཡ་པན་ཚུན་འགལ་རྒྱ་ཆེན་པོ་
ཆགས་སྐབས་བར་འདུམ་བྱེད་མཁན་གྱིས་བཤད་སྒྲུངས་བྱས་ཏེ། མི་འགྲིག་
བ་ཡོང་མི་སྲིད་ཅེས་པ་ལྟ་བུར་སྟོང་པའི་དཔེ།

ཁྱིམ་སྡེ་གཏུག་བྱིང་རྩལ་གནས་འབྱུང་། དགའ་ཉེ་འབྲེལ་ཡོད་པན་ཚུན་མི་མཐུན་
པའི་ཁ་མཆུ་བྱུང་སྐབས་བར་འདུམ་བྱེད་མཁན་བྱུང་ན་བར་འདུམ་རང་ལེགས་
པ་མ་གཏོགས། ཁྱིམ་སྡེ་སར་ལྷ་གཏུག་བྱས་ན་པན་ཚུན་གཅིག་སྟོན་གཅིག་
འདོན་བྱས་ཏེ་བྱིང་བ་རྩལ་བ་གནས་ལ་འབྱུང་ན་བྱི་རན་བློ་བ་ལྟར་རང་མཚང་
བརྟོལ་བའི་དཔེ།

དཔེ་མེད་ཀྱི་མཚན་ཉིན་ལ། ལུང་མེད་ཀྱི་རབ་གནས། བཀའ་ཁྱིམ་སྡེ་དང་། ཡིག་
རིགས། ལུང་སྐོལ་སོགས་གང་དང་ཡང་མི་མཐུན་པར་རང་སྒྲུང་གང་བྲན་གྱིས་

ཅོད་གཞི་ཁུངས་ལུང་མེད་པ་ཞིག་བཟོས་པ་ཟེར་བ་ལྟ་བུར་སྒྲོད་པའི་དཔེ།
ཡུལ་ཡར་ལུང་ལ་བསྐྱད་ན། ལྟ་ཡར་ལྟ་ལམ་པོ་བརྟེན་དགོས། ལུང་པའམ་སྡེ་ཁག་
སོགས་གང་གི་ཁོངས་སུ་བསྐྱད་ན། དེའི་ཡུལ་གྱི་མཁུ་ལུགས་དང་འགོ་ཁྲིར་འདོད་
མིན་ཅི་ལྟར་ཡང་བཀོད་པར་ཉན་ནས་གྲིམས་འཁུར་བྱ་དགོས་ཟེར་བའི་དཔེ།
རི་ཚོར་ག་འདྲོལ། མི་སོ་སོའི་རྒྱས་པ་དང་བྱ་བ་ག་ཕྱི་ལོག་པའི་དཔེ། དཔེར་ན།
གཞུང་སླེར་སྒྲོད་འཇལ་ལོ་མང་བསྐྱེད་པས་འདྲོལ་སྒྲོད་བྱ་སྒྲོད་བྱེད་རི་ཚོར་ག་
འདྲོལ་འ་འུབ་མི་འདུས་པ་སོགས། དཀའ་ངལ་ཅི་ཆེ་ཡོད་པ་འདི་དག་རང་
བཞིན་བདག་མེད་བྱུང་རྒྱལ་དུ་བཞག་པས་མ་འཕུས་གཤིས། ལམ་ངན་སྒྲིག་
འཛིན་གྱི་འཕར་བརྟེན་འགོ་གཞི་ཅི་མཆིས་འགོག་ཐབས་བྱེད་ཅོས་འབྲལ་
འབྲལ་དོན་འཁེལ་བྱུང་བ་དགོས་རྒྱུ་ཞེས་སྒྲི་ཐེབས་བཞིན་ལྟ་བུའོ། །
རྒྱལ་པོ་བྱེས་པ་དང་། རྒྱལ་གྱི་མཁུ་ལུགས་ཅེད་མོ། མི་ལ་ལས་གྲིམས་འགལ་ལུགས་
དཀྱིལ་ཆོད་མེད་བྱེད་ནའང་། བཏང་འཛིན་བྱེད་མཁན་མེད་པར་བརྟེན་ཉམས་པ་
དཔའ་ཐལ་གྱིས། རན་སྒྲོད་རྩེ་ཆེར་སྡེལ་བའི་རྒྱ་རྒྱུན་འཛིན་པ་ལྟ་བུར་སྒྲོད་པ་
ཡིན། རྒྱལ་པོ་བྱེས་པར་སོང་ཡང་། །རྒྱལ་གྱི་མཁུ་ལུགས་ཅེད་མོ་མིན། ཞེས་པའི་དཔེ་
ཡང་སྒྲོད་ལམ་ཡོད།

མཐུག་བྱང་།

བོད་ཀྱི་སྤར་སྲོལ་ཁྲིམས་ཡིག་ཞིབ་འཇུག་ཅེས་པ་དེའི་ནང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་
ཐོག་རིམ་གྱི་ཁྲིམས་ཡིག་ལོ་རྒྱུས་གཞིར་བཟུང་ནས་སྤར་བས་བོད་ཀྱི་ཁ་མཆུ་
སོགས་ཁྱོད་དོན་གཏུག་བཤེར་སྐབས་ཁྲིམས་སའི་འགྲོ་སྤངས་དང་། བོད་ཀྱི་རྒྱལ་
ཐོག་རིམ་གྱི་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་མང་གཞིར་བྱས་ཏེ། ཁྲིམས་ཡིག་
ཞལ་ལྗེ་རིམ་པར་གྱི་བཞུད་རིམ་དང་། རང་དོན། ཁྱད་ཆོས། ཞལ་ལྗེ་སྤྱི་
ནང་ཕན་ཚུན་གྱི་འབྲེལ་བ། ལྷག་པར་བོད་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་ཐ་སྙད་དང་། ཁྲིམས་
ཡིག་ཐོག་སྟོད་པའི་བསྐྱས་ཡིག་དང་། གཏམ་དཔེ་འགའ་དཔེ་སྟོན་སྤྲད་ཟུར་འདོན་
གྱིས་འབྲུ་འབྲེལ་དང་དཔེ་བཅོད་བཀོད་ཡོད།

ལས་གཞི་དེ་སྐབས་པའི་བཞུད་རིམ་ཁོད་དཔལ་ལྷན་ཆེས་མཐོའི་ཁྲིམས་ཞིབ་
ཁང་ནས་ཐུགས་ཁུར་ཆེ་བཞེས་གྱིས་ནང་མའི་དགོངས་ཚུལ་སྐྱག་སྟོལ་དང་སྐྱགས་
ལུ་དག་གནང་བ། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་དག་རྒྱན་ཆོན་པའི་འགན་འཛིན་ཟུར་
པ་མཁྱེན་ཡངས་དབང་འདུས་ཆེ་རིང་ལགས་གྱིས་དབྱེད་གཞིའི་ཡིག་ཆ་མཁོ་འདོན་
གནང་བ། ས་རྒྱ་བོད་ཀྱི་དཔེ་སྐྱུན་ཁང་གི་འགན་འཛིན་ཡེ་ཤེས་ལུན་ཆོགས་ལགས་
གྱིས་དེབ་གཟུགས་བཅོ་བཀོད། བོད་ཀྱི་དཔེ་མཛོད་ཁང་གི་རྒྱལ་ཤ་བཅོ་བཀོད་པ་
བསོད་ནམས་རྒྱ་བ་ལགས་གྱིས་རྒྱལ་ཤ་བཅོ་བཀོད་གནང་བ། དེ་བཞིན་ཕྱོགས་
དང་ཟུར་གང་ས་ནས་ཐུག་རྟོགས་གནང་མཁན་ཆང་མར་སྟོང་དབུས་ནས་ཐུགས་
རྩི་ཆེ་ལྷོ།